

ARBEIDERNES FAGLIGE
LANDSORGANISATION

KONGRESSEN
1910

DAGSORDEN OG PROTOKOL

KRISTIANIA 1910 — ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI

Arbeidernes faglige landsorganisation

Kongressen 1910

27. juni—3. juli

Dagsorden og protokoll

ARBEIDERBEVEGELSENS ARKIV
OSLO

Kristiania 1910 — Arbeidernes aktietrykkeri

1911 3 x

ARBEIDERBEVEGELSENS ARKIV
OSLO

Sakregister.

	Dagsordenen side	Forhandlingerne side
Agitationen	27	202, 283
Arbeidsledighetsforsikringen	5	151
Bank for arbeiderbevægelsen	113	298
Bevilgningssaker		282
Fastsættelse av lønninger		282
Bevilgning til Det norske arbeiderparti		283
Pension til D. Jensen		286
Beretningen		130
Bygningsfagene i Kristiania		130
Sekretærposten i landsorganisationen		130
Laan til arbeidernes presse		133
Baker- og konditorforbundets restanse		133
Formands-organisation		134
Landsmøter		135
Lønsbevægelser og konflikter 1908		136
Agitationen		137
Kontoret for agitation blandt kvinderne		138
Agitationen blandt sjømænd		139
Arbeiderbevægelsens arkiv		140
Statistik — Fagorganisationens historie		140
Lønsbevægelser og konflikter 1909		140
Mundtlig beretning for tidsrummet 1. jan. til 25. juni 1910		172
Emigrationsfond	50	257
Fabriktilsynsloven	102	298, 303
Folkets hus' fond	48	254
Industriforbund	35	223
Kongressens aapning		119
Hilsningstaler		119
Kongressens avslutning		305
Avskedstaler		258, 268, 305
Kongressens beslutninger		310
Kongressens konstituering:		
Fuldmagterne		125
Repræsentantliste		125
Dagsordenen		128, 298
Forretningsordenen		128
Ordstyrer- og sekretærvalg		129
Kooperationen	63	212
Laaneandragender	86	287
Laan til Folkets hus, Bergen	86	259
Folkets hus, Vennesla		287
Stavanger arbeiderparti: „1ste Mai“		287
Kr.sands arbeiderparti: „Sørlandets Social-Demokrat“		287
Lovforandringer	55	258, 266
Formaal	55	266
Optagelse	55	266
Ordinær og ekstraordinær kontingent	56	272
Kongressen	56	274

	Dagsordenen side	Forhandlingerne side
Hovedstyret	59	278
Sekretariatet	59	279
Godkendelse og ledelse av konflikter	61	279
Understøttelse under streiker og lockouter	61	280
Lovens ikrafttræden	63	282
Meddelelsesbladet	44	251
Mægling og voldgift i arbeidstvister	30	210, 304
Organisationsmerke	115	298
Regnskaperne		146
Eftergivelse av baker- og konditorforbundets restanse		147
Sakfører, ansettelse av	114	298
Sakregister		III
Sjømændenes organisation	80	297
Statistik	51	257
Sykeforsikringen	15	187
Taleregister		V
Tarifoverenskomsterne	40	227
Telegrammer		309
Valg		286
Sekretariatet		275, 292, 302
Formand		289
Sekretær		289
Suppleanter til sekretariatet		305
Revisorer		305

Taleregister.

Aalberg, Paul	129, 130, 134, 135, 146, 159, 171, 211, 212, 288, 292.
Aamodt, Arnt	140, 141, 163, 184, 199, 210, 248, 288, 292.
Aarstad, M. N.	133, 296.
Aarøe, P.	170, 183, 186, 199, 221, 237, 242, 249, 252.
Amundsen, Oluf	144, 203, 247, 283.
Andersen, Alb.	244, 245, 268.
Andersen, A. M.	222, 265.
Andersen, Joh.	245.
Andersen, P.	129, 132, 270.
Baarud, M.	141.
Bakke, M. A.	244, 296.
Bergersen, Johs.	203, 270.
Bjørnson, Anton	296.
Bonnevic, Carl	220, 223.
Briskerud, E. K.	134, 162, 271, 296.
Carlsen, Edv.	262.
Carlson, Elof	242, 249, 286.
Christensen	131.
Christiansen, A.	132.
Christoffersen, M.	251, 278, 294.
Dirigenten	130, 132, 137, 147, 150, 172, 183, 200, 202, 203, 206, 211, 212, 221, 225, 226, 257, 258, 259, 262, 268, 269, 270, 274, 275, 278, 279, 281, 282, 303, 305, 307.
Dybwad, Chr.	123.
Dysterud	208, 273, 277.
Egeland, A.	201, 245.
Embretsen	211.
Engbretsen, H. E.	129, 135, 253, 267, 268, 271.
Eriksen, Bernh.	137, 173, 183, 209.
Evensen, E.	134, 135, 248, 252, 275, 280, 281, 282, 296.
Falbak, J.	135, 206, 269, 270, 277.
Fløisbonn, H.	133, 162, 266, 273.
Frantzen Eidsvold	129, 139, 211, 291.
Friis, Th.	202, 210, 226, 260, 273, 289, 290, 296.
Grindheim, L.	133, 263, 294.
Gudmundsen	182, 254, 265, 272.
Gulbrandsen, G.	270, 297, 298.
Gundersen, A. E.	132, 138, 139, 148, 149, 150, 156, 186, 187, 198, 199, 206, 209, 226, 227, 245, 251, 253, 262, 267, 273, 275, 277, 280, 281, 289.
Hag, Alfr.	143, 255, 272.
Hansen, Herman	174, 185, 293.
Hansen, Lauritz	293.
Hansen, Nils	171, 280.
Hansen, Rich.	132, 134, 142, 174, 184, 205, 209, 211, 238, 247, 265, 266, 267, 273, 274, 276, 277, 285, 290, 295.
Havre	209, 252, 262, 296.
Heggem, B.	163, 226, 227, 249, 260, 262, 265, 297.
Helland, A. P.	249, 256, 261.
Henriksen, Einar	184.

Henriksen, Sven	140, 142, 144, 146, 173, 204, 254, 255, 256, 280, 281, 290.
Holt, Oscar	256.
Iversen, Sverre	130, 132, 133, 142, 148, 150, 165, 185, 209, 211, 220, 245, 251, 253, 256, 267, 271, 274, 280, 283, 286, 287, 288, 295, 297, 308.
Jensen, D.	244, 307.
Johannesen, A. H.	131, 133, 137, 271, 278, 279.
Juell, A.	150, 169, 174, 183, 186, 199, 242, 249, 251, 252, 256, 275, 278, 281, 285, 304.
Kalvaa, A.	129, 140, 142, 146, 165, 174, 183, 184, 201, 205, 210, 211, 241, 247, 256, 262, 270, 276, 282, 284, 285, 286, 288, 289, 303, 304.
Karlgren, Joh.	130, 138, 173, 207, 211, 212.
Karum, O.	296.
Kleven	174.
Knudsen, Chr. H.	166, 308.
Larsen, Leonard	266.
Lian, Ole O.	119, 122, 124, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 145, 146, 171, 172, 173, 175, 183, 185, 187, 198, 204, 208, 209, 219, 222, 227, 243, 245, 253, 263, 265, 271, 275, 277, 283, 284, 286, 287, 288, 297, 298, 304, 308.
Lindahl, G.	129, 183, 185, 263, 265, 274, 285, 288.
Lindquist, H.	305.
Loe	134, 141, 174, 280.
Lundgreen, Karl	244, 249.
Madsen, Carl F.	122, 258.
Martinsen, J.	282.
Melgaard, A.	292.
Michelsen, M.	293.
Moeskau	197, 257.
Mensen, K.	135, 163, 246, 260, 272, 282.
Myhrstad, A.	157, 168, 219, 221, 222, 255, 259, 260, 263, 290, 292, 296.
Nilsen, Joh. P.	206.
Nilssen, Magnus	200.
Nygaard, Jonas	134, 135, 147, 148, 150, 255, 277.
Nygaard, M.	131, 141, 148, 149, 158, 167, 183, 198, 201, 254, 257, 275, 276, 296.
Næss, Ole S.	167, 184, 260.
Olsen, Anton	132, 175, 258, 274, 294.
Olsen, Jul. B.	133, 139, 141, 151, 158, 169, 187, 199, 204, 209, 247, 262, 283, 305.
Olsen, Lauritz.	171, 197, 278.
Olsen, Mathilde	205, 296.
Olsen, Tobias	279.
Ormestad, M.	132, 134, 139, 140, 141, 143, 151, 161, 171, 198, 201, 208, 229, 247, 259, 281, 287, 291, 304, 308.
Ousland, G.	129, 132, 133, 135, 157, 168, 175, 186, 199, 201, 206, 211, 222, 227, 246, 251, 258, 266, 271, 274, 276, 281, 290, 293, 304.
Pablm, Alfr.	248, 257.
Pedersen, A.	128, 129, 130, 131, 135, 136, 140, 145, 146, 160, 169, 183, 199, 203, 207, 210, 220, 258, 260, 265, 274, 275, 276, 279, 282, 284, 287, 289, 291, 293, 296.
Pettersen, Albin	130, 205, 206, 211, 226, 242, 249, 253, 267, 278, 282, 296, 304.
Pettersen, H.	136, 137, 149, 160, 184, 203, 210, 268, 277, 281, 282, 294.
Pettersen, Joh.	185.
Pleym, Anna	207, 295.
Rontén, Gustav	158, 198, 221, 265, 272.
Rudlang, E. E.	210, 270, 272, 278.
Samuelsen	262.

VII

Scheflo, Alv	173, 183, 187.
Sethil, Gunnar	133, 183, 238, 249, 255, 259, 266, 267, 273, 290, 296, 298.
Smith, H. C.	139, 148, 150, 168, 248, 256, 258, 268, 269, 270, 273, 274, 282.
Steinhauser, A.	157, 239, 272.
Sundal, J.	260, 265.
Sundt, O. K.	137, 202, 207, 212, 265, 281.
Systad, Chr.	219, 223, 227, 238, 244, 263.
Sæther, E.	133, 246, 270, 277, 296.
Sætherbraaten, T.	289.
Søderberg, E.	123, 268.
Thon, Jørgen	201, 244, 252, 298, 303.
Thorsen, Helga	138, 139, 208, 272, 297.
Tjønneland	261.
Tobiassen, M.	244, 277.
Tranmæl, M.	131, 133, 156, 162, 183, 198, 200, 211, 221, 224, 240, 284, 285, 291, 292, 294, 297, 304.
Tømmeraas, K.	134, 135, 144, 198, 211, 264, 293.
Tønnesen, A.	133, 134, 139, 141, 143, 147, 149, 170, 198, 206, 211, 239, 246, 252, 254, 256, 264, 288, 304.
Tørres, Kr.	133, 267.
Uppdal, Kr.	254, 256.
Viggen, John	141, 144, 159, 171, 184, 186, 199, 201, 245, 252, 278, 290, 291, 294, 304.
Wartiainen, K.	123, 307.
Weber, Thomas	244.
Würtz, N.	137, 175, 185, 280.
Wæraas, Thor	129, 200, 239, 281.

Arbeidernes faglige landsorganisation

Kongressen 1910

—
Dagsorden

og

- forslag med motiver -

Dagsorden

for

Arbeidernes faglige landsorganisations 6. kongres i Kristiania 27. juni—1. juli 1910.

Kongressen aapnes kl. 10 form. i Folkets hus.

1. **Kongressens konstituering.** a) Fuldmagternes godkjendelse. b) Vedtagelse av dagsorden og forretningsorden. c) Valg av 2 ordstyrere og 4 sekretærer.
2. **Beretning og regnskap.**
3. **Arbeidsledighetsforsikringen.** (Indledes av M. Ormestad.)
4. **Sykeforsikringen.** (Indledes av Ole O. Lian.)
5. **Agitationen.**
6. **Mægling og voldgift i arbeidstvister.** (Indledes av Ole O. Lian.)
7. **Industriforbund.**
8. **Tarifoverenskomsterne.** (Indledes av M. Ormestad.)
9. **„Meddelelsesbladet.“**
10. **Folkets hus-fond.**
11. **Emigrationsfond.**
12. **Statistik.**
13. **Lovforandringer.**
14. **Kooperationen.** (Indledes av overretssakfører Carl Bonnevie.)
15. **Sjømændenes organisation.**
16. **Andragende fra Bergens arbeiderforbund om laan.**
17. **Fabriktilsynsloven.** (Indledes av G. Sethil.)
18. **Bank for arbeiderbevægelsen.**
19. **Ansættelse av sakfører.**
20. **Indførelse av et organisationsmerke.**
21. **Bevilgningssaker.**
22. **Valg.**

Forretningsorden:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Dog har arbeiderpressens repræsentanter adgang. Likesaa har medlemmer av landsorganisationen adgang til galleriet som tilhørere undtagen naar en sak besluttet behandlet for lukkede døre.

Repræsentanter maa forevise adgangskort og tilhørere medlemsbok ved indgangen.

2. Til at lede møtet vælges 2 ordstyrere. Ordstyrerne ordner indbyrdes møternes ledelse. Til at føre protokollen vælges 4 sekretærer.
3. Møterne holdes fra kl. 9—12 form. og 1—5 efterm.
4. Ingen har ret til at faa ordet mere end 3 gange i samme sak. Undtagen for indledningsforedrag begrænses taletiden til 10 minutter 1. og 5 minutter 2. og 3. gang.

Ordstyreren har forøvrig, naar han finder det paakrævet, ret til at stille forslag om yderligere tidsbegrænsning og strek med de indtegnede talere. Til forretningsordenen gis ingen ordet mere end 1 gang og høist 2 min. til hver sak.

Talerne skal i almindelighet tale fra den dertil bestemte plads i salen.

5. Forslag maa leveres skriftlig til ordstyreren, undertegnet med vedkommendes navn og navnet paa den organisation han repræsenterer. Intet nyt forslag kan optas efterat der er besluttet sat strek med de indtegnede talere.

Forslag som ingen forbindelse har med de paa dagsordenen opførte saker kan ikke behandles medmindre kongressen anderledes beslutter.

6. Alle beslutninger avgjøres med almindelig flertal. Avstemning foregaar ved haandsoprækning. I tvilstilfælde, eller naar 20 repræsentanter forlanger det, ved navneoprop.
 7. I protokollen indføres kun forslagene og avstemningerne samt de fattede beslutninger.
 8. Protokollen oplæses ved hvert møtes begyndelse og for sidste møte ved dettes slutning.
-

Dagsordenens p. 3: Arbeidsledighetsforsikringen.

I april opnævnte sekretariatet en komité bestaaende av *Arnt Aamodt*, *A. E. Gundersen* og *M. Ormestad* til at fremkomme med forslag til indstilling i nærværende sak. Under 8. mai avgav komitéen følgende indstilling, der enstemmig er tiltraadt av sekretariatet:

At fagorganisationerne opretter og driver arbeidsledighetskasser har, iallefald i de skandinaviske lande, altid været anset som et godt organisationsprincip. Allerede den første skandinaviske kongres i Göteborg i 1886 vedtok en resolution, hvori selvhjelpsvirksomheten støttet fremhæves. Den heromhandlede del av resolutionen lyder:

„— — — Trods det, at det maa erkjendes, at selvhjelpsprincippet ikke i fuldt omfang kan iverksættes av arbeiderne og derfor ikke kan benyttes som samfundsreform, maa det dog tilraades fagforeningerne, saavidt forholdene i de enkelte fag tillater det, at oprette saadanne understøttelseskasser, som kunne faa betydning ved arbeidsnødlæggelser, arbeidsløshet, sygdom o. s. v.

Da det maa ansees for ønskelig, at arbeiderne faar leilighet til at gjøre sig bekjendt med utlandets industri, likesom ogsaa den nuværende produktionsmaate frembringer periodisk arbeidsløshet og derved tvinger særlig de yngre arbeidere til at reise, anser kongressen det for nødvendig, at der oprettes faglige understøttelseskasser“.

Den næste skandinaviske kongres i Kjøbenhavn 1888 vedtok følgende resolution:

„Kongressen anbefaler oprettelse av faglige understøttelseskasser for reisende og arbeidsløse arbeidere og beslutter, at der søkes statstilskud til disse kasser.

Kongressen anser det som formaalstjenlig, at de respektive fagforeningers hovedbestyrelser i de tre nordiske lande hurtigst mulig utarbeider og indsender til de lovgivende forsamlinger forslag om statsunderstøttelse for reisende og arbeidsløse“.

Allerede da var tanken om statsbidrag oppe. Kongressen i Kristiania i 1907 behandlet det samme spørsmål særlig med henblik paa de love om offentlig bidrag som da var vedtat i Norge og Danmark. I den vedtagne resolution heter det bl. a.:

„— — — For at hindre arbeidsløshetens følger i de tilfælder, hvor den ikke kan undgaaes, bør samfundet gi den av arbeidsløshet rammede en virksom understøttelse, som uten bismak av ydmygende fattighjælp holder nøden borte fra den arbeidsløse og dennes familie. Da stat og kommune savner brukbare organer for en understøttelsesvirksomhet av denne art, og da al erfaring viser, at alene arbeiderne selv bedst kan administrere og kontrollere utbetalinger av saadan understøttelse, saa bør samfundet gi understøttelse gjennom de av arbeidernes fagforeninger dertil oprettede institutioner — — —“.

Utviklingen av denne side av fagorganisationens virksomhet har imidlertid ikke holdt skridt med organisationernes fremgang paa andre omraader. Utviklingen fremgaar av følgende tabel, der angir det antal organisationer som har arbeidsledighetskasser samt antal medlemmer og den utbetalte understøttelse.

Aar	Antal		Gjennemsnittlig medlemsantal i aaret	Utbetalt reise- og arbeids- ledighets understøttelse	
	forbund	lokal- foreninger		ialt kr.	pr. medl. kr.
1899	2	1	1,289	9,416.88	7.31
1900	2	4	3,000	19,279.01	6.43
1901	4	5	4,400	29,079.63	6.61
1902	5	5	6,020	35,313.65	5.87
1903	5	7	7,704	49,384.55	6.41
1904	6	10	8,461	60,408.67	7.14
1905	7	4	8,847	55,579.19	6.28
1906	8	3	11,288	47,409.56	4.20
1907	8	6	14,384	47,932.34	3.33
1908	8	5	15,754	97,412.08	6.18
1909	9	3	16,485	165,770.59	10.06

Mulig der er endel flere lokale foreninger som har kasser, men vi har ikke opgaver over deres utbetalinger. Fra 1909 er Guldsmedarbeidernes forbund kommet til, men ikke medregnet her, da dets kasse først iaar har begyndt sin egentlige virksomhet.

De forbund som nu har arbeidsledighetskasser er følgende:

	Medl. pr. 31/12 09
1. Baker- og konditorforbundet	756
2. Bokbinderforbundet	509
3. Norsk centralforening for boktrykkere	1,882
4. Formerforbundet	1,023
5. Guldsmedarbeiderforbundet	428
6. Jern- og metalarbeiderforbundet	7,960
7. Litografisk forbund	225
8. Møbelsnekkerforbundet	702
9. Skotøiarbeiderforbundet	1,227
10. Træarbeiderforbundet	2,400

Tils. 17,112

Da vi i 1906 fik loven om stats- og kommunebidrag til arbeidsledighetskasserne var man kommet ind i det praktiske arbeide med hensyn til Kjøbenhavnerkongressens krav om statsbidrag. Da den departementale komites utkast til lov forelaa vandt det ogsaa principiel tilslutning av fagorganisationernes bestyrelser, idet disse i et møte i Kristiania arbeidersamfund den 7. februar 1906 vedtok følgende resolution, som senere blev gjentat av landsorganisationens hovedstyre:

„Et av fagforbunds- og fagforeningsbestyrelser i Kristiania den 7de februar avholdt møte til behandling av „Utkast til lov om stats- og kommunebidrag til norske arbeidsledighetskasser“ uttaler i det væsentligste sin tilslutning til lovtkastet.

Man er nemlig overbevist om, at samfundet — saavel stat som kommune — har stor fordel av og sparer adskillige utgifter ved, at arbeiderne selv forsikrer sig mot arbeidsløshet. Derfor er det ikke mere end rimelig, at ogsaa stat og kommune opmuntrer denne virksomhet.

Angaaende de enkelte bestemmelser skal møtet faa uttale, at man lægger megen vægt paa det — efter møtets mening — heldige i, at staten paa første haand yder kasserne den hele refusion, hvorved der aapnes adgang for landsforbundene til at erholde refusionsbeløpene paa et sted for samtlige avdelinger. Ang. utkastets § 6 er møtet enig med komiteens mindretal deri, at hele bestemmelsen helst bør utgaa. Videre er man i tvil om, hvorvidt departementet bør ha adgang til — som efter § 7 — at avgjøre tvistsspørmaal mellem kasserne og deres medlemmer eller saadanne, som ønsker at forsikre sig. Man skulde anse et *arbeidsraad* som en mere hensigtsmæssig appellinstans i tvistsspørmaal.

Endelig tillater man sig at henlede oppmerksomheten paa, hvorvidt der ikke bør indtages en bestemmelse om, at mindst halvdelen av kassernes indtægter maa inndømme i form av kontingent fra de forsikrede selv“.

Imidlertid fik jo loven i flere henseender en anden form efter stortingets behandling. Der kom ind flere innskrænkende bestemmelser bl. a. at der ikke skulde ydes refusion paa grundlag av understøttelser ydet til utlændinger, som ikke hadde opholdt sig i landet i mindst 5 aar, og samtidig blev refusionen nedsat fra $\frac{1}{3}$ til $\frac{1}{4}$. Dette i forbindelse med den usmakelige § 6 bevirket at loven blev mødt med mere uvilje end velvilje. I et møte sammenkaldt av den nivalgte socialdemokratiske stortingsfraksjon den 3. decbr. 1906 besluttet denne i forbindelse med endel repræsentanter fra organisationerne at fremsætte for stortinget endel ændringsforslag til loven, idet man vedtok følgende uttalelse:

„Fagorganisationen kan neppe nogensinde i nogen grad gjøre bruk av loven i dens nuværende form. Specielt stiller lovens § 6 sig hindrende iveien, likesom tilskuddet — $\frac{1}{4}$ av arbeidsledighetsbidraget — er saa knapt tilmaalt, at det ikke i forbindelse med lovens øvrige begrensning byder nævneværdig fordel“.

I henhold til denne uttalelse formet stortingsgruppen sit forslag til forandringer i loven.

Forslagene gik ut paa en forhøielse av refusionsbeløpet fra $\frac{1}{4}$ til $\frac{1}{2}$ og at § 6 ophæves. Da disse lovændringer var fremsat besluttet de kasser, som hadde spørsmålet oppe, ikke at anvende loven før man fik se resultatene av ændringsforslagenes behandling i stortinget. Det tok imidlertid lang tid, idet forslagene først blev behandlet i juni 1908. Da blev $\frac{1}{4}$ forandret til $\frac{1}{3}$, mens forslagene om ophævelse av § 6 kun fik nogle faa stemmer.

I august 1908 oppnævnte sekretariatet en komite, bestaaende av Lian og Ormestad, der skulde forhandle med departementet om lovens praktiske anvendelse særlig med henblik paa bestemmelserne i §§ 4, 5, 8, 9, 10 og 11. Efter længere tids forhandlinger lykkedes det at komme til et resultat som komiteen fandt antagelig. Dette blev meddelt vedkommende organisationer.

Flere organisationer besluttet derefter at søke om refusionsberettigelse. Indtil utgangen av 1909 har man kundskap om at følgende kasser var anerkjendt:

1. Norsk træarbejderforbunds arbejdsledighetskasse fra 1. novbr. 1908.
2. Norsk centralforening for boktrykkere (samme dato).
3. Norsk jern- og metalarbejderforbund (samme dato).
4. Kristiania handskemakerforening fra 1. december 1908.
5. Norsk møbelsnekkerforbund (samme dato).
6. Sukkervarearbejdernes forening, Kr.a, 1. jan. 1909.
7. Kr.a tapetserer- og dekoratørforening fra 1. juni 1909.
8. Høvleriarbejdernes fagforening, Kr.a, 1. september 1909.
9. Handelsfunktionærernes forening, Kristiania.

For de 4 forbunds vedk. (nr. 1, 2, 3 og 5) har man nu forsøgt loven i over 1 aar og man har derfor selvfølgelig høstet endel erfaringer for, hvordan det hele virker. For at faa en nogenlunde oversigt herover tar vi for os kalenderaaret 1909 og undersøger hvormeget de har utbetalt og hvad de har mottat eller vil faa refunderet av staten for samme tidsrum. Det bemerkes, at regning paa refusionsbidraget indsendes til departementet senest 6 uker efter hvert kvartals slut, men inden beløpet faaes anvist kan der ofte hengaa flere maanedes. Av den grund er endnu ikke refusionen for 4. kvartal 1909 hævet, hvorfor man er henvist til som antagelig refusionsbeløp at opføre det som vedk. kasse har skrevet regning paa. Dette beløp kan dog bli noget reduceret. I henhold hertil opsættes en tabel, der viser forholdet mellem utbetalt understøttelse og mottat refusion for aaret 1909:

Forbund	Medl. antal 31/12 09	Utbetalt underst. tils. kr.	Mottat refus.-beløp kr.	Refusionen utgjør i % av det utbet.
Centralforeningen for boktrykkere.	1,882	14,543.40	3,167.14	21,78
Jern- og metalarbejderforbundet....	7,960	86,293.40	26,194.63	30,36
Møbelsnekkerforbundet	702	3,812.34	879.25	23,06
Træarbejderforbundet	2,400	32,339.02	9,966.04	30,82
Tilsammen	12,944	136,988.16	40,207.06	29,35

Refusionsbeløpet har altsaa ikke for nogen kasse naad op til $\frac{1}{3}$ eller 33.33 %. Det høieste er 30.82 og det laveste 21.78 %. I gjennemsnit 29.35 %. Hvis refusion hadde utgjort $\frac{1}{3}$ vilde det bli kr. 45.662.72 istedetfor kr. 40,207.06. Forskjellen kr. 5.455.66 eller ca. 4 % skriver sig væsentlig fra, at kasserne har betalt adskillig understøttelse til utlændinger, som ikke har erhvervet norsk statsborgerret eller som ikke har opholdt sig her i landet i de 5 sidste aar. Det er lovens § 1 som bevirker denne indskrænkning.

De øvrige 6 forbund som har arbejdsledighetskasser, men som ikke anvender loven, er følgende, idet medlemsantal og utbetalt understøttelse i 1909 anføres:

Forbund	Medlems- antal 31/13 09	Utbetalt underst. i 09 kr.
Baker- og konditorforbundet	756	6,221.00
Bokbinderforbundet	509	857.75
Formerforbundet	1023	14,492.13
Guldsmedarbejderforbundet	428	—
Litografisk forbund	225	1,430.20
Skotøiarbejderforbundet	1227	5,462.95
Tilsammen	4168	28,464.03

Hadde ogsaa disse organisationers kasser været refusionsberettiget vilde de efter samme forhold som de øvrige kunne hævet kr. 8,354.19, nemlig 29.35 % av det utbetalte beløb.

Om de erfaringer, som er erhvervet i den korte tid loven har været benyttet, er ikke særdeles meget at berette. Norsk jern- og metalarbejderforbund vedtok paa sit landsmøte i mai 1909, efter at loven var prøvet i 1/2 aar, følgende:

„Da landsmøtet er av den opfatning, at staten og kommunerne bør bidra til arbeidernes arbeidsledighetsforsikring, og da anvendelsen av lov av 12. juni 1906 efter de hittil indvundne erfaringer ikke synes at medføre andre ulemper end noget øket arbeide for administrationen besluttet landsmøtet, at loven fremdeles bør anvendes indtil videre.

Hovedstyret paalægges at ha sin opmerksomhet henvendt paa virkningen av lovens enkelte bestemmelser og i tilfælde sammen med andre interesserte at indgaa til stortinget med forslag til mulige ændringer, som erfaringen viser ønskelige“.

Som bekjendt er loven foreløbig kun gjældende til utgangen av 1911. Det maa da være forutsætningen, at den blir gjenstand for fornyet behandling av næste aars storting. I den anledning mener man kongressen i en **vedtagelse** bør gi sin mening om den tilkjende og muligens peke paa de hovedpunkter som bør forandres. Sekretariatet har i den anledning indhentet uttalelser fra de 4 forbunds forretningsførere eller kasserere som selv har praktiseret loven i det forløpne aar. Av disse uttalelser hidsættes:

Forretningsføreren for Norsk centralforening for boktrykkere uttaler bl. a.:

§ 6 har ikke foraarsaget nogen vanskelighet, idet ingen har forlangt sig optat som b-medlem. Aaret 1909 har imidlertid for vor organisation været en fredelig periode uten nogensomhelst konflikt med derav følgende eventualiteter i form av streikbrytere, eksklusion etc., saa nogen avgjørende vægt kan der neppe tillægges det faktum at det hittil ikke har været spor av ubehageligheter for **fagforeningen** paa grund av § 6.

Bestemmelsen i § 4 om hvilken kommune det er, som skal være refusionspliktig bør søkes ændret. Den er altfor tungvindt. Den er vistnok retfærdig i og for sig; men en mere praktisk ordning maa dog kunne gjennomføres her, hvor det ikke gjælder saa store beløb, at nogen kommune kan tænkes at bli særlig skadelidende.

I den danske lov heter det, at kommunerne yder tilskud for de medlemmer, der opholdt sig i kommunen den 31. mars. Det maatte kunne gaa an at indføre en lignende bestemmelse her. For arbeidsledige paa stedet f. eks. den kommune hvor

vedk. opholdt sig 31. mars (eller en anden bestemt datum) og for reisende den kommune, hvori vedk. sidst arbeidet. Det skulde glæde mig, om komiteen vilde ta denne sak op til behandling og søke at faa en mere praktisk ordning av nævnte bestemmelse end sliq som den nu er, selv om man ikke finder den av mig antydele løsning gjen-nemførlig. Forholdet stiller sig jo noget anderledes i Norge end i Damark, hvor tilskuddet ydes til kontingenten.

Vor organisation praktiserer overalt skriftlig anmeldelse til arbeidsanvisningskontorerne. For de reisendes vedkommende er det imidlertid umulig at overholde anmeldelsespligten, hvad vi ogsaa har underrettet departementet om. Dette sees nu at ha spesificert reisebidragene paa de nye skemaer, som er utarbeidet. Komiteen bør søke at faa fastslaaet klart og tydelig i loven, at for reisebidragene gjælder ikke reglerne i § 8.

Hovedkassereren i Norsk jern- og metalarbeiderforbund anfører bl. a.

Loven om tilskud til arbeidsledighetskasser har i høi grad bidrat til at arbeidsledighetskasserne har kunnet yde sine arbeidsløse medlemmer en høiere understøttelse end tidligere.

Om lovens enkelte bestemmelser er der vistnok flere av disse som kunde forandres saaledes, at loven blev lettere at praktisere. For eks. hvad der angaar kommunernes refussionspligt. Det er ofte vanskelig at skaffe rede paa hvilken kommune der er refussionspligtig, naar denne skal ligge indenfor rammen av de sidste 5 aar. Dette maatte uten skade eller større ulemper for kommunerne kunne forandres til 2 eller høist 3 aar.

Videre volder det vanskeligheter at bevise, at den opgivne kommune er den refussionspligtige, idet kommunerne i enkelte tilfælder forlanger opgit den understøttedes bopæl i kommunen. Forespørsler derom kommer som regel først naar departementet gjør krav paa refusion hos vedkommende kommune. Det er da gaat saa lang tid hen, at den understøttede person kan være reist eller endog strøken som medlem av kassen. Da de ønskede opplysninger desangaaende ikke kan skaffes uten efter konferanse med den understøttede selv saa kan det være meget vanskelig og praktisk talt umulig at tilveiebringe disse.

De kommunale tilsyn som gjennemgaar oppgaver over understøttelserne beholder som oftest disse meget længere end den i loven bestemte tid. Oppgaverne blir av den grund forsent indsent til departementet, saa kassen derfor maa staa i større forskud end nødvendig. Vi har saaledes endnu ikke mottat refusion av staten for 4de kvartal 1909.

Departementet har i det senere gjort vanskeligheter med fortolkning av lovens § 2 p. 8 „uforskyldt arbeidsløshet“.

Som uforskyldt arbeidsløshet regnes ifølge loven ikke arbeidsledighet, som er forarsaget ved streik eller lockout. I klasse hermed sætter ogsaa departementet de arbeidere, som opsier sine pladse for et søke andet arbeide. Refusion blir saaledes ikke indvilget for personer, som har opsagt sine pladse for at søke andet arbeide, naar de kommunale tilsyn gjør departementet oppmerksom herpaa.

Forretningsføreren i Norsk møbelsnekkerforbund anfører:

For vort forbunds vedkommende har vi ikke hat andre ulemper ved at anvende lov om statstilskud til arbeidsledighetskasser, end at ordningen har paaført avdelingskasserne adskillig mere arbeide. Vort forhold har kun midlertidig anerkjendelse indtil kassens love blir bragt i overensstemmelse med lov av 12. juni 1906 og det er saaledes mulighet for, at de praktiske ulemper da vil bli større end hittil. Har dog ingen større frygt for, at til eks. lovens § 6 vil hitføre tilgang av uorganiserte.

I aaret 1909 har kassen utbetalt i reise- og arbeidsledighetsbidrag kr. 3,812.34 hvorav er refunderet kr. 879.25.

Et forholdsvis stort beløp er utbetalt til arbeidere som ikke er refusionsberettiget, idet de ikke har opholdt sig her i landet i 5 aar. Denne grænse bør efter vor erfaring iallefald søkes nedsat til et eller to aar.

Forretningsføreren for Norsk træarbeiderforbund anfører bl. a.:

De væsentligste mangler i loven som volder ulempe finder vi at være:

1. Statstilskuddet er forlitet.
2. Kommunernes refusionspligt.
3. 5-aars ophold for utlændinger.
4. Loven volder uforholdsmæssig øket administrationsarbeide.

Angaaende de enkelte punkter vi har nævnt skal vi anføre:

Til *punkt 1.* Forlitet statstilskud.

I 1909 har vort forbunds medlemmer, foruten den ordinære (15 øre) maattet betale en tillægskontingent à 20 øre uken i 32 uker til ledighetskassen og eudda har den maattet gjøre betydelige laan, som endnu ikke er helt dækket. En betragtelig kontingentforhøielse maa vi gaa til om vi skal skape et stabilt forhold med et betryggende fond i denne kasse. Men kontingentbyrden blir uforholdsmæssig tung for en alm. arbeider, naar de øvrige for ham nødvendige organisationskasser ogsaa skal ordnes paa en betryggende funderet maate.

Statstilskuddet er derfor utilstrækkelig endog for vort forbunds medlemmer, som dog gjennemsnitlig ikke i samme grad som en hel del andre, er sterkt sæsongbundne.

Skal statstilskuddet, — som jo forutsætningen var, — komme den største del av de arbeidsledige tilhjelpe, maa det forhøies mindst til det oprindelige krav av 50 $\frac{0}{100}$, for at ogsaa de sterkt sæsongbundne arbeidere kan gives mulighet for at oprette arbeidsledighetskasser.

Til *punkt 2.* Kommunernes refusionspligt.

Denne bør ophæves, da det jo baade er et altfor litet bidrag fra kommunens side under en større arbeidsledighet, og alligevel skaffer en unødig vidtløftighet og indgaaende undersøkelser om bagateller. Vår ledighetskasse utbetalte i 1909 til ledige i Kristiania ca. 9000 kr. De $\frac{2}{100}$ herav som kommunen *skulde* refundere dækker ikke paa langt nær hvad vi sparer fattigkassen for i utgift. Refusionspligten betinger naturligvis den kommunale kontrol, og denne arter sig særlig i Kristiania vidtløftig med et apparat som arbeidskontor, folkeregister og kommunevalgt tilsynskomite, som da ofte hver især gjør anmerkninger der av os nærmere maa undersøkes, dokumenteres og besvares. Navnlige gjælder det hvilken kommune vedk. rettelig kan høre til.

Utenfor Kristiania har arbeidskontorerne ofte anmerkninger om at vedk. ikke er anmeldt i rette tid og endel tilsyn finder de besynderligste grunde til at desavuere vedkommendes berettigelse til bidrag, hvilket altsammen fører til, at refusion i flere tilfælder uberettiget nægtes. Det er jo i mange tilfælder omtrent umulig at dokumentere alle mulige ting. Endog et helt aar bakefter kommer der forespørsler naar departementet avkræver kommunen deres bidrag.

Al denne vidtløftighet vilde bortfalde med kommunernes refusionspligt.

Da enhver ledighetskasse selv er mest interessert i, at der ikke utbetales bidrag til ikkeberettigede, vilde statens kontrol ganske naturlig kunne indskrænkes til, at der i Kristiania paa vedk. forbunds kontor foretoges et eftersyn av kvartalsregnskapet for kassen. Utgifterne til det meste arbeide i departementet vedk. saken, vilde jo ogsaa derved indspares.

Kommunernes bidrag burde være helt adskilt fra statens, men loven burde paa-lægge vedkommende kommune, hvor arbeidsledigheten overstiger en vis procent, pligt til at yde et forholdsvis bidrag.

Den kvartalskontrol som staten førte vilde jo ogsaa i tilfælde være garanti nok for vedk. kommune.

Til *punkt 3.* 5 aars ophold for utlændinger.

Da vort forbund har gjensidige forpliktelser likeoverfor utenlandske org. trærbeidere i de fleste land i Europa, vil 5-aars bestemmelsen volde en forholdsvis reduktion i statstilskuddet, hvilket ogsaa rammer de mange org. trærbeidere, som endog har været medlemmer hertilands i flere aar.

Bestemmelsen i lovens § 1 desangaaende bør derfor absolut væk, saa meget mere som jo vore norske medlemmer, som reiser utenlands, faar sit bidrag der og sparer statstilskuddet her.

Denne *gjensidighet* maa av stat og kommune respekteres.

Til *punkt 4.* Det uforholdsmæssige økede administrationsarbeide, som loven av 1906 volder, kan for vort forbund, ute i avdelingerne og paa hovedkontoret, sættes til ca. 3000 kr. aarlig, hvilket selvfølgelig maa betragtes som et *fradrag* i det bidrag statstilskuddet utgjør, — for 1909 altsaa ca. $\frac{1}{3}$ av tilskuddet. Dette maa absolut

komme i betragtning ved bestemmelsen av statstilskuddets størrelse, for at dette skal kunne være helt effektivt, da det jo ikke kan bli stor hjælp for de arbeidsledige, om tilskuddet opspises av utgifter paa veien.

Efter disse uttalelser at dømme synes ikke den tidligere meget omstridte § 6 at volde nogen ulemper i praksis. Men derfor forandres selvfølgelig ikke fagorganisationernes principielle indvending mot det som ligger til grund for nævnte bestemmelse. Og overfor dem i den lovgivende forsamling, som av principielle grunde holder paa § 6 kan det med grund sies, at naar bestemmelsen ingen praktisk betydning har bør den helst utgaa av loven.

Alle kasser har fremholdt ulemperne ved bestemmelsen i § 1 om norske borgere eller 5 aars ophold i landet. Den departementale komite var da ogsaa av den opfatning, at der ikke burde gjøres nogen indskrænkning heri. Av de foran anførte regnskaper sees, at refusionen netop paa grund av disse bestemmelser blir adskillig mindre end $\frac{1}{3}$. Der utbetales forøvrig ikke til andre utlændinger end dem som kommer fra land, hvormed vore kasser har overenskomster om gjensidighet. Adskillige av vore arbeidsledige reiser til gjengjæld til utlandet og da blir det offentlige sparet for utgifter til dem.

§ 2 punkt 8 bør forandres derhen, at det tydelig fremgaar av lovteksten, at et medlem er berettiget til understøttelse selv om det ikke er arbeidsgiveren som sier ham op. Der kan være likesaa gode grunde for vedk. selv til at slutte hos en bestemt arbeidsgiver. Er der bruk for manden vil straks en anden bli indtat i hans plads. Og for stat og kommune maa det være likegyldig *hvilke personer* det er som har arbeide og hvilke som gaar ledige, naar det kan konstateres, at der ikke er arbeide nok til alle. Arbeidsledigheten bør med andre ord ikke bedømmes individuelt, men saklig. Naar en person gjør hvad han kan for at skaffe sig arbeide, men intet passende kan faa, da er arbeidsledigheten uforskyldt, uanset det som kan ha været den direkte og umiddelbare aarsak til, at han er kommet ut av en bestemt plads.

§ 4. Samtlige kassers tillidsmænd beklager sig over de vanskeligheter som er forbundet med at undersøke og dokumentere i hvilken kommune et medlem har opholdt sig i 6 maaneder itræk i løpet av de sidste 5 aar. Træarbeiderforbundets tillidsmand fremholder derfor at hele princippet om kommunerefusion bør sloifes og at staten bør bære det hele, mens der fra de øvrige fremholdes, dels at den kommune, hvor understøttelsen utbetales, bør være refusionsberettiget og dels at de 5 aar bør forandres til f. eks. 2 aar.

Man staar ogsaa utvilsomt her overfor det vanskeligste punkt i hele loven. Det hører jo med til lovens grundprincip at det netop er kommunerne som ifølge sakens natur skal bære hovedbyrderne, da det er disse, som i tilfælde opnaar lettelse paa fattigbudgettet. At faa dette princip omstyrtet tør være haapløst, forsaavitt ikke departementet selv paa grund av dets egne erfaringer med vanskelighetene overfor kommunerne kommer med forslaget.

Sekretariatet finder det derfor tvilsomt om det er praktisk politisk at fremsætte et saadant forslag nu. Derimot er man enig i, at der for-

øvrig bør søkes indført lempninger som kan spare kasserne for noget av det meget vanskelige arbeide paa dette omraade.

Med hensyn til tilskuddets størrelse og formen herfor er at bemerke, at efter den danske lov beregnes tilskuddet paa grundlag av kassens kontingentindtægt. Efter lovens ordlyd skal dette utgjøre $\frac{1}{3}$ av den samlede præmie. I praksis er dette tillempet derhen, at staten betaler $\frac{1}{3}$ av kassens samlede indtægt altsaa ogsaa medregnet statens og kommunernes bidrag. Følgende formel viser dette: de indtægter en kasse aarlig maa ha for antagelig at kunne klare sine forpligtelser aar om andet stipuleres til f. eks. 12 kroner pr. medlem pr. aar. Herav betaler staten $\frac{1}{3}$ = kr. 4.00, kommunen $\frac{1}{6}$ = kr. 2.00 og medlemmet resten = kr. 6.00. Derved faar kasserne i virkeligheten 100 % tilskud. Efter denne tillempning er det klart, at det danske system yder kasserne større fordele end det norske med $\frac{1}{3}$ refusion av utgifterne. Efter samme eksempel vil det nemlig hos os virke saan: En kasse har utbetalt et beløp i aaret svarende til 12 kroner pr. medlem. Av staten faar den tilbaketalt $\frac{1}{3}$ = kr. 4.00. Kassens endelige utgift blir da kr. 8.00 og statens kr. 4.00 eller 50 % av medlemmets endelige utgift. Ved en forhøielse av refusionsbeløpet til $\frac{1}{2}$ vilde kassens endelige utgift bli kr. 6.00 og medlemmets kr. 6.00. Efter de hittil vundne erfaringer maa kasserne staa i optil $\frac{1}{2}$ aars forskud og desuten reduseres beløpet noget.

Det vilde derfor ikke være noget urimelig om staten refunderte kasserne $\frac{1}{2}$ av den utbetalte understøttelse eller ydet et tilsvarende tilskud til kontingenten som efter det danske system.

Da det antagelig vil være vanskeligere at opnaa en hel omkalfatring av lovens grundprincipper er sekretariatet av taktiske grunde tilbøielig til at holde paa refusionsformen, men at beløpet forhøies til $\frac{1}{2}$.

Angaaende arbeidsledighetsforsikringen i sin almindelighet med den nugjældende lov for øie vil sekretariatet foreslaa, at kongressen retter den stærkest mulige opfordring til de organisationer, som endnu ikke har oprettet arbeidsledighetskasser, til at sætte fart i arbeidet med planlæggelse av saadanne. Det maa erkjendes, at mange organisationer hittil har lagt altfor liten vægt paa denne vigtige side av de organisationsmessige gjøremaal til skade for fagorganisationens samhold, trivsel og utvikling. Man tiltræder derfor fuldt ut de foran citerte uttalelser av de skandinaviske kongresser og uttaler en beklagelse over, at man ikke i høiere grad har bestræpt sig paa at gjøre tanken til virkelighet.

Lønsbevægelserne er visselig den viktigste side av en fagorganisations gjøremaal, men for at man med kraft skal kunne utrette det bedst mulige paa dette omraade, ikke bare med hensyn til at faa en overenskomst oprettet, men ogsaa at faa den utnyttet og respekteret i tariffperioden, er det nødvendig at samholdet i en organisation er usvæket og medlemsforholdet stabilt ogsaa under det mere stille virke i tariffperioden. Og det sikreste middel til under fredelige tider at holde organisationen sammen og tariffene overholdt er utvilsomt en effektiv

arbeidsledighetsforsikring. Den gir nemlig hvert enkelt medlem et individuelt rygstød.

Sekretariatet kan ikke erkjende, at der i noget fags organisation skulde være tilstede uovervindelige hindringer der gjør, at arbeidsledighetskasse ikke kan oprettes og drives. Formerne for disse, deres ydelser og betingelserne for at erholde understøttelse maa selvfølgelig tillempes forskjellig efter fagets og arbeidsforholdenes art. Man gaar derfor ut fra, at mulighetene er tilstede naar der kan regnes med bidrag av stat og kommune selv efter den gjældende lovs bestemmelser.

Samtidig vil man rette en sterk opfordring til alle de organisationer som nu har arbeidsledighetskasser om at benytte sig av loven om stats- og kommunebidrag. Først naar alle organisationer staar samlet om loven og utnytter alle forhaandenværende muligheter vil der bli lagt den tilbørlige vægt paa de forslag og de uttalelser som fra organisationernes side fremkommer overfor den lovgivende forsamling og de utøvende institutioner.

I henhold til foranstaaende præmisser indbyr sekretariatet kongressen til at fatte følgende beslutning:

I.

Sekretariatet indgaar til stortinget med de forslag til forandringer i lov av 12. juni 1906 som anses hensigtsmessige for den bedst mulige utvikling av arbeidsledighetsforsikringen.

Av lovforandringer som man nu har oversigt over fremhæver kongressen følgende hovedpunkter i henhold til de foran anførte motiver.

1. Refusionsbeløpet forhøies til $\frac{1}{2}$ av den utbetalte understøttelse.
2. Bestemmelsen om, at der ikke ydes refusion paa beløp utbetalt til utkændinger, ophæves.
3. § 2 p. 8 forandres saaledes at det klarere fremgaar, at der ved bedømmelsen av begrepet uforskyldt arbeidsløshet overveiende skal tas hensyn til, hvorvidt arbeide er at erholde eller ikke og at det ikke er avgjørende hvad som er den direkte aarsak til det enkelte medlems arbeidsledighet.
4. § 4 forandres saaledes, at det blir forbundet med mindre vanskeligheter og arbeide at konstatere den refusionspligtige kommune.
5. § 6 ophæves.

II.

Kongressen uttaler, at arbeidsledighetsforsikringen hører til de viktigste gjøremaal for fagorganisationen ved siden av lønsbevægelserne, idet den betrygger det enkelte medlem mot de værste virkninger av arbeidsløsheten, likesom den bidrar til et sterkere samhold og et stabile medlemsforhold, hvilket er en nødvendig forutsætning for at organisationernes øvrige gjøremaal skal kunne fremmes med størst mulig kraft og til bedst mulig resultat.

Ut fra dette syn retter kongressen den sterkeste opfordring til de organisationer, som endnu ikke har arbeidsledighetskasser, om at planlægge opprettelse av saadanne. Kongressen er av den opfatning, at selv om der for visse fag er store vanskeligheter at overvinde ved

oprettelse av arbeidsledighetskasser, kan den dog ikke erkjende, at der for noget fag stiller sig uovervindelige hindringer iveien for opprettelse og drift av saadanne kasser, særlig nu, naar **bidrag** kan erholdes fra stat og kommune.

Endelig opfordrer kongressen samtlige organisationer, der har eller oppretter arbeidsledighetskasser, til at benytte loven om stats-tilskud fuldt ut, idet man derved markerer det offentliges pligt til at træde støttende til paa dette omraade, likesom man først naar alle organisationer samler sig om loven vil kunne øve den tilbørlige indflydelse paa dens indhold.

Dagsordenens punkt 4. Sykeforsikringen.

Spørsmålet om fagforeningernes sykeforsikring er blit særlig aktuell efterat loven om offentlig sykeforsikring er vedtat. Av beretningen for 1909 vil sees, at sekretariatet i anledning lovens behandling fremsendte en længere forestilling til stortinget med forslag til forskjellige forandringer. Videre har sekretariatet nedsat en komite bestaaende av *Ole O. Lian, J. Borgen* og *G. Ousland*, som fik i opdrag at indsende til riksforsikringsanstalten en fremstilling av de nuværende fagforbunds sykekasser for nærmere at faa bragt paa det rene deres stilling efter den nye lov. Denne fremstilling følger som bilag og vil bli omdelt til repræsentanterne. Samtidig fik komiteen i opdrag at fremkomme for kongressen med utredning og eventuel indstilling i sykeforsikringsspørsmålet, hvilken herved følger:

Den sykeforsikringslov, som vedtoges av stortinget i 1907 til ikrafttræden 1. juli 1911, er vel den mest indgripende lov vedkommende arbeidernes sociale forhold, som det norske storting hittil har vedtat. Ingen lønarbeider under lovens lønmaksimum kommer utenom denne lov. Alle fagorganisationers sykekasser og den mængde andre sykekasser, som findes blandt arbeiderne i dette land, er nødt til at ta standpunkt til loven. De maa enten la sig godkjende og gaa med paa de i loven foreskrevne betingelser herfor, eller de maa se sit medlemstal oprevet ved at størstedelen tvinges ind i den offentlige sykeforsikring.

Det er derfor et høist aktuelt spørsmåal blandt alle organiserede arbeidere, hvordan de skal stille sig likeoverfor den nye sykeforsikringslov. Før vi nærmere gaar ind paa dette emne, skal vi ganske kort berøre de viktigste bestemmelser i loven, idet vi **forøvrig** henviser til landsorganisationens beretning for 1909, hvor den findes indtat i sin helhet.

Forsikringens omraade.

Det heter herom i lovens § 1:

„Pligtig til sykeforsikring efter denne lov er her i riket beskæftigede lønsarbeidere samt betjente i offentlig eller privat tjeneste, naar de har fylt 15 aar, forsaavidt deres arbeids- og tjenesteforhold ikke ifølge forholdets natur eller ifølge avtale er innskærket til kortere tid end

6 dage. Forsikringspligten indtræder ved arbejds- eller tjenesteforholdets tiltrædelse.“

Som man vil se omfatter saaledes loven praktisk talt alle lønarbejdere. Som lønarbejdere henregnes i loven de arbejdere, hvis løn helt eller delvis bestaar i penge (ogsaa husmænd og tjenere) likeledes lærlinger og volontører, selv om de ingen løn oppebærer. Imidlertid er der en del undtagelser.

Den væsentligste av disse er at „den, som alene eller sammen med ikke-forsikringspligtig egtefælle har en aarlig indtægt av mer end 1200 kroner paa landet eller 1400 kroner i byen“, ikke kan bli forsikret. Loven har saaledes en grænse opad, som bestemmes av 1200 kroner paa landet og 1400 i byerne. Endvidere undtas de, som er forsikret i private sykekasser, anerkjendt av staten. De, som lider av kroniske sygdomme, vil som regel ikke faa adgang til den offentlige sykeforsikring.

De offentlige kasser aapner ogsaa adgang til *frivillig forsikring* for personer mellem 15 og 40 aar, som ikke er forsikringspligtig i henhold til lovens øvrige bestemmelser. Men saadanne persons indtægt maa, sammenlagt med egtefælles, ikke overstige 800 kroner paa landet og 1000 kroner i byerne, likesom vedkommendes formue ikke maa overstige 7000 kroner paa landet og 10.000 kroner i byerne.

Understøttelse.

Ethvert forsikringspligtig medlem av de offentlige sykekasser er berettiget til en sykeunderstøttelse, som skal utgjøre 60 procent av den midlere dagløn. For beregning av understøttelsen opstiller loven 4 indtægtsklasser, nemlig:

Indtægts- klasse	Indtægt			
	aarlig		daglig	
	over kr.	til og med kr.	over kr.	til og med kr.
1	0	300	0.00	1.00
2	300	600	1.00	2.00
3	600	900	2.00	3.00
4	900	1400	3.00	4.67

Den midlere dagløn samt understøttelsen i disse indtægtsklasser beregnes ifølge loven saaledes:

Indtægts- klasse	Midlere dagløn kr.	Understøttelse	
		pr. dag kr.	pr. uke kr.
1	1.00	0.60	3.60
2	1.50	0.90	5.20
3	2.50	1.50	9.00
4	3.50	2.10	12.60

Vedk. arbeidsgiver pligter at gi meddelelse om de forsikringspligtige arbeideres indtægter. Overflytning mellem de forskjellige indtægtsklasser kan ske hver 1. januar og juli.

Sykeunderstøttelsens varighet er 26 uker i løpet av et aar regnet fra den dag, da sykeunderstøttelsen begyndte. Sykepengene beregnes og utbetales for alle ukedage (undtagen søndag), dog ikke for de 3 første dage efter sygdommens begyndelse.

Av andre innskrænkende bestemmelser skal nævnes: Har et medlem oppebaaret sykepenge for 26 uker for sygdomstilfælde indtruffet i løpet av et aar, skal han for nyt eller nye anfald av samme sygdom, som indtræffer i det følgende tidsrum av et aar, regnet fra utløpet av det første understøttelsesaar, eller om understøttelsen har varet ut over dette, fra dennes ophør, ikke oppebære sykepenge for mer end *høist 13 uker*. Indtræder intet saadant anfald i nævnte aar, blir et senere anfald at anse som særskilt sygdomstilfælde med hel ny berettigelse.

Har et medlem for anfald av samme sygdom nydt sykepenge for tilsammen 39 uker, kan han ikke senere faa understøttelse for samme sygdom, før der efter sidste understøttelse er hengaaet 2 aar, regnet fra ophøret av sidste anfald, og han i hele denne tid ifølge erklæring fra sykekasselæge har været fri for vedkommende sygdom.

Kur og pleie paa sykehus regnes med hensyn til ydelsens varighet like med ydelse av sykepenge, saaledes at sykehusedage, søndage undtat, tælles med som sykepengedage. Under ophold paa sykehus bortfalder de fastsatte sykepenge, men hvis den syke har egtefælle eller andre slegtninger, som bor sammen med ham, og hvis underhold medlemmet pligter at bestride, skal der ydes disse sykepenge beregnet av den midlere dagløn med 20 pct., hvis der er én, 35 pct. hvis der er to og 50 pct., hvis der er tre eller flere saadanne forsørgede.

Efter denne beregning vil den understøttelse, som ydes familien i saadanne tilfælder, regnet efter lovens indtægtsklasser bli:

Indtægtsklasse	Midlere dagløn kr.	Understøttelse pr. dag		
		1 person at forsørge kr.	2 personer at forsørge kr.	3 pers. og derover at forsørge kr.
1	1.00	0.20	0.35	0.50
2	1.50	0.30	0.52	0.75
3	2.50	0.50	0.87	1.25
4	3.50	0.70	1.22	1.75

Skyldes sygdommen en beskadigelse ved bedriftsulykke, som berettiger til skadebot, skal sykekassen yde den medicin, som lægen finder fornøden til skadens behandling. I saadanne sygdomstilfælder pligter kassen kun at yde sykepenge i de første 4 uker.

Ved kvindelig *medlems* nedkomst ydes sykepenge (barselpenge) i 6 uker, samt i tilfælde fornøden lægehjælp. Disse ydelser er betinget av, at hun umiddelbart forut har været medlem av offentlig eller god-

kjent privat eller kommunal sykekasse uavbrutt i minst 10 maaneder. Indtræder sygdom, ydes istedenfor barselpenge de samme understøttelser som under andre sygdomstilfælder.

Sykekassen yder en *begravelseshjelp*, stor 25 gange den midlere dagløn i vedk. indtægtsklasse, dog ikke over 50 kroner og ikke for forulykkede, hvem Riksforsikringsanstalten pligter at yde begravelseshjelp. Efter lovens indtægtsklasser vil begravelseshjelpen bli: Kl. 1 kr. 25.00, kl. 2 kr. 37.50, kl. 3 kr. 50.00 og kl. 4 kr. 50.00.

Endvidere yder sykekassen *fri lægehjelp* efter følgende regler:

- A. *For medlems egen person* fri lægehjelp fra sygdommens begyndelse, samt — ved første gangs anskaffelse — saadanne hjelpemidler som briller, brokbind og lign., og, hvor kirurgisk behandling utkræves, forbindingsaker og de for saadan behandling nødvendige lægemidler efter lægens anordning. Som lægehjelp regnes ogsaa tanduttrækning — ved læge eller tandlæge — dog ikke, hvis den sker av hensyn til indsætning av kunstige tænder.
- B. *For et medlems ektefælle* (hustru eller mand), som forsørges av medlemmet, samt for hjemmeværende barn under 15 aar fri lægehjelp m. v. som foran anført, dog ikke saadanne hjelpemidler som briller, brokbind eller lign.

Ind- og uttrædelse av sykekassen.

Som betingelse for medlemsskap sætter loven, at den forsikringspligtige skal være i arbeide. Og straks han er beskæftiget er han ogsaa berettiget til al den understøttelse, som ikke specielt er gjort avhengig av et længere medlemsskap (se det foran anførte). For de forsikringspligtige medlemmer eksisterer der saaledes ingen karenstid. I det øieblik de, som beskæftiget hos en arbeidsgiver i henhold til sykeforsikringsloven regnes som forsikringspligtige, fra det øieblik av er de ogsaa understøttelsesberettiget.

Til gjengjæld strykes de av sykekassen, saasnt de slutter i arbeidet, selv om arbeidsstansen er ganske kortvarig.

Det er dette forhold, som ved siden av indtægtsgrænsen har været sterkest paaklaget fra arbeidernes side. Og her er vi netop ved et av lovens svakeste punkter. For at bøte paa de værste ulemper ved forholdet er der i loven bestemt, at blir en person arbeidsledig ved ham *utilregnelige omstændigheter*, vedblir han at være medlem av kassen uten præmie til og med den 14. dag efter den siste dag i den uke han blev arbeidsledig, hvis han forinden har været uavbrutt medlem av kassen i $1\frac{1}{2}$ aar. Endvidere kan en saadan arbeidsledig efter denne tid fortsætte som *frivillig forsikret*. Han maa da betale kontingent, men er ikke underkastet de øvrige regler for indmeldelse som frivillig (aldersgrænse, lægeerklæring, karenstid etc.). Som saaledes frivillig forsikret har han ret til at bli staaende i sykekassen i 6 maaneder.

Imidlertid synes lovgiverne at ville fortolke begrepet „uforskyldt arbeidsledighet“ noksaa mærkelig. Streikende, ja saagar lockoutede

skulde efter deres mening neppe faa nyte godt av denne bestemmelse. Lovens regler om tap av medlemsskap er derfor særlig for organiserte arbeidere yderst usmakelige.

Kontingenten.

Utgifterne til sykeforsikringen (kontingentbeløpet) skal utredes saaledes:

For de forsikringspligtige:	For de frivillig forsikrede:
$\frac{9}{10}$ av medlemmet selv,	$\frac{7}{10}$ av medlemmet selv,
$\frac{1}{10}$ - hans arbeidsgiver	$\frac{1}{10}$ - kommunen,
$\frac{1}{10}$ - vedkommende kommune,	$\frac{2}{10}$ - staten.
$\frac{2}{10}$ - staten.	

Bli den samlede kontingent til forsikringskassen i 4. klasse f. eks. 50 øre, vil den fordele sig saaledes:

Medlemmet	30 øre
Arbeidsgiveren	5 „
Kommunen	5 „
Staten	10 „
	<hr/>
	Tils. 50 øre

I en *godkjendt sykekasse* vil en lignende kontingent fordele sig saaledes: Medlemmet 35 øre, arbeidsgiveren 3, kommunen 3, staten 6, tilsammen 50 øre.

For de forsikringspligtige er vedkommende arbeidsgiver ansvarlig for kontingenten, idet sykekassen erholder beløpet gjennom arbeidsgiveren, der saa igjen avtrekker den paa de forsikrede faldende andel i arbeidernes løn.

De frivillig forsikrede betaler sin kontingent hver 4. uke. Kontingentens størrelse til den offentlige sykeforsikring er endnu ikke fastsat, og der er heller ikke utarbeidet nogetsomhelst overslag. Riksforsikringsanstalten skal imidlertid nu utarbeide normalstatuter for kredskasserne, foreta præmieberegning etc. Forøvrig har enhver kredssykekasse under en viss kontrol fra Riksforsikringsanstalten ret til at paalægge den kontingent, som maa til for at kassen kan balansere.

Forsikringens organisation.

I enhver av rikets kommuner skal der opprettes kredssykekasse (hvis det findes paakrævd kan der i en kommune opprettes flere). Som medlemmer av disse kredssykekasser regnes kun de direkte forsikrede. Medlemmer er stemmeberettiget og valgbare, naar de har fylt 21 aar. Det samme er tilfældet med de arbeidsgivere, som er indskudspligtige til sykekassen.

Kredssykekassens anliggender ledes av et styre paa 9 medlemmer, valgt for 3 aar. 5 av styrets medlemmer vælges av de forsikrede, 2 av arbeidsgiverne og 2 av kommunestyret. I smaa kommuner kan styret bestaa av 5 medlemmer.

Kommunestyret ansætter forretningsfører for sykekassen efter forslag av kassens styre og er ansvarlig for kassens midler.

Forøvrig er det kredskassens styre, som leder alle sykekassens anliggender. En kredssykekasse kan ogsaa utvide kassens forsikringsomraade til at omfatte fri medicin etc.

Sykekassens hovedstyre er Riksforsikringsanstalten. Den fører kontrol med kredssykekassernes ledelse og forøvrig med lovens gennemførelse i sin helhet.

Det er meningen at hver kredssykekasse skal dække sine utgifter gjennem kontingenten. Der er dog oprettet et reguleringsfond for eventuelle tilfælders skyld. Dette administreres av Riksforsikringsanstalten.

Twistigheter mellem kredssykekasse og forsikret person eller arbeidsgiver skal indbringes til prøvelse for en nævnd paa 3 medlemmer, som vælges av kommunestyret. Nævnens avgjørelse kan indankes for Riksforsikringsanstalten: i visse tilfælder kan saken gaa til Riksforsikringsanstaltens appelkommission eller til domstolene.

Twist mellem kredssykekasser indbyrdes, mellem kommune og kredssykekasse eller med privat sykekasse avgjøres av Riksforsikringsanstalten eller dennes appelkommission.

Private og kommunale sykekasser.

Da sykeforsikringslovens stilling til de private sykekasser har en speciel interesse for de organiserte arbeidere, indtar vi lovens bestemmelser herom i sin helhet.

§ 54. Brukskasser og andre private eller kommunale sykekasser kan træde istedenfor offentlige kredssykekasser, naar de er godkjendt av Riksforsikringsanstalten, som ogsaa i tilfælde kan tilbakekalde en git godkjendelse.

§ 55. Til godkjendelse av de i foregaaende paragraf nævnte sykekasser kræves at kassens statuter indeholder uttrykkelige bestemmelser om:

- a) at kassens midler kun kan anvendes til de i dens statuter bestemte understøttelser for tilfælde av sygdom, nedkomst eller død og forøvrig forvaltes paa en av Riksforsikringsanstalten godkjendt maate, samt at dens regnskap holdes adskilt fra enhver anden kasses eller forenings regnskap;
- b) at ethvert medlem skal være forsynt med en sykekassebok efter et av Riksforsikringsanstalten godkjendt skema (jfr. § 8);
- c) at kassens ydelser ikke er mindre end kredssykekassernes, og at betingelserne for at vedlikeholde medlemsretten og erholde sykeunderstøttelse ikke er strengere end de for de forsikringspligtige gjældende regler;
- d) at kassen fyldestgjør de samme forpligtelser likeoverfor de i Riksforsikringsanstalten ulykkesforsikrede personer som de, der ifølge denne lov er paalagt kredssykekasserne;
- e) at kassens medlemmer ikke hefter for dens forpligtelser utover sine premier (indskud);
- f) at medlemmerne enten har ret til at bli staaende i kassen efterat de har forlatt den bedrift eller den forening, til hvilken kassen er knyttet, eller at kassen forpligter sig til at yde de medlemmer, som gaar over fra en godkjendt sykekasse til en offentlig kasse, de i § 16 jfr. § 18 bestemte sykeunderstøttelser for sygdom, nedkomst eller død, som maatte indtræffe under de første 12 uker efter uttrædelsen av den godkjendte kasse;
- g) at ethvert medlem, som er over 40 aar, skal ha ret til fremdeles at staa som medlem av kassen efter regelen i § 10, 2 a, 1. punktum;
- h) at valget av kassens styre og øvrige tjenestemænd er ordnet som av rigsforsikringsanstalten nærmere fastsat;
- i) at der i styre- og medlemsmøter føres forhandlingsprotokol.

§ 56. 1. Godkjendelse maa ikke meddeles sykekasser, som ikke kan paaregne et stadigt medlemstal av mindst 200. Dog kan kommunale og bedriftssykekasser godkjendes, forsaavidt de kan paaregne et stadigt medlemstal av mindst 100.

2. Desuten kan riksforsikringsanstalten godkjende kasser, som er opprettet før denne lovs ikrafttræden, selv om de har et mindre antal medlemmer, dog ikke under 50, forsaavidt kasserne har et betryggende reservefond.

§ 57. Godkjendelse maa ikke meddeles nogen kasse, saafremt den ikke har et reservefond, som riksforsikringsanstalten finder tilstrækkelig, medmindre kassen forpligter sig til ved forhøiede præmier eller paa anden maate inden 5 aar at tilveiebringe de dertil fornødne midler.

§ 58. Forsikringspliktig person, som godtgjør at ha opfyldt sin forsikringspligt i en kredssykekasse eller godkjendt sykekasse, kan ikke tvinges til at være medlem av en kommunal eller bedriftssykekasse.

§ 59. 1. Forsaavidt en arbeidsgiver paa egen bekostning yder fri lægehjælp til medlemmer av den til bedriften eller kommunen knyttede godkjendte sykekasse i samme utstrækning som for kredssykekasser bestemt, kan arbeidsgiveren for disse medlemmers vedkommende fritas for den i nærværende lovs § 61, 2 c bestemte andel av præmien.

2. Arbeidsgiverens overtagelse av lægehjælpen kræver godkjendelse av mindst halvparten av de møtende medlemmer i lovlig tilvarslet generalforsamling, hvor avstemning over spørsmålet skal ske hemmelig. Godkjendelse gjælder for 3 aar ad gangen.

§ 60. Størrelsen av medlemmernes præmier (indskud) fastsettes av generalforsamlingen. Præmierne maa ikke være mindre, end at de i forening med mulige andre regelmæssige inntægter er tilstrækkelige til at dække de i kassens love bestemte sykeunderstøttelser og andre utgifter, samt til oparbeidelse av et reservefond, som i § 57 omhandlet.

§ 61. 1. Godkjendte sykekasser skal, paa samme maate som i nærværende lovs § 20 for kredssykekasser bestemt, erholde erstatning av riksforsikringsanstalten for de utgifter, som er foranlediget ved sykeunderstøttelse til personer, der er kommen tilskade i ulykkesforsikret bedrift.

2. Desuten skal der ydes et årligt bidrag:

- a) av staten $\frac{2}{10}$ av den gjennomsnittlige præmie for hvert medlem.
- b) av kommunen $\frac{1}{10}$ av den gjennomsnittlige præmie for hvert medlem.
- c) av arbeidsgiveren $\frac{1}{10}$ av den gjennomsnittlige præmie for hvert forsikringspliktig hos arbeidsgiveren beskjeftiget medlem. (Jfr. §§ 54 og 59).

Dog ikke over kr. 3.00 av staten, kr. 1.50 av kommunen og kr. 1.50 av arbeidsgiveren for hvert medlem.

Tilhører godkjendt sykekasse bergverk, fabrikk eller bruk, der har særskilt fattigvæsen, utredes kommunens bidrag av vedkommende bedrift.

Medlemstallet beregnes efter det gjennomsnittlige antal for foregaaende aar.

3. Det i 2. led omhandlede gjennomsnittstal fins ved at addere antallet av medlemmer den 1. i hver maaned og dividere summen med 12. *Ved maanedstællingen maa dog ingen medtas, som skylder præmie for mere end 4 uker, og heller ikke de medlemmer, hvis inntægt eller formue overstiger de i § 1, 2 a. jfr. § 4, henholdsvis § 10. 1 b satte grænser.* Som medlemmer regnes kun saadanne personer, som betaler præmie for egen forsikring.

§ 62. 1. Inden utgangen av mai maaned skal enhver godkjendt sykekasse til riksforsikringsanstalten indsende et nøiagtig regnskapsutdrag for det forløpne aar, avfattet efter et av riksforsikringsanstalten utfærdiget skema. Utdraget skal ledsages av de statistiske opgaver, som riksforsikringsanstalten foreskriver, samt av opplysninger om, naar og hvor ofte kassefetersyn uten foregaaende varsel har fundet sted.

2. Likeledes skal utdraget være bilagt en av offentlig øvrighetsperson eller ordføreren paa vedkommende sted utstedt bevidnelse for, at de i regnskapet paaberopte kontantbeholdninger, sparebankindskud og mulige værdipapirer er tilstede og i orden.

3. Gjenpart av regnskapsutdraget skal endvidere utlægges til eftersyn enten hos formanden eller et andet bekvemt sted.

4. Finder riksforsikringsanstalten efter de indsendte opplysninger at kassen virker under forhold, som ikke er betryggende for dens medlemmer, kan den med behørig paavising herav forlange de paaankede forhold rettet, efterat saken har været forelagt en generalforsamling.

§ 63. 1. Enhver godkjendt sykekasse pligter at underkaste sig den kontrol, som efter nærværende lovs § 41 skal føres av riksforsikringsanstalten.

2. Naar en forsikringspliktig arbeider indtræder i eller uttræder av en godkjendt privat kasse, skal kassens styre straks sende meddelelse derom til hans arbeidsgiver.

§ 64. 1. Godkjendelsen skal tilbakekaldes, hvis medlemstallet i løpet av 3 aar har vist sig at være lavere end det i § 56 nævnte minimum, dog med den i § 56, 2 bestemte undtagelse.

2. Godkjendelsen kan tilbakekaldes, hvis vedkommende kasse virker under forhold eller efter bestemmelser, som ikke er betryggende for dens medlemmer, eller dersom kassen uten grund motsætter sig de foranstaltninger, som riksforsikringsanstalten maatte foreslaa til avhjælp av manglerne.

§ 65. 1. Opløses en godkjendt sykekasse, blir først de løpende forpligtelser og andre lovlige erstatningskrav at dække.

2. Derefter skal der av midlerne til den eller de kredssykekasser, hvortil kassens forsikringspliktige medlemmer gaar over, indbetales et beløp, hvis størrelse og mulige fordeling bestemmes av riksforsikringsanstalten.

3. Muligens gjenværende midler blir efter riksforsikringsanstaltens bestemmelse at anvende til at hjelpe ikke-forsikringspliktige medlemmer til ny forsikring i andre sykekasser.

4. Findes endnu midler tilovers, blir disse at anvende efter beslutning, vedtat av generalforsamlingen og godkjendt av riksforsikringsanstalten. Hvor der ikke er anledning til at avholde nogen generalforsamling, træffer riksforsikringsanstalten bestemmelse om midlernes anvendelse.

5. Riksforsikringsanstaltens avgjørelse i henhold til denne §s 2.—4. led kan av kassens medlemmer, naar mindst 25 derom er enig, indankes for riksforsikringsappelkommissionen.

Hvad *fagorganisationens sykekasser* angaar, er det efter forhandling med Riksforsikringsanstalten bragt paa det rene, at en *forbunds-kasse* vil kunne erholde godkjendelse som en *økonomisk enhet*, saaledes at avdelingernes medlemstal ikke berøres av bestemmelsen i § 56.

Reglerne i § 53 f og g gjælder kun de *frivillig* forsikrede. Alle de andre gaar nemlig efter uttrædelse av en godkjendt sykekasse direkte over i den offentlige uten karenstid og behøver saaledes ingen beskyttelse. Kun de frivillig forsikrede (de som ingen arbeidsgiver har, de som for øieblikket er ledige og de som for øieblikket er syke) rammes av disse bestemmelser. Hermed har de nævnte bestemmelser i praksis ingen betydning for fagforeningerne.

Hvad medlemsbok, regnskapsførsel, styrevalg etc. angaar, har Riksforsikringsanstalten erklæret, at den saa langt som mulig vil bygge paa de eksisterende former inden sykekasserne. Der er saaledes neppe grund til at nære frygt for nogen større forandring i saa henseende.

Endel statistikk vil bli avkrævet sykekasserne; men det er jo ting, som fagorganisationerne allerede paa egen haand mer og mer har begyndt at arbeide med. Noen utvidelse her maa man jo være forberedt paa.

Bestemmelsen om sykeunderstøttelsens begrænsning til 90 pct. vil ikke bli praktisert for de godkjendte sykekassers vedkommende, idet Riksforsikringsanstalten gaar ut fra, at kassen selv er interessert i at motarbeide eventuel simulation, og det offentliges tilskud jo er begrænset ved maksimumsbestemmelsen.

Som norm for størrelsen av sykekassernes reservefond er av Riksforsikringsanstalten sat kr. 15.00 pr. medlem. Paa forespørsel er det oplyst, at denne sum nærmest gjælder smaa kasser og ikke vil

bli bragt i anvendelse for kasser, der gennem aarelang virksomhet eller i et stort og stabilt medlemstal har betryggelse for understøttelsens utbetaling. Man maa dog være forberedt paa, at anstalten vil kræve et større reservefond end det nu er almindelig i vore forbunds sykekasser. Fondets eller kassebeholdningens økning kan jo ifølge § 57 utstrækkes paa et tidsrum av 5 aar.

Understøttelsen maa paa ethvert punkt bringes paa høide med den offentlige forsikring, og her vil vistnok de fleste nu eksisterende sykekasser maatte foreta adskillige ændringer baade med hensyn til understøttelsens art, dens størrelse og varighet.

Desuten kræver Riksforsikringsanstalten, at i hver klasse skal det offentliges tilskud komme de *forsikringspligtige* tilgode, saaledes at det er disse, og ikke de som har en løn over 1200 eller 1400 kr., som erholder et tilsvarende nedslag i præmien.

Alle de foran nævnte betingelser er dog av den natur, at fagorganisationerne uten altfor stor vanskelighet vil kunne akseptere dem. De vil medføre endel øket arbeide; men tilskuddet gir jo valuta herfor.

Imidlertid byder selve *refusionsordningen* paa vanskeligheter av langt større og vidtrækkende art.

Man har henstillet til Riksforsikringsanstalten, at den, saaledes som det til en vis grad er tilfældet med departementet i lov om tilskud til arbeidsledighetskasser, kunde fungere som mellemand mellem sykekassen paa den ene side og arbeidsgiver, kommune og stat paa den anden side. Imidlertid er man her møtt med avslag. (Og anstalten henviser til hele forsikringslovens system, der hviler paa *kredssykekasser*, hvor den væsentligste administration skal koncentrerer og hvor mellemregnskapet med arbeidsgiver og kommune skal foregaa. Anstalten vil heller ikke overfor kredssykekasserne ha noget mellemregnskap med arbeidsgiverne eller kommunen, den har kun den øverste kontrollerende myndighet, administrerer reguleringsfondet og utbetaler statstilskuddet. Anstalten mener derfor ikke at kunne overta noget mellemregnskap med de godkjendte kasser overfor arbeidsgiver og kommune.

Det blir saaledes fagforeningerne selv som maa indkræve bidraget fra arbeidsgiver, kommune og stat (riksfors.). Dette medfører igjen adskillige administrative og andre vanskeligheter, som gjør lovens praktiseren til en yderst indviklet og tvilsom affære for de fleste fagforbund.

Alt tilskud er nemlig baseret paa den erlagte kontingent. Og for at fastslaa arbeidsgivernes tiendedel maa der hvert aar oversendes de respektive arbeidsgivere en fortegnelse over organisationens medlemmer paa vedk. sted. Arbeidsgiverne opgiver saa hvor mange uker vedk. arbeidere har været beskjæftiget i aarets løp og hvor stor løn de har erholdt. Paa grundlag herav trækker man saa først fra alle de medlemmer som har tjent over 1400 kr. (paa landet 1200). Det resterende antal skal erholde det bestemte tilskud fra arbeidsgiver, kommune og stat beregnet efter gjennomsnittspræmien pr. aar. Har et medlem været beskjæftiget hos flere arbeidsgivere i løpet av et aar, skal hver av dem betale sin tiendedel for det tidsrum vedk. arbeider har været beskjæftiget hos dem. Det samme er tilfældet

overfor kommunerne. For at arbejdsgiverne til enhver tid skal ha rede paa, om hans arbeidere tilhører en godkjendt kasse eller om der skal betales præmie for dem til den offentlige sykeforsikring, maa den godkjendte sykekasse i henhold til § 63, punkt 2. straks sende meddelelse til vedk. arbejdsgiver, naar en person indtræder i eller uttræder av kassen.

Alle disse foranstaltninger, som saaledes maa foretages for at kunne erholde den lovbestedte refusion og for idetheletat at kunne bli godkjendt, er av rent administrative og likeledes av rent fagforeningsmæssige grunde vanskelige at overkomme.

En saa nøiagtig *verkstedvis* medlemsfortegnelse som her kræves, vil volde et sterkt øket arbeide. Utarbeidelse av lister og den i § 63 bestemte rapportpligt vil likeledes øke det administrative arbeide betydelig. Refusionsbidragets indkrævning overfor arbejdsgiverne og likeledes overfor kommune og stat vil yderligere forøke arbeidet. Alle disse ting kunde maaske ogsaa overvindes, idet man jo gjennom tilskuddet til sykekassen erholder valuta. En anden sak er det, om man finder en saa *intim* rapportering overfor arbejdsgiverne av fagforeningernes medlemsstilling til enhver tid heldig og forsvarlig. Det kan tænkes, at disse opplysninger av arbejdsgiverne kan bli benyttet til at skade fagforeningsmedlemmerne, likesom fagforeningen paa denne maate utleverer opplysninger, som maaske i visse tilfælder kan svække dens stilling.

Man vil ikke undlate at peke paa alle disse følger, som en godkjendelse av fagforeningernes sykekasser medfører. Vi tror dog, at en række fagforbund, hvor medlemsbevægelsen allerede paa forhaand ligger aapen i dagen og hvor arbejdsgiverne ikke kan tænkes at kunne erholde uorganisert arbeidskraft gjennom avskedigelse av fagforeningsmedlemmer, at disse forbund vil kunne benytte loven uten altfor stor risiko. For andre forbund og foreninger vil saken stille sig mere tvilsom.

Utviklingen fører dog mere og mere i den retning, at organisationsprocenten inden ethvert fag stiger og medlemsstabiliteten inden organisationen tiltar, saa det kan tænkes, at det trods alt ikke vil være saa stor fare forbundet ved den omtalte rapportering til arbejdsgiverne av medlemstallet.

Komiteén mener, at fagforeningerne bør gjøre saa store anstrængelser og opofrelser som det er mulig for at kunne benytte sig av lovens adgang til at bli godkjendt. Og vi skal her i korthet anføre grundene hertil.

For det første den offentlige sykeforsikrings mangler, der falder i følgende hovedpunkter:

1. Forsikringens begrænsning til kun at omfatte personer, der har en fortjeneste under 1200 kr. paa landet eller 1400 kr. i byerne pr. aar.
2. At der enten slet ikke eller kun betingelsesvis ydes understøttelse under arbeidsledighet, streik eller lockout.

3. At sykeunderstøttelsen er sterkt begrenset for gjentagelsestilfælder av samme sykdom samt at sykelige personer som regel vil være utelukket fra forsikringen.
4. Den offentlige forsikrings lave understøttelsesbeløp i de nederste lønnskasser.

For det andet den fordel fagforeningerne har av at kunne beholde sykeforsikringen som et led av sin virksomhet. Den bestaar nemlig ikke bare deri, at medlemmerne kan sikres en bedre understøttelse; men fagforeningernes medlemstal vil som regel bli større og mere stabilt ved at der til fagforeningen er knyttet en god sykeforsikring.

De fagforeninger, som ikke finder at kunne benytte sig av adgangen til godkjendelse, vil staa overfor den eventualitet at maatte nedlægge sykekassen eller beholde den i en ændret form.

Komitéen vil i saa tilfælde anbefale, at man tar under overveielse at beholde sykekassen i dens tidligere **omfang** for de medlemmer, som *ikke kan* komme ind i den offentlige forsikring, og at man for de øvrige arrangerer en *tillægsforsikring*, saaledes at fagforeningsmedlemmerne altid kan være sikret en bedre understøttelse end de øvrige arbeidere. Det skal indrømmes, at en saadan ordning byder paa adskillige praktiske vanskeligheter; men de er neppe større end at de kan overvindes. Helt at nedlægge de eksisterende kasser vil berøve en mængde arbeidere al adgang til en rimelig sykeforsikring.

*

Gaar man ut fra den eventualitet, at endel fagforeninger ikke vil kunne la sine sykekasser godkjende, og naar man endvidere vët, at mange organisationer endnu ikke eier nogen sykeforsikring, da maa det ogsaa være magtpaaliggende for de organiserte arbeidere at gjøre saa meget ut av den nuværende sykeforsikringslov som det overhodet gaar an.

De arbeidere, som ikke tilhører godkjendte sykekasser, maa derfor i alle kredse være opmerkemme ved *valg av kredssykekassernes styrever*, saaledes at man benytter sig av den adgang, loven gir til at skaffe de forsikrede (arbeiderne) flertal i styret. Ogsaa hvad de kommunevalgte styremedlemmer angaar, maa arbeiderne gjøre sin indflydelse gjældende. Likeledes ved valg av forretningsfører.

Kredssykekassernes styrever har nemlig en stor indflydelse over kassens ledelse, og særlig vil det være av betydning allerede fra først av at sikre arbeiderne den størst mulige indflydelse her. En godt ledet kredskasse kan i mange henseender avbøte lovens uheldigste bestemmelser ved en lempelig praksis, og loven gir ogsaa kredskasserne adgang til at utfolde et vist initiativ i retning av at forbedre understøttelsesforholdene, saaledes ved at anskaffe medicin eller rabat paa saadan, at formidle hospitalsophold og i det hele tat være den vaakne **samvittighet** inden vedkommende kommune, hvad sykepleien angaar. Her er aapnet et felt for driftige kredsstyrever, som maaske kan faa stor betydning for en forbedring av arbeidernes hygieniske forhold gjennom kommunale foranstaltninger.

Fagorganisationerne maa derfor paa ethvert sted ved valg av tillidsmænd inden kredssykekasserne søke at faa arbeiderne frem til valget, opstille arbeiderlister og søke at faa dygtige, interesserte arbeidere indvalgt i styrerne. At den politiske arbeiderbevægelse vil være opmærksom paa dette forhold, forutsætter man som givet; men fagforeningerne bør ogsaa her forstaa sin pligt til at delta.

*

Hvad arbeidernes krav retning av *forandring i den nuværende sykeforsikringslov* angaar, skal vi her kun fæste os ved hovedpunkterne, idet detaljehandlingen maa forutsættes foretaget av arbeidernes repræsentanter i stortinget.

At hele loven hviler paa en anden basis end den, arbeiderne ifølge sin samfundsopfatning kan anerkjende, skal vi her præsicere ved at henvise til arbeiderpartiets stortingsrepræsentanters forslag til statens overtagelse av sykepleien, fremsat i 1907.

Da loven imidlertid er gjennomført maa det være magtpaaliggende for arbeiderne at søke at faa den forbedret saa snart som mulig, for at faa de værste skavanker fjernet. Der er nedenfor opsat de reformer, som man mener allerførst maa søkes gjennomført. Lykkes dette vil den offentlige sykeforsikring være saapas forbedret, at de fleste fagforenings-sykekasser, uten at stille sine medlemmer i noget uheldigere forhold, vil kunne la dem overgaa til den offentlige sykeforsikring.

Viser det sig umulig at faa reformeret den nuværende sykeforsikringslov i denne retning maa man ihvertfald søke at faa gjennomført de under III B opstilte krav, saaledes at vilkaarene for de godkjendte sykekasser i nogen grad bedres.

*

I henhold til foranstaande foreslaar sekretariatet følgende til vedtagelse av kongressen:

I. Fagforenings-sykekassernes stilling til sykeforsikringsloven.

- a. Kongressen uttaler, at fagforeninger og forbund bør søke sine sykekasser godkjendt, forsaavidt de finder at kunne praktisere de i loven fastsatte regler for godkjendte sykekasser.
- b. Foreninger og forbund, som ikke lar sine sykekasser godkjende, bør søke at vedlikeholde sykeforsikringen for de medlemmer, som ikke kan komme ind i den offentlige sykeforsikring og endvidere søke at oprette tillæggsforsikring for de øvrige medlemmer, hvorved endel av sykeforsikringslovens mangler kan avhjælpes.

II. De forsikringspligtiges opgaver.

Da kredssykekassernes styrer har stor indflydelse over kassens ledelse, maa fagforeningerne overalt sørge for, at medlemmerne ved en livlig valgdeltagelse sikrer sig den majoritet, som loven gir adgang til.

III. Reformen i sykeforsikringsloven.

A.

1. Ophævelse av bestemmelse om løns-maksimum.
2. Bestemmelsen i § 1 om 6 dages arbeide forandres til 1 dag.
3. Forhøielse av understøttelsen, særlig i de laveste lønnskasser.
4. Forhøielse av det offentlige tilskud med $\frac{1}{10}$, saaledes at kommunerne kommer til at betale $\frac{2}{10}$.
5. Ophævelse av bestemmelsen om den samlede sykeunderstøttelses begrænsning til 90 % av vedkommendes fortjeneste.
6. Ophævelse av bestemmelse om sykelige personers utelukkelse fra forsikring samt begrænsningen i understøttelse for nye tilfælder av samme sygdom (§ 2 b og § 16 punkt 3 og 4). I ethvertfald maa disse bestemmelser ophæves, indtil en eventuel invalideforsikring kan raade hot paa de uheldige følger derav.
7. Ret til medlemsskap i kassen uten præmieindskud under arbeidsledighet, streik og lockout.
8. Begrævelsesbidrag til medlems hustru og barn samt alm. fødselshjælp.

B.

1. Ophævelse av begrænsningen i tilskuddet til de godkjendte kasser (§ 61 c punkt 2).
2. Bestemmelse om, at riksforikringsanstalten overfor godkjendte forbundskasser kan formidle de i § 61 bestemte tilskud.
3. Lemping paa de rigorøse bestemmelser om riksforikringsanstaltens dispositionsret over nedlagte kassers formue.

Dagsordenens punkt 5. Agitation.

Fra Norsk centralforening for boktrykkere.

„Der oprettes stedlige repræsentationer, som har at virke for tilslutning til organisationerne, oprette nye foreninger, indsamle dokumenter og øvrige saker, der bør tilløre Arbeiderbevægelsens arkiv, besvare alle forespørsler, som er nødvendig for landsorganisationens virksomhet, samt idetheletat repræsentere landsorganisationen paa stedet“.

Motiver:

Naar man foreslaar en saadan repræsentation oprettet, sker dette av den grund, at man anser et lokalt bindeled mellem de forskjellige foreninger for absolut nødvendig. Der opstaar i vor tid saa mange spørsmåal, der trænger at utredes for arbeiderne, men vi har ingen som med autoritet kan optræde, og forholdene under større konflikter kræver absolut, at der er en stedlig repræsentation.

Man henstiller saaledes til kongressen at bemyndige sekretariatet at oprette og utarbeide regler for en saadan repræsentation i det antal av byer og distrikter som man maatte anse nødvendig.

Bergens avdeling.

Fra *Norsk arbeidsmandsforbund*.

„Der igangsættes mere agitation utover landsbygderne i den hensigt at faa dannet foreninger blandt landarbeidere og skogsarbeidere i en eller anden form“.

Salsbrukets arbeiderforening.

Fra *Sekretariatet*:

Sekretariatet kan ikke tiltræde forslaget fra Bergens typografiske forening om opprettelse av „stedlige repræsentationer“. I visse henseender vilde det vistnok være av betydning om der var stedlige sammenslutninger av de forbundsavdelinger som tilhører landsorganisationen. Bl. a. kunde maaske agitationen fremmes gjennom saadanne institutioner. Men i de daglige gjøremaal vilde de let bli 5. hjul paa vognen under de nuværende organisationsformer med faglige landsforbund. Hvert forbund har efter lovene ledelsen av sine egne konflikter, og selv i de tilfælder, da en konflikt omfatter flere fag og hovedledelsen overgaar til sekretariatet, er det gjennom forbundene at sekretariatet utøver sin virksomhet. Og da alt maa ske i samraad med forbundenes hovedstyrer, blir der ikke plass for nogen stedlig representasjon.

Desuten vilde en saadan institution neppe kunne virke uten at det blev forbundet med utgifter. Og naar den skulde repræsentere landsorganisationen vilde det formentlig forlanges, at utgifterne skulde dækkes av dens kasse. Hvad utgifterne vilde beløpe sig til er umulig at si. Sekretariatet indstiller paa ikke bifald av forslaget.

Forslaget fra Salsbrukets arbeiderforening om agitation blandt land- og skogsarbeidere maa sees i forbindelse med agitationen i sin almindelighet. Hvor ønskelig det end vilde være at kunne konsentrere agitationen paa et bestemt felt maa det dog indrømmes, at der fremdeles i like høi grad trænges agitation paa alle felter. I den oversigt som er indtat i Meddelelsesblad nr. 8—9 for 1909 vil det sees, at ca. $\frac{2}{3}$ av samtlige arbeidere i haandverk og industri, transport, handel og kommunikationsvæsen endnu er uorganiserte. Foruten disse har man sjømænd, fiskere, land- og skogsarbeidere, der omtrent staar uten regulær organisation. Overfor sjømændene har der i de sidste aar været utført adskillig agitationsarbeide. Angaaende resultatene herav henvises til indstillingen herom. Ifølge folketællingen er der 35000 voksne dagarbeidere ved landbruk og skogdrift, heri ikke medregnet tjenere, husmænd og arbeidere med jord. Disse dagarbeidere er spredt omkring i alle bygder, en her og en der, sjelden flere sammen. At faa dem organisert i fagforeninger fremstiller sig for tiden som *nogetnær* haapløst, hvor mange penge man end anvendte herpaa. Mange landarbeidere er selvfølgelig politisk interessert og delvis ogsaa organisert. Men at faa nogen videre av dem med i fagorganisationen er noget ganske andet. At bibringe dem opplysning om fagorganisationens væsen og virksomhet vilde selvfølgelig være udmerket selv om man ikke fik dem med i foreningerne, idet det jo kunde virke derhen, at det ikke var saa let at rekruttere streikbrytere fra landbefolkningen. Men den letteste og virksomste maate at naa dem paa for tiden er vel gjennom arbeiderpressen.

Sekretariatet indstiller derfor paa, at der ikke fra landsorganisationens side for tiden bør bli spørsmaal at igangssette nogen sær agitation blandt land- og skogsarbeidere.

Derimot mener man, at agitationen i almindelighet for større tilslutning til de bestaaende fagforeninger og dannelse av nye bør overveies av kongressen.

Sekretariatet har indgaaende drøftet saken, men der hersker adskillig tvil om, paa hvilken maate agitationen bedst bør fremmes.

Alle er formentlig enig om, at det i første række er forbundenes pligt at drive mundtlig og skriftlig agitation, hver inden sit virksomhetsomraade. Forbundenes tillidsmænd maa under alle omstændigheter ofte være paa farten i anledning opstaaede tvistigheter her og der i landet, og de har da leilighet til samtidig at holde agitationsmøter. Man er vel ogsaa enig om, at den agitation som forbundene kan drive er den virksomste, fordi en forbundsrepræsentant er bedst kjendt med de faglige forhold inden sit agitationsomraade og bedst kan veilede med oprettelse av avdelinger og deres administration, tariffspørsmaal m. v. Det er væsentlig denne agitation som har bragt organisationen dit, hvor den staar idag. Derfor bør der ikke fra landsorganisationens side foretas skritt som kan bevirke, at forbundene i nogen henseende slapper av paa sin egen agitation. *Skal der drives agitation fra hovedorganisationens side, saa maa denne anlægges saan, at den blir et plus til forbundenes agitation.* Og muligens bør den ogsaa bli av en noget anden art.

Det der i første række kunde være behov for er, at man fra landsorganisationen naarsomhelst hadde anledning til at sende ut en repræsentant, som var fuldstændig hjemme i landsorganisationens og sekretariatets daglige virksomhet, og som ut fra dette sit kjendskap kunde vække og utdype forstaaelsen av fagorganisationens virke og begrænsning, undersøke konfliktstillinger m. v. og at man forøvrig fik anledning til om mulig i større utstrækning end hittil at kunne imøtekomme anmodninger om foredragsholdere fra landsorganisationen til specielle møter.

Tanken om ansættelse av en fast agitator har nøie været drøftet. En saadan ordning har man som bekjendt i Sverige, idet en fast reisende agitator har været ansat fra 1906 av. Han har for en stor del bereist trakter, hvor organisationen helt eller delvis var ukjendt. Gjennemgaaende har han været paa reiser i omkring 300 dage og holdt omkring 200 møter om aaret. I beretningerne anføres, at man er tilfreds med ordningen. Utgifterne hertil har dreiet omkring 5000 kr. om aaret foruten lønnen. Gaar man ut fra et lignende forhold her vilde utgifterne til løn og reiser andra til ca. 7000 kroner om aaret.

Sekretariatet tør imidlertid ikke anbefale at gaa til dette skritt *for tiden.* For det ene vilde det vistnok ikke bli let at faa en habil mand som vilde paata sig et saa anstrengende arbeide, og for det andet vilde ikke en mand som stadig var paa reise kunne staa i den nødvendige rapport med sekretariatet og forbundenes hovedkontorer, og for det tredje vilde ordningen jo ikke bli særdeles billig. En stadig agitator maatte desuten reise efter forut bestemte ruter og kunde

derfor ikke altid være disponibel for sekretariatet i spesielle missioner, saasom undersøkelser av konfliktstillinger m. v.

Man har ogsaa hat under overveielse at vælge en 3. tillidsmand, der skulde fungere som viceformand, kasserer eller sekretær, altsaa tildele ham en bestemt funktion ved kontoret, men at han saa ofte det var nødvendig foretok agitationsreiser, dog saaledes, at en del av agitationsreiserne ogsaa skulde foretas av de øvrige to, formanden og sekretæren. Man vilde derved opnaa, at det ikke stadig blev samme mand som maatte reise. Sekretariatet har dog forkastet tanken av den grund, at det vil bli vanskelig at kombinere denne ordning med en forsvarlig ledelse av de daglige forretninger ved kontoret og administrationen i det hele. At la den 3. mand, som blev den der mest var borte, skjøtte kassererforretningerne vilde være upraktisk og uforvarlig. At formanden paalægges mere reiser end der nu er anledning til vil heller ikke godt kunne forenes med hans stilling som ansvarlig leder for landsorganisationen, selv om den 3. mand blev viceformand og kunde være formandens stedfortræder. At la sekretæren være meget paa reise vilde bevirke, at hans arbeide maatte ligge urørt imens, idet statistikarbeidet er av den art, at det ikke leilighetsvis kan skjøttes av stedfortrædere. Denne ordning vilde desuten koste omtrent det samme som at ansætte en fast agitator. Administrationsordningen er forøvrig nærmere utredet i motiverne til de forandringer som er foreslaaet i lovens § 4 og 6.

Tilbake blir da at drive agitationsarbeidet periode- og leilighetsvis, dels i den utstrækning som det lar sig gjøre for tillidsmændene og dels ved særskilt engagerede agitatorer. Det maa heller ikke glemmes, at der dog har været gjort adskillig i saa henseende ogsaa tidligere. Ved opprettelsen av „Kvindernes kontor“ har man jo faat en fast kvindeagitator, og desuten har foruten formanden og sekretæren ogsaa andre av sekretariatets medlemmer holdt agitationsforedrag. Det er heller ikke saa vanskelig at faa andre brukbare foredragsholdere til for landsorganisationens regning at foreta spesielle agitationsturneer. For nærmere at præisere, at sekretariatet har adgang hertil, tillater man sig at foreslaa, at kongressen fatter saadan beslutning:

Sekretariatet bemyndiges til at iverksætte periodisk agitation i den utstrækning det ansees hensigtsmæssig efter sekretariatets nærmere bestemmelse og at de nødvendige midler hertil bevilges av landsorganisationens kasse.

Dagsordenens punkt 6. Mægling og voldgift i arbeidstvister.

Kravet om lovfæstet mægling og voldgift i arbeidstvister er i vort land oprindelig reist av arbeiderne. I de senere aar har imidlertid arbeiderne stillet sig noget skeptisk overfor de forsøk, som fra myndigheternes side har været gjort i retning av „reformer“ paa dette omraade. Hertil har bidrat de mislykkede forsøk, som fra statsmyndig-

heternes side er gjort for at istandbringe lov til beskyttelse av foreningsretten og i forbindelse hermed regler for mægling og voldgift. I frisk minde staar saaledes endnu professor Hagerups bekjendte „tugt-
huslovsforslag“.

Det vilde føre for langt her at gi en utførlig oversigt over dette spørsmåls historie op igjennem aarene. Vi maa derfor indskrænke os til ganske summarisk at nævne de forskjellige data vedrørende emnet.

Allerede tidlig gjorde den opfatning sig gjældende inden fagforeningsbevægelsen, at det maatte ansees for et fremskridt, om arbeidstvister kunde løses ved mægling og voldgift. Den skandinaviske arbeiderkongres 1886 vedtok saaledes en resolution, hvori anbefales oprettelse av faglige voldgiftsretter, valgt av arbeidernes og arbeidsgivernes organisationer. Paa kongressen i Kjøbenhavn 1888 vedtoges videre at anbefale oprettelsen av saakaldte „arbeidskamre“, som igjen inden sin midte skulde vælge voldgiftsretter til at paadømme alle saker mellem arbeidere og arbeidsgivere. De samme spørsmåal drøftedes inden organisationen herhjemme. — Den 13. december 1900 nedsattes efter initiativ av sekretariatet for Arbeidernes faglige landsorganisation en komite til at utrede spørsmålet om arbeidstvisters behandling ved mægling og voldgift. I 1901 forela denne komité et forslag om oprettelse av forliks- og voldgiftsretter. Forslaget gik ut paa at der inden hver kommune paa begjæring av en eller flere fagforeninger skulde opprettes forliks- og voldgiftsretter til at mægle i faglige tvistemaal mellem arbeidere og arbeidsgivere samt til ogsaa at træffe *bindende avgjørelse* i saker, som enten gjælder brud paa bestaaende overenskomst eller i saker, som begge parter er enige om at indbringe til voldgiftsavgjørelse. Desuten foresloges et *tillæg* om oprettelse av en *særskilt* voldgiftsret, naar en tvist omfattet et helt forbund eller flere avdelinger samtidig. Retten skulde da bestaa av 2 av de respektive hovedorganisationer valgte medlemmer samt som opmand den av kommunestyret valgte opmand ved alm. voldgiftsretter paa det sted, hvor hovedorganisationerne hadde sit sæte. — I 1901 nedsatte Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre og sekretariatet for Arbeidernes faglige landsorganisation en komite til oprettelse av saadanne institutioner organisationerne imellem. Denne komite fremla et forslag, som vedtoges av arbeidsgiverforeningen den 29. september og av landsorganisationens hovedstyre den 26. oktober 1902. Ifølge denne overenskomst skulde der i enhver konflikt mellem arbeidere og arbeidsgivere, som var tilsluttet de to hovedorganisationer, gjøres forsøk paa at utjevne tvisten ved mægling og voldgift. Opnaades ikke forlik, skulde voldgiftsret nedsættes paa den ene parts begjæring, forsaavidt tvisten gjaldt en bestaaende overenskomst, ellers maatte begge parter være enige om at indbringe en sak for voldgift. Forliksraadet bestod av 4 personer, valgt med en halvdel av hver; voldgiftsretten av 7 personer, valgt henholdsvis 1 fra hver av hovedorganisationerne, 1 fra arbeidsgiverforeningens distriktsstyre og fra vedkommende forbundsstyre og 1 fra hver av de direkte parter. Disse 6 valgte saa en opmand, der skulde ha de for en dommer fornødne egen-skaper. I tilfælde stemmelikhet skulde formanden besikkes av vedkommende departement. Denne overenskomst blev opsagt av sekreta-

riatet for at faa den tydeligere affattet. Nogen ny saadan er ikke kommet istand. Utviklingen har nemlig ført til, at bestemmelser om forhandling og voldgift nu *indtages i fællesoverenskomsterne*. Paa landsorganisationens kongres i 1907 vedtoges saaledes, at sekretariatet kan negte at godkjenne overenskomster, som mangler bestemmelser om forhandling og voldgift.

Som hvad der er gjort fra statsmyndigheternes side skal nævnes ot. prp. nr. 11 for 1902—03, hvis første paragraf indeholdt bestemmelser til beskyttelse av foreningsretten samt bestemmelser om registrering av fagforeninger og arbeidsgiverforeninger, om tvungen mægling i arbeidstvister ved mæglingsraad, som skulde oprettes for hver enkelt kommune, og om voldgift i arbeidstvister i de tilfælder parterne enes om at indbringe saken for voldgiftsretten. — Fagforeningerne gav dette forslag i alt væsentlig sin tilslutning (møte av forenings- og forbundsstyrene i Kristiania 28. jan. 1903). — Som bekjendt blev loven henlagt. I 1906 optok handelsdepartementet under statsraad *Arctander* paany sporsmaalet til behandling og oversendte et utkast til lov om *mægling* i arbeidstvistigheter til arbeidernes og arbeidsgivernes organisationer til behandling. Landsorganisationens sekretariat behandlet saken og indsendte en forestilling til departementet, hvori fremholdtes, at forslaget ikke kunde tiltrædes i den foreliggende form. Bl. a. anføres, „at hvad arbeiderne hertilands først har hat opmerksomheten henvendt paa, er at faa foreningsretten fastsat ved lov og dernæst lov om mægling og i forbindelse dermed *voldgift* — frivillig i almindelighet, men kun paa den ene parts begjæring, naar det gjælder brud paa indgaaede overenskomster. Skal vi faa en lov i denne materie, foreslaaes, at skridtet tages fuldt ut, saaledes at ogsaa regler for *voldgift* medtages og at vi faar et særskilt mæglingsraad, hvor hovedorganisationerne optræder som part. Sekretariatets forestilling blev oversendt til organisationerne og vandt almindelig tilslutning. — Saken blev derpaa stillet i bero, indtil stortingsmand *Castberg* den 11. juni 1907 for stortinget fremsatte et forslag, som gik ut paa at anmode regjeringen om at utrede sporsmaalet om *tvungen voldgift* i arbeidstvister og for næste storting fremlægge resultatet *ledsaget av forslag*. Den umiddelbare foranledning til dette forslag var en av vor partifælle *Vraa* fremsat forespørsel i anledning den da paagaaende konflikt i papir- og celluloseindustrien. Efter endel debat blev forslaget den 17. juli samme aar enstemmig vedtat av stortinget. Videre fattet odelstinget den 29. mai 1908, i anledning et til behandling foreliggende forslag om *beskyttelse av foreningsretten*, beslutning om ogsaa at oversende dette sporsmaal til regjeringen, med anmodning om at utrede de i stortingets socialkomité's flertals og mindretals forslag omhandlede sporsmaal og forelægge resultatet herav for stortinget. Forutsætningen var, at dette sporsmaal skulde utredes i forbindelse med sporsmaalet om *tvungen voldgift*. I henhold til kongelig resolution av 29. juni 1908 blev der saa efter forslag av justisdepartementet opnævnt en departemental komité, bestaaende av d'hr. advokat *O. Solnørdal* (formand), advokat dr. jur. *Einar Einarsen*, *Ole O. Lian*, fabrikeier *K. Myhre* og stortingsmand *Thore Myrvang*, til at behandle disse saker og fremkomme med

indstilling. Komitéen er færdig med første del av sit arbeide og har oversendt til justitsdepartementet „Utkast til lov om mægling og voldgift i arbeidstvistigheter“ med motiver og bilag. Indstillingen er omsendt til samtlige fagforeninger tilsluttet landsorganisationen og vil bli omdelt til kongressens deltagere.

Det av den departementale komité utarbeidede utkast til lov om mægling og voldgift er meget omfattende. Vi maa derfor her indskrænke os til at angi hovedpunkterne, idet man i indledningsforedraget nærmere vil kunne gaa ind paa detaljerne. Forslaget er bygget paa den forudsætning, at de nuværende *organisationsmæssige fremgangsmaater* ved behandling av faglige konflikter bibeholdes. Det knytter sig saaledes noie til de nu fastslaaede former for behandling av arbeidstvister, som er skapt ved fagforeningernes virksomhet. De eventuelt av staten oprettede institutioner skal træde til, hvis løsning av konflikterne ikke kan ske gjennom organisationerne, og pligten til at benytte disse er kun tvungen i det tilfælde, at arbeidsstans fra en av siderne vil iverksettes for at fremtvinge en løsning. Tvister vedrørende arbeidsforhold kan kun indbringes for de foreslaaede institutioner, forsaavidt parten paa den ene side er en *fagforening*.

Riket skal inddeles i mindst 4 mæglingsdistrikter og i hvert distrikt skal der oprettes et *mæglingssraad* bestaaende av 3 medlemmer (mænd eller kvinder). Formanden opnævnes av kongen for 3 aar ad gangen og skal være opsigelig med ikke over 6 maaneders varsel. De to øvrige medlemmer skal opnævnes av formanden for hver enkelt sak og tages av et utvalg. Dette *utvalg av mæglingssmænd* skal vælges hvert 3. aar, henholdsvis av de fagforeninger og arbeidsgiverforeninger, som har sit sæte i distriktet. Hvert mæglingsdistrikt kan igjen inddeles i mindst 2 kredse, og hver kreds skal ha sit utvalg av mæglingssmænd. Mæglingsdistrikternes og kredsernes grænser og antal fastsettes av kongen, efterat uttalelser er indhentet fra arbeidernes og arbeidsgivernes hovedorganisationer. Paa samme maate fastsettes, hvor mange personer hvert utvalg skal bestaa av, og fordelingen mellem de forskjellige foreninger, dog skal ethvert fagforbund være repræsenteret i utvalget.

Voldgiftssraadet skal bestaa av 3 medlemmer og ha sæte i rikets hovedstad. Formanden, som skal ha de for en høiesteretsdommer foreskrevne egenskaper, skal beskikkes av kongen for et tidsrum av 3 aar. (*Lian* foreslaar, at formanden tillikemed varamand skal opnævnes av stortinget). De øvrige 2 medlemmer skal vælges for 3 aar, henholdsvis av arbeidsgiverforeningens generalforsamling og Arbeidernes faglige landsorganisations kongres. Der skal ogsaa vælges varamænd. De som vælges som faste voldgiftsmænd, kan ikke indeha lønnet stilling i organisationerne eller være medlem av organisationernes styrer. Voldgiftssraadets medlemmer skal være fast avlønnet av statskassen, som ogsaa skal bære omkostningerne med mæglingssraadene og voldgiftssraadets kontorhold m. v. De øvrige, som deltar i arbeidstvisters behandling som medlemmer av mæglingssraadene, godtgjøres med 6 kr. pr. møtedag, varamændene i voldgiftssraadet 10 kr. Desuten tilkommer skyss- og kostpenge i henhold til lov av 10. juli 1894. (*Lian*

foreslaar, at ogsaa vidner, som parterne ønsker avhørt, godtgjøres av statskassen).

Alle tvister, som ikke kan løses ad organisationsmessig vei skal indbringes for *mægtingsraadet* og maa arbeidsstans ikke finde sted *før mægtingsraadets behandling er tilendebragt*. Gjælder tvisten krav, som grundes paa bestaaende overenskomst eller kjendelser, brud paa saadanne eller forstaaelsen av saadanne kan arbeidsstans ikke finde sted. Opnaaes ikke forlik ved mægtingsraadet kan saken av den ene part forlanges indbragt for voldgiftsraadet, som træffer bindende avgjørelse. Komitéen er enig om, at saakaldte *retstvister* skal avgjøres ved mægling og voldgift. Ang. spørsmålet *interessetvister* har komitéen delt sig i et flertal som foreslaar at ogsaa disse eventuelt paa den ene parts begjæring skal indbringes for *voldgiftsraadet* og at avgjørelsen skal være *bindende*, hvis voldgiftsraadet er enstemmig i sin kjendelse. Mindretallet (Myhre og Lian) foreslaar, at parterne i *interessetvister stilles frit*, naar saken, uten at forlik er opnaadd, er behandlet for mægtingsraadet. Hvis *begge parter* er enige derom kan ogsaa saadanne tvister indbringes for voldgiftsraadet, men da med bindende virkning.

I disse hovedspørsmaal er altsaa komitéens standpunkt følgende:

1. Der oprettes mægling- og voldgiftsraad, som behandler tvister, der ikke har kunnet løses ved organisationsmessig forhandling.
2. Arbeidsstans skal ikke finde sted, før tvist, uten at forlik er opnaadd, er færdigbehandlet ved mægtingsraadet.
3. *Retstvister* (ang. forstaaelse av og brud paa *bestaaende* overenskomster) skal ikke foraarsake arbeidsstans, men skal i sidste instans avgjøres av *voldgiftsraadet*.
4. a) (Flertallets forslag): *Interessetvister* (ang. ordning av arbeidsløn, arbeidsvilkaar eller arbeidsforhold) skal i sidste instans indbringes for voldgiftsraadet. Er voldgiftsraadets avgjørelse enstemmig, blir kjendelsen bindende. Er den ikke enstemmig, skal arbeidsstans kunne finde sted.
4. b) (Mindretallets forslag): I *interessetvister* staar parterne *frit*, efterat saken, uten at forlik er opnaadd, er færdigbehandlet ved mægtingsraadet. Arbeidsstans kan da finde sted. Enes *begge parter* om at indbringe saken for voldgiftsraadet blir kjendelsen bindende.

*

Spørsmålet om lovfæstet mægling og voldgift er et meget aktuelt emne, som er oppe til behandling i de lovgivende forsamlinger i en række lande. Og efterhaanden som organisationen paa begge sider utvikles kan man ikke se bort fra betydningen av, at der søkes istandbragt lovfæstede former for offentlig mægling og voldgift i arbeidstvister, idet den „industrielle krig“ kan faa en rækkevidde, som gjør den til et samfundsspørsmaal. Der er derfor den allerstørste opfordring for de organiserte arbeidere til at uttale sig om spørsmålet. Vi er aldrig tryk for, at ikke en heftig kamp mellom arbeidere og arbeidsgivere vil kunne utbryte her i vort land i likhet med i andre lande.

Og det kan befryktes, at statsmagterne da vil gripe til forholdsregler for at „beskytte industrien“, som vil være mindre kjærkomne. Vi bør derfor yde vor medvirkning til en skridtvis og sund lovgivning paa dette omraade. Det er overmaade vanskelige og ømfendtlige forhold, som her skal lovfæstes, og det kan med norske forhold for øie ikke efter vor mening la sig gjøre at gi sin tilslutning til den *tvungne* voldgift. En anden sak er det derimot, at man ved lov opretter institutioner av undersøkende og mæglende natur og som ogsaa med bindende virkning kan dømme i tvister som gjælder indgaaede overenskomster. Vi mener at dette i og for sig vil være at fastslaa det retsforhold og den behandlingsmaate, som allerede nu hersker arbeidernes og arbeidsgivernes *organisationer* imellem. Nogen større indvending kan ikke reises herimot. Det av komitéens mindretal indtagne standpunkt: tvungen mægling og frivillig voldgift, er da ogsaa i overensstemmelse med det standpunkt, som organisationen hittil har indtat.

Sekretariatet foreslaar for kongressen følgende:

I anledning den departementale komitéens forslag av 30. november 1909 til lov om mægling og voldgift i arbeidstvister uttaler kongressen:

1. Kongressen uttaler sig bestemt imot indførelsen av lovfæstet tvungen voldgift i arbeidstvister, og kan saaledes ikke tiltræde den departementale komité's *flertals* forslag om indførelse av betinget tvungen voldgift i arbeidstvister.
2. Kongressen finder, i overensstemmelse med tidligere beslutninger inden organisationen, i alt væsentlig at kunne tiltræde nævnte komité's *mindretals* forslag om lovfæstet mægling og frivillig voldgift.

Dagsordenens punkt 7. Industriforbund.

Fra *Norsk arbeidsmandsforbund*:

„Det henstilles til kongressen at ta under overveielse spørsmaalet om en forandring i organisationsformen, om hvorvidt der ikke bør dannes industriforbund“.

Skotfos arbeidsmandsforening.

Fra *Norsk malerforbund*:

„Kongressen paalægger sekretariatet at utarbeide forslag til nye love for landsorganisationen med sigte paa

1. at organisationsformen bygges paa industriforbund,
2. at alle forbund faar ensartede love og
3. at alle avdelinger og lokale sammenslutninger saasom stedlige styrer faar ensartede love.

Forslaget oversendes de tilsluttede organisationer til uttalelse og forelægges næste kongres til endelig behandling“.

Motiver:

Vor nuværende organisationsform er høist mangelfuld. Derom hersker der vel ingen meningsforskjel. Det er saaledes ingen bestemt optrukne grænser for hvert enkelt forbunds virksomhetsomraade. Derfor er man kommet op i en slik menings-

løstet som at murerarbeiderne staa tilsluttet Norsk arbeidsmandsforbund istedetfor at de burde staa i samme forbund som mursvendene. Lignende forhold eksisterer ogsaa i andre brancher. For at raade bod paa dette bør organisationsformen omlægges og da stiller den industrielle form sig som en naturlig avløser av den rent faglige. Vor organisationsform maa nemlig altid indrette sig efter den industrielle utvikling, skal den kunne hevdde sin stilling overfor arbeidsgiverorganisationen. Og til dette kommer at den industrielle form vil forenkle administration og agitation og saaledes medføre direkte økonomiske fordele.

I henhold til det anførte og under henvisning til de resolutioner som er vedtat paa de skandinaviske arbeiderkongresser, anbefales forslaget til vedtagelse.

Malerforbundets avdeling i Trondhjem.

Fra sekretariatet:

De indsendte forslag fra Skotfos arbeidsmandsforening og Malerforbundets avdeling i Trondhjem har det tilfælles, at de vil ha op til drøftelse spørsmålet om hvorvidt organisationsformen her i landet bør bygges paa *industriforbund*. Skotfos arbeidsmandsforening henstiller til kongressen at ta spørsmålet under overveielse, mens Malerforbundets avdeling i Trondhjem foreslaar, at kongressen skal paalægge sekretariatet at utarbeide forslag til nye love med sigte paa *industriforbund*.

Spørsmålet om *organisationsformerne* er helt naturlig av den største betydning, og det er derfor forklarlig, at denne sak ønskes bragt op til diskussion.

Vor nuværende organisationsform maa vel nærmest siges at være bygget paa *fagforbund*, idet flesteparten av forbundene representerer bestemte fag. Men der er dog flere forbund, som ikke kan komme ind under denne betegnelse. Som et specifikt *fagforbund* kan nævnes murerforbundet, der kun optar *mursvende*. Andre fagforbund har en mere utvidet ramme, idet de ogsaa optar hjelpearbeidere og lærlinge inden vedkommende fag. Som eksempel paa et rent *industriforbund* kan anføres skotøiarbeiderforbundet, der omfatter alle skotøiarbeidere, uanset om de er haandskomakere, fabrikarbeidere, faglærte, ikke-faglærte eller lærlinge. Ogsaa andre forbund, saaledes typografernes maa nærmest henregnes til *industriforbund*. Andre forbund, som træarbeiderforbundet, kan ikke henregnes til nogen av disse grupper, idet det omfatter *flere* beslægtede fag, uten dog paa nogen maate at være *industriforbund*. Nærmere „*industriforbundet*“ staa jern- og metalarbeiderforbundet, men systemet er dog ikke helt gjennomført. I en særstilling kommer igjen arbeidsmandsforbundet, som omfatter industrier og fag i en uensartet blanding, saaledes fløtere og lænsarbeidere, laste- og lossearbeidere, kjørekarle, anlægsarbeidere, bygningsarbeidere, sten-, jord- og cementarbeidere, teglverksarbeidere, arbeidere ved mekaniske verksteder, fyrstikarbeidere, gasverksarbeidere, arbeidere ved karbidfabrikker, tekstilarbeidere, repslugere, cellulose- og papirarbeidere, galogefabrikarbeidere, sag- og høvleriarbeidere, trævarefabrikarbeidere, grubearbeidere m. fl.

Paa den skandinaviske arbeiderkongres i Kristiania 1907, behandledes spørsmålet om industri- eller fagforbund. Da malerforbundets avdeling i motivering en til sit forslag har henvist til de be-

slutninger, som er fattet paa de skandinaviske kongresser, skal her anføres den resolution, som blev fattet paa den siste kongres:

„Kongressen uttaler sin tilslutning til tidligere av de skandinaviske kongresser avgivne uttalelser om de heldigste organisationsformer, nemlig at grundformen for den faglige organisation i størst mulig grad bør være et hele landet omfattende forbund, og at forbundene paa sin side slutter sig til den fælles landsorganisation. Denne organisationsform har ogsaa, i den tid den har været praktisert, vist sig kraftig og effektiv for den faglige arbeiderbevægelses fremmarsj og til høining av lønsarbeidernes stilling paa arbeidsmarkedet. Eftersom storindustrien utvikler sig i de forskjellige lande, og arbeidsgivernes organisationer vinder øket terræng, trænger dog ogsaa arbeiderorganisationerne til øket koncentration i organisationsformerne. Kongressen forventer derfor, at man i de respektive lande til fortsat bevarelse og styrkelse av fagorganisationernes kampdygtighet, paa grundlag av indvundne erfaringer søker at dra de passende grænser for organisationens medlems- og virksomhetsomraade.“

Hvad kongressen her slaar fast er, at organisationsformen bør være et hele landet omfattende *forbund* og at forbundene paa sin side igjen bør slutte sig til *landsorganisationen*. Forøvrig indskrænker resolutionen sig til at uttale, at man paa grundlag av indvundne erfaringer søker at dra de passende grænser for organisationernes medlems- og virksomhetsomraade.

Sekretariatets flertal finder, at der er meget, som taler for *industriforbund* som *fremtidens organisationsform*. Det kan jo tænkes, at der ved lønsbevægelser og konflikter vil kunne opstaa mange vanskeligheter derved, at flere forskjellige forbund, paa grund av at deres medlemmer er beskjeftiget i samme industri, samtidig skal delta i disse og være medbestemmende. Vistnok er landsorganisationen den høieste instans inden organisationen og har ifølge lovene ret til at lede *forhandlinger* og konflikter, naar de omfatter flere fag eller organisationer. Men de praktiske vanskeligheter er dermed ikke overvundne. Forhandlingerne blir tungvinte og vanskelige at ivareta paa tilfredsstillende maate, like- som der kan opstaa alvorlige komplikationer derved, at de forskjellige forbund kan indta forskjellige standpunkter, som kan vanskeliggjøre eller forrykke en løsning. Vi har jo gjentagne hat forhandlinger og konflikter omfattende flere forbund, saaledes forhandlingerne i 1907 i jernindustrien, hvor ikke mindre end 5 forbund var parter, og ved bygningskonflikten i 1908 og iaar, hvor ogsaa 5 forbund er direkte ind- drat. Det har vistnok gaat forholdsvis godt hittil, omend det maa indrømmes, at forhandlingerne og konflikterne under disse forhold blir mere tungvinte, og det *kan* som sagt tænkes at opstaa mange vanskeligheter herav. Særlig synes der mere og mere at være behov for en sammenslutning inden bygningsindustrien.

Det er ogsaa et spørsmaal, om man ikke under de nuværende organisationsformer løper en større risiko for at bli inddrat i mere omfattende konflikter. Det *kan* nemlig hænde, at en arbeidsstans inden mindre grupper i en industri stanser hele driften, uten at hoved-

styrken inden vedk. industri er direkte interessert. Som eksempel i saa henseende kan nævnes formerforbundet. En stansning i dette forbund vilde jo uvægerlig medføre stansning for det 10-dobbelte antal jern- og metalarbeidere. Selv om landsorganisationen har myndighet til at løse denslags konflikter, er som sagt ikke risikoen derved bortfaldt.

Imidlertid maa det ansees for ganske utilraadelig med ett slag at omdanne vore nuværende fagforbund til rene industriforbund. En saadan tanke lar sig da heller ikke realisere. Praktisk set er det ugjorligt nu straks at sløife fagforbundene: ti skulde der gaaes over til industriforbund, vilde flere av de nuværende forbund komme til at forsvinde eller gaa op i andre forbund. Vore nuværende organisationer staar paa altfor ulike trin i forskjellige henseender, saaledes med hensyn til understøttelseskasser, syke- og arbeidsledighetskasser, forsikringskasser m. v., til at det saadan i en haandvending lar sig gjøre at ordne den ting. likesom medlemmerne antagelig heller ikke er forberedte paa en saadan overflytning.

Der er saaledes mange vanskeligheter at overvinde, og der maa paa dette omraade gaaes frem med den største varsomhet. Det er imidlertid sekretariatets opfatning, at en suksessiv overgang til industriforbund vilde være heldig, og at der ikke bør sættes unødige stængsler herfor, men at man til en viss grad maa imøtekomme utviklingens krav.

Spørsmålet maa derfor ogsaa sees i forbindelse med de forslag til lovændringer, som er indkommet fra Glemminge fagforening og Lisleby fagforening om forandring av § 2, saalydende:

„§ 2 punkt 2 foreslaaes at lyde: „Avdelinger, der uttrær av et forbund kan ikke optas direkte i landsorganisationen. Hvis et fag som helhet eller en særskilt arbeidsgren som saadan uttrær av et bestaaende forbund og danner et selvstændig landsforbund, kan dette optas i landsorganisationen. Avdelinger, som paa denne maate overføres fra et forbund til et andet, bibeholder sine erhvervede rettigheter i landsorganisationen.“

Glemminge fagforening.

„§ 2 punkt 2 utgaar.“

Lisleby fagforening.

Disse forslag tar sigte paa at imøtekomme berettigede krav om større bevægelsesfrihet indenfor de nuværende organisationsformer og sekretariatet tinder, at der er grund til at foreta en forandring, som kan betrygge en sund og naturlig utvikling. Der hersker for tiden adskillig virvar. Først skal nævnes de landsorganisationen direkte tilsluttede foreninger. Flere av disse maatte kunne tilsluttes et eller andet forbund. Saaledes kunde det vel tænkes, at Sukkervarearbeidernes forening sluttet sig til Baker- og konditorforbundet. I andre lande, f. eks. Sverige, er dette tilfældet. Forgyldernes fagforening i Kristiania staar direkte i landsorganisationen, likeledes repslagerne i Kristiania og Fredriksværn, mens forgylderne i Drammen og repslagerne i Bergen staar i arbeidsmandsforbundet. Det maa la sig gjøre at faa rettet paa disse forhold. Videre har der under organisationens utvikling opstaat endel forhold, som maa kunne la sig ordne. At murarbei-

derne burde staa i murerforbundet er nu saa ofte anført, at det formentlig ikke her behøver at gjentas. Det maa indrømmes at være et uheldig forhold, at et fags eller en branches arbeidere staar i to forskjellige forbund. Dette er ogsaa tilfældet inden andre brancher, saasom transportvirksomheten, tobaksindustrien m. v. Ved at gjennemlæse „Industristatistik“ (Medd.bl. nr. 8—9, 1909 — side 109) vil man faa et godt overblik over disse forhold.

Sekretariatet er av den opfatning, at bestræbelserne, uanseet spørsmålet industri- eller fagforbund, absolut maa gaa i retning av koncentration i tilfælder av den slags, som her er omtalt. Uanseet om man mener, at flere fag og industrier med held kan rummes indenfor et og samme forbund, maa det indrømmes, at det er forkastelig og at det ikke tjener organisationens tarv, at arbeidere i samme fag eller arbeidsbranche er organisert inden forskjellige forbund.

*

Angaaende punkt 2 og 3 i Malerforbundets avdelings forslag at alle forbund, avdelinger og lokale sammenslutninger skal ha ensartede love, skal sekretariatet uttale, at det vistnok i og for sig kunde ansees ønskelig, om der vedrørende de forhold, som er fælles for alle fagorganisationer kunde være gjældende mest mulig ensartede bestemmelser. Man anser imidlertid det fremsatte forslag ugjennemførlig, og i den utstrækning som foreslaaet, neppe heldig. Der maa altid være adgang for de forskjellige organisationer til at utvikle det initiativ og til at indføre de bestemmelser i lovene, som til enhver tid er forenlig med vedk. organisations utvikling. Man tror derfor, at en beslutning om fullstendig ensartede love er en upaakrævet foranstaltning, der vil føles som en innskrænkning i den frihet, som bør være tilstede indenfor organisationen i retning av at kunne indrette sig efter de for enhver forening særegne forhold. Landsorganisationen paabyr jo allerede nu visse bestemmelser indtat i de tilsluttede organisationers love, og paa enkelte omraader, f. eks. i forholdet overfor arbeidsgiverne, ved opsigelse og godkjendelse av overenskomster, ved arbeidsstans o. s. v. bør der muligens gaaes videre ad denne vei. Vi henviser i saa henseende til indstillingen ang. tarifoverenskomster.

Sekretariatet finder saaledes ikke at kunne tiltræ forslaget om utarbeidelse av ensartede love.

Under henvisning til foranstaaende motiver foreslaar sekretariatet lovens § 2, punkt 2 forandret saaledes:

§ 2, punkt 2:

„Foreninger, der kan tilhøre et bestaaende forbund, kan ikke optas. Heller ikke optas foreninger, der uttræder av et forbund. Naar utviklingen tilsier, at foreninger omfattende spesielle fag eller arbeidsgrene overgaar fra et forbund til et andet eller danner et nyt forbund, kan dette ske, hvis landsorganisationens hovedstyre, efterat vedk. forbundsstyres uttalelse er indhentet, gir tilladelse hertil“.

Sekretariatets medlemmer d'hr. G. Sethil og H. Pettersen stemmer imot enhver forandring i § 2, punkt 2.

Dagsordenens punkt 8. Tarifoverenskomsterne.

Fra Norsk arbeidsmandsforbund:

„I anledning de almindelige bestemmelser, som er indført ved en række overenskomster, og som viser sig at være aldeles forkastelige, da arbejdsgiverne her omtrent har alle fordele paa sin side, saa de kan og i stor utstrækning ogsaa gjør arbejdsforholdene i kraft av disse bestemmelser saa utrygge, at det forringer, for ikke at si ødelægger hele overenskomsten. Og virkningerne herav har vel ogsaa sin indflydelse paa medlemsantallet. Der kunde være mange eksempler at nævne i forbindelse med dette; men vi skal her indskrænke os til ovenstaaende, og tillater os da i henhold hertil og den videre erfaring vi har paa disse bestemmelsers uheldige virkninger, at tilstille kongressen følgende forslag:

Kongressen vedtager en uttalelse, der paalægger sekretariatet og forhandlere at arbeide for, at de almindelige bestemmelser ved fremtidige forhandlinger ikke indtages i overenskomsterne“.

Skotfos arbeidsmandsforening.

• *Fra Norsk stenhuggerforbund:*

„Bestemmelsen „Forliksmægling eller voldgift“ utgaar av lovens § 8, punkt 9“.

Forbundsstyret.

Fra sekretariatet:

De indkomne forslag maa behandles i forbindelse med en række andre spørsmaal vedkommende tariffællesskapet og taktikken idetheletat. Sekretariatet opstiller derfor følgende 5 hovedpunkter, som bør drøftes:

1. Fremgangsmaaten ved opsigelse og godkjendelse av overenskomster.
2. Sekretariatets approbationsmyndighet ved avslutning av overenskomster.
3. Arbeidstidens forkortelse.
4. Bestemmelser om forhandlinger og voldgift.
5. Almindelige bestemmelser.

Kongressen i 1907 beskjøftiget sig ogsaa med almindelige prinsipper for tarifoverenskomster idet følgende resolution vedtoges:

„Kongressen henstiller til organisationerne og sekretariatet at sørge for, at tarifoverenskomster, der indgaaes med arbejdsgiverne:

1. affattes i saa klare og utvetydige uttryk, at ikke selve overenskomsten blir kilde til nye konflikter;
2. indeholder bestemte forhandlings- og voldgiftsregler, hvorefter alle tvister om forståelse av eller formentlig brud paa overenskomster obligatorisk avgjøres ved voldgift;
3. bestemmelse om uforandret varighet av mindst 2 aar og at overenskomst ikke kan fragaaes av nogen av parterne under nogetsomhelst paaskud.

Forsaavidt nogen indgaaet overenskomst under hensyn til ovenstaaende er mangelfuld, saaledes at dens praktiseringen maa antas at kunne paadra Landsorganisationen konflikter og utgifter, kan sekretariatet negte at godkjende den.

Hvis saadan overenskomst allikevel træder i kraft uten at de av sekretariatet paapegte mangler er rettet, maa vedkommende organisation selv bære alle utgifter ved konflikter, som er foranlediget ved overenskomsten, likesom Landsorganisationens

støtte til at gennemføre ny eller revideret overenskomst ikke kan erholdes før tidligst 2 aar fra den første overenskomsts ikrafttræden. Kun under særegne omstændigheder, naar vedkommende organisation hos sin kontrapart ikke *kan* opnaa andre betingelser, kan sekretariatet avvike fra disse almindelige regler.

Med hensyn til spørgsmaalet om overenskomster med arbejdsgiverne om kun at benytte organiserede arbejdere mot at organisationens medlemmer kun tar arbeide hos organiserede mestre, uttaler kongressen:

I flere henseender maa saadan gjensidighet antas at være gavnlig i retning av at beskytte et fag — og dermed fagets utøvere — mot illoyal konkurrance fra enkelte arbejdsgiveres side og holde daarlige elementer ute, hvorved ogsaa arbejdslonnen kan holdes oppe. Men paa den anden side viser erfaringen, at ordningen ogsaa kan indelbære adskillige ulemper.

Da gjensidigheten selvfølgelig heller ikke forandrer interessensforholdet mellem arbeider og arbejdsgiver, socialt og økonomisk, mener kongressen, at ovennævnte slags bestemmelser maa anvendes med varsomhet under hensyntagen til hvert enkelt tilfælde. (Se forøvrig protokol fra kongressen 1907 side 96—104).

Denne resolution berører 2 av de foran anførte 5 punkter, nemlig sekretariatets approbationsmyndighet og bestemmelsen om forhandlinger og voldgift. Den i 1907 vedtagne beslutning staar selvfølgelig fremdeles ved magt indtil en kongres vedtar noget i motsat *retning*. Det er da ogsaa sekretariatets mening, at beslutningen av 1907 ikke skal omstyrtes men tvertimot fuldstændiggjøres i henhold til de i perioden indvundne erfaringer.

Angaaende de 5 foran anførte punkter bemerkes:

1. Opsigelse av gjældende overenskomst er indledningen til en aksjon som kan faa de mest vidtrækkende følger. Forholdene kan utvikle sig saadan, at beslutning om opsigelse av overenskomst igrun- den er beslutning om arbeidsstans.

Likedan forholder det sig med avstemning over et forhandlingsresultat som forelægges av parternes forhandlere. Forkastelse av et saadant forslag til overenskomst, som vedk. forhandlere anbefaler til vedtagelse, er omtrent uten undtagelse ensbetydende med beslutning om arbeidsstans.

Allerede fra organisationens første tid har de forskjellige forbund i sine love hat bestemmelser om, at arbeidsstans kun kan besluttes med et vist kvalifiseret flertal, nemlig $\frac{2}{3}$ eller $\frac{3}{4}$ enten av *samtlig*e angjældende medlemmer eller av de for anledningen fremmøtte. Disse bestemmelser har vist sig høist paakrævet, idet arbeidsstans iverksat med et knapt flertal gjør stillingen uholdbar.

Men efter den utvikling tariffællesskapet nu har faat er det ikke altid man kan faa votingstema direkte paa spørgsmaalet arbeidsnedleggelse. I likesaa mange tilfælder blir der kun anledning til at votere over et forhandlingsresultat. Det er derfor klart, at hvis den gamle bestemmelse om kvalifisert flertal ved arbeidsstans skal hævdes i praksis maa den utvides til at omfatte ogsaa de forhold, som er anført i resolutionens punkt 1. Egentlig skulde *samtlig*e medlemmer være forpligtet til at avgi stemme ved saadanne anledninger, idet man kun derved kan faa rigtig uttryk for meningene. Men selv naar det gjælder saa store interesser som her viser det sig at ofte kun en liten del av arbeiderne avgir stemme. *Man* vover imidlertid ikke at gaa videre end til at forlange $\frac{2}{3}$ flertal av de ved anledningen møtende. Hvis et

altfor ringe antal deltar i avstemningen forutsættes dog, at vedk. organisations styre eller sekretariatet kan forlange ny avstemning.

2. Formelt set har sekretariatet allerede nu approbationsmyndighet, men i praksis gaar det som oftest saadan for sig, at overenskomsten først forelægges sekretariatet efter at den er undertegnet og traadt i kraft. Da er det imidlertid umulig at faa en bestemmelse rettet. Som bekjendt har arbejdsgiverforeningen fra 1907 av forbeholdt centralstyret approbationsmyndighet paa samme maate som her foreslaat og det har vist sig at være praktisk gennemførlig.

Under den nuværende centralisation er det nødvendig at gaa til dette skridt, selv om det i visse tilfælder kan by paa praktiske vanskeligheder.

Sekretariatets medlemmer *Sethil* og *Pettersen* stemmer imot punkt 2.

3. Indstillingen ang. fabrikloven tar bl. a. sigte paa indskrænkning i arbejdstiden ad lovgivningens vei. Imidlertid kan man ikke la det bero hermed. Ved oprettelse av faglige overenskomster bør stadig arbejdstidens forkortelse haves for øie. Det har ogsaa været gjort hittil om det end har gaat smaat. Desuten har der stadig været saa mange andre ting at rette paa, særlig i retning av at hæve lønnen, at kravene om arbejdstiden ofte er blit skudt tilside ved de endelige avgjørelser. Man opnaar jo vanskelig store indrømmelser paa flere omraader samtidig. Men i længden tør det være, at det man opnaar i retning av at forkorte arbejdstiden er de varigste indrømmelser, idet de ikke kan tas tilbake igjen i form av dyrere levevilkaar.

De fleste fag er nu kommet ned i 57 timer pr. uke. men at komme yderligere ned synes vanskelig, saalænge flere store industrier fremdeles arbeider med 60 og 72 timers uke. Et av de mest nærliggende krav bør derfor bli at søke 12-timersskiftene omlagt til tre 8-timersskift i de industrier, hvor driften er kontinuerlig.

4. Kongressen i 1907 vedtok klart og tydelig, at alle overenskomster bør indeholde bestemmelser om forhandlinger og voldgift. Dette kunde saa meget lettere besluttes, som man vidste, at ikke den anden part i arbeidsforholdet motsatte sig det. Trods denne beslutning viser det sig, at der ogsaa i 1908 og 1909 er oprettet adskillige overenskomster hvori voldgiftsbestemmelser savnes. Av de 119 overenskomster som oprettedes i 1909 savnes voldgiftsbestemmelser i 40 omfattende 1680 arbeidere, (beretningens side 121) og av samtlige 453 overenskomster savnes voldgiftsbestemmelser i 163 omfattende 10,000 arbeidere.

Paa grund herav og da der fra stenhuggerforbundet er fremsat forslag om at bestemmelserne om forhandlinger og voldgift skal utgaa av loven og dermed selvfølgelig ogsaa av overenskomsterne er det nødvendig paany at behandle saken. Sekretariatets flertal foreslaar derfor at beslutningen fra 1907 gjentages, da man ikke har høstet erfaringer der gaar i retning av at bestemmelserne er skadelige men tvertom nødvendige.

Sekretariatets medlemmer *Aarøe* og *Nygaard* slutter sig til stenhuggerforbundets forslag og stemmer imot punkt 4 i resolutionen.

5. De saakaldte „almindelige bestemmelser“ som indeholdes i en række overenskomster har i de fleste tilfælder følgende ordlyd:

1.

Arbeidsgiverne anerkjender arbeidernes ret til efter egen vilje at vare eller ikke vare medlem av en fagforening, likesom — — — — — forbund anerkjender den samme ret for arbeidsgiverne.

2.

Enhver arbeidsgiver har ret til at anvende arbeidere, mænd eller kvinder, uten hensyn til, hvorvidt vedkommende er medlem av en fagforening eller ikke, og kan streiker ikke iverksettes med det formaal at tvinge nogen ind i organisationen. Paa sin side skal en arbeidsgiver ikke kunne nægte at anvende nogen arbeider av den grund, at vedkommende er medlem av en fagforening.

3.

Arbeidsgiverne skal ha fuld frihet til at bestemme antallet av de arbeidere, der skal anvendes ved hvert arbeide, likesom de uhindret skal kunne anvende de maskiner og de arbeidsmetoder, som de finder tjenlige. Likeledes skal de ha fuld frihet til at anvende de arbeidere, som de anser egnet til at betjene maskinerne eller utføre foreliggende arbeide.

4.

Det er arbeidernes pligt ikke uten gyldig grund til forsømme den gjældende arbeidstid, endvidere er det enhver arbeiders pligt at utføre saa meget og godt arbeide, som hans evner og dueligheit tillater og at utnytte arbeidsmaskinerne fuldt ut.

5.

I arbeidsgiverens og arbeiderens gjensidige ret til opsigelse skal ingen organisation kunne gripe ind.

Dog har organisationerne gjensidig paataleret, forsaavidt der forekommer opsigelser, hvis foranledning formenes at stride mot nærværende overenskomst.

De almindelige bestemmelser indeholdes i 177 av de overenskomster, som var gjældende ved nyttaarstider iaar. De omfattet 31,316 arbeidere. I 259 overenskomster omfattende 17,230 arbeidere var de ikke indført. Av de 119 i 1909 oprettede overenskomster indeholdes de almindelige bestemmelser i 49, omfattende 5294 arbeidere, mens de ikke indeholdes i 70 overenskomster, omfattende 3793 arbeidere.

Hittil er det væsentlig i industriens overenskomster hvor de almindelige bestemmelser har faat uttryk, saaledes i overveiende grad i følgende industrifag: Anlægsarbeide, bergverker, kemisk industri, fyrstikfabrikker, hermetikfabrikker, jernindustrien, sagbrukene, slagter- og pøsemakerfaget, tekstilindustrien, papir-, træmasse- og celluloseindustrien.

I følgende fag er almindelige bestemmelser indført i ca. halvdelen av overenskomsterne eller det antal arbeidere de omfatter:

Bryggerier, havne- og transportvirksomheter, malerfaget, skind- og lærindustrien, smørfabrikker, rørlæggerfaget, smedverksteder, snekker- og tømmermandsfaget samt trævarefabrikker.

I følgende fags overenskomster forekommer de almindelige bestemmelser kun i ringe utstrækning eller slet ikke:

Bakerfaget, bokbinderfaget, blikkenslagerfaget, boktrykkerfaget, bødkerfaget, gas- og elektricitetsverk, guldsmedfaget, murerfaget, murarbeiderfaget, møbelsnekkerfaget, mølleindustrien, skotøiindustrien, skrædderfaget, stenhuggerfaget og tobaksindustrien.

Arbeidsgivernes bestræbelser gaar dog ut paa at faa bestemmelserne indført i stadig større utstrækning uanset fagets art.

Sekretariatet har i sit forslag til resolution søkt at gi uttrykk for, hvad der for tiden kan gjøres med hensyn til det omhandlede spørsmål. Den nærmere utvikling herav vil bli git i indledningsforedraget.

Sekretariatets medlem *Aarøe* forbeholder sig at stemme mot resolutionens punkt 5.

I henhold til det foran anførte foreslaar sekretariatet, at kongressen fatter følgende beslutning:

Som en fuldstændiggjørelse av den i 1907 vedtagne resolution beslutter kongressen:

1. a) Ved opsigelse av gjældende tarifoverenskomster fordres $\frac{2}{3}$ flertal for at beslutning om opsigelse er gyldig.
b) Ved avstemning over et forhandlingsresultat eller en ny overenskomst, hvis forkastelse kan ha arbeidsstans tilfølge, fordres likeledes $\frac{2}{3}$ flertal for at beslutning om forkastelse er gyldig.
2. Alle overenskomster som istandbringes mellem de tilsluttede organisationer og arbeidsgiverne skal forinden de træder i kraft forelægges sekretariatet til approbation.
3. Ved siden av de bestræbelser som gjøres for ad lovgivningens vei at forkorte arbeidstiden bør ved fremtidige forhandlinger med arbeidsgiverne arbeidstidens forkortelse komme i forgrunden. Og særlig bør man ta sigte paa at faa 2 skift à 12 timer ombyttet med 3 skift à 8 timer i fabrikker med kontinuerlig drift.
4. Enhver overenskomst bør indeholde bestemmelser om fremgangsmaaten ved forhandlinger og voldgiftsretter, og at tvister om en overenskomsts forstaaelse eller praktiseren skal avgjøres ved voldgift paa den ene parts forlangende. (Kfr. kongressens beslutning av 1907.)
5. Da en overenskomsts indhold ikke kan bestemmes bare av den ene part og da de heromhandlede bestemmelser forutsættes at virke forskjellig i de forskjellige fag, finder kongressen ikke at burde fatte nogen generel bindende beslutning, idet den uttaler, at de saakaldte „almindelige bestemmelser“ bør søkes begrænset og tillempet saaledes i de forskjellige fags overenskomster, at de ikke skader arbeidernes berettigede interesser.

Dagsordenens punkt 9. „Meddelelsesbladet“.

Fra Norsk stenhuggerforbund:

„Meddelelsesbladet utgis 1 gang ukentlig og utdeles 1 eksemplar til hvert av landsorganisationens medlemmer.

Haldens stenhuggerforening.

Fra sekretariatet:

Forslaget om, at „Meddelelsesbladet“ skal utgis 1 gang ukentlig og utdeles gratis til alle landsorganisationens medlemmer, er av sa stor og indgripende betydning i mange henseender, at en utredning av

spørsmålet fra sekretariatets side maa ansees for paakrævet. Det vil saaledes være ganske umulig for kongressen at kunne fatte beslutning i denne sak, uten at de økonomiske sider ved spørsmålet er utredet. saa man har fuld oversigt over de utgifter, som vil være forbundet med gjennomførelsen av det fremsatte forslag.

Det maa vel ansees for utvilsomt, at det vilde være et stort fremskritt, om centralorganisationen kunde magte at utgi et blad en gang hver uke, som blev tilstillet alle medlemmer, og der kan vistnok anføres en mængde argumenter til fordel for den tanke, som ligger til grund for forslaget. Et saadant organ for landsorganisationen vilde bli et kraftig bindeled mellem de organiserte arbeidere inden de forskjellige fag og industrier og bli en mægtig løftestang i retning av utvidet samarbeide. Ogsaa i agitatorisk henseende vilde et saadant blad faa megen betydning.

Der vilde være en række opgaver at ta fat paa. Efterhvert som fagorganisationen utvikler sig, griper dens virksomhet ind paa nær sagt alle livets omraader. Og der trænges alt hvad vi kan magte av oplysning og kundskap om fagorganisationen, for at klargjøre og utdype de principper, som bør befølges.

Et blad, som kom alle organiserte arbeidere ihænde og som vaakent og ihærdig kunde følge med i fagorganisationens utvikling herhjemme og i utlandet, vilde ha en rik arbeidsmark. Det internationale samarbeide blir jo av stadig større betydning for arbeiderorganisationen.

Efterhvert som arbeiderklassens krav til samfundet mere og mere træder i forgrunden ogsaa i det politiske liv, vilde det være av den største vigtighet at ha et blad, som med magt og myndighet kunde fremholde arbeidernes syn paa de forskjellige spørsmaal, som melder sig. Saavel naar det gjælder sociallovgivningen som den specielle arbeiderlovgivning, vil her være store opgaver at løse.

Det maa derfor vistnok ansees for ønskelig, om et saadant blad kunde planlægges og sættes ut i livet.

Paa kongressen i 1905 var der av Træarbeiderforbundet fremsat et forslag om, at der skulde utgis et faglig centralorgan, som skulde erstatte de forskjellige fagblade. Dette vandt ikke kongressens tilslutning, hvorimot det besluttedes, at landsorganisationen skulde utgi et maanedlig meddelelsesblad. Sekretariatet bemyndigedes til at foreta de nødvendige beregninger angaaende omkostningerne og forelægge saken til endelig avgjørelse av hovedstyret. Dette besluttet at utgi et 8-sidig blad 1 gang maanedlig som „Meddelelsesblad“ for landsorganisationen. I april 1906 utkom det første nummer.

Bladet sendes til samtlige forbunds- og avdelingsstyrer tilsluttet landsorganisationen og trykkes nu i et oplag av 4700.

„Meddelelsesbladet“ utkom i 1906 med 72 sider, i 1907 med 72, i 1908 med 124 og i 1909 med 160 sider. 8 sider pr. maaned har vist sig at være et altfor knapt sidetal, idet det har været ganske umulig selv med det meget begrænsede stof at undgaa overskridelse.

Utgifterne ved „Meddelelsesbladet“s utgivelse stiller sig saaledes:

1906 (fra april)	kr.	464.65
1907	„	713.95
1908	„	1463.03
1909	„	1955.09

I 1909 har bladet utgaat med et gjennomsnitlig sideantal av vel 13 pr. maaned, likesom der til forskjellig stof er benyttet en mindre skriftsort (petit) for at faa mest mulig ind.

At utgi bladet 1 gang ukentlig, og at det videre skulde omdeles gratis til alle landsorganisationens medlemmer, vil selvfølgelig bli en ganske anderledes kostbar affære, end hvad vi nu har.

Foruten den økede utgift til trykningsomkostninger, papir etc. vil jo ogsaa komme store utgifter til porto, ekspedition og redaktion. Det maa nemlig forutsættes, at skulde bladet utkomme ukentlig, maatte der ansættes en speciel redaktør til at skjøtte bladet, likesom der formentlig ogsaa maatte beregnes et beløp til medarbeidere. Det sidste vil jo meget avhænge av hvor stort bladet skulde bli.

Likeledes vil omkostningerne med ekspeditionen bli ganske betragtelige. Skal bladet sendes til bortimot 50,000 medlemmer hver uke vil det kræve adskillig arbeidshjælp ved ekspeditionen, likesom lokalene maa utvides.

Naar bladet skulde trykkes i et oplag paa ca. 50,000 eksemplarer og utkomme 1 gang ukentlig, maatte det trykkes paa rotationspresse. Under disse forhold at trykke bladet paa almindelig hurtigpresse vil være ganske utelukket, da trykning, falsning og eventuelt heftning kom til at ta altfor lang tid. Det maa derfor gaaes ut fra, at bladet maa trykkes paa rotationspresse.

Angaaende *ekspeditionsmaaten*, saa er der ikke mere end en vei at gaa, nemlig at bladet maatte sendes til samtlige avelingsstyrer, som saa igjen maa bringe bladet videre til medlemmerne. At faa ekspederet bladet til hvert enkelt medlem gjennom postvæsenet vilde nemlig medføre et kolossalt arbeide. Ifølge postlovens bestemmelse kan blade som utkommer mindst 5 gange ukentlig sendes til abonnenter gjennom posten, uten at vedkommendes adresse paaskrives hvert enkelt nummer. Naar et saadant blad f. eks. har 100 abonnenter i en by, saa sendes dette antal ekspl. til vedk. bys postkontor, som derefter foretar *ombringelsen* i henhold til lister. Men for et blad, som utkommer 1 gang ukentlig, er der ikke adgang til at benytte denne fremgangsmaate. Skal bladet sendes til alle medlemmer gjennom posten, kan dette kun ske ved, at adressen enten skrives eller paaklæbes hvert eksemplar. Men at utføre dette arbeide for ca. 50,000 eksemplars vedkommende vil jo kræve en saa stor arbeidshjælp, at denne fremgangsmaate maa ansees utelukket.

Tilbake blir da, at bladet omsendes paa samme maate som nu med den forandring, at der sendes et eksemplar til hvert medlem istedetfor som nu et eksemplar til hvert *styremedlem*.

Til ekspeditionen herav maatte anvendes mindst 2 personer. Her til kommer leie av lokale. De nuværende lokaler vilde nemlig ikke strække til.

Ogsaa for redaktionen maatte der leies et særskilt kontor.

Paa grundlag av de foran nævnte forudsætninger har man foretaget en beregning, som utviser følgende:

Alternativ 1.

Nuværende format, trykt paa rotationspresse, satinert papir, 8-sidig.

Sats, trykning, papir etc., 50,000 eksemplarer, pr. nr.	
kr. 450.00, pr. aar = 52 nr.	kr. 23,400.00
Porto	4,500.00
Ekspedition	2,100.00
Redaktion	3,300.00
	<hr/>
Tils. pr. aar	kr. 33,300.00

Alternativ 2.

Format etc. som alternativ 1, men 16-sidig.

Sats, trykning, papir etc., pr. nr. kr. 675.00, pr. aar = 52 nr.	kr. 35,100.00
Porto	9,000.00
Ekspedition	2,100.00
Redaktion	4,000.00
	<hr/>
Tils. pr. aar	kr. 50,200.00

Sekretariatet finder, at udgifterne med at utgi et blad paa den maate som av Haldens stenhuggerforening foreslaat blir altfor store. Derimot er man enig i, at det vilde være en stor forbedring i retning av at gjøre „Meddelelsesbladet“ til et mere effektivt organ for landsorganisationen, om det blev sendt alle medlemmer istedetfor som nu kun til styremedlemmerne. Denne ordning maa nemlig erkjendes at være litet tilfredsstillende.

Sekretariatet tror derfor, at kongressen bør slutte sig til denne tanke. Utgifterne ved at sende bladet til alle medlemmer vil være overkommelige, naar man forøvrig bibeholder den nuværende ordning og lar bladet utkomme *en gang hver maaned*. Av hensyn til stofmængden finder sekretariatet dog at ville foreslaa, at bladets sidetal utvides til 16.

Paa grundlag av de tidligere anførte beregninger vil udgifterne ved at sende „Meddelelsesbladet“ *1 gang hver maaned* til samtlige medlemmer stille sig saaledes:

Alternativ 3.

Format etc. som i de 2 foregaaende alternativer.

8-sidig:

Sats, trykning, papir etc., 50,000 ekspl., pr. nr. kr. 450.00,	
pr. aar = 12 nr.	kr. 5,400.00
Porto	1,000.00
Ekspedition	1,300.00
Redaktion	150.00
	<hr/>
	Kr. 7,850.00

Alternativ 4.

Format etc. som alternativ 3, men 16-sidig.

Sats, trykning etc., 50,000 ekspl., pr. nr. kr. 675.00,	
pr. aar = 12 nr.	kr. 8,100.00
Porto	„ 2,000.00
Ekspedition	„ 1,300.00
Redaktion	„ 300.00
	<hr/>
	Kr. 11,700.00

Utgifterne ved at utgi „Meddelelsesbladet“ 1 gang maanedlig i 16-sidig format og trykt i saa stort antal, at det kan komme landsorganisationens samtlige medlemmer ihænde, vil saaledes dreie sig om ca. 12,000 kroner. Hvis bladet skulde utgaa som nu kun til styremedlemmer, men i 16 sider, vil utgifterne andra til kr. 2500.00. De økede utgifter vil da i tilfælde utgjøre kr. 9500.00.

Lægger vi medlemstallet pr. $^{31}/_{12}$ 1909 til grund for beregningerne vil de økede utgifter utgjøre omtrent 22 øre pr. aar pr. medlem. Dette beløp maatte selvfølgelig i en eller anden form atter bringes ind i landsorganisationens kasse, idet man ellers i altfor høi grad vilde belaste det tidligere saa knappe streikefond. Beløpet kunde tilveiebringes enten paa den maate, at der 1 gang om aaret utlignedes en ekstrakontingent à 25 øre pr. medlem til dette øiemed eller at den faste kontingent til landsorganisationen forhøiedes med det tilsvarende beløp.

I henhold til foranstaaende tillater sekretariatet sig at indby kongressen til at fatte følgende beslutning:

1. „Meddelelsesbladet“ utkommer fra 1. januar 1911 i 16-sidig format og omsendes til landsorganisationens samtlige medlemmer. (Alternativ 4). Fordelingen sker gjennom avdelingene.
2. Til dækkelse av de hermed forbundne utgifter forhøies kontingenten til landsorganisationen med 2 øre pr. medlem pr. maaned.

Sekretariatets medlemmer d'hr. *Sethil* og *Ormestad* forbeholder sig at stemme mot forslaget.

Dagsordenens punkt 10. „Folkets hus-fond“.

Fra Norsk arbeidsmandsforbund:

Landsorganisationen utligner en ekstrakontingent av 1 kr. pr. medlem. Disse penger anvendes til laanefond for opførelser av „Folkets hus“, saaledes at de foreninger, der ønsker laan til saadanne formaal, bevilges av fondet i den rækkefølge laaneandragenderne indkommer. Laanet bør være rentefrit. Som sikkerhet for laanet fordres 1ste prioritet i foretagendet.

Norsk arbeidsmandsforbunds stedlige styre i Vestfjorddalen.

Fra sekretariatet.

Med organisationens udvikling blir behovet av tilstrækkelige forsamlingslokaler stærkere. Mangel paa hensigtsmæssig husrum til møter og fester kan ofte virke hemmende paa fagorganisationens udvikling, og under særlige vanskelige forhold kan dette endog gjøre et regulert foreningsliv noget nær umulig. I byerne er der som regel ikke saa vanskelig at faa leiet lokaler, men i enkelte industricentrer paa landsbygden, ved nyanlæg o. s. v. kan man bli avskaaet for idetheletat at holde møter av mangel paa lokaler. Selv om der findes forsamlingslokaler tilhørende arbeidsgiverne eller foreninger med andre formaal har man hat nok av tilfælder, hvor disse lokaler nægtes utleiet til fagforeningerne.

Det er derfor naturlig, at spørsmaalet om et Folkets hus-fond er kommet op. Ogsaa i de større byer hvor arbeiderne har søkt at reise egne Folkets hus har det vist sig, at de kan komme i saa store økonomiske vanskeligheter, at de risikerer at maatte gaa fra det forsaavidt ikke kapital kan skaffes ad ekstraordinær vei.

Spørsmaalet blir om landsorganisationen ved siden av sine nuværende gjøremaal ogsaa skal opta paa sit program hjelp til forsamlingslokaler og isaafald om tanken er praktisk gjennomførlig. Vistnok hører dette til de mere lokale og stedbundne gjøremaal og der kan reises adskillig tvil om det vil være paa sin plads at indkræve kontingent av alle landsorganisationens medlemmer til det øiemed. Selvfølgelig kan det forsvares under den synsvinkel, at alle er like interessert i, at organisationen overalt arbeider under saadanne forhold at den kan vokse og trives.

Ut fra denne tanke har landsorganisationen i Sverige ved sin kongres i 1906 besluttet at oprette et Folkets hus-fond. Hertil avsattes 2 øre pr. maaned av hvert medlems kontingent. Av fondet bevilges laan av høist 5000 kroner mot pant i eiendommen. Laanene forrentes med 4 pct. og avdrages med $\frac{1}{20}$ hvert halvaar eller 10 pct. pr. aar. De amortiseres altsaa i løpet av 10 aar. Indtil utgangen av 1908 var der ydet laan til 41 husforetagender. Det utlaante beløp var 112,150 kroner.

Naar nu forslag er fremkommet vil sekretariatet gi tanken sin tilslutning. Der er dog nogen meningsforskjel om maaten, hvorpaa indtægterne skal skaffes tilveie. Flertallet holder paa at der avsættes et bestemt beløp av den ordinære maanedskontingent og at denne forhøies tilsvarende, medens mindretallet holder paa at der utlignes en aarlig ekstrakontingent paa medlemmerne av f. eks. 25 eller 50 øre, hvorfor medlemmerne erholder et særskilt kvitteringsmerke til indklæbning i medlemsboken.

Medlemskontingenten til landsorganisationen er nu 35 øre pr. md. for helt- og 18 øre for halvtbetalende. I indstillingen om „Meddelelsesbladet“ er foreslaat at forhøie den med 2 øre paa hver klasse altsaa til 37 og 20. Skulde der tillægges 2 øre og 1 øre til Folkets hus-fond vilde kontingenten bli 39 og 21. Det er imidlertid saa ujevne tal og desuten forrykkes forholdet mellem helt- og halvtbetalende.

Man vil derfor foreslaa at kontingenten blir 40 og 20 øre og at der av de heltbetalendes kontingent avsattes 2 øre pr. md. til et Fol-

kets hus-fond. Efter gjennmsnittet i 1909 40,347 heltbetalende blir det $2 \times 40,347 \times 12 =$ kr. 9687.28 pr. aar, hvilket maa siges at være et ganske rimelig beløp som antagelig vil bli til betydelig hjelp. Den ene øre som derved blev tilovers kunde gaa i kassen sammen med den øvrige kontingent. Avsættes alle 3 øre til Folkets hus-fond blir det kr. 14,524.92 pr. aar.

Da den forhøiede kontingent først kunde træ i kraft 1. januar 1911 og 1 aars kontingent maatte indflyte før noget kunde utbetales, vilde altsaa fondet først kunne træ i fuld virksomhet i 1912.

Statutter for fondets virksomhet maatte hensigtsmæssigst kunne vedtas av hovedstyret efter sekretariatets forslag. De bør formentlig bygges paa følgende grundprincipper:

Av fondets midler ydes efter indgit andragende laan til fuldførelse av eller til dækkelse av forfalden gjæld paa allerede opførte forsamlingslokaler. I statutterne fastsættes et maksimumsbeløp. Laanene forrentes med 4 pct. og avbetales i løpet av 10 aar. For laanene utstedes pantobligationer i eiendommene.

I henhold hertil indbyr sekretariatet kongressen til at fatte saadan beslutning:

Til et „Folkets hus-fond“ avsættes fra 1. jan. 1911 et beløp av maanedskontingenten svarende til 2 øre pr. heltbetalende medlem. idet den ordinære kontingent for heltbetalende fastsættes til 40 øre pr. maaned. Av fondets midler ydes fra 1912 av laan til fuldførelse av eller til dækkelse av forfalden gjæld paa allerede opførte forsamlingsbygninger, der eies av fagforeningerne.

Sekretariatet utarbeider statutter for fondet. I disse bestemmes en grænse for laanebeløpenes størrelse samt amortisationstid, rentefot m. v. Laan gis kun mot pant i eiendommen.

Lovens § 1 tilføies som punkt 6: „i henhold til vedtagne statutter at støtte fagforeningernes bestræbelser for at sikre dem nødvendige forsamlingslokaler.“

*

Sekretariatets mindretal d'hr. *Iversen, Sethil* og *Christoffersen* stemmer kun for fondets oprettelse under forutsætning av at midlerne indkommer i form av en aarlig ekstrakontingent.

Dagsordenens punkt 11. Emigrationsfond.

Fra *Norsk arbeidsmandsforbund*.

Det henstilles til kongressen at ta under overveielse at oprette en emigrationskasse til støtte for de medlemmer, der paa grund av arbeidsgivernes trakasserier er nødsaget til at utvandre for at kunne ernære sig og sine“.

Motivering:

Foreningen fremsætter dette forslag først og fremst paa grund av de erfaringer, man har efter den svenske storstreik. Arbeidsgivernes taktik paa dette omraade, at

trakassere arbeidernes tillidsmænd og andre interesserte og intelligente av de organiserte arbeidere, er ikke ny. Det er en taktik, de har anvendt ved de fleste tilfælder, hvor anledning gis, og det er et middel som de kommer til at anvende mer og mer alt eftersom kampen tilspidnes, og som man vil komme til at staa magtesløs overfor. Thi selv om der ved konfliktens avslutning fastslaaes, at de arbeidere, der var i selskapets tjeneste ved streikens eller lockoutens begyndelse, fortrinsvis skal gjenindtages ved arbeidets optagelse, saa kan arbeidsgiveren allikevel uten at bryte overenskomsten sætte de for sig ubehagelige arbeidere utenfor ved f. eks. bare delvis at gjenopta driften eller gjøre innskærnkninger i arbeidsstyrken og meget lignende.

Og foreningen mener videre, at skal vor kamp fremdeles foregaa ad fredelig vei ved fredelige midler, saa har den organiserte arbeider ikke noget middel, der er av mere fredelig natur og paa samme tid mere effektiv end netop emigration.

Skotfos arbeidsmandsforening.

Forbundets hovedstyre gir foranstaaende forslag sin tilslutning.

Dagsordenens punkt 12. Statistiken.

Det er ingen tilfældighet at der ved den senere tids tarifforhandlinger med arbeidsgiverne er bliit vanskeligere at avtvinge dem indrømmelser end før. Nu møter nemlig deres forhandlere væbnet med detaljerte opplysninger om alle forhold vedk. arbeidsordning, arbeidstid og lønninger m. v. i vedkommende og lignende bedrifter. Fremsatte paastande fra den anden side gjendrives med tal og beregninger som vi ofte ikke evner at motbevise av mangel paa nøiagtige opplysninger og statistiske data. Arbeidsgiverne har altsaa faat øinene op for statistikens betydning i det daglige virke. Derfor har de ogsaa i det sidste lagt megen vekt paa den side og utstyret sit kontor med den nødvendige arbeidskraft til innsamling og bearbeidelse av statistikk.

Det maa erkjendes at vi er agterutseilet paa dette omraade. I forholdet til arbeidsgiverne er det dog av vital betydning for vore organisationer at holde nøie rede paa lønnings- og arbeidsforholdene inden alle fag, at følge prissvingningerne paa livsfornødenheterne, at holde rede paa arbeidsmarkedets stilling og arbeidsløsheten og ikke mindst at holde vaakent øie med konjunktursvingninger og priser paa varemarkedet, som har betydning for vor industri.

Indad har det betydning nøie at indregistrere organisationens virksomhet aar efter aar, beregne og oppsummere hvad der er oppnaadd for paa grundlag av disse faktiske kjendsgjæringer at vække interessen hos de utenforstaaende. Statistisk bearbeidelse av beretninger og regnskaper gir den bedste oversigt, idet det gir anledning til sammenligninger med tidligere aar og med andre organisationer. Derved kan saavel egne som andres erfaringer bedre nyttiggjøres.

Sansen for statistikk har været liten hos os, men den skyter nu vekst. Arbeidet hermed har tildels været betragtet som uproduktivt, som man nødig ofret tid og penge paa. Og da organisationernes arbeidshjelp stadig har været knap skyves statistikarbeidet tilside for andre gjøremaal. Indrømmes det først at arbeidet er nødvendig, vil det dog bli gjort, uanset om det koster tid og penge.

Fra flere aar tilbake har man fra landsorganisationens side søkt at faa organisationerne til at innsamle regelmæssige opplysninger om

arbeidsledigheten paa grund av mangel paa arbeide, sykdom, militærtjeneste m. v., men det er kun blit mindre end halve foranstaltninger. Paa side 176—77 i beretningen for 1909 sees, at man i saa henseende kun har faat oplysninger om vel 19,000 medlemmer eller mindre end halvdelen. Statistisk bureau faar regelmessig oplysninger kun fra ca. 10,000 medlemmer ang. arbeidsledigheten. Man savner saaledes for mange vigtige fags vedk. materiale f. eks. til beregning av arbeidsledighetskasser for ikke at tale om, at henvendelser til statsmyndighetene f. eks. angaaende ekstraordinære foranstaltninger i anledning arbeidsledighet faar liten vekt, naar store arbeidsgrupper ingenting kan dokumentere angaaende arbeidsledighetens omfang.

Ved behandlingen av fabriktilsyns- og sykeforsikringsloven vilde det hat overordentlig betydning, om fagforeningerne kunde dokumentert sykdomshyppighet og varighet i de forskjellige brancher.

Angaaende lønsstatistik vedtok forrige kongres følgende:

„De tilsluttede organisationer paalegges i saa stor utstrækning som mulig at opta periodisk statistikk over løns- og arbeidsforhold ordnet fagvis efter de forskjellige brancher og at meddele sekretariatet resultatet av undersøkelsene.“

Kun endel organisationer har rettet sig efter beslutningen og bragt noget ut av det.

Imidlertid er det ikke al slags statistikk som organisationerne evner at opta. En væsentlig del av socialstatistiken skulde det være statens sak at skjøtte. I den anledning har sekretariatet under 12. februar iaar gjort en henvendelse til stortinget. Henvendelsen lyder:

Til stortinget.

Sekretariatet for Arbeidernes faglige landsorganisation tillater sig herved at henlede stortingets oppmerksomhet paa det sterkere behov for mere omfattende socialstatistiske undersøkelser, som vor tids socialpolitikk paa alle omraader kræver

Stortinget er selvfølgelig oppmerksom paa, at løns- og arbeidsforholdene i haandverk- og industri nu omtrent overalt ordnes ved kollektive overenskomster, der i almindelighet opprettes mellom arbeidernes og arbeidsgivernes organisationer. Av saadanne overenskomster gjælder for tiden mellom 4 å 500 omfattende 40 å 50.000 organiserte arbeidere samt et stort antal ikke organiserte. Overenskomsternes varighet er fra 1 til 5 aar, hvorpaa de som regel undergaar revision.

Dette tariffællesskap medfører saatsi stadige forhandlinger mellom parternes repræsentanter, idet der hver maaned, aar efter aar, utløper en eller flere i denne eller hin branche.

Ved forhandlingerne spiller mange faktorer ind, saasom konjunkturer i vedkommende branche, løn, arbeidstid og andre arbeidsbetingelser i tilsvarende bedrifter andre steder, organisationernes styrke paa begge sider og til sidst, men ikke minst, hvad det koster al leve paa vedkommende sted, baade absolut set og i forhold til andre steder i landet.

Til belysning av alle disse ting trænges i første række en paalidelig og tilstrækkelig omfattende socialstatistikk ført frem til dato.

Begge parter i arbeidsforholdet er like interessert i, at der foreligger paalidelige data i saa henseende.

Den socialstatistikk som nu utgis av det offentlige er omtrent ubrukelig i heromhandlede øiemed alene av den grund, at oplysningerne som regel er flere aar gamle naar de publiseres.

Riksforsikringens industristatistikk for aaret 1900 utkom i 1908, for 1901—1904 likeledes i 1908 og for 1905 i 1910. „Arbeids- og lønningsforhold ved træsliiperier og cellulosefabrikker“ i 1892/93 utkom i 1897 og „Arbeids- og lønningsforhold ved sagbruk og høvlerier“ i 1892/06 utkom i 1907 o. s. v.

Denne ellers i flere henseender gode statistik faar derved interesse væsentlig for den videnskabelige forskning, idet oplysningerne er for gamle til at kunne anvendes i det praktiske liv.

Blir en lønsstatistik over 1 aar gammel før den gjøres tilgjengelig, har den ikke stor værd ved forhandlinger, hvorfor saavel arbeiderne som arbejdsgiverne hittil har været henvist til selv at foreta de aller nødvendige undersøkelser.

Det er imidlertid indlysende, at denslags „partsstatistik“ ikke altid godkjendes av motparten, hvorfor det ikke er sjelden, at forhandlinger kan strande og konflikt aapnes fordi hver part støtter sine krav paa statistiske data, som er indbyrdes uoverensstemmende.

Den efter vor mening vigtigste side av socialstatistiken er imidlertid helt forsoemt hos os. *Nemlig undersøkelser av hvad det koster at leve.* Dette forhold danner endnu det væsentligste grundlag for lønsbevægelserne. Og paa dette vigtige omraade har hittil begge parter i arbeidsforholdet været henvist til at dømme efter et mere eller mindre begrundet skjønn og indtryk. Ti hverken kommunerne eller staten har git os noget materiale ihænde, og privat er det yderst vanskelig for ikke at si umulig at foreta denslags undersøkelser.

Undersøkelser av priser paa livsfornödenheter, saasom mat, klær, brændsel, husleie, m. v. maa nemlig foregaa *stadig*, hvis hensigten med det skal naaes, og resultaterne maa utgis i maanedlige eller iallefald i kvartalsvise publikationer. Og undersøkelserne maa omfatte de fleste byer og landdistrikter, hvor der er industrielle bedrifter av betydning.

I Sverige er man langt foran os i saa henseende, idet „Kgl. kommerskollegii, afdeling for arbeidsstatistik“ utgir maanedlige „Meddelanden“, som indeholder en mængde socialstatistik, bl. a. ogsaa maanedlige opgaver over priser paa livsfornödenheter. Opgaverne herover blir da høist 2 maaneder gamle. En mangel ved den svenske statistik er det rigtignok, at den kun leverer materiale til beregning av livsstandarden, mens selve beregningen overlates til de interesserte.

Paa grund av den hos os raadende **mangel** paa brukbar socialstatistik kan ingen av parterne i arbeidsforholdet ved tal konstatere pengeværdiens stigen eller synken. Man kan derfor vanskelig paavise, hvorvidt en lønsforhøielse, en lønsnedsættelse eller en ændring i todsatser i virkeligheten betyr en tilsvarende forandring i arbeidernes standard of life eller ikke.

De økonomiske interessekampe mellem arbeidere og arbejdsgivere griper i vor tid saa stærkt ind i samfundslivet paa alle omraader, at samfundet selv maa ha den allerstørste interesse av at irettelegge det materiale, hvorpaa en retfærdig bedømmelse av arbeidsforholdene maa bygges.

Organisationerne i de skandinaviske lande har længe hat sin opmerksomhet henvendt paa den officielle socialstatistiks betydning.

Den 29. og 30. november 1908 avholdt saaledes repræsentanter fra landsorganisationerne i Norge, Sverige, Danmark og Finland en konferanse i Gøteborg, hvor følgende beslutning fattedes:

„Konferansen konstatere de absolute behov for, at saavel arbeiderbevægelsen som arbeiderklassens sociale og politiske stilling og virksomhet i samfundene statistisk og alsidig belyses.

Konferansen anbefaler arbeiderorganisationerne og deres medlemmer i de skandinaviske lande med kraft at fremme den arbeidsstatistiske virksomhet, som fra statsmyndigheternes side er paabegyndt, gjennom nøiagtige besvarelser av de stillede spørsmål, samt at stadig følge og gjennom parlamenterne søke at fremme den almindelige statistiske virksomhet.

For at ivareta arbeidsstatistikens interesser og utvikling i ovennævnte retning opnævnes inden hvert land et særskilt utvalg, som ogsaa har i opdrag at virke for almindelig oplysning angaaende statistikens opgave og betydning for klassekampen.

Organisationernes hovedstyre har videre at søke at anskaffe og utføre samt hensigtsmessig bearbeide en for arbeiderbevægelsen erholdelig og gunstig statistik efter et saa ensartet system som mulig, hvilket av de statistiske utvalg nærmere avgjøres og bestemmes.

Al statistik, baade officiel som særskilt faglig, politisk og kooperativ statistik, utveksles mellem de forskjellige lande. Der bør oprettes arkiver for arbeiderbevægelsen

og disse blir samlings- og utvekslingssteder for saavel det statistiske materiale som andet vedrørende arbeiderbevægelsen, saasom love, lovforslag o. s. v.

De statistiske arbeider, som utføres, gjøres frugtbringende ved paa heldigste maate at utgis periodevis samt at de, i den utstrækning dette kan ske, indtas i organisationernes beretninger og i de internationale beretninger som utgis“.

Fagorganisationerne hos os har ogsaa i gjerning vist sin interesse for officiel statistik derved, at de siden 1903 har leveret regelmæssige maanedlige opgaver til Statistisk centralbyraa over arbeidsforholdene med hensyn til arbeidsløsheten, og fra nu av vil de ogsaa skaffe byraaet opgaver over lønsbevægelserne.

Av st. prp. nr. 1 (1910) sees, at der heller ikke for iaar foreslaaes noget beløp til undersøkelse av, hvad det koster at leve, hvorfor sekretariatet herved tillater sig at foreslaa, at der for kommende budgettermin bevilges et beløp til dette øiemed.

For at faa realiseret de ovenfor foreslaaede statistiske undersøkelser maa byraaet formentlig ogsaa henvende sig til fagforeningerne for gjennom disses medlemmer at søke opplysninger om enkelte ting, saaledes bl. a. om husleiepriser. Dette i forbindelse med fremskaffelse av alt det materiale, som allerede nu utgaar fra disse til byraaet, koster organisationerne baade adskillig tid og penge. Man vil derfor samtidig henlede oppmerksomheten paa det rimelige i, at der fra det offentliges side blev ydet fagforeningerne nogen erstatning for de utgifter de har i heromhandlede øiemed. Dette er f. eks. tilfælde i Finland.

Ærbødigst

Arbeidernes faglige landsorganisation

Sekretariatet

Ole O. Lian,
formand.

M. Ormestad,
sekretær.

Naar dette skrives beror henvendelsen hos stortingets sosialkomité. Det er grund til at gaa ut fra, at den vil resultere i noget positivt, bl. a. fordi ogsaa arbeidsgiverforeningen har fulgt sekretariatets eksempel og støttet den av os fremsatte tanke. Om tanken vinder tilslutning vil der dog hengaa adskillig tid for noget kommer igang.

Men selv om det offentlige utvider sosialstatistiken maa resultatene av disse undersøkelser nærmere bearbeides og publiseres fra vor side for at gjøres „frugtbringende“ som det heter i Gøteborg-resolutionen, hvilket kan gjøres gjennom „Meddelelsesbladet“ og beretningerne.

Imidlertid maa statens statistiske byraa indhente en mængde primæropgaver netop fra organisationerne, baade fra avdelinger, forbund og landsorganisationen. Saaledes har byraaet nu begyndt at indsamle opgaver over lønsbevægelserne. Fra flere hold har det været paapekt, at det væsentligste av statistikarbeidet bør gaa gjennom landsorganisationen. Hvor dette lar sig gjøre vil det selvfølgelig ske, men det vil dog neppe kunne lette forbundenes arbeidsbyrde, idet disse under alle omstændigheter maa skaffe materialet. Hvad lønsstatistik angaar maa utvilsomt den baade optas og bearbeides av forbundene selv, da dens planleggelse og anordning kræver specialkundskap i vedk. fag. Desuten skal den i første række anvendes av forbundene selv ved tarifforhandlinger.

*

Sekretariatet foreslaar, at kongressen nærmere præciserer sit standpunkt til statistikarbeidet i sin almindelighet gjennom en resolution av følgende indhold:

„Under henvisning til de foran anførte motiver uttaler kongressen, at en **statistisk** belysning av alle arbeids- og sociale forhold er av den aller største betydning for opnaaelse av de bedst mulige resultater av arbeiderbevægelsens faglige og politiske virksomhet.

Kongressen beslutter derfor:

1. at de tilsluttede organisationer paalægges at opta lønsstatistik i saa stor utstrækning og saa ofte som mulig og gjøre resultaterne herav tilgjengelige for samtlige organisationer:
2. at landsorganisationen fortsætter og utvikler den **statistiske** virksomhet væsentlig efter den foran skitserte plan:
3. at det er fagforeningernes og forbundenes pligt at støtte denne virksomhet ved hurtige og paalitelige meddelelser av begjærte opplysninger:
4. at forbundene og fagforeningerne ogsaa bør medvirke til, at den offentlige socialstatistik blir saa fyldestgjørende som mulig.

Dagsordenens punkt 13. Lovforandringer.

Til § 1. Formaal.

Fra sekretariatet:

Forsaavidt **indstillingen** ang. opprettelse av et Folkets hus-fond bifaldes foreslaaes følgende som nyt punkt 6: „I henhold til vedtagne statutter at støtte fagforeningernes bestræbelser for at sikre dem nødvendige **forsamlingslokaler**.“

Til § 2. Optagelse.

Fra *Norsk arbeidsmandsforbund*:

„§ 2 punkt 2 foreslaaes at lyde: „Avdelinger, der uttræder av et forbund kan ikke optas direkte i landsorganisationen. Hvis et fag som helhet eller en særskilt arbeidsgren som saadan uttræder av et bestaaende forbund og danner et selvstændig landsforbund, kan dette optas i landsorganisationen. Avdelinger, som paa denne maate overføres fra et forbund til et andet, bibeholder sine erhvervede rettigheter i landsorganisationen.“

Glemminge fagforening.

„§ 2 punkt 2 utgaar“.

Lisleby fagforening.

Sekretariatets indstilling til lovforandring er avgitt i forbindelse med dagsordenens punkt 7 angaaende industriforbund. Se side 35.

Konklusjonen gaar ut paa, at § 2, punkt 2 skal lyde: „Foreninger, der kan tilhøre et bestaaende forbund, kan ikke optas. Heller ikke optas foreninger, der uttræder av et forbund. Naar utviklingen tilsier, at foreninger omfattende spesielle fag eller arbeidsgrene overgaar fra et forbund til et andet eller danner et nyt forbund, kan dette ske hvis landsorganisationens hovedstyre, efterat vedk. forbundsstyres uttalelse er indhentet, gis tillatelse hertil.“

Til § 2, punkt 4.

Fra sekretariatet.

§ 2, 4 faar følgende tilføielse til sidste led: „Sjømands- og landarbeiderorganisationer har dog adgang til at tilslutte sig landsorganisationen som halvtbetalende for alle sine medlemmer.“

Til § 3. **Ordinær og ekstraordinær kontingent.**

Punkt 1, som omhandler kontingentens størrelse, maa sees i forbindelse med flere av dagsordenens øvrige punkter, nemlig: 9. „Meddelelsesbladet“, forslaget om forhøiet streikeunderstøttelse. 10. Folkets hus-fond, 11. emigrationsfond m. v. Efter sekretariatets indstilling vil punkt 1 faa følgende ordlyd: „I ordinær kontingent indbetaler de tilsluttede organisationer til landsorganisationen 40 øre pr. medlem pr. maaned for sine helt- og 20 øre for sine halvtbetalende medlemmer. Av de heltbetalendes kontingent avsattes 2 øre til et Folkets hus-fond.“

Til § 4, punkt 1. **Kongressen.**

Fra Norsk centralforening for boktrykkere.

„§ 4 faar saadan ordlyd: 1. Kongressen, der ordinært avholdes hvert tredje aar, er den høieste myndighet i landsorganisationens anliggender. Den bestemmer selv stedet for næste ordinære kongres' sammentræde. Kun den kan give — o. s. v. som loven nu.

Punkt 12. Utgaar“.

Motiver:

Naar man foreslaar, at kongressen skal bestemme stedet for næste kongres, har dette sin grund i, at man finder det uheldig i lovs form at fastslaa, at kongresserne skal avholdes i Kristiania. Man kan ikke se bort fra den betydning i agitatorisk henseende, avholdelsen av en saadan kongres har for vedkommende landsdel.

Bergens afdeling.

Fra Sekretariatet.

Sekretariatet kan ikke indrømme, at der ligger nogen reel agitation i det at avholde kongressen i de forskjellige landsdele. Den bør avholdes der, hvor det falder mest praktisk og billigst, og det er der, hvor sekretariatets og forbundenes kontorer er.

Man indstiller derfor paa at forslaget ikke bifaldes.

Til § 4, punkt 2.

„§ 4, punkt 2 litr. a skal lyde: Alle avdelinger, som har 50 medlemmer, har ret til at sende 1 repræsentant. Avdelinger med mindre medlemsantal kan vælge 1 i fællesskap“.

Bryns fyrstikarbeiderforening. Høveliarbeidernes fagforening. Kr.a. Grønvalds kvindelige fyrstikarbeiderforening.

Fra Norsk arbeidsmandsforbund.

„§ 4 punkt 2 litr. a skal lyde: Forbund har ret til at vælge 1 repræsentant for hvert paabegyndt 300 tal medlemmer. [litr. b. skal

lyde: Hvert forbundsstyre har ret til at vælge 1 repræsentant for hvert paabegyndt 1000 tal for de første 2000 medlemmer, og for det overskytende antal 1 for hvert fyldt 2000 tal medlemmer“.

Hovedstyret.

Fra Sekretariatet.

Efter den grundige behandling repræsentationsspørsmaalet fik paa sidste kongres, hvor der forelaa hele 5 alternativer, maa man gaa ut fra, at der ikke kan bli tale om at vende tilbage til avdelingsrepræsentationen som foreslaat av Bryns fyrstikarbeiderforening m. fl. Mot dette maa det være tilstrækkelig at anføre, at det vilde bli en repræsentation paa ca. 700 (kfr. beretningens side 164). Forøvrig henvises til lovkomitéens indstilling til forrige kongres side 7—11 og protokol- lens side 26 og flg.

Sekretariatet indstiller enstemmig paa at forslaget ikke bør bifaldes.

Arbejdsmandsforbundets forslag gaar ut paa at utvide de større forbunds repræsentation fra det som nu er. Efter gjældende lov er repræsentationen regressiv efter en bestemt skala, idet der under punkt 2 a er 1 for hvert fyldt 300-tal for de første 1800 og derefter 1 for hvert fyldt 500-tal. Likeledes for de som vælges efter b: 1 for hvert paabegyndt 1000-tal for de første 2000 og derefter 1 for hvert fyldt 2000-tal med begrænsning til 5. De forskjellige alternativer, som var oppe ved forrige kongres, findes paa side 30 i protokollen.

Efter arbejdsmandsforbundets forslag vilde repræsentationen efter medlemsantallet ved denne kongres bli som efterfølgende tabel side 58 utviser.

Sekretariatet maa bestemt advare mot enhver forandring av repræsentationsreglerne i § 4, 2 a, idet det vil øke antallet fra 107 til 154 og denne økning vil væsentlig komme blot 1 à 2 forbund tilgode. Dette forslag gaar endog meget videre i retning av utvidelse end det samme forbunds forslag ved forrige kongres. Og først ved denne kongres faar man erfaring for, hvordan de sidst vedtagne repræsentationsregler vil virke.

Organisation	Gjennomsnittlig medlemsantal	Repr. valgt i henh. til			Tils.
		§ 4, p. 2 a	§ 4, p. 2 b	§ 4, p. 2 c	
Arbeidsmandsforbundet	20,882	70	11	—	81
Jern- og metalarbeiderforbundet	7,945	27	4	—	31
Træarbeiderforbundet	2,380	8	2	—	10
Centralforeningen for boktrykkere	1,893	7	2	—	9
Havne- og transportarbeiderforbundet	1,200	4	2	—	6
Skotøiarbeiderforbundet	1,224	5	2	—	7
Formerverbundet	1,023	4	2	—	6
Malerforbundet	908	4	1	—	5
Stenhuggerforbundet	975	4	1	—	5
Murerforbundet	962	4	1	—	5
Baker- og konditorforbundet	768	3	1	—	4
Møbelsnekkerforbundet	705	3	1	—	4
Skrædderforbundet	794	3	1	—	4
Bokbinderforbundet	499	2	1	—	3
Slagter- og pølsemakerforbundet	179	1	1	—	2
Skind- og læderindustriarbeiderforbundet	193	1	1	—	2
Det norske sporveisforbund	260	1	1	—	2
Trikotagearbeiderskernes forbund	127	1	1	—	2
Tobaksarbeiderforbundet	361	2	1	—	3
Hattearbeidernes forening, Kristiania	91	—	—	1	1
Snkkervarearbeidernes	73	—	—	1	1
Korkskjærernes	48	—	—	1	1
Repslagernes	37	—	—	1	1
Repslagernes — Fredriksværn					
Forgyldernes — Kristiania	14	—	—	1	1
Stnkktorernes	18	—	—	1	1
Possementmakernes	8	—	—	1	1
Norsk sjømands- og fyrbøterunion, K.r.a.	289	—	—	1	1
Trondhjems sjømandsforen. av underordn. /					
K.r.a. barber- og frisørforening	52	—	—	1	1
Tilsammen	43,908	154	37	9	200
Valgt av de enkeltvis tilslut. foren. styrer	—	—	2	—	2
Ialt	43,908	154	39	9	202

Derimot kunde retfærdighetshensyn tilsi at forandre begrænsningen av dem. som vælges efter 2 b. For tiden virker begrænsningen kun paa 1 forbund. Det kunde la sig gjøre at forhøie grænsen opad til 10 eller et andet bestemt tal.

Sekretariatet indstiller derfor paa at lovens § 4, 2 a, bibeholdes uforandret og at tallet 5 i § 4, 2 b, forandres til 10.

Sethil forbeholder sig at stemme for arbeidsmandsforbundets forslag.

Til § 4, punkt 10.

Sekretariatet foreslaar at „viceformand“ ombyttes med „sekretær“. Motiver er anført under § 6.

Er medlem av sekretariatet. hr. Myhre, foreslaar. at der ikke kan vælges mere end 1 sekretariatmedlem fra hvert forbund.

[Til § 4, punkt 11.

Sekretariatet foreslaar følgende redaktion: „Hvis formanden eller sekretæren fratræder før funktionstiden er omme kan hovedstyret foreta suppleringsvalg, der gælder til første kongres.“

Til § 5, punkt 3. **Hovedstyret.**

Sekretariatet foreslaar at februar ombyttes med april. Det viser sig nemlig umulig at faa aarsberetningen færdig saa tidlig som i februar.

Til § 6, punkt 3 og 4. **Sekretariatet.**

Fra sekretariatet:

„Formanden har i overensstemmelse med sekretariatet den daglige ledelse, fører korrespondansen, leder møterne, redigerer „Meddelelsesbladet“, m. v.

Sekretæren har ansvaret for regnskaberne, indsamler og bearbejder statistik, fører forhandlingsprotokollen m. v. og besorger forøvrigt formandens gjøremaal, naar denne er fraværende.“

§ 6, punkt 4. Sidste led utgaar.

Som begrundelse for forandringerne § 4, 11 og § 6, 3 anfører sekretariatet:

Ved kongressen 1907 var der adskillig meningsforskjel om enten der skulde vælges 1 eller 2 fastlønnede tillidsmænd. Med 14:3 mot 97 stemmer blev det besluttet, at der kun skulde vælges 1, idet sekretariatet fik adgang til at ansætte den nødvendige kontor- og kassererhjelp. De 97 stemte for at der ogsaa skulde vælges en ansvarlig kasserer, der samtidig skulde fungere som formandens stedfortræder, naar denne var fraværende.

De som holdt paa 2 la hovedvekten paa at faa en kasserer og at formanden samtidig fik stedfortræder, naar han var ute. Paa den anden side fremholdtes, at man selv med 2 mand ikke kunde undvære underordnet kontorhjelp og at kassererarbeidet godt kunde udføres av en underordnet. Svakheden i dette standpunkt laa kun deri, at der ingen ansvarlig tillidsmand var tilstede, naar formanden var ute paa reiser etc. Men indtil sommeren 1908 var landsorganisationen ikke indblandet i videre forhandlinger likesom der heller ikke var videre reiser.

Med den besluttede ordning gik det ogsaa godt saalænge landsorganisationen ikke utvidet sit arbeidsomraade. Men det vældige opsving i tarifforhandlingerne i forbindelse med organisationens vekst baade i medlems- og afdelingsantal bevirket at mange forhandlinger blev ført over paa sekretariatet. Man maatte derfor følge mere med ogsaa paa andre omraader og det blev paakrævet at faa fart i statistikarbeidet, hvilket blev til en likefrem pligt efter Göteborgskonferansen i november 1908.

Med de mange nye opgaver kom kravet om ansættelse av en sekretær, hvis hovedarbeide skulde være den statistiske virksomhet. Kassererarbeidet var ikke hovedhensynet i denne forbindelse, idet man fandt, at den gamle ordning hermed fik fortsætte til kongressen, idet

lovens § 6, 3 gjorde formanden ansvarlig for regnskaperne. Den ordning kongressen besluttet er altsaa ikke forrykket ved sekretærens ansættelse. Erfaringen har endvidere godtgjort, at den forudsætning, at to tillidsmænd vilde overflødiggjøre underordnet kontorhjelpe, paa ingen maate holder stik. Tvertimot har man iaar været nødsaget til midlertidig at utvide kontorhjelpen. Den ene har mere end nok at bestille med maskinskrivning, journalføring av korrespondansen og sakerne, ekspedition m. m. samt gjøremaalene som hjelpekasserer, og den anden assisterer væsentlig sekretæren med avskrivnings- og summeringsarbeider m. m. samt er behjelpelig med ekspediton av Meddelelsesbladet, gaar ærend m. v.

Mindre medhjelp vil man heller ikke kunne klare det med i fremtiden uanset ordningen med tillidsmændene. Det er en nødvendig forutsætning for en fornuftig og økonomisk arbeidsordning.

Angaaende den fremtidige ordning vil denne hensigtsmæssigst kunne anordnes saan:

Naar man har 2 valgte tillidsmænd, formand og sekretær, er det ikke lenger nogen hensigt i at opretholde viceformandsstillingen, idet det maa være naturligst og mest praktisk at sekretæren besørger formandens gjøremaal under dennes fravær. Likesaa at han overtar ansvaret for kassererforretningerne istedenfor formanden, idet formanden i stillings medfør maa være meget borte fra kontoret paa grund av forhandlinger og reiser, mens derimot sekretæren omtrent stadig kan være tilstede.

Spørsmålet er om landsorganisationens administration under de nuværende forhold, og med den utvikling som kan ønses for de nærmestkommende 3 aar, forsvarlig kan skjøttes av de to tillidsmænd med bistand av den nødvendige kontormedhjelp. Forsaavidt ikke helt nye gjøremaal skal overtas av landsorganisationen maa spørsmålet besvares med et ubetinget ja, naar man legger hovedvegten paa det nødvendige og ikke bare paa det ønskelige.

Kasserervirksomheten kræver nemlig ingen ny tillidsmand. Den kan forsvarlig skjøttes av en øvet kassererske under sekretærens kontrol og ansvar. Det forutsættes da, at han kontrollerer bokholderiet og kassen, anviser alle utbetalinger og selv forvarer bankbøker og værdipapirer. En saadan fuldt utdannet kontordame kunde ved siden av av kasserer- og bokholderiarbeidet faa det meste av sin tid disponibel til medhjelp ved statistikarbeidet. Da dette væsentlig er summerings- og beregningsarbeider og der fordres gode regnekundskaper, nøiagtighet og raskhet, falder disse kvalifikationer sammen med de som kræves for kassererarbeidet. Den anden kontorist fik fremdeles nok at gjøre med maskinskrivning, journalføring, ekspedition o. l.

Lønnen for de to kontormedhjelpere, hvorav den ene kun er midlertidig ansat, er nu tilsammen 125 kr. pr. md. Hvis den her foreslaaede ordning vedtas maatte formentlig lønnen til kassererske og kontorist sættes til ca. 80 kr. pr. md. hver. Det gjør tilsammen ca. 2000 kr. pr. aar.

Under henvisning til det foranstaaende indstiller sekretariatet paa de foran nævnte lovforandringer vedk. administrationen idet man har

holdt spørsmålet om nye gjøremaal som agitation m. v. helt utenfor, da den sak er behandlet i en særskilt indstilling.

Til § 8. **Godkjendelse og ledelse av konflikter.**

Fra *Norsk stenhuggerforbund.*

„Bestemmelsen „Forliksmægling eller voldgift“ utgaar av lovens § 8, punkt 9“.

Forbundsstyret.

Fra *Sekretariatet.*

Under henvisning til indstillingen angaaende dagsordenens punkt 8 tarifoverenskomster indstilles paa, at forslaget ikke bifaldes.

Fra *Norsk trøarbeiderforbund.*

„Som punkt 10 i § 8 foreslaaes: Ved de i punkt 9 omhandlede **forhandlinger** eller forliksmægling skal vedkommende fag som konflikten vedrører være repræsenteret, hvadenten det er tilsluttet noget forbund eller ikke, saavel ved hoved- som de avsluttende forhandlinger, naar forholdene ikke er til hinder.

Nuv. punkt 10 blir punkt 11“.

Tømrernes fagforening, Kristiania.

Forbundsstyret finder, at den foreslaaede bestemmelse er overflødig i lovene, da det bestemmelsen tilsigter, sikkerlig vil bli praktiseret, naar forholdene tillater det.

Sekretariatet er enig med forbundsstyret, hvorfor man indstiller paa at forslaget ikke bifaldes.

Sekretariatet foreslaar at punkt 10 utgaar som overflødig, da man nu har en anden ordning med innsamling av streikestatistik.

Til § 9. **Understøttelse under streiker og lockouter.**

Fra *Norsk skotøiarbeiderforbund.*

„Under lockout er medlemmerne berettiget til vanlig understøttelse fra og med den dag lockouten begynder.“

Motiver:

En lockout kan komme aldeles uforberedt paa det enkelte medlem, saa vedk. ikke har hat adgang at foreta de forsigtighetsregler med sin private økonomi som det forutsættes han har hat adgang til under en fra arbeidernes side forberedt streik.

Avdeling 4, Stavanger.

Sekretariatet finder ikke de anførte grunde tilstrækkelig for at fra-vike et princip, som har været befulgt helt fra landsorganisationens dannelse. Forslaget har desuten økonomisk rækkevidde.

Fra *Norsk murerforbund.*

„Medlemmer der grundet arbeide i organisationens tjeneste kommer i unaade hos arbeidsgiverne og systematisk blokkeres for arbeide, skal indtil saadant skaffes utbetales indtil 50 % av sin fortjeneste av landsorganisationens kasse“.

Motiver:

Denne bestemmelse menes ikke at skulde gjælde hvilket som helst tilfælde av avsked. Men naar en mand gjennom aarelangt virksomt organisationsarbeide kommer i en saadan stilling, saa bør han ikke lide nød. Der er faa kræfter nok til arbeidet saa de ikke bør formindskes. Den økonomiske side av saken bør ikke stille sig hindrende iveien.

Norsk murerforbunds afdeling, Vestfjorddalen.

Fra Sekretariatet.

Skal der gjøres noget i denne henseende bør det foretas av forbundene. Det kan være vanskelig nok for dem at bedømme de enkelte tilfælder retfærdig, men mange gange værre for et landssekretariat.

Man indstiller derfor paa at forslaget ikke bifaldes.

Fra Norsk stenhuggerforbund.

„§ 9 punkt 4 forandres til at lyde: „I streikeunderstøttelse utbetales. forsaavidt midlerne strækker til med den ret som loven gir til at indkalde ekstrakontingent, kr. 9.00 for heltbetalende og kr. 6.00 for halvtbetalende medlemmer pr. uke.“

Forbundsstyret.

Fra Sekretariatet.

Indtil 1903 var understøttelsen fra landsorganisationen kr. 8.00 og 4.00 pr. uke, men familieforsørgere bevilgedes kr. 10.00 samt 50 øre tillæg for hvert barn. Fra 1903 til 1907 var den 8 og 4 kroner uten tillæg for familien og fra 1907 har den været 1 krone pr. dag for helt- og 50 øre for halvtbetalende. Se herom lovkomiteens indstilling side 13—14 og protokollens side 47—57. Beslutningen om 1 krone pr. dag vedtoges med 139 mot 111 stemmer.

Stenhuggerforbundet foreslaar nu, at landsorganisationens tilskud til medlemmernes streikeunderstøttelse skal forhøies med 29 % for helt- og 71 % for halvtbetalende. Det vilde iallefald øke landsorganisationens utgifter lavt regnet med 35 % direkte. Indirekte seet er der grund til at gaa ut fra, at utgifterne vilde øke endnu mere. Dette vilde betinge en tilsvarende forhøielse av den ordinære eller ekstraordinære kontingent. Den faste kontingent maatte altsaa forhøies fra 35 til 47 øre pr. medl. hvis samme forhold som nu skulde bibeholdes.

I 1908 og 1909 har landsorganisationens utgifter til streikeunderstøttelse utgjort henholdsvis kr. 173,157.00 og kr. 138,231.50 eller pr. medlem kr. 3.84 og 3.00. Hvis stenhuggerforbundets forslag hadde været praktisert vilde merutgifterne mindst utgjort henholdsvis kr. 60,600.00 og kr. 48,400.00 eller pr. medlem en merutgift av kr. 1.34 og kr. 1.05.

Under de forløpne 2—3 aar kan der ikke paavises, at nogen organisation er blit hindret i sine nødvendige streikebevægelser paa grund av, at landsorganisationens tilskud er blit noget mindre.

Desuten maa man være opmerksom paa paragrafens 2. led som bestemmer, at der kan betales kr. 8.00 og 4.00, naar 40 pct. av en organisations medlemmer er i konflikt.

Under henvisning hertil og til de argumenter, som blev fremholdt ved lovens behandling sidst, indstiller sekretariatet paa, at Stenhuggerforbundets forslag ikke bifaldes.

Til § 13. *Lovens ikrafttræden.*

Fra Sekretariatet.

Lovens § 5 punkt 10 og 11 og § 6 punkt 3 og 4 træder i kraft straks. De øvrige bestemmelser den 1. januar 1911. Fra de samme tidspunkter ophæves de tilsvarende bestemmelser i loven av september 1907.

Dagsordenens punkt 14. Kooperationen.

Et av de spørsmål, som mere og mere træder i forgrunden i arbeiderklassens frigjørelseskamp, er det kooperative spørsmål. Der synes imidlertid at herske adskillig uklarhet inden de organiserte arbeideres rækker om dette spørsmål, og sekretariatet er derfor av den opfatning, at det er paakrævet at kongressen drøfter saken. Et faktum er det, at vi med hensyn til Kooperationen ligger tilbake for vore klassefæller i andre land.

Til at utrede saken har sekretariatet nedsat en komite bestaaende av dhrr. typograf *A. M. Andersen*, o.r.sagfører *Carl Bonnerie*, forretningsfører *P. Aarøe*, jerndreier *Randolf Arnesen* og instrumentmaker *Arnfinn Olsen*.

Under 6. mai har komiteen for sekretariatet avgitt følgende fremstilling ledsaget av indstilling:

Til

Arbeidernes faglige landsorganisation!

Det faglige landssekretariat har som bekjendt besluttet at opta til behandling paa landsorganisationens kongres i indeværende sommer spørsmålet om Kooperationen og hvad der fra organisationens side eventuelt kan gjøres ogsaa herhjemme for at bringe den kooperative virksomhet til at bli et kraftig led i arbeiderklassens kamp for frigjørelse.

Til nærmere at utrede dette spørsmål har sekretariatet opnævnt en komite bestaaende av undertegnede 5 medlemmer.

I det konstituerende møte inden komiteen den 17. mars d. a. blev der av landsorganisationens formand fremhævet, at hvad man ønsket var at komiteen fremkom med *positive* forslag, saaledes at ikke det hele bare resulterte i en sympatiuttalelse overfor Kooperationen. Komiteen skal da herved, tiltrods for den altfor korte tid som har staat til dens raadighet, faa fremlægge resultatet av sine overveielser. Komiteen har stillet sig følgende spørsmål:

1. Hvorledes skal Kooperationen her hjemme kunne gjøres til et kraftig led i arbeidernes kamp for frigjørelse?

2. Kan og bør fagorganisationernes fremtidige arbeide for Kooperationen bygges paa de bestaaende kooperative selskaper gjennem en videre utvikling av disse?

3. Hvorledes bør fagbevægelsens arbeide for Kooperationen planlægges og organiseres?

Vi skal punktvis drøfte disse spørsmål idet vi først gir en oversigt over de kooperative foretagenders stilling ute i Europa.

Komiteen behandler bare *forbrukernes* samvirke og spesielt ikke landsbosamvirket. En nærmere utredning av forholdet mellom de forskjellige slags kooperasjon indholdes i den medfølgende brochure „Kooperasjonen og socialdemokratiet“ av komiteens sekretær (Bonnievie). Paa grund av den korte tid, som har staaet til komiteens raadighet, maa man i det hele henvisse til denne brochure. Her vil væsentlig kun bli fremhævet, hvad komiteen anser av *særlig* betydning til avgjørelsen av de efterfølgende spørsmål.

Oversigt.

Forbrukskooperasjonen er ikke en saa ensartet bevægelse, som man skulde tro. Jo nærmere man betrakter forholdet, des klarere og mere interessant springer forskjellighetene i oinene. Vistnok har *Rochdalepionerernes principper: kontant salg, fordeling av utbytte i forhold til enhvers inndkjøp og adgang for enhver til at bli medlem*, dannet forbilledet for den hele europæiske kooperasjon. Men man har ikke slavisk fulgt dette forbillede og netop i **England**, hvor man tilsyneladende strengest holdt paa Rochdale-prinsipperne, er utviklingen kommet i et noget andet spor end de 28 vævere oprindelig hadde tænkt sig.

Av hensyn til det følgende skal vi nævne, at forut for Rochdalekooperatørene var der i England gjort mange forsøk i kooperativ retning, hvor man dels vilde at alt utbytte av den fælles handel skulde anvendes i fællesøiemed, særlig til erhvervelse av jord og anden fællesøiendom, dels utdeltes utbyttet *likelig* paa alle medlemmer.¹⁾ Rochdalekooperatørene brøt med disse former for kommunisme. De indførte det nye og forretningsmessig seet heldige princip at utbyttet blev godskrevet hvert enkelt medlem. Men ogsaa Rochdalekooperatørene tænkte sig, at medlemmerne ialfald for en væsentlig del skulde anvende dette sit kjøpeutbytte i fællesøiemed, istedenfor med en gang at hæve det. De satte sig f. eks. som maal baade at bygge sine huse for fælles midler og sluttelig at danne selvstyrende kooperative samfund, som skulde skaffe medlemmerne beskæftigelse ved forskjellige virksomhetsgrene, som man efterhvert kunde opta. Rochdalepionererne hadde m. a. o. *et helt igjennem samfundsmæssig syn paa kooperasjonen* og netop her er det at den store masse av de **engelske** kooperatører ikke lenger følger i deres fotspor.

Forretningsmessig seet frembyr den engelske forbrukskooperasjon mer glimrende resultater end noget andet lands kooperasjon (Bonnievies brochure s. 10—13). Men det er neppe tvilsomt at utbyttebegjæret og andre former for egeninteresse i aarenes løp har bredt sig sterkt inden den engelske kooperasjon paa fællesinteressernes bekostning. Det vældige utbytte, som er optjent, er ikke i synderlig grad blit opspart som fælleskapital og anvendt i fællesøiemed, heller ikke er det anvendt til efterhvert at sænke prisene. Umaadelige summer er derimot i aarenes løp utbetalt som kjøpeutbytte til medlemmer. I aarene fra 1861 til 1905 var fortjenesten 153,118,706 lstrl. De $\frac{1}{3}$ av denne vældige kapital, nemlig 122,671,512 lstrl. er uttatt av medlemmerne og indestaar ikke længere

¹⁾ I. C. Gray: Cooperation: The ideals of its grounders: 38th annual Congress. 1906.

hos selskapet. Disse penge har selvfølgelig været en stor hjælp for medlemmerne, men for en flerhet er kjøpeutbyttet den eneste interesse som knytter dem til selskapet. „Det er sluttelig et *egeninteressens* baand, som knytter medlemmerne til selskapet,“ siger mr. I. C. Gray, generalsekretær for The cooperative Union, og dette baand er saa svagt, at det kan rives itu naarsomhelst hans interesser tilsiger det. Dette blir i længden dobbelt farlig, fordi de engelske selskaper paa denne maate kun har lagt tilside en i forhold til omsætningen ubetydelig reservekapital. Desto mere kræves der jo av medlemmerne, at de under vanskelige forhold støtter selskapet med sine indskud istedenfor at ta disse ut. En anden uheldig omstændighet er, at i de fleste selskaper eies den største del av (indskuds)kapitalen av meget faa personer mens tusener medlemmer ikke har indestaaende mer end nogle faa kroner. Dette øker selskapernes avhengighet av privatkapitalismen. Og hvis et andet kooperativt selskap end det man selv tillører gir høiere utbytte, risikerer man, at medlemmerne følgende egeninteressens bud i flok og følge forlater sit selskap. Den slags overløpervæsen (overlapping) er et kjendt og almindelig *sygdomsfænomen* inden den engelske Kooperation. Man kan i betragtning av alt dette ikke forbause sig over følgende uttalelse av G. I. Holyake, en av den engelse kooperations første mænd: „Der er mange, som under forbruksforeningernes indflydelse har tapt alt fædrelandssind av hensyn til dividenden. Jeg kjender medlemmer, som tidligere var allerivrigst for sociale reformer, men som nu ikke nærer noget høiere ønske end en konservativ regjering og hvem det aldrig kunde falde ind at besøke et offentlig møte. — *De har fundet smak i at eie noget, men deres hjerter er blit forhærdede.*“¹⁾

Vi skal senere søke at paavise aarsakerne til at den engelske Kooperation trots sin storartede fremgang frembyr disse støtende sider. Her skal vi yderligere kun fremhæve, at den engelske Kooperation har faat støtte og vundet anerkjendelse blandt mænd, som forøvrig er arbeiderbevægelsens motstandere. Og dette er adskillig karakteristisk. Hos os var ikke alene den avdøde og strengt objektive professor Aschehoug en stor beundrer av den engelske Kooperation: men ogsaa en utpræget konservativ mand, som professor Morgenstierne, har med glæde set, at man hos os har tat den engelske Kooperation til mønster. Han har i Kooperationen seet et *bolverk mot socialismen*²⁾. I England har mænd, som lord Rosebery og lord Derby, præsident ved de kooperative kongresser. Dette gir et fingerpek om, at de engelske kooperatører ikke er fuldt klassebevidste. De er ikke saaledes, som Rochdalepionererne var det, gjennemsyret av en stor tanke, at skape et nyt og retfærdigere samfund. Det er trots alt den *enkelte* som sparer penge inden den engelske Kooperation, mens man saavel under fagbevægelsen som socialdemokratiet er blit klar over, at der *opnaaes størst fordele ved at sætte fællesinteressen i høisætet.*

Paa *fastlandet* er forbrukskooperationen senere trængt igjennem. Socialismen har her i langt sterkere grad end i England lagt beslag

¹⁾ Efter Gustav Bang i dansk Socialdemokraten 23. oktbr. 1909.

²⁾ Diskussion i „Statsøkonomisk forening“ efter foredrag av Isak Bjerknæs.

paa arbeiderbevægelsens kræfter og socialisterne stilte sig oprindelig uvillig eller likegyldig til kooperationen. Man vil se det i vort land og i andre lande, at socialdemokratiet til at begynde med kun anerkjendte de produktive kooperativ foretagender, f. eks. fabrikanlæg, startet av fabrikkens arbeidere i fællesskap. Først senere er man blit klar over at netop *forbrukernes* kooperativ sammenslutninger kan bli et umaadelig kraftig middel i arbeidernes frigjørelseskamp¹⁾. Men bevidstheten herom synes nu stadig mere at trænge igjennem, og det kooperativ arbeide gaar derfor frem med rivende fart og med støtte netop i den større solidaritetsfølelse og offervillighet, som er egen for den socialistiske arbeiderbevægelse. Det er brytningen og sammensmeltningen mellem fastlandets socialisme og de engelske kooperativ prinsipper, som nu og i aarene fremover kanskje har den største interesse ved betragtningen av kooperationen. For os, som endnu ikke kan siges for alvor at ha optat arbeidet for kooperationen, er det herunder den rikeste anledning til at hste erfaring, baade av de feil som gjøres, og de store fremskritt, man for det meste ser.

I Belgien saavel som i Frankrike har *neutralitetsspørsmålet* sikkerlig været den store anstøtssten, som i mange maater har gjort det kooperativ arbeide mindre frugtbringende end f. eks. i Tyskland. Det er klart, at man fra socialistisk hold maa kræve, at kooperationen lægges i et saadant spor, at de praktiske resultater medfører en retfærdigere fordeling og en størst mulig socialisering av bedrifterne.

Endvidere maa man forlange, at de kooperativ selskaper under faglige konflikter skal vise loyalitet overfor arbeidernes interesser og saaledes være en virkelig støtte under den faglige kamp mot privatkapitalismen. Men særlig i Belgien er man gaat videre.

Man har startet de kooperativ selskaper som *partiforetagender*, baade saaledes at der kun er adgang for partifæller og saaledes, at en del av utbyttet er anvendt i partiemed.

At splittelsen ogsaa i Frankrike er stor, kan man se derav, at ved siden av de 2 store centralforbund, det i 1884 grundede centrale forbund for franske forbruksselskaper med 380 tilsluttede selskaper, og den i 1890 fremstaaende „Børs“ for socialistiske selskaper, er der endnu 19 mindre kredsforeninger.

I Belgien (Bonnevies brochure s. 14 nederst) har kooperationen utvilsomt været til betydelig støtte for arbeiderbevægelsen. Men foruten den i Belgien herskende splittelse — idet der ved siden av de socialistisk kooperativ selskaper er flere grupper av ikke-socialistiske selskaper — synes det for den utenforstaaende, som der i Belgien er lagt for store *byrder* paa de kooperativ foretagender. Naar saaledes utbyttet delvis sees anvendt saavel til sykehjælp, streikebidrag, alderdomsunderstøttelse, som socialistisk propaganda, saa er dette formaal, som

¹⁾ Arbeiderpartiets landsmøte i Kristiania 1896: „Landsmøtet uttaler, at kooperativ produktionsforetagender, oprettet og ledet av arbeiderorganisationer, under visse omstændigheter kan bli til *gavn* for arbeiderne og utvikle deres selvstyre.“ — Arbeiderpartiets landsmøte, Hamar 1909: „Landsmøtet henstiller til partifællerne at yde forbrukskooperationen solidarisk støtte.“

vel saa naturlig kan støttes paa anden maate. saaledes gennem social-istisk politik og gennem fagforeningerne.

Imidlertid er der ogsaa særdeles meget at lære av den belgiske kooperation. Utbyttet paa kjøp er saaledes i de mest kjendte belgiske selskaper begrænset til en vis procent, og det utdeles i almindelighet ikke i rede penge, men i form av varer.

Fuldt saa stor interesse knytter der sig til kooperationens utvikling i **Tyskland, Østerrike-Ungarn og Schweiz**. I alle disse lande hersker neutralitets-princippet, forsaavidt som man ikke spør om det indtrædende medlem er socialist, naar han kun er kooperatør. Herav kan der dog ikke paa nogen maate sluttes, at ikke kooperationen, fagbevægelsen og socialdemokratiet i disse lande gjensidig støtter hinanden. Det er forsaavidt karakteristisk, hvorledes den socialistiske **riksdagsmand** von Elm begrunder neutraliteten: „Netop de som i kooperationens utvikling ser et stykke av den socialistiske verden maa være stemt for selskapernes neutralitet i partipolitisk henseende. Betingelsen for de kooperative selskapers utvikling er jo deres ydelsesevne og splitter vi bevægelsen i partiselskaper, saa hemmer vi denne deres utviklingsproces“¹⁾.

Hvad der særlig viser, at kooperationen i disse lande staar nærmere i **pagt** med den socialistiske arbeiderbevægelse, er dog den høist interessante *forskyvning av kapitalen*, som stadig finder sted og som der med held arbeides for. Medens den engelske kooperation støtter den enkelte pengeinteresser gjennom stort utbytte i rede penge, gjennom høi rente av indskud og laanekapital, arbeides der ialfald i Tyskland og Schweiz maalbevidst mot at skape *fælleskapital*²⁾. „Somme selskaper avsætter til reservefondet 10, 20, like til 30 procent med det maal for øie, at skaffe selskaperne en stadig voksende egen-kapital og gjøre det uavhengig av den kapital, der tilhører de enkelte medlemmer. I mange av de bestaaende selskaper er reservefondet større end indskudskapitalen, hvis der overhodet er nogen saadan“.

„Det er betragtet som en krænkelse av et grundlæggende kooperativt princip, at begrænse reservefondet til et vist beløp. Det ledende princip er, at det stadig skal vokse og det representerer et fællesieie for de nuværende og de kommende slægter. **Medlemmerne** har paa den anden side ikke som i England nogen særlig opfordring til at øke sin indskudskapital, idet der bare beregnes en lav rente av indskuddene. Enkelte selskaper i Schweiz har ganske sløifet rente av indskud. Medlemmerne mottar saaledes sine fordele av selskapet som kunder, ikke som aktie (indskuds)-eiere. De skal bli interessert i at kjøpe mest mulig i sit selskap og faa andel i utbyttet utelukkende i deres egenskap av *forbrukere* ikke tillike i deres egenskap av *kapitalister*“.

Indskudskapitalen og de omkostninger (forrentning) den volder, er betragtet som en nødvendig indrømmelse til det eksisterende privatkapitalistiske system. men tilslut bør selskapet bli den kvit.

Dr. Müller nævner ogsaa, at foruten det store selskap i Basel

¹⁾ Decemberheftet av „Revue syndicaliste et cooperative“.

²⁾ De følgende citater er hentet fra et foredrag, holdt av generalsekretæren for den kooperative verdensunion, dr. Hans Müller, paa den engelske kongres, Newyork 1906.

(Bonnevies brochure s. 16) er det et betydelig antal selskaper, der helt har avskaffet indskuddene og derved gjort adgangen for nye medlemmer til at slutte sig til bevægelsen langt lettere end i England. Gjennem økede reservefond og opsamling av sparemidler fra de medlemmer, som kan avse sparepenge, skaffer man sig den fornødne kapital. Kooperationen synes saaledes i disse lande mere at være bygget paa fællesinteressernes grund end i England, endskjønt man ogsaa her mangesteds har at kjæmpe med „den engelske syke“, (F. Standiger), det altfor store utbyttebegjær. Der er ialfald *en bevægelse i retning* av at gi avkald paa det høie utbytte, og isteden skape en *fælleskapital* som i længden vil gjøre de kooperative selskaper overlegne overfor den private handel. Som et uttryk for, hvorledes cooperationen og socialdemokratiet har nærmet sig hinanden skal vi ogsaa gjengi er resolution, som *eustemmig* blev vedtat av det østerrikske partilandsmøte i 1907:

„Partidagen gjør det derfor til en pligt for alle partifæller at slutte sig til kooperative forbruksselskaper, hvor saadanne bestaar, og opfylde sine pligter som medlemmer, samt der, hvor det ikke er saadanne selskaper, mens den politiske og faglige organisation har vundet en tilstrækkelig styrke og de øvrige økonomiske betingelser for en sikker bestaaen av en kooperativ organisation er tilstede, der at danne kooperative selskaper i samforstaaelse med en saadan organisation. Partidagen erklærer, at *de kooperative selskaper kun da kan løse sine opgaver, naar de blir ledet i den moderne arbeiderbevægelses aand og underordner sine interesser under det heles interesser*“.

Sluttelig skal komiteen gi noget utførligere opplysninger om det store forbruks-bygge- og spareselskap „Produktion“ i Hamburg, fordi dette selskap kanskje mer end noget andet viser de fremtidige baner for cooperationen. Dette *arbeiderforetagende* blev først startet 17. juli 1899, men hører allerede nu med blandt de 10 største kooperative selskaper i verden. Ved utgangen av 1899 var medlemsantallet 2859, omsætningen 163,478 mark og man hadde allerede da efterhvert aapnet 6 utsalgssteder. Men i 1909 var medlemsantallet steget til 41,875, omsætningen til 10,045,936.34 mark og utsalgsstedernes antal var 76. En saa rask og desuten jevn fremgang er enestaaende i cooperationens historie og selskapet „Produktion“ er da ogsaa grundlagt efter særegne principper og sjelden planmæssig. Det var en av Hamburgs *fagforeningsstyre* i 1897 nedsat komite, som først utarbeidet lovreglerne for „Konsum-, Bau- und Sparverein „Produktion““ og som med ægte tysk grundighet forberedte starten. Først efter at man forgjæves hadde prøvet at komme til forstaaelse med en i 1856 dannet forbruksforening, hvor man ikke vilde gi slip paa det gamle princip, at det *hele* overskud skulde utdeles blandt medlemmerne, bestemte man sig for at gaa til handling. Da et møte av delegerte og styremedlemmer fra Hamburg, Altona og Wandsbeks fagforeninger 16. decbr. 1898 med overveiende majoritet hadde sluttet sig til planen, vakte dette et vældig opstyr i den tyske arbeiderpresse. Saavel i det socialistiske hovedorgan „Vorwärtz“ som i de socialistiske tidsskrifter og andre blade reiste der sig advarende røster. Man tok bestemt avstand fra planen. Den var ikke ægte socialistisk: det var galmandsverk at tænke med smaa pengemidler

og uten erfaring at „opta kampen med Hamburgs storkapitalisme og spekulantherredømme paa dens alleregreste omraade, nemlig handelens.“ Og det var formastelig fra første stund at lægge foretagendet an med den store arbeiderbefolkning for øie, mens alle tidligere kooperatører, fra Rochdalepionererne av, var begyndt smaat og først utvidet bedrifterne eftersom behovet steg¹⁾. Man lot sig imidlertid ikke avskrække. Brochurer blev spredt i 10.000-vis. I mars 1899 spredtes et flyveblad over Hamburg med forstæder i 200.000 eksemplarer, og med en indsamlet kapital paa 15.000 mark begyndte man som nævnt ^{17/7} 1899 meget beskedent men uten at tape de store planer av syne.

„Produktion“ vilde foruten at skaffe sine medlemmer gode og billige varer, ogsaa være deres sparekasse, deres bygmester og isærdeleshet deres vareproducent. For at naa dette maal, brøt man fra første stund med den ellers almindelige *utbetaling av kjøpeutbytte*. Varepriserne blev for det meste sat billigere end almindelig *dagspris* og selv om de øvrige handlende av konkurrancehensyn har maattet følge med i prissenkningen, saa tjener selskapet ialfald som *en prisregulator*²⁾. Hvert medlem pligter i løpet av 3 aar at indbetale et indskud paa 30 mark og staar ansvarlig for yderligere 30 mark, hvilket dog har liten betydning, da selskapets soliditet er uomtvistet. I 1909 var indbetalt som indskud 618,341.05 mark.

Særlig interesse knytter der sig til de av selskapet oprettede fond. For det første „*byggningsfondet*“. Indskuddene forrentes her med samme lave procent som almindelige spareindskud, men gir vedkommende en fortrinsret til at leie i selskapets boliger. (I det første 10-aar av selskapets byggevirksomhet er indredet 512 boliger, foruten bedriftslokalerne). Dernæst „*nødfondet*“. Opgjøret for 1909 viser, at 15.456 medlemmer tilsammen hadde indestaaende paa dette fond 514,177.80 mark. Dette fond er en nydannelse³⁾, men det har vist sig særdeles praktisk, og det synes at være et nødvendig led i kontantsystemet. Fondet tilsigter paa hvert medlems konto at opspare indtil 100 mark (90 kr.) og disse penger skal *kun* benyttes under sykdom, streik og arbeidsløshet. Som et bevis paa den nytte dette fond har gjort kan nævnes, at under en lockout i byggningsfaget i Hamburg fra 5. juni til 21. august 1909 blev av nødfondet hævet ca. 60,000 mark og av den nedenfor nævnte sparekasse vel 50,000 mark, mens der i det tilsvarende tidsrum i det foregaaende aar av nødfondet kun blev hævet knapt 30,000 mark og av sparekassen knapt 35,000 mark. Herigjennem har „Produktion“ bevist sin evne til at hjelpe arbeiderne under konflikter. Foruten byggningsfondet og nødfondet, hvor de enkelte medlemmer har *særskilt konto*, avsættes der aarlig av selskapets nettooverskud midler til et fælles *vareforskuuldsfond*. Dette fond tilsigter at skaffe de medlemmer, som endnu ikke har faaet opsparet noget i laanefondet, midler til at kjøpe de allernødvendigste varer i selskapets utsalg. Til dette fond var der indtil 1909 avsat 11,000 mark, mens der alt i alt paa

¹⁾ Adolf Braun, i „Die neue Zeit“ no. 18. aargang 1898—1899.

²⁾ Selskapets 10-aarsberetning s. 18.

³⁾ Den østerrikske aarbok for 1909 viser, at 66 foreninger i Østerrike har indført *lignende* nødfond.

denne konto var utlaant vel 20.000 mark og utestaaende vel 10,000 mark. Endelig har man et opplysningsfond og et understøttelsesfond for de ved selskapet ansatte arbeidere og funksjonærer.

I en *særstilling* staar selskapets *sparekasse*. Den paabegyndte først sin virksomhet i 1902, og hadde ved utgangen av 1909 indestaaende 4 361,080.30 mark. Sparekassen mottar innskjut saavel fra medlemmer som ikke-medlemmer og har vundet stor anseelse. Man beregner sig liten fortjeneste av pengeforvaltningen, anbringer midlerne for det meste mot pant i faste eiendomme og gir ganske litt høiere rente end de almindelige sparebanker. Det har interesse at se, hvorledes det her er lykkedes at gjøre arbeiderbefolkningen til sin egen bankier uten derfor at sammenblande bankforretningen med handelsforretningen.

Hovedaarsaken til, at man i Hamburg har naaet disse glimrende resultater i løpet av saa kort tid, er dels, at arbeidet er sket i nøie tilknytning til de bestaaende arbeiderorganisationer, dels at man har brutt med ellers almindelig utbetaling av kjøpeutbytte. Man har ikke opphævet den enkelte interesse av at kjøpe meget. Dels er jo prisene lave, saa at de som kjøper mest, forsaavidt faar største fordel av forretningen, dels har man git hvert medlem egen konto hos selskapet og eftersom forretningen er gaat frem, har man i aarenes løp godskrevet medlemmer: 1, 2, 3, 4 op til 5 % av deres indkjøpsbeløp. Det bør merkes, at like til 1905, da omsætningen var steget til 3 322,988 mark, godskrev man ikke medlemmerne mer end 3½ %. saa man kan ikke beskyldes for at ha søkt at lokke nye medlemmer til sig ved denne „rabat“ eller „Rückvergütung“. Og pengene anvendes til uten direkte utlæg for medlemmerne først at faa indbetalt deres innskjut og derefter deres nødfond. For dette er sket kan pengene alene i nødsfald kræves utbetalt.

Og medens selskapet ad disse forskjellige veie har søkt at skaffe medlemmerne et billig forbruk og tillike sikre dem under nødsforhold, har det ikke forsømt den hovedopgave, som ligger uttrykt i navnet „*Produktion*“. Allerede i 1901 kunde man til et fond for selvstændig produktion avsætte 3,398.60 mark. — Og i 1909 var der til dette fond i det hele overført 87,992.55 mark. Og man er ikke blit staaende ved at samle penge. Allerede i 1902 besluttet man paa egen grund at bygge bakeri. Omsætningen utgjorde i 1909 1 330,098.98 mark. I 1906 bygget man et fuldt moderne slagteri, som nu er en av de største bedrifter i sit slags i Tyskland med en omsætning i 1909 av 2 664,148.56 mark (over ¼ av produktionens hele omsætning). — At gi opplysning om selskapets storslagte byggevirksomhet, forretningsbygninger og boliger, vilde føre for langt og ligger utenfor vor opgave.

Fra vore nabolande **Danmark** og **Sverige** skal komiteen kun nævne nogle spredte træk, skjont forbrukskooperationen i begge disse lande er meget længer kommet end hos os. I Danmark er *landbokooperationen* naadd længer end i noget andet land, men arbeiderbefolkningen kan ikke siges endnu at ha gjort nogen betydelig innsats for kooperationen. Den danske forbrukskooperation er kanske altfor utpræget „neutral“ og de planer som har været oppe om at gjøre kooperationen til en stor arbeidersak har foreløbig ikke ført til noget. Det danske socialdemo-

krati har paa en partikongres i Odense 1908 uttalt sin **tilslutning** til den i Kristiania 1907 av den skandinaviske arbeiderkongres fattede resolution¹⁾ og har nedsat et utvalg paa 9 mand, som sammen med 9 av den danske faglige landsorganisation valgte repræsentanter skulde tilveiebringe materiale og gjøre indstilling til næste partikongres om det kooperative spørsmål. Men nogen saadan indstilling er ikke utarbeidet. — Fra *Sveriges* kooperation skal komiteen kun nævne, at forstaaelsen av kooperationens betydning inden arbeiderkredse synes at være i jevnt stigende. Hertil har bl. a. bidrat „margarinkrigen“, som utbrøt i begyndelsen av 1909. Denne stillet kooperationen fuldt ut i klassekampens tegn. Først blev det kooperative engros selskap boykottet for margarin og derefter alle kooperative selskaper. Man svaret med boykot overfor Pellerins og Zeniths margarin og indkjøpte egen margarinfabrik. Margarinringen sænket saa prisen med 20 øre pr. kg., hvilket vedvarte fra begyndelsen av aaret til 4. september. De kooperative selskaper fulgte med og fortsatte en tid med den lave pris, særlig av hensyn til den netop avsluttede storstreik, ogsaa efter at margarinringen den 4. september hadde lagt paa 10 øre. „Krigstilstanden“ er endnu ikke ophørt. Ogsaa storstreiken har sikkerlig bidrat til at forstaaelsen av kooperationens betydning er øket og svensk „Kooperatøren“ utfører et sjelden dygtig arbeide for at samarbeide kooperationen med den øvrige arbeiderbevægelse.

Som et uttrykk for den voksende forstaaelse av kooperationens plads i den svenske arbeiderbevægelse skal vi gjengi følgende uttalelse fra Hjalmar Branting (i 1909): „Kooperationen bygger stille op socialismens broderskaps- (samhälls) system midt i kapitalismen: den utfylder gjennom direkte aktion statens og kommunens overtagelse av den centraliserte produktion og blir naar den gjennomtrænges av socialismens aand et uundværlig led av stadig øket betydning i arbeiderklassens fremrykning.“

Hermed avslutter vi denne korte oversigt over de mest fremtrædende sider ved den kooperative bevægelse i utlandet.

Hvorledes skal kooperationen her hjemme kunne gjøres til et kraftig led i arbeidernes kamp for frigjørelse?

„At dømme efter foregangslaudet Amerika, har forbrukerne bare valget mellem at boie sig under monopolproducenternes diktatur eller at dække sine behov gjennom økonomisk virksomhet.“

(„Exportrevue“, østerriksk finansblad).

Ovenstaaende spørsmål er ikke besvart *bare* med en henvisning til, at de organiserte arbeidere bør støtte det paagaende kooperative arbeide. Man maa først og fremst gjøre sig klart:

¹⁾ „Kongressen anser den kooperative bevægelse som et viktig middel i arbeiderklassens frigjørelseskamp, hvis maal det er gjennom erobringen av den politiske og økonomiske magt i samfundet, at utrydde fattigdommen og at skape en paa de socialistiske principers grundlag hvilende samfuudsordning.

Ved siden av den utvikling av arbeiderklassen, som socialdemokratiets politiske og faglige organisationer skaper, virker de av arbeiderne paa produktionen og vareomsætningens omraade opprettede kooperative foretagender som et middel

1. Har vi bruk for kooperasjon ved siden av det politiske og faglige arbeide?
2. Hvilke opgaver bør praktisk søkes løst gjennom forbrukskooperasjon?
3. Hvilke særlige krav maa den *socialistiske* arbeiderbevægelse stille til kooperasjonen?

1. Det trænger efter komitéens mening ikke nogen indgaaende paavisning, at en sterk kooperativ bevægelse er ønskelig ved siden av fagbevægelsen og det politiske arbeide. Utføres vareomsætningen med for stor arbeidshjælp eller er mellemmandsfortjenesten uforholdsmæssig stor, trykker dette arbeidsprisen ned og fordyrer forbruket for os alle. Men har man dette paa det rene, springer det i øinene, hvorledes hele den privatkapitalistiske handelsmaate er usund og anarkisk.

Det er ikke inden omsætningslivet saaledes som paa produktionens og erhvervslivets felter saa, at storkapitalen direkte baner vei for socialismen, idet der skapes store og hensigtsmæssig ordnede bedrifter. Vi ser tvertom et utal av handlende, grossister, kjøbmænd, agenter, reisende og bysælgere i indbyrdes og planløs konkurrance, som alle søker at skaffe sig størst mulig fortjeneste av varen paa dens vei fra producent til forbruger.

Omsætningslivets ordning er i det hele et av de sykkeligste fænomener paa det moderne samfundsligeme og dette sygdomsfænomen ser vi i vort land ganske som i andre lande. Netop fordi vort land er et forholdsvis fattig land kræves der et energisk arbeide for at faa omsætningsvirksomheten omdannet, og det politiske arbeide strækker her ikke til. Selv om stat og kommuner kan overta en række specialbedrifter (melk, kul og ved, brød m. m. (Bonnevies brochure s. 20. 21) er der rikelig bruk for kooperasjon ved siden av og som et forberedende arbeide. Det kooperative og kommunale socialiseringsarbeide vil gjensidig kunne støtte hinanden (Italien). Fordi det her gjælder jevnt og skridtvis at danne helt nye institutioner til fremme av vareomsætninger, maa *forbrukets magt* utnyttes. Allerede kooperasjonens fremgang indtil nu viser hvilken skapende evne der ligger i forbrukernes frivillige sammenslutninger og særlig fordi man først i de sidste aar har set en mere *organisert* kamp for forbruksinteresserne, har man lov til at vente sig endnu langt større resultater paa dette omraade i fremtiden end hittil.

Komitéen mener ogsaa, at *de faglige* organisationer særlig i konfliktstilfælde vil ha bruk for den støtte som sterke kooperative fore-

til at gi arbeiderklassen innsigt i produktionens og omsætningens ledelse. og til at utvikle arbeiderklassens evne til at overta disse funktioner.

Kongressen anser det derfor for at være de organiserte arbeideres pligt at støtte de kooperative organisationer, hvor saadanne findes, navnlig ved at gjøre deres vareindkjøp hos disse og indmelde sig som medlemmer, hvor saadant findes formaalstjenlig. Kongressen anbefaler endvidere opprettelsen av kooperative foretagender, hvor saadanne ikke findes.

Kongressen anbefaler de forskjellige lande at foreta en undersøkelse av muligheten for den kooperative produktions anvendelighet ved faglige konflikter og forelægge resultatet for næste kongress.

tagender kan gi. Specielt naar de kooperative handelsforretninger lægger vekt paa egenproduktion og efterhvert selv underlægger sig forskjellige produktionsgrene, som bakerier, slagterier, skofabrikation m. m., vil kooperationen kunne yde værdifuld støtte overfor arbejdsgivernes stadig sterkere organisationer.

2. Hvad er opgaven?

„Styrkelse av organisationerne gennem almindelig neutral samling av alle forbrukere uten hensyn til parti (eller trosbekjendelse) samt sterk samling av kapital som sikkerhet for egenproduktion, tillikemed arbeidet for at skaffe forbrukerne gode og billige livsforholdener er midlet. Da alene kan vi seire i kampen mot de mægtige producentgrupper.“

(Dr. Standinger paa den tyske koop. kongres i Mainz 1910).

Hovedspørsmålet er imidlertid: hvilke *opgaver* bør arbeidernes kooperative foretagender stille sig? Ser man nærmere efter hvilke opgaver de kooperative foretagender hittil har stillet sig, blir det klart, at de har søkt at fremme noksaa *forskjellige formaal*. Dette er neppe paapekt klarere end av direktør Schieldrop, Bergen, i hans bok „Samvirke“ som utkom i høst. Naar man inden den engelske kooperation baade skaffer medlemmerne høit utbytte og høiere renter av sine penger end bankerne gir, blir det fortrinsvis medlemmernes spareinteresser eller pengeinteresser som fremmes. Derimot blir deres daglige *forbruk* ikke billigere end hos en almindelig handlende.

Den fattigste del av den engelske befolkning faar saaledes ingen direkte nytte av kooperationen. Fattigfolk maa kjøpe, hvor man er billigst, og har ikke raad til at vente paa noget kjøpeutbytte. Sidney Webb har derfor med rette uttalt¹⁾ at: „Det eneste virksomme middel til at bringe kooperationen (den engelske) ned til befolkningens fattigste lag, det er at bedre deres kaar, saa de blir istand til at slutte sig til kooperatøernes rækker.“

Paa samme maate maa man være klar over, at de penger som f. eks. i Belgien lægges tilside i fællesøiemed til pensioner, sykehjælp o. s. v., opspares ved at varene sælges ganske lidt dyrere end man ellers kunde sælge dem. Det kræver derfor den nøieste overveielse, hvilket maal man *fortrinsvis* skal arbeide for gjennom kooperationen.

Særlig i et forholdsvis fattig land som vort, vil det vise sig, at kooperationen ikke samtidig kan tjene mange forskjellige formaal. De kooperative selskaper kan ikke baade gi et stort kjøpeutbytte og opplægge et stort driftsfond. De kan ikke samtidig tilfredsstille medlemmernes spareinteresser gjennom høi rente og stort utbytte som de tilfredsstiller vore forbrukerinteresser gjennom virkelig billige priser.

Komiteen er her kommet til, at kooperationen bedst vil løse sin sociale opgave og bedst tjene vore fælles interesser ved at man begrænser sig til den opgave: *gjennem kapitalsterke fællesforetagender og størst mulig egenproduktion at sikre den arbeidende befolkning et billigere og tryggere forbruk end under det privatkapitalistiske system.*

¹⁾ Foredrag holdt paa kongres i Lincoln 1891.

Komiteen mener saaledes, at der bør avsættes i fællesøiemed alt hvad der er fornødent for at naa dette maal. Ikke alene bør de enkelte kooperative selskaper gjennem indskud og oplæggelse av drifts- og reservefond sikre sin økonomi, men der bør ogsaa avsættes midler til utvidet engrosvirksomhet og til egenproduktion.

Særlig vil en forøket driftskapital være nødvendig for at kunne handle ogsaa med sko, klær, isenkram og manufakturvarer. hvor der kræves større og langsigtigere varebeholdning, end i kolonialbranchen, og hvor der tillike i længden vil opnaaes større fordele. Videre er det en nødvendig følge av kontantsystemet, at der oplægges nødfond og forskudsfond som i „Produktion“, Hamburg. Man har flere steder hos os ordnet sig paa lignende maate, efter hvad der er komiteen bekjendt. Disse fond er nødvendig ikke alene for sæsonarbeidere, men særlig i sygdoms- og arbeidsledighetstilfælde danner de den eneste stedfortræder mot den altid kostbare og ofte nedværdigende kjøbmandskredit.

Naar de kooperative selskaper efter komiteens mening maa avsætte fond til de her nævnte øiemed, er dette saavel i medlemmernes som i selskapernes interesse. Medlemmerne vil efterhvert paa sin konto ha opspart et beløp som de kan *kjøpe varer for i trange tider*. Selskaperne sikrer sig mot at medlemmerne svigter under arbeidsstans eller lignende.

At der lægges tilside penger til forretningens utvidelse og til egenproduktion vil ogsaa i det lange løp gavne ikke bare selskaperne som saadanne, men ogsaa efterhvert skaffe de enkelte medlemmer et billigere forbruk.

Der er mange andre interesser man kunde tænke at tilgodese gjennem kooperationen. Man kunde avsætte penger til politisk agitation, til understøttelsesbidrag i sygdomstilfælde og lign.; men komiteen mener at man i vort land har bedre anledning til at arbeide for disse formaal paa anden vis. Det er altsammen formaal, som egentlig intet har med vareindkjøp og forbruk at gjøre og *forbruket bør ikke belastes med andre utgifter end de, som er nødvendige for i det lange løp at sikre os gode og billige varer*. Først naar kooperatørene kan sætte en stor fælleskapital op imot den private kapital, er vi overlegne paa vareomsættningens omraade. Komiteen anser det derfor som et fuldstændig feilgrep, naar man i de gamle forbruksforeninger har solgt varerne bare med et tillæg til administrationsomkostninger. Man har derved utelukket sig fra adgangen til at opspare den fornødne kapital. Man ser jo at enhver fornuftig privat forretningsmand, om han er aldrig saa interessert i en stor omsætning, dog sætter priserne saa høit, at han kan øke sin forretningskapital. Men komiteen maa rette en lignende kritik mot de fleste av vore kooperative selskaper, som jo væsentlig er startet efter engelsk mønster. Kravet paa kjøpeutbytte har gjort, at man heller ikke her har kunnet oplægge de fornødne drifts- og hjelpefond. Den øieblikkelige pengefordel har spillet en alt for stor rolle. Naar komiteen derfor skal anvise det princip fagbevægelsen bør søke sat i høisættet i de kooperative selskaper, blir dette, at man mest mulig begrænser utbetalingen av kjøpeutbytte og istedet sælger til bil-

lig *dagspris* og oplægger fond, som baade sikrer de enkelte medlemmers kjøpeevne i vanskelige tider og tillike sikrer selskaperne en økende kapital. At man under arbeidet for disse synsmaater inden de bestaaende kooperative selskaper maa vise taalmodighet og være tilfreds med en skridtvis utvikling skal vi senere komme tilbake til.

3. Socialismens krav.

At en reform av kooperationen i den her anbefalte retning er paa-krævet vil yderligere fremgaa, naar saken sees fra socialistisk synspunkt. Det hjælper litet om de kooperative selskaper yder et litet bidrag til den socialistiske agitation, og det hjælper heller ikke om selskaperne utelukker ikke-socialister. Det hele blir dog en forfusking av socialismens fremmarsjlinjer, *hvis ikke* selve de kooperative *principper* avgjort sætter fællesinteresserne i høisætet. Men i samme øieblik det blir klart for socialdemokratiet, at forbrukernes samvirke er en direkte bevægelse bort fra privatkapitalisme over til fælleskapitalisme og socialisme, da vil arbeidet for kooperationen nyte godt av al den begeistring og solidaritet som præger det socialistiske arbeide. Komiteén har haapet, at de her foreslaaede reformer vil bidra til en saadan forstaaelse fra socialdemokratiets side. Det socialistiske grundsyn kræver ganske naturlig, at man inden de kooperative selskaper legger vægt paa, at opspare *fælleskapital*, saaledes som anbefalet av generalsekretæren for den kooperative verdensunion dr. Hans Müller (se foran). „Kapitalsterke fællesforetagender og størst mulig egenproduktion“, det er noget enhver socialist maa være med paa. Socialdemokratiet maa endvidere kræve, at kooperationen aldrig taper sin *samfundsmæssige* opgave av syn. Heri ligger 2 krav indesluttet. Forbrukskooperationen skal være botemiddel mot al den hensigtsløse konkurrans, alt det sløseri av tid, dygtighet og penger som den privatkapitalistiske handel medfører. Vi skal ikke bare skaffe nogle enkelte medlemmer smaa fordele, vi skal i størst mulig utstrækning skape en ny og hensigtsmessig vareomsætning, som kommer alle forbrukere tilgode. Av denne grund er det kooperationen bør begrænse sin opgave til dette at skaffe den arbeidende befolkning et billigere og tryggere forbruk end under det privatkapitalistiske system. „Den, som vil føre kampen mot storkapitalen med fuld virkning, maa slaa den paa konkurransens felt“¹⁾. Vi maa derfor ikke belaste den kooperative vareomsætning med andre byrder end de som hører vareomsætningen til (se forrige side). Kooperationens samfundsmæssige opgave kræver desuten, at vi først og fremst søker at komme *de daarlig stillede*, de fattige forbrukere til hjælp. Det er disse den engelske kooperation kommer mindst til hjælp²⁾. Man maa huske paa, at alt hvad der avsættes i fælles øiemed og alt hvad der utbetales som kjøpeutbytte er en slags indirekte beskatning, som gjør forbruket en smule dyrere end det ellers kunde været. Denne beskatning føles mest av dem, som har mindst at kjøpe for. Ogsaa av denne grund vil man fra socialistisk hold maatte gi komiteen medhold, naar

1) Von Elm.

2) Vi hortser her fra mindre forsøk paa at rette paa systemet.

den har anbefalet at utbetalingen av kjøpeutbytte mest mulig begrænses, og at man i stedet sælger til billig dagspris og lægger tilside hvad der trænges for, at man i længden kan ha et billig og trygt¹⁾ forbruk. Ogsaa de daarligst stillede forbrukere er nemlig tjent med, at der lægges tilside i disse øiemed (se foran).

Kan og bør fagforeningernes fremtidige arbeide for kooperationen bygges paa de bestaaende kooperative selskaper gjennom en videre utvikling av disse?

Komitéen er fuldt opmerksom paa, at tyngdepunktet i den kooperative bevægelse maa ligge hos socialdemokratiet og de organiserte arbeidere, hvis saken skal faa stor betydning. „Den kjæmpende arbeiderklasse er det selvskevne reservoir, hvorfra tilgangen til alle arbeiderbevægelsens grene, ogsaa til kooperationen, maa komme.“²⁾

Paa den anden side har kooperationen hittil ikke hos os dannet et led i arbeiderbevægelsen saaledes som partiet og fagorganisationen. De kooperative selskaper har hos os tildels været næsten altfor nøitrale, og der kan spørres, om det overhodet lar sig gjøre at bygge den videre utvikling paa de bestaaende selskaper. Komitéen er ikke i tvil om svaret. Vi har simpelthen ikke raad til nogen oprivende strid med de bestaaende selskaper. Der er allerede nedlagt et saa dygtig arbeide for at grundlægge solide kooperative selskaper, at man bør undgaa enhver splittelse og konkurranse med bestaaende selskaper.

Komitéen kunde ønske her at gi en oversigt over vore kooperative selskapers antal, omsætning m. m. Men det lar sig ikke gjøre med nøiagtighet. Advokat Dehli har i 1909 foretat en del beregninger, hvorefter der i Norge i det hele skulde findes 350 foreninger med 70,000 medlemmer, en omsætning paa 24,500,000, et nettoutbytte paa 1,617,700 og et kjøpeutbytte paa 1,549,100.³⁾ Efter Dehlis egen opfatning er dog disse tal for høit ansatte.

Det er ikke tvilsomt, at man inden disse kooperative selskaper vil møte adskillig motstand mot et reformarbeide, selv om der gaaes varsomt frem.

Vi kan f. eks. ikke vente, at de kooperative selskaper *med én gang* staa villige til at begrænse utbetalingen av kjøpeutbytte. Vore kooperative selskaper er jo, siden saken kom i en sund gjænge, dannet efter engelsk mønster. De medlemmer, som har sluttet sig til selskaperne, maa derfor antas at være indforlivet med de engelske prinsipper. Specielt vil mange anse den aarlige utbetaling av kjøpeutbyttet som et nødvendig led i kooperationen.

Og det vil ta tid, før forstaaelsen vaakner av kooperationen som et virksomt led i arbeiderbevægelsen. Men nærmere beset vil der ingen uoverstigelig hindring være for at nærme vore kooperative selskaper

1) Nødfond og forskudsfond, samt egenproduktion.

2) Wilhelm Häusgen i „Die neue Zeit“ 1910 s. 633.

3) „Kooperatoren“ april 1910 gir nøiagtige oplysninger om 40 kooperative selskaper i Norge.

til den øvrige arbejderbevægelse. Komitéen anbefaler jo ikke, at man bryter med neutralitetsprincippet. Vi mener, at der ikke bør forlanges mer av medlemmerne, end at de staar solidariske om sine forbrukerinteresser, mens man ad andre veie maa vareta parti- og faglige interesser. Heller ikke anser komitéen det ønskelig, at man bryter med det princip, at de enkelte medlemmer har sin særskilte konto hos selskapet. Vi mener at bygge tryggest paa erfaring og det bestaaende, naar vi som i Hamburg fastholder dette gamle kooperative princip. Hvert medlem bør paa sin egen konto opspare sin andel i nødfondet istedetfor under arbeidsledighet at motta understøttelse fra et fællesfond, efter ansøknig.

Det har i det hele tat været komitéen magtpaaliggende ikke at fremsætte noget forslag om forandring, som ikke er strengt *nødvendig* for at kooperationen skal løse sin samfundsmæssige opgave. Fordi komitéens forslag er formet saaledes, er det vort haap, at vore synsmaater om ikke straks, saa dog med tiden, skal *seire* ogsaa inden de bestaaende selskaper, og at derfor netop fagbevægelsen og socialdemokratiet skal bidra *kraftigst* til videre utvikling av vore endnu unge kooperative selskaper.

Hvorledes bør fagbevægelsens arbeide for kooperationen planlægges og organiseres?

Dette er det praktiske hovedspørsmaal.

Naar komitéen foran har anbefalt som kooperationens opgave i gjennem kapitalsterke fællesforetagender og størst mulig egenproduktion at sikre den arbeidende befolkning et billigere og tryggere forbruk end under det privatkapitalistiske system, saa forutsætter dette et samfundsmæssig syn paa kooperationen og en solidaritet under kampen for fællesinteresserne, som man sjelden finder utenfor den *socialistiske arbejderbevægelse og fagorganisationerne*.

Man maa derfor sørge for, at der inden *arbejderbevægelsen* skapes organer, som kan vaake over at den kooperative bevægelse ledes i det spor, som stemmer med fællesinteresserne. Man maa ikke slippe taket. De organiserte arbeidere og socialdemokratiet er Rochdalepionerernes naturlige arvtager, fordi man inden arbejderbevægelsen følger Rochdalepionernes eksempel og sætter fællesinteresserne i høisætet. Ut fra dette grundsyn anbefaler komitéen at fagorganisationerne optar *et organisert arbeide for forbrukerinteresserne*.

Denne tanke, at opta et fullstændig planmæssig arbeide for at skaffe os et godt og billig forbruk er ikke ny. Selskapet „Produktion“ i Hamburg maa saaledes sies at være frugten av et saadant organisert arbeide. Her hjemme har direktør Schieldrop i sin bok „Samvirke“ tat tilorde for en fullstændig organisation av forbrukere. Og der er allerede organisert et „Bergens Samvirke“, som har varetagelse av de fælles forbrukerinteresser til formaal¹⁾. Komitéen er ikke i tvil om,

¹⁾ Lovens § 1 sier: „Bergens Samvirke er en organisert sammenslutning av forbrukere og har som eneste formaal at vareta og befordre de almindelige forbruksinteresser. Dette formaal søkes naadd ved at iuddra virksomheter for omsætning og produktion av forbruksartikler under organisationens indflydelse.“

at det organisationsarbeide, som paa Schieldrops initiativ er paa-begyndt, vil gjøre sin nytte. Det har sikkerlig allerede bidrat til at vække forstaaelse av, hvor daarlig vi hittil har varetat vore fælles forbruksinteresser og hvor uheldig den privatkapitalistiske omsætning er, og der synes at være nedlagt et meget dygtig arbeide i selve det organisationsmæssige apparat.

Efter hvad der hittil er oplyst stiller imidlertid „Bergens Samvirke“ sig andre maal end komitéen finder det forsvarlig at tilraade. „Samvirke“-organisationerne er kapitalløse selskaper, som utelukkende gjennom den magt, som ligger i et samlet, organisert forbruk bl. a. mener at kunne opnaa gunstige kontrakter med private *forretningsmænd* om en skrittvis socialisering av forretningen.

Komitéen derimot mener, at man fortrinsvis bør gjøre sig *helt uavhengige* av de privatkapitalistiske forretninger. Hele den kooperative bevegelse er et sammenhengende bevis for, at forbrukerne ved smaa indskud og solidarisk optræden *overhodet* ikke behøver at kjøpe sig ind i de private forretninger. Vi har selvfølgelig bruk for den forretningsmæssige *dygtighet*. Men vi har ingen erfaring for, at vi ogsaa behøver at utløse den *kapital*, som er indlagt i den private handel.

Komitéen mener, at omstændighetene *kan* foreligge slik, at man tilbyr en privat forretningsmand at kjøpe hans forretning og ansætte ham som lønnet bestyrer istedenfor at konkurrere ham ut gjennom en kooperativ bedrift. Men i det store og hele set mener komitéen, at forbrukerne bør følge den vei, som kooperationen hittil har anvist, nemlig gjennom opsparing av fælleskapital og overførelse av ens forbruk til fællesforetagender at uttynde de værdier som er nedlagt i den private handel. I tidens løp kan det da vise sig at man for billig kjøb kan overta forskjellige handelsbedrifter, men hittil har man som nævnt liten *erfaring* at bygge paa.

Selve *grundtanken*, at arbeidet for forbruksinteressene bør organiseres kraftig finder imidlertid støtte ogsaa i utlandets diskussion, skjønt arbeidet her gaar i retning av direkte at vinde tilslutning for de kooperative selskaper, hvad komitéen ogsaa anbefaler. Paa den sidste tyske kooperative landskongres i Mainz holdt saaledes dr. Aug. Müller, Hamburg, et foredrag om „Producentkarteller og forbruksorganisationer“ hvori det sterkt blev fremhævet, at forbrukerne maa organisere sig overfor producenter og kapitalister.

I den efterfølgende diskussion om spørsmålet er det paa den anden side sterkt fremholdt, at det er arbeiderklassens forbrukere man maa regne med.

Naar man sammenholder dette med det beklagelige faktum at socialdemokratiet og de organiserte arbeidere hos os endnu for den største del staar fremmede for forbrukernes kooperative foretagender, saa er dermed angit vort nærmeste virkefelt. Det er *inden selve arbeiderbevegelsen* at det organiserte arbeide for kooperationen trænges. Her er solidaritetsfølelsen og viljen paa forhaand tilstede. Det gjælder bare at lægge arbeidet for saken saaledes tilrette, at kooperationen ifølge sit hele anlæg blir et led i arbeiderbevegelsen.

Det gjælder efter komiteens mening at skape en organisation som paa den ene side skal verne om, at de fælles forbruksinteresser altid kommer til sin ret i de kooperative selskaper, og paa den anden side gjennom et energisk opplysnings- og agitationsarbeide inden fagbevægelsen og socialdemokratiet vække forstaaelse for forbrukets magt og efterhvert saa at si vælte arbeidernes store masser ind i den kooperative bevægelse. Da vil der være skapt en norsk kooperativ bevægelse, som vi har ære av.

Komiteén har her tænkt sig, at der paa ethvert sted, hvor der er faglige og politiske arbeiderforeninger, skal nedsættes utvalg for forbrukersamvirke (kooperation). Dette utvalg skal trø sammen, vælge sit styre og planlægge sit arbeide. Det skal skaffe sig noiest mulige oppgaver over hvor mange forbrukere man raader over, hvor mange der er bundet ved kjøpmandsgjæld og hvorledes de kan frigjøres, efterhvert faa samarbeidet forbrukerne til solidarisk varetagelse av forbruksinteressene. Man skal samtidig som man arbeider for tilslutning til levedygtige kooperative selskaper, igangssette nye, hvor der er trang til det, og i samforstaaelse med andre utvalg over det hele land arbeide for at *fællesinteressene* kommer i høisættet.

Samarbeidet mellem disse forskjellige utvalg bør formidles ved et styre, som har sit sæte i Kristiania. Dette styre vil da ogsaa ha til oppgave efterhvert at inndra nye grene under cooperationen, særskilte spareavdelinger for eksempel.

Netop fordi den kooperative bevægelse hos os endnu er saa ny og litet grundfæstet, er det komiteéns haap at det skal lykkes at faa lagt bevægelsen i et spor som stemmer fuldt ut med den socialistiske arbeiderbevægelses interesse og som derfor har krav paa solidarisk støtte fra *alle* organiserte arbeidere og partifæller.

Komiteén er fuldt oppmerksom paa at dette organisationsarbeide i aarenes løp kan skifte karakter. Dette følger derav at maalet ikke er at *utdype* den kløft som der nu delvis er mellem cooperationen og den øvrige arbeiderbevægelse, men at *fjerne* den. Ialfald *foreløbig* maa det dog ansees mest betryggende, at arbeidet organiseres av de fagorganiserte arbeidere som saadanne. Alene da har man sikkerhet for at der staar magt bak forbruksinteressene og at cooperationens samfundsmæssige oppgave ikke tapes av syne for den enkeltes pengeinteresser.

Idet komiteén sluttelig bringer en tak til dem som velvillig har bistaaet os med innsamling av materiale, specielt Norges kooperative landsforening og direktør Schieldrop, tillater vi os at samle resultatet av vore overveielser i følgende uttalelse:

1. Forbrukscooperationen bør søke tilslutning fra enhver uansett parti-standpunkt, men der maa i det kooperative arbeide lægges avgjørende vægt paa, at forbrukernes fællesinteresser sættes over de enkeltes pengeinteresser.
2. Forbrukscooperationens maal bør begrænses til gjennom kapitalsterke fællesforetagender og størst mulig egenproduksjon at sikre

- den arbeidende befolkning et billigere og tryggere¹⁾ forbruk end under det privatkapitalistiske system.
3. Fagforeningerne bør opta et *organisert* arbeide til varetagelse av forbruksinteressen.
 4. Landsorganisationen bør derfor henstille, at der overalt hvor der er samvirkende fagforeninger og mest mulig ellers nedsettes utvalg med mindst 1 repræsentant for hver fagforening paa stedet, til fremme av forbrukssamvirket.
 5. Disse utvalg bør være organisert av styret for de samvirkende fagforeninger paa stedet eller av vedk. fagforenings-styrer inden en av landsorganisationen fastsat frist og likeledes inden bestemt frist sætte sig i forbindelse med et *fællesutvalg* for det hele land med sæte i Kristiania, bestaaende av 5 medlemmer *valgte* av den faglige landsorganisation.
 6. Utvalgene har at arbeide for størst mulig samling om forbruksinteresserne og støtte og utvikling av de kooperative selskaper i overensstemmelse med de av den faglige landsorganisation anerkjendte principper.
 7. Fællesutvalget vil i samarbeide med 5 fra Kristianiautvalget *valgte* repræsentanter foreløbig ha den avgjørende myndighet i alle spørsmål vedrørende forbruksorganisationen.
 8. Utvalgenes medlemmer bør ikke vælges for mer end 1 aar ad gangen. Fællesutvalgets medlemmer fungerer indtil næste landsorganisations kongres.
 9. Utvalget bør indsende aarlige beretninger til fællesutvalget og fællesutvalget bør avgi beretning for næste landskongres.
 10. Utgifterne ved fællesutvalgets administration bør bestrides av landsorganisationen, men utgifterne ved de stedlige utvalgs arbeide bør bekostes av de tilsluttede foreninger.

Kristiania 4. mai 1910.

A. M. Andersen. Arnfinn Olsen. P. Aarøe.
Randolf Arnesen. Carl Bonnevie.

Sekretariatet har besluttet at forelægge kongressen ovenstaaende indstilling uforandret idet det bemerkes, at man ikke har tat standpunkt til forslagets enkeltheter.

Dagsordenens punkt 15. Sjømændenes organisation.

Paa kongressen i 1907 vedtoges efter forslag av H. C. Smith enstemmig følgende resolution vedrørende spørsmålet om sjømændenes organisation:

„Under henvisning til vedtagen resolution punkt 7 nr. II paa Den skandinaviske arbeiderkongres angaaende organisation av de grupper av arbeiderklassen, hvis flertal hittil har staat utenfor den moderne arbeiderbevægelse. tillater jeg mig at forelægge følgende forslag for kongressen: Da kongressen finder det paakrævet og at tiden nu

¹⁾ Nødfond og forskudsfond.

er inde til, at der fra Landsorganisationens side gjøres forsøk paa at faa landets sjøfolk organisert. bevilger kongressen sekretariatet de fornødne midler til ved brochurer, skrifter og agitationsforedrag at agitere blandt landets sjøfolk med det formaal at organisere sjømændene.

I overensstemmelse med denne beslutning har sekretariatet virket kraftig for agitationen blandt sjømændene. En „Haandbog for den norske sjømand“ er trykt i flere tusen eksemplarer. agitation har været utført ved specielle agitatorer etc. Vi henviser i saa henseende til beretningen for 1908 (side 7) og 1909 (side 12).

Den 18. november 1908 stiftedes et forbund av sjømænd: „Norsk sjømandsforbund av underordnede“ med sæte i Bergen. Dette forbund er imidlertid senere igjen opløst grundet forskjellige forhold, som er nærmere omtalt i beretningen for 1909.

Imidlertid fremkom der fra forskjellige hold inden sjømændenes leir opfordringer til sekretariatet om at yde fortsat støtte i agitationen. Det syntes ogsaa, som der blandt sjømændene var adskillig stemning for at skape sig en virkelig organisation. Hovedsaken for sekretariatet maatte først og fremst være at søke bragt paa det rene om der for tiden kunde tilveiebringes det nødvendige *grundlag* for en sjømandsorganisation.

Sekretariatet har derfor i indeværende aar ved hr. *Joh.s Bergersen* nærmere undersøkt betingelserne for hvad der videre kan gjøres for at bygge op en organisation blandt sjømændene.

Hr. *Bergersen* har for sekretariatet avgitt følgende resumé av sine indtryk vedk. sjømandsorganisationen:

„Som den faglige landsorganisations utsending begyndte undertegnede den 20. januar iaar en agitationstur rundt kysten for at undersøke organisationsmuligheten og forsøke at stifte fagforeninger blandt sjøfolket. Under turen, som med et par korte avbrytelser varte til 23de april, besøktes byerne Fredrikshald, Fredrikstad, Moss, Drammen, Tønsberg, Sandefjord, Larvik, Skien, Porsgrund, Arendal, Kristiansand, Flekkefjord, Egersund, Stavanger, Haugesund, Bergen, Aalesund, Kristiansund og Trondhjem.

Herunder stiftedes foreninger i Fredrikshald, Fredrikstad, Larvik, Skien, Arendal og Kristiansand.

Om foreningerne, som væsentlig blev stiftet av utenriksfarende sjøfolk og med et medlemsantal fra 17 til ca. 30 medlemmer, er levedygtige, faar fremtiden vise.

I Aalesund har der været en fiskerforening tilsluttet landsorganisationen; foreningen var imidlertid avgaat ved døden efter i længere tid at ha ført en noksaa kummerlig tilværelse. Efter at ha holdt et par møter med fiskerne fik jeg dog disse til at ta op foreningen paa nyt, likesom mandskaperne paa Søndmørske dampskibsselskaps skibe lovet at forsøke forening stiftet.

I Tønsberg og Stavanger har „Norsk sjømandsforbund“ sine sterkeste borge. Dette forbund, som skriver sin tilværelse fra 1907, maa nærmest regnes som en hinder for virkelig fagorganisation blandt sjømændene: det har avdelinger av matroser, fyrbøtere, styrmænd og skibsførere. Disse avdelinger virker nærmest som forbund, men staar

alle sammensluttet under et hovedstyre. Hovedstyret, som væsentlig bestaar av overordnede sjøfolk og hvortil avdelingene betaler en viss kontingent, har saaledes den øverste ledelse. Forbundet mener, at sjøfolket ingen fordel har av at staa i landsorganisationen, da de ingen tilknytningspunkter har med arbeiderne tillands; derimot skal man arbeide mot maalet: et verdensforbund av sjøfolk, saavel under- som overordnede, da disse har saavidt mange fællesinteresser, at de bør arbeide i fællesskap. Denne opfatning har forbundet gjennom sine aviser og ellers faat spredt saadan, at man møter dem omtrent overalt blandt sjøfolket. Som nævnt har dette forbund sine sterkeste borge i Tønsberg og Stavanger; men ogsaa andre steder som Hauge- sund, Bergen og Trondhjem har det store foreninger, i Bergen saaledes en fyrbøterforening paa ca. 900 medlemmer. Det var paa disse steder derfor umulig at samle folk til møterne eller at faa stiftet foreninger, især da forbundets organer „Baut Skib“ og „Norsk Sjøfartsblad“ omtrent i hvert nummer advaret folk fra at gaa paa mine møter.

Det bør ogsaa sies, at vore egne folk, de organiserte arbeidere tillands, har vist liten eller ingen interesse for sjømandsorganisationen. Man skulde ventet, efter det oprop landsorganisationens formand ved begyndelsen av min agitationstur utsendte (opropet var indtat i partipressen hele landet over), at alle, der hadde anledning, hadde tat del i arbeidet bedst mulig; dette har imidlertid paa ingen maate været tilfældet, tvertimot har man paa de fleste steder betragtet saken som sig uvedkommende og ikke engang møtt op paa møterne, som har været avholdt.

Vi maa dele vore sjøfolk i to grupper: de utenriks- og indenriksfarende. Blandt de første er forstaaelsen av organisationen liten eller ingen. Dette har sin naturlige grund i deres lange fravær fra hjemmet, hvorved de er avskaaret fra at følge med i tidens bevægelser. Vanskelig stiller ogsaa organisationsspørsmålet sig for dem med hensyn til kontingentindbetalingen. Skal man kunne faa en effektiv organisation blandt disse, maa man ialfald til en begyndelse faa folk som har sit erhverv paa landjorden med til at vareta foreningens interesser.

For de indenriksfarende stiller spørsmålet sig noget anderledes. Blandt disse er der jo ogsaa gjort noksaa kraftige tilløp til sammen- slutning uten at det dog hittil er lyktes at skape noget helt ut av det.

Et av de spørsmaal som for disse stiller sig mest hindrende er ekstrakontingenten. Sjøfolkene maa jo nødvendigvis ha maanedlig kontingent. Hvis der saa av landsorganisationen utlignes en ekstrakontingent av 50 øre pr. uke, eller som det ogsaa har hændt 1 krone pr. uke, vil disse, naar deres kasserer kommer ombord for at hæve kontingenten, av deres lille maanedlige hyre paa en 50 à 60 kr. maatte ut med en betragtelig del av denne. Skal man i det hele kunne tænke paa at faa organisert sjøfolket, maa man vistnok gi disse endel lettelser, især med hensyn til ekstrakontingenten, da det vel ellers vil være vanskelig at faa nogen effektivitet i organisationen.

Fyrbøterforeningerne i Bergen, Haugesund og Trondhjem, de sterkeste foreninger Norsk sjømandsforbund har, uttalte under møter jeg hadde paa disse steder, at de vilde oppebie landsorganisationens kon-

gres for at se, hvad denne vilde gjøre likeoverfor sjømændene, før de tok standpunkt til spørsmålet indmeldelse i landsorganisationen.

Skal mine indtryk av organisationsmulighetene blandt sjøfolk samles maa jeg si, at skjønt interessen for organisationen blandt sjøfolk ikke er saa stor som ønskeligt kunde være, er der allikevel baade trang og muligheter for sammenslutning. Skal man imidlertid faa noget ut av saken, maa man forsøke at gi dem de lettelser man formaar, like- som alle organiserte arbeidere i vore kystbyer maa interessere sig for saken med opplysningsarbeide og agitation og ikke betrakte den som sig uvedkommende, likesom landsorganisationen gjennom sekretariatet eller de lønnede funktionærer bør ha mere direkte del i ledelsen end vanlig er med andre forbund.

Joh.s Bergersen.

*

I kongresperioden er der fra landsorganisationens side bevilget ca. kr. 2400.00 til ophjælp av organisationen blandt sjømændene. Av sjømandsforeninger er der nu 7 som har anmeldt sin optagelse i landsorganisationen, nemlig: 1. Kristiania med 100 medl., 2. Trondhjem 197 medl., 3. Fredrikshald 32 medl., 4. Fredriksstad 10 medl., 5. Arendal 23 medl., 6. Larvik 30 medl., 7. Bergen, medlemstal ikke opgit. Videre er forening stiftet i Skien og Kristianssand S. uten at der fra foreningerne er indløpet nogen anmodning om optagelse. Det samlede medlemstal i de 6 foreninger, hvorfra opgaver foreligger, utgjør 392. Imidlertid er der endnu kun indbetalt kontingent fra 3 foreninger, nemlig Trondhjem, Kristiania og Fredriksstad for tilsammen 307 medlemmer. I kongresperioden og indtil dette skrives er ialt fra sjømændene indbetalt i kontingent til landsorganisationen følgende beløp:

Norsk sjømandsforbund av underordnede	kr. 85.63
Trondhjems sjømandsforening	265.28
Norsk matros- og fyrbøterunion, Kristiania	” 105.00
Fredriksstad og omengs matros- og fyrbøterforening	” 3.50

[Tils. kr. 459.41

Der har fra borgerpressen været drevet en overordentlig sterk agitation mot de forsøk, som er gjort paa at organisere sjømændene, og som omtalt i Bergersens indberetning er der fra det bestaaende Norsk sjømandsforbund likeledes drevet en paagaende motagitation, særlig gjennom bladene „Baut Skib“ og „Norsk Sjøfartsblad“.

Det har saaledes vist sig, at det er et meget tungt arbeide at faa reist organisationstanken blandt Norges sjømand. Paa den anden side er det utvilsomt, at der ialfald i Kristiania og Trondhjem er en meget sterk interesse blandt sjømændene i retning av at skape en moderne sjømandsorganisation. Den største vanskelighet ligger i selve administrationen. For det første kan det mangengang være slemt nok at faa folk til at stelle med de engere foreninger paa de forskjellige steder, idet sjømændene jo er „farende svende“. Og værre kan det stille sig, naar det gjælder at skaffe brukbare folk til at lede et

sjømandsforbund. De erfaringer som sekretariatet har gjort under sit arbeide med dette gaar ialfald i denne retning. Der trænges ogsaa forholdsvis mere admistration i en sjømandsorganisation end blandt industriarbeidere, i det sjømændene er mere spredt, saa f. eks. kontingentindkrævningen byr paa mange vanskeligheter.

Det har derfor været paa tale inden sekretariatet, at i tilfælde der paa grundlag av de nuværende sjømandsforeninger skulde søkes stiftet et *forbund*, kunde det maaske være nødvendig, at der fra landsorganisationens side blev tilsat en mand til at ivareta de administrative gjøremaal. Men skulde dette gjøres, maatte landsorganisationen betale de hermed forbundne omkostninger. Efter de erfaringer som er gjort under den sidste agitation tror man dog at denne tanke ikke bør realiseres. Det er vistnok ogsaa en grundbetingelse for al organisation, at der ut fra vedkommende gruppe eller arbeidsgren selv maa utvikle sig kræfter, som kan overta den umiddelbare ledelse av organisationen.

Som forholdene er staar ogsaa sjømændene, hvad de direkte formaal for organisationen angaar, i en litt anden stilling end industriarbeiderne. Det synes for sjømændene først og fremst paakrævet, at de gjennom sin organisation maa samle sig om en række krav til statsmagterne. Lovgivningen griper jo sterkere ind i deres arbeidsforhold end i noget andet erhverv, og der er paa dette omraade en række opgaver at ta fat paa, som gjennom en virkelig effektiv sammenslutning av sjømænd maa kunne løses til deres fordel.

Det blir videre paa agitationens og opplysningsarbeidets omraade, at en sjømandsorganisation i den nærmeste fremtid maa lægge hovedvekten. Skal det lykkes at samle sjømændene til vern om sine interesser, maa nødvendigheten gjennom agitation stilles dem klart for øie. Foruten mundtlig agitation, vil skriftlig agitation kunne drives blandt sjømændene med stor virkning. Hvad det gjælder om er at drive det derhen, at agitationen, saavel den *skriftlige* som *mundtlige*, først og fremst kan utføres av sjømændene selv.

Ifølge „Industristatistik“ („Meddelelsesbladet“ nr. 8—9 1909) er der over 24,000 organisationsmulige sjømænd her i landet. Endvidere er der ca. 8000 fiskeriarbeidere. Det er saaledes et stort rydningsarbeide at utføre og det er av den største betydning for arbeiderklassen som saadan, at ogsaa de arbeidere som er sysselsat i sjøfart og fiskeri kan bringes frem til at yde sin indsats i arbeiderklassens frigjørelsesarbeide. Man er derfor av den opfatning, at selv om det arbeide som hittil er nedlagt for at organisere sjømændene ikke har ført til synderlige resultater, bør der dog fremdeles være adgang for sekretariatet til at foreta, hvad de kan finde forsvarlig og paakrævet for at fremme organisationen blandt sjømændene.

Det kan imidlertid tænkes, at de forpligtelser, som paahviler de landsorganisationen tilsluttede organisationer i form av ordinær og ekstraordinær kontingent, vil til en viss grad stille sig hindrende iveien for en omfattende organisation blandt sjøfolk. Vanskelighetene med kontingentindkrævningen vil især gjøre sig sterkt gjældende. Det maa derfor være om at gjøre at træffe en ordning, hvorved det kunde

bli lettere for sjømændene at være organiseret i tilslutning til landsorganisationen end tilfældet er nu.

Dette kunde gøres paa forskjellig maate. Sjømændenes organisation kunde f. eks. gis adgang at slutte sig til kun mot at betale en mindre administrationskontingent og saaledes ikke ha del i det som er en følge av at indbetale kontingent til streikekassen. Men dette maa ansees for at være en mindre god ordning set fra sjømændenes side, og det vilde ogsaa i altfor sterk grad bryte med centralorganisationens princip.

En ordning, som imidlertid uten større ulemper maatte kunne gjenføres, er den at man i lovenes paragraf 2. punkt 4 foreslog en forandring, hvorved der gaves adgang for **sjømandsorganisationer** at staa tilsluttet landsorganisationen som halvbetalende og med de halvbetalendes rettigheter, uanseet om deres gjennomsnittlige løn er 2 kr. og derover pr. dag. En saadan ordning maatte uten større vanskeligheter kunne praktiseres, og det stod da sjømandsorganisationerne selv frit for at vælge.

Forutsætningen for den sidst foretagne agitation var at søke at danne et grundlag for opprettelse av et forbund. Skal der bli nogen fart i sjømandsorganisationen, maa nemlig et saadant søkes opprettet. Der er da ogsaa fra de forskjellige foreninger øvet et sterkt pres paa sekretariatet til avholdelse av et konstituerende møte i den anledning, men belært av erfaringer fra det tidligere forbund, har sekretariatet besluttet, at de enkelte foreninger kunde indgaa i landsorganisationen direkte, indtil man fik nærmere oversigt over betingelserne for et forbund. Efter al sandsynlighet vil et saadant møte træ sammen i den nærmeste fremtid.

Det er saaledes ikke mulig for kongressen nu at træffe detaljert avgjørelse om hvad der skal foretas m. h. t. den videre agitation. Det vil jo si sig selv, at landsorganisationen, som endnu har saa megen uryddet mark blandt industriarbeiderne, ikke kan drive en stadig agitation alene blandt sjømændene.

Under henvisning til hvad foran er anført foreslaar sekretariatet, at kongressen fatter følgende beslutning:

1. Kongressen overlater til sekretariatet at træffe nærmere avgjørelse om hvorvidt og paa hvilken maate der fra landsorganisationens side skal utføres agitation blandt sjømændene.
2. Lovenes § 2, punkt 4 faar følgende tillæg:

Sjømandsorganisationer har dog adgang til at tilslutte sig landsorganisationen som halvbetalende for alle sine medlemmer.

Dagsordenens punkt 16. Andragende fra Bergens arbeiderforbund om laan til Folkets hus, Bergen.

„Bergens arbeiderforbund“ „er en sammenslutning av fag- og arbeiderforeninger i Bergen, som har forenet sig om kjøp av „Folkets hus“ for derved at skaffe sig et tidsmessigt foreningslokale og i fællesskap at svare de dermed forbundne utgifter.“

Den 15. februar mottok sekretariatet følgende skrivelse fra styret for Bergens arbeiderforbund:

Til sekretariatet for landsorganisationen.

Som det ærede sekretariat bekjendt har de bergenske fagforeninger — like fra de overtok eiendommen „Folkets hus“ — kjæmpet for tvilet for at kunne klare sine forpligtelser — og særlig efter den konkurs som i 1908 overgik bakeriet har stillingen været kritisk.

Trods disse forhold — forhold som kun skyldes den forrige forretningsførers mislighet, mener man, særlig nu efterat regnskaperne er kommet i orden, at de bergenske fagforeninger atter bør ta et krafttak for at sikre sig eiendommen: thi det er vi allesammen klar over, at dersom vi nu maa gaa fra eiendommen, saa lider saavel den faglige som den politiske bevægelse i Bergen et knæk, som man nu har vanskelig for at overskue rækkevidden av.

Styret og repræsentantskapet har derfor søkt at veie alle mulige forslag som har været fremsat til en løsning av de økonomiske forhold ved egen hjælp, men det er blit resultatløst. Vi har derfor som den eneste og sidste utvei seet os nødsaket til at henvende os til husets kreditorer om at faa et avslag paa 2den prioritets pantobligation. Pantobligationen, der utgjør kr. 35,000,00, er fordelt paa 7 kreditorer og disse har erklært sig villige til at avskrive kr. 11,000.00 paa betingelse av at resten, kr. 24,000.00, utbetales kontant.

Dette beløp er det imidlertid umulig for os at skaffe tilveie her — hvorfor vi tillater os at rette en indtrængende anmodning til det ærede sekretariat om at yde os dette laan af landsorganisationens midler. Det bemerkes, at vi gjør regning paa at en saadan ansøking blir anbefalt av samtlige herværende fagforeninger.

Det vil efter denne korte redegjørelse, som her er nævnt, være meget vanskelig for det ærede sekretariat at ha noget som helst overblik over situationen og forholdene i det hele. Likesaa vanskelig er det imidlertid for os at kunne gi en detaljert fremstilling om alle forhold som her spiller ind saavel regnskapsmessig som i andre henseender.

Styret har derfor, med repræsentantskapets enstemmige tilslutning besluttet at sende en mand til Kristiania for at forevise regnskaperne og nærmere underhandle med sekretariatet i sakens anledning.

Vi tillater os derfor at forespørge om det ærede sekretariat er villig til at motta en saadan utsending og i tilfælde hvad tid en saadan konferanse kan finde sted.

Bergen den 13. februar 1910.

Alfred Myhrstad, *Joh. Samuelsen.* *S. Tjønneland,*
p. t. formand. viceformand.

Herm. O. Havre, *Berent Kvamme.*
vicesekretær.

J. Stensaker, *M. Iversen,* *Henrik Iversen.*
Skibssnedkernes foren. Mursvendenes fagforening. Bryggeriarbeidernes forening.

Thorvald Eikaas, *Olaf Hovland,* *Jakob Nilsen,*
Bergens korkskjærerforening. Skotøiarbeidernes foren. Formernes fagforening.

J. Nærem, *Magnus Jansen,* *Alfred Johannesen,*
Slagter- og pølse-makersv. foren. Jernskibsb. fagf. Blikkenslagersv. fagf.

J. A. Krogenæs. *J. Tvedt,* *Chr. Hovland.* *N. Andersen.*
Murarb.s forening. Bygningssnekkernes foren. Smedenes fagf. Malersv. forening.

Bernt Joh. Jensen, *Sjur Kvammen,* *Olaf Sjursøther,*
Kjedelarbeidernes forening. Stenarbeidernes forening. Møbelsnekkernes forening.

Ole Knudsen,
Bakersvendenes forening av 1897.

Saken behandledes i sekretariatmøte 25. februar. Man besluttet der at avslaa andragendet særlig av den grund, at det var knapt 4 maaneder indtil kongressen skulde holdes, og at et spørsmaal som dette helst burde avgjøres av denne. Anderledes vilde saken stillet sig, om der hadde været aar til kongressen skulde avholdes. Spørsmålet maatte da eventuelt været forelagt hovedstyret. Skrivelse herom sendtes Bergens arbeiderforbund den 26. februar.

Den 7. mars mottok sekretariatet en ny skrivelse saalydende:

Til
sekretariatet for Arb.s faglige landsorganisation. Kristiania.

Naar det ærede sekretariat i skrivelse av 26. februar d. a. meddeler, at et eventuelt andragende om laan til Folkets hus i Bergen er behandlet i sekretariatet den 25. februar og at sekretariatet i sakens anledning definitivt har besluttet at avslaa samme. saa tillater styret sig atter at anmode sekretariatet om at saken paany maa bli optat til drøftelse og at sekretariatet nøie overveier hvad følger et avslag vil bevirke for de bergenske arbeidere saavel i faglig som politisk henseende — ikke bare for nutiden, men ogsaa i fremtiden.

Styret og repræsentantskapet er enstemmig av den opfatning, at sakens store omfang ikke egner sig for en skriftlig fremstilling og at

den nødvendigvis maa utredes for sekretariatet og hovedstyret ved at Bergens arbeiderforbund vælger en utsending til at redegjøre for det hele forhold — og da vor forrige henstillen kun gik ut paa at faa en saadan mundtlig konferance istand for at sekretariatet, eventuelt hovedstyret kunne danne sig en absolut mening om alle forhold, mener styret at den avgjørelse som er fattet er saa forhastet og saa litet overveiet, at vi mener sekretariatet saadan uten videre ikke burde ha stillet sig saa avgjørende imot — ialfald ikke før saken var fuldt opklaret og utredet fra alle sider. En ting vil vi straks gjøre sekretariatet oppmerksom paa, og det er, at der som den i vor forrige skrivelse antydde ordning ikke gaar i orden, saa kan vi ikke paa nogen maate se os istand til at træffe en ordning med husets kreditorer, som er akseptabel. Foreningerne maa derfor, før eller senere, forlate eiendommen, og at en konkurs vil bli følgen, derom er vi ikke i tvil.

Kreditorerne vil visselig ikke spare os for en saadan ydmygelse ialfald efter de uttalelser som er faldd. Vi er derfor klar over at foreningernes eiendele saasom kassebeholdninger, inventar, faner og lignende ubønhørlig vil bli beslaglagt.

Hertil kommer at vort blad „Arbeidet“, som nylig har hat en meget stor utgift til anskaffelse og installering av ny presse samtidig vil bli husvild, eller med andre ord sat paa gaten, idet husets kreditorer med hensigt har negtet at underskrive leiekontrakt. Det vil derfor let forstaaes, hvilke økonomiske vanskeligheter en konkurs vil ha tilfølge ogsaa hvad bladet angaar — i alle tilfælder vil bladet om det faar bli hvor det er, maatte betale en meget større husleie naar eiendommen kommer paa kreditorernes hænder. En forøkelse i husleien eller en eventuel flytning til andet lokale vil derfor ha de alvorligste følger for bladets utvikling og fremtidige eksistens.

Vi mener derfor, at det er vor pligt likeoverfor de bergenske arbeidere at gjøre vort til at sekretariatet og hovedstyret blir sat ind i situationen. Vi maa derfor paa de bergenske arbeideres vegne bestemt kræve, at sekretariatet og hovedstyret indvilger, at en mundtlig konferance kan finde sted snaest mulig.

Det bemerkes, at regnskaperne de to sidste aar er avlagt av kommunerevisor Jesper Sundal, som utelukkende av partihensyn har paatat sig at være husets økonom og regnskapsfører. Sekretariatet kan derfor være fuldt betrygget om det antydde laan indvilges, idet hr. Sundal har erklæret sig villig til at bli staaende som økonom, dersom det paatænkte forslag gaar i orden.

Det meddeles endvidere, at styret har hat en konferance med skotøiarbeidernes forretningsfører, hr. Gundersen, om saken, hvorfor sekretariatet om saa ønsker vil kunne faa en foreløbig redegjørelse om situationen. Endvidere meddeles at repræsentantskapet (det er samtlige foreningers formænd) enstemmig har valgt hr. Sundal som utsending til Kristiania for at konferere med det ærede sekretariat og hovedstyre i sakens anledning.

Saaledes, som stillingen er nu, maa vi derfor paa det mest indtrængende anmode om, at vor forrige henstillen om at faa saken utredet ved

en utsending ikke paany avslaas; men at sekretariatet snaest mulig fatter beslutning om hvad tid en konferance kan finde sted.

Bergen den 4. mars 1910.

Tegner med solidarisk hilsen
for Bergens arbeiderforbund
Alfred Myhrstad,
p. t. formand.
„Arbeidets“ ekspedition.

Saken kom saaledes paany op til behandling i sekretariatet den 11. mars. Man besluttet der at utsætte saken og forlange en *utførlig skriftlig* redegjørelse for husets stilling før man gik over til detaljeret behandling av saken.

Den 15. mars mottok saa sekretariatet følgende redegjørelse:

Til
sekretariatet for Arb.s faglige landsorganisation. Kristiania.

Paa foranledning av det ærede sekretariats skrivelse tillater vi os herved at fremkomme med en *sammentrængt* redegjørelse om de økonomiske forhold og hvorledes ledelsen paa det *regnskapsmessige* omraade har været utøvet like fra den tid de bergenske arbeiderorganisationer overtok eiendommen „Folkets hus“.

I sidste halvdel av 1903 indkjøptes eiendommen „Folkets hus“ av 20 fagforeninger, repræsenterende et medlemsantal av ca. 1100, for en kjøpesum av kr. 125,000.00.

Pantcheftelserne fordeltes saaledes, at 1ste forpantning til Bergens sparebank utgjør kr. 90,000.00 og resten kr. 35,000.00 fordeltes paa 7 kreditorer eftersom disse var interessert. Betingelserne for disse laan er, at laanet til Bergens sparebank i aaret 1913 skal være nedbetalt til kr. 70,000.00, efter hvilken tid avdragene paa 2den forpantning skal begynde med kr. 2000 aarlig, indtil det hele beløp kr. 35,000.00 er betalt.

Ved overtagelsen av eiendommen var foreningernes gjæld fordelt saaledes:

1. Eiendommen Folkets hus	kr. 125,000.00
2. Inventar paa leiekontrakt	„ 5,827.00

Tilsammen kr. 130,827.00

Indtægterne byggedes paa:

- 1) ølrestaurant.
- 2) medlemskontingent.
- 3) faste leiere,
- 4) utleie av festsalen og diverse værelser.

For restaurantens vedkommende indkom ifølge regnskaperne ca. 8000 kr. netto pr. aar. Medlemskontingenten var i 1904 kr. 3332.28

Disse indtægter har været nogenlunde kontrollbare, hvorfor man

antar. at tallene, hvad disse indtægter angaar, er paalidelige, idet nemlig, at der har foreligget saa at si gjensidige kvittancer mellem restauratøren og kassereren, hvilke opgaver har været forelagt for revisionen.

Det samme gaar man ut fra ogsaa er tilfældet med hensyn til medlemskontingenten, idet man forudsætter, at de forskjellige foreningers kasserere selv har kontrollert sin medlemskonto.

Saa kommer vi til de tre sidste indtægtsposter: faste leiere, leie av festsalen og diverse værelser. Posten faste leiere er i regnskaperne for 1904—1907 anført at ha indbragt ca. 3000 kr.; men ved en nøiere granskning av regnskaperne viser det sig, at der paa langt nær ikke er indkommet saa meget. Kontoen er dækket med journalposter, som ingen reel værdi har, men som kun har tjent til at dække over, saaledes at revisionen er blit ført bak lyset, og som følge herav har kassereren uretmæssig tilvendt sig av leieindtægterne.

Hvad indtægterne av festsalen og diverse værelser angaar, saa har disse ikke staat under nogensomhelt kontrol; kassereren, Tollak Johannessen, har leiet ut og inkassert pengene, og hvad der paa denne maate er gaat i svang, vil enhver let kunne forstaa, naar man har hat med en kasserer at gjøre, som ikke har været saa nøie paa, hvad man kalder nit eller andres. Indtægterne av festsalen er saaledes gjennomgaaende i alle de aar, Johannessen har været regnskapsfører, anført i regnskapet med henholdsvis 1800 kr. og for 1906 like ned i 926 kr. pr. aar. Indtægterne av diverse værelser har i regnskapsaarene 1904—1906 ikke indbragt mere end ca. 411 kroner, et enkelt aar helt ned i kr. 188.26 pr. aar.

Til sammenligning kan anføres, at indtægterne, efterat Tollak Johannessen fratraadte, er gaat kolossalt op og utviser for 1909: for festsalen kr. 2780.16 og for diverse værelser kr. 2895.34 eller tilsammen kr. 5675.50 mot ca. 1800—2000 kr. i den tid Johannessen var kasserer. Det gjøres i denne forbindelse uttrykkelig opmerksom paa, at ialfald hvad festsalen angaar, saa var den like meget utleiet som nu.

I 1905 blev medlemskontingenten forhøiet til kr. 5.00 pr. aar, men trods denne forhøielse, der indbragte ca. 2200 kr., kunde de opsatte budgetter ikke indfries.

I december 1906 blev restaurationsbevillingen av kommunestyret negtet for 1907, og man blev derfor nødt til at forhøie kontingenten til kr. 7.32 pr. aar. Med denne kontingent ved siden av de øvrige indtægter har det været en let sak at administrere eiendommen; men paa grund av al den løsgjæld, som man var kommet opi ved den forrige regnskapsfører, saa har dette bevirket, at avdragene paa eiendommen ikke er blit betalt. Vi skal saaledes tillate os at nævne, at da man skulde foreta slutopgjør med Hansa bryggeri, saa viste det sig, at vi ved utgangen av 1906 stod skyldig vel 3500 kr. I regnskapets generalbalance er ogsaa en hel del andre større og mindre kreditorer; men trods dette og uagtet der ikke var betalt avdrag paa pantegjælden, viste dog allikevel regnskaperne bestandig et stort overskud. kaldet „nettoformue“.

Disse overskud er fremkommet paa den maate, at de aarlige driftsutgifter til vedlikehold av eiendommen ikke er blit avskrevet i regnskaperne, men er blit tillagt eiendommens kostende og saaledes opført i generalbalancen som et aktivum, saaledes at eiendommen, istedetfor at den skulde været opført efter en værdi av kr. 125,000, er blit opskrevet og stod ved utgangen av 1906 i generalbalancen for en værdi av noget over 133,000 kr. Paa samme maate er der fremgaat med inventaret.

Regnskaperne viser desuten, at der er optat endel vekselobligationslaan med d'hr. husets kreditorer som endossenter. Laanene er av Tollak Johannessen angit at skulle anvendes til indkjøp av piano og et andet laan til indkjøp av bakeriinventar, men disse laan er ikke kommet til indtægt i regnskapet; men allikevel er utgifterne til bakeriinventar, 800 kroner, ført til utgift og desuten er ogsaa avdragene belastet husets regnskap.

I 1904 avholdtes et høstmarked for husets regning; dette skulde, efter hvad der oplyses, ha git et nettooverskud av ca. 2000 kr., men beløpet er ikke indgaat i husets regnskap; men istedetfor en indtægt av 2000 kr. er husets regnskap blit belastet alle tryknings- og averteringsutgifter til nævnte marked med noget over 1000 kroner. Dette beløp fremkommer i husets regnskap paa den maate, at dagbl. „Arbeidet“ og boktrykker Krausz, som hadde penger tilgode av markedet, er blit godskrevet for samme paa sine resp. leiekontrakter. Husets regnskap er paa denne maate gaat glip av leieindtægterne, — eller med andre ord: Markedet er paa denne maate kommet i gjæld til huset for et beløp av kr. 1005.00. Beløpet er derefter ved regnskapsavslutningen opført i generalbalancen som et aktivum, som markedet skylder. Senere er beløpet overført til eiendommens konto, hvorved denne yderligere er blit forhøiet eller opskrevet. Det skal endvidere bemerkes, at da man gjorde krav paa at faa regnskapsbøkerne og bilagene vedkommende markedet utlevert, saa viste det sig, at disse var forsvundne; kassereren, Tollak Johannessen, kunde ikke gi nogen anden forklaring herom, end at skapet, som bøkerne opbeværedes i, var blit opbrutt og bøkerne og bilagene stjåalne. — Imidlertid er det vel en soleklar ting, at den, som hadde den største interesse av, at bøkerne bortkom, var kassereren selv — ingen anden.

I det store og hele tat har indtægterne i de her omskrevne aar været saa store, at vi ikke er i tvil om, at de har været fuldt tilstrækkelige til at dække alle utgifter med, om alt var kommet i den rigtige kasse, men saa er ikke tilfældet; gjælden har stadig øket og avdrag er kun betalt en eneste gang, nemlig i 1905, med 2000 kr. til Bergens sparebank.

For at raade bot herpaa og for at skaffe mest mulige indtægter for derved at kunne betale de ordinære avdrag, blev det besluttet, at man skulde begynde at drive bakeriet for egen regning. Som bestyrer for denne bedrift blev efter pres av husets kreditorer ansat Tollak Johannessen. Vi antar, at resultatet angaaende denne bedrift er bekjendt nok; kun skal vi meddele, at Bergens arbeiderforbund hadde et direkte tap paa ca. 10,000 kr., som huset saaledes maa avvikle.

Av dette beløp gjenstaar nu den før omskrevne vekselgjæld kr. 3000 samt kr. 2000 til firmaet Gerdt Meyer, altsaa tilsammen kr. 5000.

Hvad regnskaperne for 1908 og 1909 angaar, saa skal vi kun tillate os at henvise til vedlagte regnskapekstrakter. Av disse vil man kunne se, at al løsgjæld er betalt og at samtlige skatter for 1909 — samt at alle skatterestancer fra tidligere aar er betalt og desuten, at man har kunnet avbetale kr. 1400 paa vekselgjælden samt kr. 600 i avdrag paa inventaret til Hansa bryggeri.

Husets økonomiske stilling maa derfor efter omstændighetene sies at være meget god; men paa grund av den store vekselgjæld og gjælden til Gerdt Meyer der nu forfalder til betaling og vi ikke kan se os istand til at klare dette uten ved at opta laan, likesom vi heller ikke kan klare at indfri de paa pantegjælden hvilende avdrag til 1913, saa har vi ment, at det vil være uforsvarlig at tilraade foreningerne at laane sine opsparede penger til at dække den omskrevne vekselgjæld og gjælden til Gerdt Meyer og saa senere, naar pantobligationerne blir misligholdt, da at maatte gaa ifra det hele — eller ogsaa at maatte paata os nye forpligtelser paa henimot 14 à 15,000 kr.

2den forpantnings kreditorer eier nemlig en ubebygget grund ved siden av Folkets hus, og den er det ialfald meningen at faa tvinge ind paa os i 1913 og som vederlag herfor er de villige til at gi avkald paa avdrag av sin pantegjæld, indtil gjælden til Bergens sparebank er indbetalt til det kontraktmæssige beløp.

For at komme over disse vanskeligheter og for saa snart som mulig at komme os bort fra disse kreditorer, har vor økonom i længere tid underhandlet med kreditorerne om et avslag, hvilket som før meddelt er gaat i orden.

Under forutsætning av, at det før omskrevne beløp kr. 24,000 kan skaffes tillaans gjennom landsorganisationen, har endel herværende fagforeninger bevilget som laan kr. 5000 til at dække vekselgjælden med.

I tilslutning til hvad vi tidligere har skrevet, maa vi derfor atter paa det mest indtrængende anmode saavel sekretariatet som hovedstyret, at de indvilger os dette laan, og at dette maatte bli avgjort saaledes, at den nu opnaade overenskomst ikke gaar overstyr.

En mundtlig konferanse ved vor økonom anser vi trods nærværende redegjørelse bør finde sted — samtidig som bøkene da vilde bli tat med for at kunne granskes.

Bergen den 13. mars 1910.

for Bergens arbeiderforbund

Alfred Myhrstad,

p. t. formand.

Jesper Sundal,

økonom.

Nedenfor indtages budgetter for aarene 1908—1910 samt regnskaper for aarene 1908—1909. Likeledes et budget for 1911, utarbeidet under forutsætning av, at laanet kr. 24,000.00 blir git av landsorganisationen:

Budget for Bergens arbeiderforbund for 1908.

Indtægt:	Utgift:
Faste leiere:	
Erik Øien kr. 200.00	5 % av kr. 128,090.42 kr. 6,404.52
Bakeriet " 1,200.00	Avdrag av 1ste prioritet " 2,000.00
„Arbeidet“ " 800.00	Do. - inventariet " 142.03
Boktrykker Krausz " 1,120.00	kr. 8,546.55
Norsk jern- og metalarbeiderforbund " 200.00	
. kr. 3,520.00	Skatter:
Festsalen " 1,000.00	Eiendommen kr. 1,463.00
Diverse værelser " 1,200.00	Brandskat " 764.96
Billarden " 300.00	Vandskat " 80.00
Spillekort " 100.00	Feieravgift " 18.90
Restauranten " 400.00	Grundleie " 4.07
Medlemmernes kontingent (1.300 medlemmer à 61 øre pr. maaned) " 9,516.00	" 2,330.93
. kr. 16,036.00	Driftsomkostninger:
	Gas kr. 1,100.00
	Glødenet og glasser " 100.00
	Kul, ved og olje " 75.00
	Centralopvarming " 1,000.00
	Tryksaker, avtisserementter " 500.00
	Eiendomsvedlikehold " 150.00
	Telefon og aviser " 200.00
	" 3,225.00
	Lønninger:
	Vært og kasserer kr. 1,200.00
	Centralopvarming " 100.00
	Revisorerne " 100.00
	Diverse og tilfældige utgifter " 300.00
	" 1,700.00
	Balanse " 233.52
. kr. 16,036.00 kr. 16,036.00

Ekstrakt av Bergens arbeiderforbunds regnskap for 1908.
Fordel & taps konto.

December 31. 1908.		Debet.	December 31. 1908.		Kredit.
An	Kinematografens konto	kr. 264.96	Pr.	Restaurantens konto	kr. 630.19
-	Skattekonto	2,281.47	-	Billardernes konto	763.70
-	Vedlikehold av eiendommen	1,116.21	-	Spillekonto	45.60
-	Belysning og renhold	1,494.90	-	Gramofonens konto	34.35
-	Centralopvarmingen	1,142.45	-	Diverse	188.44
-	Viertens brændsels- belys- ningskonto	138.90	-	Arrangementskonto	160.29
-	Dampbakeriets konto.	5,775.85	-	Hansa bryggeri a	2,659.60
-	Rentekonto	6,446.84	-	Do. do. b	173.00
-	Aviskonto	69.60	-	Husleiekonto (faste leiere)	2,383.31
-	Kontorutgifter, telefon & aver- tissementer	443.40	-	Festsalen	1,705.60
-	Lønninger	1,350.00	-	Diverse værelser	2,242.60
-	Assurance	43.52	-	Kontingentkonto	9,129.30
-	Indred. av nyt sætterilokale	2,483.29	-	Kapitalkonto	2,935.41
		<u>Kr. 23,051.39</u>			<u>Kr. 23,051.39</u>

General-balance.

December 31. 1908.		Debet.	December 31. 1908.		Kredit.
An	Eiendommen „Folkets hus“	kr. 125,000.00	Pr.	Bergens sparebank	kr. 88,000.00
-	Inventarie konto	3,130.00	-	Carl J. Møller	12,788.79
-	Inventar paa leiekontrakt	5,000.00	-	Didr. Andersen & søn	4,272.35
-	Erik Øien	47.30	-	Wallendal & søn	3,170.70
-	M. Krausz	45.65	-	C. Magnus jr.	2,939.33
-	C. J. Møller	9.40	-	Joh. H. Bentzon	1,966.80
-	Bergens kreditbank	3.29	-	Voss skiferbrud	1,457.03
-	Skofabrikarbeidernes foren.	91.50	-	Bergens kreditbank	8,614.89
-	Møbelsnekkernes forening	36.60	-	Hansa bryggeri	4,514.97
-	Jernskibsbyggernes forening	61.00	-	Vekselobligationskonto	4,400.00
-	Kassabeholdning	483.12	-	Bergens kommune	1,580.00
-	Kapitalkonto	1,610.14	-	Bergens skattefoged	610.00
		<u>Kr. 135,518.00</u>	-	Dagbladet „Arbeidet“	400.00
			-	Eivind Grieg	307.96
			-	Wallendahl & søn	156.47
			-	Bergens gasverk	157.50
			-	Nic. M. Nielsen	163.21
					<u>Kr. 135,518.00</u>

Kapital-konto.

1908.		Debet.	1908.		Kredit.
Decbr. 31.	An Fordel- & taps- konto	kr. 2,935.41	Januar 1.	Pr. saldo	kr. 1,325.27
		<u>Kr. 2,935.41</u>	Decbr. 31.	- Generalbalance	„ 1,610.14
					<u>Kr. 2,935.41</u>

1909.
 Januar 1. An Saldo (underskud) kr. 1,610.41
 Bergen den 31—12—1908
 2—2—1909

Revideret og iorden

Jesper Sundal.

S. B. Johannesen.

Budget for Bergens arbeiderforbund for 1909.

<i>Indtægt:</i>	<i>Utgift:</i>
Last leie:	Renter kr. 6,600.00
„Arbeidet“ kr. 1,500.00	Avdrag:
Boktrykker Krausz „ 800.00	Vekselobligation „ 2,400.00
Norsk jern- og metalarbeiderforbund „ 200.00	Inventariet „ 600.00
Erik Øien „ 200.00	Skatter:
kr. 2,700.00	For 1908 „ 2,190.00
Festsalen „ 2,000.00	„ 1909 „ 1,407.80
Diverse værelser „ 2,200.00	„ 3,597.80
Billardspil „ 800.00	Lønninger:
Medlemskontingent:	Værten, frit hus og brænde samt indtægter av restan-
1,300 medlemmer à 61 øre pr. måned „ 9,516.00	ranten og spillekort kr. 800.00
Tilfældige indtægter (høstmarked) „ 1,281.80	Økonom „ 400.00
kr. 18,497.80	Revision „ 100.00
	„ 1,300.00
	Eiendomsvedlikehold „ 500.00
	Inventarievædlikehold „ 100.00
	Renhold „ 100.00
	Belysningskonto „ 1,100.00
	Centralopvarming „ 1,200.00
	Diverse utgifter „ 300.00
	Aviser, telefon, assurance og avertissemønter m.m. „ 300.00
	Avdrag paa Billarden „ 400.00
	kr. 18,497.80

Ekstrakt av Bergens arbeiderforbunds regnskap for 1909.

Fordel og taps konto.

Budgetteret	December 31. 1909	Debet	Budgetteret	December 31. 1909	Kredit
Kr. 6,600.00	An Rentekonto	kr. 6,460.20	Kr. 2,700.00	Pr. Husleiekon. (faste leiere)	kr. 2,700.00
" 1,407.80	- Skattekonto	" 1,305.83	" 2,000.00	- Festsalens konto	" 2,780.16
" 1,300.00	- Lønningskonto	" 1,300.00	" 2,200.00	- Diverse værelserkonto	" 2,895.34
" 500.00	- Eiend.vedl.h.konto	" 384.94	" 800.00	- Billardernes konto	" 1,032.65
" 100.00	- Invent.kont.vedl.h.	" 117.16	" 9,516.00	- Kontingentkonto	" 8,148.68
" 100.00	- Renholdskonto	" 224.44		- Høstmarkedets k.	" 506.01
" 1,100.00	- Belysningskonto	" 1,123.63			
" 300.00	- Kontorutgift, assurance, trykning, telefonkontingent og aviser	" 336.49			
" 300.00	- Div. utgift. konto	" 504.55			
" 1,200.00	- Brændselskonto	" 1,177.80			
	- S. B. Johannessen	" 152.32			
	- Inventariekonto for avskrevet	" 130.00			
	- Erik Øien	" 16.66			
	- Kapitalkonto	" 4,828.82			
		<u>Kr. 18,062.84</u>			<u>Kr. 18,062.84</u>

General-balance.

December 31. 1909.	Debet	December 31. 1909.	Kredit
An Eiendommen „Folkets hus“	kr. 125,000.00	Pr. Bergens sparebank	kr. 88,000.00
- Inventariekonto	" 3,000.00	- Carl J. Møller	" 12,788.79
- Inventar paa leiekontrakt	" 5,000.00	- Didr. Andersen & søn	" 4,168.15
- Diverse debitorer	" 161.68	- Wallendahl & søn	" 3,170.70
		- C. Magnus jr.	" 2,867.60
		- Johan H. Bentzon	" 1,966.80
		- Voss skiferbrud	" 1,421.42
		- Bergens kreditbank	" 8,614.89
		- Vekselobligationskonto	" 3,000.00
		- Hansa bryggeri	" 3,759.79
		- Bergens kommune, rest paa skat	" 184.86
		- Kapitalkonto	" 3,218.68
	<u>Kr. 133,161.68</u>		<u>Kr. 133,161.68</u>

Kapital-konto.

1909	Debet	1909	Kredit
Januar 1. An Saldo (underskud)	kr. 1,610.14	Dechr. 31. Pr. fordel- og taps-konto	kr. 4,828.82
- Generalbalance.	" 3,218.68		
	<u>Kr. 4,828.82</u>		<u>Kr. 4,828.82</u>

Revideret og iorden.

Bergen den 22. januar 1910.

Ivar Hettefi,
revisor.

Bergen den 31. decbr. 1909
pr. 17. januar 1910

Jesper Sundal,
økonom.

Budget for Bergens arbeiderforbund for 1910.

Vedtatt 19. januar 1910.

<i>Indtøgt:</i>	<i>Utgift:</i>
<p>Faste leiere:</p> <p>Dagbl. „Arbeidet“ kr. 1,500.00</p> <p>Boktrykker M. Krausz „ 800.00</p> <p>Norsk jern- og metalarbeiderforbund „ 200.00</p> <p>Erik Øien „ 200.00</p> <hr style="width: 20%; margin-left: 0;"/> <p style="text-align: right;">kr. 2,700.00</p> <p>Indtægter av festsalen „ 2,400.00</p> <p>do. - diverse værelser „ 2,200.00</p> <p>do. - billarderne „ 800.00</p> <p>Medlemskontingent:</p> <p>1123 medlemmer a kr. 7.00 pr. aar — kr. 1.75 pr. kv. 7,861 00</p> <p>5 direkte medlemmer a kr. 4.00 „ 20 00</p> <hr style="width: 20%; margin-left: 0;"/> <p style="text-align: right;">Kr. 15,981.00</p>	<p>Renter av 1ste forpantning kr. 88,000.00 kr. 4,168.13</p> <p>Do. - 2den do. „ 35,000.00 „ 1,750.00</p> <p>Do. - vekselgjæld ca. „ 3,000.00 „ 150.00</p> <p>Do. - til Hansa bryggeri ca. „ 175.00</p> <p>Avdrag:</p> <p>Bergens sparebank kr. 1,000.00</p> <p>Vekselobligationsgjæld „ 800.00</p> <p>Hansa bryggeri „ 600.00</p> <hr style="width: 20%; margin-left: 0;"/> <p style="text-align: right;">2,400.00</p> <p>Skatter ca. „ 1,400.00</p> <p>Lønninger:</p> <p>Værten, foruten fri bolig, lys og brænde samt indtægter av restauranten kr. 800.00</p> <p>Økonom. „ 400.00</p> <p>Revisor „ 100.00</p> <hr style="width: 20%; margin-left: 0;"/> <p style="text-align: right;">1,300.00</p> <p>Eiendomsvedlikehold kr. 1,000.00</p> <p>Ekstraordinær forbedring av taket med zinkbelæg „ 300.00</p> <hr style="width: 20%; margin-left: 0;"/> <p style="text-align: right;">1,300.00</p> <p>Inventar, vedlikeholdelse og anskaffelse „ 150.00</p> <p>Renhold „ 170.00</p> <p>Belysning, heri indbefattet kr. 25.00 til værten 1,000.00</p> <p>Brændsel, heri indbefattet kr. 100.00 til værten for fyring av centralopvarmning „ 1,200.00</p> <p>Telefonutg., assurance, trykning, aviser og kontorrekv. „ 350.00</p> <p>Diverse utgifter „ 300.00</p> <p>C. Magnus jr. „ 187.87</p> <hr style="width: 20%; margin-left: 0;"/> <p style="text-align: right;">Kr. 15,981.00</p>

Budget for Bergens arbeiderforbund for 1911

(under forudsætning av at landsorganisationen yder et 2det prioritetslaan. stort kr. 24,000).

Indtægt:	Utgift:	
<p>A. Faste leiere:</p>		
Dagbl. „Arbeidet“ kr. 1.500.00	A. Renter:	
Boktrykker Krausz. „ 800.00	Bergens sparebank 1. h. av kr. 86,000.00 kr. 2,042.50	
Erik Øien. „ 200.00	Do. 2. h. - „ 85,000.00 .. 2,018.75	
Norsk jern- og metalarbeiderforbund. . . „ 200.00	Landsorganisationen 4 % av kr. 24,000.00 .. 960.00	
kr. 2,700.00	5 fagforeninger av kr. 5,000.00 „ 250.00	
<p>B. Diverse leie:</p>		
Festsalen „ 2,400.00	Hansa bryggeri 1. h. av 3,459.79 „ 86.49	
C. Billarderne „ 1,000.00	Do. 2. h. - 3,159.79 „ 78.89	
kr. 5,436.63		
<p>D. Medlemskontingent:</p>		
1176 medlemmer à kr. 6.00 = kr. 7,056.00	B. Avdrag:	
11 direkte do. à „ 4.00 = „ 44.00	Bergens sparebank kr. 2,000.00	
„ 7,100.00	Hansa bryggeri „ 600.00	
	5 fagforeninger „ 500.00	
	„ 3,100.00	
	<p>C. Lønninger:</p>	
	Værten, foruten fri bolig, lys og brænde samt, samt	
	indtægter av restauranten kr. 800.00	
	Økonom. „ 400.00	
	Revisor „ 100.00	
	„ 1,300.00	
	<p>D. Driftsutgifter:</p>	
	Vedlikehold av bygningen „ 1,000.00	
	Do. - inventarieret „ 150.00	
	Brændsel. „ 1,200.00	
	Belysning „ 1,000.00	
	Skatter ca. „ 1,400.00	
	Assurance, telefon, trykning, aviser og kontorutgifter „ 350.00	
	Renhold „ 150.00	
	Diverse „ 313.37	
kr. 15,400.00	kr. 15,400.00	

I møte 18. mars behandlete sekretariatet paany **saken**. Det besluttet for manden skulde reise til Bergen for yderligere at undersøke forholdet.

Følgende foreninger er tilsluttet huset:

Fortegnelse over foreninger tilsluttet Bergens arbeiderforbund (Folkets hus) og over medlemsantallet pr. 31. december 1909:

1. Smedenes forening	45			Overført	611
2. Tobaksarbeiderne	14	13. Skibstømmermændenes forening			94
3. Skofabrikarbeidernes forening .	45	14. Møbelsnekkernes	—		60
4. Mursvendenes	—	15. Bryggeriarbeidernes	—		13
5. Slagter & pølsemakersv.	—	16. Skræddersvendenes	—		30
6. Bygningssnekkernes	—	17. Korkeskjærernes	—		15
7. Formernes	—	18. Møllernes	—		18
8. Blikkenslagersv.	—	19. Jernskibshyggernes	—		90
9. Kjedelarbeidernes	—	20. Malersvendenes	—		100
10. Stenarbeidernes	—	21. Murarbeidernes	—		68
11. Skibssnekkernes	—	22. Bakersvendenes	—		25
12. Skotøiarbeidernes	—	Direkte medlemmer			5
	Overført	611		Tilsammen	1129

For flere foreningers vedkommende er medlemstallet støget i 1910 saaledes, at det samlede antal medlemmer er ca. 1500. Samtlige foreninger er tilsluttet landsorganisationen.

De krav, som det for huset **gjælder** at klare, er først og fremst en gjæld paa tilsammen 5000 kr. Denne er forfalden til betaling 11. juni d. a. For at greie dette har foreningerne maattet beslutte at yde huset laan. Dette er dog git under forutsætning av at huset faar laane penge til at indløse de 7 forannævnte kreditorer. Man er nemlig klar over, at i tilfælde ikke saadant laan kan skaffes, vil huset ikke kunne greie sine avdrag i 1913 og de 5000 kr. vil da være bortkastet eller tapt for foreningerne. Følgende foreninger har bevilget laan under den omtalte forutsætning:

Møbelsnekkernes forening	kr. 2000.00
Malersvendenes	— " 2000.00
Murernes	— " 500.00
Skotøiarbeidernes	— " 500.00
Stenarbeidernes	— " 500.00
	<hr/>
	Kr. 5500.00

Den ordning, som nu søkes opnaet, gaar ut paa at faa frigjort de 7 kreditorer. Ved henvendelse til disse har de gaat med paa 40 % avslag av gjælden, saaledes at de 35,000 kr. som nu skyldes mot 2. prioritets pant skal betales med rund sum kr. 24,000.00 inden 11. juni d. a. For at kunne klare dette andrager derfor Bergens arbeiderforbund om et laan av 24,000 kr. av landsorganisationen.

Der er fra foreningernes side ydet store beløp gjennom indbetalt kontingent til huset. Bare i de 2 sidste aar (1908 og 1909) er av foreningerne indbetalt tilsammen kr. 17,277.98. Hertil kommer, at

foreningerne pligter med sine eiendele i huset. De hefter for husets forpligtelser en for alle og alle for en. Ingen forening kan ved at uttræde av Bergens arbeiderforbund frigjøre sig for forpligtelserne. Og i tilfælde huset ikke kan klare sine forpligtelser og gaar konkurs er der retslig adgang til at lægge beslag paa foreningernes eiendele. For at komme løs maatte foreningerne oppløses. Derved vilde de dog ikke redde sine opsparede eiendele; men de vilde bli fri for fremtiden.

Hvis altsaa huset ikke kan skaffe de penge, hvorom der er andrat, vil forpligtelserne ikke kunne klares. Foreningerne vil derved ikke alene tape, hvad de hittil er lagt i huset, men de hefter ogsaa hver for sig for husets gjæld, hvilket fremgaar av følgende av overretssakfører *Carl Stiegler*, Bergen, avgivne uttalelse:

„Til
Bergens arbeiderforbund, Bergen.

Det mig til besvarelse forelagte spørsmål gaar ut paa, om en forening naarsomhelst kan uttræ av forbundet med den virkning, at den ved sin uttræden uten videre er løst fra sine rettigheter og forpligtelser likeoverfor Folkets hus.

Ifølge lovenes § 2 optar forbundet kun de, som vil anerkjende dets love. Da denne betingelse er ueftergivelig og forbundet ifl. § 1 er en samling av foreninger, som har sluttet sig sammen om kjøpet av Folkets hus og i fællesskap at svare de paa eiendommen hvilende forpligtelser, har enhver forening som indtræder i forbundet, forpligtet sig til i fællesskap med de øvrige foreninger at svare forpligtelserne. Men er en forening først kommet i et forpligtelsesforhold til Folkets hus, formenes det at være klart, at den ikke løses fra sine ifl. lovene paaatagne forpligtelser alene derved, at den erklærer, at den agter at uttræ av forbundet. Det gjælder her et tosidet retsforhold. Begge parter maa være enige. Kan ikke enighet oppnaas i mindelighet, maa tvisten bli at løse ad retslig vei. Eiendommen Folkets hus eies av **samtlig**e foreninger, der er medlemmer av forbundet. Ansvarsforholdet er ikke begrænset. Herav følger, at **samtlig**e hefter en for alle og alle for en.

Lovene kan ikke sees at indeholde nogen bestemmelse om opsigelse. Er noget herom avtalt, gjælder naturligvis det. Har man ikke været opmerksom paa dette forhold, forekommer det mig, at man maa si, at enhver forening maa antas at ha ret at sige sig op med et rimelig varsel. Men herav følger vel at merke ikke, at vedkommende forening ved sin uttrædelse ogsaa uttrær av sit forpligtelsesforhold til Folkets hus. Dette forhold maa løses — som før sagt — enten i mindelighet eller ad retslig vei.“

Husets daarlige stilling er en følge av den meget slette ledelse og administration, som det fremgaar av den foran indtagne redegjørelse. Det maa ansees for givet, at huset gjennom aarene har tapt ganske anseelige beløp derved.

Imidlertid er sakerne nu kommet i bedre gjænge. Det styre som huset nu har, bestaar av interesserte fagforeningsmænd og den økonomiske og regnskapsmæssige ledelse staar under tilsyn av en utmerket partifælle, kommunerevisor *Jesper Sundal*. Der er bragt orden i sakerne.

Ved at erholde laanet vil altsaa huset kunne bli i fagforeningernes eie, man vil faa et avslag paa gjælden stort 11,000 kr. og desuten vil man fritages for at kjøpe en tilstøtende tomt. som er av den beskaffenhet, at den ikke med fordel kan anvendes av Folkets hus, idet den bygning, som eventuelt kan reises der, vilde bli meget upraktisk og utjenlig til øiemedet. Dertil kommer, at man i tilfælde utvidelse kan faa meget fordelagtigere vilkaar ad anden vei.

Den omtalte tomt er indkjøpt av husets kreditorer for 13,000 kr. Der er saa truffet en avtale om, at huset fra 1913 skulde overta tomten for denne pris. Hvis laanet gaar i orden, frafalder kravet herom.

Ved konferanse med foreningsstyrene og formændene fik formanden det absolute indtryk, at det vilde være til ubodelig skade for arbeiderbevægelsen i Bergen, om huset skulde gaa overende. Til huset staar nu tilsluttet 22 fagforeninger som alle har betalt sin kontingent. Samtlige 22 foreninger har anbefalet laanet, likeledes Norsk jern- og metalarbeiderforbunds stedlige styre og Norsk arbeidsmandsforbunds stedlige styre.

Da det vilde være meget vanskelig for sekretariatet eller hovedstyret at yde et saa stort laan som dette, særlig nu like foran kongressen, blev der av formanden og Jesper Sundal gjort henvendelse til kreditorerne om forlængelse av fristen. Dette lykkedes ogsaa, saaledes at de undertegnede paa at vente til 5. juli. Det var styrets saavel som hr. Sundals opfatning, at fik man ikke laant pengene til den tid, stod huset ikke til at redde for arbeiderne.

Saken kom saa op til endelig behandling i sekretariatmøte 16. april.

Sekretariatet finder at maatte uttale sin beklagelse over den maate, hvorpaa huset har været ledet og administreret gjennom aarene. Man er av den mening, at de dispositioner, som er foretat og den kontrol som har været ført er i høi grad klanderværdige og har været til stor skade for arbeiderbevægelsen. Man er heller ikke overbevist om, at det forretningsmæssig set er nogen fordel for foreningerne at beholde huset, hvis de kunde skille sig av med det uten altfor store ulemper, selv om de derved taper hvad de hittil har lagt i huset i form av indbetalt kontingent.

Der er dog et forhold, som er av den natur, at det synes ganske at utelukke tanken om at kunne skille sig av med huset. Som det fremgaar av hvad foran er anført, *hefter nemlig foreningerne en for alle og alle for en for husets gjæld*. Ved en eventuel konkurs, vil saaledes foreningerne ikke alene tape, hvad de hittil har lagt i huset, men de vil ogsaa kunne gjøres ansvarlige for gjælden paa den maate, at foreningernes eiendele, kassebeholdninger etc. vil bli beslaglagt. Hvad foreningerne maatte sidde inde med i sine kasser i form av kontante penge etc. vilde bli forlangt utbetalt til dækkelse av gjælden

og eventuelt kunne inddrives ad retslig vei. For flere foreningers vedkommende er beholdningerne ikke saa smaa, og det vil være ganske ruinerende for disse, om de skulde avgi sine opsparede penge, likesom det i høi grad vil bidra til at svække og stagnere deres virksomhet. Heller ikke fremtidig vil foreningerne kunne fri sig for ansvar. Den eneste utvei maatte da være at opløse foreningerne.

Hertil kommer, at det saavel for fagorganisationen som for arbeiderbevægelsen i Bergen i det hele vil bli en moralsk svækkelse av alvorlig art, om huset under disse forhold skulde maatte opgives. Det maa være unødvendig her nærmere at paavise alle de ulemper, som maatte bli en følge herav, saavel for bevægelsens fortsatte indre virksomhet, som likeoverfor bevægelsens stilling utad i det kommunale og offentlige liv.

Sekretariatet finder, at hensynet til de mange foreninger, som er interessert i huset, og det forhold, som de staar i likeoverfor husets forpligtelser, tilsiger at andragendet ikke kan avvises, men maa forelægges kongressen til avgjørelse. Videre finder sekretariatet, at saavel de økonomiske interesser, der staar paa spil, som arbeiderbevægelsens stilling i det hele tat likeoverfor denne sak, gjør det til en tvingende nødvendighet for organisationen at træ støttende til ved at yde Bergens arbeiderforbund det ansøkte laan.

De nærmere betingelser for laanet ønskes av laantagerne fastsat saaledes, at det blir avdragsfrit i 9 aar, hvorefter der betales et aarlig avdrag stort kr. 3000.00. I løpet av 9 aar vil nemlig efter beregningen Bergens sparebanks laan være nedbetalt til kr. 70.000. For laanet gives en 2. prioritets pantobligation med optrinsret.

Efter de foreliggende opplysninger finder sekretariatet at maatte indstille paa:

Kongressen indvilger i, at Bergens arbeiderforbund erholder et laan av landsorganisationens midler, stort kr. 24.000.00 — fire og tyve tusen kroner.

Laanet gis mot en 2. prioritets pantobligation i Folkets hus, Bergen. Der betales en rente stor 4 pct. p. a.

Laanet blir avdragsfrit i 3 aar, hvorefter der betales et aarlig avdrag stort kr. 2000.00.

Sekretariatets medlemmer *Ormestad* og *Sethil* forbeholder sig at stemme mot, at laanet indvilges.

Dagsordenens punkt 17. Fabriktilsynsloven.

Med industriens raske utvikling i vort land følger ogsaa, at spørsmålet om en effektiv fabriktilsynslov er blit særlig aktuelt. Ved lovens behandling i 1909 blev en hel del av de mere værdifulde bestemmelser, der var bragt i forslag, nedvotert. Resultatet blev en fabriktilsynslov, som for arbeiderne ikke bragte særlige forbedringer utover det som indeholdtes i den gamle lov. Allerede iaar har der været forslag oppe

om forandringer i loven og fra cellulosearbeidernes forening, Sarpsborg, er til kongressen indsent forslag om optagelse av statistikk i den hensigt, at der skal fremsættes forslag til forandringer. Sekretariatet har derfor fundet, at kongressen bør behandle spørsmålet i hele sin bredde og fremholde sit standpunkt til de forskjellige bestemmelser. I den anledning opnævnte sekretariatet en komité, bestaaende av *M. Ormestad*, *M. Christoffersen* og *Gunnar Sethil*, hvis indstilling, der i det væsentligste er tiltraadt av sekretariatet, herved følger:

Forslag til forandringer i lov om tilsyn med arbeide i fabrikker m. v.

Noget foregangsland med hensyn til arbeiderbeskyttelseslove har Norge ikke været, og er det fremdeles ikke. I forskjellige retninger er vi efter de fleste andre europæiske lande.

Ved kongelig resolution av 19de august 1885 nedsattes en kommission, der skulde ta under overveielse spørsmålet om istandbringelse av love angaaende tilsynet med fabrikarbeide m. v. Fabriktilsynslove hadde da allerede i mange aar været gjældende i de fleste europæiske lande.

I 1909 var fabriktilsynsloven under revision. Enkelte forbedringer blev gjennomført, men dog ikke saa meget, at vi er kommen paa høide med andre civiliserte lande, ja i enkelte henseender som f. eks. med hensyn til børns og kvinders natarbeide staar vi endnu ved siden av Rusland og Balkanstatene.

Fabriktilsynslovgivningens hensigt er i sin almindelighet at formindske de farer, som den utviklede, moderne industridrift indebær for de arbeidende klassers legemlige og aandelige velvære ved i visse retninger at unddra forholdet mellem arbeidsgivere og arbeidere den fulde kontraktsfrihet og til fordel for arbeiderne undergi det indskrænkende og regulerende bestemmelser. Fabriktilsynsloven blir altsaa et indgrep i den personlige frihet, idet man mener, at her er saa store almene hensyn at ta, at hensynet til den enkeltes personlige frihet maa vike likeoverfor de samfundsmæssige hensyn.

De bestemmelser, der gaar ind under en fabriktilsynslov kan henføres under følgende hovedavsnit:

1. Paabud av sikkerhetsforanstaltninger paa arbeidsstederne til forebyggelse av bedriftsulykker, saaledes indkapsling av farlig maskineri, indhegning av aapninger og belysning av arbeidsrummene samt besigtigelse og kontrol med kjeler og rørledninger.
2. Bestemmelser, der tilsigter bedre sanitære forhold paa arbeidsstedet samt regler for arbeidstidens længde efter arbeidets beskaffenhet og vedkommende arbeiders alder, saaledes at overanstrengelse kan undgaaes. For kvinders vedkommende kommer bestemmelserne ikke alene at gjælde hensynet til vedkommende selv men ogsaa til den opvoksende slægt.
3. Bestemmelser om børns arbeidstid ikke alene av helbredshensyn men ogsaa for skoleundervisningens skyld.
4. Indførelse av kontrolorganer og kontrolmidler til lovens overholdelse.

Som for nævnt gjør loven et indgrep i den personlige frihet for saavel arbeidsgiver som arbeider men i særdeleshet likeoverfor arbeidsgiveren. Det er to motstridende interesser, som her møtes. De forstaaelsesfulde av arbeiderne, der har lært at forstaa nytten og nødvendigheten av en effektiv fabriktilsynslov baade med hensyn til beskyttelsesindretninger og sanitære forhold, og som derfor søker at gjøre loven bedre og bedre, og arbeidsgiverne, der føler lovens paabud generende for sig, og derfor forsøker at begrense disse. Ved behandlingen av fabriktilsynsloven siges f. eks. angaaende arbeidstiden, at det er en sak, som faar ordnes ved forhandling mellem organisationerne; men naar man under forhandlingerne kommer til dette punkt, siges, at det maa løses ad lovgivningens vei. Arbeidsgiverforeningen fremstiller sig som upolitisk organisation i motsætning til fagforeningerne; men ikke destomindre viser det sig, at arbeiderlovgivningen er noget, som indtar er bred plads i arbeidsgiverforeningens arbeide, og den organiserte planmæssige motstand mot arbeiderbeskyttelseslovenes forbedring og effektivitet har netop sit hovedsæte i arbeidsgiverforeningen.

Erfaringen har vist, at den nuværende fabriktilsynslov ikke er tilfredsstillende, seet fra et arbeiderstandpunkt, og det er netop arbeiderne, loven skal beskytte. Man skal derfor i det efterfølgende gaa noget nærmere ind paa lovens enkelte punkter, idet man som utgangspunkt benytter den nuværende lov om tilsyn med arbeide i fabrikker og i samme forbindelse fremkomme med de tilføielser eller forandringer, som ansees paakrævet:

Kapitel I. Lovens virkekreds.

Med hensyn til lovens virkekreds skulde det ansees for rigtigst, at fabriktilsynsloven og ulykkesforsikringsloven fik den samme ramme, idet lov om foranstaltninger til at sikre mot ulykker under arbeidet og lov om ulykkesforsikring for arbeiderne under arbeidet er saa nøie forbundet med hinanden, at de i størst mulig utstrækning burde være fælles. Dette er noksaa omfattende omhandlet i sekretariatets forslag til forandringer i fabriktilsynsloven. (Forslag av 9. mars 1907).

At fabriktilsynsloven burde ha den samme virkekreds som ulykkesforsikringsloven, skulde ansees ganske naturlig, da førstnævnte ogsaa befatter sig med de sanitære forhold paa arbeidsstederne og mere andet angaaende arbeidsforhold. Naar saaledes lovens hensigt er at beskytte arbeidernes sundhet, liv og lemmer samt at ivareta deres berettigede interesser i arbeidsforholdet forøvrig, saa er det ganske naturlig, at kravet om utvidelse av lovens ramme er fremkommet, og man har vanskelig for at forstaa, at der skal være saa mange innskærnkninger og undtagelsesbestemmelser. Ulykkesfaren kan være der likefuldt, om bedriften er mindre og om den er kortvarig. Naar der fra arbeidsgiverhold fremholdes de mange ulemper og utgifter, som vil følge av en utvidelse, saa kan ikke dette forstaaes anderledes, end at forholdene, saadan som de nu er, er utilfredsstillende. Og selv om det kan siges, at tilsynet ikke kan overkomme til stadighet at inspicere alle bedrifter, saaledes at det vil bli langt mellem hver gang, saa vil

allikevel det, at bedriften kommer ind under loven, bevirke en forbedring. Vedkommende arbejdsgiver vet, at bedriften henhører under loven og han føler derved et ansvar. Muligheten for anmeldelse foreligger.

Som før nævnt vilde det rigtigste være, at fabriktilsynsloven og ulykkesforsikringsloven fik den samme ordlyd, hvad virkekredsen angaar. Man skal dog henholde sig mest mulig til ordlyden i den nuværende lov og deri foreslaa de forandringer, som ansees paakrævet for at faa en effektiv fabriktilsynslov uten altfor mange undtagelsesbestemmelser og huller, saaledes at de arbeidere, der paa grund av sin virksomhet er tænkt beskyttet, ogsaa virkelig kommer ind under loven, enten nu bedriften har motor paa, under eller over 1 hestekraft, enten der arbeider 4 eller 5 mand, og at lovens bestemmelser, om hvilke bedrifter gaar ind under loven, er absolut. I tilfælde tvil, avgjøres saken av arbeidsraadet.

Man vil derfor under kapitel I foreslaa følgende, der i det væsentlige er overensstemmende med socialkomitéens flertalsindstilling 1908.

§ 2. Bedrifter, som indgaar under loven.

Denne lov omfatter, saafremt ikke i efterfølgende paragraffer anderledes uttrykkelig er bestemt:

- a. Fabrikker og de haandverks- og andre industrielle virksomheter, som drives fabrikmæssig eller ved hvilke, der anvendes anden drivkraft end menneskelig muskelkraft eller benyttes kjedler med damptryk.
- b. Stenbrud, kalkbrud og stenhuggerier.
- c. Isbedrift.
- d. Grubedrift, opberedningsverksteder, hytteverker samt andre anlæg for utvinding og forædling av mineralier.
- e. Virksomheter, hvor eksploderende stoffe fremstilles eller fabrikmæssig anvendes.
- f. Haandverk og lignende industrielle virksomheter, hvori arbeiderne beskæftiges av bedriftens indehaver paa dennes verksted eller paa andet arbeidssted utenfor arbeidernes hjem.
- g. Forretninger, som beskæftiger lager- og pakhusarbeidere samt arbeidere ved tomter, oplagssteder, dampskibsekspeditioner og lignende forsaavidt disse arbeidere angaar.
- h. Bedrifter, som omfatter bygningsarbeider, vand-, gas- og kloakledningsarbeider, brolægningarbeider, anlæg av veie, jernbaner, havne-, telegraf- og telefonledninger samt andre lignende arbeidsforetagender.

§ 2. Avgjørelse av hvorvidt en virksomhet gaar ind under loven.

Hvorvidt en virksomhet i henhold til bestemmelserne i § 1 gaar ind under loven avgjøres, hvor intet andet er bestemt, av det i § 49 nævnte arbeidsraad.

Kongen kan bestemme, at kjedler med damptryk undergives tilsyn efter denne lov, selv om de ikke anvendes i nogen av de i § 1 betegnende virksomheter.

§ 3. Anmeldelsespligt for indehaver av bedrift.

Enhver indehaver av bedrift, som gaar ind under denne lov, har inden 8 dage, efter at loven er traadt i kraft eller i tilfælde efterat virksomheten er begyndt, at anmelde samme for tilsynsmyndigheten med angivelse av dens gjenstand og art, drivkraftens art og størrelse samt antallet av dens arbeidere av begge kjøen av de forskjellige i loven omhandlede aldersklasser. Tilsynet kan derhos til enhver tid kræve sig medelt opplysninger om arbeidernes antal, kjøen, alder, sundhetsforhold og om kraftmaskinernes antal, art og størrelse.

Kapitel II. Arbeidsstedernes indretning, sundhetsforhold. Forholdsregler mot arbeidsforhold.

Paa maskinteknikkens omraade er der til stadighet oppfindelser og forbedringer. Hastigheten økes, og arbeidsintensiteten stiger. Dette har tilfølge, at ulykkesfarerne blir flere og større, og i samme forhold, som maskineriet og arbeidstempoet stiger, maa ogsaa forsikringsindretningerne forbedres og forfleres. Men de bestemmelser som allerede nu indeholdes i vor fabriktilsynslov er saadanne, at hvis de effektivt haandhæves, vil ulykkesfaren kunne adskillig indskrænkes, og man anser derfor for tiden, at det er mere paakrævet at faa et effektivt tilsyn og faa kjendskapet til fabriktilsynsloven mere almindelig utbredt end at faa forandringer i selve lovteksten, hvad sikkerhetsforanstaltninger angaar.

Dog skal man paapeke, at i § 9 burde der være en bestemmelse om, at maskinremme ikke maa paalægges under maskinens gang. likesom der i samme paragraf vel ogsaa nærmere kunde utformes, at de oppfindelser, som allerede er eller muligens kan bli gjort i retning av en hurtigere stansning av maskineriet eller dele derav naar fare er forhaanden, skal kunne paabydes.

§ 15 bør faa en tilføielse om, at der i størst mulig utstrækning maa aapnes adgang for arbeiderne til at kunne faa vaske sig og skifte klær. Enkelte fabrikker har indrettet bad for sine arbeidere, og istedetfor at dette nu er undtagelserne burde det bli regelen, isærdeleshet ved bedrifter, hvor der utvikles støv, gasarter og damp.

Kapitel III. Bestemmelser angaaende arbeidstid.

Indførelse av normalarbeidsdag er et gammelt krav, reist av arbeiderne i alle land. Det har saa ofte været fremsat, og dets berettigelse og betydning baade i sanitær og samfundsmæssig henseende har saa ofte været indgaaende drøftet og motiveret, at man ikke skal gaa nærmere ind herpaa. Arbeidernes principielle standpunkt er indførelse av 8 timers normalarbeidsdag, og man skal her indskrænke sig til at henvise til forslag av 9. mars 1907.

Tilrods for, at kravet om 8 timers dagen saaledes er gammelt her i landet og ofte har været fremholdt og bragt i forslag, er det gaat smaat med arbeidstidens forkortelse. Ti selv om man skal si, at en saadan saks gjennomførelse maa ske skridtvis, maa det dog ind-

rømmes, at skridtene som er gjort er særdeles smaa. De staar slet ikke i forhold til den industrielle utvikling i vort land.

Fra arbeidsgiverhold maa vi altid være forberedt paa at møte motstand, naar der er spørsmaal om arbeidstidens begrænsning ad lovens vei. Der fremholdes, at dette bør ske ved forhandling organisationerne imellem, likesom der ogsaa fremholdes den gamle, forslitte talemaate om arbeidernes frihet. Allerede arbeiderkommissionen av 1885 har fremholdt følgende: (Se arbeiderkommissionens indstilling I, side 45).

„Hvad der under dette punkt er indvendt, behøver, efter hvad der før er utviklet, neppe nogen særlig imøtegaelse. Man kan i saa henseende henvise til, hvad der tidligere er anført om de sanitære misligheter, der i større eller mindre grad vil ledsage de arbeideres virksomhet, hvem spørsmaalet berører. Likeledes maa man bringe i erindring tidligere ytringer om arbeidernes bundne vilje. Det ligger aapent i dagen, at der staar mange midler til raadighet for den arbeidsgiver, der vil fremtvinge en arbeidstid, der er længer, end hans arbeidere ønsker den. Som oftest blir der ikke tale om arbeiderens ønske i saa henseende. Finder arbeidsgiveren det tjenlig for sig periodisk at forøke arbeidstidens længde eller endog som regel at anvende en beklagelig lang arbeidstid, saa vil han naturligvis avskedige de arbeidere, som findes uvillige til at indgaa herpaa, heller end at forandre sin driftsmaate. Er der ikke desto større efterspørsel efter arbeidere og meget gode konjunkturer for industrien, saa er det neppe tvilsomt, hvem der vil gaa seirende ut av den kamp. Er arbeidspriserne lave, saa vil det for mange arbeidsgivere stille sig lettere at holde produktionen paa det nødvendige nivaa ved at øke paa arbeidstidens længde end ved at forbedre sin driftsmaate ved anskaffelse av bedre og nyere maskiner og lignende. Naar der henvises til arbeiderens fri vilje, saa skal det jo ogsaa indrømmes, at der gives tider, hvori arbeiderne har formaadt at tiltvinge sig bedre kaar ogsaa med hensyn til arbeidstidens længde. Det har da været under særlig gunstige betingelser for industrien, eller ogsaa har det, som i England og tildels i Amerika, været naadt som resultat av saa lange og haarde kampe, under saa megen sorg og nød blandt arbeiderne og til saa megen skade for industrien, at man vel vil betænke sig paa at henvise arbeideren til denne benyttelse av sin fri vilje, der kun kan gjøres gjældende med store kraftanstrengelser og opofrelser, paa at henvise ham til streiken for at sætte sin vilje igjennem, istedetfor at imøtekomme hans forlangende om at regulere arbeidstiden ved lov.“

Saa motstand vil et forslag om arbeidstidens forkortelse møte: men man skulde tro, at der ogsaa utenfor arbeidernes rækker efterhvert skulde ha arbeidet sig frem en saadan forstaaelse av denne reforms betydning baade i sanitær, moralsk og økonomisk henseende, at man kunde gjøre sig haap om allerede nu at faa gjennomført en forkortelse i arbeidstiden. Et skridt fremover vilde det være, om bare lovens bestemmelser blev absolut uten undtagelsesbestemmelser og dispensationer. Man skal saaledes nævne bestemmelsen om, at arbeiderne

skal ha mindst 1 times middagshvil og adgang og ophold i arbeidsrummene kun tillates, naar driften er indstillet. Ikke destomindre har departementet i medhold av loven git en almindelig dispensation, der gir anledning til den gamle praksis ved kontinuerlig drift, at arbeiderne maa til stadighet i 12 timer opholde sig i arbeidsrummet og spise og passe maskinen samtidig.

Man vil derfor foreslaa: principalt, at 8 timers dagen lovfæstes; subsidiært at der lovfæstes en 9 timers normalarbeidsdag, og at 8 timers dagen indføres ved alle sundhetsskadelige bedrifter, ved bedrifter, hvor nat- og dagskift anvendes, samt ved gruber under dagen. Likeledes, at der blir forbud mot kvinders og unge menneskers natarbeide.

I henhold hertil vil man foreslaa, at § 23 faar følgende ordlyd:

Ved unge mennesker forstaaes i denne lov, forsaavidt intet andet er uttalt, personer, som ikke ifølge § 21 er at anse som barn og ikke har fylldt 18 aar.

Barn. unge mennesker og voksne kvinder maa ikke sysselsættes før kl. 6 morgen eller efter kl. 8 aften.

Til arbeide, som indgaar under denne lov, maa unge mennesker kun anvendes, forsaavidt arbeidet er av saadan let art, at det ikke skader deres sundhet eller hemmer deres legemlige utvikling.

I § 25 strykes sidste avspit.

Som ny § 26 foreslaaes følgende:

Arbeidstidens længde for personer, som ikke ifølge § 21 er at anse som barn, maa ikke overskride 9 timer i døgnet — 54 timer i uken —. Heri er ikke medregnet hvile- og spisetider. Heller ikke er medregnet den tid, som fornødiges til arbeider, som maa gaa forut eller følge efter det egentlige driftsarbeide, saasom opfyring, pudsning, rengjøring og deslike.

§ 27. Fra bestemmelse om arbeidstidens længde for andre end barn kan følgende avvikelser finde sted:

- a. Naar naturomstændigheter, ulykkeshendelser eller andre upaaregnelige begivenheter bar forstyrret et enkelt anlægs regelmæssige drift eller utsætter driften for at forstyrres, kan paa derom indgit andragende den daglige arbeidstid av tilsynet tillates forlænget for et tidsrum av indtil 3 uker i et kalenderaar, for længere tid indtil 6 uker av vedkommende regjeringsdepartement. Dog utkræves ingen tilladelse for de to første døgn.
- b. Arbeidstiden kan ogsaa av tilsynet tillates forlænget for voksne arbeidere, naar den betimelige fuldførelse av overtagne bestillinger medfører arbeidspress. I dette tilfælde skal tilladelsens varighet for hver gang av tilsynet fastsættes og maa ikke overskride 3 uker for hver gang.
- c. Tilladelse til forlænget arbeidstid kan ved almindelige forskrifter av tilsynet meddeles for bedrifter, for hvilke det er særeget, at der til sine tider arbeides længere end sedvanlig, samt for voksne arbeidere, hvor længere arbeidstid er nødvendig, for at ikke raastoffe eller det færdige produkt skal ta skade. Den av tilsynet givne tilladelse kan ikke gjælde for længere tidsrum end 3 mdr. i løpet av et kalenderaar, og træder ikke i kraft, førend den er godkjendt av vedkommende regjeringsdepartement.

§ 28. *Overarbeide. Maksimalarbeidsdag.*

Arbeide som i medfør av § 27 strækker sig utover den i § 26 fastsatte daglige eller ukentlige arbeidstid henføres til overarbeide. Den samlede ukentlige arbeidstid for arbeidere, som ikke efter denne lov er at anse som børn, maa i intet tilfælde overskride 66 timer.

§ 29. *Søn- og helligdagsarbeide.*

Som den nuværende § 27 med undtagelse av, at første avsnit kommer til at lyde:

Fra kl. 6 aften før en søn- eller helligdag til næste dags eller naar 2 eller flere helligdage følger paa hinanden til sidste helligdagsaften kl. 10 maa arbeide ikke finde sted.

§ 30. *Barselkrinder.*

Som den nuværende § 28.

§ 31. *Skjærpende bestemmelser for sundhetsskadelige bedrifter m. v.*

Som den nuværende § 29.

§ 32. *Begrænset arbeidstid for sundhetsskadelige bedrifter.*

I de bedrifter eller dele av samme, som ifølge den i foregaaende paragraf omhandlede av kongen utfærdigede fortegnelse ansees at være forbundne med særskilt fare for sundheten saavel som i bedrifter eller dele av samme, hvor nat- og dagskift anvendes samt ved grubearbeide under dagen maa arbeidstiden for hver enkelt arbeider ikke overskride 8 timer for hvert døgn bortset fra den overskridelse, som ved arbeider der drives uavbrutt, finder sted ved en arbeiders overgang fra dagarbeide til natarbeide eller omvendt.

For i høi grad sundhetsskadelige beskæftigelser kan en endnu kortere daglig arbeidstid fastsættes av vedkommende regjeringsdepartement efterat de i § 32 1. led nævnte erklæringer er indhentede.

Kapitel IV.

Bestemmelser om arbeidsforholdene forøvrig.

Hvad der i dette kapitel særlig er at bemerke er den paa forskjellige steder givne adgang til specielle overenskomster eller kontrakter. Dette tror man er noget man bør komme væk fra. Ved lov og organisationsmæssig overenskomst skal forholdet mellem arbeider og arbeidsgiver fastsættes. Likeledes bør man komme væk fra den gamle praksis med bøter og fradrag i lønningerne for mangelfuldt arbeide eller beskadigelse av gods. Der aapnes adgang for vilkaarligheter, som ikke længere bør tolereres. Forseelser bør paatales ved lov og rettergang.

Man skal her for oversigtens skyld henholde sig til paragrafernes rækkefølge som i den nuværende lov.

§ 30 *uforandret.*

§ 31 1. avsnit uforandret.

2. avsnit bør lyde:

Ved kollektivt overenskomst mellem arbejdere og arbejdsgivere kan dog andre opgjørfrister bestemmes.

3. avsnit:

Der maa ikke fra arbejdernes lønning gjøres fradrag i særskilt øiemed uten dette sker i henhold til kollektivoverenskomst eller med hjemmel i lovgivning eller reglement.

4. og 5. avsnit som nu.

§ 32.

Opsigelsesfristen mellem arbejdsgivere og fast arbeider er 14 dage, naar ikke anderledes er fastsat ved kollektivoverenskomst eller reglement o. s. v. som i den nuværende lov.

§ 33 utgaar.

§ 34. Kun første avsnit bibeholdes.

§ 35 bibeholdes.

§ 36 bibeholdes.

§ 37. Kun første avsnit bibeholdes.

§ 38

bør faa en tilføielse om, at hvor dispensationer fra loven er git, skal ogsaa det opslaaes paa arbejdsstedet.

§ 39.

Arbeidsgiverne saavel som arbeiderne kan ikke i videre omfang end loven uttrykkelig hjemler vedta fravikelser fra lovens forskrifter.

Kapitel V.

Tilsynet.

At tilsynet blir gjort saa effektivt som mulig er noget av det viktigste ved hele loven. Derfor maa efter vor formening de bestemmelser i den nuværende lov, der kan svække tilsynets effektivitet, fjernes. Dette er saaledes tilfældet med bestemmelsen i § 45 om, at en arbeider ikke kan inspicere bedrifter av samme art som den, hvor han har sysselsættelse. Loven indeholder bestemmelse om, at der i det stedlige fabriktilsyn skal indvælges mindst 1 arbeider, og ved valget bør haves for øie, at ialfald en av de valgte har noget kjendskap til maskiner og deres bruk. Den indvalgte arbeider i tilsynet vil ofte være den, som bedst tilfredsstiller kravet om kjendskap til maskiner og deres bruk: men efter bestemmelsen i § 45 vil han ikke kunne inspicere der, hvor han skulde ha de bedste betingelser for at gjøre effektiv nytte i tilsynet. ja paa mange steder vil den indvalgte arbeiders deltagelse i tilsynet bli indskrænket til det rent minimale, eller kanske han vil bli helt avskaaret fra at delta. Eksempelvis skal nævnes, at en mekaniker eller verkstedarbeider indvalgt i tilsynet i Kristiania ikke

vil kunne inspicere ved noget verksted. En mekaniker skulde netop paa grund av sit kjendskap til maskiner ha gode betingelser som tilsynsmand; men indvalgt i tilsynet vil han ikke kunne gjøre paa langt nær den samme nytte, som naar bestemmelsen i § 45 utgaar. Saavidt vites har før hver av tilsynet hat sit distrikt. Dette vil nu vanskelig-gjøres ved § 45, hvis den indvalgte arbeider tilhører en branche med mange fabrikker. I Norderhov er der omtrent bare træsliperier. En sliperiarbeider skulde naturligvis ha de bedste betingelser for at bli valgt ind i tilsynet; men han vil ikke kunne inspicere netop fordi han er sliperiarbeider. I Aalen skulde det være naturligst, at en grube-arbeider blev indvalgt; men da der i bygden vistnok ikke er andre tilsynspligtige bedrifter end gruber, vil han ikke kunne delta. Man skal indskrænke sig til disse eksempler; men samtidig vil man ikke undlate at nævne, at bestemmelsen vistnok er indkommet ved en misforstaaelse, men allikevel viser det sig vanskeligheter ved at faa den væk. Arbeidsgiverne har faat den og finder nu at den er bra. Her maa bremses mener de. Med hensyn til det oprettede arbeidsraad vil man foreslaa enkelte forandringer sigtende til at raadets virksomhet utvides.

Til de nuværende paragrafer vil man foreslaa følgende:

§ 40 bibeholdes.

§ 41 bibeholdes.

§ 42 bibeholdes,

med undtagelse av, at der blir en rettelse at foreta med hensyn til de paragraffer, der henvises til.

§ 43 bibeholdes.

§ 44 bibeholdes.

§ 45. I slutningen strykes ordene: eller en anden av samme art.

§§ 46, 47 og 48 bibeholdes.

§ 49.

Arbeidsraadet bestaar av 5 medlemmer og har sit sæte i Kristiania. Raadets formand med varamand skal ha juridisk utdannelse og beskikkes av kongen for 5 aar. De øvrige 4 medlemmer med varamænd, hvorav 2 skal være arbeidsgivere og 2 arbeidere, opnævnes av stortinget for 3 aar ad gangen efter indstilling av styrerne for henholdsvis arbeidsgivernes og arbeidernes centralorganisationer. Ved saadan indstilling opsattes det dobbelte antal. Raadet kan for enkelte leiligheter tilkalde specielt sakkyndige.

De med raadets virksomhet forbundne omkostninger utredes av statskassen.

Arbeidsraadet har foruten at utføre de det i nærværende lov paa-lagte hverv at fungere som konsulent for vedkommende regjerings-departement specielt i saker vedrørende fabriktilsynet. Raadet kan ogsaa efter eget initiativ opta til drøftelse saker, der falder indenfor nærværende lovs omraade og uttale sig om dem, saavel overfor regje-

ringen som tilsynet. Særlig er det berettiget til overfor handels- og industridepartementet at fremsætte ønsker og forslag vedrørende arbeiderbeskyttelse.

De nærmere regler om raadets virksomhet utfærdiges av vedkommende regjeringsdepartement.

Kapitel IV. Straffebestemmelser.

Disse bibeholdes væsentlig i overensstemmelse med den nuværende lov.

*

Man har i foranstaaende paapekt de forandringer, som man anser spesielt paakrævet i den nuværende fabriktilsynslov. Der kunde naturligvis være grund til en langt mer omfattende motivering i saken: men da denne behandling ikke er tænkt som den endelige, har man herigjennem væsentlig tænkt at fremtrække linjerne for den videre behandling. For de mere principielle spørsmåals vedkommende foreligger allerede før ikke saa litet av materiale, hvortil der kan henvises like fra arbeiderkommissionens udredning til sakens behandling i 1909. Adskillig av dette er endnu sandheter, som kan gjentages, men utviklingen har ført det med sig, at der er sider av denne sak, som fremdeles kunde trænge nærmere at undersøkes og fremskaffes som bevismateriale. Erfaringen har vist, at det har sin store betydning for en saks heldige løsning, at den er grundig bearbeidet paa forhaand og ledsaget med bevismateriale og statistiske opplysninger. Vi har derfor tænkt, at sekretariatet i visse retninger skulde indhente oppgaver og uttalelser fra avdelingene til støtte for motivering av forslagene.

Der er til kongressen indkommet følgende forslag fra cellulosearbeidernes forening, Sarpsborg, hvilket forslag ogsaa er anbefalet av Arbeidsmandsforbundets hovedstyre:

„Kongressen paalægger gjennom vedkommende forbund eller foreninger tilsluttet landorganisationen at opta en nøiagtig statistikk, som indsendes til sekretariatet, over enhver, som av arbeidsgiverne ilægges mulkt for forseelser paa arbeidsfeltet eller faar fradrag i lønnen for beskadigelse av materiel eller mangelfuldt arbeide. Statistikken optages ved at besvare spørsmåal efter et av sekretariatet utfærdiget skema.

Motiver:

I henhold til § 34 i lov om tilsyn med fabrikker av 10. september 1909 har som bekjendt arbeidsgiverne ret til at ilægge sine arbeidere mulkt for forseelser paa arbeidsstedet samt ret til at gjøre fradrag i lønnen for beskadigelse av materiel og mangelfuldt arbeide. Dette rettergangsprivilegium, som her er git arbeidsgiverne, er i høi grad uretfærdig, og ueppe uogen bestemmelse i uævnte lov misbrukes mere end denne. Arbeiderne er selvsagt enige om, at bestemmelsen bør forandres derhen, at ogsaa disse forgaelser kommer under det offentliges dom. Det bør derfor være en oppgave for organisationen at foreta noget effektivt for at faa en forandring i bestemmelsen. Det første, som saaledes bør gjøres, er at faa opplysning om, hvordan bestemmelsen virker, og for at skaffe disse, har man vel ingen anden vei at gaa end til fagforeningerne. Under en eventuel revisjon av fabriktilsynsloven vil uten tvil en statistikk herom faa betydning ved sakens avgjørelse.“

Cellulosearbeidernes fagforening, Sarpsborg.

Den forandring, som her **tilsigtes**, er foretat i vort forslag til ny fabriktilsynslov og for at motiveringen her kan bli bedst mulig, vil man anbefale, at den i cellulosearbeidernes forslag omhandlede statistikk indsamles.

Likeledes mener man, at der bør indhentes opplysninger angaaende virkningen av § 45. I tilfælde det skulde være paakrævet ogsaa for andre punkters vedkommende at indhente oppgaver fra avdelingene, bør ogsaa dette gjøres. Paa grundlag av det indhentede materiale sammen med det, som allerede foreligger av statistikk til belysning av de her omhandlede forhold, utarbeider sekretariatet en mere fuldstændig **motivering** til de her fremsatte forslag til forandringer i fabriktilsynsloven og indsender samme til Stortinget.

For at vække interesse for loven og gi en klarere forstaaelse av de enkelte bestemmelser blandt arbeiderne i almindelighet, finder man, at sekretariatet bør utarbeide en utredning angaaende den nuværende fabriktilsynslov og omsende til avdelingene. Allerede dette tror man vil ha sin store betydning i retning av at gjøre loven mere effektiv.

I henhold til foranstaaende indbyder sekretariatet kongressen til at fatte følgende beslutning:

1. Kongressen paalægger sekretariatet at utarbeide en **forklaring** til den nuværende fabriktilsynslov og omsende til avdelingene.
2. Kongressen paalægger sekretariatet gjennom vedkommende forbund eller foreninger tilsluttet landsorganisationen at opta en nøiagtig statistikk over enhver, som av arbeidsgiverne ilægges mulkt for forseelser paa arbeidsfeltet eller for fradrag i lønnen for beskaedigelse av materiel eller mangelfuldt arbeide. Statistikken optas ved at besvare spørsmaal efter et av sekretariatet utfærdiget skema.
3. Likeledes indhentes uttalelser angaaende bestemmelsen i § 45 om, at en arbeider ikke kan inspicere bedrifter av samme art som den, hvorved han selv har **sysselsættelse**, har nogen indvirkning paa tilsynets effektivitet.
4. Andre faktiske opplysninger vedrørende fabriktilsynsloven, der kan være av betydning at faa konstatert i motiverne for forslag til forandringer i loven, pligter avdelingene efter opfordring fra sekretariatet at skaffe.
5. Paa grundlag av de saaledes indhentede opplysninger ved siden av det materiale, som allerede foreligger i **utredninger** og statistikk, utarbeider sekretariatet motiver til de i det foregaaende fremsatte forslag til forandringer i fabriktilsynsloven for oversendelse til stortinget.

Dagsordenens punkt 18. Bank for arbeiderbevægelsen.

Fra Norsk arbeidsmandsforbund.

„Ved aktietegning opprettes en bank for arbeiderbevægelsen“.
Bollesmedenes og valsearbeidernes forening.

Dagsordenens punkt 19: Ansættelse av en sakfører.

Fra Norsk arbeidsmandsforbund.

„Kongressen bemyndiger Landssekretariatet til at ansætte en dygtig sakfører. Denne skal være landsorganisationens juridiske konsulent og til enhver tid ivareta de organiserte arbeideres interesser. Lønnen fastsættes av kongressen.

Motiver:

Som det vil være enhver bekjent, forefaller der landet rundt dagligdags saadanne tilfælder, som gjør det paakrævet for den enkelte arbeider ad juridisk vei at opnaa sine rettigheter. Som eksempel kan nævnes, at en eller flere medlemmer av organisationen blir opsagt av sin arbeidsgiver paa staaende fot fra sit arbejde, som imidlertid er av den beskaffenhed, at de tilkommer 14 dages opsigelsesfrist ifølge loven.

Arbeidsgiveren negter i mange tilfælder at utbetale beløpet under et eller andet paaskud. En proces blir da nødvendig for at disse arbeidere kan faa sin ret. Arbeiderne selv savner dog i de fleste tilfælder midler til at kunne fremme sin sak ad den vei, og det offentlige kan i saadanne tilfælder avvise saken efter eget forogdt-befindende, og vedkommende maa opgi sin lovlige ret. Dette vil midgaaes, naar man har en fastlønnet juridisk konsulent, som kan anta sig saken.

Likeledes forefaller hyppige tilfælder ved de forskjellige bedrifter, at en eller flere arbeidere blir dræpt eller kvæstet av den grund, at vedkommende fabrikk eller arbeidsleder ikke har befulgt de i fabrikktilsynsloven paabudte anordninger. Var i saadanne tilfælder juridisk assistance at erholde for de skadelidte, saa vilde i mange tilfælder den nedsatte juri tilkjende den eller de en skadeserstatning utover det beløp, som Riksforsikringsanstalten er pliktig til at yde.

Skulde den ansatte mands hele tid ikke medgaa utelukkende til at løse opgaver av juridisk art, gaar vi ut fra, at passende arbejde av andet slags, som forhandlinger, foredragsturneer m. v. til enhver tid findes i sekretariatet. Tilsidst vil vi paapeke, at mange arbeidsgivere vilde bli mere forsigtige med overgrep og trakasserier, naar de vidste, at selv den fattigste arbeider ogsaa ad rettens vei kunde opnaa sin fulde ret, naar organisationens andre vaaben ikke for anledningen med held kunde anvendes. Ansættelsen av en juridisk utdannet i sekretariatet vil derfor bidra sit til at øke respekten for organisationen i arbeidsgivernes leir.

Notoddens murarbeiderforening.

Fra Sekretariatet.

Forslaget er ikke praktisk gjennomførlig. En sakfører ansat paa landsorganisationens kontor vilde kun faa praktisk betydning for medlemmerne i Kristiania. De andre maatte nøie sig med „juridisk spørsmål og svar“. En fastlønnet sakfører, selv med begrenset arbeidsmengde, maatte betales med 5000 kroner mindst. Hertil kommer retsportler og andre omkostninger, samt mulig ilagte saksomkostninger i tapte saker, som vel ogsaa landsorganisationen maatte utrede naar alle skulde ha fri proces.

Sekretariatet mener forøvrig at denne sak nærmest henhører under forbundenes virkeomraade. Man er bekjent med at flere forbund allerede nu yder sine medlemmer fri sakførsel, iallefald naar det angaar saker som har interesse utover det enkelte tilfælde. Forøvrig forholder det sig ikke saa, at det offentlige kan avvise klager efter forogdt-befindende. De nævnte spørsmål, erstatning for manglende opsigelsesfrist, avgjøres av haandverksret eller som private politisaker. Paa landet av sorenskriveren. Enhver klage som kan indgis baade skrift-

lig og mundtlig maa optas til doms. Politisaker koster ingenting og man har ikke engang ret til at anvende sakfører i denslags rettergang medmindre begge parter derom er enig.

Spørsmålet om en anden ordning med retshjelpen er opsat paa arbeiderpartiets program i følgende form: „Retpleie og adgang til retshjelp ved offentlig eller kommunal sakfører uten direkte betaling“.

Reformen maa altsaa ordnes nærmest ad kommunal vei.

Sekretariatet indstiller paa forkastelse av forslaget fra Notoddens murarbeiderforening.

Dagsordenens punkt 20. Indførelse av et organisationsmerke.

Fra Norsk skotøiarbeiderforbund.

„Kongressen skal beslutte at indføre et fælles organisationstegn for landsorganisationens medlemmer. Som et passende symbol foreslaar foreningen billedet av Marcus Thrane forsynet med dato og aarstal for den første arbeiderforenings stiftelse“.

Avdeling 4, Stavanger.

Protokol

over

forhandlingerne ved Arbeidernes faglige
landsorganisations 6. kongres
i Kristiania 27. juni—3. juli 1910

Kongressens aapning.

Arbeidernes faglige landsorganisation i Norge aapnedes av landsorganisationens formand, *Ole O. Lian*, den 27de juni 1910 kl. 10.20 formiddag i Folkets hus' store sal. Denne var særdeles vakkert smykket med flag, røde vimpler og grønt. I salens fond var den store tribune reist med en vakker flagdekoration som bakgrund med Finlands, Sveriges, Danmarks og Norges farver.

Like ved tribunen hadde kongressens spesielt indbudne gjester faat plads. Det var riksdagsmand *E. Söderberg* fra Stockholm, kasserer i den svenske landsorganisation (dennes formand, hr. *Herman Lindqvist*, ankom senere), formanden for De samvirkende fagforbund i Danmark, *Carl F. Madsen*, kasserer i landsorganisationen i Finland, *K. Vartiainen*, videre den fungerende formand for Det norske arbeiderparti, *Chr. H. Knudsen*, formanden for Norsk guldsmedarbeiderforbund, *E. Gabrielsen*, og formanden for Norges underordnede handelsstands landsforbund, *Chr. Dybwad*. Iberegnet sekretariatets medlemmer og medlemmer av det tidligere hovedstyre var der fremmøtt ialt 177 repræsentanter.

Hilsningstaler.

Lian slog til lyd og holdt følgende velkomsttale: Jeg skal paa sekretariatets vegne ønske kongressens repræsentanter og øvrige deltagere velkommen. Og til dette velkommen vil jeg knytte det ønske og det haab, at resultatet av de forestaaende forhandlinger maa bli til gagn for landsorganisationen og dens medlemmer.

Jeg føler mig forvisset om, at alle som er møtt her er besjælet av begeistring og tro paa organisationen, og at enhver især av os vil gjøre hvad vi kan for at kongressens beslutninger maa bli til held og fremgang for arbeiderbevægelsen og derigjennem for det hele samfund.

Vore beslutninger vil bli fulgt med den mest levende interesse rundt om i landet.

Tusener av kammérater sætter sin lid til vort arbeide. Men andre ser med forbitrelse paa arbeiderbevægelsens fremgang. Vi kan være forvisset om, at arbeidsgiverne vil trække sine slutninger av de avgjørelser, som her vil bli truffet. Jeg er overbevist om, at kongressen vil forstaa sit ansvar og bidra til, at fagorganisationen vil gaa styrket ut i kampen for de oppgaver, som skal løses, og at samholdet vil økes, saa vi staar som en sterk enhet likeoverfor alle angrep.

Det er nu 3 aar siden vi sidst var sammen, og disse 3 aar har været rike paa utvikling. Dengang repræsenterte vi 33,000 organiserte arbeidere, idag er vi samlet som repræsentanter for 45,000. Det er en smuk forøkelse. Vi var i 1909 næsten oppe i de 48,000. Men i den sidste halvdel av aaret gik medlemsantallet ned til 43,000. Iaar har det igjen begyndt at stige, saa medlemsantallet nu er oppe i 45,000.

Vi kan herav slutte, at den nedgang, som fandt sted i 1909 kun var av en forbigaaende art. Det var mange aarsaker, som bidrog til nedgangen. Inden visse større industrier har der været adskillig stagnation med derav følgende indskrænkning av driften. Særlig har dette været følelig inden grubedriften, som paa flere steder ligger ganske nede. Det synes som kapitalen gjør obstruktion likeoverfor koncessionslovene, i forventning om, at den „frisindede“ regjering skal faa lavet lovene om efter kapitalisternes recept. I ethvert fald drives der nu mange steder bare saavidt, at man opfylder lovens krav om „drift“. Ogsaa inden andre industrier har der været indskrænkninger, som har hat indflydelse paa medlemsforholdet.

Endel indflydelse øvet vel ogsaa ekstrakontingenten til storstreiken i Sverige. Flere forbund hadde til denne utlignet 1 kr. pr. uke. Naar vi tar i betragtning at ca. 30,000 av de organiserte arbeidere er kommet til i de sidste 4—5 aar, saa er det ialfald forklarlig, at nogen faldt fra under den tid, ekstrakontingenten paagik. Stort set maa det sies, at den norske fagorganisation med hæder har fylt sin plads i det internationale broderskap under den store kamp i vort naboland.

I den forelagte beretning har repræsentanterne det nødvendige materiale til at bedømme virksomheten i det forløpne aar. Den har været rik og mangeartet. Sekretariatet har i beretningen gjort rede for sine handlinger siden sidste kongres og det blir repræsentanternes sak at dømme, hvorvidt der er handlet ret. Jeg er fuldt klar over, at der er meget som kunde ønskes bedre, men alt maa sees i lys av de forhold, som har været tilstede, naar sakerne har fundet sin avgjørelse.

Jeg er derfor forvissset om, at repræsentanterne kun vil ta saklige hensyn og at de vil forstaa at fælde en uhildet dom og ta i betragtning de vanskeligheter, man har at kjæmpe med.

Der foreligger for møtet en række saker til behandling av den allerstørste interesse. Vi er kommet sammen her ikke alene for at se paa og dømme om det som er gjort, men ogsaa for at drøfte fremgangslinjerne for vor bevægelse. Vi maa indrette vort virke efter tidens krav. Fagorganisationen i Norge er ung, dens gjennombrud ligger ikke mange aar tilbake i tiden. Siden den tid har vi hat en sterk utvikling. Arbeidsgiverne begyndte med ikke at ville anerkjende os og gik nødig med paa tarifoverenskomster. Nu er de blit tvunget til at anerkjende organisationen, og tariffer er opprettet saa at si i alle fag og brancher. Av beretningen fremgaar, at antallet av tarifoverenskomster er nu over 450, omfattende ca. 50,000 arbeidere. Der har saaledes paa dette omraade været en rivende utvikling, og organisationen har opnaadd resultater, som vi ikke behøver at skamme os over.

Under vor virksomhet har vi høstet erfaringer, som vi bør nyttiggjøre os. Arbeidsgiverne har bygget sin organisation sterk og koncen-

trert sine kræfter. Selv om det med tryghet maa kunne sies, at arbejdsgiverorganisationen ikke vil kunne evne at stanse fagorganisationen, saa vil den dog øve en sterk motstand gennem at koncentrere

Aapningen av landsorganisationens 6te kongres i Folkets hus.

kapitalmagten ved at forsøke under nedgaaende konjunkturer at trykke arbeidsvilkaarene ned og svække fagorganisationen. Det blir derfor vor opgave at søke at finde de bedste former, de bedste midler til fremme av den fortsatte virksomhet.

Disse forhold vil der være anledning til nærmere at drøfte under

de forskjellige punkter paa dagsordenen, som „tarifoverenskomsterne“ og „industriforbund“ m. v. Der er saameget mer grund for kongressen at ta disse spørsmaal under alvorlig overveielse, som vi i 1911 kan komme op i en styrkeprøve med arbeidsgiverne av herhjemme hittil ukjendte dimensioner.

Jeg vil ogsaa nævne de spørsmaal som skal behandles vedrørende social- og arbeiderlovgivningen. Vor deltagelse i det politiske liv og i den parlamentariske virksomhet gjør det til en tvingende nødvendighet for de organiserte arbeidere at si sin mening om disse spørsmaal. Endelig vil jeg nævne kooperationen, som mer og mer trær frem i forgrunden, og bør bli et kraftig led i klassekampen.

Der foreligger saaledes en mængde viktige saker til løsning, og jeg vil sluttelig uttale haapet om, at vi alle i vor stilling til de forskjellige spørsmaal vil la os lede av organisationens tarv; at vi maa la de smaa hensyn vike for de store, og at vore beslutninger maa bli til gagn for vort fortsatte arbeide, saa virkningerne herav maa føles i de tusen hjem og bringe mer velstand, lykke og livsglæde ind i disse.

La Ellen Keys vakre ord lyse over vort arbeide: „Solidariteten er den „nye moral“, som nu verden over viser sig som den levende kraft, der litt efter litt skal stifte en ny lovbeskyttet arbeidsorden.“

Lians tale hilstes med sterkt bifald.

Lian præsenterte derpaa de indbudne gjester for kongressen og disse mottoges med hjertelige haandklap.

Carl F. Madsen, formand i De samvirkende fagforbund i Danmark, besteg talerstolen og takket for den opmerksomhet, sekretariatet hadde vist de danske fagforbund ved at indbyde dem til kongressen. Vi er, fortsatte hr. Madsen, sterkt interessert i at være tilstede her for paa nært hold at gjøre os bekjendt med den fremgang og utvikling, som fagorganisationen har gjort i Norge, det arbeide den har utført og de store og betydningsfulde forslag, som er fremlagt paa kongressens bord. Jeg skal dernæst overbringe en hjertelig og solidarisk hilsen fra kampfællerne i Danmark. Vi har dernede med interesse fulgt arbeidet heroppe og særlig har vi beundret de norske arbeideres store offervillighet likeoverfor de svenske kammerater under storstreiken ifjor. At de norske arbeidere optraadte med en saa sterk deltagelse i den svenske kjæmpestrid ansportet ogsaa de danske arbeidere, hvis organisation er ældre end de norskes, til en kraftydelse til de svenske kammerater. — Forholdene i Danmark er jo meget vanskelige for tiden. Der har hersket en stor arbeidsløshet. Organisationerne har hat optil 20 og 25 pct. av sine medlemmer ledige. Det er klart, at dette har vanskeliggjort fremgangen. Allikevel kan vi dog se med tilfredsstillelse tilbake ogsaa paa de sidste aars arbeide. Det har lykkedes os selv under de vanskeligste forhold ikke bare at holde stillingen, men endog at fravriste arbeidsgiverne betydelige fordele. Der forestaar jo store bevægelser endnu i Danmark. Arbeidsgiverne har maket det saa, at der til næste aar vil bli opsagt lønstariffer omfattende ikke mindre end 40—60,000 mand. Allikevel ser vi ogsaa den ting med ro imøte. Begivenheterne i Sverige har jo sat merker efter sig ogsaa hos os. Det lykkedes de svenske arbeidere at slaa tilbake det forsøk, som den

svenske regjering gjorde paa ved undtagelseslove at binde fagorganisationen. Men i Danmark, hvor arbeidsgiverne fik et sterkt og rystende indtryk av den svenske storstreik, har man slaat ind paa en noget anden taktik. Forleden fik vi en skrivelse fra arbeidsgiverforeningen med anmodning om at forhandle med dem om en lov, som skulde forbyde jernbanearbeidere, jernbane- og sporveisfunktionærer at streike eller bli gjort til gjenstand for lockout. Dette forsøk paa at lenkebinde en enkelt klasse arbeidere vil selvfølgelig bli møtt med den sterkeste og mest avgjorte motstand fra landsorganisationens side. Denne staar endnu sterk og urokket og tæller nu ca. 100,000 medlemmer og kan saaledes ogsaa se tilbake paa en sikker vekst. Vi haaber og tror, at det fremdeles skal lykkes at holde vor organisation i kraftig stand og slaa tilbake alle de angrep, som gjøres paa den fra arbeidsgivernes side. — Saa slutter jeg med at ønske kongressen et godt resultat av dens arbeide til gagn for os alle. — Bifald.

K. Wartainen, kasserer i den finske landsorganisation, steg derpaa frem, hilset av livlig bifald.

Jeg takker for indbydelsen til deltagelse i kongressen, uttalte *Wartainen*. Jeg vil samtidig paa den finske landsorganisations vegne takke de norske brødre for deres økonomiske hjelp til os aarene 1908 og 1909. Den finske fagorganisation er nu i sterk og rolig vekst. Særlig har den tat et sterkt opsving efter den finske storstreik. Og den har tat op en række spørsmaal til praktisk løsning. Foruten at virke til forbedring av arbeidernes vilkaar i det hele. Vi har lagt os efter understøttelses- og forsikringsvæsenet for arbeiderne og har utrettet ikke saalitet paa det omraade. Nu synes dog forholdene at skulle bli meget vanskelige for vor arbeiderbevægelse som for Finland i det hele. Rusland truer med en ny voldsdaad mot vort land og arbeidsgiverne ruger samtidig over angrepsplaner mot vor organisation. Fremtiden tegner sig derfor temmelig mørk for os. Men vi søker at gjøre den motstand, vi kan, og kjæmper med alle vore evner for at bevare vore faglige rettigheter og nationale frihet. — Sterk langvarig bifald.

Chr. Dybwad: Jeg skal paa den underordnede handelsstands vegne takke for indbydelsen til at være tilstede paa kongressen og ønske denne held og lykke med arbeidet til fremgang og trivsel for fagorganisationen og dens formaal.

E. Süderberg, kasserer i den svenske landsorganisation, uttalte:

Norske kammerater! Det er en hilsen fra de svenske arbeidere, en tak til sekretariatet for indbydelsen til denne kongres jeg har den fornøielse at frembære. Jeg har den opfatning, som deles av hele den svenske arbeiderklasse, at den norske arbeiderbevægelse har gjort fremskridt siden 1907. Dens omraade er utvidet og utdybet. Det vidner den dagsorden om, som er forelagt denne kongres. Det er viktige spørsmaal, som foreligger og som kræver intenst arbeide, dersom de skal bli realisert paa en heldig maate. Landsorganisationen i Norge har med kraft hævdet sin stilling overfor arbeidsgiverne, og jeg har det indtryk, at den er blit ledet med klokskap. Det er første gang jeg har anledning at være tilstede i dette Folkets hus, og jeg maa faa lov til at gratulere med denne vakre bygning. Jeg tror, at det røde flag,

som lyser ut over Kristiania fra dets tak, vil lyse vei for arbeiderne i Norge som i alle andre lande. Jeg vil benytte anledningen til at paakalde repræsentanternes opmerksomhet paa forholdene i Sverige og paa de baand, som knytter og i fremtiden — efter fjoraarets begivenheter — endnu fastere vil knytte de skandinaviske arbeidere sammen. I Sverige hadde arbeiderklassen gjennom mange aar og under megen mœie og besvær bygget op sin organisation og vidste, hvad den var værd. Den hadde vundet en sterk stilling og trængt ut i samfundet paa mange omraader. Men samtidig hadde ogsaa arbeidsgiverne organisert sig, og de benyttet sig av konjunkturerne til at prøve sin styrke. Med lockouten skulde de slaa til og gjennomføre alt det, som kunde være til nytte for kapitalisterne. Den strid, som fulgte, formaadde naturligvis ikke de svenske arbeidere at føre alene. De maatte trække store vekslers paa den internationale solidaritet. De ansaa det samtidig som sin pligt overfor utlandets arbeidere at reise sig mot arbeidsgivernes lockout-taktik. Vi tok op striden, og fremst i offervillighet og forstaaelse stod de norske og danske arbeidere. De skal aldrig bli glemt av arbeiderne i Sverige. Takket være det gode samhold mellom arbeiderne endte kampen uten at arbeidsgiverne fik sine krav igjennem. Saa tok regjeringen arbeidsgivernes sak op og forsøkte at tvinge igjennem sine avtalslove, hvis vedtagelse vilde ha hat meget uheldige følger for arbeiderne. Men ogsaa dette forsøk mislykkedes. Det vidnet dog om, at der endnu findes en liten sum av retsind igjen i den svenske riksdag.

Jeg er forvissat om, at den strid, de svenske arbeidere har utkjømpet, ikke vil være forgjæves, men vil bære gode frugter. Jeg vil be alle dere repræsentanter om at ta med de svenske arbeideres tak til sine klassefæller over det hele land. Mine ord er for ufuldkomne til at gjengi de følelser, som næres av Sveriges arbeiderklasse, men jeg vil allikevel ha uttalt det jeg her har sagt. En tak til sekretariatet og en tak til hver enkelt organisert arbeider i Norge. Under prøvelsernes tider skal organisationerne vise sin styrke. Arbeiderne har ofret meget og de vil ofre meget. Med disse ord vil jeg ønske denne kongres og den norske landsorganisation held i arbeidet for arbeiderklassens frigjørelse i Norge.

Ole O. Lian takket Söderberg for hilsenen og uttalte haabet om, at samfølelsen mellom de svenske og de norske arbeidere yderligere maatte styrkes i fremtiden.

For Finland.

Jeg skal tillate mig paa kongressens vegne at takke repræsentanterne for de utenlandske broderorganisationer for at de har mottat vor indbydelse. Jeg haaber, at de maa befinde sig vel og ha det godt iblandt os. Særlig vil jeg takke repræsentanten for Finland, hr. Wartiainen, og be ham frembære for de finske arbeidere og hele det finske folk vor inderligste sympati (kongressen reiser sig) og dypeste medfølelse i den kamp de fører mot zarens undertrykkelse. De norske arbeidere forstaar tilfulde de vanskeligheter vore finske brødre har at kjæmpe med og nærer det brændende ønske og det haab, at det tiltrods for al

motgang skal lykkes Finlands folk at gjøre sig frit. Hr. Wartiainen, motta vor dyptfölte sympati og hengivenhet for hele det finske folk og dets retfærdige kamp.

Langvarig demonstrativt bifald for Wartiainen.

Fuldmagterne.

Sekretariatet hadde nedsat en komité, bestaaende av *Sverre Iversen*, *Lian* og *M. Nygaard*, til at gjennomgaa fuldmagterne. Samtlige indsendte mandater indstilledes til godkjendelse. Indstillingen bifaldtes.

Repræsentantliste.

(I henhold til det gjennomsnittlige medlemsantal i maanederne december 1909, januar og februar 1910).

De med * betegnede repræsentanter er valgt i henhold til lovenes § 4, p. 2 b og d. og danner hovedstyret til næste kongres.

Arbeidsmandsforbundet.

(Medlemstal 20,882, ialt 49 repr.)

1. Sundt, J. K., Aamli.
2. Gudmundsen, Joh., Bergen.
3. Myhrstad, Alfred, —
4. Rontén, Gustav, Drammen.
5. Sæterbraaten, Thor, Embretsfos.
6. Førelend, Andr., Foldalen.
7. Henriksen, Einar, Fredrikshald.
8. Pettersen, Joh., Fredrikstad.
9. Tindlund, Bernh., —
10. Tandberg, Hans, Gjeithus.
11. Thron, Jørgen, Hønefos.
12. Zandnes, H., Kirkenes.
13. Andresen, Jul., Kristiania.
14. Engebretsen, H. E., —
15. Eriksen, Bernhard, —
16. Fløysbonn, Harald, —
17. Johnsen, Johan, —
18. Juell, Andr., —
19. Larsen, Leonard, —
20. Helland, A. P., Bergen.
21. Pleym, Anna, Kristiania.
22. Kleven, H. C., Lillestrøm.
23. Lundgren, Karl, Lysaker.
24. Hag, Alfred, Løkkens verk.
25. Egeland, A., Løveid.
26. Olsen, Rejnhard, Mjondalen.
27. Holth, Oscar, Moss.
28. Andersen, Jørgen, Namsos.
29. Amundsen, Oluf, Narvik.
30. Dysterud, Emil, Odda.
31. Ødegaard, Esten, Reitan.

32. Uppdal, Kr., Rjukan.
33. Moeskau, Alb., Sannesund.
34. Andersen, Joh. L., Sarpsborg.
35. Tollefsen, Teodor, Skien.
36. Taksrud, Gullik, Skollenborg.
37. Paulsen, J., Stavanger.
38. Olsen, Helmer, Sulitjelma.
39. Sundt, O. K., —
40. Lund, J. W. A., Tofte i Hurum.
41. Kalvaa, Anton, Trondhjem.
42. Viggen, John, —
43. Tønnesen, Andreas, Vennessla.
44. Henriksen, Sven, Østtelemarken.
45. *Bergersen, Johs., Fredrikstad.
46. *Fjeld, Petter, Kristiania.
47. *Tørres, Kristen, —
48. *Veber, Thomas, Løveid.
49. *Tørres, Lars, Røros.

Baker- og konditorforbundet.

(Medlemstal 768, ialt 3 repr.)

50. Nielsen, Herman, Bergen.
51. Nygaard, Johan, Kristiania.
52. *Nygaard, Jonas, —

Bokbinderforbundet.

(Medlemstal 499, ialt 2 repr.)

53. Monsen, Karl, Bergen.
54. *Steinhauser, A., Kristiania.

Centralforening for boktrykkere.

(Medlemstal 1893, ialt 8 repr.)

55. Friis, Ths., Bergen.
56. Andersen, Oscar, Drammen.

- 57. Eidsvold, Fr. Frantzen, Kr.ania.
- 58. Rogne, Joh., —
- 59. Johnsen, Sigv., Stavanger.
- 60. Scheflo, Alv, Trondhjem.
- 61. *Aarstad, M. N., Kristiania.
- 62. *Ousland, Gunnar, —

Formerforbundet.

(Medlemstal 1023, ialt 5 repr.)

- 63. Havre, H. O., Bergen.
- 64. Blattmann, Anton, Drammen.
- 65. Aalberg, Paul, Trondhjem.
- 66. *Nyhus, Emil, Kristiania.
- 67. *Olsen, Laurits, —

Hørne- og transportarb.-forbundet.

(Medlemstal 1200, ialt 6 repr.)

- 68. Andersen, Ole, Arendal.
- 69. Kristiansen, Julius, Drammen.
- 70. Syversen, Thdrvald, Kr.sand.
- 71. Rasmussen, Ole, Skien.
- 72. *Andersen, P., Kristiania.
- 73. *Wæraas, Thor, —

Jern- og metalarbeiderforbundet.

(Medlemstal 7945, ialt 22 repr.)

- 74. Heggem, B., Bergen.
- 75. Larsen, Asmund, Eidsfos.
- 76. Tellefsen, Torjus, Fevik.
- 77. Michalsen, Hans, Fredrikstad.
- 78. Baarud, Mads, Gjeithus.
- 79. Nilsen, Nils A., Gjøvik.
- 80. Martinsen, John, Kristiania.
- 81. Michelsen, M., —
- 82. Bakken, Edv., Kr.sund N.
- 83. Andersen, Oscar, Magnor.
- 84. Olsen, Jul. B., Narvik.
- 85. Rødseth, P., Salangen.
- 86. Thorp, Hilmar, Sarpsborg.
- 87. Berg, P. O., Skotfos.
- 88. Skaar, Ludvig, Stavanger.
- 89. Smith, H. C., Strømmen.
- 90. Larsen, Ludv., Sulitjelma.
- 91. Tømmeraas, K., Trondhjem.
- 92. *Borgen, Jørgen, Kristiania.
- 93. *Christiansen, Axel, —
- 94. *Hansen, Herman, —
- 95. *Melgaard, Alfred, —

Malerforbundet.

(Medlemstal 908, ialt 4 repr.)

- 96. Andersen, M., Bergen.
- 97. Pedersen, A., Kristiania.
- 98. Tranmæl, M., Trondhjem.
- 99. *Næss, Ole S., Kristiania.

Murerforbundet.

(Medlemstal 962, ialt 4 repr.)

- 100. Tjønneland, S., Bergen.
- 101. Hansen, Nils S., Kristiania.
- 102. Loe, E. M., Trondhjem.
- 103. *Evensen, Edv., Kristiania.

Møbelsnekkerforbundet.

(Medlemstal 705, ialt 3 repr.)

- 104. Systad, Chr., Bergen.
- 105. Tobiassen, M., Kristiania.
- 106. *Andersen, Albert, —

Skind- og lærindustriarb.-forbundet.

(Medlemstal 193, ialt 2 repr.)

- 107. Sæther, E., Kristiania.
- 108. *Nilsen, Johs. P., —

Skotøiarbeiderforbundet.

(Medlemstal 1224, ialt 6 repr.)

- 109. Samuelsen, Joh., Bergen.
- 110. Bjørnsen, Anton, Skien.
- 111. Jensen, Knud, Stavanger.
- 112. Cartfjord, B. O., Trondhjem.
- 113. *Bakke, M. A., Kristiania.
- 114. *Gundersen, A. E., —

Skrædderforbundet.

(Medlemstal 794, ialt 3 repr.)

- 115. Johansen, H., Drammen.
- 116. Christensen, S. M., Kristiania.
- 117. *Mittet, N., —

Slagter- og pølsemakerforbundet.

(Medlemstal 179, ialt 2 repr.)

- 118. Briskerud, E. K., Kristiania.
- 119. *Grindheim, L., —

Sporveisforbundet.

(Medlemstal 260, ialt 1 repr.)

- 120. *Rudlang, E. E., Kristiania.

Stenhuggerforbundet.

(Medlemstal 975, ialt 4 repr.)

- 121. Carlson, Elof, Aspedammen.
- 122. Bengtsen, K. F., Fredrikstad.
- 123. Pahlm, Alfr., Grorud.
- 124. *Pettersen, Albin, Kristiania.

Tobaksarbeiderforbundet.

(Medlemstal 361, ialt 2 repr.)

- 125. Hansen, Jørgen, Kristiania.
- 126. *Johansen, Hjalmar, —

Trikotagearbeiderskernes forbund.

(Medlemstal 127, ialt 2 repr.)

- 127. Olsen, Mathilde, Kristiania.
- 128. *Thorsen, Helga, —

Træarbeiderforbundet.

(Medlemstal 2380, ialt 9 repr.)

- 129. Hatland, K., Bergen.
- 130. Karlsen, Edv., —
- 131. Paulsen, P., Drammen.
- 132. Korum, O., Fredrikstad.
- 133. Birkestrand, A., Narvik.
- 134. Næsheim, M., Stavanger.
- 135. Eggen, Joh., Trondhjem.
- 136. *Rebnord, M., Kristiania.
- 137. *Wiirtz, N., —

De enkelte tilsluttede foreninger.

(Valgt i henhold til § 4, p. 2 c.)

Barber- og frisørsv. forening, Kr.a.

(Medlemstal 52).

- 138. Martinsen Næss, Thorvald.

Forgyldernes fagforening, Kr.a.

(Medlemstal 14).

- 139. Bjørnstad, Harald.

Hattarbeidernes forening, Kr.a.

(Medlemstal 91).

Korkskjærernes forening, Kr.a.

(Medlemstal 48).

Possementmakernes forening, Kr.a.

(Medlemstal 8).

Matros- og fyrbøterunionen, Kr.a.

(Medlemstal 100).

- 140. Gulbrnsdsen, Gerh.

Sjømandsf. av underordn., Tr.lhjem.

(Medlemstal 189).

- 141. Falbak, John, Trondhjem.

Stukkatorernes fagforening, Kr.a.

(Medlemstal 18.)

- 142. Jakobsen, J. M.

Repslagernes foreninger i Kristiania og Fredriksværn.

(Medlemstal 37).

- 143. Kristiansen, Karl, Kristiania.

Valgt av de enkeltris tilsluttede foreningers styrer.

(§ 4, p. 2 d.)

- 144. *Knudsen, Iver, Kristiania.
- 145. *Kristiansen, Even, —

Sekretariatet.

- 146. Lian, Ole O., Kristiania.
- 147. Iversen, Sverre, —
- 148. Ormestad, M., —
- 149. Hansen, Rich., —
- 150. Nygaard, M., —
- 151. Pettersen, H., —
- 152. Aarøe, P., —
- 153. Sethil, G., —
- 154. Aamodt, Arnt, —
- 155. Christoffersen, M., —
- 156. Nilssen, Magnus, —

Revisionen.

- 157. Olsen, Tobias, Kristiania.
- 158. Jensen, D., —
- 159. Theting, A., —

Medlemmer av det tidligere hovedstyre.

(Kfr. § 4, punkt 3).

- 160. Bjerkmann, Ivan, Arb.m.forb.
- 161. Horgen, M., —
- 162. Karlgren, Joh., —
- 163. Arnesen, A., Formerforb.

164. Strand, Oscar, Havne- og transportarbeiderforb.
165. Johannessen, A. H., Jern- og metalarb.forb.
166. Lindahl, G, Jern- og met.f.
167. Olsen, Anton, —
168. Enger, Jens, Malerforb.
169. Ramboe, Syver, enkeltvis tilsluttede foreningers styrer.
170. Johansen, Andreas, enkeltvis tilsluttede foreningers styrer.

Indbudne.

Landsorganisationen i Sverige.

171. Lindquist, Herm., Stockholm.
172. Søderberg, E., —

De samv. fagforbund i Danmark.

173. Madsen, Carl F., Kjøbenhavn.

Landsorganisationen i Finland.

174. Warttainen, K., Helsingfors.

Det norske arbeiderparti.

175. Knudsen, Chr. H., Kristiania.

Norsk guldsmedarbeiderforbund.

176. Gabrielsen, E., Kristiania.

Norges underordnede handelsstands landsforbund.

177. Dybwad, Chr., Kristiania.

Spurveisforbundet har kun valgt 1 representant. Hattemakerens, Korkskjærernes og Possementmakernes foreninger sender ingen representanter. — Helland møtte som suppleant for Osvald Martinsen. Medlemmerne av det tidligere hovedstyre M. Carlsen, A. Torp og Thv. Engebretsen møtte ikke.

Dagsordenen.

Lian refererte dagsordenen oplyste, at andragende om laan fra „Sørlandets Socialdemokrat“ i Kristianssand paa kr. 5000 og fra „1ste Mai“ i Stavanger paa kr. 3000, der var inkommet senere, vilde bli at behandle sammen med andragende fra Bergens arbeiderforbund om et laan paa 24,000 kr.

A. Pedersen gjorde opmerksom paa, at behandlingen av voldgiftsdomstole som besluttet paa forrige kongres ikke var opført.

Lian: Der har ikke været nedsat nogen voldgiftskomité og er det derfor ikke opført; men der er ingenting iveien for, at det kan bli behandlet.

Dagsordenen godkjendtes derpaa som av sekretariatet opført.

Forretningsordenen.

Lian refererte den av sekretariatet foreslaaede forretningsorden.

A. Pedersen: Det har altid været skik, at landsorganisationens medlemmer hadde adgang til galleriet under kongressernes forhandlinger, og han vilde henstille til kongressen ikke at lukke dørene for disse under nogen del av forhandlingerne.

Lian: Der er punkter paa dagsordenen under hvis behandling man kunde maatte utelukke publikum, saaledes f. eks. laanet til Bergens arbeiderforbund; men kongressen maa selv bedømme det, og den behøver derfor heller ikke avskjære sig adgangen til det.

A. Pedersen vilde under denne forutsætning ikke fremsætte forslag. Landsorganisationens medlemmer burde ha adgang.

Der fremkom flere forslag om ændring av arbeidstiden, der var foreslaat fra 9—12 og 1—5.

Aalberg foreslog 9—12 og 2—6.

H. E. Engebretsen fra 9—12 og 1¹/₂—5¹/₂.

Th. Wæraas foreslog 8¹/₂—12 og 1¹/₂—5.

Lian oplyste at arbeidstiden var ordnet efter de lokale forhold i huset, idet det var umulig for kongressen at arbeide, naar rotationspressen var igang.

A. Kalvaa: Jeg synes det er noget stridt, at vi skal ordne os efter en rotationspresse i Folkets hus. Nok er det at man tar hæsblæsende middag paa arbeidspladsene, om man ikke skal gjøre det ogsaa her. Det viste sig imidlertid under arbeidsmandsforbundets kongres, at man kunde arbeide i den tid, rotationspressen gik, om det end medførte *nogen* ulempe.

Lian: Det er ordnet saa her i huset, at man kan faa frokost mellem 12 og 1, og saa kan repræsentanterne spise middag kl. 5.

G. Lindahl: Efter vor erfaring fra ifjor vet jeg, at vi intet har at bestille her mellem kl. 5 og 6, mens pressen gaar. Det er umulig at høre mands maal. Vi kan dog faa god tid til middag naar vi begynder tidligere.

G. Ousland: Jeg synes det er praktisk **ordning** den, som er foreslaat. De utenbys repræsentanter faar derved en længere sammenhengende eftermiddagspause, som kan komme dem vel tilgode. Saa kan vi ta en lettere frokost mellem 12 og 1.

Frantzen-Eidsvold: Er der praktiske vanskeligheter ved en tid fra 8—12 og 2—5?

Lian: Kan ikke tro det, kanskje fremmøtet om morgenen saa tidlig vilde bli daarligt.

A. Pedersen støttet Frantzen-Eidsvolds forslag. Det var aldeles umulig at holde møte, naar pressen gik.

Edvard Evensen fraraadet at begynde saa tidlig som kl. 8.

Andersen foreslog, at punktet om at talerne skulde tale fra et bestemt sted i salen (talerstolen) skulde utgaa.

G. Ousland ønsket punktet bibeholdt, likesaa *Sv. Iversen*, som ansaa det heldigt for forhandlingerne, om alle talte fra et bestemt sted. Det blev foreslaat, at ordet skulde forlanges skriftlig.

Votering. Det vedtoges at tilføie til punkt 4 at ordet skulde forlanges skriftlig. Bestemmelsen om at der skulde tales fra et bestemt sted i salen besluttedes strøket. Ellers vedtoges forretningsordenen, som av sekretariatet foreslaat.

Ordstyrer- og sekretærvålg.

Til ordstyrere hadde sekretariatet foreslaat *Alb. Moeskau* og *M. Ormestad*.

Paul Aalberg foreslog *A. Pedersen* istedetfor Ormestad, idet han hævdede at denne som medlem av sekretariatet ikke burde være ordstyrer.

A. Pedersen sluttet sig til Aalberg; men det er ikke fordi Ormestad er sekretariatsmedlem. Ormestad er ret og slet en lønnet funktionær, og det er et spørsmål om han i egenskap av ansatt er berettiget til at være medlem av sekretariatet.

Sverre Iversen: Jeg kan paa ingen maate indse, at der kan reises anke mot Ormestad som dirigent, fordi han er medlem av sekretariatet.

Paul Aalberg: Vi maa faa en fuldt ut upartisk dirigent, og det kan et sekretariatsmedlem vanskelig bli. Repræsentanter for ledelsen bør ikke sættes paa dirigentpladsen. Her kan komme op mange saker, som vil gaa sekretariatet imot, og det bør ikke dirigere i sine egne saker.

Albin Pettersen foreslog *Karlgren*.

Karlgren: Jeg kan ikke vælges, da jeg ikke er stemmeberettiget paa kongressen.

Votering: Moeskau valgtes enstemmig. Ormestad valgtes med 85 st. A. Pedersen hadde 56.

Til sekretærer var foreslaat *Edv. Evensen*, *Th. Friis*, *M. Tranmæl* og *Kristofer Uppdal*. Tranmæl bad sig fritat, da han skulde referere for „Ny Tid“ og foreslog i sit sted *Alv Schefto*. Evensen, Friis, Uppdal og Schefto valgtes til sekretærer.

Lian oplyste, at journalist *Olav Kringen* og redaktør *Einar Li* var ansat som generalsekretærer og at disse utførligere skulde referere forhandlingerne.

Mandag 27. juli. Eftermiddagsmøte.

Dirigent: Moeskau.

M. Ormestad oplæste protokollen for formiddagsmøtet.

Den godkjendtes uten bemerkninger.

Dirigenten anmodet de repræsentanter der ikke var tilstede ved navneopropet om formiddagen at melde sig til sekretæren. Oscar Strand og P. Dagsrud meldte sig.

Ved behandlingen av

Beretningen

for 1ste halvaar 1907 forlangte *A. Pedersen* ordet. Han mente man burde ta hvert punkt i beretningen for sig, hvilket dirigenten gik ind paa.

Samtlige avsnit vedtoges. Regnskaperne foreslog *A. Pedersen* behandlet under et, hvorfor dirigenten foreløbig gik dem forbi.

Beretningen for 1908 gjennemgikk derpaa paa lignende maate.

Bygningsfagene i Kristiania.

A. Pedersen: Skal det være mening i samarbeidet inden bygningsfagene, maa det organiseres bedre. Man stolte kanskje paa forbundsstyrelserne og sekretariatet, men det er ikke tilstrækkelig. Taleren henstillet til sekretariatet at ha sin oppmerksomhet henvendt paa denne opgave.

Sverre Iversen: Det er foreningerne selv som har initiativet her, og sekretariatet har at overse lovene overholdt.

Sekretærposten i landsorganisationen.

A. Pedersen var ikke imot og indsaa nødvendigheten av, at der ansattes en mand i landsorganisationen paa grund av det økede arbeide.

Men naar man finder sig nødt til at trodse en beslutning paa forrige kongres, hvor to lønnede tillidshverv forkastedes, burde ikke stillingen være besat paa forhaand. Dette fremgik av den stipulerte løn og annonceringen. Men først derpaa forelagdes saken for hovedstyret. Han ansaa det hele som proformaaffære.

Lian: Ansættelsen var uomgjængelig nødvendig. Sekretariatet har ifølge lovene ret til at ansætte fast lønnet hjælp, saaledes kasserer. Men dette ansaa man mindre nødvendig end en sekretærstilling, hvorunder det statistiske arbejde skulde ligge. Der hadde anmeldt sig 61 ansøkere til stillingen og dette beviste, at disse ialfald ikke hadde opfattet avertissementet som „proforma“. Samtidig som sekretariatet besluttet at avertere posten vedtoges ogsaa at *personvalget* skulde forelægges hovedstyret; at stillingen var besat paa forhaand kunde saaledes ikke være tilfældet, idet sekretariatet ved sin beslutning om at forelægge valget for hovedstyret netop hadde lagt avgjørelsen av hvilken person der skulde erholde stillingen i hovedstyrets haand.

A. H. Johannesen hadde optat en dissens om at hovedstyret ikke bare skulde vælge manden, mens sekretariatet som en underordnet institution hadde besluttet posten oprettet. Hovedstyret er et skjermbredt for sekretariatet. *Lian* hadde i hovedstyret gjort saken til et kabinetsspørsmål.

Christiansen mente det var berettiget at nedsætte en prokolkomité.

A. Pedersen: Der er forskjel paa at ansætte hjælp mellem kongresserne og oprette en ny fast stilling. Han støttet tanken om en protokolkomité.

Lian: I lovene staar, at man kan ansætte en fast kasserer. Det var fuldt loyalt at sekretariatet gik til hovedstyret. Taleren kunde ikke tro, at hans ord var faldt som av Johannesen referert. Hadde de det gjort, var de formentlig berettiget. Hvad angaar nedsættelsen av en protokolkomité hadde tal. intet at indvende herimot, hvis dette ønskedes. Men det var vanskelig at indse det paakrævede heri. Protokollen ligger her paa kongressens bord til gjennemsyn for enhver, og den indeholder selvfølgelig intet andet end hvad der er medtat i den trykte beretning. Den trykte beretning er utarbeidet efter protokollen og er et tro uttryk for denne, selvfølgelig i en sammentrængt form.

Tranmæl: Ansættelsen var en smule eiendommelig. Paa sidste kongres blev to lønnede tillidshverv bekjæmpet. Han syntes ikke at det vidnet om *fremsyn*, at man saa kort tid efter ansaa det paakrævet. Det er inkonsekvent at en institution som beslutter en stilling oprettet ikke ogsaa kan besætte den. Taleren støttet forslaget om protokolkomité.

M. Nygaard: Hele sekretariatet var ikke enig i stillingens oprettelse. Taleren hadde i sekretariatet kjæmpet for de synsmaater som *Pedersen* og *Johannesen* hadde fremholdt. Der kunde været tat midlertidig hjælp, og posten kunde bli oprettet ogsaa paa indeværende kongres.

A. H. Johannesen vilde si, at der var delte meninger om, hvad der er loyalt. *Lians* uttalelser var et slag i bordet til hovedstyret.

Dirigenten refererte følgende indkomne forslag:

Der nedsettes en protokolkomité til at gjennomgaa og fremkomme med uttalelse om sekretariatets arbeide i den forløpne periode. *A. Christiansen.*

Andersen fandt debatten malplacert. Alle er enig i stillingens nødvendighet. Og pers nssp rmaalet, som da var det viktigste, burde hovedstyret, som skeet, avgjøre.

Lian hadde paa forrige kongres været imot 2 lønnede tillidsmænd, idet kongressens beslutning om at sekretariatet kunde ansætte kontorhjælp og endog fast kasserer paa det tidspunkt forekom ham at være tilfredsstillende. Det er klart, at kongressen netop ved denne sin beslutning hadde tilkjendegitt, at hvis arbeidet i kongresperioden øket, saa ansættelsen av en fastlønnet mand til var nødvendig, saa hadde sekretariatet adgang dertil. Den eneste formelle feil kunde da være den, at stillingen er betegnet „sekretær“ istedetfor „kasserer“. Men landsorganisationen hadde langt større behov for en sekretær end for en kasserer, især efterat der paa den skand. konferanse i G teborg i novbr. 1908 var bestemt, at statistikken skulde ofres mere opmerksomhet fra organisationens side.

Ousland: Naar alle er enig i stillingens opprettelse og at det er den rette mand man har fundet, hvad blir der da igjen at debattere om? En protokolkomité nu er malplacert. Nu behandles beretningen og siden skulde protokolkomit en komme med en indstilling, og saa skulde man kanske vedta en ny beslutning i de samme spørmaal?

Rich. Hansen: Det er overflødig at fortælle at ikke alle som sitter i sekretatet er enige i alle spørmaal. Men i den foreliggende sak var dissensen ikke saa stor, at nogen hadde villet indanke den for hovedstyret. Naar alle er tilfreds med *resultatet*, er ankerne ikke meget vægtige. Taleren trodde en protokolkomité blev proformaverk. Man maatte i tilfælde gjennomgaa alle dokumenter vedk. sakerne og vilde da ikke bli færdig for kongressen var færdig.

Gundersen hadde paa forrige kongres kjæmpet for 2 tillidsmænd og taleren hadde gl det sig over ansættelsen.

M. Ormestad var ikke klar over, hvorledes protokolkomit en skulde arbeide. Av rent praktiske grunde maatte en protokolkomité nedsettes længe for kongressen og fremlægge en trykt indstilling. I forslaget laa ogsaa en mistillid til at den trykte beretning ikke var et sandt uttrykk for den skrevne. I hovedstyret hadde *T res* foreslaat at sekretariatet ogsaa skulde besætte stillingen, men fikk kun 6 av 35 stemmer herfor.

Anton Olsen anbefalte en protokolkomité. Der kunde være detaljer i den skrevne protokoll, som ikke var kommet med i den trykte.

A. Christiansen var klar over, at det var et stort arbeide, om man skulde gaa igjennem hele protokollen, men taleren hadde kun tænkt, at komitéen skulde behandle de enkelte saker, som der vaktes debat om. For fremtiden kunde en permanent komité som antydnet bli nødvendig.

Sr. Iversen: Christiansen b r lægge til sit forslag, at komitéen fremlægger sit arbeide for næste kongres. Savner man nogen sak i beretningen, kan den efterlyses, og alt vil bli oplyst angaaende den ting.

Ousland: Det er et av de mindre geniale bænkeforslag at nedsætte en protokolkomité. Beretningen er saa utførlig, at nogen yderligere oplysning neppe kan faaes ved at studere protokollen, hvor antagelig kun beslutningerne er referert og ikke de forskj. motiveringer.

Fl ishorn: Hvis enkelte tror, at der ligger noget skjult i denne sak, er han ikke blit rokket heri ved, at sekretariatets medlemmer er saa sterkt imot nedsættelse av en komité.

Lian pr ciserte, at han uttrykkelig hadde erkl rt, at der gjerne maatte nedsættes en protokolkomite: men nytten herav kunde han ikke indse.

Christiansens forslag om en protokolkomité forkastedes mot nogle faa stemmer.

A. H. Johannesen uttalte, at Ousland altid forsvarte det ledelsen hadde gjort og altid fandt, at motstanderne ikke burde lægge beslag paa den kostbare tid. Ousland kan jo ikke staa i opposition; han maa alltid hænge i frakkeskj terne paa ledelsen.

Aarstad var blit forbauset over den reiste klander over ansættelsen av sekret rstillingen.

Julius Olsen: At kun 5—6 mand av 35 i hovedstyret dissenterer, skulde tils  kongressen ikke at opta kongressens tid mer med denne sak.

E. Sæther hadde i forstningen været tvilende, men hadde dog stemt for saken. Kritikken mot sekretariatet maa rettes mot hovedstyret. Taleren hadde ikke forstaat Lian i hovedstyret slik som Johannesen.

Tramm l: Det er fremgangsmaaten man har criticert, og det er ikke „utidigt“. Kritikken var berettiget.

Sr. Iversen: Det var et utslag av Johannesens fantasi, at han hadde opfattet Lians uttalelse som et kabinetsp rsm al.

Ousland tilbakeviste ogsaa tanken om, at der skulde været nogen trusel om kabinetsp rsm al.

Sethil: Saken er blit noie diskutert baade i sekretariatet og i hovedstyret. Ved første gangs behandling hadde taleren holdt paa, at viceformanden skulde indtræde som lønnet tillidsmand. Der var ikke tale om noget kabinetsp rsm al.

Kr. Tørres: Det var paa mit forslag, at Lian hadde gjort kabinetsp rsm al. Taleren hadde ogsaa holdt paa, at næstformanden skulde rykket ind.

Sr. Iversen: At ikke jeg kunde komme i betragtning, skriver sig fra, at jeg som valgt tillidsmand ikke vilde søke lønnet hverv i landsorganisationen.

Laan til arbeidernes presse.

L. Grindheim: Sekretariatet gaar noksaa let til at sætte penger fast. Paa denne kongres maa dette spørsmåal noie drøftes. Efter kun 2 ukers forløp i bygningsskontlikten i Kristiania fik man en ekstrakontingent.

Bakerforbundets restanse.

A. Tømmesen heftet sig ved de 1600 kr. restanser, som bakerforbundet er kommet i.

Lian: Saken vil bli behandlet i forbindelse med regnskapet. Bakerforbundet har gjort hvad det kunde for at mindske restansen. Og kongressen vil senere bestemme, om der skal gis henstand eller eftergivelse.

Tømmesen var ikke tilfreds med Lians forklaring angaaende bakerforbundet. Sekretariatet har begaat en feil ved at gi bakerforbundet denne indrømmelse. Der kunde være mer rimelighet ved at eftergi ekstrakontingent til den svenske storstreik.

Nyggaard skulde ikke nu redegjøre for bakerforbundets restanse; men landsorganisationen hadde gjort en god gjerning.

Formands-organisation.

P. Aalberg spurte, hvorfor en formandsforening i Trondhjem ikke fik staa i landsorganisationen?

Lian besvarte Aalbergs spørsmål. Man hadde henvist formændene til jern- og metalarbeiderforbundet, hvor de hørte hjemme. Det er ialfald noget helt nyt herhjemme at oprette særskilte formandsorganisationer, og spørsmålet om denne nye form for organisation har ikke været diskutert paa nogen kongres.

Tømmeraus: Formandsorganisationen i Trondhjem omfatter nu alle formænd i jernindustrien. Arbeidsgiverne hadde tvunget dem ut av fagforeningen, og det hadde bragt dem ind paa sit nye organisationsarbeide. Det var riktig, at formændene, som stod i en litt anden stilling, dannet egen organisation og fik gaa ind i landsorganisationen.

Ornestad: Spørsmålet om formænd bør tilhøre fagforeningerne har ofte været drøftet i de forskjellige forbund, og meningene herom er meget delt. Der er ogsaa mange slags formænd. Nogle er fast avlønnede som arbeidsgivernes spesielle repræsentanter og skal vareta deres interesser mot arbeidernes. Disse kan ikke godt tilhøre fagforeningerne. Andre deltar i det daglige arbeide og hører nærmere sammen med arbeiderne. I den senere tid har arbeidsgiverne begyndt likefrem at negte formænd at tilhøre fagforeningerne, og naar formændene bøier sig herfor, vil de selvfølgelig ogsaa bli negtet at staa i en særskilt formandsforening, naar denne er tilsluttet landsorganisationen. Lovene for vedkommende formandsforening i Trondhjem opfyldte heller ikke de betingelser, som landsorganisationens love fordrer, likesom selve formaålet var uklart. Der stod nemlig noget om, at den skulde ivareta formændenes interesser „til begge sider“.

Aalberg: Formændene staar i en mellomstilling.

E. Evensen: I Kristiania kræver arbeidsgiverne, at formændene ikke skal tilhøre foreningen. Svendene har motsat sig dette. Og det er ikke lykkedes at tvinge dem ut.

Loe: Denne Trondhjemsforening er ikke noget at gjøre væsen av.

Briskerud fandt det fuldt berettiget at sekretariatet ikke hadde optat denne formandsorganisation.

Rich. Hansen: Om spørsmålet: formændenes stilling til organisationen, er der stor meningsforskjel. Et sted kræver man dem ind og et andet sted negtes de adgang. I Nydalen, Hjula og Voien maatte arbeidsgiverne baade gaa med paa at formændene fik staa i arbeider-

nes fagforening og at deres løn kom med i tariffen. Formændene er lønslaver som arbeiderne og vi har ingen grund til at bekjempe dem.

I Sulitjelma er opprettet en formandsforening og taleren hadde anbefalet den at gaa ind i landsorganisationen. Taleren vilde fremsætte følgende forslag:

„Organisationer bestaaende av formænd og funktionærer kan optas i landsorganisationen. forsaavidt deres love og formaal ikke strider mot landsorganisationens love.“

Richard Hansen.

Tømmeraas: Staar enkelte formænd i arbeidernes fagforening kan de let betragtes som spioner. Det bedste er derfor at de har egen organisation.

Aalberg indsaa ikke at man skulde være saa varsom i dette spørsmaal og trodde ikke at en selvstændig formandsorganisation kunde skade landsorganisationen. Taleren anbefalte Rich. Hansens forslag.

K. Monsen: Har formændene trang til organisation har de arbeidernes fagforeninger at slutte sig til. Noget mellemed eksisterer ikke.

Falbak forstod ikke ønskeligheten av en egen formandsorganisation. Formændene maatte i tilfælde staa helt solidarisk med arbeiderne, men sympatiserer ganske naturlig med arbeidsgiverne.

Ousland: Det fremsatte forslag er meget vidtgaende og taleren vilde protestere mot at det optoges til behandling. Foreslog saken utsat til neste kongres. for at den kunde bli behandlet paa almindelig maate. I talerens fag var det almindeligst, at faktorerne tilhørte fagorganisationen, og det vilde bli en broket affære om faktorerne skulde tilhøre en særskilt formandsorganisation, som stod tilsluttet landsorganisationen ved siden av de øvrige fagorganisationer. Hvilken stilling skulde en saadan formandsorganisation indta under konflikter? Skal den iverksætte egne lønsbevægelser eller hvad skal dens opgave være? Trodde det hele var en umoden og uoverveiet plan, som ikke kunde gjennomføres og blot vilde skape forvirring til like liten nytte for formændene selv som for fagorganisationen.

Monsen henstillet til Hansen at ta forslaget tilbake.

A. Pedersen vilde stemme for at forslaget behandledes under punkt 7.

En række talere hadde ordet til forretningsordenen. Der votertes.

Ouslands forslag om utsættelse til neste kongres forkastedes med 87 mot 49.

Sv. Iversens forslag om sakens foreleggelse for hovedstyret forkastedes med stort flertal.

Engbretsen foreslog at Rich. Hansens forslag behandledes under punkt 7, hvilket vedtoges mot nogle stemmer.

Landsmøter.

Nygaard: Hvorfor er bakerforbundets kongres i 1908 uteglemt?

Lian: Vi har ikke faat nogen meddelelse.

Nygaard fandt ikke at dette var en tilstrækkelig forklaringsgrund.

A. Pedersen spurte om ikke landsorganisationen hadde en mand inden sin midte at sende istedetfor Puntervold til sjømandskonferansen i Wien.

Lian fremholdt at Puntervold hadde vist megen interesse for sjømandsorganisationen og uten godtgjørelse utarbeidet „Haandbok for sjømænd“. Da sekretariatets medlemmer var sterkt optat, hadde man derfor besluttet at Puntervold skulde reise.

A. Pedersen uttalte haapet om, at man for fremtiden fandt mere kompetente repræsentanter.

Lønsbevægelser og konflikter.

H. Pettersen forlangte ordet ianledning bygningskonflikten i Kr.a. Sekretariatet og hovedstyret hadde handlet mot 2 og siden mot 1 forbund i 1908. Man begrundet sit standpunkt med, at man ikke kunde ta en konflikt i bygningsfaget. Men da skulde man ikke siden heller kunnet ta den. Man maa med saa magre resultater ikke for fremtiden behandle et forbund paa en saadan maate.

Lian: Saavel i beretningen som i „Meddelelsesbladet“ er der utførlig redegjort for denne konflikt. Av de 5 overenskomster, som konflikten oprindelig gjaldt i 1908 var de 3 kun nogle maaneder gamle, da de blev opsagt; — de var oprettet i 1907. 1 var oprettet i 1906 og kun den ene — blikkenslagerens — hadde været gjældende nogen længre tid. Murerens overenskomst blev opsagt av mesterne nogle faa maaneder efter at den var oprettet. Følgen var at murarbeidernes blev opsagt. Tømrernes var oprettet som midlertidig — og bygnings-snekkerne sa op for at tømrernes og bygningssnekkernes overenskomster skulde bli ensartede. Mesterne møtte med avslag i lønningerne over hele linjen. Ved partsforhandlingerne kom man ingen vei. Der blev saa optat fællesforhandlinger mellem hovedorganisationerne. Efter en række møter forelaa et forhandlingsresultat, som blev forelagt parterne. Resultatet av avstemningen var, at murerne, bygnings-snekkerne og blikkenslagerne vedtok overenskomsterne, mens tømrerne og murarbeiderne forkastet samme. Forutsætningen for forhandlingerne var, at overenskomsterne blev at betragte som ikke vedtat, hvis ikke samtlige grupper vedtok dem. Sekretariatet fandt at maatte forelægge saken for hovedstyret, som under hensyntagen til den foreliggende situation ikke fandt at kunne godkjende nogen arbeidsstans paa grundlag av overenskomsternes forkastelse.

Imidlertid meddelte centralstyret i en skrivelse til sekretariatet, at dette kun kunde godkjende det foreliggende forhandlingsresultat paa betingelse av, at der blev foretat en række ændringer. Da sekretariatet erklærte, at disse ændringer ikke kunde akcepteres iverksatte arbeidsgiverforeningen lockout i de 5 fag og desforuten ogsaa i malerfaget, gibsmakerfaget m. m., ialt ca. 1600. Efter ca. 4 ukers arbeidsstans blev nye forhandlinger optat, og der opnaaddes endelig et resultat, som blev tiltraadt av sekretariatet og hovedstyret. Ved avstemningen blev overenskomsterne vedtat av murerne, murarbeiderne og blikkenslagerne, mens bygningssnekkerne og tømrerne forkastet samme. Bygnings-snekkerne hadde altsaa nu forkastet den samme overenskomst, som de 5 uker tidligere hadde vedtat. Murarbeiderne, som forkastet overenskomsten første gang hadde nu vedtat den. Varigheten blev fastsat

til 2 aar. Murarbeiderne fik en lønsforhøielse av 5 øre pr. time, bygningssnekkerne fik 2 øre mere pr. time, og fastsat en mindsteløn av 40 øre, blikkenslagerne hævet mindstelønnen med 5 øre. Arbeidstiden for samtlige fag forkortedes til 57 timer. Saken blev atter forelagt hovedstyret, som mot 4 stemmer besluttet at vedta overenskomsterne, hvorved lockouten ophørte. Man maa erindre. at der i lockouten ogsaa var inddrat fag, som ikke hadde anledning til at forbedre sine vilkaar, idet de var bundet av overenskomster, saaledes malerne. Forholdene inden dette fag var under konflikten meget kritiske. Der var intet andet at gjøre, end hvad der var gjort. I hovedstyret var der kun 4 mand, som stemte mot vedtagelse.

H. Pettersen hadde ment, at naar man sætter et og to forbund ut av spillet, maa der være andre grunde end at man ikke kunde skaffe penge til at føre kampen for.

Bernh. Eriksen spurte, om bygningsskonflikten iaar kunde behandles i denne forbindelse.

Dirigenten mente det maatte komme under eventuelt.

Johannesen trodde der vilde bli fremlagt en mundtlig behandling for 1910 og da fik *Eriksen* komme med sin sak.

Würtz fremholdt at arbeidsgiverne hadde tat den taktik til indtægt for sig, at landsorganisationen tvang den enkelte til at bøie sig. Man skulde aldrig slaat ind paa dette.

Derpaa behandlede beretningen for 1909.

Agitationen.

O. K. Sundt: Forskjellige landsdele fik anledning til at høre utredet den svenske storstreiks betydning, men nordover stanset agitationen ved Trondhjem. Hvorfor?

Lian besvarte spørsmålet med, at man hadde tat sigte paa ved en lynagitation at slaa til lyd for innsamlingen til storstreiken. Det var ikke mulig at faa flere talere eller række længere, hvor ønskelig det end kunde været ogsaa at ha naadd Nordland.

O. K. Sundt var ikke helt tilfredsstillet med formandens svar. Samtidig hadde Norsk arbeidsmandsforbund to agitatorer *Kalvaa* og *Berntsen* paa Nordland og disse burde været underrettet. Sekretariatet bør tænke mere paa Nordland.

Tirsdag 28. juni. Formiddagsmøtet.

Dirigent: *Moeskau*.

Protokollen fra forrige møte referertes og godkjendtes **enstemmig**.

Lian foreslog, at kongressen sendte et hilsningstelegram til den socialdemokratiske forening i Bergen i anledning dens 25-aarsjubelæum, hvilket vedtoges med akklamation. Følgende telegram avsendtes:

Den socialdemokratiske forening, Bergen.

Landsorganisationens 6. kongres sender sin lykønskning ianledning 25-aarsjubelæet. Leve Sophus Pihls minde!

Moeskau, Ormestad,
dirigenter.

Man fortsatte derpaa med beretningen.

Kontoret for agitation blandt kvinderne.

Gundersen: Kontoret var jo et forsøk, men efter talerens opfatning vilde ikke kvindeagitationen kunde drives i større utstrækning paa denne maate. I skotøindustrien, hvor der var mange kvinder, hadde man ikke merket nogen fremgang. Uten bebreidelser mot nogen, vilde han si, at kontoret som saadant var mislykket. Kvindeagitationen maa drives paa en anden maate. Den falder vanskelig og kvinderne maa bli staaende som halvtbetalende eller i en særskilt kontingentklasse. Desuten mister vi dem let ved ekstrakontingent. Taleren fremsatte følgende forslag:

„Det paalægges sekretariatet at nedsætte en komité, der faar som opgave at utrede spørsmålet, hvorledes organisationsarbeidet blandt de kvindelige lønsarbeidere bedst kan fremmes. Resultatet forelægges hovedstyrets aarsmøte 1911“.

Lian: Det maa erindres som Gundersen selv sier, at kontoret er et eksperiment eller en prøveinstitution. Paa forrige kongres hadde man specielt heftet opmerksomheten ved kvindeagitationen. Paa kvindernes møter kom tanken op om et eget kvindelig fagforbund omfattende alle fag; men dette strød jo mot vor organisationsform. En komité som derpaa hadde behandlet spørsmålet, stanset ved opprettelsen av et kontor. Det er vanskelig endnu at gjøre sig op en begrundet mening om dets effektivitet. Beretningen omfatter kun $\frac{3}{4}$ aar. Og den ansatte sekretær maatte først sætte sig ind i arbeidet. Kvinderne er ogsaa vanskelig at organisere. Men med hensyn til det arbeide sekretæren har utført, kunde man si, at de penge som var bevilget til kontoret, var vel anvendt. Som naturlig var i 1909 maatte kontorets agitation i dette aar, som var valgaar, væsentlig bli av politisk art. Og der er holdt en mængde politiske foredrag av sekretæren. Fra alle landets kanter er der kommet **anmodninger**, som er efterkommet i den utstrækning som det har været gjørlig. Der er ogsaa utført faglig organisation, og der er gjort arbeide av forberedende art. Man maa først saa, før man kan høste.

Forøvrig hadde taleren ikke noget imot Gundersens forslag.

Frk. Thorsen var glad over den reiste debat, fordi den viste interesse og forstaaelse av arbeidet blandt kvinderne. Det er for tidlig at si, at arbeidet er „mislykket“. Det kunde været hyggelig om arbeidet hadde gaat raskere og bedre; men som nævnt var arbeidet tungt. Det er opplysningsarbeide som trænges og taleren vilde ikke anbefale opprettelse av en 3. medlemsklasse. Men ekstrakontingenten har reduceret en række kvindelige fagforeninger. I Sverige har man i 6 aar hat eget kvindelig fagforbund, som saa var opløst. Det viste, at man ikke saa let fandt det rigtige med en gang. Taleren var ikke imot nedsættelse av en komité.

Karløren: Der burde kanskje være noget at si om agitationsmaaten, men sekretariatet burde klandres for, at det hadde anvendt for litet til agitation i sin helhet. I 3 aar var der kun brukt 2374,65 kr. Sekretariatet hadde i det hele gjort altfor litet for agitationen, saaledes i Buskerud, S. Bergenhus, Bratsberg og Nordland. Penger til agitation er ikke tapte, idet de kommer igjen med renter som i en anden lukrativ forretning. Taleren var ikke sikker paa at det var

ekstrakontingenten som hadde reducert kvindernes fagforeninger. Baade i Nydalen og Stavanger hadde man faat sin tarif gjennomført og det var desværre ingen sjelden opfatning, at naar det var gjort, kunde man ta det med ro og ha raad til at undvære organisationen.

Gundersen fastholdt, at kontingenten specielt spilte en rolle for kvinderne. Det hadde han erfaring for, men selvfølgelig **trænges** der ogsaa oplysning. Kvindernes stilling er anderledes end mændenes; de skal forlove og gifte sig. Taleren var ogsaa **enig** i, at her maatte bringes store ofre, ikke bare for kvindernes skyld, men ogsaa for mændenes egen skyld.

Tønnesen: Agitationen maa særlig drives der, hvor arbeidsmarken ligger brak.

Lian var enig med Karlgren i, at den agitation, som var drevet fra landsorganisationens side var liten i forhold til forbundenes agitation. Men hittil hadde jo opfatningen været den, at „fællesagitation“ var mindre formaalstjenlig, og at forbundene bedst kunde føre den mest effektive agitation. Tal. trodde, at agitationen fremdeles maatte ivaretas av forbundene først og fremst; disse kunde lettere drive en rent faglig agitation. Men tiden var nu ogsaa kommen til, at der fra landsorganisationens side med kraft maatte tages fat paa opplysningsarbeidet. Paa dagsordenen var opsat et særskilt punkt om agitationen, hvor spørsmålet altsaa indgaaende kunde drøftes.

Frk. Thorsen hadde ikke sagt, at kontingenten ikke spilte nogen rolle, men kun hævdet, at det er *oplysning* som **trænges** mest.

Ornestad mente, at *Gundersens* forslag burde utsættes til behandling under p. 5, hvilket vedtoges.

Frantzen Eidsvold fandt lønnen til sekretæren ved kvindernes kontor 1000 kr. for liten i sammenligning med forretningsførernes lønninger. Haabet, at der vilde bli rettet paa dette misforhold.

Julius Olsen støttet *Frantzen Eidsvolds* uttalelse. Lønnen bør mindst være 1500 kr.

Agitationen blandt sjømænd.

Smith skulde ikke kritisere sekretariatet, men resultatet var sørgelig, idet sjømandsforbundet av underordnede gik overstyr: men vi maa fortsætte agitationen. Taleren syntes ikke sekretariatet skulde avvist tanken fra Trondhjem om et nyt sjømandsforbund. Taleren vilde forbeholde sig senere at komme tilbake til saken og antydet kun nu følgende forslag:

„Det henstilles til sekretariatet at ha sin spesielle oppmerksomhet henvendt paa arbeidet for at faa sjømændene organisert og i den utstrækning, som tid og midler tillater, at yde sin medvirkning til arbeidet for sjømændenes organisation.“

Lian: Sekretariatet har ikke avvist tanken om nyt sjømandsforbund. Men belært av erfaring hadde man først villet se, om der virkelig var et **grundlag** for et saadant. Saken er opført som eget punkt 15.

Forslaget besluttedes utsat til behandling under dette punkt.

Arbeiderbevægelsens arkiv.

Ornestad vilde blot lægge ind et godt ord for arkivet. Det vil bli av uvurderlig nytte for arbeiderbevægelsen. Det er dog forholdsvis faa foreninger, som hittil har indsendt noget. Taleren indbød som formand i arkivstyret deltagerne at ta arkivet i oiesyn.

Statistik. — Fagorganisationens historie.

A. Pedersen vilde, at kongressen skulde vedta en uttalelse saalydende:

„I betragtning av den store betydning det vil ha for de organiserte arbeidere og disses organisationer og videre utvikling at faa utarbeidet en „Fagorganisationens historie“, retter kongressen en indtrængende anmodning til samtlige fagorganisationer om til sekretariatet hurtigst mulig at indsende det nødvendige materiale og henviser man i saa henseende til sekretariatets i arbeiderpressen tidligere rettede opfordring.“

A. Pedersen.

Ornestad anbefalte forslaget vedtagelse. Det vedtoges enstemmig.

Lønsbevægelser og konflikter.

Kalvaa: Naar der er konflikt paa et sted og pladsen er blokert, er det da ret, at sekretariatet paalægger organiserte arbeidere andetsteds, at de skal ntføre arbeide, som ellers vilde blit utført paa det blokerte sted? Tilfældet refererte sig til Løkkens verk. I Trondhjem utførtes arbeide for dette, og sekretariatet hadde paalagt arbeidere i Trondhjem at utføre det.

Lian: Kalvaas fremstilling stemmer ikke overens med hvad der har foreligget for sekretariatet. Dette hadde ikke ment at kunne negte, at der paa et verksted utførtes maskiner, som skulde benyttes ved Løkkens verk. Disse maskiner vilde ikke blit lavet paa Løkken, selv om der ingen konflikt hadde været.

Aamodt: Ved Trondhjems mek. verksted er ikke utført andet arbeide end saadant, man ogsaa hadde maattet gjøre der, selv om der ikke hadde været konflikt ved Løkken.

S. Henriksen: Det av Kalvaa reiste spørsmaal er av stor vigtighet for anlægsarbeidere. *Lian* forsvarer alt. Taleren var paa Løkkens verk, da konflikten brøt ut. Ved dettes mekaniske verksted kunde det arbeide utføres, som blev gjort i Trondhjem. Resultatet er, at heiseindretningen og vaskeriet er igang, og dette skulde man netop søkt forhindret. En vederstyggelighet som denne maa for eftertiden søkes undgaat. Taleren kunde ogsaa nævne flere tilfælder. Vi har nok med dem, som falder os direkte i ryggen, om vi ikke ogsaa skal frygte vore egne organiserte kamerater. Konflikten ved Løkken var ikke bare en anlægskonflikt, idet ogsaa jern- og metalarbeiderne der deltok i streiken.

Kalvaa: *Lian* var diplomatisk nok til ikke at besvare spørsmålet. Det var ingen hemmelighet i Trondhjem, at arbeidet var for Løkkens verk, og det var ikke efter anbud. Efter at sekretariatet

hadde paalagt arbeiderne i Trondhjem at utføre dette arbeide, hvorved Løkkens verk kunde fortsætte med streikbrytere, trækker landsorganisationen sig ut av konflikten, som nu bæres av forbundene.

Ommestad: Dette spørsmaal gaar igjen næsten ved hver eneste konflikt i landet. Saken er nemlig, at ethvert anlæg og enhver fabrik trenger maskiner og jernarbeide. En del av dette utføres i almindelighet av bedriftens egne folk, mens maskiner, maskindele og større jernarbeider som regel bortsættes til de mek. verksteder. Sekretariatet har hittil befulgt den fremgangsmaate, at alt arbeide, som under normale forhold antages at kunne bli utført av bedriftens egne folk, negtes, da det maa betragtes som streikbryterarbeide. Likesaa har man negtet montage av maskiner paa streikestedet. Derimot har man ikke negtet andre verksteder at forarbeide ting, som ikke kunde været utført av de streikende under normale forhold, men kun montage paa streikestedet. Dette standpunkt har ogsaa arbeidsgiverne i almindelighet respektert. At negte andet end streikbryterarbeide vilde bli sympati-streik, som da maatte dikteres overfor jern- og metalarbeiderforbundet omtrent ved enhver konflikt. Det er denslags hazard sekretariatet ikke har indlatt sig paa, da det ikke er fordelagtig at utvide konflikterne. Efter de opplysninger vi fik dreiet det sig her om et anbudsarbeide, som var overtat av Trondhjems mek. verksted, og et arbeide, som ikke kunde utføres av Løkkens folk, selv om der ikke hadde været streik. Hertil kom, at det var efterat streiken hadde paaagaat næsten $\frac{1}{2}$ aar, og hvis Løkken kunde utført dette med de streikende jernarbeidere, kunde det ogsaa blit utført av de 30 jernarbeidere (streikbrytere), verket hadde paa det tidspunkt.

M. Nygaard hævdet, at de heromtalte arbeider ikke hadde nogen indflydelse paa streikens gang.

Loc: Her burde trækkes en sammenligning mellem bygningsfagene, ti i en anden stilling staar ikke jernindustrien. Skulde jernarbeiderne kunne utføre jernarbeide i Trondhjem, maatte ogsaa murerne kunne utføre murerarbeide for Løkkens verk.

J. Olsen forundret sig ikke over, at dette spørsmaal, der var vel værd en nøiere drøftelse, blev reist, men det burde behandles under punkt 8 paa dagsordenen. Da stod man ikke i den stilling, at sekretariatet absolut skulde forsvare sine handlinger.

Tønnesen sluttet sig hertil, og i dette det vanskeligste spørsmaal maa vi faa faste bestemmelser. Vi maa blokere mest mulig, selv om vi faar lockout.

Aamodt: Metalarbeiderforbundet har fulgt den taktik, at montering paa stedet negtes, mens utførelse av jernarbeider paa andre steder ikke kan forhindres.

Viggen beklaget sekretariatets avgjørelse, som hadde skapt forvirring i Trondhjem. Der maa uttales en dom i denne sak.

Baarud forespurte, hvem der hadde avsluttet konflikten ved Westad armaturfabrik.

Lian: Det var jern- og metalarbeiderforbundet.

Karlgren beundret sekretariatets forsøk paa at komme bort fra *forutsætningen* for konflikten ved Løkken. Man maatte forhindre

vaskeriet og knuseriet at komme igang. Dette saa det ut til, at man hadde glemt. Om der var dobbelt saa mange arbeidere, kunde de ikke utføre det halve arbeide. De var ikke fagfolk. Hvad forskjell er der paa at utføre streikbryterarbeide paa stedet og la det utføres andesteds? Taleren vilde paatale, at sekretariatet hadde gaat bort fra forutsetningerne for konflikten ved Løkken.

Lian: Kritikken over sekretariatet er i høi grad uberettiget. Sekretariatets befatning med konflikten paa Løkkens verk er i enhver henseende fuldt forsvarlig. Hvad befatning har sekretariatet hat med denne konflikt? Jo, først har de godkjendt arbeidsstansning, efterat krav derom var fremkommet fra de interesserte forbund, og derpaa betalt streikeunderstøttelse i 10 maaneder fra juni 1909 til april 1910. Naar man søker at faa det derhen, at sekretariatet har skadet konflikten ved ikke at paabyde sympatistreik ved Trondhjems mek. verksted, saa er dette ganske uberettiget. Meddelelsen om, at der paa Trondhjems-verkstedet utførtes maskineri til Løkken, kom først til sekretariatet efterat streiken hadde paagaat i 5 maaneder. Der var da mellem 300—400 streikbrytere paa stedet. Det omtalte arbeide kunde ikke utføres paa Løkken. Derimot var alt arbeide ved Løkken blokert, ogsaa montering av maskineri, som var utført andesteds. Skulde sekretariatet negtet at utføre det omtalte arbeide paa Trondhjems mek. verksted, maatte der altsaa erklæres sympatistreik. Det var den realitet, som man her synes at ville overse. Men at erklære sympatistreik i jernindustrien var en svær affære, og man fik ta hensyn til, at konflikten ved Løkken allerede var 5 maaneder gammel og at der vrimlet av streikbrytere. Naar sekretariatet er klandret for at ha inddrat streikeunderstøttelsen, saa maa man erindre, at denne hadde paagaat i 10 mdr., at jern- og metalarbeiderforbundet hadde hævet konflikten og at arbeidsmandsforbundet besluttet at avfolke stedet. Da først ophævet sekretariatet understøttelsen. Sekretariatet hadde i denne som i alle andre saker kun handlet med organisationens bedste for øie, og der var i denne sak ingen grund til klander.

S. Henriksen: Det er sørgelig at høre, at sekretariatet er saa uvidende om forholdene ved et stort konfliktsted som her. Det store antal streikbrytere hadde skræmt sekretariatet, men det betød ikke saa meget. Ogsaa i Foldalen hadde man hat mange streikbrytere, men de var ikke dueligere, end at staten maatte laane to mand ut fra Kongsberg.

Kalvaa: Sympatistreik var ikke spørsmålet. Konflikten ved Løkken var ikke tapt som de alvidende Lian, Ormestad og Nygaard sier.

Rich. Hansen: Ingen vil mistænke mig for at staa og tale til sekretariatets forsvar i denne sak, men arbeidsmandsforbundet har i dette tilfælde ikke saa meget at beklage sig over. Dog har arbeidsmandsforbundets repræsentanter maattet kjæmpe for det, som er princip i denne sak, og deres opfatning var blit den seirende, nemlig at reparation og montering ikke kan utføres paa et blokert arbeidssted.

Hovedsaken er, at arbeidsstedet er blokert. Og om maskiner utføres andesteds gjælder det om, at de ikke blir monteret. Arbeidsgiverne maa gjerne ha den fornøielse at bestille en hel del maskiner og materiel. Det blev en daarlig forretning for dem naar de ikke blir

opført. Saaledes kunde de gjerne hat taugbanemateriellet liggende, men de der opførte taugbanen med det forarbeidede materiel var streikbrytere. Murerne staar i en anden stilling end jernindustrien: de kan ikke i Trondhjem gjøre en mur færdig til Løkken, men reiser mureren ditop og murer er han streikbryter. Man vil ikke kunne komme bort fra, at spørsmaalet her hadde været sympatistreik.

Sverre Iversen: Det maa trækkes et betydelig skille mellem at arbeide paa et blokert sted og utføre arbeide andetsteds. Til Loe vilde taleren si, at det ikke var konsekvensen av Ormestads uttalelse at murerne i Trondhjem kan hæve sin blokade.

Alfred Hag sluttet sig til Richard Hansen. Hvis sekretariatet hadde den opfatning, at konflikten var tapt, burde den benyttet sin magt saa den blev avsluttet.

Forhandlingerne avbrøtes kl. 12, 6 talere var indtegnet.

Før møtet blev hævet meddelte *Lian*, at med Fred. Olsen's „Souverain“ var repræsentanterne indbudt til at foreta en tur utover Kristianiafjorden torsdag eftermiddag.

Tirsdag 28. juni. Eftermiddagsmøtet.

Dirigent: Moeskan.

Protokollen fra forrige møte oplæstes og godkjendtes.

A. Tønnesen: Det maa være os klart nu, at saaledes stiller denne sak sig at vi bør vedta noget, som kan gi veiledning for fremtiden. I senere konflikter vilde man da ha noget bestemt at rette sig efter, og man behøvet ikke at komme i vildrede.

M. Ormestad: Sekretariatet faar ofte skyld for ting, som det ikke har hat det ringeste at bestille med. Forbundene har nemlig ofte tilbøielighet til at skyve en ubehagelighet fra sig ved at skyldte paa sekretariatet. Det er saa menneskelig og har ogsaa sin naturlige forklaring. Det synes som om denne kongres er svært radikal med hensyn til kamp. Det er sagt, at vi skal føre kamp for retten til sympatistreik. Ifølge overenskomstene har vi ret til at gjøre sympatistreik ogsaa nu. Saa det behøver vi ikke føre kamp for. Men vil kongressen fastslaa, at vi skal begynde sympatistreik i alle de tilfælde, fagenes interesser berører hinanden i en konflikt da er det en anden sak. Da er det ikke bare maskiners forarbeidelse, vi maa stanse, men ogsaa leverance av materiale, tømmer, sten o. l., opførelsen av huse og meget andet. Denne taktik vilde føre os ind paa store vidder og udenom det, som praktiseres i noget andet land. Ifølge de dokumenter, som er forelagt sekretariatet, kan ingen komme og paastaa, at det arbeide, som er utført for Løkkens verk ved Trondhjems verksted er streikebryterarbeide, selv om Kalvaa vedblir med at paastaa det. Naar Henriksen hævder, at sekretariatet har været uvidende, saa er dertil at si, at forholder dette sig rigtig, saa maa sekretariatet være ført bak lyset av vedkommende forbund. De metalarbeidere, som tidligere var ved Løkkens verk kunde ikke utført vedkommende arbeide, det var arbeide, som maatte gjøres ved et verksted. Vi har nogen erfaring i sekretariatet ogsaa og kan i almindelighet saa nogenlunde

se om en streik er haapløs eller ei. De streikende selv ser ofte mest uklart paa stillingen. Understøttelse blev utbetalt saa længe fordi det først blev sagt at der skulde bli en løsning, naar streikbryterne reiste hjem til jul. De reiste; men de kom igjen med mange flere efter jul. Saa skulde vi ganske sikkert bli kvit dem til lofottisket; men streikbryterne var like talrike tiltrods for lofottisket. Og saadan var det ogsaa ved hver høitid. Der kom altid fler end der reiste. Endelig skulde vi vente paa forhandlingerne, som blev tilbudt av herredsstyret. Det gav heller intet resultat. Nei, skulde vi ha noget utbytte av at tale om denne streik og aarsaken til det daarlige utfald, saa maatte vi ta fat i den helt fra begyndelsen av.

K. Tømmeraas: Da Trondhjems verksted hadde begyndt paa arbeider, som vi vidste var bestemt til Løkkens verk, forespurgte vi hos forbundet om det skulde utføres eller ei, og vi, som var beskjøftiget ved verkstedet fik det svar, at det kunde utføres. Jeg tror dog, at man kunde øvet pres her, hvis man hadde sat noget ind. Det er heller ikke givet, at man vilde kastet sig ind i en sympatistreik, om man hadde negtet at utføre arbeidet for Løkkens verk. Dette var nemlig kun en brøkdel av det arbeide, som verkstedet hadde, og det er ikke sagt, at det vilde opgit alt sit øvrige arbeide paa en saadan kamp. De hadde saaledes ogsaa malerarbeide, og her er et godt eksempel. Konsul Thams hadde en baat, som skulde males. Malerne negtet at ha nogen befatning med baaten. Nogle metalarbeidere, som var opsagt, blev sat til malerarbeidet: men da de hadde arbeidet et par timer sluttet ogsaa de. Herav kan vi trække klare slutninger. Vi maa i tilfælder som dette ogsaa ta i betragtning forholdene ved verkstedet og hvorledes det hele stiller sig for en heldig gjennomført obstruktion. Det er saker, som har stor betydning.

Oluf Amundsen: Jeg har opgjort min mening i denne sak. Sekretariatet har handlet uten at tænke nøie over stillingen. Dets forsvaer blir derfor svakere, eftersom debatten skrider frem. Det er nemlig ikke saa godt at erkjende en feil. Men det burde sekretariatet i dette tilfælde uten omsvøp gjøre. Jeg vil ogsaa paatale, at dirigenten synes at være knappere med tiden for talere hernede i salen end oppe ved tribunen. Lad der handles retfærdig i dette!

S. Henriksen: Det glæder mig meget at høre kameraternes optræden i Trondhjem. Jeg er nemlig ogsaa forvissat om, at det arbeide, som utførtes ved Trondhjems verksted 5 maaneder efter streikens begyndelse godt kunde været utført ved Løkkens verk (der var endog rørlæggerarbeide med), om der ikke hadde været streik. Ved streikens begyndelse var vi paa det rene med, at vi maatte faa jern- og metalarbeiderne med os, ellers vilde det ikke gaa. De gik med, og vi var fortroingsfulde. Vi vidste ogsaa, at kunde vi faa heiseindretningen og vaskeriet stanset, saa vilde vi seire. Men da maatte vi ogsaa faa forhindret, at arbeidet med støpning og metalarbeidet blev utført andetsteds. Dersom vi skal ofres paa denne maate, da vil jeg si, at vi maa være forsigtige med at kaste os ind i en konflikt i fremtiden. Især gjælder da dette os anlægsarbeidere.

John Viggen: Efter hvad Tømmeraas meddeler har altsaa sekre-

tariatet faktisk paabudt utførelse av streikbryterarbeide ved Trondhjems verksted. Dette har aldeles sikkert hat indflydelse paa streikens gang og forløp. Nu sies det at streiken er tapt. Sekretariatet erklærer det for en tapt streik. Men da vil jeg ogsaa si, at sekretariatet bør avblæse den og ikke la en „tapt“ streik fortsætte.

A. Pedersen: Jeg har i denne debat merket, at kritikken er ført paa grundlag av overbevisning, og sekretariatet føler sig ilde berørt. Jeg kan saa vel sette mig ind i situationen. For sekretariatet har taktiske grunde gjort sig gjældende i første række. Naar nu disse saker er overladt til den øverste ledelse, saa faar den øverste ledelse ta sin kritik. Man maa da sette sig ind i den stilling, den øverste ledelse indtar. Ormestad sier, at forbundene har tendens til at skyte skylden for feil og uheldige konflikter over paa sekretariatet. Derfor vet jeg at Ormestad har personlig erfaring fra tidligere dage. Med hensyn til selve saken vil jeg si: Dersom det, som det fremgaar av Tømmeraas' udtalelser, er utført streikbryterarbeide ved Trondhjems verksted, saa bør den sak undersøkes. Jeg er ikke helt klar over det. Men dersom arbeidet kunde været utført ved Løkkens verk, da maa det betegnes som streikbryterarbeide. Er det maskiner, som er forarbeidet, da kan det ikke være streikbryterarbeide. Det er sandt dette, at dersom en konflikt skal utvides til alle de fag, som efterhaanden berøres, da vilde konsekvenserne bli uberegnelige. Men selv om det er logisk riktig saa kan der dog bli overdrivelser ogsaa i logiken, som hr. Ormestad har git prøve paa. Det har været sagt, at hovedledelsen ikke kan undersøke paa aastedet. Det er bare snak. Den centrale ledelse pligter at undersøke konflikterne paa aastedet. Jeg har ogsaa hat anledning til at stanges med Thams paa Orkedalsøren. Jeg vet, det er noget at trækkes med. Det lykkedes os ikke dengang at faa ret paa ham, men det var Orkedalsørens arbeideres egen skyld. Det erkjendte de to aar efter. Dengang stod jeg som formand alene; men det lod sig gjøre for mig at undersøke paa aastedet. Jeg maatte reise til de steder, hvor konflikter opstod, og det forundrer mig, at der ikke skal være anledning hertil nu. Har man kanhænde ikke saa stor ret til at blande sig ind nu som før? Jeg gjentar, hvad jeg har sagt, at en nøiere undersøkelse av arbeidet, som er utført ved Trondhjems verksted, burde foretas, saa man kunde dømme om det har været streikbryterarbeide eller ei.

Linn: Jeg har ikke meget at tilføie, idet jeg anser Rich. Hansens utredning i formiddag tydelig og klar. Likeoverfor Oluf Amundsen vil jeg si, at sekretariatet aldeles ikke har følelsen av at ha be-gaaet nogen feil i denne sak. Angaaende en skrivelse fra Norsk arbeidsmandsforbund i januar om anlægget av taugbaner ved Løkkens verk har sekretariatet behandlet saken og git følgende svar, datert 14. januar 1910:

„Til Norsk arbeidsmandsforbund!

Forbundets skrivelse om at anlægget av 2 taugbaner ved Løkkens verk skal være overtat av bygmester H. Kunig, Trondhjem. behandles i sekretariatets møte 13. ds.

Da der jo fremdeles paagaar konflikt mellem Løkkens verk og

arbeidsmandsforbundet, saavel ved **grubedriften** som ved anlægget. besluttet sekretariatet, at intet arbeide maa udføres av organiserte arbeidere ved anlægget av de to taugbaner eller ved anlægget idethele, selv om dette arbeide udføres for regning av andre arbeidsgivere end Løkkens verk.“

Vi var, efter de oplysninger vi hadde faat, ganske klar over, at det arbeide der var tale om, *ikke* kunde udføres ved Løkkens verk under normale forhold. Og efter de oplysninger, vi hadde faat, maatte vi selvfølgelig straks svare paa telegramhenvendelsen fra Trondhjemsarbeiderne. Der har selvfølgelig været anledning til at undersøke paa aastedet. Baade Richard Hansen og J. Borgen har været deroppe og undersøkt. De oplysninger, sekretariatet har faat fra disse, som repræsenterer de interesserte forbund, maa sekretariatet selvfølgelig anse som rigtige. Derefter dannet vi vor mening. Konflikten kunde kanskje kritiseres fordi den har været for længe. Men det gjaldt her at ta et tak med Thams. Vi har to gange tapt likeoverfor denne mand, og han har faat sin uret igjennem, og engang har vi tænkt at turen ogsaa maatte komme til vor seier. Vi har ikke sagt, at streiken er tapt: vi har kun konstatert, at der er saa mange streikbrytere, at arbeidet holdes gaaende.

S. Henriksen: Jeg skal oplyse, at ved streikens begyndelse hadde Løkkens verk søkt at oprette et støperi: men streiken kom hindrende iveien herfor. Det viser, at selv støpegods kunde man da faat utført ved verket.

Paul Aulberg: Maler Pedersen hadde sagt at oplysninger var nødvendige om hvorvidt streikbryterarbeide for Løkkens verk var utført ved Trondhjems verksted. Som former ved Trondhjems verksted vil jeg si, at de støpningsarbeider, som utførtes der, vilde ha været umulige at utføre ved Løkkens verk. Det var jernstøpegods, som Løkkens verk ikke hadde beregnet sit støperi paa. Vi kan alle beklage streikens uheldige utfald: men kritikken er uberettiget, idet der absolut ikke er utført streikbryterarbeide ved Trondhjems verksted.

Beretningen for 1909 var dermed færdigbehandlet og godkjendtes.

A. Kulvaas: Det har altid været skik, at formanden har git en kort mundtlig oversigt over det sidst forløpne halvjaar, som ikke er kommet med i den trykte beretning. Vil forespørge, om dette ikke ogsaa skal **befølges** nu.

A. Pedersen: Jeg maa slutte mig til kravet herpaa. Der kan være ting, som er passert saa nær ind paa kongressen, at de ogsaa kan ha indflydelse paa valgene. Jeg vil ikke si, at dette er tilfældet nu: men jeg tror, at sekretariatet ogsaa er bedst tjent med at beretning avgis allikevel.

Lian: Det er selvfølgelig intet iveien for at en saadan beretning avgis: men den kan ikke avgis saadan uten videre paa staaende fot. Den mundtlige beretning skal komme imorgen.

Regnskaperne.

A. Pedersen uttalte, at i den mundtlige beretning maatte ogsaa den nuværende kassebeholdning tages med.

Eftergivelse av bakerforbundets restance.

Dirigenten oplæste følgende skrivelse:

Kristiania, 9. juni 1910.

Til Sekretariatet for den fagl. landsorganisation.

Hr. Ole O. Lian.

Under henvisning til forbundets skrivelse av 4—11—08 og sekretariatets svar av 28. s. m., tillater vi os at andra om, at den av os i 1907 stiftede gjæld til landsorganisationen for ekstrakontingent stor kr. 1600.00, av sekretariatet forelægges kongressen til eftergivelse.

Som yderligere motiver for vort andragende kan anføres, at ifølge det da opgivne medlemstal ca. 690, skulde vi i det hele betale kr. 6428.00, medens vi har betalt kr. 4828.00. Av skrivelsen 4—11—08 vil sees grundaarsaken for at vi ikke magtet at betale mere, og dette bekræftes yderligere derved, at ifølge vore regnskaper er der av medlemmerne indbetalt av denne ekstrakontingent kr. 3767.00. Det faktiske blir efter dette, at vi har betalt over et tusind kroner mere end som er indbetalt, og er dette saa meget mere forklarlig, som vi maatte laane de sidste tusind fra Danmark, for at vort forbund ikke skulde tape sine rettigheter til Landsorganisationen.

Vi nærer saaledes det haap til sekretariatet, at dette vil indstille til kongressen om eftergivelse, likesom at denne vil imøtekomme vort andragende.

I forventning herom, tegner vi med

solidarisk broderhilsen

for utvalget, Eders *Jonas Nygaard*, forretningsfører.

A. Tønnesen: Jeg anser ikke de i skrivelsen givne oplysninger for tilstrækkelige og ønsker derfor, at vedkommende forbunds forretningsfører nærmere vilde redegjøre for saken.

Jonas Nygaard: Naar bakerforbundet har søkt om eftergivelse, saa er det væsentlig grundet paa de tap vi led under streiken i 1906. Vi kom i en gjæld paa over 8000 kr. efter konflikten. Vi maatte ogsaa søke til utlandet om hjælp efter dette slag og fik støtte baade i Sverige og Danmark. Vi forsøkte allerede høsten 1906 og i begyndelsen av 1907 at gjenreise vort forbund og bygge vore institutioner op igjen. Men saa kom Borregaardskonflikten, og vi magtet ikke at følge med. Vi var ærlige nok til overfor sekretariatet at opgi det staaende medlemstal og betalte kontingent for disse; men da vi skulde indkræve kontingenten viste det sig, at over halvdelen faldt bort. Vi maatte dog ogsaa svare ekstrakontingent for alle de, som faldt fra. Og det burde vi egentlig ikke gjort. Vi har hat ret til at kræve det igjen. Ifølge skrivelsen av 9. juni vil man se, at vi har betalt over et tusind kroner mere end vi pligtet. Men disse kr. 1600.00, som vi skylder har vi til dato ikke magtet at betale. Vi mener da, at naar vi har betalt ind over tusind kroner mere end det kommer ind fra medlemmerne, saa kan vi stille krav paa at faa dette andragende om eftergivelse av gjælden paa 1600 kroner indvilget. Vi er ikke saa strengt bundet til lovene. Var det saa, da skulde Bakerforbundet være strøket

i 1907. Vi er dog nu kommet paa et saa solid grundlag, at vi kan magte at følge med, hvor vi ikke faar for mange av de gamle byrder vi trækker med os. Derfor haaper vi, at kongressen vil stille sig villig til vort andragende.

A. Gundersen: Jeg kan ikke skjønne, hvorledes Bakerforbundet kan være kommet til at betale mere end det pligter. Det skulde jo simpelthen strøket de medlemmer, som ikke hadde betalt kontingenten, rapportert det og faat pengene igjen. Jeg synes heller ikke det er tilstrækkelig grund til at eftergi bakerforbundet hvad de skylder, fordi de er kommet i gjæld efter en konflikt. Det har ogsaa hændt skotøiarbeiderforbundet. Jeg er ogsaa bange for konsekvenserne. Der vil altid findes grunde for at faa eftergit restanser. Derfor maa vi være meget forsigtige med at slaa ind paa dette.

M. Nygaard: Jeg kan ikke anbefale, at man eftergir dette beløp. Bakerforbundet faar indkræve sin kontingent som alle andre forbund. Det maa ogsaa erindres, at bakerforbundet fik eftergit 1500 kr. efter den store konflikt. Der er nu ingen grund til yderligere at eftergi. Det vil kun skape sløvhed og slaphet i organisationen.

Jonas Nygaard: Jeg vil da spørge: Er sekretariatet tjent med, at det først faar ind ekstrakontingenten, naar den er indkommet fra medlemmerne? Vi betaler av forbundskassen i tillid til, at vi har medlemmerne. Men med os var det slik, at da vi skulde til at kræve medlemmerne, saa var det efter 6 ukers forløp kun det halve igjen. Men ukerne gik og for hver uke øktes vor gjæld. Vi ventet selvfølgelig, at medlemmerne skulde betale.

Sverre Iversen: At bakerforbundet ikke har noget juridisk krav paa eftergivelse er jeg paa det rene med. Bakerforbundet har opgit for stort medlemstal og faar ta følgerne derav, hvad det angaar. Men jeg har tiltrods derfor i sekretariatet været med paa at anbefale eftergivelse. Vi har ogsaa tidligere eftergit saadanne restanser, og det har vi gjort, idet vi har forstaat, at vedkommende organisation ikke har evnet at betale. Men rent ekstraordinært var det med bakerforbundet efter den uheldige streik i 1906. Forbundet blev økonomisk ubehjælpelig. Det hadde heller ingen kasse, som stod i forhold til forbundets størrelse. Selv har jeg staat i en organisation under lignende forhold og vet vel hvad det har paa sig. Jeg vet, hvad vi led under det og hvor vanskelig vi hadde for at komme frem. Derfor er det bedre at eftergi. Landsorganisationens kongres har med hensyn til dette fuld raadighet. For bakerforbundets videre utvikling har det stor betydning, mens det heller ingen alvorlige følger vil faa for landsorganisationen. Og jeg vil ha sagt det, at hvor der er andragender av lignende art og under de samme forhold, saa stemte jeg ogsaa for det og *tok* konsekvenserne. Det er en hel kjede av omstændigheter, som tilsier, at vi bør eftergi.

H. C. Smith: Først og fremst bør et forbund klare sine indenlandske forpligtelser, før det pleier utenlandske forbindelser. Der burde ha været sterkere grunde for eftergivelsen end de, som er opgit. Det er heller ikke oplyst, at der er nogen nødstilstand for bakerforbundet nu. Der er aldeles ikke nogen fallit. Vi bør heller ikke lide for, at

bakerforbundet kaster sig ut i en uheldig streik. En *eftergivelse* vilde yderligere kun føre til svækkelse og slappelse i de øvrige organisationer. Det er bedre at stryke dem, som ikke kan klare sine forpligtelser; ti derved holder man ansvaret oppe. J. Nygaards fremstilling av forholdene var aldeles ikke tilfredsstillende. Og naar hr. Nygaard spørger om sekretariatet er tjent med først at faa kontingenten, naar medlemmerne har indbetalt den. saa er dertil at svare, at hvert forbund bør holde regnskap med og disiplin over sine medlemmer.

A. *Gundersen*: Det er selvfølgelig ingen organisationer, som betaler ekstrakontingenten først naar den er indkommet fra medlemmerne. Vi skaffer os underretning om medlemstallet og betaler efter dette. Betaler vi formeget, faar vi det tilbake. Vi kan være enige om. at bakerne har faret ilde; men værre er det dog ikke, end at de selv faar klare sig. Der kan findes saa mange grunde for at eftergi gjæld. Jonas Nygaard mener jo endog, at bakerforbundet intet skylder. Det burde han da bragt paa det rene før, saa vilde *eftergivelsesandragendet* været *unødvendig*. Jeg har ikke mere imot det end jeg nok kan stemme for: men jeg vil advare mot konsekvenserne. Jeg tror ogsaa, at man gjør vedkommende organisation uret ved at eftergi gjæld.

H. *Pettersen*: Kan ikke anbefale indvilgelsen av dette andragende. Den fornemste grund er jo konflikten i 1906. Men i 1907 fik ogsaa bakerforbundet *eftergivelse*, og hadde de den gang andrat om mere, saa hadde de faat det. Det er ogsaa konstatert, at bakerforbundet har sendt penge til Sveriges bakerforbund under storstreiken. Det er jo et godt træk; men de skulde ikke sendt noget utenlands før de vidste, at de kunde klare sine forpligtelser her. Det gaar jo ellers ut over de andre organisationer. Bakerforbundet er jo i jevn utvikling, og det er klart, at behøver de *henstand*, saa kan de faa den, men nogen *eftergivelse* bør kongressen nu ikke gaa ind paa.

A. *Tømmesen*: Vi har nu faat endel opplysninger. som jeg bad om, og det viser jo, at bakernes stilling er vanskelig. Men naar konflikten i 1906 angis som grund, saa er dette jo ogsaa litt søkt. Vi har jo eftergit tidligere, hvad bakerforbundet ansaa det ikke kunde klare paa grund av den konflikt. Jeg kan gaa med paa *eftergivelse* for at holde organisationen oppe, og kan det styrke organisationen, saa bør vi ogsaa gaa til *eftergivelse*. Jeg indser ogsaa, at konsekvenserne kan være farlige, derfor kunde vi sammen med, at vi indvilger *eftergivelsen* beslutte, at saadanne ikke maa gives i fremtiden.

M. *Nygaard*: Det er en gammel regel, at man betaler for det medlemsantal man har. Hvis der ved feil er betalt formeget, saa faar man det tilbake. Men det er jo faktisk, at bakerforbundet har hat det rapporterte medlemstal, naar de ikke har strøket de efterladne. Sverre Iversen kan jo ha god grund til at anbefale *eftergivelse*, da hans forbund har været i samme kasus som bakerforbundet. Bakerforbundet har jo ogsaa tidligere faat *eftergivelse*. Det er ikke bevist, at dette har styrket organisationen, og jeg holder derfor fast ved min mening, at det svækker og slapper, at man *eftergir*. Jeg kan paa ingen maate være med paa at styrke og støtte sløvheten og efterladenheten i en organisation.

Johan Nygaard: Feilen er igrunden den tidligere forbundsformands. Han hadde latt slappelsen og motløsheten brede sig, og rapporterne uteblev ogsaa. Der skulde været rapporteret hver uke. Der er virkelig grund til at si her, at forbundet intet skylder. Tal. redegjorde nærmere for ekstrakontingentens indbetaling i tilslutning til Jonas Nygaards fremstilling og overensstemmende hermed.

Sverre Iversen: Den katastrofe, bakerforbundet hadde været utsat for, var av ekstraordinær art, og det vilde kun styrke landsorganisationen om restansen blev eftergit; ti det vilde gi bakerforbundet anledning til utvikling, og dette vilde komme landsorganisationen tilgode. Dersom bakerforbundet skulde betale sin restanse, saa vilde det svare til halvdelen av forbundets ordinære utgifter.

A. Juell: Jeg kan ikke stemme for denne restanses eftergivelse. Der sies, at bakerne har opgit for mange medlemmer; men dette kunde været rettet ved næst følgende opgjør. Der var ingen grund til at undlate dette. Det paastaaes, at eftergivelsen har saa stor betydning for forbundet: men det utgjør da bevislig ikke mere end kr. 2.10 pr. medlem. Jeg kan ikke tænke mig, at det skulde ha nogen overvældende betydning. Bakerne er heller ikke saa daarlig lønnet her i landet, at de ikke skulde magte et saadant løft. Det hele vilde gaa med en 10 ores ekstrakontingent i nogle maaneder. Magter de ikke det, saa har de ingen fremtidsutsigter som organisation. Ogsaa i 1905 blev der eftergit 1500 kr. til De samvirkende fagforeninger i Kristiania. Murerne fik ogsaa eftergivelse. Men der var bedre grunde for den eftergivelse. Murerne stod baade i De samvirkende fagforeninger og i landsorganisationen og betalte paa to steder. Og saa hadde de ingen rettigheter. Bakerforbundet faar erindre, at deres hjemlige forpligtelser gaar foran de utenlandske.

A. Gundersen: Det, Sverre Iversen anfører, kan man altid bruge som undskyldning for ikke at betale gjæld. Lønningerne i bakerfaget er slet ikke lave. Det er et av de bedst lønnede haandverksfag. De kan derfor godt betale disse to kroner og ti øre. For mig stiller konsekvenserne sig betænkeligere jo nærmere jeg overveier saken. og jeg er kommet til det resultat, at jeg med min bedste vilje ikke kan stemme for eftergivelse.

H. C. Smith: Jeg bestyrkes ogsaa yderligere i det betænkelige ved at gaa til denne eftergivelse. Det vilde absolut ikke bli til nogen hjelp for bakerforbundet at faa denne restanse eftergit. Vi bør derfor hellere gi forbundet den lettelse, at vi gir henstand paa betalingen. Organisationsstanken er i rask utvikling og ansvaret føles. Vi bør derfor ikke forvirre begreperne derved at vi lar de andre forbund lide fordi bakerforbundet har hat en litet opmerksom forretningsfører.

Dirigenten refererte følgende forslag:

„Sekretariatet bemyndiges til at gi bakerforbundet et halvt aars henstand med indbetaling av restansen“.

A. Juell.

Jonas Nygaard: Vi har selvfølgelig ingen anledning til at sette os paa den høie hest. Men bakerforbundet hadde ikke bedraget landsorganisationen for noget. Synes heller ikke det er riktig, at kongres-

sen behandler den tidligere forretningsførers person. Forbundet hadde i 1908 og 1909 ganske anderledes moderniseret sig end i 1906 og 1907.

Jul. B. Olsen talte for eftergivelse.

Votering: Bakerforbundets andragende forkastedes med 77 stemmer mot 48. A. Juells forslag vedtoges enstemmig.

Regnskapet for 1909 godkjendtes.

Arbeidsledighetsforsikringen.

M. Ormestad indledet:

I kriseaarene omkring 1901 blev spørgsmaalet om arbeidsledighetsforsikring med offentlig støtte aktuelt hos os. Tilskud til fagforeningernes arbeidsledighetskasser blev opsat paa arbeiderpartiets valgprogram baade ved kommune- og stortingsvalgene. Desuten fremkom adskillige forslag om direkte utdeling av pengemidler til arbejdsløse. Tanken om statsbidrag til arbeidsledighetskasserne var forresten ikke ny. Kravet blev reist allerede i 1886 ved den skandinaviske arbeiderkongres i Göteborg og i 1889 i Kjøbenhavn.

Da saken kom op hos os var der ikke i noget land vedtat nogen rikslov om bidrag til saadanne kasser. Frankrike hadde bevilget endel penge og endel kommuner i Tyskland, Schweiz og Belgien ydet bidrag i forskjellig form. Vor lov av 1906 var den første i sit slags. Aaret efter fik Danmark en lignende lov. Begge disse love er bygget paa det samme princip nemlig offentlig bidrag til fagforeningernes kasser, altsaa efter de oprindelige krav og programposter.

Det er imidlertid hos os gaat med den sak som med saa mange andre: Saalænge kravet er nyt og dets gjennomførelse synes fjernt er der fuld enstemmighet om det. Men naar man kommer til den praktiske gjennomførelse slappes interessen og endel begynner at tvile. Og naar vi har tvunget en reform igjennem ved borgerpartiernes hjelp kan stemningen pludselig snu sig og man vil ikke længre ha noget med reformen at gjøre.

Jeg kan ikke frigjøre mig for den tanke, at det særlig er vore politikere og delvis partipressen som er skyld i dette. Inden visse hold synes den opfatning at raade, at et reformkrav væsentlig er til for *agitationens* skyld. Naar der ikke længer kan drives agitation med den har den ikke længer nogen interesse. Er det tilfælde saa er det en sørgelig forteelse inden vor bevægelse. Socialpolitik skulde dog være praktisk politik. Vi maa ikke nøie os med at reise sakerne, men ogsaa søke at gjennomføre dem. Og for tiden kan vi jo ikke gjennomføre noget i det parlamentariske liv uten ved hjelp av stemmer ogsaa fra de andre partier. Det alene skjømmer vel ikke ut reformen. Vi maa i praksis vise, at vi mener noget med vore reformkrav og programposter, saa de ikke bare kommer til at figurere paa papiret foran valgene og senere bli angrepspunkter mot os fra motstandernes side.

Skal vi snu om, naar vi endelig har faat motstanderne til at indrømme vore kravs berettigelse, da vil det jo bli dem, som bestemmer vore standpunkter.

Paa kongressen i 1905 blev der git en redegjørelse for lovforslagets principper og tal. hadde dengang det indtryk at kongressen var nogenlunde enig i disse. Senere tilkjendegav et møte av samtlige fagforbunds styrer og sekretariatet sin tilslutning til lovforslaget idet man dog paapekte endel forandringer som burde gjøres. Denne uttalelse tiltraadtes av landsorganisationens hovedstyre. I allefall et av disse forslag blev der tat hensyn til. Imidlertid vedtok jo stortinget endel andre bestemmelser som i adskillig grad forringet lovens værdi bl. a. det, at tilskuddet blev slaat ned til $\frac{1}{4}$ og at der ikke skulde ydes refusion paa understøttelse betalt til utlændinger, som ikke hadde opholdt sig her i 5 aar. Loven i den daværende skikkelse med den usmigelige § 6 og det lave tilskud var jo ikke særlig indbydende. Hertil kom den omstændighet, at konjunkturerne i 1906 og 1907 blev særdeles gode saa man holdt paa at glemme det uhyggelige arbeidsløshetsspøkelse. Interessen for arbeidsledighetskasserne tapte sig noget og mange var de som mente, at nu kunde vi utmerket godt klare os selv. Sommeren 1906 behandlet et par forbund spørsmålet om anvendelse av loven, men besluttet *for tiden* ikke at anvende den. Deri laa ingen principiel uttalelse om det end var naturlig at mange dengang var bange for § 6.

Efter stortingsvalgene i 1906 fandt en konferanse sted mellem stortingsfraksjonen og flere av forbundenes tillidsmænd, hvor man enedes om at fremsætte endel forslag til forandringer i loven. Samtidig blev man enig om, at kassererne burde vente med at anvende loven indtil disse forslag blev behandlet i stortinget. Det var med andre ord en slags streik som besluttedes for at øve paatryk paa statsnaagterne. Det tok imidlertid en urimelig lang tid inden forslagene kom frem i odelstinget idet de først blev behandlet sommeren 1908. Tilskuddet blev da forhøiet til $\frac{1}{3}$ mens de øvrige forslag kun samlet nogle faa stemmer. Efter denne behandling var der ikke længer utsigt til at faa loven anderledes i løpet av de kommende 3 aar, hvorfor en fortsat streik vilde vise sig unyttig, da det endog kunde føre til, at hele loven bortfalt ved utgangen av 1911.

Dette i forbindelse med, at der i slutten av 1908 atter indtraadte daarlige konjunkturer i flere industrigrene gjorde, at man optok spørsmålet om lovens anvendelse og sekretariatet nedsatte en komité til at forhandle med departementet om lovens praktiske anvendelse. Da resultatet herav forelaa i en antagelig form besluttet flere forbund at anvende loven. Streiken blev ophævet. Da skedde imidlertid det, at flere av vore partiblade begyndte en ophidsende kampagne mot lovens anvendelse og hele reformen søgtes redusert til noget værre end intet. Selv efter at flere forbund hadde besluttet at anvende loven fortsatte denne pressekampagne. Det er dette jeg vil betegne som illoyal optræden av vore partiorganer. Og der blev ogsaa fra endel av vore øvrige politikere reist en overdreven og skadelig agitation mot loven. De optraadte altsaa imot de organisationer, som fandt det formaals-tjenlig for sig at benytte loven og som i den saa et skridt i den rigtige retning, selv om der var endel mangler ved den.

Denslags optræden fra partipressens side maa være specifik norsk.

I allefald ser man ikke noget lignende i Sverige og Danmark. I sidstnævnte land fik man som sagt en lignende lov som vor, og den har ogsaa sin § 6 i en form, som maaske er værre end vor. Men naar fagforeningerne besluttet at anvende loven, var der bare anbefalinger at se i partipressen der. Men der er det rigtignok fagforeningerne, som bestemmer, hvordan partipressen bør stille sig i fagforenings-spørsmaal og ikke omvendt. I Tyskland er der særlig et enkelt partiorgan, som ofte langer ut efter fagforeningerne. Men saadanne foreteelser har vi været fri for indtil for kort tid siden, da endel blade fandt en anledning i arbejdsledighedsloven, likesom „Ny Tid“ har udmerket sig i de sidste dage. Fagorganisationen er en selvstændig institution, der selv vedtar det den finder mest tjenlig for sin specielle virksomhet.

Nu, da loven har været praktisert i omtrent halvandet aar, har det vist sig, at den har klarnet begrepene betydelig. De forbund, som har benyttet loven, kan indberette, at § 6 ikke har hat nogen praktisk betydning. De 4 forbund, som har benyttet den, har i 1909 mottat ca. kr. 40,000 i statsbidrag. Det blir 29 procent av utgifterne, istedetfor at det skulde været 33 procent. Det viser tapet ved paragrafen om utlændinger. Der er ogsaa andre bestemmelser i loven, som bevirker *indskrænkninger*. Loven har den fordel at være grei og kort, i motsætning til f. eks. sykeforsikringsloven og loven om mægling og voldgift. Det har vist sig, at ingen uorganisert melder sig til optagelse i arbejdsledighetskasserne; vi har faat ret, som fra første stund hævdet, at det var psykologisk utænkelig, at streikbrytere og uorganiserte vilde melde sig til optagelse. Og desuten har fagforeningerne midler til at hindre streikbryteres optagelse, idet de gennem bestemmelser i sine statuter kan hindre „uhæderlige personers“ optagelse i organisationen og derved ogsaa hindre dem fra optagelse i arbejdsledighetskasserne. Selvfølgelig er § 6 støtende for øiet og øret; men da vort storting ikke bestaar av socialdemokrater alene, saa maa vi enten faa en § 6 eller kanske værre bestemmelser endda, slik som i Danmark. hvor arbejdsledighetskasserne er løsrevet fra moderorganisationen. Der har man ogsaa § 6 i en anden form. Men ogsaa der kan man hindre personer, hvis moralske vandel er kländerlig, optagelse, og derved har man middel mot streikbrytere. Deres moralske vandel er sjelden ukländerlig.

Naar en mand kan negtes adgang til organisationen ellers, saa kan han ogsaa negtes adgang til arbejdsledighetskasserne endog efter vor lov. Jeg ser med samme øine paa § 6 som alle andre organiserte arbeidere: men jeg ser ogsaa, at den er uten *praktisk* virkning.

En av de principielle indvendinger mot loven har gaat ut paa, at man ikke vil sælge sig selv for at faa bidrag: men det er jo saa i alle forhold, at man maa gjøre regnskap for sig og overta forpligtelser for at faa fordele. At loven indeholder bestemmelser om, hvorledes utbetalingerne skal foregaa og øves kontrol med, det er der intet at si paa. Saadanne bestemmelser indeholder nødvendigvis ogsaa vore egne love. Indskrænkningerne gjælder ogsaa kun statsbidraget. Ikke vore egne bidrag. Med hensyn til utlændinger, saa faar jo disse samme bidrag som vore egne. Vi faar bare ingen refusion for dem.

Følgen blir altsaa bare noget mere arbeide for fagforeningsfunksjonærene, men ingen ulemper for medlemmerne eller for de arbeidsløse.

Taleren ansaa det for en overdrivelse, naar træarbeiderforbundet anslog sine merutgifter til 3000 kr. pr. aar. I jern- og metalarbeiderforbundet, som dog var 4 gange saa stort, kunde merutgifterne høist anslaaes til ca. 1000 kr. I dette forbund har man i 1909 utbetalt 86,000 kr., og man hadde faat kr. 26,000 av staten. Det gaar derfor ikke an, som enkelte partiblade hadde sagt, at „vindingen gaar op i spindingen“.

Jeg optar følgende forslag fra sekretariatet, som refereres paa side 14 i dagsordenen:

I.

„Sekretariatet indgaar til stortinget med de forslag til forandringer i lov av 12. juni 1906, som ansees hensigtsmæssige for den bedst mulige utvikling av arbeidsledighetsforsikringen.

Av lovforandringer, som man nu har oversigt over, fremhæver kongressen følgende hovedpunkter i henhold til de foran anførte motiver:

1. Refusionsbeløpet forhøies til $\frac{1}{2}$ av den utbetalte understøttelse.
2. Bestemmelsen om, at der ikke ydes refusion paa beløp utbetalt til utlændinger, ophæves.
3. § 2 punkt 8 forandres saaledes, at det klarere fremgaar, at der ved bedømmelsen av begrepet uforskyldt arbeidsløshet overveiende skal tages hensyn til, hvorvidt arbeide er at erholde eller ikke og at det ikke er avgjørende, hvad som er den direkte aarsak til det enkelte medlems arbeidsledighet.
4. § 4 forandres saaledes, at det blir forbundet med mindre vanskeligheter og arbeide at konstatere den refusionspliktige kommune.
5. § 6 ophæves.

II.

Kongressen uttaler, at arbeidsledighetsforsikringen hører til de viktigste gjøremaal for fagorganisationen ved siden av lønsbevægelserne, idet den betrygger det enkelte medlem mot de værste virkninger av arbeidsløsheten, likesom den bidrar til et sterkere samhold og et stabilere medlemsforhold, hvilket er en nødvendig forutsetning for at organisationernes øvrige gjøremaal skal kunne fremmes med størst mulig kraft og til bedst mulig resultat.

Ut fra dette syn retter kongressen den sterkeste opfordring til de organisationer, som endnu ikke har arbeidsledighetskasser om at planlægge oprettelse av saadanne. Kongressen er av den opfatning, at selv om der for visse fag er store vanskeligheter at overvinde ved oprettelse av arbeidsledighetskasser, kan den dog ikke erkjende, at der for noget fag stiller sig uovervindelige hindringer iveien for oprettelse og drift av saadanne kasser, særlig nu, naar bidrag kan erholdes fra stat og kommune.

Endelig opfordrer kongressen samtlige organisationer, der har eller oppretter arbeidsledighetskasser, til at benytte loven om statstilskud fuldt ut, idet man derved markerer det offentliges pligt til at træde støttende til paa dette omraade, likesom man først naar alle organisstioner samler sig om loven vil kunne øve den tilbørlige indflydelse paa dens indhold.“

Lovens virketid utløper næste aar, og der er saaledes fuld adgang til at foreslaa forandringer. Især bør vi lægge vekt paa at faa statsbidraget forhøiet til det halve av det hele bidrag og faa ut bestemmelsen om utlændinger.

Jeg vil ogsaa si, at det er av stor betydning for os, hvilken mand det er, som bestyrer handelsdepartementet. Det er aldeles ikke likegyldig, hvilken regjering vi har. Vi var ikke fornøiet med Abrahamsen, men Arctander var værre. Hvordan Brænne vil stille sig, vét vi endnu ikke.

Med hensyn til uforskyldt arbeidsledighet er at bemerke, at enhver er uforskyldt arbeidsledig, som ikke kan skaffe sig arbeide efter gjældende regler. Hertil maa vi ogsaa regne den, som maa slutte for at skaffe sig arbeide andetsteds. Arbeidskontoret maa vite, om der er overflod paa arbeidsmarkedet eller ei. Er der flere arbeidere ledige end der er pladse, saa maa nogen gaa ledig, og det er da likegyldig, enten den som blir gaaende ledig heter Per eller Paal. Dette maa vi faa fastslaaet i loven.

I Danmark blir tilskuddene saa meget større, fordi kommunerne ogsaa yder tilskud ved siden av staten. Derved yder det offentlige det halve av understøttelsen. Ulemperne ved § 4 maa vi faa ryddet bort. Likesaa bør vi se til at faa § 6 ut. Ikke fordi den har git os praktiske vanskeligheter. Vi har faat ret i det. Det er bevist, at de, som ikke kan organiseres ved fagorganisationen, ikke melder sig til arbeidsledighetskassen alene. Men vi vil ha den væk, fordi den virker irriterende paa sindene.

Saa er det uttalelsen om, at de, som ikke har arbeidsledighetskasser, bør oprette saadanne. Jeg mener nemlig, at naar f. eks. arbeidsmandsforbundet ingen arbeidsledighetskasse har, saa er det mindre fordi det er praktiske vanskeligheter tilstede end derfor, at interessen har manglet. Jeg kan ikke se uoverkommelige vanskeligheter ved opprettelsen. Der er vistnok endel sæsonarbeidere, men fabrikkene har jevn drift. Adskillig vanskeligere kan det være for bygningsfag, malere og murere. Men i forbund med jevn industri utjevnes ogsaa arbeidsledighetsrisikoen i det store og hele. Der kan være konjunktursvingninger, der kan være gode tider i enkelte industrigrene, daarlige i andre. Naar det fordeles paa mange, saa vil ulemperne bli mindre. Jeg ser da ogsaa, at man i sidste nr. av „Arbeidsmanden“ slaar til lyd for opprettelse av arbeidsledighetskasse. For murer- og malerforbundet er det som sagt vanskeligere; men det kan dog gjennomføres, naar man har fagets natur for øie. Man kunde ha en noget mindre og noget kortvarigere understøttelse f. eks. Arbeidsledighetskassen er ingen veldædighetsinstitution, som skal virke ved milde gaver. Den er for fagorganisationen en kampinstitution. Den er et ryggestød for det enkelte medlem til at motstaa den fristelse at ta imot hvilket som helst arbeide, og den er et middel til at holde medlemmerne sammen. Vi faar ved den en fast, stabil organisationsstamme. Man hviler ikke bare paa overenskomsten. Heri ligger arbeidsledighetskassens store betydning. Dette var man klar over allerede i 80-aarene, da understøttelseskasser først opprettedes.

Forstaaelsen har ogsaa vist sig paa flere internationale kongresser og har faat utslag i resolusjoner, saaledes paa den internationale socialistkongress i Stuttgart, hvor bl. a. følgende vedtoges:

„— — — Kongressen hævder, at fagforeningerne vil føre kampen mot utbytning og undertrykkelse desto mere resultatrikt, jo større enhet organisationen frembyr, jo bedre dens understøttelseskasser er og jo større de til fagforeningerne nødvendige pengemidler forefindes. — — —“

Arbeidsledighetskasserne vil faa adskillig større betydning end syke- og invalidekasser, idet de hindrer, at arbeidsdygtige folk kastes

ut paa markedet og trykker lønningerne ned. Jeg vil derfor anbefale, at det av sekretariatet foreslaede blir vedtat. Første del forutsætter selvfølgelig, at sekretariatet utarbeider utformede forslag. Loven er blit til paa grund av de krav vi selv har stillet, og det kan derfor heller ikke sies, at det er antisocialistisk at anbefale den og søke den ændret efter vore synsmaater. (Stort bifald.)

M. Trammøl: Jeg anser det som en selvfølge, at der hersker enighet i denne forsamling om, at loven *ikke* er tilfredsstillende. Det skjønner jeg ogsaa er sekretariatets mening, eftersom det foreslaar endel forandringer. Men naar det er tilfælde, kan jeg ikke begripe, at vore politikere skulde ha ført en agitation, som ikke er forsvarlig. Jeg undres paa, hvor vi vilde ha været, om ikke denne agitation hadde været ført. Ett er ialfald sikkert, at dersom fagorganisationen hadde benyttet loven i sin oprindelige skikkelse, saa vilde vi ikke engang ha faat de forbedringer, som er opnaadd, og det vilde selvfølgelig ha været aldeles umulig at faa nye.

Hr. Ormestads omtale av arbeiderpressen er, mildt betegnet, utilbørlig. Vi hævder jo paa alle omraader retten til at ha en mening og øve kritik, og fagforenings-„lederne“ bør ikke danne nogen undtagelse. Og arbeiderpressen skal ikke ha nogen mening, men vente til „lederne“ har git et vink. Det mener jeg er uriktig ræsonnert. I vor politiske bevægelse fremholder vi netop nødvendigheten av kritik. Hvor man ikke har kritik blir der korrupsion.

Med hensyn til de anskuelser, som er fremholdt i „Ny Tid“, saa deles de av den overveiende del av arbeiderbefolkningen i Trøndelagen. Det var paa det rene, før artiklerne blev skrevet og offentliggjort. I Trondhjem blev der holdt en række møter av fagorganiserte arbeidere, som uttalte sig mot sekretariatets forslag til arbeidsledighetskasserne, sykeforsikringen og tvungen mægling og voldgift. Saa det er sikkert nok, at „Ny Tid“ er i kontakt med de organiserte arbeidere. Jeg synes det vilde være en fordel, om arbeiderne ogsaa i andre dele av landet holdt slike møter og diskuterte sakerne. saa kongressens deltagere kunde kjende meningen hos de folk, som de skal repræsentere. Og jeg vil understreke, at det ikke er vore egne personlige meninger, som her skal være avgjørende. men den opfatning, som deles av den store masse. Da vilde kongressen bli et sandt uttryk for den norske arbeiderklasse. Jeg vil tilbakevise Ormestads omtale av arbeiderpressen i sin almindelighet og „Ny Tid“ i særdeleshet. Hr. Ormestads optræden er byraakrattisk, og jeg haaper den staar for hans egen regning, saa ikke sekretariatet er medansvarlig i hans uttalelser.

Den resolution, som er foreslaat, er jeg enig i hvad punkt I angaar og første del av punkt II. Derimot er jeg uenig i sidste del og *føreslaar* den sløifet, altsaa fra „Kongressen er av den opfatning“ o. s. v.

Det gaar ikke an rette en slik opfordring til arbeiderne. Malerforbundet f. eks. har vanskelig for at oprette en arbeidsledighetskasse. og for de forbund, som har opprettet en slik kasse, bør det være en frivillig sak, om de vil benytte sig av loven eller ei.

A. Gundersen: Trammøl undskyldte „Ny Tid“ med, at bladet hadde hævdet de samme anskuelser som arbeiderne paa massesemøterne.

Men end om tillidsmændene i organisationen begyndte at benytte de samme udtryk om arbeiderpressen, som man nu og da kan høre, da tænker jeg vi fik svar. Jeg mener, at man ikke med nogen styrke kan kritisere loven før den er prøvet, og jeg anser det ikke for noget udtryk for arbeiderklassens mening, hvad som tilfældigvis maatte bli vedtat paa et masse-møde. I Stavanger var der en ung jurist som hadde skrevet mot loven: men han maatte senere indrømme, at han ikke skjønte sig paa spørsmålet. Det viser sig altsaa, at det er ikke autoritativt alt, som fremkommer i partipressen. Jeg vil ogsaa ha sagt, at det er ingen nødvendighet for partipressen at skrive imot de ting, som fagorganisationen har godkjendt.

A. Myhrstad: Jeg tør ikke si, jeg er sakkyndig paa dette strøk: men jeg kan tale ut fra mit lægmandsskjøn. Jeg har tænkt saken over, og jeg er kommet til det resultat, at naar arbeiderorganisationerne og vore repræsentanter har strævet med denne saks løsning gjennom mange aar, og vi alle vét og erkjender, at arbeidsløsheten er et samfunds-
onde, og naar vi kom til et resultat og vi ved dette arbeide har faat en lov, som gir os meget om ikke alt, saa bør vi prøve den. Da vil vi ogsaa bli sakkyndige paa det omraade. Jeg har ogsaa den for-
mening, at hvis Tranmæl og jeg hadde tilhørt en organisation, som hadde prøvet loven, saa var vi møttes her i skjøn enighet om at anerkjende det gode i den og i at anwise midler og veie til at faa ulemperne fjernet. Med det arbeide, som er gaat forut, tilsier pligten os at prøve loven og faa mest mulig ut av den. Da kan vi nemlig ogsaa kræve forandringene.

Gunnar Ousland: Vi hadde ogsaa i vort forbund ganske eien-
dommelige erfaringer med hensyn til partibladenes stilling til arbeids-
løshetsforsikringen og stillingen til statstilskuddet. Det var jo ganske i sin orden at kritisere loven, naar man fandt ikke at kunne anvende den. Men saa hævedes jo „streiken“, og da blev vi, som forsøkte at bruke loven, karakterisert som daarligere forbund. Dette var ikke klokt, og jeg mener, at hvis partipressen vil ha autoritet, saa maa den optræde fornuftig. Det kan være én sak at paapeke en lovs uheldige sider: men det er ikke sagt, at disse altid er av den beskaf-
fenhet, at man derfor skal forkaste det hele. Det kunde være en sak for sig, dersom vi var antiparlamentarikere. Da vilde det jo være rigtig taktik at gjøre saadan motstand. Men nu er vi ikke antiparla-
mentarikere, og da tilsier forholdene os, at vi bør benytte loven og samtidig kræve de nødvendige forandringer. Paa den maate har vi ret til at kræve dem og vil ogsaa faa dem. Vi bør erindre, at under de nuværende samfundsforhold gjælder det for os at faa saa megen økonomisk fordel som mulig baade fra staten og arbeidsherrerne. De, som agiterer mot loven, svækker os baade i dette formaal og i vore krav paa ændringer i loven.

A. Steinhauser: Jeg kan ikke være med paa at anbefale benyt-
telsen av denne lov. La nu det være, at § 6 praktisk ingen skade har gjort, saa vét vi dog, at den er ødelæggende for selve fagorgani-
sationens grundprincip, og noget saadant kan vi ikke anerkjende. Det er ved os gjort det, vi vil føre skaden ut i livet. Herved sier vi

nemlig faktisk, at streikbrytere kan faa samme privilegier og goder som vi. Jeg kan derfor ikke finde det heldig at vedta nogen resolution. Desuten er det dette, at naar man sier, at § 6 ikke har skadet, saa er det kun paa grundlag av 1½ aars erfaring i enkelte organisationer. Ikke heller kan jeg indrømme, at vi lettest faar forandringer ved at anbefale benyttelsen av det som er. Forandringerne vil efter min mening komme hurtigst, naar vi kraftig protesterer mot det, som bringer ulempe.

Gustav Romén: Jeg har altid set paa arbeidsløshetskassen som en sidekasse til streikekassen. Den virker til opretholdelse av lønnen, idet vore arbeidsløse ikke er henvist til at ta imot, hvad som bydes. Det maa enhver forstaa, at hvis de, som nu faar understøttelse, ikke hadde hat arbeidsløshetskassen, saa vilde nøden tvunget dem til at arbeide for underpris. Kan vi bygge op en arbeidsløshetskasse, saa kan vi ogsaa dermed sikre os en stabil organisation og en fast kjerne. Jeg mener det lot sig ordne f. eks. i teglverksindustrien. Det er ogsaa at merke sig, at da vi fik denne lov, saa anerkjendtes arbeidsløsheten som et samfundsonde, og deri ligger meget. Vi bør derfor benytte den saavidt vi kan. Til Tranmæl vil jeg si, at der er andre steder end Trondhjem, hvor arbeidspørsmålene diskuteres, og resultatet av diskussionen er ikke altid ensformig det samme. Det er mit haab, at arbeidsmandsforbundet ogsaa paa sin næste kongres vil beslutte opprettelsen av arbeidsløshetskasse. Jeg slutter mig helt til Orme-stads anskuelse, hvad det angaar.

M. Nygaard: Vort forbund har en gammel arbeidsløshetskasse: men vi har allikevel ikke villet benytte os av loven. Vi hævder nemlig, at de samme grunde fremdeles er tilstede nu, som da loven vedtoges, mot dens benyttelse. Væsentlig er det da § 6, som maa forandres. Vi fandt ogsaa ved den første debat om loven, at statstilskuddet — $\frac{1}{4}$ — var altfor litet. Den eneste forandring, som er gjort siden, er, at dette statstilskud er forhøiet til $\frac{1}{3}$. Dette skulde da ha forandret hele vor principielle stilling til loven. Jeg mener dette er for letkjøpt. Man skal ikke sælge selvbestemmelsesretten over sin arbeidsløshetskasse saa billig. Jeg mener dog, at forholdet vilde være betydelig forandret, om statsbidraget blev forhøiet til en halvdel, samtidig med at vore krav paa forandringer blev befulgt. Da benytter vi selvfølgelig loven. Det var nemlig disse, som var anstødsstenene, før noget forbund tok den. Disse anstødsstene er der endnu. Arbeidsløshetskasserne kan ogsaa bli et baand paa vor bevægelsesfrihet. Tar vi imot statstilskuddet, saa er vi avskaaret fra at benytte dem i nødtilfælde under en konflikt. Tiltrods herfor mener jeg dog, at faar vi de reformer, som kræves i sekretariatets forslag, saa bør vi benytte loven. Indtil da vil den motstand vi gjør imot den, avgi grunde for forandringerne. Og kan vi faa statsbidraget forhøiet, saa bør vi se paa saken. Nogen uforbeholden anerkjendelse bør vi ikke gi.

Jul. B. Olsen: Pressen bør være særlig varsom, naar den skriver om fagforeningsforhold; det er noget vi alle er paa det rene med. Der vil altid gjøre sig særmeninger gjældende inden fagorganisationen. og spørsmålet er: Skal pressen gi plads for behandlingen av disse?

Jeg tviler ikke paa, at pressen arbeider for at faa et godt resultat tilveiebragt: men skal dette naaes, saa maa den vise den største forsigtighet netop i behandlingen av disse særmeninger. I arbeidsledighetslovens benyttelse har vi netop et saadant spørsmaal. Vi har ogsaa diskutert saken oppe i Nordland. At landsorganisationen har tat saken op og utredet den saa grundig, viser, at ledelsen har øinene aapne for, hvad som trænges. Der er selvfølgelig en stor forskjel, hvad anledningen til opbygning av arbeidsledighetskasse i jern- og metalarbeiderforbundet og i arbeidsmandsforbundet. Men ogsaa inden arbeidsmandsforbundet kunde noget gjøres. Der er nødstilstand tilstede. Og vi kan ikke skyve hele saken fra os, fordi vi er imot § 6. Vi maa ta ansvaret paa os og gjøre hvad vi kan.

John Viggen: Gundersen har ført meget billige argumenter i marken ved at henvise til inkompetance. I Trondhjem var saken grundig drøftet, før der blev skrevet, og sekretariatets indstilling blev referert og diskutert. Jeg finder det uheldig, at fagorganisationen skal benytte sig av love, som binder dem i deres virksomhet, uten at gi fordele, som engang opveier dette.

Eftermiddagsmøtet hævdedes.

Formiddagsmøte onsdag 29. juni.

Dirigent: Ormestad.

Protokollen godkjendtes.

Fortsættelse av arbeidsledighetsforsikringen.

P. Aalberg: For det første vil jeg faa lov til at korrigere den vildfarelse, som synes at herske, at nogen fagforeningsmand skulde være imot oprettelse av arbeidsledighetskasser. Dette er aldeles ikke tilfældet. Det er kun mottagelse av statsbidrag efter en lov, som indeholder betænkelige bestemmelser for vor organisation, vi er imot. Dette er ogsaa debattens kjernepunkt. Det bør ogsaa præciseres, hvad M. Nygaard sa, at skal man tænke paa lovens anvendelse, saa bør statsbidraget forhøies fra $\frac{1}{3}$ til $\frac{1}{2}$. Merkelig synes jeg forresten det er, at de forbund, som har prøvet loven, nu overfalder arbeiderpressen. Pressen staar ikke paa noget andet standpunkt end vi alle stod, før loven fik den lille forandring med forhøielse av statsbidraget fra $\frac{1}{4}$ til $\frac{1}{3}$. Jeg synes dog ikke det er noget rart i det, at Ormestad lægger sig i for at forsvare loven, da han jo har været i den komité, som utarbeidet den. Jern- og metalarbeiderforbundet var ogsaa det første forbund, som brøt isen og anvendte loven. Jeg synes det er et vegtig argument imot loven dette, at de, som anvender den, ikke kan anvende sin kasses midler i streik. Pressen har kun gjort sin pligt, naar den har vedblit med at paapeke manglerne, og arbeiderpressen her i Norge staar saa nær fagorganisationen, at der aldeles ikke kan være tale om noget skille. Det vót jeg ialfald, og det hævder jeg, at i Trondhjem slaar ikke „Ny Tid“ til lyd for andet end det, fagorganisationen hævder.

A. Pedersen: Jeg vil tillate mig at henlede opmerksomheten paa en foreteelse, som gjorde sig gjældende ogsaa paa forrige kongres. Vi blev stadig møtt med den paastand, at vor kritik er utidig. Men igaar fik vi ogsaa den snert av svepen, at vor virksomhet ikke er til organisationens gagn. Jeg vil si, at jeg er noksaa lydhor for musik og sang; men denne lirekassemelodi er ikke harmonisk og begynder nu derfor at virke kjedelig. Saa vil jeg da ogsaa si, at svepesnerten rammet ikke os. men dem, som svang svepen. Av Ormestads foredrag igaar fik vi ikke vite, hvilket standpunkt sekretariatet indtok, da loven først debattertes der. Ormestad, Rich. Hansen og M. Nygaard var blandt lederne ogsaa dengang. Jeg vet, at der var indkaldt en sakyndig mand for at gi raad. Advokat Solnørdal var tilstede i det første møte. Man var dengang enig om, at loven ikke kunde benyttes som den var. Og det var ikke netop derfor, at man var bange for, at § 6 skulde ha nogen praktisk direkte virkning; men den vilde principielt gjøre skade allikevel. Og jeg tror ikke, at de motgiftspiller, som er kommet ind i jern- og metalarbeiderforbundets love, vil faa bort denne skade. Ormestad maatte da ogsaa medgi igaar, at loven ikke er tilfredsstillende. Jeg skal tillate mig at benytte et billede. Vi kan sammenligne loven med et fiskesnøre med en god angel paa. Agnet er ogsaa indbydende. Men snøret er indsmurt med en ilde-lugtende salve. Fiskene nærmer sig, men biter ikke, fordi lugten driver dem væk igjen. Fiskeren trækker snøret ind; men der er ikke bit. Han kommer paa den tanke, at kroken og agnet er for smaa, og saa sætter han større agn paa. Det er ogsaa slik, at efterhaanden vænner fiskene sig til lugten, og det større agn er mere fristende. Fiskeren kaster ut igjen, og saa faar han virkelig bit. Naar én fisk kommer, saa følger flere efter. Saaledes har man ogsaa tænkt sig det med arbeiderne. Nogle organisationer biter paa tiltrods for den ildelugtende § 6, og det skal virke som en anbefaling ogsaa for de andre til at følge efter. Man sier virkelig: Nu har vi vænnet os til dette og har bitt paa det: nu vil vi anbefale de andre at følge efter os.

H. Petterson: Jeg kan være enig med Tranmæl i, at den første motstand vi gjorde mot loven var det, som bevirket, at vi fik forandringerne i stortinget. Det er dog ogsaa en mulighet for, at Ormestad kan ha ret i, at stortinget vilde ha foretat forandringen allikevel. Men jeg tror ikke paa den mulighet. Derfor gaar det dog ikke an at si, at det vilde være formaalstjenlig at fortsætte med obstruktionen. Da vilde vi løpe den risiko ikke at faa nogen ny lov. Det kunde vi ogsaa risikere at faa en værre lov end den vi har. Naar vi nu ikke har magtet at faa § 6 væk, saa faar vi boie os for det og vente, til tiden kommer. Vi kan ikke altid slaa paa stortrommen. Arbeidsledighetskasserne styrker samholdet i høi grad. Det er dog ganske korrekt, at statsbidraget medfører store administrationsomkostninger. For vort forbund har det, som jeg har meddelt, været 3000 kroner. Vi har 50 avdelinger, og i disse vil der medgaa 2000 kr., hvis avdelingskassererne ikke skulde paalægges at gjøre arbeidet gratis. Paa hovedkontoret er der medgaaet 1000 kr. Betalte ikke avdelingerne selv, maatte vi i Kristiania ansætte en hel mand mere. Derfor skjønner

jeg ikke, hvordan jern- og metalarbeiderforbundet kan beregne sine utgifter til kun 1000 kroner. Kontrollen med arbeidskontoret volder ogsaa bryderi. Jeg fik næsten det indtryk av debatten her igaar, at man var imot arbeidsledighetskasser som saadanne, og det maa der nedlægges protest imot.

M. Ormestad: Jeg var selvfølgelig klar over, at jeg stak fingeren i et hvepsebol, da jeg tok fat i partipressens kritik. Men trods dette vil jeg fremture i samme aand, naar vi kommer til sak nr. 8 paa dagsordenen. Det er nemlig klart, at pressen ved utidig kritik kan skade fagorganisationen baade hvad tilslutning og virksomhet angaar. Tranmæl talte om korrupsion. Er der korrupsion nu eller var det for at forebygge den? Jeg har dog ikke hørt, at man begynder at drikke medicin, før man blir syk. — Vi er alle enige i, at loven har uheldige sider, og vi har derfor arbeidet for at faa disse rettet. Men jeg vil ogsaa ha sagt, at agitationen imot loven har været overdreven og utidig. Jeg skal saaledes referere, hvad „Smaalenenes Socialdemokrat“ for 24. mai 1910 meddeler, at stortingsmand Buen har sagt paa kommunemøtet i Fredrikstad iaar:

„Arbeiderne har selv ved arbeidsledighetskasserne, de selv har oprettet, paatat sig store ofre og sparet staten for hundretusener. Likevel later borgerpartierne, som om de har gjort en kardinaldyd, fordi de har støttet dem litt. Noget stort nummer bør der ikke gjøres av det — ikke er det meget og det eneste av det som er, er slukt av administrationen som vanlig. Men hvad der fremfor alt maa huskes, det er, at nogen løsning av arbeidsledighetsondet er disse kasser ikke engang paa vei til at være.“

Jeg kan ikke garantere, om referatet er korrekt, men det er forsaavidt likegyldig, da et saadant offentlig referat av uttalelse av en av vore stortingsmænd selvfølgelig maa virke uheldig paa de medlemmer, som læser det. Der staar, at „bidraget slukes av administrationen som vanlig“. Enhver maa da tro, at fagforeningerne administrerer bort hele statsbidraget. Og vi vet jo, hvordan det virker paa medlemmerne, naar det fortelles, at administrationen blir dyr. Det bevirker mistro og agitation mot organisationen i sin almindelighet. De 4 forbund, som har mottat statsbidrag, skulde altsaa ha administrert bort 40.000 kr. ekstra i 1909! Saadanne paastande er usandfærdig og skadelig agitation. Jeg har imidlertid ikke tid til at opholde mig ved pressen længer. Hr. Aalberg paastaar, at jeg forsvarer loven, fordi jeg var medlem av komitéen. Hertil vil jeg opplyse, at jeg som formand i jern- og metalarbeiderforbundet allerede i juli 1906 utsendte et sirkulære, hvori jeg uttalte, at vi for tiden ikke burde benytte loven. Det var før presseagitationen mot den begyndte. Jeg gjorde det imidlertid av hensigtsmæssighetshensyn: det var ikke prinsipiell, men en praktisk streik. Det var for at faa endel forandringer i loven, og blandt disse var selvfølgelig ogsaa § 6. Naar A. Pedersen sier, at vi i det første sekretariatsmøte hadde tilkaldt en sakkyndig, saa er dette ikke riktig. Advokat Solnørdal hadde selv uttalt ønske om at være tilstede, da han paa forhaand hadde skrevet et indlæg mot loven. Og han kom med endel juridiske betænkeligheter, som sekretariatet aldeles ikke var enig i. Senere, da lovens forandring var behandlet av stortinget, ansaa vi det ikke hensigtsmæssig at streike længer, ti da var

intet mere at opnaa; hvorfor vi fandt at burde prøve den. Det er fuldstændig feilagtig, naar „Ny Tid“ synes at hævde, at vi vilde faa yderligere forandringer ved at fortsætte streiken. Hadde vi fortsat den, saa vilde vi sandsynligvis ingen ny lov faat, naar den nuværende utløper i 1911.

Harald Fløisbom: Tidligere har jeg været begeistret for arbejdsledighetskasser; men jeg er blit skuffet over de resultater, de har git. Derfor mener jeg, at vi heller bør forbedre og utbygge vor organisation som kamporganisation. Vi har hat arbejdsledighetskasse i Sag- og høvlerforeningen i Kristiania, men den har ikke været bare til nytte for os. Selvhjælpsinstitutionerne er i det hele hemmende for vor kamp. Hadde vi ikke hat arbejdsledighetskassen, saa vilde vi ikke oplevet at maatte ta imot 25—30 procents lønsnedslag. Dertil er ogsaa at si, at ingen glæder sig mere over, at vi bare befatter os med selvhjælpsinstitutioner end arbejdskjøperne. Derved opholder vi dem, som de kaster paa gaten. Jeg vét, at oprettelsen av arbejdsledighetskasse vinder nogen tilslutning inden arbeidsmandsforbundet, men jeg mener, at man maa være varsom med at anbefale oprettelse av arbejdsledighetskasse der. Kontrollen vilde især bli vanskelig. Og hvordan f. eks. vilde situationen bli, naar man var færdig med et jernbaneanlæg, og flere hundrede paa én gang blev ledige. Vi maatte mindst ha 30 øre uken i kontingent, og endda tænker jeg, vi maatte ty til ekstrakontingent. Jeg tænker det hele vilde gaa bakover. Man maa ikke bebyrde avdelingerne, til de ikke evner at følge med. Der er nemlig en grænse. Jeg er ikke bange for § 6. Vi skulde nok vite at gjøre det varmt for de uorganiserte, om de kom. Derfor tror jeg ikke, at § 6 har nogen synderlig betydning. Værre er det, at vi ikke kan benytte kassens midler under en streik.

E. K. Briskerud: Det var en bemerkning av en taler igaar, som foranlediger mig til at ta ordet. Man kan faa høre mange snurrige ting i en saadan debat. Jeg tror forresten ikke, at meningene er saa delte. Man kan spørge: Har det større betydning at høre paa de organisationer, som ikke har prøvet loven, eller paa dem, som har prøvet den? Jeg tror de sidstes vidnesbyrd har størst vekt. Naar vi nu kræver og faar en lov med statsbidrag, selv om vi ikke med én gang faar den saa god som vi ønsker den, skal vi da kaste det hele væk? Jeg mener nei. Vi vil ogsaa høste den erfaring, at ulemperne ikke er saa store som vi trodde. Og vi vil faa fastslaat, at arbejdsledighetsunderstøttelsen er en offentlig sak. Samfundet skal selv avhjelpe den nød, som arbejdsledigheten bringer med sig. Det staar ikke i sekretariatets forslag, at forbundene skal oprette arbejdsledighetsforslag, men de *opfordres* til det; det henstilles til dem. Jeg synes ikke, at oppositionens kritik har været heldig eller beføiet.

Strek sattes med de indtegnede talere.

M. Trammøl: Det er umulig paa 5 minutter at imøtegaaa alt, som er fremkommet og trænger imøtegaelse her. Debatten er ogsaa kommet utenfor emnet, og indlederen bærer ikke saa litet skylden herfor. A. Gundersen leverte ogsaa et overraskende indlæg igaar. Han snakket frem og tilbake om pressen. Om en ung jurist borte i

Stavanger — „har han vet paa det?“ Som om Gundersen og konsorter skulde ha bedre vet paa det! Jeg har ikke sagt, at korrupsion er indtraadt; men at den indtræder, naar kritikken undertrykkes. Det har hændt i andre lande, og jeg sier: la os vogte os for at komme ind paa noget lignende her i landet. Ved at stemme imot sidste del av punkt II sier jeg ikke dermed, at jeg er imot oprettelse av arbeidsledighetskasser. Men jeg mener, at vedtar vi her opfordring til det, saa er det vor pligt loyalt at følge opfordringen. Ikke bør vi heller opfordre til at benytte loven. Det gaar ikke an saalænge vi har § 6. Kongressen kan godt forsvare at utelate sidste del av punkt II. Selvfølgelig har de, som har benyttet loven, større sakkyndighet end vi, som ikke har benyttet den; men derfor vil vi dog ha en mening om den. Hvad vi vil er, at fagforeningerne nu skal stilles nøytrale og frie likeoverfor denne lov.

Karl Monsen: Arbeidsledighetskasserne vil under enhver omstændighet skape stabilitet i organisationen. Norsk centralforening for boktrykkere hadde øinene aapne for tidens krav, da den oprettet sin kasse, og naar denne organisation nu staar saa høit, saa er det selvhjælpsinstitutionerne, som har foraarsaket dette. Men med hensyn til § 6, saa mener jeg, at vi ikke kan hjelpe til at opretholde en saadan bestemmelse. Vi bør heller ikke vedta nogen opfordring til at benytte loven, hvis der findes forbund, som bevislig ikke kan følge denne opfordring derved, at det er umulig for disse forbund at faa arbeidsledighetskasser istand.

B. Heggem: Arbeidsledighetskasserne i vor organisation virker ikke alene styrkende for organisationen som den er; men de virker ogsaa agitatorisk. Naar Tranmæl hævder, at vi ikke skal benytte os av loven, før den er fuldkommen, saa er dertil at svare, at fuldkommen vil den antagelig ikke bli, før vi har faat en socialistisk majoritet i stortinget, og det kan endnu dra ut adskillige aar. Den vei Tranmæl anviste vil altsaa føre til, at vi aldrig benytter os av de goder, som borgerlige love gir os valget likeoverfor. Det er ikke tilfældet, som M. Nygaard mener, at vort medlemstal blir lagt paa bordet for arbeidsgiverne, likesom forbundene har fuld frihet til at benytte sine fonds fra før anerkjendelsen av kassen til hvad de vil. Der tales om tiggeri. Men hvad kaldes det, som stadig kommer fra de forbund, som ikke har arbeidsledighetskasse? Dette forhold bør ophøre. Angaaende Ormestads indlæg likeoverfor den politiske presse og de politiske blade er det at si, at disse magter bør være forsigtige med, hvorledes de griper ind. Under typografernes tariffbevægelse i Bergen i 1907 hadde pressen tat saken saaledes fat, at de klokeste fagforeningsledere ikke helt kunde rette det gale, som var gjort.

A. Aamodt: Det er i anledning hr. forretningsfører M. Nygaards foredrag igaar, at jeg skal faa lov til at gjøre endel bemerkninger.

Det var især 3 bestemmelser han uttalte sig imot: Refusionens størrelse, § 6 og dette, at man ikke frit kan disponere arbeidsledighetskassens fonds.

Angaaende refusionens størrelse uttalte han, at formerforbundet ikke vilde benytte sig av loven, naar refusionen kun var $\frac{1}{3}$, men hvis

den blev forhøiet til $\frac{1}{2}$, saa antok han ogsaa formerforbundet vilde søke statsbidrag for sin arbejdsledighetskasse. Jeg tror ikke, at de arbejdsløse ræsonnerer paa samme maate. ●om man byr en arbejdsløs 1 krone, saa avslaar han ikke det med den begrundelse, at naar han ikke faar 2, saa vil han heller ikke ha den ene. Naar man er arbejdsløs, saa mottar man selv et mindre bidrag, og avslaar det ikke fordi det er for litet.

Hvad § 6 angaar, saa har mange organiserte arbeidere optat det som en fornærmelse, men hvis vi skal se objektivt paa saken, saa saa tror jeg vi maa indrømme, at dette er en feil. Lovgiverne har ikke villet gi de organiserte arbeidere noget privilegium fremfor de uorganiserte, og vi er de første til at skrike op, hvis vi mener, at en enkelt klasse eller stand blir begunstiget paa de øvriges bekostning. § 6 har ikke gagnet de uorganiserte arbejdsløse arbeidere. da en mand, der ikke evner at organisere sig i en fagforening, heller ikke forstaar at organisere sig i en arbejdsledighetskasse, saa hele bestemmelsen er blit en papirbestemmelse.

Angaaende dette, at man ikke kan disponere arbejdsledighetskassens fond, saa skal jeg oplyse, at dengang Norsk jern- og metalarbejderforbund søkte statsrefusion, hadde kassen en beholdning av 60,000 kroner. Hovedstyret besluttet at overføre 40,000 av disse til en anden kasse, saaledes at der kun blev tilbake et fond paa 20,000. Dette mente enkelte ikke var nødvendig, og professor Jæger, der var med paa at utarbeide loven, var ogsaa av samme mening og uttalte, at det fond, som kassen er i besiddelse av, før den søker statsrefusion, naarsomhelst frit kan disponeres. Nu har vi i den senere tid hat saa stor arbejdsløshet, at vi har opbrukt baade de 20,000 og størsteparten av de 40,000 kroner, men jeg er ikke i tvil om, at disse penger kan tages tilbake, naar kassens fond blir saa stort, at dette beløp kan tilbakebetales.

De indvendinger, som hr. Nygaard har anført mot loven, har ikke spor av betydning ved lovens praktiske anvendelse. Men hvad der gjør loven vanskelig at praktisere er, at kommunerne skal yde en del av refusionen, da det er vanskelig at paavise, at den og den mand i henhold til loven er hjemstavnberettiget i den kommune, som er opført som refusionspliktig, da tiden kan ligge hele 5 aar tilbake. Men da statsmyndighetene er av den opfatning, at kommunerne bør bære en del av utgifterne, saa tror jeg, det er vanskelig at faa ophævet bestemmelsen om, at kommunerne skal yde en del av refusionen. Derimot tror jeg, at bestemmelsen om 5 aar maa kunne indskrænkes betydelig, f. eks. til 2 eller høist 3 aar.

Hr. Fløisbonn uttalte, at arbejdsledighetskassen i Høvleriarbejdernes forening ikke hadde virket heldig. Jeg kan være enig med hr. Fløisbonn heri, da det ikke er heldig at oprette arbejdsledighetskasse for enkelte foreninger, da arbejderne i vore dage maa flakke adskillig om, og naar de da forlater en forening, saa blir de herved staaende uten kasse. Det er saaledes heldigst at oprette kasserne forbundsvis, saa de kan gjælde for hele landet. Det virker ogsaa undertiden uheldig, at enkelte forbund har kasse, mens andre ikke.

De forbund, der ikke har kasse, er ofte tilbøielig til at betragte en arbejdsstans eller arbejdsnedlæggelse som streik eller konflikt, og derfor utbetaler streikeunderstøttelse, uten at det med bestemthet kan paastaaes, at arbejdsstansen er indtraadt paa grund av konflikt, mens de forbund, der har arbejdsledighetskasse, i slike tilfælder understøtter sine medlemmer av denne. Som sekretariatsmedlem har jeg anledning til at iagttatte dette. Jeg vil derfor tillate mig at anbefale den av sekretariatet foreslaaede resolution i sin helhet til vedtagelse, da arbejdsledighetskasserne ogsaa i høi grad styrker organisationen i de faglige kampe.

Scorre Iversen: Tranmæl hævder idag, at man skal være stillet nøytral likeoverfor loven. Men naar man ikke lægger mer betydning i motstanden end Tranmæl har gjort idag, saa kan man godt stemme for sekretariatets forslag i sin helhet. Det er en kjendsgjerning, at vi har forlangt statstilskud til arbejdsledighetskasserne i aarevis. Vi har agitert for det og nu har vi faat principperne anerkjendt og har alle forutsætninger for at benytte os av loven. Det var praktiske grunde, som gjorde, at vi fra først av var imot. Av en anden Trondhjemsrepræsentant var det uttalt, at man ikke vilde ha sine kasser bundet. Dette var naivt. Man kan ikke vente at faa offentlig tilskud uten at ha aapen regnskapsførsel, saa det offentlige faar vite, hvad pengene brukes til. Det er et av vore egne krav til offentligheden. Det gaar heller ikke an at gjøre obstruktion mot sociale reformer, fordi de er ufuldkomne. Da faar vi dem aldrig; men de kan forbedres efter tidens behov efterhvert. Angaaende A. Pedersens musikalske sans maa jeg si, at vi ikke stadig kan spille paa samme instrument. Er det nogen, som har spillet paa samme instrument stadig, saa er det nok Pedersen det. Og hans instrument har været stortrommen. Jeg kan ogsaa meddele, at sekretariatet i sin tid desavouerte advokat Solnørdals juridiske indvendinger mot loven. Vi kan være enig om den ting, at uten statstilskud vil det være umulig at oprette arbejdsledighetskasser i sæsongfagene. Danskerne har utrettet meget i disse fag med de stats- og kommuneunderstøttede arbejdsledighetskasser. Vedtar vi Tranmæls forslag, saa bryter vi med de taktiske forutsætninger ved lovens vedtagelse, og det bør vi nu ikke gjøre. Vi er nu kommet saa langt, at samtlige forbund, som har arbejdsledighetskasser, med undtagelse av formerforbundet og bokbinderforbundet, benytter sig av det ved loven tilsikrede statstilskud, og det veier meget, at intet av disse forbund har høstet daarligere erfaringer paa det.

A. Kalvaa: Ormestad talte forleden om spækhuggeri; men er der noget, som er spækhuggeri, saa er det hans angrep paa partipressen. Jeg kan ikke tilegne mig den opfatning, at vort viktigste gjøremaal skulde være at oprette arbejdsledighetskasser. Jeg anser disse bare som et surrogat, og vi blir ikke kvit arbeidsløsheten med det. Ousland sa, at dersom vi skulde være revolutionære, saa kunde vi ikke benytte arbejdsledighetskasser. Ja, hvad har ikke arbeiderbevægelsen fra først av været, om ikke revolutionær? Men jeg kan vel tænke mig, at den revolutionære idé er fordunstet av hr. Ouslands hode. Der er principielle grunde mot at benytte loven. Det er de, som har benyttet

loven, som har brutt ut og handlet imot den første beslutning. Jeg vil henlede kongressens opmerksomhet paa, at der er en hel række paragrafer utenom § 6, som indeholder uantagelige ting, saaledes § 4 og § 10 m. fl. Og der er principielle grunde imot dem alle. Naar Ormestad sier, at man ikke tar medicin uten naar man er syk, saa vil jeg si dertil, at man ogsaa tar mediciner for at forebygge sygdomme, f. eks. epidemier og smitsom farsot. Det er næsten for sent at ta medicin, naar man er blit syk i disse tilfælder. Om selve saken vil jeg si, at det i arbeidsmandsforbundet er vanskelig at oprette arbeidsledighetskasse, da der er saa mange sæsongarbeidere. Principielt er mit standpunkt det, at arbeidsledighetskasser bør opprettes som et surrogat: men vi skulde naa derhen, at vi ingen naadegave mottok av det borgerlige samfund, og særlig er det meningsløst, at vi ikke kan disponere over kassens midler i tilfælde av streik eller lockout. Jeg vil dog ikke stemme imot, at vi gjør en henvendelse om at faa loven forandret, og derfor gaar jeg med paa punkt I. Punkt II vil jeg stemme imot i dets helhet.

Chr. H. Knudsen: Jeg beklager, at jeg ikke har kunnet være tilstede her under forhandlingerne til alle tider. Jeg vil da nu faa lov til at frembære en hilsen fra partiets formand, dr. *Oscar Nissen:* som paa grund av sygdom ikke kan være tilstede her. Jeg kan si fra ham, at han glæder sig over fremgangen, som til hver tid blir gjort inden arbeiderbevægelsen. Saa vil jeg benytte anledningen til at rette en misforstaaelse, som er kommet ind. Naar Ormestad har kritisert Buens uttalelser i Fredrikstad, saa er dertil at si, at referatet selvfølgelig ikke er uttømmende. Naar han saaledes skal ha sagt, at arbeidsledighetskasserne har sparet staten for hundretusener, saa har han selvfølgelig ment, hvad det offentlige i sin helhet har sparet, saaledes ogsaa fattigvæsenet. Naar man tar det paa denne maate, saa tænker jeg nok, at summen blir riktig. Med administrationsutgifterne har han antagelig ment ogsaa det offentliges administration, baade den kommunale og den, som departementet faar. Buen har sigtet paa al den administration, loven kræver. Det kan dog allikevel hælde, at han har tat munden litt for fuld. Det kan hælde enhver av os saaledes, naar vi driver agitation. Med hensyn til, at vore politikere skulde ha agitert imot loven, saa er dette feilagtig. Det skal de være fri for. Men jeg kjender en mand, som drev agitation i stortingskorridorerna, og denne mand var professor dr. Oscar Jæger. Han har kanske mer end nogen sin andel i, at loven ikke blev videre ændret end den blev, og hans agitation var ikke av den fineste art. Jeg sier, den var utilladelig. Der findes ogsaa et av ham utarbeidet dokument i tinget, som bærer præg av dette. Ogsaa i departementet agiterte han mot de av socialdemokraterne foreslaaede ændringer. Prof. Jæger fortalte ogsaa i sit dokument, at det var de socialistiske tingmænd, som hadde hindret lovens benyttelse. Han anvendte opplysninger fra organisationen, som vistnok var git ham i god tro: men han anvendte dem imot organisationens interesser. Man ser saaledes, at der var mægtige kræfter i bevægelse, for at loven ikke skulde bli bedre end den blev. Angaaende arbeidsledighetskasserne i sin almindelighet vil

jeg si, at jeg var forslagsstiller til den første arbejdsledighetskasse her i landet — typografernes — og jeg vil si, at sekretariatet har ret i det. at de er et kraftig bindeled i organisationen og virker ogsaa ellers som middel. Ti hvad er en sulten arbejder for organisationen? En stadig fare, idet hans arbejdskraft stadig utbydes til laveste pris. Vi maa ogsaa arbeide for de smaa reformer, som fører os frem mot samfundets socialisering. Vi maa gjøre noget for dagen, saalænge vi lever i det privatkapitalistiske samfund. Socialdemokratiet har endnu ikke synderlig styrke i det parlamentariske liv: men adskillig er dog utrettet. Der kan gjøres mere. Samhold og organisation er nødvendige betingelser for at vi skal kunne opnaa noget. Saadanne betingelser er ogsaa i stor utstrækning selvhjælpsinstitutionerne i fagorganisationen, idet de er led i kampen mot det privatkapitalistiske samfund. Derfor mener jeg, at det er godtgjort, at sekretariatets forslag i det væsentlige er antagelig. Sidste afsnit i punkt II kunde kanske uten skade sløifes: men det øvrige bør bifaldes.

Ole S. Næss: Den danske lov indeholder som bekjendt den bestemmelse, at folk med moralske skavanker kan negtes adgang, og det er vel ingen, som vil gi en streikbryter attest for, at han ikke er moralsk brøstfældig. At paastaa, at der kan bliet godt forhold mellem en streikbryter og en organisationsmand er umulig. Der er altsaa ikke adgang for streikbrytere i de danske arbejdsledighetskasser. I vort forbund har vi ingen erfaring for, hvorledes loven vilde virke. Det maa ogsaa ansees ganske umulig at faa istand arbejdsledighetskasse i vort fag (malerne). Arbejdsforholdene er nemlig ikke saadanne. Der maatte ialfald uforholdsmæssig store tilskud til, eller kontingenten maatte være høi. Det er ogsaa slik, at de økonomisk bedst situerte staar i organisationen i vort fag: de som er mest usikre i sit arbejde staar utenfor. Med en understøttet arbejdsledighetskasse vilde det bli slik, at de vi nu har vilde gaa ut, og de andre vilde komme ind. Det kan man tænke sig vilde bli situationen. Det danske malerforbund har oprettet arbejdsledighetskasse. De har en kontingent paa 18 kr., og med statstilskuddet blir det 36 kr. De kan da betale 70 kr. aarlig. For at faa 60 kr. maatte vi her i Norge betale 24 kr. i kontingent. Det viser sig, at forholdene er langt gunstigere i Danmark end de er her i Norge.

M. Nygaard: Jeg har ikke opfordret til motstand mot loven: men jeg har angit de grunde, som vort forbund har hat for ikke at ta imot statstilskuddet. Jeg har ogsaa sagt, at vi vil ta imot statstilskuddet, naar ulemperne ved loven, sammen med § 6, blir fjernet og tilskuddet blir forhøiet til $\frac{1}{2}$. Det forbauser mig endnu, at de, som har tat tilskuddet, har tat det tiltrods for, at de har hat de samme grunde imot loven som vi. Den sidste del av resolutionsforslaget kan vi saaledes ikke gaa med paa. Enhver organisation bør ta tilskuddet, naar den selv vil, og de som ikke vil ta det, bør kunne la være. Det er hævdet, at § 6 ingen skade vil gjøre, bl. a. fordi man vilde gjøre det lett for de uorganiserte, som meldte sig. Men det er at merke sig, at vi nu maa gaa ind paa overenskomster, som aldeles ikke tillater os at forulempe de uorganiserte. Vi skal ikke kaste vore prinsipper overbord.

A. Myhrstad: Praktisk erfaring har vist, at de argumenter, som er ført fra bokbinderne og formerne mot § 6, ikke holder stik. Den samme erfaring har vist, at ulemperne ikke er tilstede. Dermed er det ikke sagt, at stortingsfraksjonen ikke skal arbeide videre for at faa loven forbedret. Og jeg mener, at man støtter dette arbeide like meget ved at ta imot tilskuddene. Hr. H. Pettersen sa. at dersom ingen organisation hadde benyttet loven, saa vilde vi muligens ingen ny lov ha faat i 1911, naar den utløper. Vi skal lægge vegt paa den uttalelse. Det er nødvendig at indordne sig: men dermed gir vi ikke slip paa vore prinsipper.

G. Ousland: Chr. H. Knudsen har svaret paa Kalvaas beskyldning mot mig for mangel paa revolutionære idéer. Jeg sætter ikke stor pris paa at regnes med blandt de revolutionære tinsoldater. A. Pedersens musikalske indledning skal jeg la ligge. Hans fortælling om fisket var ogsaa galt anlagt. Man fisker for at koke eller steke fangsten. Er saa de organisationer, som har benyttet loven, altsaa er fanget, er de kokt eller stekt? Nei, denslags maleriske billeder passer ikke. Vi var fra begyndelsen klar over, at vi vilde anvende loven, hvis tilskuddet forhøiedes, tiltrods for § 6. Men samtidig kræver vi den væk. Vi bebreider ikke partipressen fordi den øvet motstand, før loven blev benyttet: men fordi den nu overfalder de organisationer, som benytter den, og endog betegner dem som „daarliger organisationer“. Vi skal lægge merke til boktrykker Knudsens omtale av arbeidsledighetskasserne og hvad de er for organisationerne. H. Pettersen fra træarbeiderforbundet har ogsaa sagt, at hans forbund ingen arbeidsledighetskasse kunde hat uten statstilskud, og det skal vi lægge vegt paa. Det er antisocialistisk ikke at ta imot statstilskud. Vi, som har prøvet arbeidsledighetskassen i 20 aar, har ret til at anbefale de andre ogsaa at prøve. Det er fremgangens vei.

H. C. Smith: Vi er alle enige om, at arbeidsløshet er en knu- gende mare, der hviler over arbeiderne og fagorganisationen, og naar vi erkjender dette, er det vor pligt at søke at bortskaffe dette og benytte alle mulige midler til at gagne fagbevægelsen. Og jeg mener, at vi i lov om statstilskud til arbeidsledighetskasser har en anledning, og det er vor pligt at gripe til. Naar vi streiket i to aar mot loven. vilde vi selvfølgelig hermed ha demonstrert vore anskuelser om og stilling til loven. Men naar nu tilskuddet er forhøiet fra $\frac{1}{4}$ til $\frac{1}{3}$, mener jeg fordelene ved at benytte loven er saa paatagelig, at det vilde være noget nær en forbrydelse ikke at benytte den. Jeg har faat det indtryk av motstandernes argumenter og agitation mot loven har indeholdt mer skrik end uld, og de ivrigste har allerede gjort flauetilbaketog. Jeg er helt enig i sekretariatets forslag til resolution hvad punkt I angaar. I punkt II kan jeg ikke være enig og foreslaar, at uttalelsen om, at kongressen ikke kan se, at der foreligger uovervindelige hindringer for noget forbund, utgaar. idet det ikke fra noget hold er dokumentert at saa er tilfældet, og kongressen bør ikke vedta uttalelser i en sak, den intet kjendskap har til. For ett forbunds vedkommende vêt jeg det vil være uoverkommelig, nemlig sjømandsforbundet.

A. *Pedersen*: De principielle indvendinger imot loven eksisterer idag som tidligere, hvad ogsaa Kalvaa har gjort opmærksom paa. Jeg er fuldstændig enig med Sverre Iversen i den karakteristik han har git av mig. Det er imidlertid én ting at slaa paa stortrommen for, hvad man anser for ret inden organisationen og en anden ting at arbeide for personlige formaal. Det første er enhvers pligt, skal vi kunne holde liv i organisationen. Alle insinuationer mot mig er dermed slaat tilbake. — Ormestad sier, at vi har overdrevet lovens daarlige sider: men Ormestad indrømmer selv, at der er alvorlige skavanker ved loven. Vi bebreider ikke Ormestad, at hans forbund benytter loven, naar de anser det gagnlig for sin organisation: men at sætte det op som ufravigelig regel, saa intet fag skal være undtat, det gaar ikke an. Av de grunde, som jeg har angit, kan jeg ikke stemme for sidste del av punkt II. Man vilde da kunne si, at de fag, som ikke orket at følge med, var illojale: men faktisk er det større illojalitet at ville tvinge disse fag paa dette omraade.

Jul. B. Olsen: Jeg oppfatter den taushet, som arbeidsmandsforbundets ledere indhyller sig i, som om de gjerne saa, at arbeidsledighetskasser blev oprettet ogsaa inden deres forbund. Til Kalvaa vil jeg si, at endnu har ingen med sikkerhet tegnet det socialistiske samfund færdig. Det har ikke Kalvaa formaadd og heller ingen anden. Den motstand, som er reist her, har intet med radikalisme eller revolutionære idéer at bestille. Den er gammeldags og reaktionær. Jeg har al respekt for formerforbundet og dets dygtige leder hr. Nygaard: men i denne sak vil jeg si han er paa feil spor. Vi bør stræbe hen til at faa manglerne ved loven rettet, og saa bør vi ta alle de fordeler, som den nu gir os.

A. *Juul*: Det er foranlediget ved hr. Fløisbonns uttalelser, at jeg tar ordet. Jeg var nemlig en av forslagsstillerne til arbeidsledighetskasse i den nævnte avdeling. Fløisbonn sier, at vi har hat daarlige erfaringer. Det er aldeles ikke tilfældet. Det har ikke ført til, at vi har maattet ta 25—30 procents lønsnedslag. En av grundene til, at vi oprettet arbeidsledighetskasse var, at vi vilde fjerne det tryk, som holdt lønnen nede. Hadde vi hat arbeidsledighetskasse i Fredrikstad, hvor lønsnedslaget fandt sted, saa vilde vi kanske undgåat det. Her i Kristiania har vi derimot styrket vor stilling. Vi har stanset tendensen til lønsnedslag. Det var nævnt, at medlemmerne var bortreist og saaledes utgåat. Det er klart, at naar en mand reiser til Amerika, saa kan han ikke bli staaende i kassen. Ellers er vore folk her i Kristiania saa gode medlemmer som andre steder. Det sidste hr. Fløisbonn sa, slog forresten hans første paastande ihjel. Ved hjælp av tilskuddet evnet vi at forhøie bidragene fra 9 kr. til kr. 12.25 pr. uke, og det har vist sig, at kassen er et stort gode. Jeg mener ogsaa at arbeidsmandsforbundet kan oprette arbeidsledighetskasse tiltrods for, at der er praktiske vanskeligheter at overvinde. Men hvis man skal oprette en arbeidsledighetskasse og faa nytte av den, saa maa stats-tilskuddet forhøies til $\frac{1}{2}$. Inden arbeidsmandsforbundet maatte vi ha 20 à 25 øre pr. medlem i ukentlig kontingent. Det vilde være en styrkelse for vort forbund. § 6 har i praksis ingen betydning. For

vort forbund vilde derimot bestemmelsen om utlændinger faa større betydning, idet den i høiere grad vilde forringe statstilskuddet. For at faa forbedringer i loven bør vi nu benytte den. Jeg kan ikke tilægge mig den opfatning, at vi kan faa en lov forbedret ved ikke at forsøke den.

P. Aarøe: Jeg tilhører et av de forbund, som har prøvet loven, og jeg kan si, at vi kun har høstet gode erfaringer i prøven. Der har faktisk ingen praktiske ulemper været. Ingen uorganiserte har meldt sig til optagelse i arbeidsledighetskassen. De vót nemlig, at de vil utsætte sig for paavirkning, og det er sikkert, at kommer de ikke til den øvrige organisation med dens fordele, saa kommer de ikke til en saadan selvhjælpsinstitution. Det er hensigtsløst at fortsætte kampen mot hele loven paa grund av § 6. — Hvis vi ikke i vor sidste kamp hadde hat en saadan arbeidsledighetskasse, saa vilde vor organisation været værre faren. I motsætning til malerne ræsonnerer vi saaledes, at det ledige arbeide gaar ut over det hele fag. Der er dog meget i dette, som Fløisbonn har sagt: det, at vi skal lave en kamporganisation og la det offentlige sørge for arbeidsledighet og sygdom. Men vi er ikke kommet langt nok til at føre en saadan taktik. Og naar man sier, at arbeidsledighetsforsikringen er en av vore viktigste virksomheter, saa er det ogsaa en selvfølge, at vi anbefaler den og tilraader lovens anvendelse, selv om der kan være vanskeligheter at overvinde for enkelte forbund. Jeg tror dog ikke, at det er umulig for arbeidsmandsforbundet at oprette arbeidsledighetskasse. Heller ikke for murerforbundet og malerforbundet. Kontingenten maa stipuleres efter understøttelsen, og den vilde da bli noget større i disse fag, kanskje 15 kr. Uoverkommelig er ikke saken for nogen av dem. Statistiken viser, at det kan gjennomføres. Jeg vil derfor anbefale utalelsen, som den foreligger.

Andreas Tønnesen: Jeg har faat det indtrykk av denne debat, at ingen er mot selve selvhjælpsidøerne i vor bevægelse, saaledes som de faar sit utslag. Der har været enstemmighet om, at selvhjælpsinstitutionerne er til styrke ogsaa for vor organisation. Alle vil være med at bygge selvhjælpen op og utvikle den. Da maa vi ogsaa erindre, at utviklingen arbeider i selve samfundet og at arbeiderorganisationens anskuelser trenger ind og vore synsmaater faar vekt. Det er derfor let at indse, at vort krav paa forhøiet statsbidrag vil bli imøtekommet, og vi behøver ikke frygte for, at loven skal forbli uforandret i de punkter, som er os anstøtelige. Forandringene vil komme, som vi ønsker dem. Arbeidsledighetsforsikringen var grundig diskutert paa Norsk arbeidsmandsforbunds sidste landsmøte. Vi var da alle enig i den gode tanke; men vi saa ogsaa de praktiske vanskeligheter, som stillet sig i veien i et forbund som vort. Vore medlemmers lønsforhold er heller ikke de samme som i jern- og metalarbeiderforbundet. Gjennemgaaende har vi lavere lønninger. Vi bør derfor ikke belaste organisationen med alslags kontingent. Byrden kunde bli altfor tung. Vi har allerede inden vort forbund forskjellige kasser, hvortil der kræves kontingent, og den samlede kontingent vilde bli betydelig forøket ved opprettelsen av en arbeidsledighetskasse, mens vi vilde se mindre til

det bidrag vi fik til de arbeidsløse. Vi maa saaledes stille os vanskeligheterne for øie. før vi gaar til handling. Dette har jeg gjort for min del, og mens jeg kan stemme for resolutionsforslaget første del, kan jeg ikke være med paa sidste passus og maa derfor stemme imot den.

Møtet hævet.

Onsdag eftermiddag.

Dirigent: Ormestad.

Debatten om arbeidsledighetsforsikringen fortsattes.

Viggen: „Ny Tid“s uttalelser var i fuld overensstemmelse med majoritetens mening blandt de **organiserte** arbeidere i Trondhjem. Talstøttet Tranmæls forslag, da de enkelte organisationer burde staa frit.

Nils Hansen omtalte vanskeligheterne ved opprettelse av arbeidsledighetskasser i murerfaget.

Aalberg uttalte sig til fordel for Tranmæls forslag.

Ormestad gjorde oppmerksom paa, at hvis kongressen vedtar Tranmæls forslag, gjør den **kuvending** i forhold til tidligere opfatning.

Lauritz Olsen var av den opfatning, at loven burde anvendes.

Lian: Man var kommet noget utenfor saken ved kritikken over arbeiderpressen, men den var paa sin plads. Særlig vilde taleren peke paa, at „Ny Tid“ — like før kongressen — hadde indeholdt en række artikler. Disse artikler blev indledet med, at forfatteren slet ikke var syndikalist: men læste man artiklerne, saa kunde man ikke frigjøre sig for, at det var syndikalismen, som blev forkyndt allikevel. Jeg vil særlig fæste oppmerksomheten ved en uttalelse. Der stod i en av artiklerne, at man vil ikke ha noget, som heter anerkjendelse, ikke nogen anerkjendte arbeidsledighetskasser, ikke sykekasser, ikke mægling eller voldgift. Nu har jo baade fagorganisationen og partiet kjempet for at faa vore arbeidsledighetskasser anerkjendt og vi har paa vort program hat krav herom. Artiklerne i „Ny Tid“ staa saaledes i strid med hvad vi hittil har arbeidet for. Nu kan man si, at disse artikler staa for en enkelt mands regning. Men dertil er at merke, at her forleden dag kom „Ny Tid“ med en redaktionsartikel, hvori uttaltes haapet om, at de synsmaater, som artiklerne hadde indeholdt, maatte seire paa kongressen. Saa det var nok nødvendig, at man heftet sig litt ved dette. Hvad **angaar** arbeidsledighetskasserne, saa er de et viktig led i fagorganisationens arbeide og kan stilles ved siden av streikekasserne. De bidrar direkte til at opretholde og hæve arbeidsvilkaarene. Angaaende loven saa var jo alle enige om, at den kunde være bedre. Men saavel landsorganisationens hovedstyre som fagforeningerne hadde paa møter git loven sin tilslutning i alt væsentlig. § 6 var usmakelig, men i praksis fik den liten betydning. Jeg tror, at den streik, som vi iverksatte mot loven, var nyttig ogsaa av den grund, at man derved fik adgang til gjennem stortinget, fra landets første talerstol, at redegjøre litt for de principper, hvorpaa arbeidernes organisationer var bygget. Men det vilde være upraktisk at vente med at benytte loven. indtil den blev slik i alle dele, som vi helst skulde ønske. Det vilde først ske, naar socialdemokraterne fik flertal

i stortinget. Til Knudsen vilde taleren si, at det umulig kunde være statens administration, som Buen hadde ment, at det var den, som skulde sluke tilskuddet. For det første saa har jo statens administration ikke noget med tilskuddet at gjøre. Og det er forresten en ganske billig affære. Her i Kristiania kommune koster det kommunale tilsyn ca. 3 kr. pr. maaned, som utbetales til folkeregistret. Og i Kristiania foregaar de fleste utbetalinger. Heller ikke i departementet kan administrationen bli særdeles kostbar.

Votering. Dirigenten gjorde opmerksom paa, at der ikke vilde bli votert særskilt over Tranmæls forslag, da det var negativt. De, som var enig med ham, maatte stemme imot vedk. avsnit i indstillingen, idet voteringen vilde bli delt, saa alle fik voteringstema.

I vedtoges enstemmig.

II første led vedtoges mot 10 stemmer.

Første punktum i andet led vedtoges mot nogle faa stemmer.

Resten av andet led vedtoges med 74 mot 56 st.

Tredje led vedtoges med 87 mot 44 st.

Mundtlig beretning for tidsrummet

1. januar til 25. juni 1910.

Lian avgav en mundtlig beretning for 1910. Denne maatte bli kortfattet, idet taleren ikke kunde gaa nærmere ind paa hver enkelt sak. Som naturlig var hadde sekretariatet været sterkt optat med forberedelserne til kongressen og behandlingen av den mængde saker, som var opsat paa dagsordenen.

For at undersøke betingelserne for opprettelsen av et sjømandsforbund hadde sekretariatet igangsatt en agitationsreise blandt sjømændene. Som agitator var antatt hr. Johs. Bergersen. Reisen begyndte den 20. januar og varte til 23. april. I motiverne til dagsordenens punkt 15 er der nærmere redegjort for resultatene av denne reise.

Av nye organisationer er fra 1. januar indmeldt Tobaksarbeiderforbundet i Norge, som er stiftet av cigararbeidernes og tobaksarbeidernes foreninger i Kristiania, der tidligere var tilsluttet landsorganisationen enkeltvis. Senere har de kvindelige tobaksarbeidere sluttet sig til. Ved indmeldelsen talte forbundet 286 medlemmer. Videre er indmeldt en række sjømandsforeninger, hvorom er meddelt under punkt 15. De fleste av disse har vi intet hørt fra siden indmeldelsen. Kr.a barber- og frisørsvendenes forening er indmeldt fra 1. mars.

Til Den socialdemokratiske aftenskole er bevilget kr. 100.00. En komité har utarbeidet en uttalelse til departementet i anledning forslag til lov om pasning av dampmaskiner og dampkjedler.

Overenskomster er med og uten arbeidsstans gjennomført paa følgende steder: *Arbeidsmandsforbundet*: Halden tændstikfabrik, Notodden karbidfabrik, kaiarbeiderne i Stavanger, Arne fabrikk, Norwegian Paper Co., Drammen, Paper Mills, Drammen, Brager papirfabrik, Drammen, Vadheim elektro-kem. fabrik, Moun bruk, And. H. Kiær & Co., Ludvig Wiese. Arthur Mathiesen, Søren Wiese (sagbruk) pr. Fr.stad, Sagbruksforeningen, Fr.hald og Skedsmo bruk, Westye

Egebergs bruk, Lillestrøm, Lienfos kraftanlæg, murarbeiderne i Kr.ania, sten-, jord- og cementarbeiderne, Kr.ania, Aadalens træsliperi. *Malerforbundet*: Malerne i Kristiania, Drammen og Trondhjem. *Baker- og konditorforbundet*: Kristiania, Trondhjem og Sarpsborg. *Skotøiarbeiderforbundet*: Haandskomakerne i Trondhjem, Bergen, Aalesund, Kr.sand S., M. Hasles skofabrik, Sandefjord, Hansens skofabrik, Haugesund. *Skrædderforbundet*: Hamar, Elverum, Vestfjorddalen, Kristiania. — *Slagter- og pølsemakerforbundet*: Kristiania, Svanevikens pøsefabrik, Bergen. Endvidere en række mindre konflikter. Denne beretning er selvfølgelig ikke uttømmende. Ialt er overenskomster gennemført for ca. 5000 arbejdere.

For tiden paagaar streik i Trondhjem, hvor murerne, murarbeiderne og blikkenslagerne streiker. Ved Magnor paagaar lockout, idet bedriften vilde foreta lønsreduktion. Ved Kongsgaards garveri pr. Kristiansand paagaar kamp om foreningsretten. Ved Vigelands bruk, Vennesla, streiker 140 arbejdere. Lockout paagaar ved Follafos træsliperi, grundet angrep paa foreningsretten. Ved Drammens trævarefabrik paagaar streik om arbejdsvilkaarene. Ialt er for tiden ca. 600 arbejdere i konflikt. Indtægterne i 1910 har utgjort kr. 171,491.85 og utgifterne kr. 124,410.61. Den 25. juni var kassebeholdningen kr. 127,678.59. Regnskapet er revideret pr. 25. juni og fundet iorden.

Alv Scheffo foreslog, at taletiden ved denne saks behandling sattes til 5 minutter første gang og 3 minutter anden og tredje gang, hvilket vedtoges.

Karlgren: Lian hadde glemt én ting i sin beretning, og det var den, som taleren spesielt hadde at klandre sekretariatet for. Der var iaar sat igang en ny agitation blandt sjømænd og man hadde ventet, at Bergersen var blitt sendt nordover. Istedet blev han hentet hjem i Trondhjem. Man maatte nu engang lære at utstrække sit arbeide til de nordlige landsdele.

Lian: Nordland er ikke glemt. Taleren henviste til sin utredning. Da Richard Hansen reiste i Nordland for Norsk arbeidsmandsforbund, hadde sekretariatet overlatt sjømandsagitationen til ham.

B. Eriksen syntes, at murarbeiderne i bygningskonflikten hadde opnaadd et saa trøstesløst resultat, at han vilde forespørge, om der var saa vegtige grunde for en avslutning av striden, at man hadde set sig nødsaget til at frata arbeiderne det, de hadde tilkjæmpet sig for 2 aar siden? Der var nu indtat bestemmelser om flekarbeide. I 1908 vilde man sandsynligvis opnaadd høiere løn, dersom man hadde villet gaa med paa en saadan deling; men man fandt det dengang uværdig. Desuten hadde der indsneget sig andre ting. Bestemmelsen om „kalklæskere“ i 1907 kom bort i 1908. Kun for stennemottagere og dagfolk var der dengang gjort undtagelser, mens der nu er undtagelsesbestemmelser bl. a. for transport foruten det tidligere nævnte flekarbeide, saa at dette praktisk talt var tat fra murarbeiderne, dersom de ikke vilde gaa for dagarbeidernes løn. Hvorledes vilde sekretariatet stille sig, om der opkom uoverensstemmelser i anledning det nylig vedtagne forlik?

S. Henriksen paatalte, at sekretariatet hadde tat understøttelsen til

karbidarb.foreningen i Notodden bort midt paa vinteren. Arbeidsmandsforbundet har nu faat en tarif her som ved de andre karbidfabrikker. Det maa ikke gjenta sig, at sekretariatet, selv om der i oieblikket er daarlige utsigter, trækker landsorganisationens understøttelse tilbake.

Kalvaa: Det er blit mer og mer almindelig, at tariffer oprettes paa længere tid, fra 2 til 3 aar og nu paa 5. Snart binder man vel arbeiderne i 20 aar ad gangen! Er der andre tariffer iaar, som er avsluttet paa 5 aar? Var det faktisk nødvendig at avslutte bygningskonflikten i Kristiania 2—3 dage før kongressen? Og hvorfor blev da ikke hovedstyret sammenkaldt?

Herman Hansen: Jeg tilhører rørlæggerfaget, som gik mest i vandet ved tariffen i bygningskonflikten. Av 130 medlemmer stemte kun 6 for den overenskomst, som foreningen maatte bøie sig for. Særlig vilde tal. paapeke, at punkter, som partsforhandlerne var blit enige om, var blit ødelagt under fællesforhandlingerne. Flere bestemmelser betegner et direkte tilbakeskridt og andre er blit gjort mer uklare. Man maatte komme bort fra den taktik, at et par fag skal bøie sig, naar der er 3—4, som har vedtat en overenskomst.

Juell henledet opmerksomheten paa sag- og høvleriarbeidernes overenskomst. Her har sekretariatet vedtat en overenskomst, som arbeiderne har fundet urimelig. Taleren visste, at man vilde anføre, at organisationsforholdene var daarlige: men en overenskomst kan være saa slet, at den ikke bør paatvinges nogen. I det nævnte tilfælde fik enkelte arbeidere et nedslag paa 4 à 500 kr. pr. aar, og blev bundet i 3 aar. Det var aldeles ruinerende for organisationen. Ved sagbrukene i Fredrikshald var lønnen nu slettere end i de sidste 10 aar. Og følgen var da ogsaa, at halvparten av de organiserte medlemmer hadde gaat sin vei. Forhandlingerne hadde paagaat i 6 maaneder. Lian hadde kun været med paa Kiærs bruk. Vi vilde trække tiden ut til en gunstigere aarstid — fra september og ut paa vaaren. Men da vi var kommet til mars maaned, brøt man av. Lønsbevægelsen omfattet ca. 2000 arbeidere, derav ca. 1000 organiserte. Numerisk kan dette sies at være en daarlig organisation: men det maa her tages i betragtning, at der ved disse bruk arbeider en hel del unge gutter og ikke saa faa gamle arbeidere. Trækkes disse fra, vil man finde, at av de voksne arbeidere var det overveiende antal organiserte. Om end organisationen numerisk var svak, saa var den allikevel ganske effektiv. Alle forhold tat i betragtning burde man møtt den bebudede lockout istedetfor at diktere arbeidere at vedta saa daarlige arbeidsvilkaar.

Kleren vilde supplere Juells bemerkninger. Der var saa sterk misnøie, at taleren ikke vilde garantere, at der blev ro indtil utløpstiden.

Loc: Er det meningen, at alle tariffer skal faa samme bestemmelser ind som i bygningsfagene her i Kristiania? I Trondhjem har man aldrig tænkt at skulle faa tariffer paa 5 aar.

Richard Hansen: Av det som er skedd iaar er der meget at lære; spesielt har de, der sværmer for industriforbund, litt at lære av bygningskonflikten i Kristiania. Her var det første tilløp til, at bygningsfagene hadde sluttet sig sammen, og allikevel var murarbeiderne

og rørlæggerne kommet op i den situation, hvori de stod. Man svarer dem med hensynene til de andre fag, at minoriteten skal bøie sig. Hadde murarbeiderne staaet frit, hadde de ikke vedtat overenskomsten; men de var bange for at bryte istykker for andre, som f. eks. malerne. Det er ikke rigtig, at de, der utfører det tyngste, men derfor ikke mindre nødvendige arbeide, skal bøie sig, fordi de haandverkslærte fag ikke er tilfreds. Man er for tilbøielig til at regne med det numeriske forhold. Saaledes var det ogsaa med sagbruks- og høvleriarbeiderne: man regnet med tallene, men blandt de uorganiserte var der som oplyst en stor del gamle arbeidere. Om nogen kritik er beføiet, saa er det her, at man foretar en reduktion i lønsatserne foran opadgaaende konjunkturer. Der maa tages mere hensyn til sakkundskaper end til bare det numeriske talforhold.

Wiirtz kunde være enig i, at man kanskje fik rette sin kritik mer mot de sidste forhandlere end mot sekretariatet. Det samme hadde gjentat sig iaar som i 1908. Allerede i 1906 hadde trøarbeiderforbundet faat lønnen op til 50 øre. I 1907 og 1908 maatte de finde sig i at bli staaende paa de samme 50 øre og maatte vedta dette ogsaa iaar, fordi forhandlerne allerede paa et tidlig stadium hadde erklært sig enig i lønsatsen.

Ousland mente overfor Rich. Hansen, at der netop burde ha været et endnu bedre samarbeide mellem fagene. Bygningskonflikten viser os, at selv om man staaer spredt i hvert sit forbund, driver arbeidsgiverne os ved sin sammenslutning sammen.

Anton Olsen vilde fremhæve nødvendigheten av at sætte en stopper for streikbryteriet. Skal vi holde ro og ikke erklære sympatistreik, maa arbeidsgiverne ikke ta ind streikbrytere. I tilslutning hertil fremholdt han vanskelighetene med dem, der utførte malerarbeide ved de mekaniske verksteder under bygningskonflikten.

Da der av de fleste talere var rettet spørsmaal til formanden, foreslog dirigenten, at formanden fik ubegrænset taletid, for at han kunde svare paa en fyldestgjørende maate.

Det vedtoges.

Lian redegjorde derpaa først utførlig for bygningskonflikten i Kristiania. Der hadde i sekretariatet været sterke betænkeligheter ved at gaa til opsigelse av bygningsoverenskomsterne. Man hadde blit skuffet i forventningerne om de gode tider, som skulde komme inden bygningindustrien, og man var klar over, at en opsigelse av overenskomsterne vilde virke stagnerende paa byggevirksomheten ogsaa iaar. Paa den anden side tilsa hensynet til bygningsarbeiderne, at man gik til lønsbælgelsen. I 1908 hadde det jo næsten været forutsætningen, at overenskomsterne skulde opsies om 2 aar, naar de utløp. Oprindelig var jo utløpstiden av arbeidsgiverne sat til 3 aar, men ved de sidste forhandlinger blev de nedsat til 2 aar. Skulde man ventet til næste aar med opsigelserne, vilde situationen kunne blit vanskelig nok. Ved nytaarstider utløper grubeoverenskomsterne, i april jernoverenskomsten og i august celluloseoverenskomsterne. Skulde bygningarbeiderne vente, maatte det saaledes mindst blit til 1912. Man godkjendte derfor opsigelse i enkelte fag. Imidlertid kom der meddelelse

fra arbeidsgiverforeningen om, at i tilfælde en overenskomst inden bygningsindustrien blev opsagt av arbeiderne, blev **samtlig**e de øvrige overenskomster at anse som opsagt av arbeidsgiverne. Disse hadde hat under overveielse at opsi overenskomsterne iaar, da de indeholdt flere bestemmelser, hvorover der hersket misnøie, men de hadde besluttet at la overenskomsterne gaa uforandret endnu et aar. Ved arbeidsgiverforeningens beslutning indtraadte altsaa det forhold, at overenskomsterne var opsagt til utløp 1. mai for murerne, murarbeiderne, tømrerne, bygnings snekkerne, blikkenslagerne og malerne, ialt 6 fag. Videre var overenskomsterne opsagt av rørlæggerne og sten-, jord- og cementarbeiderne, ialt 2500 arbeidere. Den 4. april begyndte forhandlingerne mellem parterne og paagik til 14. april, uten at der fremkom noget resultat. Den 18. april begyndte saa forhandlingerne mellem centralstyret og sekretariatet. Da overenskomsterne utløp 1. mai, enedes sekretariatet om, at opsigelsesfristen fra den dag skulde bortfalde for samtlige fag, saaledes at arbeidet eventuelt kunde stanse straks forhandlingerne var tilendebragte, om disse ikke skulde føre til enighet. Fra arbeidernes side sattes der et voldsomt pres paa, at forhandlingerne maatte tilendebringes inden fristen for overenskomsterne utløp, saaledes at en avgjørelse forelaa 1. mai. Forhandlerne enedes derfor om først at avgjøre spørsmålet om løn, akkordarbeide, overtidsbetaling, arbeidstid og utløpstid.

Efterat flere forslag var utvekslet, fremsatte arbeidsgiverforeningens forhandlere i møte den 29. april følgende tilbud:

Bygningsoverenskomsterne. Under forutsætning av, at der opnaaes enighet om overenskomsternes bestemmelser forøvrig og med forbehold av organisationernes godkjendelse, tillater undertegnede sig at foreslaa følgende angaaende løn, akkordarbeide, arbeidstid, overtidsbetaling og utløpstid:

Murere. Dygtige murere 62 øre pr. time, fra $\frac{1}{3}$ 1913 65 øre pr. time.

Murarbeidere. 50 øre pr. time, for arbeide over 2den etage 52 øre pr. time, fra $\frac{1}{3}$ 1913 for arbeide over 2den etage 55 øre pr. time. Flekarbeide 45 øre pr. time.

Malere. 55 øre pr. time, fra $\frac{1}{3}$ 1911 57 øre pr. time, fra $\frac{1}{3}$ 1913 60 øre pr. time. Dagarbeidere 5 øre mindre pr. time.

Snekkere. Verkstedsarbeidere mindsteløn 42 øre pr. time. Lønstillæg 3 øre pr. time, fra $\frac{1}{3}$ 1913 yderligere lønstillæg 3 øre pr. time, men mindsteløn uforandret 42 øre. Dygtige arbeidere utenfor verksteder som tømrerne.

Tømrere. Dygtige tømrere 50 øre pr. time, fra $\frac{1}{3}$ 1911 55 øre pr. time, fra $\frac{1}{3}$ 1913 60 øre pr. time.

Blikkenslagere. Mindsteløn 40 øre pr. time. Lønstillæg 2 øre pr. time, fra $\frac{1}{3}$ 1913 yderligere lønstillæg 3 øre pr. time, men mindsteløn uforandret 40 øre pr. time.

Akkordarbeide. Under akkordarbeide utbetales arbeiderne paa de almindelige lønningsdage et forskud svarende til 90 % av deres time-løn. Det eventuelle overskud utbetales senest 2den lønningsdag efterat arbeidet er færdig og godkjendt.

Ved akkordarbeide er arbeideren garantert 90 % av sin timeløn undtagen ved akkorder, som utføres efter en av begge parter omforenet pristarif, hvor ingen garanti for timelønnen gjælder.

Overtidsarbeide betales som efter nuværende overenskomster.

Arbeidstiden fastsættes til 57 timer pr. uke.

Utløpstid. Overenskomsterne blir gjældende til 1. mars 1915.

Saken blev av forhandlerne forelagt sekretariatet. Spørsmålet om en varighet av 5 aar var av arbeidsgiverne fremsat som et ultimatum. Man fremsatte derefter følgende forslag under 30. april:

Under forutsætning av, at der opnaaes enighet om overenskomsternes bestemmelser forøvrig og med forbehold av organisationernes godkjendelse, tillater undertegnede sig at foreslaa angaaende løn, akkordarbeide, arbeidstid, overtidsbetaling og utløpstid:

Malere, snekkere, tømrere, blikkenslagere som arbeidsgiverforeningens forhandleres forslag, dog saaledes, at mindstelønnen for blikkenslagere forhøies til 42 øre pr. time.

Murere. Dygtige murere 62 øre, 1. mai 1911 65, 1. mai 1913 67 øre pr. time.

Murarbeidere. 50 øre, 1. mai 1911 53 øre, 1. mai 1913 55 øre pr. time.

Akkordarbeide. Ved akkordarbeide er arbeideren garantert sin timeløn, undtagen ved akkorder, som utføres efter en av begge parter omforenet pristarif.

Overtidsarbeide betales med følgende tillægsprocenter: De 2 første timer efter den ordinære arbeidstids slutning betales 25 % tillæg, for arbeide utover denne tid og for arbeide paa lørdage efter kl. 2 betales 50 %. Søn- og helligdagsarbeide samt arbeide nat før og nat efter helligdage betales et tillæg av 100 %.

Arbeidstiden fastsættes til 57 timer pr. uke, fra 1. mai 1913 56 timer.

Overenskomsterne blir uopsigelige til 1. mai 1915.

Dette forslag blev behandlet av mesterne i et møte 2. mai og forkastet. Samme dag blev resultatet meddelt sekretariatet, som besluttet at meddele arbeidsgiverforeningen, at videre forhandlinger maatte ansees frugtesløse, og hvis ikke vort sidste forslag kunde lægges til grund, maatte arbeidet stanses 4. mai. 3. mai meddelte arbeidsgiverforeningens forhandlere, at nogen ændring i forslaget av 29. april ikke vilde bli foretat. Saken blev om kvelden forelagt foreningerne, som forkastet arbeidsgivernes tilbud, og som følge herav stanset arbeidet den 4. mai over hele linjen.

Under forhandlingerne var der fra mesternes side fremsat en række nye krav. Akkordarbeide skulde ulhindret kunne anvendes og kun 80 % av timelønnen skulde være garanteret. Ved forhandlingerne strakte de sig til 90 %. Ved arbeide utenbys skulde arbeidstiden være 60 timer pr. uke, ingen svend maatte arbeide hos andre mestre end dem, som ifølge norsk lov kunde beskjeftige svende i vedkommende fag, likesom ingen maatte paata sig ekstraarbeide. Hvis nogen forgik sig mot disse bestemmelser, kunde de straks avskediges. Overtidsarbeide foresloges nedsat til 25 og 50 % for alle grupper. nu var

det forskjellig, nogle hadde 100 % for søndagsarbeide. Videre krævet mesterne, at hvis det fastsatte ordinære timetal i uken paa grund av uveir eller andre uheldige forhold ikke var naadd, skulde tiden kunne oparbeides paa overtid uten at dette skulde betales med tillægsprocenter. Enhver arbeider skulde være ansvarlig for det arbeide og de materialier som han ved ukyndighet eller uforsigtighet maatte ødelægge, og hvis en arbeider betrodde et arbeide som han ikke kunde utføre, skulde han straks melde av, og i motsat fald erstatte mesteren mulig tap. Mesteren skulde bestemme det hele. Som man hører, var der mange merkelige ting, de vilde ha ind. De almindelige bestemmelser krævedes indtat, og der stod bl. a. en helt ny bestemmelse, saalydende: „Man er enig om, at mesteres krav paa, at formænd eller andre av mesternes særlige tillidsmænd ikke maa tilhøre arbeidernes fagorganisation, ikke er en krænkelse av foreningsretten. Likeledes fastsættes, at mesteren uten nogensomhelst indblanding av arbeiderne eller deres organisation kan vælge formænd og andre tillidsmænd.“ For murarbeiderne foreslog de, at reparationsarbeide ikke skulde komme ind under lønsbestemmelserne. Senere forandret de det derhen, at der for flekarbeide skulde betales 45 øre pr. time. Den gjældende løn for alt murhaandlangerarbeide var 50 øre. De foreslog nu indført en skala efter etagerne. Vi motsatte os alle disse bestemmelser.

Som jeg nævnte iste, hadde rørlæggerne tidligere nedlagt arbeidet. Videre var der mellem entreprenørernes landssammenslutning og arbeidsmandsforbundet ført forhandlinger angaaende sten-, jord- og cementarbeiderne uten at enighet var opnaadd. Paa henvendelse fra forbundet om optagelse av nye forhandlinger mellem arbeidsgiverforeningen og forbundet svarte arbeidsgiverforeningen, at den var villig til at opta forhandlinger, men at dette maatte ske med sekretariatet. Paa henvendelse fra arbeidsgiverforeningens formand blev derefter forhandlinger optat den 14. mai for rørlæggerne og cementarbeiderne. Forhandlinger var tidligere ikke ført mellem hovedorganisationerne vedrørende disse fag. Under disse forhandlinger enedes man om ogsaa at opta til fornyet drøftelse overenskomsterne inden de 6 bygningsfag. Ved de tidligere forhandlinger var man kun kommet ind paa hovedpunkterne. Man forsøkte nu at utarbeide fuldstændige forslag til overenskomster, og i forhandlingsmøte 24. mai fremla arbeidernes forhandlere utkast til overenskomster i de 8 fag, konflikten omfattet, i den form som de mente at kunne anbefale dem til vedtagelse. Arbeidsgivernes forhandlere forela disse utkast for mesterne, og i møte 28. mai fremla arbeidsgiverne paa vegne av mesterne forslag til en række ændringer i de fremsatte forslag. Flere av disse ændringer var slike, at arbeidernes forhandlere ikke kunde akseptere dem. Endelig den 4. juni fremla arbeidsgivernes forhandlere et sidste forslag. Dette skilte sig i mange punkter fra det av arbeidernes forhandlere fremsatte. Der var saaledes ingen enighet opnaadd. Der blev imidlertid fra forskjellig hold fremholdt, at det var arbeidernes forhandlere, som var ganske umedgjørliche. Arbeidsgivernes tilbud blev derfor forelagt for arbeiderne, som dels forkastet det og dels vedtok det med visse ændringer.

Resultatet av avstemningen blev oversendt arbeidsgiverforeningen. Der var endnu meget som skilte. Før arbeidsstansen var der som jeg tidligere har uttalt opnaadd enighet hvad lønningerne angik for malere, snekkere og tømrere. Derimot var der uenighet om lønnen for murere, murarbeidere og blikkenslagere. Ved de sidste forhandlinger var enighet opnaadd herom ogsaa for disse grupper, naar undtages murarbeiderne. Arbeidsgiverne holdt her fremdeles paa bestemmelser angaaende flekarbeide, som ikke kunde akcepteres. De vilde nemlig slaa ned lønnen for murarbeiderne, saaledes at de kun fik 45 øre timen for flekarbeide. Imidlertid hadde arbeidsgiverne trukket ind under disse forhandlinger ogsaa rørlæggerne og sten-, jord- og cementarbeiderne. For disses vedkommende var der uenighet om lønnen, idet rørlæggerne fastholdt sine 5 øre pr. time for arbeide utenfor byen, naar de maa være fraværende fra hjemmet om middagen. Videre forlangte arbeiderne 10 % tillæg til timelønnen ved arbeide utenfor byen, hvor der overnattes. Endelig var der uenighet om timelønnen for sten-, jord- og cementarbeiderne.

Ved de første forhandlinger fastholdt arbeidsgiverne, at timelønnen *ikke* skulde være garantert i akkord. Dette var et helt nyt krav fra mesterne, idet timelønnen i henhold til de gamle overenskomster altid var garantert. Ved de senere forhandlinger var man enedes om, at ved akkordarbeide skal timelønnen være garantert undtagen ved akkorder, som utføres efter en *av begge parter omforenet pristarif*. Dermed var altsaa dette stridspunkt bragt ut av verden; men saa reiste arbeidsgiverne krav om, at ved akkord efter pristarif skulde der kun utbetales 90 % av timelønnen. Samtidig forlangtes, at der i de flest mulige fag skulde oprettes pristariffer.

I et forhandlingsmøte den 9. juni blev arbeidernes anmerkninger til arbeidsgivernes tilbud forelagt for arbeidsgivernes forhandlere. Den 10. svarte mesterne ved enstemmig at forkaste samtlige ændringsforslag. Derefter fremkom tilbudet om mægling fra d'hr. professorerne Rygg og Holst samt disponent Schlytter. Sekretariatet aksepterte tilbudet, mens det blev avvist av arbeidsgiverforeningen, som istedet indledet en ny forhandling med sekretariatet. Ved disse forhandlinger lykkedes det at opnaa et resultat, som akseptertes av sekretariatet. Ved avstemning blev forhandlingsresultatet vedtat av 6 foreninger med ca. 1600 medlemmer og forkastet av 2 foreninger med ca. 300. Da konfliktens bilæggelse var avhengig av, at samtlige overenskomster vedtoges fandt sekretariatet at maatte godkjende samtlige overenskomster, hvorved konflikten ophævedes.

Stort set maa det siges, at resultatene av bygningskonflikten er tilfredsstillende. Det er beklagelig, at 2 foreninger fandt ikke at kunne vedta de opstillede betingelser, og at sekretariatet maatte bruke sin myndighet: men den slags tilfælder vil kunne hænde, naar en konflikt omfatter 8 forskjellige fag. Det maa heller ikke glemmes, at her var mange vanskeligheter at overvinde. Hvad angaar de 2 foreninger, som stemte imot, saa har den ene av disse, nemlig rørlæggerne, faat den bedste overenskomst av samtlige de 8 fag, saa det maa karakteriseres som rent utidig, naar de har stemt mot vedtagelse. De har faat

arbeidstiden fastsat til $55\frac{1}{2}$ time pr. uke, men skal fremdeles lønnes efter 57 timer, mindstelønnen er hævet med 3 og 5 øre pr. time, likesom der er fastsat et almindelig lønstillæg av 3 øre pr. time, som ækvivalent for et tillæg av 5 øre pr. time, som tidligere var fastsat for arbeide utenfor byen, hvor arbeiderne ikke kom hjem til middag. Hvad angaar godtgjørelse for reisearbeide og overtidsarbeide var rørlæggenes overenskomst meget bedre end de andre fags. Anderledes er det med murarbeiderne. Her kan der muligens være litt grund til misnøie, endskjønt jeg tror indvendingerne mot overenskomsten skal vise sig at være mere av teoretisk end av praktisk betydning. Selvfølgelig er det ikke blit efter ønske, men forholdet er dog det, at murarbeiderne i 1911 faar en timeløn av 53 øre og i 1913 55 øre. For flekarbeide fastsattes timelønnen til 50 øre. Her holdt arbeidsgiverne til det sidste paa 45 øre. Det som murarbeiderne er mest misfornøiet med er altsaa, at flekarbeide skal kunne utføres av dagfolk. Jeg tror dog, at det skal vise sig, at deres frygt for denne bestemmelse er ugrundet. Hvis det er saa, som man paastaar, at vi gaar imøte en oppgangstid i byggevirksohmheten, kan der ikke være nogen grund til frygt for denne bestemmelse. Men ser vi saa paa, hvad vi har evnet at slaa ned av de krav arbeidsgiverne kom med, saa tør jeg si at resultatet er stort. For bare at nævne et par punkter: Arbeidsgiverne forlangte bl. a., at *formænd* ikke skulde ha lov til at staa i fagforeningerne. Det maatte de opgi. Foreningsretten er saaledes fremdeles fuldt anerkjendt for alle arbeidere. Et andet krav gik ut paa, at naar en mand paatok sig et arbeide, skulde han paa forhaand varsle vedkommende arbeidsgiver, dersom han ikke var sikker paa at ha den fornødne dygtighet. Hvis han ikke varslet og det viste sig, at han var udygtig, skulde han kunne avskediges øieblikkelig. Kravet maatte opgives. Likesaa et krav om, at arbeiderne skulde yde erstatning for mangelfuldt arbeide. Et av de største stridsspørmaal var arbeidsgivernes krav om, at timelønnen herefter ikke skulde være garantert ved akkordarbeide. Ogsaa paa dette punkt seiret arbeiderne. Timelønnen er fremdeles garantert osv.

Av positive fordele er opnaadd for *murerne* en timeløn av 62 øre, i 1911, altsaa neste aar, 65 øre, ialt 5 øres lønsforhøielse, for *tømrerne* 55 øre neste aar og fra 1913 60 øre, ialt 10 øres forhøielse pr. time. *Sneggerne* fik hævet mindstelønnen med 2 øre samt fik et lønstillæg straks av 3 øre pr. time, i 1913 yderligere 3 øres lønsforhøielse. *Malerne*, som fik forhøiet sin timeløn ifjor med 5 øre, fik nu yderligere 2 øre mere i 1911 og 3 øre mere i 1913, saaledes at deres løn da blir 60 øre pr. time. *Blikkenslagerne* hævet mindstelønnen med 2 øre pr. time, samt fik et lønstillæg av 2 øre straks og 3 øre i 1913. *Rørlæggerne* fik som før nævnt 3 og 5 øres forhøielse av mindstelønnen, *murarbeiderne* en forhøielse av 3 øre og yderligere 2 øre i 1913. *Cementarbeiderne* fik en løn av 42 for jordarbeide, 47 for fjeldarbeide og 55 øre for cementstøpning. Tidligere kun én sats paa 40 øre. Men det største ved denne overenskomst er, at der er fastsat en bestemt mindsteløn i akkord. Det har været overordentlig vanskelig at faa anerkjendt en garantert mindsteløn i akkord ved denslags

arbeide, og der har været streiket bort hundredetusener av kroner, uten at det er lykkedes at fjerne arbeidsgivernes motstand. Her har vi vundet princippet fuldt og helt. Det er min overbevisning, at det vundne resultat er det bedste, som kunde naaes. Det var altfor megen risiko forbundet med at fortsætte, og fordelene ved en fortsat kamp var meget tvilsomme: de ofre som krævedes vilde ikke staa i forhold til det som var klandret. Man maatte ogsaa regne med at flesteparten av bygningsarbeiderne hadde levet i de magre aar; skulde konflikten været fortsat, vilde de ha litet eller intet at møte vinteren med. En langvarig bygningskonflikt er en meget tvilsom affære, og virkningerne vilde kunne føles længe efter. Iethvertfald vilde det været uforsvarlig og ganske uholdbart at fortsætte streiken efter at 6 foreninger av 8 hadde vedtat overenskomsterne. Som hellhet betragtet var det et stort fremskritt som var gjort ved bygningsoverenskomsterne, mens der ikke paa noget punkt var tilbakegang at opvise.

Taleren gik derefter over til at redegjøre for sekretariatets befatning med lønsbevægelsen ved høvlerierne og sagbrukerne. Det var arbeidsgiverne som her opsa overenskomsterne, med den uttrykkelige meddelelse, at satserne skulde reduceres. Overenskomsterne utløp 1. september ifjor. Forhandlingerne paabegyndtes allerede i juli, men blev det saa overlatt parterne at føre de første forhandlinger. Det gik smaat, da der var en mængde satser at gjennemgaa. Arbeidsmandsforbundet blev da enig med arbeidsgiverforeningen, at forhandlingerne skulde paagaa utover utløpstiden og arbeidet fortsættes efter de priser, hvorom der var opnaadd enighet mellem parterne, hvor ikke enighet var opnaadd skulde de gamle priser indtil videre gjælde. Det blev et langt lærred at bleke. Forhandlingerne paagik den ene maaned efter den anden. Det lykkedes ikke at opnaa enighet mellem forhandlerne. Der avholdtes vistnok over 60 møter. Forhandlingerne førtes av arbeidsmandsforbundet og arbeidsgiverforeningen, men taleren var ofte med i forhandlingerne og fik et godt indblik i saken. Arbeidsgiverne hævdede, at forbedringer av de maskinelle forhold hadde øket produktionen og nødvendiggjorde en reduktion av satserne. Der blev ogsaa reduktion for enkelte, mens der ogsaa opnaaddes fordele. Det er den rene overdrivelse, naar her tales om en reduktion av flere hundre kroner pr. aar pr. arbeider. Det er rene undtagelser, som ogsaa er begrundet i andre forhold. Det vilde føre for langt her at gaa i detalj. Det er jo bare snak, naar der anføres, at sekretariatet ikke kjendte virkningerne av overenskomsterne. Av et referat i „Arbeidsmanden“ fremgaar ogsaa, at det ikke lykkedes arbeidsgiverne at drive igjennem nedslag i nogen nævneværdig utstrækning, men at det nærmest var en regulering. Imidlertid ligger aarsaken til de slette forhold hos arbeiderne selv. De har ikke villet kjende sin besøkelsestid. Organisationsforholdene var overmaade daarlige. Efter at tariffene blev oprettet i 1907 hadde arbeiderne ganske forsømt sine foreninger. Trods alle forsøk fra forbundets side var det ikke mulig at vække interessen tillive. Arbeidsgiverne kjendte selvfølgelig dette forhold. I de lange maaneder mens forhandlingerne stod paa, var sløvheden like stor. Rich. Hansen var dernede for at agitere for større

tilslutning, men resultatet var skralt. Naar arbeiderne midt under forhandlingerne om overenskomst og vel vidende at arbeidsgiverne vilde slaa ned lønningerne — dette var jo meddelt allerede ved opsigelsen — utviser en saa ringe interesse som nede ved Fredrikstad, da er der ingen raad. Det maa føre til nederlag. Efter en hel del møter blev saken forelagt til avstemning. Det gjaldt ialt 8 bruk. Arbeiderne ved de 3 bruk, hvor organisationsforholdene var bedst, forkastet overenskomstene. Den 28. februar mottok saa sekretariatet copi av en skrivelse som arbeidsgiverforeningen hadde sendt arbeidsmandsforbundet og hvori meddeles at overenskomstene var vedtat av brukene, og at der vilde bli iverksat lockout ved alle sagbruk, høvlerier og kassefabrikker i det søndenfjeldske Norge, hvis ikke tariffene var vedtat inden næste dag. Saken kom derefter til behandling i sekretariatet. Ifølge opplysninger fra arbeidsmandsforbundet vilde lockouten komme til at omfatte 2712 arbeidere. Herav var 1335 organiserte og 1377 uorganiserte. Altsaa var ikke engang halvparten organiserte. Endda værre var forholdene hvis man tok det distriktvis. Værst var det i Fredrikstaddistriktet. Der var der ialt 2262 arbeidere, hvorav 575 organiserte og 1687 uorganiserte. De uorganisertes antal var 3 gange saa stort som de organisertes. Selv ved de 3 bruk, hvor overenskomstene forkastedes, var der skralt. Der var det 935 uorganiserte og 593 organiserte. Det maa da stride mot al organisation at gaa i kamp med en slik styrke, hvor de organiserte overalt var i haabløst mindretal, og hvor arbeiderne tiltrods for alle forsøk ikke var at formaa til at la sig organisere. Den samme sløvhed gav sig tilkjende, da forhandlingsresultatet skulde behandles i foreningerne. Tiltrods for at en av forhandlerne møtte op for at redegjøre, saa var fremmøtet yderst slet. Ved de 8 bruk møtte kun 502 for at avgi stemme. 416 sat hjemme.

Under slike forhold var der intet andet at gjøre end det, som blev gjort. Sekretariatet har her handlet under fuldt ansvar og i henhold til lovene.

Hvad angaar Notoddens karbidfabrik, saa erklærte jo fabrikken, at driften maatte indstilles, hvis ikke arbeiderne kunde gaa med paa at arbeide for de priser, som var før overenskomsten av 1908. Da arbeiderne ikke kunde gaa med herpaa, blev driften helt enkelt indstillet. Fra arbeidsgivernes side fremholdtes, at konjunkturerne var slik, at det ikke lønnet sig at drive. Der blev saa veritabel stans, kraften blev bortleiet og alt tydet paa, at fabrikken for alvor vilde ophøre. Der var mange antydninger om, at fabrikken skulde omlægges etc. Imidlertid holdtes stedet blokert og landsorganisationen utbetalte understøttelse i 4 maaneder. Men da der ingen utsigter var til at driften skulde gjenoptages, blev understøttelsen efter den tid ophævet. Fra forbundet fik sekretariatet en skrivelse, hvorav fremgik, at forbundet var i høi grad uviss paa, om dette ikke var en ret og slet nedlæggelse av fabrikken. Landsorganisationens reservefond skal dog ikke være nogen arbeidsledighetskasse.

*

*

*

Dirigenten forela spørsmålet om aftenmøte.

Kalvaa mente det var likegyldig hvad man vedtok.

A. Pedersen syntes, at forslaget kom for hastig paa repræsentanterne, som allerede kunde ha truffet andre arrangements.

Gudmundsen var mot kveldsmøter, der altid var saa broket besøkt, at de ikke med sikkerhet gav et sandt uttrykk for kongressens mening. Det var et bedre middel, om enkelte repræsentanter ikke vilde lægge beslag paa tiden med deres veltalenhet.

Lindahl advarte mot kveldsmøte — vi er mot overtidsarbeide — og henstillet til repræsentanterne at være mere kortfattet. Kun 8 pct. av hvad der sies er nyt. 92 pct. er sagt for 8—10 aar siden. Over 50 pct. er gjentagelser av tidligere talere.

Dirigenten: Det viser sig, at selv til forretningsordenen benytter man tiden fuldt ut. ogsaa hr. Lindahl.

Trammæl kunde for denne gangs skyld være med paa kveldsmøte.

M. Nygaard: Vi, som arbeider i arbeiderbevægelsen, har altid overtid.

Aarøe anbefalte, mens *Dysterud* advarte mot kveldsmøte.

Scheflo foreslog, at møtet skulde fortsætte, til den foreliggende sak var færdigbehandlet.

Lian foreslog, at møtet skulde fortsætte fra 7 til 11 aften.

Lians forslag forkastedes og Scheflos forslag blev vedtat.

* *

*

*

Sethil hadde været i mindretal i sekretariatet ved den endelige avgjørelse av bygningskonflikten. Hvis centralisationens velsignelser ikke er større end hvad man hadde erfaret under denne konflikt, var det mørke utsigter. Arbeidsgiverne var kommet med de mest *rigorøse* bestemmelser som at nekte at ta ind punktet om tillidsmændene. Man kalder det „indrømmelser“, men slikt skulde aldrig været fremkommet. Man kunde se det slik, at 1600 hadde vedtat og 300 forkastet overenskomsten. eller at av 6 foreninger har 2 forkastet den, men allikevel var det høist beklagelig, at man skulde komme op i slike forhold som ved avslutningen av bygningskonflikten, der byr svært litet av fordele. Fordelene ved lønsatserne var nævnt, men der er andre ting, som er værre.

B. Eriksen: Det ser ut til, at murarbeiderne ikke bare skal være „hjælpe“-arbeidere i sit fag, men ogsaa hjelpe andre til at faa lønnen op. Det var riktig, at lønnen var blit bedre, men man vilde heller renoncere herpaa for ikke at opstykke faget.

Juell: Fordi arbeidsgiverne sier op en overenskomst, faar man ikke gi dem ret til at reducere lønnen. Av unge gutter og gamle mænd kan der ikke lages nogen organisation; disse maa ikke regnes med, naar man skal bedømme organisationsforholdet. Det er de voksne arbeidere i faget det kommer an paa, og av disse var saa mange med, at en konflikt burde været prøvet mot at boie av for en lockouttrusel. Sekretariatet burde sat sig ind i forholdene og latt arbeidernes forhandlere faat uttale sig, før de avgjorde saken. Nu er der megen misnøie med, at hovedledelsen avgjorde saken uten at vite, hvilke

lønsforhold arbeiderne maa arbeide under i 3 aar. En anden vanskelighet opstod, da overenskomsten var vedtat, idet arbeidsgiverne da krævet, at den skulde ha tilbakevirkende kraft. Dette stred direkte mot forutsætningerne mellem forhandlerne, der gik ut fra, at de gamle bestemmelser vedblev at virke under hele forhandlingstiden og like til den nye overenskomst vedtoges. Arbeiderne maatte tilbakebetale op til 200 kr. foruten at de hadde faat indtil 10 kr. mindre om uken.

Aamodt hadde været mot opsigelsen i bygningsfagene. Bygningskonflikten klemmer ikke, saalænge pengene forrenter sig i banken. Han var enig med Lian i, at rørlæggerens kritik var noget utidig.

Einar Henriksen sluttet sig til Juell. Paa talerens arbeidssted var 260 av 290 arbeidere organisert. Men paa grund av det lønsnedslag, som overenskomsten medførte — for enkeltes vedkommende fra 26 til 16 kr. uken — var 100 mand nu gaat ut av foreningen. Etterpaa at man ikke selv hadde hat bedre støtte av organisationen, blev man anmodet om at hjelpe andre. Hvad vilde man gjøre, om der blev streik under tariffiden?

Pettersen: Det var formodentlig siden den var saa fersk, at der blev saa stor debat om denne sak. Det var greit, at 1908 vilde ha sine konsekvenser. Men dét vilde taleren si, at enten et forbund talte et par eller mange tusen medlemmer, fik man hævde den samme moral overfor alle.

Viggen: Overenskomsten i Kristiania vil ha indflydelse paa andre steder i landet. Men 5-aars-tariffer vilde man ikke gaa med paa i Trondhjem. Et spørsmaal som det kunde været forelagt kongressen. Fra Skotfos saa taleren, at der var foreslaat, at de almindelige bestemmelser skulde utgaa. Tal. vilde foreslaa følgende uttalelse:

„Kongressen maa beklage sekretariatets godkjendelse av overenskomsten for bygningsarbeiderne i Kristiania, da den vedtagne overenskomst indeholder bestemmelser, som staar i strid med forslag om tariffer, som er fremsat for kongressen til avgjørelse.“

Kalva replicerte til Pettersen. Medlemmerne var ikke saa glemske, at de ikke skulde husket denne sak om den blev ældre. Taleren hadde ikke faat noget svar fra Lian. Vi maa ikke i daarlige perioder indgaa avtaler, som utløper i gode perioder.

Richard Hansen: Det er forsaavidt lite hjelp i at tale om det som er skedd, naar der ikke var git grei besked før. Til Pettersen vilde taleren si, at i 1908 stemte arbeidsmandsforbundet først for, mens trærarbeiderforbundet var mot. Med hensyn til brukene i Fredrikstad vilde taleren heller, at foreningerne skulde gaa istykker ved streik end ved snigmord. Det hadde været bedre om sekretariatet hadde ødelagt dem ved konflikt, nu risikerte man allikevel, at Fredrikshald og Lillestrømforeningerne blev ødelagt. Taleren vilde si, at dette var det eneste han vilde criticere sekretariatet for i de forløpne 3 aar.

Næss vilde si, at skruebrækkerne i malerfaget, som Anton Olsen hadde nævnt, ikke var faretruende. Av 430 mand var det kun 5 medlemmer, som hadde skeiet ut. Forholdene var ikke bedre i andre fag. Nu var Akers verksted rensset for skruebrakkere, og inden ukens utgang vilde dette ogsaa være tilfældet med Nyland. Malernes holdning var

særlig god naar man tok i betragtning, at de ikke selv hadde noget krav at stille, men uforskyldt var kommet op i konflikten.

Sverre Iversen: Det første vi maa forlange av den der staar op og kritiserer er kjendskap til det faktiske forhold. Taleren vilde adressere denne uttalelse til Vigggen og ogsaa til Kalvaa. Viggens forslag var jo meningsløst, da der ikke var nogen slik uoverensstemmelse som paaberopt. Læs landsorganisationens love, der er bestemt hvorledes man skal gaa frem. Ingen av de interesserte forbund hadde følt sig saa brøstholdne, at de hadde krævet hovedstyrets avgjørelse, det var saken. Vi fik erindre, at arbeidsgiverne nu er bedre organiserte end før, de gaar derfor over fra forsvar til angrep. Naar vi da paa vor side kan slaa angrepene tilbake, er allerede det en seir. Og det var tilfældet i bygningskonflikten. Det er en pen form Juell hadde valgt, naar han i omtalen av sagbruk- og høvleriarbeiderne indrømmet, at de var „daarlig organisert“. Ja, naar kun 50 % er organisert, er organisationsforholdene i sandhet „daarlige“. Men hvad der var mer betegnende er, at i løpet av 1/2 aar vistes ingen tilgang til foreningerne ved høvleri-erne og sagbrukene, trods forhandlingerne paagik og der var den mest brukbare agitationsbasis for tilslutning til organisationen.

Würtz: Vi har ikke faat mere end vi forlangte som Lian sa.

Lindahl fæstet sig spesielt ved, at hovedstyret ikke var tilspurt under bygningskonflikten. Han maatte beklage et slikt sekretariat, som paa forhaand kunde si, at intet forbund vilde føle sig brøstholdent. I 1908 var hovedstyret indkaldt, men iaar var det overflødig. Taleren forstod det slik, at de negative sider opveiet de positive. De to overenskomster taleren hadde set var iallefald saa daarlige, at selv om Lian talte med serafimers tungemaal eller man brukte baade kost og saape, vilde ikke sekretariatet bli pletfri i denne sak. Skal vi ha hovedstyre, skal sekretariatet ogsaa indkalde det.

Herman Hansen var ikke enig i, at rørlæggerne hadde opnaadd et godt resultat. Taleren hadde paatalt forskjellen mellem partsforhandlingerne og de sidste forhandlinger, og de ting man hadde mistet fra de første til de sidste forhandlinger var viktigere end alt det man hadde opnaadd.

Anton Olsen vilde bare si saa meget, at skal vi bøie av for skruebrækkerne, er vore penge til organisationen bortkastet.

Joh. Pettersen sluttet sig til Juell og Rich. Hansen og beklaget Lians fremgangsmaate og hans benyttelse av statistikken over arbeiderne ved sagbrukene og høvleri-erne.

Édr. Evensen vilde til den her førte debat i sin almindelighet minde om, at naar kravene stilles, fører de „radikale“ an, og de sættes derved ofte høiere end hvad der kan gjennomføres, uten at derfor er noget nederlag. Murerne har fra lang tid tilbake hat en sterk organisation, som forklarte at de var kommet saa langt som de var. Forøvrig fandt han det noget forunderlig, at særlig utenbys representanter hadde ført klander over bygningskonflikten i Kristiania. I Trondhjem har man 4-aarig kontrakt, og derfra til 5 aar var jo ikke saa langt sprang; men underlig er det, at netop derfra kommer nu kravet om 2 aar.

Lian: Viggens forslag er jo ganske umulig og umotivert, al den

stund det netop er en av fordelene ved overenskomsterne i bygningsfagene i Kristiania. at de er like saa fri de saakaldte princippielle bestemmelser som i 1908. Hvorledes kan hr. Viggen komme med et slikt forslag, naar han ikke har set eller læst overenskomsterne. Det var jo netop det, som arbeidsgiverne hadde maattet gi sig paa. Paa hvert eneste punkt var de her drevet tilbake. Det var lønningsspørmaalene der var misnøie med, ikke principperne, som betegnet en absolut scier for arbeiderne. Taleren vilde saaledes minde om, at man ved Løkkens verk og likeledes i Vestfjorddalen hadde kjæmpet for en garantert timeløn i akkord ved anlægsarbeide, uten at arbeidsgiverforeningen var at formaa til at gi sig. Men dette hadde man her faat igjennem. Taleren vilde endnu engang nævne overfor Joh. Pettersens bemerkninger i anledning sagbrukskonflikten, at i Fredrikstadvasdraget var der 1687 uorganiserte og 575 organiserte. Og Rich. Hansen reiste hele vasdraget opover og agiterte. Sagbruksarbeiderne hadde imidlertid ikke forstaat sin besøkelsestid.

Gundersen fandt kritikken over sekretariatet i anledning sagbrukskonflikten uberettiget. Det daarlige resultat var en konsekvens av den mislykkede lænsarbeiderkonflikt i 1907; men det kunde selvfølgelig være bra for arbeidsmandsforbundet at vælte skylden over paa sekretariatet. Ogsaa kritikken i anledning bygningsfagene er uberettiget overfor sekretariatet. Det maa være solidaritet inden bygningsfagene.

Narøe henviste ianledning Lindahl til lovens § 8 punkt 7: ingen av de skadelidte forbunds representanter i sekretariatet hadde forlangt saken ind for hovedstyret.

Juell: Det vilde været bedre at la Fredriksstad været uten overenskomster, derved vilde de som Lian sa faat sin besøkelsestid: men nu fik de en daarlig tarif og er bundet i 3 aar. Sætter vi Fredrikstad ut av betragtning vilde lockouten rammet ca. 1000 mand, derav var 760 organiserte, hvilket praktisk talt er samtlige voksne arbeidere. Under saadanne forhold kan det ikke forsvares, at sekretariatet optraadte som de gjorde.

Naar Løkken var nævnt under denne debat vilde han minde om, at der gik 4 aar før man saa, at Salomon-affæren var tapt. Taleren hadde fremkommet med sin kritik fordi man skulde være varsom med at skaffe agitationsstof mot centralledelsen.

Viggen hadde efter Sethils uttalelse gaat ut fra. at de av Lian omtalte rigorøse bestemmelser var kommet med i overenskomsten. Naar utenbys representanter hadde tat ordet om bygningskonflikten i Kristiania, var det av hensyn til den indflydelse den vilde kunne ha paa andre steder. Taleren tok sit forslag tilbake.

Ousland fandt Juells standpunkt noget merkelig. Han indrømmet. at organisationsstillingen ved sagbrukene var daarlig og at det var yderst tvilsomt, for ikke at si umulig at vinde noget gjennem en konflikt; men allikevel skulde man ha gaat til streik, fordi det var bedre at tape denne end at erkjende sandheten paa forhaand og indrette sig derefter. Taleren syntes, at erfaringerne fra lænskonflikten maatte ha overbevist Juell om, at man ikke bygget op organisationen gjennem tapte konflikter. Og naar man paa forhaand var klar over, at stillingen

var saadan, at en konflikt vilde medføre nederlag for arbeiderne, da var det jo absolut til organisationens og arbeidernes gagn at avverge den.

Julius Olsen: Det kan være vondt, at de, som er godt organisert paa et sted, maa bøie sig, fordi organisationen er slet andre steder; men inden den enkelte industri maa man staa last og brast sammen. Kritikken maa føres mot de sløve inden hver branche.

Gundersen vilde si til Juells slutningsbemerkning, at talerens forbund hadde kun tapt 4 konflikter i de sidste 6 aar. Enhver, som er ærlig, maa se sagbruksaffæren som en konsekvens av nederlaget 1908.

Den munttlige beretning blev derpaa godkjendt.

Dirigenten oplyste, at A. Pedersen hadde antydnet forslag om, at sykeforsikringen utsættes til senere eller til næste kongres. Han var ikke tilstede.

Indlederen *Lian* vilde gjerne vite, hvad kongressen mente.

Schefto foreslog saken utsat til efter punkt 20 paa dagsordenen. Der var saker paa denne, som under alle omstændigheter maatte strykes.

Scheftos forslag forkastedes. Møtet hævedes kl. 5³/₄.

Torsdag 30. juni. Formiddagsmøte.

Dirigent: M. Ormestad.

Protokollen fra de to foregaaende møter referertes og godkjendtes enstemmig.

A. Pedersen foreslog:

„Da kongressen finder, at den tilstrækkelige tid for en indgaaende behandling av sykeforsikringsloven ikke kan avsees, oversendes saken til hovedstyret, hvis betænkning ledsaget av sekretariatets bemerkninger oversendes de forskjellige forbund.“

Da det under gaarsdagens møte var avgjort, at saken ikke skulde utsættes, blev forslaget ikke optat til votering.

Ole O. Lian indledet derefter spørsmålet om

Sykeforsikringen.

Den 18. septbr. 1909 vedtok statsmagterne en lov, som er av overordentlig stor og indgripende betydning for lønsarbeiderne, nemlig lov om sykeforsikring. Loven træder ikraft 1. juli 1911, og spørsmålet om arbeidernes stilling til denne lov er derfor i allerhøieste grad aktuelt.

I over 24 aar har myndighetene holdt paa med sykeforsikrings-spørsmålet, og der foreligger nu en mængde materiale og dokumenter i den sak. Men det er vel unødvendig her at dvæle ved dette. Loven har vi nu faat, og det er den vi faar se paa. Jeg vil da si det med én gang, at loven er meget utilfredsstillende for dem, den er bestemt for: Den bærer tydelige merker efter at være kommet istand, uten at arbeidernes mening er hørt. Og det er jo arbeiderne, som efter loven er de forsikringspligtige. I den departementale komité av 1907, som har utarbeidet grundlaget for loven, var der *ingen* representant for arbeiderne, mens arbeidsgiverne og lægerne var representert. Loven

bærer da ogsaa tydelige spor herav. Foruten disse var der bl. a. ogsaa en skolemand i komitéen, nemlig hr. Eftestøl. Hvem han skulde repræsentere er ikke godt at si. En skolemand skulde vel ikke være noget særlig sakkendig paa sykeforsikringens omraade. Maaske det var de „demokratiske“ arbejdere han repræsenterede. Men da hadde arbeiderne hat en daarlig repræsentant. Der var intet hensyn tat til de fagorganiserte arbejdere, som nu i 20 aar har syslet med sykeforsikring, og loven lægger derfor ogsaa alle mulige og umulige hindringer iveien for fagforeningskasserne. Dette kunde endda forstaaes, hvis loven hadde været slik, at den offentlige sykeforsikring hadde budt arbeiderne ialfald noget nær det samme som arbeiderne byr gjennem sine egne kasser, men dette var langtfra tilfældet. Man stod derfor her overfor en lov, som paa flere omraader skapte en **daarligere** sykeforsikring end den, de organiserte arbejdere selv kunde skaffe. Samtidig gav loven adgang til, at private kasser kunde godkjendes. Lovens forutsætning var altsaa, at **fagforeningskasserne** kunde opretholdes. Men samtidig la loven saa mange praktiske vanskeligheter iveien herfor, at det for mange organisationer var tvilsomt, om de kunde benytte loven. Der var i saa henseende tat mere hensyn til brukskasserne.

Vort principielle standpunkt overfor sykeforsikring er jo uttrykt i det av Det norske arbeiderparti fremsatte lovforslag om sykepleien i beskatningen. Vi hævder, at sykepleien er en samfundssak, som samfundet som helhet skal bære. Ved behandlingen i stortinget tok dog de borgerlige partier litet eller intet hensyn hertil.

Vor stilling til sykeforsikringsloven er ikke som overfor lov om statstilskud til **arbeidsledighetskasser**. Vi har her intet valg. Mens vi overfor loven om tilskud staar frit, hvorvidt vi vil benytte den eller ikke, indfører lov om sykeforsikring **tvangsforsikring** for enhver lønsarbeider eller betjent over 15 aar i privat eller offentlig tjeneste, forsaavidt vedkommende har arbeide, som strækker sig ut over 6 dage og ikke tjener over 1200 kr. pr. aar paa landet og 1400 kr. i byerne. De, som lider av kronisk sykdom, blir ikke forsikret, likesom altsaa loven aapner adgang for private kasser at bli godkjendt. De, som er forsikret i saadanne kasser, er fritat for tvangsforsikringen. Hvis fagforeningernes sykekasser blir godkjendt, undgaar altsaa medlemmerne den offentlige sykeforsikring.

I forskjellige andre lande har man ogsaa indført offentlig sykeforsikring, tildels efter forskjellige metoder. I *Tyskland* er der tvangsforsikring for visse klasser av befolkningen. Den omfatter ca. 12 millioner forsikrede av ca. 60 millioner mennesker. I *Østerrike* likeledes. Der omfatter forsikringen 3 millioner av 10 mill. I *Danmark* har man bygget paa de bestaaende private sykekasser, som anerkjendes av staten. Staten yder her et aarlig bidrag i forhold til indtægterne, svarende til ca. 30 %. Forsikringen er altsaa her helt frivillig. Tilslutningen til disse kasser har øket sterkt og er nu bortimot en halv million medlemmer. I *Sverige* og *England* er likeledes forsikringen en frivillig sak. Efter vor lov blir ca. 400,000 tvangsforsikret.

Da forslaget til sykeforsikringslov kom op i stortinget og da socialkomiteens indstilling forelaa, nedsatte sekretariatet en komité til

at gjennomgaa forslaget og fremkomme med mulige bemerkninger. Det merkelige ved denne lovs behandling var, at de interesserte, lønsarbeiderne, de som tvinges ind under loven, de gaves ikke anledning til at uttale sig. Ellers pleier man jo at sende rundt til uttalelse, nær sagt alt mulig. Men her blev ikke arbeiderne spurgt. Sekretariatet fandt derfor at maatte opta saken. Den 6. juli indsendte vi en længere motivert forestilling i saken. Og vore repræsentanter i **stortinget** optok som forslag de indvendinger som var reist. De blev alle konsekvent nedstemt. Sjelden har borgerpartierne staaet saa enige, som her. Advokat Klingenberg i Trondhjem uttalte da, at det var ikke fagforeningerne i Norge som skulde være bestemmende i norsk politik. Dette bør vi huske, naar vi atter gaar til valg paa repræsentanter i nationalforsamlingen. Arbeiderne skal ingen indflydelse ha paa en lov, som utelukkende saaatsi rammer dem. Loven blev da ogsaa vedtat, slik som indstillingen forelaa.

Naar alt kommer til alt maa det kanskje indrømmes, at loven allikevel betegner en reform, forsaavitt som det offentlige dermed har gjort et litet skritt i retning av at anerkjende princippet om samfundets pligt overfor de syke. Og særlig i hygienisk henseende vil loven kunne faa betydning, idet den tvinger ind under lægetilsyn lag i samfundet, som i mange tilfælder hittil har maattet undvære læge. Loven gir jo ogsaa fri læge. Men det er et sørgelig faktum, at de organiserte arbeidere, som er vant til en nogenlunde skikkelig sykeforsikring gjennom fagforeningerne, for dem blir tilstandene slettere efter at loven er traadt ikraft, og kan ikke fagforeningskasserne i en eller anden form opretholdes vil mange medlemmer bli helt uten forsikring i visse tilfælder.

Loven bestemmer, at de forsikringspligtige skal inndeles i 4 klasser (efter indtægten) og ethvert medlem erholder da en *understøttelse*, som skal utgjøre 60 % av den midlere dagløn. *1ste klasse* med indtægt indtil 300 kr. aarlig erholder i sykeunderstøttelse kr. 3.60 pr. uke (60 øre pr. dag i 6 dage, idet søndage ikke medregnes), *2den klasse* med indtægt fra 300 kr. til 600 kr. aarlig erholder en understøttelse av kr. 5.20 pr. uke (90 øre dagen), 3. klasse indtægt fra 600—900 kr. erholder kr. 9.00 pr. uke (kr. 1.50 pr. dag) og 4. klasse med indtægt 900—1400 kr. pr. aar erholder i understøttelse kr. 12.60 pr. uke (kr. 2.10 pr. dag). Arbeidsgiveren er pliktig at gi kreds-kasserne meddelelse om de forsikringspligtige arbeideres indtægt. Overflytning i klasserne kan ske hver 1. januar og 1. juli. Ved ansættelsen av indtægten medregnes ogsaa ekstrafortjeneste, overtidsfortjeneste samt ogsaa hustruens fortjeneste, hvis hun ikke kommer ind under begrepet lønsarbeider.

Sykeunderstøttelsens varighet er 26 uker i løpet av et aar regnet fra den dag, da sykeunderstøttelsen begynte. Sykepengene utbetales ikke for de 3 første dage efter sykdommens begyndelse. Har et medlem oppebaaret sykepenge for 26 uker for sykdomstilfælde indtruffet i løpet av et aar, skal han for nyt eller nye anfald av samme sykdom, som indtraffer i det *følgende tidsrum av et aar*, regnet fra utløpet av det første understøttelsesaar, eller om understøttelsen har varet ut over

dette, fra dennes ophør, ikke oppebære sykepenge for mer end *høist 13 uker*. Har et medlem for anfald av samme sygdom nydt sykepenge for tilsammen 39 uker, kan han ikke senere faa understøttelse for samme sygdom, før der efter sidste understøttelse er hengaat 2 aar. regnet fra ophøret av sidste anfald, og han i hele denne tid ifølge erklæring fra sykekasselæge har været fri for vedkommende sygdom.

Bestemmelser som de her anførte er jo i høi grad rigorøse og slaar igrunnen hele forsikringen overende. Det er jo netop for de syke man har sykeforsikring: men her gaar loven hen og sætter de som mest trænger sykehjælpen utenfor forsikringen. Lider en mand av gift og faar understøttelse et aar i 26 uker, saa faar han i det næste aar altsaa kun hjælp i 13 uker og faar han saa i det 3. aar atter anfald av gift, saa faar han ingen understøttelse. Men endnu værre: for at erholde ny understøttelse idetheletat maa en slik stak-kars giftbruden arbeider — og dem er det desværre mange av — *bevise*, at han i 2 aar *uavbrutt* har været fri sygdommen. En ganske umulig bestemmelse, som helt strider mot de principper, hvorefter ialfald arbeiderne har drevet sin sykeforsikring.

Under ophold paa sykehus bortfalder de fastsatte sykepenge, men hvis den syke har ektefælle eller andre slegtninger, som bor sammen med ham, og hvis underhold medlemmet pligter at bestride, skal der ydes disse sykepenge beregnet av den midlere dagløn med 20 %, hvis der er én, 35 % hvis der er to og 50 %, hvis der er tre eller flere saadanne forsørgede.

Et medlem i 1. indtægtsklasse som har 3 personer og derover at forsørge vil efter dette erholde 50 ore dagen til familien, naar han selv ligger paa sykehus. Et medlem i 4. klasse vil under samme forhold faa kr. 1.75 pr. dag.

Ved kvindelig *medlems* nedkomst ydes sykepenge (barselpenge) i 6 uker, samt i tilfælde fornøden lægehjælp. Disse ydelser er betinget av, at hun umiddelbart forut har været medlem av offentlig eller godkjendt privat eller kommunal sykekasse uavbrutt i mindst 10 maaneder.

Dette sidste om de 10 maaneder forekommer mig at være en merkelig bestemmelse. Man skulde næsten tro, at myndighetene var bange for, at der skulde drives spekulation med „barselspengene“. (Munterhet).

Sykekassen yder *begravelseshjælp*, dog ikke over 50 kroner. Efter lovens indtægtsklasser vil begravelseshjælpen bli: Kl. 1 kr. 25.00, kl. 2 kr. 37.50, kl. 3 kr. 50.00 og kl. 4 kr. 50.00.

Endvidere yder sykekassen *fri lægehjælp*. For *medlems egen person* fra sygdommens begyndelse, samt — ved første gangs anskaffelse — saadanne hjelpemidler som briller, brokbind o. lign., og hvor kirurgisk behandling utkræves, forbindelsessaker og de for saadan behandling nødvendige lægemidler efter lægens anordning. Som lægehjælp regnes ogsaa tanduttrækning — ved læge eller tandlæge — dog ikke, hvis den sker av hensyn til indsætning av kunstige tænder.

For *et medlems ektefælle* (hustru eller mand), som forsørges av medlemmet, samt for hjemmeværende barn under 15 aar fri lægehjælp m. v. dog ikke saadanne hjelpemidler som briller, brokbind eller lign.

Betingelsen for medlemskap er, at man har arbeide. Straks man træder ind i et arbejdsforhold, som varer over 6 dage, er man berettiget til det som forsikringsyder. Til gjengjæld strykes man av sykekassen straks man blir arbeidsløs. Dette er et av de værste punkter i loven. For at bøte paa forholdet er der bestemt, at blir en person arbeidsledig ved ham *utilregnelige omstændigheter*, vedblir han at være medlem av kassen uten præmie til og med den 14. dag efter den sidste dag i den uke han blev arbeidsledig, hvis han forinden har været uavbrutt medlem av kassen i $\frac{1}{2}$ aar. Endvidere kan en saadan arbeidsledig efter denne tid fortsætte som *frivillig forsikret*. Han maa da betale kontingent, men er ikke underkastet de øvrige regler for indmeldelse som frivillig (*aldersgrænse*, lægeerklæring, karenstid etc.). Som saaledes frivillig forsikret har han ret til at bli staaende i sykekassen i 6 maaneder. Imidlertid synes lovgiverne at ville fortolke begrepet „uforskyldt arbeidsledighet“ noksaa mærkelig. Streikende, ja saagar lockoutede skal efter deres mening neppe faa nyde godt av denne bestemmelse.

Her har man aapenlyst git arbeidsgiverne et nyt vaaben i kampen mot fagforeningerne. Det er ikke nok med, at arbejderklassen skal bære følgerne av den privatkapitalistiske produktionsmaates planløshet, ved de regelmæssig indtrædende kriser og elendighet og derav følgende arbejdsløshet. Nei, arbejderne skal derved berøves sin sykeforsikring og selv i den direkte kamp mellem arbeidere og arbeidsgivere griper loven ind, idet der bl. a. hævdes, at *lockout* ikke er uforskyldt arbejdsløshet.

En hovedindvending mot loven er ogsaa, at der er sat en *maksimumsindtægtsgrænse*. Ikke alene vil denne berede en mængde vanskeligheter, saaledes at det ene aar kan en mand være forsikret, det andet aar ikke, men den sætter ogsaa en mængde arbeidere utenfor sykeforsikringen. For der er dog adskillige arbeidere, som tjener over 1400 kr. i byerne. Det er ogsaa en meningsløshet, at alle byer er slaat under en kam. En aarlig fortjeneste av 1400 kr. i f. eks. Kristiania har ikke den samme værdi, som f. eks. i Namsos. Al fortjeneste skal jo ogsaa regnes med. Saa det blir et stort antal organiserte arbeidere, som kommer utenfor sykeforsikringen, — forutsat at fagforeningerne ikke kan la sine kasser godkjende. For det vil ikke være mulig for fagforeningerne at opretholde en privat sykeforsikring kun for dem, som tjener over 1400 kr. Fortjenesten er jo ogsaa meget variabel og mange arbeidere vilde komme paa en evig vandrings ut og ind av de offentlige kasser. Sekretariatet har fremholdt dette for stortinget, men til ingen nytte. Det er ogsaa ganske ufattelig hvorfor indtægtsgrænsen er sat, aldenstund kredskasserne er ordnet slik, at de selv skal bære sine utgifter. Det er sagt, at lægerne har reist indvending mot en høiere indtægtsgrænse med den begrundelse, at arbeidere som tjener over 1400 kr. ikke skulde trænge de fordele som forsikringen yder. De som tjener 1400 skulde betale lægerne fuldt ut. I den offentlige sykeforsikring skal formodentlig lægerne arbeide billigere.

Utgifterne til sykeforsikringen skal utredes i form av præmie (kontingent) hvorav $\frac{6}{10}$ skal betales av vedk. forsikringspligtige. $\frac{1}{10}$

skal betales av vedk. arbeidsgiver, $\frac{1}{10}$ av vedk. kommune og $\frac{2}{10}$ av staten.

Blir den samlede kontingent i 4. klasse f. eks. 50 øre, vil den fordele sig saaledes: Medlemmet 30 øre, arbeidsgiveren 5 øre, kommunen 5 øre og staten 10 øre.

For de forsikringspligtige er vedkommende arbeidsgiver ansvarlig for kontingenten, idet sykekassen erholder beløpet gjennom arbeidsgiveren, der saa igjen avtrækker den paa de forsikrede faldende andel i arbeidernes løn. Det er endnu ikke mulig at uttale noget om kontingentens størrelse, men alt taler for, at den offentlige sykeforsikring slik som den er ordnet ikke blir nogen billig forsikring.

I enhver av rikets kommuner skal der opprettes kredssykekasse. Som medlemmer av disse kredssykekasser regnes kun de direkte forsikrede. Medlemmer er stemmeberettiget og valgbare, naar de har fylt 21 aar. Det samme er tilfældet med de arbeidsgivere, som er indskudspligtige til sykekassen. Kredssykekassens anliggender ledes av et styre paa 9 medlemmer, valgt for 3 aar. 5 av styrets medlemmer vælges av de forsikrede, 2 av arbeidsgiverne og 2 av kommunestyret. I smaa kommuner kan styret bestaa av 5 medlemmer. Kommunestyret ansætter forretningsfører for sykekassen efter forslag av kassens styre og er ansvarlig for kassens midler. Sykekassens hovedstyre er Riksforsikringsanstalten. Den fører kontrol med kredssykekassernes ledelse og forøvrig med lovens gjennomførelse i sin helhet. Det er meningen, at hver kredssykekasse skal dekke sine utgifter gjennom kontingenten. Det er dog opprettet et reguleringsfond for eventuelle tilfælders skyld. Dette administreres av Riksforsikringsanstalten. Tvistigheter mellom kredssykekasse og forsikret person eller arbeidsgiver skal indbringes til prøvelse for en nævnd paa 3 medlemmer, som vælges av kommunestyret. Nævndens avgjørelse kan indankes for Riksforsikringsanstalten: i visse tilfælder kan saken gaa til Riksforsikringsanstaltens appelkommission eller til domstolene. Tvist mellom kredssykekasser indbyrdes, mellom kommune og kredssykekasse eller med privat sykekasse avgjøres av Riksforsikringsanstalten eller dennes appelkommission.

Arbeiderne er saaledes ifølge loven sikret flertal i kassens styre. Dette er av stor betydning. Arbeidsgiverforeningen protesterte mot dette, at arbeiderne skulde være i „født flertal“, som de kaldte det. Men merkværdig nok hjalp ikke deres protest noget — for en gang skyld. Det vilde vel ogsaa været noget underlig, om arbeiderne skulde været i mindretal i en kasse hvori de direkte betalte $\frac{6}{10}$ av utgifterne og hertil kommer saa hvad de inddirekte betaler i skat til stat og kommune.

Taleren stilte en kraftig opfordring til repræsentanterne om hver paa sit sted at være opmerksomme paa den indflydelse de kunde faa over kassernes styre. Det var av den største betydning, at man var paa post her. Foruten det direkte valg paa de 5 styremedlemmer kunde arbeiderne ogsaa gjennom valgene opnaa indflydelse paa besættelsen av de av kommunestyret valgte medlemmer. Mange viktige avgjørelser er lagt i styrets haand og der kunde iallefald rettes paa endel av lovens mangler.

Taleren gik derefter over til at behandle spørsmålet om fagforeningernes sykekassers stilling og om hvorvidt de skulde la sig godkjende. Man fik her se paa lovens bestemmelser om *private og kommunale sykekasser* og taleren refererte lovens vigtigste bestemmelser herom. (Findes indtat foran i protokollen, sekretariatets motiver side 20). Alle var vi jo enige om, at sykeforsikringsloven led av mange mangler, og jeg tror at hvis det hadde været mulig for de fagorganisationer som har sykekasser at fastsætte sin sykeforsikring uantastet av loven, vilde dette bli gjort til fordel for arbeiderne. Men fastholdet er jo tvungent. Man har tvunget loven ind paa os, og vi faar da se at rede os saa godt vi kan. Det er avgjort, at skal fagforeningerne ophæve sine sykekasser og undergi sig den offentlige sykeforsikring, blir det et tilbakeskridt saavel for den enkelte som for organisationerne.

Men loven lider ogsaa av den mangel at den opstiller saa mange krav og underlige betingelser for at en kasse kan godkjendes, at det er uhyre vanskelig at benytte adgangen til at la sig godkjende. For enkelte mere konsoliderte organisationer, som bestaar av et ensartet fag og hvor organisationsforholdene er gode kan det dog muligens la sig gjøre. Men for andre organisationer igjen vil der vistnok opstaa uoverkommelige vanskeligheter.

Av de forskjellige krav som stilles skal jeg bare hefte mig ved de mest springende. De administrative forhold tror jeg nok kan overvindes. Hvad medlemsbok, regnskapsførsel, styrevalg etc. angaar, har Riksforsikringsanstalten erklæret, at den saa langt som mulig vil bygge paa de eksisterende former inden sykekasserne. Der er saaledes neppe grund til at nære frygt for nogen større forandring i saa henseende. Endel statistik vil bli avkrævet sykekasserne; men det er jo ting, som fagorganisationerne allerede paa egen haand mer og mer har begyndt at arbeide med. Nogen utvidelse her maa man jo være forberedt paa.

Som norm for størrelsen av sykekassernes reservefond er av Riksforsikringsantalten sat kr. 15.00 pr. medlem. Paa forespørsel er det oplyst, at denne sum nærmest gjælder smaa kasser og ikke vil bli bragt i anvendelse for kasser, der gjennem aarelang virksomhet eller i et stort og stabilt medlemstal har betryggelse for understøttelsens utbetaling. Man maa dog være forberedt paa, at anstalten vil kræve et større reservefond end det nu er almindelig i vore forbunds sykekasser. Fondets eller kassebeholdningens økning kan jo ifølge § 57 utstrækkes paa et tidsrum av 5 aar. Understøttelsen maa paa ethvert punkt bringes paa høide med den offentlige forsikring, og her vil vistnok de fleste nu eksisterende sykekasser maatte foreta adskillige ændringer baade med hensyn til understøttelsens art, dens størrelse og varighet. Desuten kræver Riksforsikringsanstalten, at i hver klasse skal det offentliges tilskud komme de *forsikringspligtige* tilgode, saaledes at det er disse, og ikke de som har en løn over 1200 eller 1400 kr., som erholder et tilsvarende nedslag i præmien. Alle de foran nævnte betingelser er dog av den natur, at fagorganisationerne uten altfor stor vanskelighet vil kunne akseptere dem.

Likeledes er det bragt paa det rene, at bestemmelserne i § 56 om, at godkjendelse ikke kan meddeles sykekasser paa under 200 medlemmer osv. ikke vil bli anvendt paa den maate, at et forbunds avdeling paa et sted regnes for en kasse for sig. Dette vilde jo med et slag umuliggjort fagforbundenes sykekasser. Ved forhandlinger med Riksforsikringsanstalten er det fastslaaet, at en forbundskasse vil bli betragtet som en økonomisk enhet.

Lovens § 55 f bestemmer, at et medlem enten har ret til at bli staaende i kassen efter at det har forladt den „forening, til hvilken kassen er knyttet“ eller at kassen forpligter sig til at yde de medlemmer, som gaar over fra en godkjendt sykekasse til en offentlig kasse den lovbestemte understøttelse i de første 12 uker efter uttrædelsen. I motiverne til forslaget fra den departementale sykeforsikringskomité av 1907 staar anført, at denne bestemmelse er indtat av hensyn til bestemmelserne i § 8, 1 d (nuv. lovs § 10, 1 d). Denne § omfatter *frivillig forsikring* og komiteen uttaler i sine motiver, at det maa forlanges, „at sykeunderstøttelserne i tilfælde av medlemmernes overgang til de offentlige kasser ogsaa ydes for et tidsrum av 12 uker efter at vedkommende medlem er uttraadt av en godkjendt kasse. En til *frivillig forsikring* berettiget person vilde ellers i 12 uker være avskaaret fra sykeforsikring.“

Likeledes bestemmer § 55 g, „at ethvert medlem som er over 40 aar skal ha ret til fremdeles at staa som medlem av kassen, efter regelen i § 10, 2 a, 1ste punktum.“ I sykeforsikringskomiteén av 1907's motiver staar, „at der av samme grund (som foran anført under § 55 f) er krævet, at over 40 aar gamle medlemmer skal ha ret til at bli staaende i en godkjendt sykekasse.“ Komiteéns motiver maa altsaa være saaledes at forstaa, at det er av hensyn til dem, som ifølge loven har adgang til at la sig *frivillig* forsikre, at bestemmelsen er indtat i loven. I likhet med punkt f maa saaledes punkt g kun vedrøre de frivillig forsikrede, hvorved bestemmelsen for fagforeningskassernes vedkommende ikke vil faa nogen praktisk betydning. Alle lønsarbeidere gaar nemlig efter uttrædelse av en godkjendt sykekasse direkte over i den offentlige uten karenstid og behøver saaledes ingen beskyttelse. Kun de frivillig forsikrede (de som *ingen* arbeidsgiver har, de som for øieblikket er ledige og de som for øieblikket er syke) rammes av disse bestemmelser.

En godkjendt kasse skal erholde *i tilskud* (refusion) av staten $\frac{2}{10}$, av kommunen $\frac{1}{10}$ og av arbeidsgiveren $\frac{1}{10}$ av vedkommende medlems aarlige kontingent, dog ikke utover kr. 3.00 av staten, kr. 1.50 av kommunen og kr. 1.50 av arbeidsgiveren. Tilskud erholdes selvfølgelig kun for de medlemmer, som ellers var pliktig til forsikring i den offentlige sykekasse. Og det er her som loven særlig byder paa vanskeligheter. Indkrævningen av arbeidsgiveres og tildels ogsaa kommunernes bidrag vil nemlig byde paa vanskeligheter av meget vidtrækkende art.

Sekretariatet har henstillet til Riksforsikringsanstalten, at den, saaledes som det til en viss grad er tilfældet med departementet i lov om tilskud til arbeidsledighetskasser, kunde fungere som mellemand mellem sykekassen paa den ene side og arbeidsgiver, kommune og stat

paa den anden side. Imidlertid er man her møtt med avslag. Og anstalten henviser til hele forsikringslovens system, der hviler paa *kredssykekasser*, hvor den væsentligste administration skal koncentrerer og hvor mellemregnskapet med arbeidsgiver og kommune skal foregaa. Anstalten vil heller ikke overfor kredssykekasserne ha noget mellemregnskap med arbeidsgiverne eller kommunen; den har kun den øverste kontrollerende myndighet, administrerer reguleringsfondet og utbetaler statstilskuddet. Anstalten mener derfor ikke at kunne overta noget mellemregnskap med de godkjendte kasser overfor arbeidsgiver og kommune. Det blir saaledes fagforeningerne selv, som maa indkræve bidraget fra arbeidsgiver, kommune og stat (riksfors.). Dette medfører igjen adskillige administrative og andre vanskeligheter, som gjør lovens praktiseren til en yderst indviklet og tvilsom affære for de fleste fagforbund. Alt tilskud er nemlig basert paa den erlagte kontingent. Og for at fastslaa arbeidsgivernes tiendedel maa der hvert aar oversendes de respektive arbeidsgivere en fortegnelse over organisationens medlemmer paa vedkommende sted. Arbeidsgiverne opgir saa, hvor mange uker vedkommende arbeidere har været beskjæftiget i aarets løp og hvor stor løn de har erholdt. Paa grundlag herav trækker man saa først fra alle de medlemmer, som har tjent over 1400 kr. (paa landet 1200). Det resterende antal skal erholde det bestemte tilskud fra arbeidsgiver, kommune og stat, beregnet efter gjennemsniitspræmien pr. aar. Har et medlem været beskjæftiget hos flere arbeidsgivere i løpet av et aar, skal hver av dem betale sin tiendedel for det tidsrum vedkommende arbeider har været beskjæftiget hos dem. Det samme er tilfældet overfor kommunerne. For at arbeidsgiverne til enhver tid skal ha rede paa, om hans arbeidere tilhører en godkjendt kasse eller om der skal betales præmie for dem til den offentlige sykeforsikring, maa den godkjendte sykekasse sende meddelelse til vedk. arbeidsgiver, naar en person *indtræder i eller uttræder av kassen*. Alle disse foranstaltninger, som saaledes maa foretages for at kunne erholde den lovbestemte refusion og for i det hele tat at kunne bli godkjendt, er av rent administrative og likeledes av rent fagforeningsmæssige grunde vanskelige at overkomme. En saa nøiagtig *verkstedsvi*s medlemsfortegnelse som her kræves, vil volde et sterkt øket arbeide. Enkelte organisationer vil maaske kunne klare dette, men andre igjen med mere vekslende medlemstal, og med medlemmer tilhørende fag og brancher, hvor arbeidet er ustadig og hvor arbeidssted og arbeidsgiver ofte skifter, vil vanskelig kunne greie en saa vidtløftig indkrævning. Hertil kommer, om man finder en saa intim rapportering overfor arbeidsgiverne av fagforeningernes medlemsstilling til enhver tid heldig og forsvarlig. Det kan tænkes, at disse opplysninger av arbeidsgiverne kan bli benyttet til at skade fagforeningsmedlemmerne, likesom fagforeningen paa denne maate utleverer opplysninger, som maaske i visse tilfælder kan svække dens stilling. Utviklingen fører dog mere og mere i den retning, at organisationsprocenten inden ethvert fag stiger og medlemsstabiliteten inden organisationen tiltar, saa det kan tænkes, at det trods alt ikke vil være saa stor fare forbundet med denne rapportering.

Jeg har forsøkt kortelig at fremholde saavel de mangler, som klæber ved den nye lov som de vanskeligheter, der stiller sig for fagforeningerne med hensyn til, om de skal la sine sykekasser godkjende. Som man vil ha set, falder sekretariatets indstilling i 3 hovedavsnit: det første omhandler fagforeningssykekassernes stilling til loven, det andet er en opfordring til arbeiderne om at ivareta sine interesser i kredssykekasserne, og tredje avsnit indeholder i 2 alternativer vore krav paa reformer i loven. Sekretariatets konklusion lyder i sin helhet saaledes:

I. *Fagforenings-sykekassernes stilling til sykeforsikringsloven.*

- a. Kongressen uttaler, at fagforeninger og forbund bør søke sine sykekasser godkjendt, forsaavidt de finder at kunne praktisere de i loven fastsatte regler for godkjendte sykekasser.
- b. Foreninger og forbund, som ikke lar sine sykekasser godkjende, bør søke at vedlikeholde sykeforsikringen for de medlemmer, som ikke kan komme ind i den offentlige sykeforsikring og endvidere søke at oprette tillæggsforsikring for de øvrige medlemmer, hvorved endel av sykeforsikringslovens mangler kan avhjælpes.

II. *De forsikringspligtiges opgaver.*

Da kredssykekassernes styrer har stor indflydelse over kassens ledelse, maa fagforeningerne overalt sørge for, at medlemmerne ved en livlig valgdeltagelse sikrer sig den majoritet, som loven gir adgang til.

III. *Reformer i sykeforsikringsloven.*

A.

1. Ophævelse av bestemmelserne om løns-maksimum.
2. Bestemmelsen i § 1 om 6 dages arbeide forandres til 1 dag.
3. Forhøielse av understøttelsen, særlig i de laveste lønklasser.
4. Forhøielse av det offentlige tilskud med $\frac{1}{10}$, saaledes at kommunerne kommer til at betale $\frac{2}{10}$.
5. Ophævelse av bestemmelsen om den samlede sykeunderstøttelses begrænsning til 90 % av vedkommendes fortjeneste.
6. Ophævelse av bestemmelserne om sykelige personers utelukkelse fra forsikring samt begrænsningen i understøttelse for nye tilfælder av samme sygdom (§ 2 b og § 16 punkt 3 og 4). I ethvertfald maa disse bestemmelser ophæves, indtil en eventuel invalideforsikring kan raade bot paa de uheldige følger derav.
7. Ret til medlemsskap i kassen uten præmieindskud under arbeidsledighet, streik og lockout.
8. Begravelsesbidrag til medlems hustru og barn samt almindelig fødselshjælp.

B.

1. Ophævelse av begrænsningen i tilskuddet til de godkjendte kasser (§ 61 c punkt 2).

2. Bestemmelse om, at Riksforsikringsanstalten overfor godkjendte forbundskasser kan formilde de i § 61 bestemte tilskud.
3. Lempning paa de rigorøse bestemmelser om Riksforsikringsanstaltens dispositionsret over nedlagte kassers formue.

Angaaende kravene i punkt III saa er dette de væsentligste, og de bør vel senere nærmere utformes overfor statsmyndighetene. Antagelig er alle enige om disse. Og alle maatte vi vel ogsaa være enige om at de forsikringspligtige fagforeningsmedlemmer bør gjøre sin indflydelse gjældende i de offentlige kasser. Selv om alle de nuværende fagforbunds sykekasser godkjendtes, saa er der endda igjen over 30,000 organiserte arbeidere, som staar utenfor disse. Og det er derfor nødvendig at arbeiderne deltar i valg paa styre m. v.

Til punkt I vilde taleren si, at vistnok var der mange vanskeligheter at overvinde for fagforbundene, hvis de skulde la sine kasser godkjende, men der burde dog gjøres alvorlige forsøk paa at la sig godkjende, ialfald fra de forbund hvor sykeforsikringen er indarbeidet som et led i virksomheten. Hensynet til medlemmerne tilsa at man søkte at opretholde en sykeforsikring, som i mange henseender var bedre end den offentlige, at man søkte at forhindre at medlemmer som tidligere hadde været sykeforsikret under arbeidsløshet, streik, lockout osv. ikke kom i en værre stilling efter at loven traadte ikraft. Og det vilde for mange bli tilfældet hvis fagforeningskasserne oppløses. Mange vil slet ingen sykeforsikring faa, andre vil bli rammet av lovens umulige bestemmelser. Hensynet til organisationens stabilitet spiller ogsaa ind. Under agitationen spiller selvhjelpskasserne en stor rolle, og saalænge loven bød saa slette vilkaar, var der fuld grund til at opretholde organisationernes sykekasser. Man maatte og kunde ikke bortse fra den betydning sykeforsikringen har hat for fagorganisationen. Der er dem som taler haant om selvhjelpskasserne, men faktum er, at de ialfald i flere organisationer har bidrat til at styrke samholdet og øke medlemmernes interesse og offervilje. Dette maatte man ikke glemme. Loven kunde vi ikke undgaa, og det gjaldt derfor om at gjøre det bedst mulige ut av den. Man maatte ogsaa regne med brukskasserne. Disse vilde bli godkjendt, — der foreligger allerede andragende fra hundreder saadanne, og disse kan maaske bli slemme nok. Det er ikke godt at vide, hvad de kan bli brukt til. Taleren vilde derfor anbefale sekretariatets forslag, som noie har overveiet alle hensyn. Skulde det ikke la sig gjøre at opretholde de nuværende sykekasser, maatte fagforbundene oprette hjelpekasser for derved at bøte paa sykeforsikringens værste mangler, indtil loven kunde bli forandret overensstemmende med arbeidernes krav.

Efter dirigentens forslag vedtoges samme tidsbegrænsning som i gaarsdagens møte, nemlig 5 minutter første gang og 3 minutter 2. og 3. gang.

Lauritz Olsen forlangte ordet i anledning Pedersens utsættelsesforslag. Spørsmålet maa realitetsbehandles.

Moeskau vilde opplyse, at i den sykekasse taleren var medlem av hadde man mottat en anmodning hvori det sagdes, at de sykekasser som vilde bli staaende maatte melde sig inden 15. mai. Derpaa fik

vi en ny skrivelse om at indsende materiel inden 15. juni. Taleren mente derfor at det kunde være for sent at ordne dette nu.

Ormestad: Riksforsikringsanstalten kan ikke sætte nogen tidsfrist, det erkjender den selv den ikke kan ifølge loven. Formodentlig er det blot gjort for at sætte litt press paa en hurtig besvarelse.

Gundersen: Foredraget hadde ikke forandret talerens opfatning av, at ingen fagforening bør søke anerkjendelse. Man burde gaa ind i kredssykekasserne og gjøre sig gjældende der. Taleren vilde stemme mot forslaget punkt I a, fordi man ikke skulde rette selv en indirekte opfordring til at benytte adgangen til at faa fagforeningernes sykekasser anerkjendt.

Nygaard: Opretholder vi vore egne kasser faar vi ingen indflydelse paa kredssykekasserne og der bør vi være med.

Tranmæl var enig med Gundersen. Der var ikke tid til at behandle alle lovens mange mangler, men det var nok at nævne at man skulde rapportere sine medlemmer til arbeidsgiverne. Til punkt I foreslog taleren:

- a) „Kongressen fraraader fagforeninger og forbund at la sine sykekasser godkjende under henvisning til de mange og væsentlige mangler i den nuværende sykeforsikringslov og som findes præcisert i motiverne til sekretariatets forslag.
- b) Foreninger og forbund bør opretholde sine sykekasser, ialfald indtil man vinder endel erfaring for, hvorledes den offentlige sykeforsikring vil virke overfor fagorganisationen.“

Det var forslagsstillerens overbevisning, at man maatte være forsigtig med at støtte loven selv i den mest reserverte form.

Tømmeraaas anbefalte Tranmæls forslag. Ved rapporteringssystemet vilde det bli endnu vanskeligere at faa tillidsmænd i foreningerne.

Rontén: Denne materie var saa indviklet, at den trænger at debatteres. Taleren kunde være enig i Gundersens uttalelse. — Han vilde foreslaa, at man ombyttet a og b i punkt I.

Tømmesen: Igaar var loven om arbeidsledighetskasserne kritisert; denne lov, man nu behandlet og som man paatvinges, er værre. Men taleren vilde anbefale indstillingen i sin helhet.

Tranmæl fremsatte følgende ændringsforslag til punkt I b istedetfor sit tidligere forslag:

- b) Foreninger og forbund bør under enhver omstændighet vedlikeholde sykeforsikringen for de medlemmer, som ikke kan komme ind i den offentlige sykeforsikring, og endvidere søke at oprette tillæggsforsikring for de øvrige medlemmer, hvorved endel av sykeforsikringslovens mangler kan avhjælpes.

Lian: Sekretariatet har været opmerksom paa *alle* lovens vanskeligheter og hadde i sin utredning fremlagt *alle* opplysninger. Det var saaledes ikke Tranmæl, som hadde opfundet punktet om rapporteringen. I det av Gundersen antydde forslag saa ikke taleren nogen større realitet, men Tranmæls forslag maatte han advare mot. Ved at fraraade sa man jo, at det at la sine kasser godkjende var noget av det onde, som man ikke maatte gjøre. Her er ikke tale om, hvorvidt vi skal benytte loven eller ei; vi tvinges jo ind under den. Her

er kun tale om de krav, vi stiller paa reformer i loven, og om organisationerne skal opretholde sine egne sykekasser ved at la dem godkjende, hvis de finder, at det kan la sig gjøre. Vi hævder først og fremst vort principielle syn paa loven ved at kræve den ændret. Men en mængde fagforeninger spør nu, hvad de skal gjøre. Er det da meningen, at vi skal fordømme de organisationer, som finder det fordelagtig at søke anerkjendelse? Enkelte organisationer kan muligens med fordel la sig anerkjende, andre ikke. Men i ethvert fald maa vor stilling bringes paa det rene.

Viggen sluttet sig til *Tranmæl*. Kongressen maa vedta, hvad fagforeningerne skal gjøre. I *Trondhjem* har man enstemmig fra-raadet loven.

Juell: Loven har saa store mangler, at taleren ikke forstod, at den kunde benyttes med fordel. Ett aar tjener man over 1400 kr., et andet under. Man faar en høiere kontingent. De godkjendte kasser vil bli dyrere for arbeiderne end de almindelige sykekasser. Det er vanskelig for fagforeningerne at binde saa store midler, og man risikerte, at riksforsikringen tok dem fra os.

Gundersen fremsatte sit forslag om, at I a skulde utgaa av sekretariatets forslag.

Ousland hadde ikke noget imot *Gundersens* forslag, men *Tranmæls* forslag var umulig at vedta, ialfald ikke uten en meget nøiere drøftelse end her blev tilfældet. Der er et langt skridt fra at si, at man bør søke anerkjendelse og si, at man ikke skal gjøre det, naar man mener, man uten fare kan praktisere loven. De som kan faa sine kasser anerkjendte, bør ha adgang hertil, og vi kan ikke sette hindringer herimot. Rapporten av medlemmer var ikke krævet for at skade arbeiderne og vilde heller ikke virke hertil. Arbeidsgiverne maatte gjerne se, hvilke av vore medlemmer var sykeforsikret. Tillægsforsikring var likesaa vanskelig som at la sykekasserne anerkjendes.

Aamodt anbefalte sekretariatets forslag og fandt det uheldig, at der fremsattes bænkeforslag i denne materie. Der kunde være tale om at gjøre vore sykekasser om til hjelpekasser. Efter sekretariatets forslag staar forbundene frit.

Julius Olsen forstod ikke, at *Tranmæl*, som tilhørte den radikale fløi, var saa ræd for at vise arbeidsgiverne vort medlemstal. Vi maatte komme bort fra denne smygepolitik. Den var ikke sund. Den som staar i en fagforening og er ræd for, at arbeidsgiverne skal vite det, er en daarlig kollega. Vi lever da ikke i *Rusland* og behøver ikke gaa frem som nihilisterne. At man kommer ut i tilfælde av streik og lockout er det bedste argument for, at fagforeningerne bør søke anerkjendelse.

Der sattes efter forslag av *Paul Aalberg* strek med de indtegnede talere.

A. Pedersen var bestyrket i sin tanke, at saken burde oversendes hovedstyret.

Aarvøe: Hvis forholdet hadde været det samme som ved arbeidslidighetskasserne, vilde taleren ogsaa været med paa ikke at benytte

loven. Men naar det motsatte er tilfældet, at enten vi vil eller ei blir vi tvangsforsikret, maatte han anbefale sekretariatets forslag. Tal. var bestemt mot Tranmæls første saavel som det ændrede forslag, som han fandt hensigtsløst. Det sagdes jo uttrykkelig: „forsaavidt de finder at kunne praktisere den.“ Ængstelsen for rapporteringssystemet er ugrundet. Vi er kommet saa langt, at vi kan staa frem og si, hvem der er med og ikke med i organisationen. Han kunde være enig med Juell, at vanskelighederne for arbejdsmandsforbundet f. eks. var store. Men for andre stillet saken sig bedre. Selv om kontingenten blev 5 à 6 øre høiere, vilde fordelene i fagforeningernes sykekasser opveie dette. Saaledes vilde de ikke praktisere regelen om, at man kom ut av kasserne i tilfælde av streik og lockout og gjentagne sygdoms-tilfælder, tæring o. s. v.

Magnus Nilssen: Der var spurt, hvad Eftestøl skulde gjøre i komitéen? Han skulde repræsentere venstre og de „demokratiske“ arbeidere og vise, at istedetfor de upraktiske socialister hadde venstre praktisk sociallovgivning at by paa. Det var derfor glædelig, at man nu fra denne forsamling fik høre om vanskelighederne istedetfor de „praktiske fordele“. Saken var, at de, som laget loven, intet kjendskap hadde til fagforeningernes sykekasser. Alle vore ændringsforslag blev nedvoterte, og Eftestøl var den vigtigste motstander. Vi fik av Mo-winckel fra Bergen den indvending, at det kunde ikke være i social-isternes interesse at søke det private initiativ bevaret ved at hævde de private sykekassers interesser! Der er organisationer, møbelsnek-kerne, typograferne og guldsmedarbejderne f. eks., som kan anvende loven, og disse bør ha adgang til at anerkjende sine sykekasser. Vi bør derfor ikke fraraade anerkjendelse, hvor usmakelig loven end er. Vi kan jo ikke sætte os utenfor den eller samfundet. Vil kongressen stemple de organisationer, som kan søke anerkjendelse, slik som Tran-mæl foreslaar? Taleren vilde ikke sætte noget ind paa at I a kom med, men maatte ogsaa bestemt advare mot Tranmæls forslag.

Tranmæl: Nilssens oplysninger hadde bestyrket taleren i, at om man ikke vilde stemple de medlemmer, som benyttet loven, saa maatte man stemple denne som en elendig lov. Taleren vilde principalt stemme for det av Pedersen fremsatte forslag og subsidiært for sit eget.

A. Pedersen hadde efter anmodning fra dirigenten omredigert sit forslag saaledes:

„Da kongressen finder, at den tid man har kunnet avse til behandling av den foreliggende sykeforsikringslov har været utilstrækkelig, oversendes saken til videre utredning av hovedstyret, hvorefter den, ledsaget av hovedstyrets og sekretariatets eventuelle bemerkninger, gaar til endelig behandling i organisationen.“

Væraas var ikke bange for rapporteringssystemet. Han anbefalte sekretariatets forslag, som efter hans mening ikke indeholdt nogen tvang, men var meget mot Tranmæls forslag. Taleren rettet derpaa et spørmaal med hensyn til forstaaelsen av et bestemt punkt i loven: „naar arbeidsforholdet ikke varer 6 dage“.

Dirigenten svarte, at dette maatte bli et fortolkningsspørmaal, som Riksforsikringsanstalten maatte avgjøre.

A. Egeland: Arbeidsgiverne kan jo paa andre maater skaffe sig oplysninger om vore organisationer, saa rapporteringssystemet har ikke stor betydning. Spørsmålet er, om loven er et skridt i den rigtige retning. Taleren hadde liten lyst at gaa med paa sekretariatets forslag og var tilbøielig til at støtte Pedersens.

Ormestad: Vi maa vælge mellem to onder. Alle er vi jo enig om at fordømme loven. Men vi maa ikke vedta noget, som skaffer os større vanskeligheter. Det vilde være en falliterklæring av kongressen ikke at ta standpunkt, naar saken som i dette tilfælde er saa nøie utredet. Han vilde derfor bestemt fraraade Pedersens forslag med benyttelse av det saakaldte „skjæmbret“. Organisationerne kommer jo allikevel tilslut til at behandle saken. Taleren la heller ingen vegt paa, at I a medtoges.

Kalvaa: Loven er vistnok paatvunget os, men vi er selv med paa at anerkjende loven, naar vi søker om godkjendelse. Taleren kunde ikke være med paa at anbefale sekretariatets forslag. Julius Olsen taler om de „radikale“ og ønsker, at alle skal bekjende, at de er organisert. Om Olsen var arbeidsløs, hadde hustru og barn og søkte arbeide hos vanskelige arbeidsgivere, var han kanskje ikke selv den første til at fortælle at han var organisert. Taleren kjendte mange tilfælder, f. eks. ved Vaksdals mølle, hvor de organiserte var pillet ut, en efter en. Rapporteringssystemet er derfor høist skadelig. Ousland er jo som klokkeren, siger ja og amen til præsten og sekretariatet. Hele vor stortingsfraktion var jo mot sykeforsikringen. Nu kommer Magnus Nilssen og vil at vi skal godta den. Det var den reaktionæreste klasselov som var git i Norge, derfor hurde Tranmæls forslag vedtages.

Ousland: Kan ikke Kalvaa forstaa at det er ham som anerkjender loven, mens vi som vil at fagforeningerne skal søke anerkjendelse for vore egne kasser stempler loven som umulig?

Viggen undret sig over at Magnus Nilssen nu fandt at loven kunde benyttes. Vedtokes sekretariatets forslag vilde det av motstanderne bli brukt til agitation, at de socialistiske ledere stod mot fagforeningerne.

Thon: Arbeiderne kan bli nødt til at staa i brukskasserne og kunde derfor ikke stemme for sekretariatets forslag, men sluttet sig til Gundersen.

Nygaard: Tranmæls forslag er misvisende, da det hævder at ingen skal søke anerkjendelse. Der opstaa da ogsaa strid mellem I og II.

Votering:

A. Pedersens forslag forkastedes med stor majoritet.

Tranmæls forslag til I a blev ogsaa forkastet med stort flertal.

Gundersens forslag om sløifning av litra a i punkt I blev derpaa vedtat med 67 mot 65 stemmer. Derved bortfaldt Tranmæls forslag til I b. Litra b og sekretariatets indstilling forøvrig blev enstemmig vedtat.

Torsdag: Eftermiddagsmøtet.

Dirigent: Ormestad.

Friis oplæste protokollen for de to sidste møter. Vedtoges uten anmerkning.

Agitationen.

Til dagsordenens punkt 5 foreslog sekretariatet:

„Sekretariatet bemyndiges til at iverksætte periodisk agitation i den utstrækning, det ansees hensigtsmæssig efter sekretariatets nærmere bestemmelse, og at de nødvendige midler hertil bevilges av landsorganisationens kasse.“

O. K. Sundt beklaget den medfart forslaget fra Salsbrukets arbeiderforening hadde faat. Under behandlingen av Løkkens verk var der fremholdt at der kom skruebrækkere fra landsbygdene, og det samme var tilfældet ved Foldalen og Røroskonflikten. Det gjaldt at forebygge denslags historier. Han var enig i at forbundene driver hovedagitationen. Arbeidsmandsforbundet hadde hat et agitationsbudget paa 10,000 kr. og paa siste hovedstyre var der git ret til at overskride dette beløp. Undersøkelser blandt landarbeiderne maatte arbeidsmandsforbundet først gjøre, om der dannes fagforeninger eller politiske foreninger. Langsorganisationen maatte gjøre det samme. Arbeiderpartiets økonomiske evne gjorde det ikke saa let som for landsorganisationen at drive denne agitation. Taleren optok følgende forslag fra Salsbrukets arbeiderforening:

„Der igangsættes mere agitation utover landsbygdene i den hensigt at faa dannet foreninger blandt landarbeidere og skogsarbeidere i en eller anden form“.

Friis vilde opta forslaget fra Bergens typografiske forening. Henstillet til dirigenten at uttale sig om det skulde behandles i denne forbindelse. Det var saalydende:

„Der opprettes *stedlige representasjoner*, som har at virke for tilslutning til organisationerne, opprette nye foreninger, indsamle dokumenter og øvrige saker, der bør tilbøre arbeiderbevægelsens arkiv, besvare alle forespørsler, som er nødvendig for landsorganisationens virksomhet, samt idetheletat representere landsorganisationen paa stedet“.

Dirigenten: Hvis det ikke hører ind under agitationen maa det under punkt 13 (lovforandringer), men da det ikke er knyttet til nogen bestemt lovparagraf, hadde man opført det her.

Friis: Vi mangler et led i landsorganisationen efter at „De samvirkende fagforeninger“ er ophævet. Konflikten ved Løkkens verk beviste ogsaa at der manglet lokal representation. Forbundene holder selvfølgelig centralledelsen underrettet, men et stedlig styre skal kontrollere forholdene og ved dets hjelp kunde en række kampe undgaaes. Taleren var mot den sterke centralisation i Kristiania. Ute i provinsbyerne blir vi kontingentydere og intet mer. Man var avskaaret fra at lægge sig i sælen for vore saker, men ogsaa rundt om i landet vilde man ha noget at leve for og arbeide for. Man vilde senere i forbindelse med kooperationen faa adgang til at fremhæve at den var veien. Hvorledes skal centralledelsen række frem til at stelle hermed? I de faglige kampe spiser vi mer og mer op de fordele vi opnaar. De stedlige faglige styrer skal ikke være et 5-hjul til vognen, derfor

hadde man henstillet til sekretariatet at utarbeide regler for deres virksomhet. I lønkampene maa centralledelsen fremdeles ha det avgjørende ord, men der foreligger meget andet arbeide og ny virksomheter vil stadig bli optat. Taleren foreslog følgende tillæg:

„Kongressen bemyndiger sekretariatet at oprette og utarbeide regler for denne repræsentation i det antal byer og distrikter som det maatte anse nødvendig. Utgifterne ved disse repræsentationer bestrides av landsorganisationen.“

A. Pedersen: Bergensforslaget har intet med agitationen at gjøre. Det er et lovspørsmål eller kan maaske behandles under punkt 7 (industriforbund). Taleren foreslog det behandlet under dette punkt.

Dirigenten: Bergensforslaget er ikke indsendt som lovforandringsforslag og sekretariatet har ikke utarbeidet regler, da forslaget er formet saaledes at først kongressen skulde paalægge det kommende sekretariat at utarbeide regler.

Pedersens forslag vedtokes.

Amundsen: I Nordland har kun arbeidsmandsforbundet agitert og nu har det ogsaa ansat en mand med kontor i Bodø. Men det er ikke nok, en svale gjør ingen sommer. Ved storstreiken i Sverige fik man deroppe kun besked om ekstrakontingenten. Punktum. Richard Hansen hadde ikke tid paa sin reise at besøke Narvik, som var like-saa viktig som Tromsø og Hammerfest med deres ishavsfart. Narvik er en av vore viktigste sjømandsbyer. Der er ogsaa god arbeidsmark blandt kvindene i Nordland, der nu driver paa med basarer til hendinger, men hvis arbeide maatte kunne ledes ind i det rette spor. Det er sagt, at det er kostbart at sende folk til Nordland. Ja, hvis de skal hentes fra Kristiania, men hvis lokale kræfter anvendes, saa blir den billig. De kristelige agiterer med brosjyrer og traktater. Dette bør ogsaa vi ta op og ofre nogle tusen kroner paa om aaret. Vil folk læse og begynde at tænke er der ikke tvil om hvor vi finder dem.

H. Pettersen: Fællesagitation har altid møtt motstand. Træarbeiderforbundet er det eneste som har holdt paa den. Og naar tanken ikke før har vundet tilslutning, er det litet sandsynlig, at den vil gjøre det nu. Heller ikke er det sikkert, at foredragsholdere er det bedste agitationsmiddel. Arbeidsmandsforbundet har i de sidste aar anvendt meget paa dette; men resultaterne synes ikke altid at ha svaret til utgifterne. Agitationen maa ogsaa lægges an paa at beholde de gamle medlemmer.

Bergesen: Ser man paa statistikken over de organiserte og uorganiserte, blir man klar over, at agitation er nødvendig. Selv de bedst organiserte fag trenger det og landarbeidere og skogsarbeidere er helt uorganiserte. Taleren trodde det vilde være vanskelig at organisere landarbeiderne i fagforeninger under vort lands særegne forhold. Tilstømningen av landarbeidere til bedrifter affekterer særlig arbeidsmandsforbundet. Eks. fløtningsstreiken 1908. Blandt skogsarbeidere og tømmerfløtere er der trang til organisation, men der mangler forståelse og kundskap om, hvorledes man skal ta fat. Det samme er tilfældet med sjømændene. Almindelig agitation overalt er paakrævet. Fællesagitation fra landsorganisationen er det ideelle. Ved at hvert forbund skal agitere gaar meget tilspilde. Den samme mand kan godt

agitere i alle fag. Taleren var ikke enig i sekretariatets motiver til indstillingen. Det kan være vanskelig at faa en mand fast, men det er vanskeligere at faa en dygtig mand periodevis. Der skal megen øvelse til at være agitatorer. De maa være listige som slanger, stikke fingeren i jorden og lugte hvor de er.

Jul. B. Olsen udtalte sig i tilslutning til Amundsen og Sundt med hensyn til agitationen i Nordland, Narvik er en av Norges største sjøbyer, og Nordland blir mer og mer et industriland. 1911 blir et mærkeaar og en kraftig agitation er nødvendig. Agitationen blandt statens arbeidere bør ogsaa drives, og vi bør motarbeide den aand, som gjør sig gjældende blandt disse, at de er en bedre klasse end andre arbeidere. Fremsatte følgende forslag:

„Det henstilles til sekretariatet i større utstrækning end tidligere at virke for, at statens og de øvrige offentlige arbeidere og funktionærer tilsluttes landsorganisationen ved utsendelse av agitatorer samt ved at understøtte bestræbelser fra allerede oprettede organisationers side omfattende offentlige arbeidere for tilslutning til landsorganisationen.“

S. Henriksen: Forslaget fra arbeidsmandsforbundet har vi grov arbeidere set med glæde. Det kan tjene til motarbeidelsen av streikbryteriet. Ved Foldalsstreiken hadde vi flere hundrede streikbrytere fra landsbygden. Likeledes ved Løkkens verk. Disse kunde været frelst fra at synke ned i streikbryteriet. I Østtelemarken har vi en formand, som har agitert gratis, og der har i det hele været utført et stort agitationsarbeide i Telemarken ad frivillig vei. Men endnu er der industrielle bedrifter i Telemarken, som ingen organisation har. Det er saaledes klart, at der kræves en fast organisert agitation ut over landet. Naar der blir spørsmaal om ansættelse av en mand til agitation i landsorganisationen, saa haaber jeg, at alle landdistrikternes repræsentanter vil stemme for det. Især bør Trøndelagen være med.

Richard Hansen foreslog:

„Sekretariatet bemyndiges til at anvende indtil 10,000 kroner aarlig til agitation, særlig blandt landarbeidere og fiskere. Samtidig bemyndiges sekretariatet til at opta organisationer av disse grupper for en mindre kontingent samt indtil videre fritadem for ekstrakontingent.“

Lian: Agitationen har ofte været oppe til drøftelse i sekretariatet. Det er ogsaa klart, at skal vi ikke standse op der hvor vi nu staar, saa maa der kraftig agitation til. Der maa skaffes mere oplysning om fagorganisationen. I det senere er der kommet mange henvendelser til sekretariatet om agitation, men vi har intet villet foreta for ikke at binde kongressen. Hittil har jo opfatningen været den, at der agiteres bedst forbundsvis. Men jeg tror, at tiden nu er inde til at der fra landsorganisationens side ogsaa drives en effektiv organisation. Men det maa være landsorganisationens agitatorers opgave ikke alene at fremholde de almindelige elementære ting om organisationen. Det kan ogsaa bli nødvendig at der tales litt om vanskelighetene vi har at overvinde, saa medlemmerne kan forstaa, at ogsaa organisationen har sin begrænsning. I sekretariatets forslag ligger en reel og klar bemyndigelse til dette til at opta en intens agitation. Jeg er ikke enig med H. Pettersen, at ikke foredragsholdere er et godt agitationsmiddel. Arbeidsmandsforbundet har høstet

de bedste resultater av sin foredragsagitation. Arbeidsmandsforbundet vilde ellers ikke staat hvor det staar idag med over 20,000 medlemmer. Og det skal ha tak og ære for sin agitationsvirksomhet. Spørsmålet er imidlertid om vi skal ha en fast agitator eller bruke den anden metode og bevilge penge til leilighetsvis agitation. I Sverige har man høstet de bedste erfaringer med en fast ansat mand. Her hos os har vi dog hittil ikke anset dette for heldig. Selvom man er listig som en slange og ogsaa taler med engletunge, har det vist sig at det kan være vanskelig for den samme mand at samle hus i længden. Endel av de foreliggende forslag vil paalægge landsorganisationen speciel agitation blandt sjømænd, landarbeidere osv. Men vi har ogsaa 150,000 industriarbeidere her i landet, og her er foreløbig det viktigste felt. Agitationen er et viktig arbeide, og det bør overlates til sekretariatet at planlægge og ordne dette. Anbefalte sekretariatets forslag.

Albin Pettersen foreslog, at ordet „periodisk“ skulde strykes i sekretariatets forslag.

Mathilde Olsen: At kvinderne staar tilbake kommer ikke av at de skal gifte sig. Det er manglende forstaaelse i almindelighet. Derfor bør agitationen blandt kvinderne forfølges, saa vanskelighetene kan overvindes. Kvinderne er ogsaa arbeidere, men der er arbeidet altfor lite blandt dem. Altid er man møtt med at de er „umulige“. Om „Kvindernes kontor“ kan man endnu ikke efter dets korte virksomhet dømme. Det har ogsaa drevet adskillig politisk agitation. Det burde være mere en gren av landsorganisationen. **Mændene** er ogsaa tjent med, at kvinderne er godt organisert.

Richard Hansen: Naar jeg har fremsat et andet forslag, er det fordi jeg ikke var med, da sekretariatet behandlet agitationen. At det er nødvendig at agitere, er alle klar over. Men agitationen kan drives paa mange maater. Taleren kunde være enig med Lian i, at en fast agitator var uheldig. Har en mand været et sted et par gange, samler han ikke 3. gang. Paa talerens tur til Nordland var han kommet til den anskuelse, at der ikke var saa store betingelser for faglig organisation der under de nuværende forhold. Det var kun bergverksarbeiderne og tekstilarbeiderne, der kunde være tale om at organisere. I Kabelvaag, Svolvær, Vardø og Hammerfest vil vi med de nuværende organisationer ha smaa grupper paa 3 bakere, 4 murere, 6 tømrere osv., som hadde vanskelig for at holde interessen vedlike inden sine „foreninger“. De burde stifte foreninger isammen i tilslutning til landsorganisationen. For fiskernes vedkommende er forholdet, at mange av dem er sine egne arbeidsgivere. Deres organisation maatte derfor ogsaa lægges anderledes an. At de er ræd kontingenten er ikke forunderlig; alle, som er organisert idag, var begyndt med en mindre kontingent. Og det maatte disse nu ogsaa faa adgang til. Hvis man ikke vil behandle denne sak bare i det blaa, men hvis man vil noget og anwise noget bestemt, maatte man stemme for talerens forslag.

Kalvaa vilde stemme for Rich. Hansens forslag og subsidiært for arbeiderpartiets og replicerte til H. Pettersen. Hvorledes skulde man faa folk til at læse, hvis man ikke først mundtlig paavirket dem? Man behøvde ikke si som Lian, at agitationen skulde gaa ut paa op-

lysning, det hadde den altid gjort. Taleren trodde ikke folk vilde komme springende, fordi man slog op et bestemt emne. Det kan gaa for festtalere det. Hittil har ingen anden end arbeidsmandsforbundet virkelig agitert; det var det forbund, som hadde baaret arbeiderbevægelsens og socialismens fane utover Norge. Sekretariatets forslag var dog en gummibold, som kunde bli til meget og litet.

Tønnesen vilde med hensyn til agitationen peke paa, at det er ikke nok for en agitator bare at kunne tale. Man maa ha et indgaaende kjendskap til de lokale forhold. Revolutionære foredrag kunde paa sine steder gjøre mere skade end gagn. Den bedste agitator var pressen og han vilde med glæde være med paa at bevilge til den. En redaktør er den bedste stedlige agitator. Han hadde hørt talere, som læste op et pugget foredrag, det virket ikke.

Falbak vilde særlig av hensyn til sjømandsorganisationen stemme for Rich. Hansens forslag. Sjømænd agiterer mot landsorganisationen, som de tror kun er for landarbeidere. Lian mente, at man skulde agitere mest blandt industriarbeiderne, men de som stod lavest idag er sjømændene, de er de mest undertrykte og trenger organisationen mest.

Gundersen optok sit tidligere fremsatte forslag:

„Det paalægges sekretariatet at nedsætte en komité, der faar som opgave at utrede sporsmaalet, hvorledes organisationsarbeidet blandt de kvindelige lønsarbeidere bedst kan fremmes og forelægge resultatet for hovedstyrets aarsmøte 1911.“

Dirigenten foreslog strek ved de indtegnede talere samt tidsbegrænsning til 5 + 3 + 3 minutter, hvilket enstemmig vedtoges.

A. Pedersen fremsatte følgende forslag:

„Der ansættes i landsorganisationens tjeneste en fastlønnet funktionær, der efter en av sekretariatet fastsat plan har at drive den fornødne agitation for tilslutning til de bestaaende og for oprettelse av nye organisationer i tilslutning til landsorganisationen. Denne funktionær har tillike efter sekretariatets bestemmelse ved større forekommende konflikter utover landet nærmere at undersøke forholdene paa stedet og sætte sig ind i alt vedrørende konflikten og indsende til sekretariatet de fornødne oplysninger. Denne funktionær vælges av kongressen.“

Joh. P. Nilsen: Det er blit fremhævet, at kontingenten er blit strammet, men det har dog vist sig, at mange organisationer netop er gaat frem efter at kontingenten er blit forhøiet. Var enig i Gundersens forslag. Hittil hadde man til reiser ialfald kun benyttet mandlige agitatorer. Naar man fik mere kontorhjælp burde kvinderne komme med i betragtning.

Ousland fandt Rich. Hansen vel rask i at fremsætte et forslag, som ikke bare gjaldt agitationen, men ogsaa kontingentsporsmaalet og indførte et nyt princip. Det vilde dra konsekvenser efter sig. Hadde sympati for Pedersens forslag. Han stolte dog paa ledelsens uttalelse om effektiv agitation.

Alb. Pettersen vilde bestemt holde paa, at ordet „periodisk“ utgik. Da vilde sekretariatet faa hel ledelse av agitationen. Taleren hadde mest tilovers for Pedersens forslag, men det var ikke sagt, at kongressen kunde finde manden. Det vilde være nødvendig at overlade dette til sekretariatet. Kalvaa overdriver arbeidsmandsforbundets fortjenester. Procentvis set er det ikke sagt, at dette forbund har drevet mere agitation end andre forbund.

A. Pedersen hadde altid hævdet fællesagitation, da grundsynet og fællesinteressene er de samme, enten man er maler, grubearbejder etc. Vi har den samme kamp mot kapitalisterne. Det var derfor ikke noget nyt, lavet standpunkt taleren indtok. Han vilde slutte sig helt til Lian, at det var vigtigt at faa en mand, som kunde gi virkelig *oplysning* om organisationen og ikke bare agitere vægger op og stolper ned. Manden skulde derfor ikke være bare „agitator“, men funktionær. Der er nemlig forskjel paa agitation og oplysning. Lian hadde i vinter paa en partifest ytret tvil, om oplysningen stod paa høide med det opagiterede numeriske antal medlemmer vi mønstret. Det var værd overveielse. Der var ogsaa *klaget* over, at landsorganisationen ikke til enhver tid kunde undersøke konflikter paa aastedet. Lians standpunkt er imidlertid halvt. „For tiden“ heter det i sekretariatets forslag; kanske sekretariatet om kort tid finder, at tiden er kommet? Det skulde ikke forundre taleren, om det gik som med sekretærposten, at man om nogle maaneder ansatte en fast agitator. Da var det bedre at ta skridtet helt ut og la kongressen vælge manden. Det het, at formanden var meget paa reiser. Da A. Pedersen var formand, var der intet iveien for at sende ham 2—3 maaneder paa agitation i Nordland! Nedstemmes mit forslag, gaar jeg ut fra, at sekretariatet er avskaaret fra i de kommende 3 aar at ansætte en agitator.

Fru *Pleym* glædet sig over den voksende forstaaelse for agitationen ogsaa blandt kvinderne. Her var en samling av de mest intelligente organiserte mænd i Norges land, og de maatte ikke tape kvindeagitationen av syne. Det var en livsbetingelse for kvinderne at organisere sig, for det er ikke saa, at alle kvinder gifter sig. Mændenes arbeide er heller ikke saa stabilt, at manden altid kan forsørge familien alene, eller han kan falde fra, saa kvinden maa forsøke at skaffe sig en eksistens. Det er heller ikke bare fabrikkvinderne, som skal organiseres. Forstaaelsen blandt kvinderne er endnu ikke større, end at de kan gaa til arbeidsgiverne og klage over, at de ikke faar være i fred for kvindelige agitatorer. Mange bra organiserte mænd lar sine hustruer og døtre staa uorganisert. Kontoret for agitation blandt kvinder har gjort stor nytte og burde ikke paa nogen maate sløifes, men maa komme i nærmere forbindelse med hovedkontoret.

Karlgren understreket og vilde støtte Pedersens forslag. Sekretariatet skyter sig ind under omkostningerne. Til storstreikagitationen var blot anvendt 800 kr. Det var ikke formeget. Og trods dette var ikke resultatet blit daarlig. Igaar hadde man talt om anlægsarbeiderne, nu taltes om industriarbeiderne, men Lian er ikke bare fagmand. Om typograferne var blandt de første til at organisere sig og nu kan feire 25 aars jubilæum, var det anlægs- og grubearbeiderne, som i de sidste aar hadde bygget mest. For 7 aar siden hadde taleren foreslaat utgivelsen av brochurer. Da kom den samme *indvending* om omkostninger. Vedtages Pedersens forslag, vil vi ogsaa faa en mand med kjendskap til de forskjellige landsdele.

O. K. *Sundt* vilde bare si igjen, at for at stanse skruerbrækkeriet maa der sættes en intens agitation igang. Vil man maalet, maa man ogsaa ville midlerne.

Ormestad: Ingen er uenig i agitationens nødvendighet; det er blot maaten vi er i tvil om. Sekretariatet har forsøkt ogsaa at ta hensyn til utgifterne. Dets forslag søker at gi agitationen den størst mulige kraft paa billigste maate. Utgifterne synes mange av kongressens deltagere ikke at ta det saa nøie med, og er kongressen enig heri, kan det naturligvis ikke være sekretariatet imot. Men det er ikke ensbetydende med god agitation, at bare posten „agitation“ paa regnskapet er stor. Rich. Hansen kommer frisk fra Nordland og foreslaar 10,000 kr., o: 30,000 i 3 aar. Men blandt de av ham nævnte grupper vil fagforeningsagitation vanskelig kunne drives i vort land, hvor landbefolkningen bestaar av smaabønder og tjenestefolk, som er bundet av tyendeloven. Og næste kongres vilde kanskje beklage, at pengene ikke hadde været vel anvendt. De forskjellige forslag om agitation blandt spesielle grupper bør ikke vedtages. Man fik fremdeles overveie, hvorledes man bedst skulde agitere blandt landarbeiderne, — ulemperne ser vi, men streikbryterne er ikke bare dagarbeidere, men for en stor del smaabønder. Anden del av Rich. Hansens forslag kunde ialfald ikke vedtages; det maa frem under behandling av lovene. Pedersen burde kunne tale for fast agitator, uten at ogsaa dette skal ske i form av angrep paa sekretariatet. Med uttrykket „for tiden“ hadde taleren, som hadde skrevet indstillingen, ment til næste kongres.

Dysterud trodde ikke, at der var stor fare ved at sende én mand, som man fik høre flere ganger. Han nævnte eksempler paa heldig virkning herav. Fra 17.—27. mai hadde en partifælle holdt 9 foredrag i Odda og der var flere paa det sidste end det første foredrag. Anbefalte Rich. Hansens forslag.

Frk. *Thorsen:* Det er riktig, at der lægges megen vekt paa agitationen, ti fremgangen er avhængig derav. Kvindernes stilling illustrertes godt nok av kongressen selv, hvor der blandt 184 repræsentanter kun var 3 kvinder. Der er en stor brakmark blandt kvinderne, men ikke av den grund, at der er faa kvinder. Men der er gjort for litet organisationsarbeide blandt dem. Der burde tages litt mere hensyn til kvinderne. Mændene glemmer os. Derfor maa vi ta organisationen op og forlange, at agitationen faar drives av kvinderne selv, skjønt kvindeagitationen slet ikke behøvedes overlatt bare kvinder; men mændene er kommet saa langt, at de glemmer, hvor kort kvinderne endnu er kommet. Man maa ikke være utaalmodig; man maa ikke gi op. Der er altfor litet samarbeide mellom kontoret og landsorganisationen. De ledende kvinder maa komme i nærmere rapport med sekretariatet. Det er en livsbetingelse, at kvindekontorets leder er med ved organisationsarbeidets første behandling. Taleren haapet, man aldrig vilde gjøre et tilbakeskridt med hensyn til kontoret, men kunde gjerne gaa med paa Gundersens forslag.

Lian præciserte, at sekretariatets forslag gik ut paa at bevilge midler til agitation efter sekretariatets nærmere bestemmelse. Med uttalelserne fra sekretariatet og kongressen som bakgrund betyr derfor forslaget en revolution mot tidligere opfatning, at landsorganisationen ikke skulde drive agitation, men overlate denne helt til forbundene.

Rich. Hansens forslag er ikke mere vidtgaaende end sekretariatets. Ti efter sekretariatets forslag kan der anvendes baade 10 og 20,000 kroner. Fiskerne kan ikke organiseres faglig; de maa organiseres enten politisk eller kooperativt. La os da heller bevilge 10,000 kroner til arbeiderpartiet til agitation blandt dem. Likesaa med hensyn til landarbeiderne. Med uttrykket „for tiden“ hadde ogsaa tal. ment i denne periode.

Julius Olsen forandret indledningen til sit forslag derhen:

„Da kongressen finder at statens og offentlige funktionærer og arbeidere har forpligtelse at tilhøre landsorganisationen henstilles osv.“

Sv. Iversen: Vi trenger agitation blandt alle og landsorganisationen skal agitere blandt alle. Hvis Rich. Hansen hadde deltatt i sakens behandling i sekretariatet var taleren overbevist om, at han ikke var fremkommet med sit forslag. Skal der være undtagelsesbestemmelser for kontingent, maa det ikke ske efter navn, men i tilfælde efter skala for indtægt. At begrænse agitationsbeløpet til 10,000 kroner er unødvendig. Det faar avhænge av forholdene. Sekretariatets forslag gir sikkerhet for en agitation paa en for landsorganisationen heldig maate. Det var en radikal forandring, at landsorganisationen optok agitationen istedetfor kun forbundene. Pedersens forslag hadde taleren sympati for; men der forelaa intet krav fra organisationerne herom og man kom ikke utenom sekretariatets motivering.

Rich. Hansen: Man hadde nu hørt baade av Iversen og Ousland, at talerens forslag var umulig. Men taleren maatte allikevel spørge, om det er umulig at la disse folk faa begynde der, hvor vi selv er begyndt? Sekretariatet faar bestemme de nærmere betingelser. Det er let for Lian at skyte det fra sig med at utkaste tanken om 10,000 kroner til agitation for arbeiderpartiet, naar der intet forslag foreligger herom. 10,000 kroner paa agitationskontoen var ikke formeget. Den faste funktionær, som der var tale om, vilde ikke kunne følge med i sekretariatets arbeide og heller ikke fylde agitationsbehovet i vort vidtstrakte land. Det var bedre at sende hele sekretariatet ut av og til som under storstreiken.

Lian vilde i anledning Rich. Hansens uttalelse fremsætte forslag om 10,000 kroner til agitation for arbeiderpartiet. I anledning herav maatte av hensyn til forretningsordenen i tilfælde streken for de indtegnede talere ophæves. Et forslag herom, anbefalet av Tranmæl, mens Pettersen talte imot, forkastedes imidlertid mot blot nogle faa stemmer.

Havre anbefalte Pedersens forslag.

B. Eriksen var derimot ikke tilhænger av forslaget om fast agitator og anbefalte sekretariatets indstilling.

Gundersen henstillet til Pedersen at ta sit forslag tilbake, da alle maatte indse det uheldige i, at binde sig til én mand. Ingen er endnu klar over, hvad man skal gjøre blandt fiskerne og landarbeiderne, hvor agitationen er meget vanskelig. Der har paa den anden side været agitert meget blandt kvinderne. Naar han hadde sagt, at kvindekontoen var „mislykket“, kunde han rette dette derhen, at resultatet ikke hadde svaret til forventningerne. Sekretariatet har adgang til at

planlægge fællesagitation med arbeiderpartiet uten særskilt bestemmelse herom.

H. Pettersen hadde ikke sagt, at arbeidsmandsforbundets agitation ikke hadde virket; men han fastholdt, at f. eks. *foredragene* i 1909, som arbeidsmandsforbundet hadde bevilget meget til, ikke hadde kastet saa svært meget av sig, naar man ser paa forbundets tilbakegang ifjor. Man kan agitere bedre uten at staa paa talerstolene. Taleren forstod ikke den funktionærs stilling, som A. Pedersen vilde ha ansat.

Kalvaa replicerte til Pettersen, at tilbakegangen i 1909 var grundet i streikekontingenten og vilde været endnu større. Hvis man ikke hadde hat foredragene. Der var talt om de 10,000 kroner i forbindelse med at sende sekretariatet ut paa ferietur. Det bevilger sekretariatets medlemmer sig selv allikevel uten at vi paalægger dem det. Naar Lian hadde lovet ikke at ansætte en fast mand i de kommende 3 aar, behøvde ikke taleren stemme for Pedersens forslag.

Rudlang: Organisationsarbeidet blandt de faste funktionærer er ogsaa meget vanskelig. Spurvognsfunktionærer kan arbeide indtil 17 timer om dagen og de har da 5—6 timer til at vareta organisationens tarv, hvis de ikke trønger dem til at sove og spise. Derfor maatte der gjøres noget spesielt for dem.

Aamodt fandt Rich. Hansens forslag i høi grad urimelig. 10,000 kroner skulde bevilges til en bestemt klasse arbeidere, skjønt man indsaa, at man vilde ha litet igjen for pengene. Det er bedre at drive politisk agitation blandt de her nævnte arbeidere, og da er man sikret mod, at de optræder som streikebrytere. Fast agitator hadde taleren først været begeistret for, men indset vanskelighetene og maatte anbefale sekretariatets forslag.

Friis: Her er foreslaat agitation blandt de og de arbeidere, men kongressen bør ta sig av agitationen i det hele, og sekretariatets forslag, som taleren anbefalte, rammer netop alle.

Votering:

A. Pedersens forslag blev forkastet mot nogle stemmer. Salsbrukets, av O. K. Sundt optagne forslag forkastedes likeledes med stor majoritet.

Julius Olsens forslag forkastedes ogsaa mot nogle faa stemmer.

Endelig forkastedes ogsaa Rich. Hansens forslag, hvorefter sekretariatets forslag enstemmig vedtoges med den av Alb. Pettersen foreslaaede forandring, at ordet „periodisk“ utgaar.

Tilslut vedtoges *Gundersens forslag* mot 1 st.

Mægling og voldgift i arbeidstvister.

A. Pedersen vilde foreslaa dagsordenens punkt 6 oversendt hovedstyret, og gik over til

Ouslands forslag, der var saalydende:

„Saken tages ikke under behandling paa indeværende kongres, idet det henstilles til sekretariatet, naar regjeringens proposition foreligger, at la saken behandle av hovedstyret og omsende den til organisationernes uttalelse.“

Trammæl kunde ikke stemme for Ouslands forslag.

Dirigenten vilde oplyse, at med den nye regering og statsraad Scheel, der som bekjendt er langsom i sine bevægelser og overhodet har liten interesse for denne sak, var det godt mulig, at der ikke blev nogen lov i denne materie i løpet av de kommende 3 aar.

Ousland: Vi maa ta fornuften fangen: noget paa dagsordenen maa utsættes. Og dette spørsmal er saa viktig, at det ikke kan behandles av talerne paa 5 og 3 minutter, men maa tages op i sin fulde bredde. Da vilde resten av kongressens tid medgaa til bare denne sak.

Kalvaa maatte stemme mot utsættelse. Der er andre saker, som kan utsættes, saaledes 10, 11, 19 og 20 paa dagsordenen. Naar lovgivningsmagten vil binde arbeiderne paa hænder og føtter, kan det være godt for vore stortingsmænd at peke paa, hvad denne kongres har sagt.

Ogsaa *Karlgren* vilde advare mot utsættelse.

Dirigenten: De av *Kalvaa* nævnte saker er smaa, og de vil man allikevel bli hurtig færdig med.

Tønnesen: Hvorlænge kan kongressen sitte sammen?

Dirigenten: Lokalet disponeres kun til lørdag aften. Før har man klart sig med 4 dage. Iaar hadde man trodd, at 6 var tilstrækkelig.

Tønnesen beklaget dette og trodde der maatte kunne findes en løsning med hensyn til lokalet.

Tømmeraaas: Forbund efter forbund har holdt møte og avventet kongressens uttalelse i denne sak. Og nu vil man utsætte den! Tal, maatte advare herimot.

Aalberg foreslog, at kongressens arbeidstid sattes fra kl. 9—12, 2—6 og 7—11.

Sv. Iversen foreslog saken utsat indtil videre til lørdag, for at man da kunde se, hvor langt man var rullet.

Embretsen mente, at det var av vigtighet for kongressen at debattere dette spørsmal før punkt 7, da disse berører hinanden.

Rich. Hansen fraraadet utsættelse. Denne sak taaler det mindst av alle. Indstillingen er tilsendt alle repræsentanter og det gaar ikke an at overlate den til hovedstyret.

Alb. Pettersen: Kongressen maa ta standpunkt i denne sak.

Kalvaa advarte mot Iversens forslag.

Frantzen Eidsvold: Denne kongres behøver ikke ta saa stort hensyn til den fest, som skal holdes her søndag og typografernes landsmøte mandag. Lian maa kunne arrangere sig med typograferne paa en for kongressen gunstig maate.

Iversen vilde som formand i Folkets hus si, at leieforholdet var klart: typograferne skulde ha lokalet søndag morgen. En forandring maa i tilfælde avgjøres ved frivillig overenskomst.

Tønnesen henstillet til dirigerterne at søke en saadan ordning istandbragt.

Ousland: Vi kan vanskelig faa noget andet lokale. Men selv om søndagen toges tilhjælp for kongressen, var det ikke forsvarlig at ta denne lov op til behandling.

Ouslands forslag faldt, mens Iversens forslag vedtoges med 75 mot 54 stemmer.

Aalberg anbefalte derpaa sit forslag. Det har vist sig, at vi godt kan arbeide trods rotationspressen.

Forslaget forkastedes, idet dirigenten mente, at det burde avgjøres imorgen.

Sethil og *H. Pettersen* indleverte forslag om utsættelse av punkt 7, hvilket benlagdes til avgjørelse senere.

Kalvaa henstillet til Lian at forsøke at faa disponere lokalet søndag.

Før møtet hævdes, uttalte *Sundt*, at han vilde anbefale, at man bevilget mandskapet ombord paa „Sovereign“ et honorar, da de fik ekstraarbeide ved turen. Beløpet burde tilstilles mandskaperne direkte. Gik det til kapteinen, beholdt han efter kotyme det halve selv og sendte den anden halvpart til officererne. Av denne del tok saa officererne en halvpart, mens kun en fjerdedel av det hele beløp saaledes tilfaldt mandskapet.

Dirigenten oplyste, at forslaget var overflødig, da repræsentanten for havne- og transportarbeiderforbundet P. Andersen allerede hadde ordnet hermed.

Møtet hævdes kl. 5.

Formiddagsmøte fredag 1. juli.

Dirigent: Moeskau.

Protokollen oplæstes og godkjendtes.

Kooperationen.

Sekretariatet hadde opnævnt en komité til at forberede denne sak, og der henvises til dagsordenen side 63—80 angaaende komitéen og dens arbeide.

Direktør Schieldrop hadde sendt landsorganisationens formand følgende skrivelse angaaende saken:

— — — „Jeg anmoder Dem om, paa saadan maate som De selv maatte finde tjenligst, at fremføre for kongressen følgende betragtninger med hensyn til den av Deres komité indleverte indstilling angaaende Kooperationen, og den situation, som ved denne indstilling og med Hamar-resolutionen er opstaat.

For det første mener jeg, at det spørsmål, som her foreligger, bør formuleres paa en noget anden maate end i indstillingen. Det spørsmål, som efter min mening kræver besvarelse er:

„*Hvordan bør norske arbeidere organisere sin kjøpeevne, for at den fulde fordel ved en saadan organisation skal komme arbeiderne i deres egenskap av forbrukere tilgode.*“

Kooperationen er et meget omfattende begrep. Det anvendes baade om produktions-, omsætnings- og forbruks-sammenslutninger. Derfor maa ordet benyttes med stor forsigtighet.

Jeg mener endvidere, at det er et aapent spørsmål, som maa bevises, om Kooperationen i det hele og store set i utlandet har været

noget „— kraftigt led i arbejderklassens kamp for frigjørelse“. Selve indstillingen leverer, efter den maate jeg læser den paa. mange og meget *vegtige* beviser for, at kooperationens virkninger i mange tilfælder har været av den helt motsatte natur, f. eks. citatet av G. J. Holyoke (indstillingens pag. 65).

Paa den anden side er jeg likesaa overbevist om, at arbejderne vil kunne øke sit velvære i en enorm grad ved at organisere sin kjøpeevne, likesom de allerede har organiseret sin arbejdssevne og sin borgerret i den politiske arbejderbevægelse. Det er min overbevisning, at arbejderne ved en organisation av sin kjøpeevne bygget paa en korrekt opfatning av denne evnes virkelige natur og paa fuld forstaaelse av den magt, som ligger i den samlede og organiserede kjøpeevne, vilde naa større resultater hurtigere og sikrere end ved deres faglige og politiske organisation, og disse resultater vilde naaes med forsvindende ofre i sammenligning med dem, som maa ydes paa det faglige omraade. Dette gjør ikke de to ældre retninger overflødige. Men det maa bli et ufravikelig krav fra arbejdernes side, at de principper, som er fastslaaet paa de to omraader, ikke maa trædes under føtter paa det nye omraade.

Socialismen gjennemsyrer nu arbejderbevægelsen i alle land, og det sker i større og større utstrækning. Man er endog berettiget til at si, at de i stedse større grad vokser sig sammen til at bli ét. Men socialismens kjerne er en uforsonlig kamp mot de tre institutioner: profit, rente og grundleie til privatmand.

Denne kjendsgjerning gjør Hamar-resolutionen ufattelig for mig, og efter hvad komiteen forøvrig anfører, er det mig ogsaa uforstaaelig, at den kan støtte Hamar-resolutionen og anbefale arbejderne i størst mulig utstrækning at slutte sig til de bestaaende kooperative foreninger. Komiteén kritiserer jo sterkt den engelske kooperation og i denne kritik er jeg fuldt enig. Det kan sies med fuld grund, at der ikke findes den institution, som med større ihærdighet og utholdenhet arbejder paa at popularisere i arbejdermassernes bevissthet begreperne profit og renter. Komiteén anfører yderligere, at den norske kooperation er væsentligst bygget paa engelsk mønster.

Om nu arbejderne i flok og følge slutter sig til den bestaaende kooperation, hvad borgen har man saa for, at det ikke blir kooperatørerne, som *omvender* arbejderne til sine anskuelser, istedetfor at kooperatørerne skulde bli de *omvendte*? Kooperatørerne har efter almindelige erfaringer meget bestemte — Holyoke sier forhærdede — meninger om sine anskuelsers fortræffelighet. Men tør det sies om de norske arbeidere idag, at de har en indgaaende forstaaelse av de skjær, som her ligger i farvandet, og kan styre klar dem? — Førend man kan nære lyse forhaabninger om, at en brytning mellem de raadende engelske kooperative principper og dem, som anerkjendes av den moderne arbejderbevægelse, skal faa et for sidstnævnte part gunstig utfald, maa der blandt norske arbeidere utføres et meget omfangsrikt oplysningsarbeide.

Jeg vil i denne forbindelse særlig henlede opmerkksomheten paa indstillingens pag. 76 (i dagsordenen). Fra socialistisk arbejderstandpunkt maa der efter min mening tages avstand fra hvert eneste punkt

som i dette avsnit er anført baade med hensyn til de dimensioner og den betydning den norske kooperative **bevægelse** hittil har naadd, og med hensyn til de forhaabninger, man har grund til at nære om en opgaaen av denne **bevægelse** i arbeiderbevægelsen. Det synes mig ogsaa, at der er stor uoverensstemmelse mellem de meninger komitéen her **gjør** gjældende og de principper med hensyn til kjøpeutbytte (profit) etc., som den i indstillingens øvrige dele fremholder som korrekte.

Den norske arbeiderbevægelse staar idag i den heldige stilling, at den er uten forpligtelser med hensyn til plan for en organisation av arbeidernes kjøpeevne. Der er gode grunde til at anta, at dette led i den almindelige arbeiderbevægelse vil vise sig at bli fuldt saa værdifuld for bevægelsen som nogen av de to andre led. Men inden man optrar det praktiske arbeide paa dette felt, bør der være vundet større klarhet saavel over hvad der skal søkes opnaadd, paa hvilke maater det skal ske, og, sidst men ikke mindst, hvilke avveie man maa **undgaa** at komme ind paa.

Det er en stor bygning, som nu skal planlægges. Den skal huse **interesser** av den største betydning. At paabegynde bygningen før planen er færdig vil være uklokt.

Planlæggelsen forlanger, at følgende kjendsgjæringer vurderes efter sit virkelige værd:

Den første kjendsgjærning er, at betingelsen for fordel er avhengig av *den store omsætning*. Kun ved **samling** av den store omsætning paa enkelt punkt blir økonomi **mulig**. Derfor gjælder det om at samle det størst mulige antal forbrukere til den samme kilde, og det vil igjen si, at dørene maa sættes saa aapne som mulig, saa at *enhver* har let for at komme ind. Om en butik kaldes kooperativ, saa vil den derfor ikke skaffe sine kunder nogen fordel, hvis dens omsætning er liten. I dette tilfælde er dens lønningskonto, husleie og andre omkostninger like store som den private kjøbmands, som er dens nabo. Men den kan skjule sin uformuenhet ved at forhøie prisen paa endel av sine varer og gi sine kunder kjøpeutbytte. Reelle fordele kan den ikke yde, for den har intet at yde av.

Den anden kjendsgjærning er, at den faglige arbeiderorganisation har det i sin magt at *samle omsætningen*. Disse to kjendsgjæringer passer derfor til hinanden som foten til sin strømpe. Kan arbeiderne **vækkes** til forstaaelse av, at de i sin kjøpeevne — NB. naar den samles — besidder et vældigere redskap til erhvervelse av velvære end noget andet, da er det første store skritt tat paa denne vei. Men erkjendelsen og forstaaelsen av disse kjendsgjæringer maa hamres ind i bevissthetene, og det vil ta tid.

Den tredje store kjendsgjærning er, at man først ved at stille sig paa det rene forbrukerstandpunkt faar den klareste forstaaelse av, at socialismens kamp mot renter, profit og grundleie **ogsaa** og i særlig grad er forbrukernes kamp. Ti det er netop til menneskets skade som forbruker, at disse institutioner virker. — I bunden av den kanal, som fører den store varestrøm fra mennesket som arbeider til mennesket som forbruker, er der tre store, digre huller. De heter renter, profit og grundleie. Derfor naar kun den mindre del av den varestrøm,

som den arbeidende menneskehet leverer ind i kanalens ene ende, hen til den anden ende, hvor den arbeidende menneskehet som forbruker staar for at motta den.

Socialismen sier: „Vi vil stoppe disse huller ved at la stat og kommune overta industri og omsætning“. Den engelske kooperasjon sier: „De store huller interesserer os ikke; men la os lave en masse smaa huller, som vi kan faa varer igjennem uten at gi arbeide i vederlag.“

Skulde arbeiderbevægelsen anerkjende dette, maatte den skille lag med socialismen. Det er vanskelig at tette de store huller, men meget vanskeligere vilde det bli at tette de mange smaa.

Den arbeidende menneskehet, den som staar ved kanalens begge ender, maa si: „Væk med hullerne. Varestrømmen skal gaa hel og ubrutt fra arbeideren til forbrukeren, og kan vi ikke tette alle hullerne med én gang — med statens eller kommunens indgrep i form av konfiskation — la os saa ved en samvirkebevægelse tette dem litt efter litt, og saa hurtig som vi kan.“ —

Og en samling av forbrukerinteressene kan her utrette store ting. La dem samle den omsætning, som nu ligger paa 10 butikker, til en. Derved spares blandt mange andre ting ogsaa husleie. Den blir reducert til omtrent en tiendedel. Anvend saa en del av denne besparelse til indkjøp av det ene hus, som her benyttes. Hvad blir følgen? Paa dette ene punkt faar vareomsætningen en mindsket byrde. Et av de mange huller er stoppet. Dette er en fordel i og for sig, ti derved er omsætningen lettet for en del av den kapitalbyrde, som den før maatte bære. Men derav flyter yderligere fordele: Den billige omsætning vil forøke antallet av kjøpere, som slutter sig til, og derfor vil det fra nu av bli lettere og lettere at stoppe andre huller.

Den i Bergen startede „samvirke“-bevægelse bygger helt paa disse grundsyn. Den kommer ikke paa noget punkt i strid med de prinsipper, som den moderne arbeiderbevægelse har antat. Hvis den bergenske samvirkebevægelse var bedre forstaat av komitéen, vilde den neppe behandlet den som den har gjort.

Komitéen uttaler saaledes paa side 78: „Efter livad der hittil er oplyst, stiller „Bergens samvirke“ sig andre maal, end komitéen finder det forsvarlig at tilraade.“ Hvilke *andre maal* komitéen her sigter til, oplyser den ikke om.

Komitéen uttaler videre i samme passus:

„Samvirke-organisationerne er kapitalløse selskaper, som udelukkende gjennom den magt, som ligger i et samlet, organisert forbruk, bl. a. mener at kunne opnaa gunstige kontrakter med private forretningsmænd om en skridtvis sosialisering av forretningen. —“

Ved denne uttalelse synes komitéen at ville gi tilkjende, at det *ikke* er det samlede, *organiserte* forbruk, som er denne saks kjerne: at det *ikke* er i dette samlede, organiserte forbruk magten ligger; at det *ikke* udelukkende er ved et samlet, organisert forbruk mulighetene kan tilveiebringes for overhodet at gagne forbrukerne.

At opta en diskussion om dette spørsmaal nu og paa denne maate vil jeg ikke forsøke. Jeg vil kun her og likeoverfor Dem ha uttalt

min overbevisning om, at en saadan *diskussion er nødvendig*, og at handling paa den basis, som nu foreligger, ikke kan ventes at gi gode resultater. — Naar man regner galt, saa maa man regne om igjen, og her regner man galt. Jeg tilraader derfor, at kongressen ikke ved sine beslutninger avskjærer sig selv anledning til af regne om igjen. Det er dog meget bedre at vente litt end at maatte rive ned, hvad man paa grundlag av et feilagtig regnestykke har bygget op.

Paa disse præmisser vil hr. Chr. Systad antagelig fremsætte følgende forslag til kongressen:

Kongressen anbefaler:

1. At spørsmålet om arbeidernes organisation av sin kjøpeevne optages til alvorlig drøftelse i fagforeningerne over det hele land;
2. at der overalt, hvor der er samvirkende fagforeninger og mest mulig ellers, nedsættes utvalg med minst 1 repræsentant fra hver fagforening paa stedet. Disse utvalg melder sig til landsorganisationens sekretariat og faar i opdrag at bringe spørsmålet frem til overveielse i foreningerne.
3. Kongressen bemyndiger sekretariatet til at anvende indtil . . . kr., for at den ved literatur og paa anden maate kan bistaa de lokale utvalg i deres arbeide.
4. Kongressen henstiller til arbeiderpressen over det hele land at opta et energisk opplysningsarbeide for at bringe klarhet over de maater og de midler, som bør bringes i anvendelse, for at arbeiderne ved en organisation av sin kjøpeevne kan opnaa det størst mulige fordele som forbrukere.“

B. Schieldrop.

I anledning av denne skrivelse holdt komitéen ekstramøte den 29. juni og blev enig om at ændre sit forslag (se dagsordenen side 79—80) til at lyde som følger:

Kongressen uttaler:

1. at forbrukskooperationen bør søke tilslutning fra hele den arbeidende befolkning, men der maa i det kooperative arbeide lægges avgjørende vægt paa, at forbrukernes fællesinteresser sættes over de enkeltes pengeinteresser;
2. forbrukskooperationens maal bør være gjennom kapitalsterke fællesforetagender og størst mulig egenproduksjon at sikre den arbeidende befolkning et billigere og tryggere*) forbruk end under det privatkapitalistiske system.

Kongressen henstiller:

3. at spørsmålet om arbeidernes organisation av sin kjøpeevne optas til alvorlig drøftelse i fagforeningerne over det hele land;
4. at der overalt, hvor der er samvirkende fagforeninger og mest mulig ellers nedsættes utvalg med minst 1 repræsentant fra hver fagforening paa stedet. Disse utvalg melder sig til landssekretariatet og faar i opdrag at arbeide for samling om forbruksinteresserne;

*) Nødhjelpsfond.

5. sekretariatet bemyndiges til i fornødent fald at nedsætte et udvalg, som bistaar sekretariatet og de lokale udvalg i deres arbeide;
6. kongressen bemyndiger sekretariatet til at anvende indtil kr. 3,000 i de kommende 3 aar for at man ved literatur og paa anden maate kan bistaar de lokale udvalg i deres arbeide;
7. kongressen henstiller til arbeiderpressen at opta et energisk oplysningsarbeide til fremme av forbrukernes fællesinteresser og kjøpeevnens organisation.

A. M. Andersen. P. Aarøe. Randolph Arnesen.
Arnfinn Olsen. Carl Bonnevie.

Overretssakfører *Bonnevie* indledet:

Et ansvarsfuldt hverv har den komité hat, hvis sekretær taleren hadde været. Vistnok har man ogsaa før fattet *resolutioner* til fordel for kooperationen, saaledes baade paa den skandinaviske kongres i 1907 og paa arbeiderpartiets sidste kongres paa Hamar. Men landsorganisationens formand hadde specielt git komitéen i opdrag at fremkomme med *positive forslag*. Vi har inden komitéen forstaat det slik, at fagorganisationens tusener virkelig vil marsjere et skridt frem paa kooperationens arbeidsfelt. Ut fra dette har vi formet vort forslag.

Ved siden av arbeidskraften er kjøpeevnen arbeidernes store aktivum. Men saalænge forbrukerne ikke organiserer sin kjøpeevne, staar denne ganske i det privatkapitalistiske samfunds tjeneste paa samme maate som arbeidskraften. „Detaljhandelen har betragtet kjøpeevnen som sin eiendom; de har betragtet det næsten som et tyveri, da arbeiderne bestemte sig til frit at disponere over forbrukets magt.“ (Jaurès).

Kooperationens historie er ikke andet end historien om hvorledes menneskene blev sig bevisst den slumrende evne, som ligger i forbruket, kjøpeevnen. Denne historie bærer præg av mange feiltrin, saaledes som det vil gaa med alt nyt som kjæmper sig frem, men samtidig viser den de største praktiske resultater, som er at se inden arbeiderbevægelsen; for bare at nævne England, hvor den nu omfatter en fjerdedel eller en femtedel av befolkningen med tusener av detaljforretninger, vældige engros-selskaper og en række av produktive anlæg, fabrikker m. m.

Naar man nu inden arbeiderbevægelsen, som har sin rot i fastlandets socialisme, skal ta standpunkt til den fra England komme forbrukskooperation, vil jeg peke paa et ord av Charles Gide, fordi det viser netop hvad der samtidig er kooperationens styrke og dens svakhet. „Den lar sig med en merkverdigg lethet bruke til et hvilket som helst formaal.“ Ja, til stik motsatte! I London har man saaledes set, at forbrukskooperationen av en sekt jøder, zionisterne, er blit benyttet til at opspare midler for at bygge det nye Jerusalem. Enhver vil forstaa, at denslags kooperation har intet med arbeiderbevægelsen at gjøre. Det er ikke nok, at man organiserer kjøpeevnen. Man maa ogsaa være klar over det *formaal* man har sat sig med kooperationen.

Socialdemokratiet har længe set med kjølighed paa kooperationen, og de borgerlige partier har oprindeligt i kooperationen seet et værn mot socialismen. Dette kan for en del komme av, at spareinteressene og pengeinteressene er kommet saa altfor sterkt i forgrunden inden den engelske kooperation. Kooperatørene har ofte glemte at stille sig samfundsmæssige maal, naar bare kjøpeutbyttet var stort og renten av de indsatte penge tilfredsstillende. Hvad man derimot inden arbeiderbevægelsen først og fremst maa sætte som kooperationens maal er at den bedst mulig tjener *fællesinteressene*. Det gjælder da at bli klar over, hvorledes forbrukersamvirket bedst skal kunne løse sin *samfundsmæssige* opgave og tjene fællesinteressene. Komitéen har her anvist en fremmarsjlinje, som den mener er avpasset efter forholdene i vort land.

Den første betingelse for at de kooperative selskaper skal kunne opta kampen med den private handel er at vi blir *konkurransedygtige*. Der maa stilles en sterk fælleskapital op mot den private kapital og som motvegt mot kontantsystemet maa vi opspare penge, saa medlemmerne har noget at kjøpe for i trange tider. Der maa ikke kunne indvendes mot vore selskaper saaledes som man har gjort det i Schweiz fra handelshold, at kooperationen hjelper ikke de fattige og arbeidsløse, hvad den private forretningsmand gjør gjennom sin kredit. Derfor anbefaler vi, at der oplægges nødhjælpfond. Og vi mener der maa *samles* urørlig fælleskapital til driftsfond og produktion, mens de nuværende kooperative selskaper *sprer* kapitalen gjennom aarsutbyttet, saaledes at selskaperne aldrig blir sterke og motstandskraftige.

Den opsparing komitéen anbefaler er forretningsmessig nødvendig for at en samfundsmæssig vareomsætning skal avløse den privatkapitalistiske. Men utover dette maa det være kooperationens opgave at tjene forbrukerinteressene gjennom *bedre og billigere varer*. Ikke som sparekasser skal de kooperative selskaper tjene. Men de skal formidle en samfundsmæssig og billig vareomsætning; dette er komitéens grundsyn.

Vi har anset det viktigere, at selve den kooperative vareomsætning er socialistisk, forsaavidt som den bygger paa fælleskapital og støtter de fælles forbrukerinteresser end hos medlemmerne at forlange en bestemt politisk *opfatning*. I realiteten vil det allikevel vise sig, at saasnt kooperationen fuldt ut stiller sig i fremskrittets og fællesinteressernes tjeneste, faar vi de samme motstandere som under arbeiderbevægelsen forøvrig.

Vi har videre ment, at der er plads til at arbeide for disse reformer ogsaa inden de bestaaende kooperative selskaper. En stor del av kooperatørene er allerede socialister. Og man bør gjøre her som inden det politiske arbeide. Gjennem stemmerettens magt kan man sætte fællesinteressene i høisætet inden de kooperative selskaper som i kommunerne og staten. Efter den velvilje, hvormed et foredrag av taleren ved den netop avholdte kooperative landskongres var møtt, trodde han ogsaa, at man blandt interesserte kooperatører vilde vinde forstaaelse for en reform i denne retning.

Endelig har komitéen anbefalt et *organisert* arbeide for forbruker-

interesserne. Direktør Schieldrop, Bergen, er den som først og sterkest har slaat til lyd her hjemme for en forbrukerorganisation, men like megen vegt lægger komitéen paa det praktiske resultat man i Hamburg har opnaadd gennem det organisationsmæssige arbeide for kooperationen. Naar selskapet „Produktion“ har hat en saa enestaaende fremgang, skyldes det først og fremst, at det kooperative arbeide er bygget paa de bestaaende arbeiderorganisationer. Kjøpeevnens organisation er i det hele en tanke, som ligger oppe i tiden, og hænger sammen med at den engelske kooperation møtes med den fastere organiserte socialdemokratiske arbeiderbevægelse.

Overfor de idéer direktør Schieldrop, Bergen, har gjort sig til talsmand for at man ved henvendelse til private handlende og fabrikker skulde opnaa kontrakter om en skridtvis socialisering av deres bedrifter, saa at de tilslut gik over til forbrukernes fælleseie, har komitéen stillet sig *arventende*. Disse planer gaar ut paa noget helt nyt. De fortjener sikkerlig at diskuteres, og har de livets ret, bør arbeidet for dem selvfølgelig møtes med sympati og interesse. Men komitéen skiller skarpt mellem det *positive arbeide*, vi her har fundet at kunne anbefale, og de *overværelser* og drøftelser man ved siden av kan opta. Taleren har personlig ikke lært mer av nogen enkelt kooperatør end av Schieldrop: men det vilde være skade, om de nye tanker skulde sinke os i det jevne, fremadskridende arbeide for forbrukersamvirket. Vi har meget at ta igjen, og det er ved at slutte sig til det praktiske arbeide og selv indhente erfaringer, at vi fører saken videre. Hvad komitéen har anbefalet er, at man bygger paa de *erfaringer*, som kooperationen gennem 2 menneskealdre har indhentet, men samtidig anvender den *kritik*, som følger av, at vi som socialdemokrater maa forlange, at forbrukersamvirket loser sin *samfundsmæssige* opgave i fællesinteressernes tjeneste.

Sluttelig bemerket taleren, at komitéens foreløbige indstilling i de enkelte punkter var litet gjennemarbeidet. idet man hadde forutsat, at det blev tid til at konferere nærmere med sekretariatet derom. Størst vegt la komitéen paa, at de 2 første punkter blev vedtat. Forøvrig hadde man i flere punkter fundet redaktionen av Systads (?) forslag vel saa heldig. Taleren oplæste derefter komitéens ændrede forslag.

O. Lian uttalte en tak til den komité, hvis sekretær Bonnevie hadde været, for dens dygtige arbeide.

Alfred Myhrstad: Angaaende punkt 7 maa jeg si, at det har sine betænkeligheter at vedta en saadan henstilling, da dens befølgelse kunde føre til, at arbeiderpressen blev boykottet for avvissementer. En saadan boykot nu kunde arbeiderpressen ikke bære, og boykotten vilde ganske sikkert komme. Vi har faat en forsmak paa det i Bergen, og vi har set tendenser til det andre steder. I Danmark har man hat den, og dansk „Social-Demokraten“ har maattet snu om. Avvissementerne er under de forhold, vi har, med lav aviscontingent, en livsbetingelse ogsaa for arbeiderpressen. og da bør vi vogte os. Foreslog punkt 7 stroket.

Chr. Systad: Arbeiderpressen har allerede længe drevet agitation for kooperationen. og dens stilling til dette spørsmaal er vel kjendt.

Det kan da være det samme om den driver mere eller mindre agitation. Myhrstads rædsel for en boykot er da ogsaa nærmest en hypotese. Er det noget, vi mener at kunne opnaa fordele ved for hele organisationen, saa har vi ogsaa krav paa, at arbeiderpressen optar agitation for det. Naar vi skal opretholde en presse, saa kan vi heller ikke være med paa at opmuntre den til at ta saadanne hensyn. Derfor maa vi netop ha punkt 7 med. Taleren uttalte sin tilslutning til Bonnevie. Hittil har vi ved oprettelsen av kooperative selskaper ikke tat hensyn til fællesinteresserne. De har været begrænset. Vi maa søke at samle alle kooperative selskaper og derved regulere priserne. Det glæder mig derfor, at komitéen i sit arbeide er kommet til det resultat, at vi maa centralisere ogsaa denne bevægelse. Og om boykotten er det at si, at den vil komme, enten man skriver meget eller litet, dersom den da overhodet kommer.

Sverre Iversen: Jeg vil henlede opmerksomheten paa punkt 5. Det er saaledes avfattet, at ansvaret for utvalgets arbeide lægges paa sekretariatet. Men dette utvalg bør helst utskilles skarpere fra sekretariatet. Det bør danne et særskilt styre, og dette bør da ogsaa finde uttryk i resolutionen. Jeg foreslaar derfor, at punkt 5 gives følgende form:

„Sekretariatet bemyndiges til at nedsætte et utvalg, som leder arbeidet og hvert aar avgir rapport til sekretariatet.“

Dette svarer ogsaa nærmere til det syn, som er hævdet av indlederen. Jeg kan heller ikke være med og stemme for punkt 7. Jeg vil nemlig ikke være med at vedta noget, som kan føre til økonomiske konsekvenser for arbeiderpressen og som landsorganisationen derved faar ansvaret for. Og man kan være sikker paa, at der vil være de blade, som vil komme og kræve landsorganisationen til ansvar. Det er heller ikke korrekt, at vi kommer og kræver, at pressen nu skal begynde et „energisk“ arbeide, som om den før hadde været lunken. Det er en selvfølge, at arbeiderpressen optar et energisk opplysningsarbeide for kooperationen.

A. Pedersen: Myhrstads boykotfrygt forbauset mig virkelig. Denslags motiver bør ikke for fremtiden bli ledende for arbeiderpressen eller organisationen. Naar saa hr. Iversen ogsaa delvis av andre grunde reiser indvendinger, saa vil jeg spørge: hvilke midler skal vi da virke med? Det er nemlig slik, at de kooperative selskapers blade ikke arbeider for vore synsmaater. Jeg slutter mig derfor til Bonnevies foredrag. Der er ogsaa en ting til, jeg vil henlede opmerksomheten paa: Landsorganisationens formand har hævdet, at organisationer maa opta nye midler, bl. a. ogsaa fordi arbeidskjøpernes organisationer utvikler sig. Et av de nye midler, som ligger nærmest, er kooperasjonen, og da bør vi ogsaa ta produktionskooperasjonen med.

Bonnevie: Der er gaat ut fra forbrukskooperasjonen, fordi den er den sterkeste. Den frembringer og avføder ogsaa produktive foretagender. Det blir en produktion, som er bygget paa forbruk. Overfor hr. Myhrstad vil jeg si, at vi har været fuldt opmerksom paa risikoen for arbeiderpressen, om arbeidet blev altfor intenst drevet. Man maa indrette sig efter forholdene, og dog ikke slaa av paa principperne.

A. Myhrstad: Jeg er selvfølgelig enig med A. Pedersen i, at arbeiderpressen skal arbeide for dette som for alt det øvrige, der interesserer os av reformer. Men hvad jeg er imot, er at kongressen skal vedta en saadan henstilling til arbeiderpressen. Hvis kooperationen hadde været helt organisert, saa den kunde tat konsekvenserne paa sig, var det en anden sak. Men saa er det ikke, og arbeiderpressen kjæmper en fortvilelsens kamp, som vi ikke bør gjøre haardere. Jeg vil pointere, at dersom vi vedtar punkt 7, og arbeiderpressen saa følger det, og boykotten begynder, saa kan denne presse ogsaa komme og si: Nu har vi ved vort energiske arbeide for kooperationen mistet alle vore avertissementer. Værsaagod, gi os erstatning.

Gustav Rontén: Jeg mener ogsaa, at vi ikke bør vedta punkt 7, da det vil kunne sætte arbeiderpressen i forlegenhet. Pressen har sin økonomiske magt i avertissementerne. Abonnementsprisen er nemlig saa lav, at den maa bygge paa avertissementer. Men det viser sig ogsaa, at kooperationen ikke benytter sig av avertissementer. Gjorde den det, da var saken klar. Den kommer derved til at stænge for avertissementsindtægten. Det er klart, at vi maa lægge stor vekt paa kooperationen: men vi maa ogsaa ta alle rimelige hensyn og ta alle momenter i betragtning. Kooperationen maa da ogsaa staa arbeiderpressen bi. Til punkt 7 maatte vi derfor føie, at kooperationen, eftersom den styrkes, maa støtte arbeiderpressen. Men punktet er forøvrig unødvendig og vi kan godt la være at vedta det.

M. Tranmæl: Man maa rigtignok være opmerksom paa den økonomiske risiko, som punktet kan føre med sig. Men derfor maa vi vedta det. Der maa arbeides med al energi for kooperationen. I Trondhjem har vi ikke merket nogen boykot, endskjønt „Ny Tid“ har arbeidet ivrig for kooperationen. Men boykotten kan komme, og det er godt, at vi er opmerksomme itide. Jeg har stor sympati for Bergenssystemet og slutter mig derfor til komitéens forslag. Jeg vil ogsaa gjøre opmerksom paa, at vi maa arbeide for kommunernes overtagelse av handelen. Vi tok et godt standpunkt paa Hamar-møtet. Om arbeiderpressen er det at si, at den maa ogsaa i sin økonomi udelukkende baseres paa arbeiderne. Ellers har vi ikke bruk for den.

A. Myhrstad tok sit forslag om strykning av punkt 7 tilbake.

Dirigenten bemerket, at borgerbladene og handelsmændene vel vét, at vi har kravet om kooperationens fremme paa vort politiske program, saa det er ikke noget nyt for dem.

P. Aarvø: Komitéens hovedhensigt har været at faa et energisk arbeide optat for arbeidernes tilslutning til kooperationen. Før har vi faat høre, at kooperationen bør fagorganisationen ikke befatte sig med. Nu er den tale forstummet, og her er ingen fremkommet med det. Sverre Iversens ændringsforslag til punkt 5 er av underordnet betydning. Det var paa grundlag av direktør Schieldrops skrivelse, at komitéen hadde ændret sit forslag, og man hadde optat hans principper. Vi maa se til at finde nye veie til opnaaelse av bedre kaar for arbeiderne, og kooperationen var et saadant middel. Den kan bli et mægtig led til opnaaelse av det maal vi har sat os. Vi har foreslaat et særlig utvalg, fordi sekretariatet ikke vil kunne række arbeidet. Vi har ogsaa

ret til at kræve, at arbeiderpressen virker energisk, — organisationen har ret til at kræve, at pressen støtter de saker, vi optar, og kooperationen er et av de bedste av vore nye midler.

A. M. Andersen meddelte, at komitéen gikk over til Sverre Iversens forslag med hensyn til punkt 5. Naar komitéen ikke har befattet sig særlig med den produktive kooperation, saa er grunden den, at kooperativ produktion bør bygges paa et organisert forbruk. Med den utvikling, som kapitalens organisation nu har naadd, er det nødvendig, at arbeiderne gjennom kooperationen skaper sig nye midler til sit forsvar.

G. Oustand: Hvis vi vedtar dette, saa maa vi være opmerksom paa, at vi kommer i samme stilling til handelsmændene, som vi kom i til arbeidsgiverne, da vi oprettet fagforeninger. Handelsmændene har spørsmaalet under stadig debat. Vi maa ogsaa være opmerksom paa, hvorledes vort forhold til aviserne er. Vi betaler som abonnenter omtrent en halvdel av, hvad avisen koster. Resten betaler handelsmændene ved annonser. Hvis der blir boykot, saa maa vi være forberedt paa at betale det hele selv. Jeg er ikke imot punkt 7: men jeg vil, at vi skal være opmerksom paa vor stilling til handelsmændene paa forhaand. Det ideale var at komme bort fra dette forhold: men det er et system, vi har vænnet os til i lange aarrækker, og det er ikke saa let. Dertil mener jeg, at vi ogsaa bør ta op den kommunale kooperation til nøiere drøftelse, naar vi staa likeoverfor kooperationen i sin helhet.

A. Myhrstad: Punkt 7 er altsaa kommet fra Bergen og ind i komitéens forslag. Jeg vét der har været arbeidet sterkt i Bergen for kooperationen, specielt av direktør Schieldrop. Men jeg vet ogsaa, at der var indsendt et forslag om kommunalt kulindkjøp i Bergen; men Schieldrop hadde ikke synderlig iver med at fremme det forslag. Skulde der da saa være noget virkelig reelt i det, han nu farer med? Jeg synes ialfald, at man ikke skulde rotet arbeiderpressen op i det. Ti hvis arbeiderpressen gaar med underskud, saa kan den ikke henvende sig til fagorganisationen. Det vil være ugjørlig. Jeg har tat mit forslag om strykning av punkt 7 tilbake; men jeg vil stemme imot det og opfordre alle til at være med og stemme det ned.

O. Lian: Under storstreiken i Sverige i 1909, fik arbeiderne en sterk følelse av, at de maatte ruste sig paa alle omraader. De saa da at der ogsaa kunde vindes frem paa andre veie, og kooperations-tanken kom ogsaa sterkt frem. Dette gav landsorganisationen støtet til at skaffe en utredning. Der var nemlig megen uklarhet paa omraadet. Mange fagforeningsmedlemmer var imot tanken; andre var glødende begejstret for den. Komitéen blev sammensat av repræsentanter, der næret forskjellig syn paa saken. Ikkedestomindre er resultatet blit enstemmig. Komitéen fortjener derfor tak for sit arbeide. Resolutionen og utredningen vil bli et kildekrift for det videre arbeide. Naar der er talt om de veie, vi maa gaa, saa er grundlaget for al arbeiderbevægelse i dette land den socialdemokratiske bevægelse; fagorganisationen og kooperationen er sideordnede. Vi maa arbeide paa at gjøre de fagorganiserte arbeidere til socialister, likesom vi maa virke for at kooperationen ogsaa blir socialistisk. Den platform vi skal staa paa maa altid være socialistisk. Komitéen har ogsaa

været heldig i at pointere dette. Principperne er korrekte. Og vi har faat et positivt forslag, istedetfor som tidligere, at kooperationen har været avfeiet med en velvillig resolution. Her er da ialfald fundet en begyndelse. Naar der tales om, at pressen skal opta et energisk arbeide, saa menes ikke dermed krig paa kniven. Men vi skal lave fylkingen, som skal gaa i krigen. Og da maa vi heller ikke stryke punkt 7. Det vilde ikke gaa an. Vi maa ha aapent visir i et spørsmaal som dette.

Bonnevie: Til Ouslands bemærkninger vil jeg svare, at vi ikke skal gaa til nogen krig mot handelsstanden. Men det gjælder at forbrukets interesser samler sig og sætter langsigtige maal. Men fra først av vil vi regulere varepriserne. Den krig, som der kan være tale om, har man allerede mellem organisationen og handelsstanden. Vi vil ikke handelsstanden noget ondt; vi vil bare organisere omsætningen og skaffe gode kaar for alle. Og saa gaar vi til det positive arbeide.

Chr. Systad: Jeg vil advare imot at man blander fremmede saker ind i denne. Saaledes kulindkjøpet i Bergen. Det er kjendt, at Schieldrop ekspederte denne sak med altfor stor taalmodighet; men Schieldrop har nedlagt et stort arbeide for kooperationen, og det materiale han har tilveiebragt fortjener at benyttes. Hvis vi benytter den store anledning, som er til at samle forbrukerne, kan vi vinde uhyre midler til forbedring av vore kaar. Vi maa ogsaa se den sak i øinene, at vor organisation som kamporganisation snart er en saga blot. Vi maa erhverve nye midler. Det er sandt, at handelsstanden ved avtissementer betaler en stor del av vor presse; men det er ogsaa en indirekte beskatning av forbrukerne. Det er ikke handelsstanden, som betaler avtissementerne av sin profit; det er vi forbrukere, som betaler den i form av høiere varepriser.

Votering:

Punkt 1, 2, 3 og 4 vedtoges enstemmig. Punkt 5 efter Sverre Iversens ændring likesaa. Punkt 6 vedtoges enstemmig. Punkt 7 vedtoges med stor majoritet.

Karl Lundgren foreslog:

„Der utlignes en ekstrakontingent av 2 kr. pr. medlem og aar i 3 aar til opprettelse av et laanefond til utlaan for kooperative foretagender til hjælp til indkjøp av jord og opførelse av hus og til drift av foretagender.“

A. Pedersen foreslog:

„Det av hr. Lundgren stillede forslag oversendes sekretariatet til videre forføining, da forslaget er av altfor stor rækkevidde til at behandles paa kongressen.“

A. Pedersens forslag vedtoges mot nogle faa stemmer.

Industriforbund.

Der forelaa følgende forslag:

Fra *Norsk arbeidsmandsforbund:*

„Det henstilles til kongressen at ta under overveielse spørsmålet om en forandring i organisationsformen, om hvorvidt der ikke bør dannes industriforbund.“

Skotfos arbeidsmandsforening.

Fra Norsk malerforbund:

„Kongressen paalægger sekretariatet at utarbeide forslag til nye love for landsorganisationen med sigte paa

1. at organisationsformen bygges paa industriforbund,
2. at alle forbund faar ensartede love og
3. at alle avdelinger og lokale sammenslutninger saasom stedlige styreverter faar ensartede love.

Forslaget oversendes de tilsluttede organisationer til uttalelse og forelægges næste kongres til endelig behandling.“

Motiver, se dagsordenens side 35—39.

Tranmæl holdt indledningsforedraget.

Siden organisationens første tid har meget forandret sig. Det er ikke længer fagene, som er det dominerende; vi staar ikke længere overfor hinanden som tilhørende forskjellige fag; stands- og laugsaanden forsvinder mer og mer fuldstændig; klassefølelsen træder isteden; vi føler os som *arbeidere*, ikke som murere, malere osv. Og kapitalismen behandler os alle som arbeidere. Under disse forhold er det forklarlig, at de første organisationsformer ikke længer svarer til tidens behov. Tal. nævnte endel eksempler herpaa. I de første lønskonflikter kunde arbeiderne stille sine krav og gjennomføre dem meget lettere end nu, da arbeidsgiverne er organisert og kampen ikke kan begrænses til de specielle fag. Før gjaldt kampen enkelte fag. Nu gjælder den, som i bygningskonflikten, en hel industri. Og selv om ikke kapitalisterne altid tvinger os til at delta i en hel industri, saa blir dog beslegtede fag allikevel let berørt. Under murerstreiken nu i Trondhjem sa et borgerblad: Det er ikke saa farlig med murerne, deres arbeide var næsten færdig likevel. Og nu kan de andre arbeidere fortsætte. Der ved kom disse til at utføre etslags streikebryterarbeide, idet de oprettholdt det arbeide, som murerne hadde blokert. Hvis vi hadde hat et industriforbund, vilde dette ikke kunne ske. Den gruppeinddeling, som vi har, volder forvirring. Der er mangel paa samarbeide, og denne mangel har allerede gjort sig gjældende. Det var saaledes betegnende, at bygningsarbeiderne i Kristiania og Trondhjem har nedsat fælleskomiteer. Der er trang tilstede til større samarbeide. Men dette kan ikke gjøres effektivt under de nuværende organisationsformer. Forholdene i bygningsindustrien kan overføres paa de fleste andre industrier. Der er derfor ingen anden utvei end at gaa over fra fagforbund til industriforbund. Netop i disse dage saa man i Trondhjem et eksempel paa det tidsmessige i dette krav. Ved Trondhjems mekaniske verksted reiser jern- og metalarbeiderne, formerne og endelig en liten gruppe malere sine lønskrav hver for sig. Et industriforbund vilde hindre dette. Særlig vilde reformen ha betydning for de mindre steder. Rich. Hansens forslag om, at man der kunde slutte sig sammen i fællesforeninger i tilslutning til landsorganisationen vilde ogsaa vanskelig kunne gjennomføres under de nuværende organisationsformer. Det var nu umulig inden bygningsindustrien at faa dannet en bygningsarbeidernes forening. Jern- og metalarbeiderforbundet, som allerede tildels er et industriforbund, har derfor lettere for at danne avdelinger paa mindre steder; det samme kan sies om arbeidsmandsforbundet.

Saa vil jeg ogsaa henlede opmerksomheten paa det administrative. Man vilde f. eks. i bygningsindustrien faa *et* kontor istedetfor mange protokoller og forretningsførere. — Man vilde faa væk laugsaanden.

Dette spørsmaal, som av mange er blit betegnet som saa nyt og radikalt, har dog været oppe i en række av aar og i mange lande er det gennemført. Særlig er dette tilfældet i Australien og Amerika. Den mest effektive organisation findes i de amerikanske gruber; i Amerika har ogsaa tanken faat tilslutning av socialdemokraterne med Eugene Debs i spidsen. Ogsaa her i Europa er spørsmålet nu ikke længere nyt, heller ikke i Skandinavien. Den skandinaviske arbeiderkongres i 1897 vedtok allerede en resolution saalydende:

„Kongressen beslutter: Grundformen for den faglige organisation bør i størst mulig grad være et hele landet omfattende forbund, idet man da henleder opmerksomheten paa den industrielle utvikling og storindustriens fremgang, som efterhaanden vil nødvendiggjøre arbeidernes sammenslutning i store industriforbund, omfattende alle brancher inden vedkommende industri paa samme maate, som det allerede nu praktiseres i utlandet, og som det allerede ogsaa har begyndt at formes inden tekstilindustrien, jern- og metalindustrien samt træindustrien i de skandinaviske lande.“

Det var denne resolution malerforbundet sigtet til. Sidste kongres i Kristiania uttalte sig i tilslutning hertil. I denne forbindelse kunde tal. ogsaa nævne den sidste fagkongres i Sverige, og i det store og hele var der ingen væsensforskjel mellem de industrielle forhold i Norge og Sverige. I Norge har ogsaa spørsmålet været meget diskutert. Saaledes gav et fællesmøte i Trondhjem enstemmig sin tilslutning til tanken. Der hvor spørsmålet i det hele tat er drøftet, har man git industriforbundet sin tilslutning. I sekretariatets motiver kommer der frem endel indvendinger, som naturligvis har sin værdi. Mot alt nyt er der jo endel indvendinger at gjøre. Men de praktiske vanskeligheter kan ikke være større end at de maa kunne overvindes. Det mindre væsentlige, selvhjælpsinstitutionerne, maa ikke stille sig hindrende i veien for det væsentligste, kamporganisationen. Til slutning henledet taleren opmerksomheten paa sekretariatets uttalelse i sin hilsningsartikel til kongressen i sidste Meddelelsesblad.

Tal. endte med at fremsætte Norsk malerforbunds forslag.

A. Egeland foreslog:

„Kongressen paalægger sekretariatet at ta spørsmålet om industriforbund op til drøftelse og fremkomme med forslag, der omsendes de tilsluttede organisationer og forelægges næste kongres.“

H. C. Smith foreslog:

„Kongressen henstiller til de forskjellige forbund at opta spørsmålet Industri- forbund til drøftelse paa sine landsmøter og indsende eventuelle resolutioner og uttalelser til sekretariatet, der saa forelægger saken for næste kongres.“

Dirigenten ønsket formanden for Sveriges landsorganisation, hr. *Herman Lindqvist*, velkommen. Stort bifald for Lindqvist.

Møtet hævet.

Eftermiddagsmøte fredag 1. juli.

Dirigent: Moeskau.

Protokollen godkjendtes.

Fortsættelse om industriforbund.

A. Gundersen: Forslagetets forutsætning er vel, at der nedsættes en komité til at komme med en utredning, og at denne komité da kommer til at representere saavidt mulig alle retninger.

Dirigenten opläste forslagene.

Gundersen: Det er altsaa Egelands forslag, jeg mener.

Ingen forlangte yderligere ordet i den foreliggende sak, og man gik derpaa til *voting*.

Norsk malerforbunds forslag forkastedes med 77 mot 38 stemmer.

Egelands forslag vedtoges mot 10 stemmer.

Derved bortfaldt *voting* over Smiths forslag.

Derefter behandledes følgende forslag fra Bergens typografiske forening, som Friis hadde optat under punkt 5, „Agitationen“:

„Der oprettes *stedlige repræsentationer*, som har at virke for tilslutning til organisationerne, oprette nye foreninger, indsamle dokumenter og øvrige saker. der bør tilhøre arbeiderbevægelsens arkiv, besvare alle forespørsler, som er nødvendige for landsorganisationens virksomhet, samt i det hele tat representere landsorganisationen paa stedet.“

Motiver se dagsordenen side 27—30.

B. Heggem: Forslaget fra Bergen gaar ut paa at faa en samlet lokal ledelse. Denne skulde aldeles ikke gives saa stor magt, at der kan være nogen grund til en uttalelse som den fra sekretariatet om et femte hjul under vognen. Jeg tror den foreslaaede ordning har stor berettigelse. Vi har savnet meget en centralorganisation i Bergen siden De samvirkende fagforeninger gik istykker i 1903. Vi har siden ikke hat nogen centralisert institution, som kunde sammenkalde til møter og ellers ha myndighet. Jeg vil anbefale typografernes forslag fra Bergen.

A. Gundersen: Jeg tror ikke, at typografernes forslag er av nogen betydning. De kan jo altid sammenkalde til fællesmøter og drøfte hvadsomhelst, om ikke dette vedtages. Jeg har heller ingen tro paa, at en saadan institution kunde gi sekretariatet ekstra opplysninger i konfliktsspørsmål heller. Dette er en tanke, som var oppe dengang, da landsorganisationen dannedes; men det blev forbundene, som hvert for sig kom til at overta det hele. Jeg kan ikke se nogen opgave for disse repræsentationer.

Albin Pettersen: Jeg tror ikke, der er saa sterke stedlige interesser inden organisationen. Det almindelige arbeide besørages av forbundene, og hvert sted bør da kunne finde sig tilrette under den ordning, vi nu har.

Th. Friis: Det er ikke saa frit for andet, end at der er begyndt at komme litt byraakratisme ind i vor bevægelse for tiden, og en av de sterkest smittede høres Gundersen ut til at være. Vi provinsboere vil redde os fra denne byraakratisme itide. Den har allerede gjort sit indtog i Tyskland og Danmark. Jeg nævner Danmark, fordi der

allerede er diskutert utmeldelse av landsorganisationen netop paa grund av dennes byraakratiske tendenser. Saadant maa vi bygge vern mot.

B. Heggem: Hr. Gundersen burde fra sit eget forbunds Bergens-avdeling kjende til ting, som burde gjøre ham fremfor andre stemt for dette forslag. Der er truende konflikter av den art, at det kan være nødvendig at ha en officiel institution, som kunde gribe ind før forretningsføreren kunde komme fra Kristiania.

Chr. Systad foreslog i tilslutning til den under punkt 7 fattede tilslutning:

„Videre bemyndiges sekretariatet at opta til behandling muligheten for oprettelse av stedlige repræsentationer og utarbeide regler for samme.“

Systad fremsatte sit forslag som subsidiærforslag til det av typografavdelingen i Bergen stillede.

A. E. Gundersen: Om der hadde været nogen samorganisation i Bergen, saa tror jeg ikke forholdet med vor avdeling vilde været bedre. Saalænge landsorganisationen er bygget paa forbund bør disse ha ledelsen.

O. Lian: Vi har nu vedtat, at industriforbund skal utredes. Det beslægtede forslag fra Bergen burde derfor utredes paa samme maate. Oversendelse er derfor det rigtige. Bergensforslaget er desuten meget vidtrækkende. Det vil skjære organisationen paatvers, istedetfor som hittil paalangs. Bergenserne burde derfor nøies med utredning. De samvirkende fagforeninger kan fremdeles drive kulturel virksomhet, arrangere foredrag og diskussioner om faglige spørsmal o. l. Vanskeligere vilde det bli om disse repræsentationer skulde til at ta stilling til spørsmalene likeoverfor landsorganisationen. Da kunde vi komme op i et farlig hvepsebol; først skulde da nemlig forbundet uttale sig og saa den stedlige repræsentation. Hvem skulde man holde sig til som høieste instans? Som sagt, dette forslag er meget indgribende; men da det ganske vist er fremsat i den hensigt at gavne organisationen bør det gives en velvillig utredning.

G. Ousland: Der kunde være mange gjøremaal for saadanne repræsentationer, men at de skal ha raadgivende myndighet i konflikter vilde komme til at virke uheldig. Hovedledelsen kunde selvfølgelig allikevel ikke ta noget andet hensyn end til forbundet. Der maa altsaa hvis de opprettes, gives nøiagtige og bestemte regler for deres virksomhet, og det bedste er derfor utredning.

Votering:

Bergens typografavdelings forslag optat av Friis forkastedes mot nogle faa stemmer.

Systads forslag vedtoges enstemmig.

Tarifoverenskomsterne.

Sekretariatets forslag:

„Som en fuldstændiggjørelse av den i 1907 vedtagne resolution beslutter kongressen:

1. a) Ved opsigelse av gjældende tarifoverenskomster fordres $\frac{2}{3}$ flertal for at beslutning om opsigelse er gyldig.

- b) Ved avstemning over et forhandlingsresultat eller en ny overenskomst, hvis forkastelse kan ha arbeidsstans tilfølge, fordres likeledes $\frac{2}{3}$ flertal for at beslutning om forkastelse er gyldig.
2. Alle overenskomster, som istandbringes mellem de tilsluttede organisationer og arbeidsgiverne, skal forinden de træder i kraft, forelægges sekretariatet til approbation.
 3. Ved siden av de bestræbelser, som gjøres for ad lovgivningens vei at forkorte arbeidstiden, bør ved fremtidige forhandlinger med arbeidsgiverne arbeidstidens forkortelse komme i forgrunden. Og særlig bør man ta sigte paa at faa 2 skift à 12 timer ombyttet med 3 skift à 8 timer i fabrikker med kontinuerlig drift.
 4. Enhver overenskomst bør indeholde bestemmelser om fremgangsmaaten ved forhandlinger og voldgiftsretter, og at tvister om en overenskomsts forstaaelse eller praktiseren skal avgjøres ved voldgift paa den ene parts forlangende. (Kfr. kongressens beslutning av 1907.)
 5. Da en overenskomsts indhold ikke kan bestemmes bare av den ene part og da de heromhaudlede bestemmelser forutsættes at virke forskjellig i de forskjellige fag, finder kongressen ikke at burde fatte nogen generell bindende beslutning, idet den uttaler, at de saakaldte „almindelige bestemmelser“ bør søkes begrænset og tiltempet saaledes i de forskjellige fags overenskomster, at de ikke skader arbeidernes berettigede interesser.“

Ellers forelaa følgende forslag:

Fra Skotfos arbeidsmandsforening:

„I anledning de almindelige bestemmelser, som er indført ved en række overenskomster, og som viser sig at være aldeles forkastelige, da arbeidsgiverne her omtrent har alle fordele paa sin side, saa de kan og i stor utstrækning ogsaa gjør arbeidsforholdene i kraft av disse bestemmelser saa utrygge, at det forringer, for ikke at si ødelægger hele overenskomsten. Og virkningerne herav har vel ogsaa sin indflydelse paa medlemsantallet. Der kunde være mange eksempler at nævne i forbindelse med dette: men vi skal her indskrænke os til ovenstaaende, og tillater os da i henhold hertil og den videre erfaring vi har paa disse bestemmelsers uheldige virkninger, at tilstille kongressen følgende forslag:

Kongressen vedtager en uttalelse, der paalægger sekretariatet og forhandlere at arbeide for, at de almindelige bestemmelser ved fremtidige forhandlinger ikke indtages i overenskomsternes.“

Fra Norsk stenhuggerforbunds styre:

„Bestemmelsen „Forliksmægling eller voldgift“ utgaar av lovens § 8, punkt 9.“

Sekretariatets medlemmer Sethil og Pettersen hadde forbeholdt sig at stemme imot punkt 2. Sekretariatets medlemmer Aarøe og Nygaard sluttet sig til stenhuggerforbundets forslag og forbeholdt sig at stemme imot punkt 4. Se forøvrig dagsordenen side 40—44.

I debattens løp indleveredes følgende forslag:

A. Juell foreslog principaliter som punkt 2, subsidiært som tillæg til dette:

„Er et forhandlingsresultat eller overenskomst forkastet med vedkommende forbunds godkjendelse, maa en saadan overenskomst ikke godkjendes av sekretariatet forinden arbeidernes forhandlere og repræsentanter for arbeiderne har hat anledning til overfor sekretariatet at redegjøre for overenskomstens virkninger.“

A. Kalvaa foreslog som nyt punkt:

„Tariffer og overenskomster, som oprettes med arbeidsgiverne, maa ikke ha en varighet av over 2 aar.“ (Kalvaas forslag nr. 1.)

P. Aarøe foreslog, at ordene „eller praktiseren“ i punkt 4 utgaar.

Karl Lundgren:

„Det paalægges sekretariatet at paase, at ingen tarifoverenskomst blir opprettet for længere tidsrum end 1 aar, med 3 maaneders opsigelse.“

A. Kalvaa, som eventuelt nyt punkt 7:

„Kongressen uttaler, at arbeide, som utføres ved blokert arbeidsplads, eller som utføres paa andre steder for blokert arbeidsplads, betragtes som streikbryterarbeide.“ (Kalvaas forslag nr. 2.)

Joh. Vigen:

„Ved siden av de bestræbelser, som gjøres for ad lovgivningens vei at forkorte arbeidstiden, bør ved fremtidige forhandlinger med arbeidsgiverne arbeidstidens forkortelse til 8 timer komme mer i forgrunden.“

Thomas Weber:

„Kongressen paalægger sekretariatet at arbeide for, at de almindelige bestemmelser ved fremtidige forhandlinger ikke indtages i overenskomsterne.“

M. Ormestad indledet.

Det er kanskje sikrest jeg begynner med at si, at mit foredrag selvfølgelig ikke er censurert av sekretariatet, hvorfor det staar for min egen regning. Konklusjonen og den trykte motivering er, som man ser av forslaget, vedtat av sekretariatet, men derfor kan det godt være at ikke alle er enig i de enkeltheter, jeg kommer til at anføre som yderligere begrundelse.

Naar vi for endel aar tilbake behandlet et emne som dette paa vore kongresser og landsmøter, var det mere for at opsætte ønskelister end vedta bindende beslutninger. Disse ønskeresolutioner var dog ikke uten betydning for vor bevægelse. Vi trænger alle idealer. Det gir likesom noget at leve for særlig i trængselstider, da litet kan gjennomføres i praksis. Troen og haabet bærer over vanskelige og døde perioder. Vi bør derfor aldrig kaste idealerne overbord, fordi om vi ikke øiner den dag, de kan bli til virkelighet. Naar man staar ved et maal kan dette ikke længer være noget ideal, ti et ideal kan aldrig naaes. Naar et maal er naadd er det ikke længer noget ideal, da maa det flyttes frem.

Naar jeg her vil holde mig væsentlig til de opnaaelige programposter vil ikke det si, at jeg kaster idealerne overbord. Vor kongres har imidlertid kun tid til at behandle de praktisk foreliggende saker, idet det er nok av romantikere som imellem kongresserne ikke forsømmer ønskelisterne og idealerne. I de senere aar har vi derfor mere beskæftiget os med de nærmestliggende opgaver. De gir ialfald os, som staar midt oppe i arbeidet, mere end nok at bestille.

Vor beretning fortæller, at vi for tiden har 453 overenskomster at passe paa. Naar vi erindrer at vi for 4 aar siden kun hadde kanskje bare tiendedelen, vil enhver forstaa hvilken rivende utvikling tariffarbeidet har hat i de sidste aar.

En saa ny retsordning i arbeidsforholdet kan derfor endnu ikke være helt indarbeidet. Vi har ikke engang nogen fuldstændig oversigt over det nye systems virkninger, idet organisationernes beretninger og lønsstatistik har været for ufuldstændige.

Hadde vi hat lønsstatistik i alle fag for 1905 og kunnet sammenligne nu vilde meget av tariffernes virkninger klarlægges. Men forat faa billedet fuldstændig maatte man atter en tid vende tilbake til de gamle forhold og arbeide uten overenskomster. Et saadant eksperiment er dog utænkelig.

Før nogen aar siden syntes der ikke at herske nogen meningsforskjel om at den rette vei var at istandbringe faglige overenskomster. Man følte sig kanske saa meget sikrere herpaa som det i almindelighet var sterk motstand mot dette princip fra arbeidsgivernes side. Man gik til arbeidsstans for at faa fagforeningen anerkjendt, som det heter.

Tiderne skifter. Ikke før var de „anerkjendt“ over hele linjen og overenskomsterne opprettet før der opstod profeter, som forkynder, at alt som heter overenskomster med modstanderne er av det onde. Allerede ved forrige kongres kom det frem og senere har endel forfattere søkt at fastslaa, at med den nuværende taktik kan arbeiderne i lengden ikke være tjent. Det er utaalmodige seilere, som vil holde en bestemt kurs uten hensyn til baarer og skjær. „Nye veie“ kalder man det. En teoretiker eller journalist sætter sig ned paa sin hale og skriver artikler om hvilken fordærlig fremgangsmaate fagforeningerne nu anvender, mens de stiller de nye opstukne veie i bengalsk belysning. Jeg vil ikke paastaa, at denslags skrivelser ingen indflydelse øver. Selv om ikke den skrivende selv har videre indflydelse, saa har dog rotationsmaskinen det.

Jeg mener derfor at kongressen bør se lidt paa de nye veie som disse ingeniører har opstukket.

Det var en tid 1911 blev opsat som den store busemand. Efter at overenskomsterne i jernindustrien fik sin første utløpstid til 31. mars 1911 søkte vistnok arbeidsgiverne en tid at samle flest mulige overenskomster om samme tid. Og en stund var nogen hver av os mistænkelige. Der syntes nemlig at være samme tendenser tilstede i vore nabolande.

I 1908 skrev en forfatter bl. a.:

„— Det overveiende antal av vore tariffør utløper nemlig i 1911, et aar der nten tvil vil staa under krisens tegn, og hvor arbeidsløshetskontingenten vil være uhyggelig stor. — Opsigelse av tarifførne over hele linjen vil da være av skjæbnesvanger betydning for os. Vore streikekasser vil da være fullstendig ute av stand til at staa imot et saadant stormangrep fra de sammensluttede arbeidsgiveres side. Arbeiderne i utlandet, der ogsaa vil staa midt i krisen, vil ha mere end nok med at hjelpe sig selv —.“

(„Det 20. aarh.“, mai 1908 s. 8.)

Samme forfatter utvikler dette sit syn nærmere i „Socialdem.“ (5. og 12. mai 08).

Han søker at slaa fast den gamle teori om 10 aars perioder i det økonomiske liv. Da den sidste store krise hos os indtraf omkring 1900-tallet, gaar han ut fra, at et nyt almindelig krak vil indtræde omkring 1910—11. I sin beundring av arbeidsgivernes kloke taktik i motsætning til vor ubegavede, maatte han da gaa ut fra, at det var av ren uvidenhet om de økonomiske kriseperioder, som gjorde, at vi kunde gaa med paa, at tarifførn skulde utløpe i det aar. Erfaringerne har imidlertid allerede godtgjort, hvor uholdbare disse kriseteorier i virkeligheten er, og hvis fagforeningsmændene skulde bli saa lærde, at de kun vilde ha utløpstid i det eller det aar, saa kunde det nok være, at de blev grundig snytt. I allefall har disse teorier ikke slaat til hos os. Konjunkturerne i de enkelte arbeidsbrancher har hos os svinget tilsyneladende navhengig av hverandre og vekslet meget oftere end i løpet av 10 aar.

I et saa litet land som vort virker det kanskje anderledes end i større land.

Omkring 1906—07 hadde kobber- og jerngruberne, cellulosefabrikerne m. v. samt skibsbygningen og jernindustrien ellers en glimrende periode, mens 1908 og 09 har været daarlige aar. Dog kan det ikke sies at ha været noget økonomisk krak. Men allerede nu bedrer forholdene sig i disse brancher, saa der er gode utsigter til, at det berygtede aar 1911 vil indtræde under de gunstigste forhold. Det samme synes at bli tilfældet med den almindelige husbygningsvirksomhet.

Om streikekasserne er at bemerke, at de gik frem selv i et saa daarlig aar som 1909, da vi hadde saa store uttællinger.

Ogsaa av andre grunde har skrækken for 1911 antagelig tapt sig. Da vi endelig fik en samlet oversigt over tariffene viste det sig, at utløpstiderne fordeler sig temmelig jevnt utover 5-aarsperioden. I mars 1911 utløper rigtignok overenskomster for ca. 12,000 arbeidere, men man maa huske paa, at vi har 450 tariffes som ialt omfatter ca. 50,000 arbeidere.

Den vei, som tar sigte paa at være klokere i valg av utløpstid, duer altsaa ikke stort.

Saa angripes overenskomsterne fordi de *binder* og fordi de er av for *lang varighet*. Alle har vistnok en berettiget ængstelse for at gaa ind paa noget som binder og overenskomsternes motstandere forstaar godt at skræmme med verbet „binde“.

En forfatter i „Ny Tid“ har geilet sig selv og andre ordentlig op med dette skræmsel. Han sier, at arbeidsgiverne rigtig har forstaat at bruke overenskomsterne til at „binde organisationen og dens medlemmer paa hænder og føtter. Riktig svinebinde dem!“ og han fortsætter:

„Naar man ser, at arbeidsgiverne ved de sidste tarifbevægelser satte sin vilje igjennem og faar overenskomster vedtat paa 5 aar, maa man spørge sig: Hvor skal dette bære hen? Tænk i 5 aar skal arbeiderne være bundet til den samme løn og de samme ufuldkomne arbeidsvilkkaar, som blir opnaadd under den vikende kompromisaand, som synes at beherske fagorganisationens tarifforhandlinger. I 5 aar skal de sove videre paa de oprettede overenskomster.“ . . . „Overenskomsterne blir en seng til at sove videre i.“ . . . „Og naar de utløper, er tillidsmændene og medlemmerne litet oplagt til at ta et nyt krafttak. De lar sig nøie med det mindst mulige. Det gjælder at faa overenskomst. Nogle ører kan man vel altid faa i tillæg, men saadanne ting som 8 timers dag o. s. v. er man mindre nøie med.“

Saa taler han om, at arbeidernes første tillidsmænd „nærer en saa uhyre respekt for arbeidsgiverforeningen og dens prinsipper og krav“.

„ . . . De langvarige overenskomster maa bort. Kan man ikke opnaa det mest ideale, at arbeiderne gjennom beslutning i sin organisation bestemmer prisen paa sin arbeidskraft, bør iallefald overenskomsten ha saa kort varighet som mulig, helst bare 1 aar.“ . . . „Og man bør undgaa alt som binder — liketil anerkjendelse av arbeidsledighets- og sykekasser, tvungen eller frivillig mægling, for ikke at tale om tvungen voldgift.“

Ja, „Per Gynt“ sa det samme til den grønklædte:

„Fanden staa i alt, som binder,
fanden staa i alle kvinder.“

Det er let nok at skrive en ting, men ulike vanskeligere at gjennemføre den. Forfatteren i „Ny tid“ synes likesom „Aftenposten“ —

at lægge skylden for alt det gale, som gjøres, over paa tillidsmændene. Dette fremgaar endnu tydeligere av indledningsartiklen, idet han der sier, at spørsmålet om „nye veie“ ikke har mødt nogen velvilje hos tillidsmændene, idet de selv har været med og oparbeidet de prinsipper, som der nu arbeides efter og da er det menneskelig at disse prinsipper er gaat ind i deres bevissthet som dogmer. Dette mener han gjør os „stædige“, saa at vi i ethvert nyt forslag eller ny tanke ser et angrep paa organisationen eller paa os selv personlig.

Alt dette er uberettiget tale. Vor organisation er mindst av alle en stillestaaende bevægelse. Ingen bevægelse har færre dogmer at pudse og passe. Vort dogmeapparat er litet og enkelt. Da er vor politiske organisation ganske anderledes utstyret. Partiet har endog sine profeter og helgener, sin bibel og troesbekjendelse i fuld orden. Det kunde derfor hænde, det var vel saa meget at gjøre for en veiingeniør inden vort politiske parti.

Fagorganisationen hos os har hittil været en organisme i frodig vekst paa alle omraader. Hvert aar er nye skud utviklet. Men vi har rigtignok holdt os til landjorden og anvendt forholdsvis sikre befordringsmidler. Vi har ikke indlatt os med aeroplaner eller andre flyvemaskiner. Heller ikke undervandsbaater.

Og med hensyn til tillidsmændenes dogmer og uvilje mot nye veie forholder det sig saa, at det som regel netop er tillidsmændene som har maattet kjæmpe frem de nye idéer enten nu disse har bestaaet i oprettelse av nye organisationsmæssige institutioner, forhøielse av kontingent, styrkelse av kampdygtigheten eller det har dreiet sig om nye fremgangsmaater i de faglige kampe. Konservatismen, hvis der er nogen, ligger som regel hos det store flertal av medlemmerne, som altid ser med mistro paa ethvert nyt projekt.

De store møter kan være ordentlig konservative likesom de andre tider kan ha en ubændig lyst til at foreta luftfarer med flyvemaskiner, alt eftersom stemningsvinden blaaser.

Tillidsmændenes opgave blir derfor ofte at søke balansen tilveiebragt ved sommetider at paaskynde andre tider at bremse farten. En vognfører som ikke kan bremse i rette øieblik er ubrukelig.

Som en prøve paa en av de nye veie skal jeg anføre hvad en forfatter skrev i „Social-Demokraten“ 12. mai 1908:

„... Typograferne har sluttet vaabenhvile helt til 1912. Derved er deres handledygtighet lammet. De er hindret i at gjennomføre 8-timersdagen. Hadde de ikke været bundne paa hender og føtter, saa hadde de kunnet gjøre et raskt angrep og sikret sig 8-timersdagen. Hvem vilde da forhindret dem i at komme 1/2 time senere og slutte 1/2 time tidligere om aftenen?“

Altsaa den direkte aktion, dette unikum av et luftskib, som paa en saa vidunderlig rask og billig maate skal føre til maalet.

Hos os vilde det imidlertid gaa saadan for sig, at de som gik 1/2 time tidligere, næste dag vilde finde fabrikkporten laast og en plakat opslaat hvorpaa stod: „Lukket paa grund av streik“. Og saa maatte streiken kjæmpet ut paa den foragtede gammeldagse maate med streikunderstøttelse osv.

Den respekt vi har for arbeidsgiverne er den nødvendige respekt

for den magt de faktisk besitter, en magt som vi har kjæmpet saa ofte mot, at vi har lært den temmelig godt at kjende. Derfor vil vi ikke opta kampen netop saa ofte anledning gives, men kun saa ofte det er *nødvendig* og paa realiteter, som der er nogenlunde utsigt til at bringe noget positivt ut av.

Selvfølgelig kunde det være behagelig at opnaa overenskomster som bare bandt den ene part, arbeidsgiverne, mens vi selv stod frit. Men saadanne overenskomster tror jeg vi maa overlate til forfatterne at faa istand. Fagforeningerne har hittil ikke magtet det i noget land.

Saa har vi generalstreikidéen, som ogsaa stadig har været fremholdt av endel hurtigseilere. Ifjor fik vi da endelig en noksaa rendyrket prøve paa den og paa saa nært hold, at vi virkelig kunde følge dens gang og virkninger. Det var en lysende opmarsj — en kraftutfoldelse uten sidestykke og det smukkeste bevis paa maalbevisst solidaritet. Den var ogsaa uten tvil en nødvendig utløsning av de „bundne kræfter“. Men skuffelse maatte den dog bringe alle dem, som i storstreiken saa et nyt blinkende vaaben, der straks vilde bringe motstanderne til underkastelse.

Efter mit skjøn fastslog den endel gamle sandheter, som mange syntes at ha glemt i de sidste aar.

Agitation og virkelighet er ofte væsensforskjellig. Derfor er det naturlig, at vi som staar midt oppe i virkeligheten og som skal delta i gjennomførelsen av idéerne, ofte kan synes for moderate for romantisk anlagte agitatorer.

De hittil av teoretikere anviste nye veie synes for mig bare at føre ut til en styrtning i fjeldet.

Livet selv anviser imidlertid stadig nye veie. Ved hver enkelt konflikt maa man ofte søke en ny vei. En av de metoder jeg tror med fordel kunde anvendes naar en konflikt ikke inden rimelig tid kunde løses, er at hæve den ret og slet uten avtale for om kort tid at gjenopta ny aksjon. Men der synes ikke at være saadant stof i vore medlemmer at de kan klare det. De har saa let for at falde sammen i resignation og vil nødig virke som en stadig spændt staalfjer — elastisk og altid beredt til at ramme. Det synes ikke at ligge for vort folks temperament. Man vil helst ta et skippertak og dermed „kveike pipa“ og ta det rolig.

Derfor er det ogsaa, at saa mange overenskomster ikke utnyttes som de kunde under gyldighetstiden. Og saalænge man ikke vil utnytte de forhaandenværende muligheter paa grund av lathet, er man ikke berettiget til at gi systemet skylden og kun rope paa nye veie.

Der maa oparbeides mere *virkelighetssans* hos vore medlemmer og en større evne til at se det væsentlige i enhver sak.

Samtidig maa den forsaghetens og selvopgivelsens aand, som inderst inde synes at beherske baade endel medlemmer og endel reformatorer, bort.

Systemet er da ikke skyld i, at endel blir skuffet fordi en streikbevægelse ikke har ført til det resultat, som man paa forhaand har opfantasert. Der findes desuten andre kræfter og love i samfundslivet som i visse forhold kan være sterkere end streiken. Og det er bl. a.

den opinion som kan reises naar der fra et eller andet hold utøves uretfærdighet, naar der sker noget som oprører ens retfærdighetssans.

Det er sandt, at der nu er adskillig vanskeligere at opnaa saa store fordele ad gangen som f. eks. i 1906 og 1907. Imidlertid maa det erindres, at en masse arbejdere da stod paa et usædvanlig lavt lønsnivaa.

Man kan vanskelig tænke sig muligheten av, at lønnen kan fortsætte med at stige væsentlig hvert aar.

Der maa lægges an ogsaa paa andre maater.

For eks. arbejdstiden. Naar forfatteren i „Ny Tid“ vil gi det utseende av, at det er tillidsmændene som er for eftergivende paa arbejdstidens omraade saa er ogsaa det falskt.

Det er det store flertal av medlemmerne som ikke vil sætte noget ind herpaa, især naar dette krav kan bortbyttes i et som gir høiere løn. Da foretrækkes altid lønnen.

Der er dem som forbinder ordet „kamporganisation“ med det at streike saa meget som mulig.

Jeg tror heller der streikes for meget hos os. Næst efter Sverige er der intet land hvor der i de sidste aar har været streiket saa meget som hos os. En organisation som streiker altfor jævnt blir snart en daarlig kamporganisation.

Den bedste kamporganisation er den, som naarsomhelst kan streike, men sjelden gjør det. Da blir streiken en begivenhet som der staar respekert av viden om.

Endel synes imidlertid at lægge noget mere i begrepet kamporganisation end at den skal føre *faglige kampe* med det formaal at gjennomføre *fagforeningsprogrammet*. (Landsorganisationens love § 1 punkt 1 og 4).

Forfatteren i „Ny Tid“ gaar videre, idet han sier:

„Man maa ikke glemme, at fagforeningsbvegelsen skal være socialistisk. Den skal paa sit omraade og ved sine virkemidler *være den organiserte klassekamp* med det formaal at avskaffe det nuværende utbytningssamfund. Dette maal maa den ikke tape avsyne, men ha det for øie i al sin gjerning.“

Mulig dette er riktig, men det staar iallefald ikke noget derom i fagforeningernes formaal. (Tal. citerte arbeidsmandsforbundets program).

Hittil har iallefald ikke fagforeningernes oppgave været at ekspropriere bedrifterne for sig eller samfundet, og intet krav er hittil fremkommet i det praktiske arbeide, som tar sigte paa at avskaffe arbeidsgiverne.

Skal det være forutsætningen, maa selvfølgelig hele fremgangsmaaten omkalfatres med ett slag.

Da er selvfølgelig enhver art av overenskomster av det onde. Da vilde der bli litt mening i at streike for kampens skyld for stadig at uroe samfundene og for at fordrive arbeidsgiverne.

Naar jeg har gjort dette streiftog ind paa andre omraader end det strengt foreliggende, er det for at bringe under debat endel problemer, som synes at beskjæftige sindene i den senere tid.

Jeg nævnte, at vi streiker meget hos os. Bevis herfor findes i den internationale statistikk. (Se „Arbejderkalender 1910“ side 117).

I 5-aars-perioden 1903—1907 er der i hvert aar streiket bort følgende beløp regnet pr. medlem:

	Kr.		Kr.
Sverige	11.43	Holland	3.11
Norge	8.28	Østerrike	2.50
Danmark	6.65	Belgien	2.14
Tyskland	5.52	England	1.91

Ser man nærmere efter, er lockouterne mere fremtrædende i de øvrige lande, mens det her hos os er streikerne, som er de fremherskende. I 1909 hadde vi 59 streiker omfattende 2617 arbeidere, mens der kun var 13 lockouter, omfattende 852 arbeidere. I 1907 var forholdet noget anderledes.

Jeg vil ikke si, at vi streiker over evne, men vi staar dog som en smuk nr. 2 i den internationale kapflyvning. Vi er iallefald raske til at iverksætte streik ved enhver anledning.

Naar forhandlinger trækker litt længe ut, indtræder ofte streike-lysten saa sterkt, at det er næsten umulig at holde igjen.

Allerede for aar tilbake har man dog søkt at gardere sig mot uoverlagte og mindre vel funderte streiker ved bl. a. at forlange kvalificeret flertal for at stanse arbeidet.

Det er disse forhold sekretariatet tar sigte paa i resolutionens punkt 1 a og b. At der bør kræves $\frac{2}{3}$ flertal for at opsi en overenskomst synes indlysende, naar man erindrer, at det er indledningen til en viktig aksjon. Derimot vil vel mange steile over punkt b, som likeledes kræver $\frac{2}{3}$ flertal for at forkaste et forhandlingsresultat, naar dette sandsynligvis vil føre til arbeidsstans. Men ogsaa dette har været praktisert før, idet der da som regel har været adgang til at stemme særskilt om arbeidsstans etterpaa. Ved arbeidsgiverforeningens indgripen er imidlertid forholdene forandret, saa der nu ofte ikke blir anledning til denne anden votering, idet de dekretorer lockout, hvis overenskomsterne forkastes, som de gjorde under sagbrukslønsbevægelsen i vinter. Derfor kan forkastelse være ensbetydende med beslutning om arbeidsstans. I flere andre fag har det ogsaa været kotyme, at utløpet av en overenskomst er det samme som arbeidsstans, forsaavidt ikke enighet er opnaadd om en ny.

Saa er det punkt 2 om at en overenskomst skal forelægges sekretariatet før den godkjendes. Dette har hittil ikke været praktisert. Hvert forbund har godkjendt sine overenskomster uten at søke sekretariatets godkjendelse. Arbeidsgivernes centralstyre har i flere aar hat approbationsmyndighet. Vedtagelsen av en overenskomst har nemlig indflydelse ogsaa paa andre fag. Det er dette, som ligger til grund for punkt 2. Vi maa kunne bli likesaa mobile som arbeidsgiverne. Praktiske vanskeligheter av betydning har det ikke. Man faar i vanskelige tilfælder finde sig i at vente et par dage med at opta arbeidet. Punkt 3 om arbeidstidens forkortelse tar sigte paa, hvad vi praktisk bør kunne faa gjennomført i løpet av de nærmeste aar. Vi søker her at fastslaa, at kravet paa arbeidstidens forkortelse ikke maa tuskes bort for en liten lønsforhøielse, idet det skal komme i forgrunden.

Resolutionen sier ikke noget antal timer, da arbeidstiden nu er forskjellig. Typograferne er blandt dem, som snarest bør kunne kræve 8-timersdagen. Vi er i enkelte fag naadd ned til 9 timer, mens der er de industrier, som endnu har op til 12 timers arbejdsdag. Vort arbejde maa da gaa ut paa i første række at løfte op de, som ligger længst tilbage. Vi er nødt til at ta den sak skridtvis.

Vi maa ofte nøie os med at faa gennemført $\frac{1}{2}$ time om dagen ad gangen. Derfor taper vi ikke maalet — 8 timer av syne, men rykker det stadig nærmere.

Punkt 4, som sier, at overenskomsterne skal indeholde bestemmelser om forhandlinger og voldgiftsretter til avgjørelse av retstvister, er det samme, som enstemmig vedtoges av kongressen i 1907. Beslutningen har dog ikke været helt befulgt i praksis, idet der senere er oprettet flere overenskomster, hvor disse bestemmelser savnes.

Punkt 5 handler om de saakaldte „almindelige bestemmelser“, der sedvanligvis har den form, som man vil se av indstillingens side 43.

Vi indrømmer alle, at bestemmelserne er usmakelige, fordi de væsentlig indeholder forpligtelser for arbeiderne overfor arbeidsgiverne. Ved at analysere hvert enkelt punkt nærmere vil man dog se, at de i grunden kun fastslaar det almindelig gjældende forhold mellem arbeidere og arbeidsgivere, saadan som det var ogsaa før bestemmelserne blev skrevet. Vi har derfor iallefald anset dem for overflødige, men det er arbeidsgiverne, som med saa stor styrke har forlangt dem indtat, og man har ikke fundet tilstrækkelig grund til at opta kamp bare paa det spørsmaal. Ti da vilde vi ligge under i den almindelige opinion. Første del indeholder en gjensidig anerkjendelse av foreningsretten; derpaa er intet at si. Den er en frugt av vort krav paa anerkjendelse av vor organisationsret. Anden del indeholder den positive bestemmelse, at streiken ikke skal anvendes som agitationsmiddel for at faa utenforstaaende ind i foreningen. Man skal med andre ord ikke paaføre tredjemand streik, fordi de organiserte ikke kan faa overtalt de uorganiserte til at melde sig ind i foreningen. Derimot beskytter ikke bestemmelsen streikbrytere. Man kan godt negte at arbejde sammen med hvemsomhelst. De øvrige bestemmelser indeholder endel almenbetragtninger om, at arbeiderne skal utnytte maskinerne fuldt ut og stille sin arbeidskraft til disposition. Videre fastslaes, at det er arbeidsgiverne, som har den tekniske ledelse av bedriften og skal fordele arbeidet.

Som man ser er disse bestemmelser egentlig avpasset for de industrielle fabrikkvirksomheter. Derfor passer de ikke altid i haandverket og i endel andre specielle bedrifter. Av den grund foreslaar vi ogsaa at de bør begrænses og avpasses efter bedriftens art.

At det vil være haabløst at tænke at faa dem helt væk, fremgaar ogsaa av den omstændighet, at man finder dem igjen ogsaa i utlandet, hvor de er ældre end hos os. I England findes de og i Danmark og i Sverige. I Danmark blev de først indført i 1899 i det saakaldte „septemberforlik“, som dannet avslutningen paa den store lockout. Arbeiderne var aldeles ikke underlegne i denne lockout, men likevel maatte de gaa med paa de almindelige bestemmelser i forliket.

I Sverige er de saagar indført i arbejdsgiverforeningens love og kaldes der for „§ 23“. Der har de heller ikke kunnet undgaa denne trods der ikke har manglet paa forsøk i den retning. De har altsaa dypere rot og beviser, at der er ting som er sterkere end streiken.

I industrien har de heller ikke skadet egentlig, derimot har de virket skadelig i mindre haandverksbedrifter. Av den grund bør de tillempe saa de ikke skader arbeidernes berettigede interesser. Det er nemlig ikke alle interesser, som er berettiget.

Det gamle spørsmal om gjensidighetsbestemmelser, hvorefter mesterne kun skal beskjeftige organiserte og medlemmerne kun arbeide hos organiserte mestre, holder paa at dø ut av sig selv, derfor er ikke den sak optat her.

Det er heller ikke tiden nu til at slaa paa nye veie med hensyn til tarifoverenskomster. Det er ikke bevist, at vi har været paa feilagtig vei hittil. Vi har lysende eksempler at vise hen paa. At overenskomsterne blir langvarige er heller ikke til at undgaa. Overenskomster av for kort varighet vilde ogsaa bli til svækkelse for os. Især i nedgangstider vil overenskomster av længere varighet vise sig nyttige. En overenskomst hindrer forøvrig ikke individuel lønsforhøielse. Det er kun mindstelønnen man ikke kan forandre under varigheten. Overenskomsterne var tidligere almindelig paa 1 og 2 aar. At dette ialmindelighet er for kort varighet har bl. a. vist sig i bygningsindustrien med sine korte arbeidssæsoner. At revidere overenskomsterne for ofte kan ogsaa bevirke svækkelse. Det er ogsaa nødvendig for os at indskrænke streikernes antal. Vi kan opnaa meget med overenskomster fra 2 og op til 5 aars varighet. Det er nemlig ikke sandt, som hævdet i „Ny Tid“, at man binder sig til de samme arbeidsvilkaar for hele perioden. Der kan være stigende skala og rum for opgang. Det gaar heller ikke an paa forhaand at vite, hvordan konjunkturerne vil bli. Det gaar ikke an længe i forveien at forutsi opgangstid eller nedgangstid. Arbeiderne maa utnytte overenskomsterne og særlig ta sigte paa arbeidstidens forkortelse. Paa dette grundlag skal vi arbeide indtil næste gang vi møtes. Og alle er vi enig i at søke bringe mest mulig ut av lønskampene til arbeiderklassens befrielse. Hittil har vi stort set kun havt gode resultater av vort arbeide og den fremgangsmaate, som er befulgt.

P. Aarøe: Det kan være dristigt av mig at dissentere i en sak som denne. Ormestads foredrag var da ogsaa vakkert og fuldt av blomster. Landsorganisationens formand har imidlertid sagt, at tidligere har vi været velsignet fri for almindelige bestemmelser i overenskomsterne. Nu er det snart blit til tykke bøker. Før gjaldt vore overenskomster, løn, arbeidsvilkaar, mindsteløn, overtid o. l. Dermed var det slut. Men fra 1907 kom de almindelige bestemmelser ind i overenskomsterne. Dette har vi maattet lide under. Vi kan ha ført forhandlinger, hvor vi var blit enige om altsammen. Men saa har arbejdsgiverne kommet og sagt: „Ja, og saa var det de almindelige bestemmelser.“ Der, hvor de har anset det hensigtsmæssig at stille dem, der har har de stillet dem. Vort fag er lidet, og arbeidspladsene er smaa. En 3—5 mand paa hvert sted. Hele tariffen blir opslaat

paa verkstedet. Naar tariffen faar plads paa verkstedet saa skulde det være en spore for alle til at være med. Men efterat de almindelige bestemmelser kom ind, har de uorganiserte faat et sterkt motiv til at holde sig borte. Vi har disse bestemmelser staaende som en hindring mot selve organisationen. Her har saaledes f. eks. hændt, at bokbinderne har kommet til sekretariatet og sagt: Vi har faat gjen-nemført en utmerket tarif. Men saa har arbeidsgiverne etterpaa kommet med de almindelige bestemmelser. Vi har saa maattet si: I faar ta dem. I den store metalindustri har ikke disse almindelige bestem-melser saa meget at si. Der er ogsaa andre ting av stor betydning i det foreslaaede. Saaledes dette med bestemmelsen om voldgift i hver over-enskomst anser jeg for et onde. Jeg kan nævne et eksempel. I Kri-stianssund hadde vi en overenskomst, hvorved vore folk fik 3 øres løns-forhøielse pr. time. Saa kom mesterne og sa, at de ikke kunde betale disse 3 øre. Vi la frem saken i sekretariatet, og der spurgtes: I har vel bestemmelse om voldgift? Nei, det hadde vi ikke. Om vi hadde hat, saa vilde resultatet sandsynligvis været, at mesterne hadde seiret, og historien vilde dertil kostet os en femhundrede kroner. Vi satte alle kræfter ind og fik de 3 øre. Der kan ialmindelighet ikke være tvist om en overenskomst; men kun om brudd paa den, og da er det galt at anvende voldgift. Saa er det ogsaa arbeidstidens forkortelse. Det er meningsløst at binde sig i 5 aar ved disse overenskomster. Hoiden burde være 3 aar.

Rich. Hansen (hadde ikke været tilstede i sekretariatet ved sakens behandling): Jeg ser, at et mindretal i sekretariatet har opponeret mot forskjellige ting; men det forundrer mig, at punkt 1 litr. b er enstemmig indstillet. Vedtages dette, saa blir det faktisk $\frac{1}{3}$ av de organiserte arbeidere, som kan godkjende en overenskomst mot de andre $\frac{2}{3}$. Forhandlingerne føres av og for hele grupper. Avgjørelsen træffes ved fællesavstemning, og faar vi bestemmelsen i vore love om at $\frac{2}{3}$ skal til for at forkaste en overenskomst, saa er det faktisk ogsaa $\frac{1}{3}$, som godkjender. Dette er uretfærdig. Arbeidsgiverne kan tilfredsstillte et par fabrikker, som er sterke nok til at vedta overens-komsten. De øvrige vil være tvungen til at ta det, hvor daarlig det er. Vi kan komme til det resultat, at sekretariatet maa nødes til at tvinge flertallet. Jeg synes ikke, tiltrods for garantien, som kan ligge i det, at vi kan ta noget saadant. Det er meningsløst at lægge magten i et mindretals hænder. Med hensyn til almindelige bestemmelser er jeg enig med hr. Aarøe. Denne stadige opfordring til uorganiserte om at holde sig utenfor bør vi ikke ta imot. Bare det, at disse be-stemmelser er der gjør sit til at arbeidsgiverne misbruker dem. Kon-gressen kan derfor si, at ledelsen ikke faar ta disse almindelige be-stemmelser. Heller konflikten. Det er aldeles ikke nødvendig at ha dem. Vi har ogsaa hat erfaring for, at naar de engang er kommet ind i en overenskomst, saa er de blit forværret. Jeg vil ialfald fra-raade kongressen at vedta litra b i punkt 1.

Chr. Systad hævdedet at baade punkt 4 og 5 burde utgaa.

G. Sethil: Jeg vil peke paa vanskeligheten ved at fastslaa, at overenskomster skal forelægges sekretariatet for de godkjendes. Der

er nemlig praktiske vanskeligheter i forbindelse med dette. Konflikten kan bli gaaende i flere dage, før sekretariatets godkjendelse kommer. Arbeidsgiverne har vistnok de samme bestemmelser; men konflikten kan allikevel bli utstrakt en uke lenger, hvis vi vedtar dette. Det er vanskelig i et telegram f. eks. at faa klargjort, hvad en overenskomst indeholder, og konflikten kan være helt oppe i Sydvaranger. Jeg er i alle tilfælde ogsaa imot en absolut fastslaaen, som i punkt 1 litra b, at der skal være $\frac{2}{3}$ flertal for at forkaste en overenskomst. Jeg har ellers ikke optat dissens paa dette punkt. Det er meget i det Hansen har paapekt; men man bør ogsaa ha garantier. Med hensyn til almindelige bestemmelser er jeg enig med indlederen. De er ikke kommet fra arbeiderne, og de er ikke smakelige; men at gaa til et saa sterkt skridt som det av Skotfos arbeidsmandsforening foreslaaede og av enkelte her i salen hævdede, det er ikke godt mulig. Arbeidsgiverne sætter adskillig ind paa at beholde dem og vi kunde faa kamp om dem paa en ubeleilig tid. Jeg vil stemme imot punkt 2.

Thor Wæraas: Uttalte at de almindelige bestemmelser ikke hadde nogen betydning, forsaavidt talerens erfaring i organisationen angik. Var derfor ikke enig med Rich. Hansen, at man skulde sætte alt ind paa at faa disse væk. Vi skal heller ikke benytte overenskomsterne som en seng, hvori vi skal sove. Den rolige periode skal vi bruke til at samle kræfter. Jeg er derimot enig med Sethil i at punkt 2 kan skaffe os vanskeligheter, og jeg kan ikke stemme for det.

A. Tønnesen: Jeg fik det indtrykk av Ormestads indledning, at han ønsker at vi skal fortsætte som hittil. Jeg kan ikke være enig i en uttalelse som den, at det ikke er nogen svækkelse, at alle vore overenskomster utløper i 1911. Det er nemlig en meget alvorlig svækkelse. Vore organisationer er ikke saa sterke, og det er god anledning for arbeidsgiverne til at slaa et slag i 1911. De kan f. eks. la konflikten begynde med grubearbeiderne; kan de ikke faa disse til at underkaste sig, saa kan de da efterhaanden trække andre ind og utvide konflikten. Hvad skal sekretariatet gjøre? Vi kan faa 27,000 mand lockoutet paa en gang. Jeg har et saadant syn paa de fremtidige stridslinjer, at overenskomsterne bør utløpe til forskjellige tider. f. eks. en fjerdedel av dem hvert aar. Kan arbeidsgiverne knække samtlige med en gang, saa gjør de det. Den bestemmelse blandt de almindelige bestemmelser, at i antagelsen eller avskedigelsen av arbeidere skal ingen organisation kunne gripe ind, bør væk. Ogsaa flere av de øvrige. Slikt bør vi ikke ta imot. Med hensyn til punkt 1 litra b er jeg enig med Rich. Hansen. Det burde heller været slik, at $\frac{1}{3}$ kunde forkaste en overenskomst. Men la os ta en kamp paa de almindelige bestemmelser likesaa vel som paa et lønstillæg.

A. Steinhøuser: Angaaende arbeidsgiverforeningens almindelige bestemmelser mener jeg, at der skulde været slaat et slag for længe siden. I 1908 forhandlet vi om tarif med arbeidsgiverforeningen, og jeg tør paastaa og si en ualmindelig god tarif. Alt var i orden, vi hadde i forslaget ogsaa bestemmelser angaaende lærlingeskala og løn for disse o. s. v. Dette er jo bestemmelser, som arbeidsgiverne av princip ikke gaar med paa; men jeg fik ikke det indtrykk, at der var

noget imot, at arbeidsgivere og arbeidere blev enige herom privat. Det blev ihvertfald uttalt av arbeidsgiverforeningens forhandler, at vi kunde ordne dette os imellem, bare ikke arbeidsgiverforeningen fik noget med det at bestille. Nuvel, vi blev saa enige med vore arbeidsgivere at forhandle videre, hvis de vilde gaa med paa at opta disse sporsmaal, naar den øvrige tarif var færdigbehandlet. Tillike gjorde vi opmerksom paa, at intet vilde bli underskrevet, før alt var klart, og dette gik arbeidsgiverne med paa. Vi fortsatte da forhandlingerne og alt var klart; men saa kom de almindelige bestemmelser fra arbeidsgiverforeningen. Disse vilde vi ikke gaa med paa, da vi fandt dem skadelige, og vi tænkte samtidig at faa git dem et litet knæk. Vi avbrøt derfor forhandlingerne og indsendte andragende til sekretariatet om tillatelse til at opsi pladsene. Men vi fik avslag. De samme argumenter arbeidsgiverforeningen fremførte, anvendte ogsaa sekretariatet, de nemlig, at de almindelige bestemmelser var vedtat av andre organisationer og saa maatte vi ogsaa vedta dem. Og dog paastaar jeg her og siger, at vi aldrig hadde kommet til at nedlægge arbeidet, det hadde aldrig vore mestre tillatt. Men vi hadde været kvit bestemmelserne og de hadde derved faat et knæk som kunne hat betydning for fremtiden. Nu er disse bestemmelser indtat i saa mange tariffer at det er meget vanskelig at faa dem væk; men jeg mener at det fag som kunne ha chanser for at slippe disse, ikke av sekretariatet skal faa anmodning om at vedta dem. Det er mange haandverksfag som kan gi støtet til at disse kommer væk; derimot er det vanskeligere for de større industriforbund. Naar det her er fremført at de almindelige bestemmelser ikke er skadelige, saa skal jeg faa si, de er skadelige for haandverkerne, idet bestemmelserne siger, at arbeidsgiverne skal ha ret til selv at bestemme antallet av arbeidere. For os der har bestemmelser angaaende hvormange læregutter og kvinder der kan haves paa hvert sted kan den virke skadelig. Hvad det angaar agitationsforholdene efter vedtagelsen av disse bestemmelser, saa vil den hømmes i betydelig grad. For os der paa mange arbeidspladser fører den slags agitation, at enhver skal være organisert og forlanger, naar en ny mand kommer paa pladsen, at han straks skal ind i foreningen, virker de demoraliserende og er **skadelige**. Denne fremgangsmaate har været praktiseret baade her i Kristiania, Bergen og paa de andre steder. Med hensyn til hvad Ormestad sagde, at enten det var Hansen eller Olsen som betjente maskinerne kunde bli det samme saa er jeg enig med ham i det; men vi maa faa lov til selv at bestemme enten en maskine skal betjenes av mandlig eller kvindelig kraft, den medbestemmelser maa ethvert fag faa ha for sig.

M. Tranmæl: Jeg maa tilstaa, at jeg vilde følt mig ilde berørt, om Ormestad hadde rost „Ny Tid“, efter den stilling, han har indtat. Det viser ogsaa en artikel i „Ny Tid“, at organisationen skal være kampfør til enhver tid. Det er ikke dermed sagt, at vi vil ha kamp. Man maa derfor ikke binde sig ved overenskomster paa op til 5 aar. De burde heller være paa 1, i høiden paa 2 aar. Det er ikke dermed sagt, at man skal ha revision av overenskomsten. Hvis den ikke blir opsagt, saa kan den jo løpe. Men derved, at overenskomsterne

er kortvarige, tyr man til organisationen og føler sig **aldrig** tryk utenfor. Jeg vil derfor støtte forslaget om korte overenskomster. Jeg vil ogsaa stemme imot punkt 1 litra b. Det er nemlig ikke nogen garanti i dette punkt. Det blir minoriteten, som bestemmer. Men flertallet skal ha magten. Derfor er det nok, naar vi holder paa litra a. Jeg vil ogsaa støtte forslaget om 8-timersdagen, idet jeg tror, at forkortelse av arbeidstiden er den viktigste vinding. Vi maa sette noget ind paa det. Der er nemlig i de sidste aar faktisk intet gjort for 8-timersdagens fremme. Opnaaelse av høiere løn kan være illusorisk, idet det tages igjen paa saa mange andre maater. Derfor synes jeg at kravet paa at faa gjennomført 8-timersskift der, hvor der arbeides **døgnet** rundt, er meget beskedent. Jeg kan ikke faa fra mig den tanke, at den aand og den tone, som gik gjennom indlederens foredrag ikke var den, som er bærende i arbeiderbevægelsen. Det var logisk og klart, og utmerket i enhver henseende. Jeg skal ogsaa overse alle disse bemerkninger om luftskibe, idealister o. l., som han fremkom med, og jeg skal si, at det kunde ligget nærmere for Ormestad at svare i det blad, hvor artiklerne først fremkom. Kanhænde ogsaa, at om nogle aar vil de anskuelser, som der er kommet tilorde være rukket frem, og vil bli virkeliggjort.

A. *Kalvaa*: Jeg skulde hat megen lyst til at polemisere med Ormestads 1½ times lange foredrag. Han talte om luftskibe, undervandsbaate osv.; men han har ikke lov til at tale saadan. Han forsøkte ogsaa at slaa tilbake teorien om krisernes 10-aarige tilbakevenden; men han førte ikke noget bevis herimot. Likedan var det med generalstreiken. Der var ingen konklusion. Ormestad har ikke ret til at bruke disse betegnelser om fagforeningerne; ti han er selv en gammeldags seiler. Med hensyn til overenskomsterne er det slik, at kunde arbeidsgiverne binde arbeiderne nu i de daarlige tider, saa vilde de ogsaa være bundne i de eventuelt gode tider, som kan komme bakefter. 5 aar er en lang tid, og man maa **ogsaa** vite, at det er arbeidsgiverne, som bestemmer priserne paa livsfornødenheterne. Idealet vilde være, at vore tariffer var paa ubestemmelig tid opsigelige paa nogle maaneder. De langvarige overenskomster er soveputer. Naar de sløve vet, at intet skal forekomme paa 4—5 aar, saa gaar de simpelthen ut av organisationen. Det ser sandelig trist ut, at arbeiderne skal binde sig ved lange overenskomster og ved borgerlige love. Under saadanne omstændigheter maa vi bøie av i vore krav. Hvis jeg faar støtte for det, saa vil jeg fremsætte forslag om at overenskomster ikke maa avsluttes paa længere tid end 2 aar. Ogsaa angaaende punkt I b er jeg enig med de forangaaende talere, som har kritisert det. Vedtar vi det, saa kommer minoriteten til at raade. Naar her har været talt om nye veie for organisationen, saa vil jeg si, at man utover landet føler, at det, vi har, er gammeldags mot arbeidsgivernes. Flintebøssen kan ikke lenger staa sig mot det moderne repetitionsgevær. Vi faar da se os om efter nye vaaben. Jeg vét om, at arbeiderorganisationen har maattet reducere sine krav, fordi vore love ikke har staat paa høide med tiden. Det er sandt nok, at solidariteten er for liden; men der er ogsaa andre ting.

Albin Pettersen: Jeg vilde gjerne høre, hvad Kalvaa mener med nye midler. Jeg vil hertil føie, at jeg er en av de radikaleste og gaar gjerne med paa nyt. Vi har ogsaa i den fremtidige stat bruk for oppfindelserne og de moderne vaaben. Angaaende punkt 5 vil jeg si, at det er ikke saa farlig som det ser ut til. I vort forbund har vi de almindelige bestemmelser og har ikke hat ulemper av dem. Man kan endog utnytte dem i vor favør. Vi maa huske paa, at vi er bare 45,000. Var vi 200,000, saa kunde vi kanske deklare en saadan ting væk og bestemme, hvor skapet skulde staa. Sekretariatet har været kritisert for bygningskonfliktens utfald her i Kristiania. Til dette vil jeg si, at i vort forbund tok vi gjerne en overenskomst med saadanne fordele. Vi har erfaring for, hvorledes det er ingen tariffer at ha, saa den retning ligger klar. Da kan arbeidsgiverne frit stille sine betingelser. Det mest ubehagelige i det foreliggende forslag er punkt 4. Vi har været nødt til at ta voldgift paa saker, som har virket sterkt imot os. Derfor foreslaar stenhuggerforbundet at punkt 4 utgaar.

P. Aarøe: Jeg har forstaat det slik, at man intet kunde foreta sig, mens disse overenskomster varet. Derfor har jeg anset dem som et baand. Og disse almindelige bestemmelser binder især. Ikke like meget for de forskjellige fag kanske, da forskjellige forhold gjør sig gjældende. Men derfor bør vi ha nogen bevægelighet ogsaa i forholdet til dem. Jeg vet ialfald, at naar typografernes tarif utløper i 1912, saa vil de ikke ha disse almindelige bestemmelser.

Elof Carlson: Jeg mener, at idealismen inden organisationen er en svale, og det hadde derfor ikke været nødvendig for Ormestad at skyde med kanoner efter den. Med hensyn til almindelige bestemmelser, saa kommer de fra arbeidsgiverne, og det er derfor ikke nødvendig for os at ta dem op. Derfor bør vi sløife uttalelsen om dem. Naar vi i vort forbund har foreslaat at voldgift skal gaa ut, saa er det, fordi vi ikke har faat betryggende former for den. Det blir magten, som bestemmer, og den er i denne institution paa arbeidsgivernes side. Saalænge vi ikke har betryggende former, saa bør vi derfor heller undgaa **voldgiften**. I voldgiftssakerne gjælder det, at dommerne har sagkyndighet angaaende overenskomsterne, og det har de gjerne ikke. Voldgiften kommer ogsaa ofte forsent. Saaledes i bygningsfagene — længe efter at medlemmerne er reist bort. Da faar den ingen betydning. Av disse grunde vil jeg henstille til kongressen at stryke bestemmelsen om voldgift. Med hensyn til punkt 1 litra b er jeg tilboielig til at støtte Rich. Hansens forslag. Arbeidsgiverne kan komme til at gi en liten gruppe noget bedre vilkaar, og denne kan bli avgjørende og paatvinge de andre slettere vilkaar.

A. Juell: Det er det, vi opnaar ved vore overenskomster, vi skal agitere med for at faa tilslutning. Men punkt 1 litra b er meget farlig. Skulde vi vedta den, saa vilde vi støtte arbeidsgiverne. Ved den første avstemning den meget omtalte sagbrukskonflikt var der $\frac{1}{3}$ for godkjendelse. Der staar her: „hvis forkastelse kan ha arbeidsstans tilfølge“. Ja det er klart, arbeidsgiverne kan altid true med

arbeidsstans, og de kan netop gjøre det med henblik paa dette punkt, hvis vi vedtar det. I træmasseindustrien er der en hel mængde klasser av arbeidere, og den minoritet, som kan ha faat en fordel kan her paatvinge majoriteten daarligere kaar. De almindelige bestemmelser er uheldige: men det er at merke sig, at skal enhver overenskomst godkjendes av sekretariatet, saa kan ogsaa arbeidsgiverne tvinge de almindelige bestemmelser ind i alle overenskomster. Jeg vil tilføie, at jeg er enig i, at man skal søke arbeidstiden forkortet. Det viser sig, at arbeidsintensiteten er øket overalt med lønningernes opgang. Der kræves mer ydelse, og arbeidsmængden er saaledes gaat op. Tal fremsatte det paa side 228 anførte forslag.

O. Lian: Det er godt at man faar snakke ut om disse ting. Ogsaa det vil føre os fremover. Tariiffernes indhold er det viktigste inden fagorganisationen. Arbeidsgiverne søker stadig at faa ind nye bestemmelser. De søker endog at faa bestemt, hvorledes arbeiderne skal klæ sig og vaske sig. Fra visse industrier er det hævdet, at de almindelige bestemmelser ingen skade gjør (f. eks. fra arbeidsmandsmandsforbundet) — haandverksfagene protesterer. Det viser, at der er forskjel. Men naar nu et lidet forbund, som f. eks. bokbinderne, protesterer, skal man saa la dette gaa til kamp mot det, som flere andre forbund har godkjendt? Punkt 5, som vi har formet det, er for at begrænse de almindelige bestemmelser til det mindst mulige. Jeg vil ogsaa peke paa, at der er adskillige tariffier uten de almindelige bestemmelser. Ca. 20,000 organiserte arbeidere har dem, mens ca. 30,000 er uten dem i sine overenskomster. Av 125 overenskomster, som blev avsluttet i 1909, var der 49 hvori de stod, og 76 hvori de ikke stod. Jeg kan ikke forstaa motstanden mot punkt 1 litra b. Selv i arbeidsmandsforbundets love staar der, at en streik ikke kan besluttes uten med $\frac{3}{4}$ flertal. Her er princippet $\frac{2}{3}$. Det er ikke urimelig at negte en streik, som 500 er imot, om 900 vil ha den. At alle overenskomster skal godkjendes av sekretariatet er betryggende. Det har nemlig hændt, at der er blit luret ind bestemmelser, som har trukket konsekvenser for den hele organisation.

Jeg er ikke enig med indlederen naar han i sit foredrag uttalte, at 1911 ikke var saa farlig. Jeg tror det var slik han uttalte sig. Det virkelige forhold er jo nemlig det, at hvis grubetarifferne og tariffierne i jernindustrien skal opsies, saa maa dette ske iaar, i oktober maaned. Vi vil da ha ca. 14,000 mand i lønsbevægelse. Og skal saa cellulose-tarifferne opsies, maa det ske i april 1911 og derved vil antallet yderligere økes med 5000 mand. Derfor tror jeg der er al grund til at se alvorlig paa forholdet. Til understøttelse til disse grupper i eventuel konflikt vil der trænges ca. 200,000 kroner pr. uke. Det er mange penger, og skal vi gaa til helt at negte de „almindelige bestemmelser“ indtatt i overenskomsterne maa vi jo være forberedt paa at vi kan komme til at ta kampen op.

Angaaende arbeidstidens forkortelse vilde jeg gjerne fulgt mit hjertes følelser; men livets virkelighet frembyder vanskeligheter. Skulde vi ta en kamp paa 8 timers dag, saa maa vi beregne, hvad den vilde koste. Jeg synes man godt kan stemme for sekretariatets forslag i

sin helhet. Med hensyn til punkt 4 saa er forutsætningerne herfor vedtat paa forrige kongres.

Tiden for mødet var ute og *M. A. Bakke* foreslog: „Saken fær-digbehandles idag.“ Dette vedtoges.

Alb. Andersen foreslog en time pause før aftenmøtet begynde, hvilket vedtoges.

Møtet hævet.

Fredag 1. juli. Aftenmøtet.

Dirigent: Moeskau.

Tarifoverenskomsterne. Fortsættelse.

Jørgen Thon: Jeg er enig med Rich. Hansen angaaende punkt 1 litra b. Vor stilling som fagorganisation blir for hver dag vanskeligere. Arbeidsgiverne har ogsaa lært solidaritetens betydning at kjende, og jeg tror der vil bli svære kampe. Men derfor er der ingen mening i, at vi ikke skulde anerkjende flertallets ret til at bestemme angaaende en overenskomst. Hvis vi skulde vedta punktet, saa vilde borgerbladene glæde sig. Det vilde nemlig være en falliterklæring at vi maatte sætte en dæmper paa streikelysten. De almindelige bestemmelser bør ogsaa gaa ut.

Thomas Veber: Jeg vil understreke, hvad Rich. Hansen har sagt angaaende punkt 1 litra b. Jeg er ogsaa enig i den kritik, som er ført over de almindelige bestemmelser. Paa fabrikkene vil enkelte av bestemmelserne virke mot arbeiderne i den grad, at de lammes i sin organisationsvirksomhet. Jeg vil derfor opta og tilraader vedtagelsen av Skotfos avdeling av Norsk arbeidsmandsforbunds forslag herom.

Chr. Systad: Vi er allesammen enige om, at de almindelige bestemmelser er forkastelige. Hvorfor skal vi saa ville ha dem? Kongressen bør ikke vedta noget, som godkjender dem. En anden sak er det at vi i enkelte tilfælder maa tolerere dem; men derfor skal ikke kongressen knæsætte dem. Med hensyn til punkt 1 litra b saa skal jeg si, at vi i vort forbund har $\frac{2}{3}$ paa begge sider. — Voldgiftsretter er under de nuværende forhold aldeles ikke til at anbefale. De vil i regelen for-aarsake kranterier, og næsten enhver kjendelse vil gaa i arbeidernes disfavør. En anden sak var det, om vi fik betryggende regler for voldgift.

Karl Lundgreen fremsatte sit paa side 228 refererte forslag.

M. Tobiassen: Slik, som det nu har utviklet sig, vil tariffernes varighet styrke os, om de ikke blir altfor langvarige. Voldgiftsretter i interessekonflikter er ikke paa sin plads. Naar sidste kongres vedtok voldgift, saa var det fordi man dengang ingen erfaring hadde. Nu vet vi, at alle domme er gaat os imot. Vi har erfaringer og kan dømme efter dem. Jeg kan heller ikke forstaa, at sekretariatet nu foreslaar almindelige bestemmelser godkjendt. Punkt 1 a og b kan godt vedtages, men vi bør stryke baade punkt 4 og 5.

D. Jensen: Jeg vil gjerne rette et spørsmål til sekretariatet: Sekretariatet sier paa side 42 i dagsordenen, at dets forslag er det samme som det, der blev vedtat i 1907; men i 1907 vedtok vi *obligat*

torisk voldgift i retstvister. Her tales kun om naar den ene part forlanger det.

Lian: Det har ikke været hensigten at vedta nogen forandring i forslaget fra 1907. Men formen kan kanskje være lidt uklar.

A. Egeland uttalte sin tilslutning til kritikken over almindelige bestemmelser.

Alb. Andersen: Saalænge vi ikke er rullet længere i samfundet end vi er, saa bør vi være forsigtige med vore appeller. De, som dømmer tilhører nemlig ikke vor klasse. Jeg har erfaring fra vort forbund, at voldgiftsdømmene i almindelighet gaar os imot. Vi bør derfor være yderst forsigtige med at binde os til dette. Jeg vil anbefale forslaget om at det skal gaa ut. Hvad de almindelige bestemmelser angaar saa tar de bort en hel del av de fordele, man kan vinde i tarifperioden. Sekretariatet sier vistnok at det er ikke bare den ene part, som bestemmer, men det er allikevel godt at være paa sin post. Disse bestemmelser ser ut til at skulle bli værre og værre; derfor er det bedst at vi ser til at stanse dem.

A. Gundersen: Her tales av mange som om vi stod midt i det socialistiske samfund og skulde gjennomføre disse saker. Men vi maa huske paa, hvor vi er. Det er aldeles ikke tilfældet at tarifperioderne er soveperioder. Tarifferne er heller ikke soveputer. De almindelige bestemmelser, som nu kommer ind i overenskomsterne er ganske vist usmakelige; men de forlanges ind, og da er det bedst at begrænse dem mest mulig. I vort fag kræves de ikke saa sterkt. Jeg stemmer for sekretariatets indstilling, som den foreligger. Fik vi tariffer gjældende paa 1 aar saa blev vi nok ilde farne. Vi har ogsaa hat utidige streiker.

Sverre Iversen: Der er ogsaa foreslaat at punkt 2 skal gaa ut. Hertil vil jeg si, at naar almindelige bestemmelser er saa utbredt, saa er det fordi vi ikke har hat nogen saadan garanti, som den der bydes i punkt 2. Forbundene hadde allerede godkjendt hundreder av overenskomster med almindelige bestemmelser uten sekretariatets approbation. Der er vistnok praktiske vanskeligheter; men den gyldne regel er valgt. Skulde vi ta kamp paa de almindelige bestemmelsers fjernelse, saa hadde vi den gaaende før sneen kommer. Det sterkeste vi kan vedta er netop sekretariatets forslag om begrænsning av de almindelige bestemmelser. At ville stemme dem væk er et slag i luften. Jeg er ikke istand til at forstaa, hvorfor vi ikke skal ha punkt 4 om voldgift. I de voldgiftsretter, vi har hat her i Kristiania har sat en mand med dommers værdighet.

Joh. Andersen: Arbeidsgiverne søker ogsaa at dominere voldgiften. De utelukker netop de paa arbeidernes side, som sitter inde med sakkynndighet. Nylig var det sagt, at hvis vi skulde ha voldgift, saa maatte man være paa aastedet. Det er den letteste sak for arbeidsgiverne at dupere dommerne. Derfor maa vi være forsigtige med at vedta voldgiftsbestemmelsen. Det kan kun føre til tap og omkostninger.

Joh. Vigen: Jeg mener vi bør vedta en bestemmelse om at vi skal arbeide for 8 timersdagens indførelse i alle bedrifter. Jeg fremsetter derfor et forslag som staar i overensstemmelse med det, der blev vedtat paa den sidste skandinaviske arbeiderkongres. Med hensyn til

almindelige bestemmelser har vi i Trondhjem forkastet sekretariatets forslag. Likeledes har vi forkastet punkt 1 litra b. Det forekommer mig, at det er gaat lidt av en Arctander i Ormestad. Tal. fremsatte sit paa side 229 anførte forslag.

A. Tønnesen: Det er ikke alle almindelige bestemmelser, som er forkastelige. Enkelte gaar ogsaa i arbeidernes favør. Men det sidste punkt i de refererte bestemmelser er umulige. Det værste, vi har at trækkes med, er de uorganiserte. De vil prøve paa at ødelægge organisationen, og foreningerne bør ha magt til at hindre dette. Med hensyn til tariffers varighet, saa bør den bedømmes efter, om den er fordelagtig for arbeiderne eller ei.

E. Sæther: Avslutningen av bygningsarbeiderkonflikten har vist os, at vi ikke bør vedta bestemmelsen om avstemningen i punkt 1. Med hensyn til almindelige bestemmelser saa vet vi, at det var de store forbund, som fik dem med i 1908. Sekretariatet bør gjøre alt mulig for at faa almindelige bestemmelser væk, selv om punktet blir vedtat. I mit fag har de virket uheldig. Det er hvad voldgift angaar forskjel paa en international saadan mellem to lande og i en interessekonflikt mellem klasser. En, som har fælles interesse med arbeidsgiverne, blir gjerne opmand.

K. Monsen: Av Ormestads indlæg fik jeg det indtryk at han mere beskyttet arbeidsgiverne end arbeiderne. Steinhauser har bevist hvilke følger disse almindelige bestemmelser kan ha for vort fag og bevist, at de med sekretariatets bistand er paadyttet os. Da vor tarif i Bergen utløper næste aar føler jeg mig overbevist om at de samme bestemmelser som avdelingen i Kristiania er tvunget til at vedta ogsaa vil bli paatvunget os. Naar der i en tarif skal staa at enhver arbeidsgiver har ret til at benytte organisert eller uorganisert arbeidskraft efter eget ønske, saa kan jeg ikke paa langt nær dele den anskuelse, da vi er kommet saa langt at vi forlanger, at enhver skal staa i organisationen; det er en betingelse for at faa arbeide paa stedet. Naar vi er kommet saa langt, saa er det Den typografiske forening i Bergen vi har tat som mønster. Angaaende tiden for tariffer saa er jeg enig med Tobiassen at man i den tid skal arbeide videre og jeg kan for mit fags vedkommende konstatere, at lønningerne er gaat betydelig op. Man maa ikke komme bort fra at skjelne mellem haandverksfag og industrifag, samtidig som jeg formener, at man med forsigtighet kan undgaa meget. Det er litet smakelig for os at faa bare besked fra Kristiania om ekstrakontingent. Hr. Gundersens bemerkning til vort forbunds formand hr. Steinhauser skal jeg ikke gaa nærmere ind paa, da jeg tror han ikke har noget kjendskap til vor agitationsmaate. — Angaaende skomakerne i Bergen saa sætter jeg ikke nogen pris derpaa, for der kan paavises at være oprettet enkeltmandskontrakter med 3 maaneders opsigelse.

G. Ousland: Jeg kan ikke forstaa, at man gir sig til at agitere mot voldgift i retstvister. Hvis vi fastsætter en tarif for 2 aar f. eks. saa maa den gjælde disse to aar. Tvistighetene kan kun gjælde fortolkningerne av den. Jeg har ogsaa deltat i voldgiftsretter; men jeg har ikke oppfattet dommeren som om han anskuet saken fra et over-

klassestandpunkt. Man maa ogsaa se til at faa en virkelig dommer til opmand. Og man maa passe paa, at der ikke blir for mange undtagelser for arbeidernes mænd. Tariffer av lang varighet er heller ikke til at foragte. Tarifperioderne er saa langt fra at være soveperioder, at de er utviklingsperioder. Det er bare undtagelser, at man faar tarifperioder paa 5 aar.

M. Ormestad: Der er ikke tid til imøtegaelse av alt, som her er fremkommet. Jeg har imidlertid set paa de forskjellige forslag, som er indkommet og skal si litt om dem. Juells forslag anser jeg som overflødig. Viggens forslag om 8 timer har vi før i vore love og vort program. Derfor maa ogsaa det ansees overflødig. Skotfosforslaget er fremsat som et motforslag mot sekretariatets forslag. Det sier, at vi skal arbeide for at faa de almindelige bestemmelser væk. Hvis der menes noget radikalere end sekretariatets, saa er dette uttrykk altfor svakt. Hadde kongressen villet slutte sig til Rich. Hansens tanke, som han vovet at anbefale, saa maatte man vedtat, at man vilde ha de almindelige bestemmelser væk. Saa er det Kalvaas forslag til nyt punkt, at alt arbeide, som utføres for et blokert verksted, skal betraktes som streikbryterarbeide. Hadde dette været fulgt, saa hadde f. eks. murerne maattet negte at arbeide paa bygninger bestemt for Salomons skofabrik, mens den var blokert, al transport og levering til blokerte arbeidsgivere maatte stanses o. s. v. Vi vilde komme op i forhold, som ikke kan overskues.

Taletiden sattes til henholdsvis 5, 3 og 3 minutter.

Jul. B. Olsen: Jeg synes, vi burde legge hovedvegten paa avskaffelse av overtidsarbeidet. La sekretariatet faa sin overhaling her av dem, som synes de har ret til at gi en overhaling; men la os ikke glemme at faa vore kamerater med. Og ret saa kritikken inden organisasjonen nedad og ikke evindeligg bare opad.

Oluf Amundsen: De almindelige bestemmelser kunde gjerne været væk allesammen; men det er især bestemmelsen om, at arbeidsherren skal være eneraadende over arbeidet, som er umulig. Paa et anlæg kan der sprænges ind saa mange folk, at der ikke blir noget for nogen. Av erfaring vét jeg, at de lange tarifperioder er soveperioder, og jeg vil si, at skal vi faa dem paa 5 aar, saa vil det bli vanskelige aar.

Rich. Hansen: At ville ta bort voldgiftsbestemmelsen er et fortvilet standpunkt. Inden vort forbund har vi hat de fleste voldgiftsavgjørelser, og jeg vil si, at vi har reddet flere tusen kroners lønstillæg netop ved disse voldgiftsavgjørelser. Vistnok er de kostbare; men det gaar ikke an at si, at de er skadelige. Jeg kan ikke skjønne, at der skal reises motstand her mot det, som bevislig er til vort gagn. — Angaaende punkt 1 litra b vil jeg si, at det staar i vore love, at der skal $\frac{3}{4}$ majoritet til for at gaa til streik; men det er dog noget andet end forkastelse av en overenskomst.

A. Kalvaa: Jeg har før redegjort for, hvordan arbeiderne skal staa frit, og jeg vil i tilslutning til det gaa med paa frivillig voldgift. Det er ingen garanti for os, at opmanden har dommers rang. Jeg vil ogsaa ha sagt, at vi ikke klandrer sekretariatet, fordi om vi hævder

en anden opfatning. Forretningsførerne har paa ingen maate ret til at optræde med større myndighet her end andre.

A. Aamodt: Derved at $\frac{1}{3}$ skal kunne motsætte sig en streik eller hindre streik- eller lockout-anledninger, vil sekretariatet sikre sig mot tidligere streiker. Med simpel majoritet staar det og vipper. Aarøe synes heller at ville ta streik end voldgift; men dette vilde ogsaa falde dyrt. At ta en streik paa motstand mot de almindelige bestemmelser for at faa væk de puter, som de uorganiserte kan ha at sove paa, vilde ogsaa falde for kostbart. Vi faar nok ta meget forarbeide, før vi kan faa 8-timersdagen. I bygningsfagene vilde de saaledes ikke sætte noget ind paa at faa 1 times forkortelse av arbeidstiden.

Edv. Evensen: At si, at alle voldgiftsdomme er gaat os imot er ikke sandt. Av jern- og metalarbeiderforbundets beretning vil man saaledes se, at mange er vundet. Mange tapes, fordi sakerne ikke irettelægges rigtig. Kan hænde, at kampen herefter vil bli lagt an anderledes. Vi maa rette os efter utviklingen. Men at ville ha tariffer paa 1 aars varighet er umulig. Vi vilde da ha konflikter stadig. At vi er svinebundne den tid kontrakten varer, kan heller ikke sies. Det er saa, en kontrakt kan ikke forandres den tid den løper: men meget kan allikevel gjøres. Bestemmelsen om $\frac{2}{3}$ majoritet for at gaa til streik eller vedta noget, som har streik til følge, er en god garanti. Den del, som stemmer imot, blir hurtigst modløs. Det gjælder at arbeide jevnt paa at styrke os i enhver henseende.

Alf. Pahlm: Hr. Ormestad sa, at han var forberedt paa, at mange av os vilde steile likeoverfor sekretariatets forslag. Dette har vist sig at være sandt. Til sekretariatets forslag punkt 1 b likesaa-vel som overenskomsternes varighet vil jeg understreke hvad som allerede i begyndelsen av denne debat blev sagt av d'hr. Kalvaa og Tranmæl. Kun vil jeg likeoverfor d'hr. Lian og Ormestad anføre, at forkastelsen av et forhandlingsforslag og at stemme for streik ikke er det samme, idet det har vist sig, at man i vort forbund (stenhuggerforbundet) ved fornyet underhandling har opnaadd et gunstigere resultat for arbeiderne, hvilket saa er godkjendt. Med hensyn til punkt 4 forundrer det mig, at d'hr. Lian og Ormestad kan si, at hvis kongressen nedstemmer dette, saa gjør man en kuvending. Sekretariatet har jo allerede foretat denne kuvending ved sin indstilling til dagsordenens punkt 6, hvor det heter: „Kongressen uttaler sig bestemt imot indførelsen av lovfæstet tvungen voldgift“ o. s. v. Hos os har det hændt, at man er blit tvungen at gaa til ny voldgift paa en allerede tidligere avsaagt voldgiftskjendelse. Arbeidsgiverne kan saaledes paany lave tvistspørsmaal om kjendelsens forstaelse. Naar hr. Gundersen sier, at det ikke er værdt at høre saa meget efter alt det skraal og skrik, som kommer fra enkelte kanter, synes jeg dette er noget drøit av en lønnet funktionær, fordi man har andre opfatninger i de saker, som skal behandles, naar man er samlet for at diskutere de kaar, man skal leve og arbeide under i fremtiden.

H. C. Smith: Dersom vi vedtar punkt 1 litra b, saa vil vi dermed gjøre os helt avhengige av sekretariatets for godt befindende, og

det bør vi ikke gjøre. Hr. Gundersens stilling paa forrige kongres og paa denne vil, naar de sammenstilles, vistnok forekomme mange noget besynderlig. — Jeg tænker, at simpel majoritet bør være nok til forkastelse av en overenskomst. Anbefalte Kalvaas forslag om overenskomsternes varighet og likesaa Skotfos avdelings forslag om de almindelige bestemmelser.

A. Juell: Man sier, at man vil faa en sterkere streikestilling; men den garanti, som her opstilles, vil netop gi borgerbladene anledning til at svække os.

G. Sethil: De, som er imot almindelige bestemmelser, maa da ogsaa, som jeg, stemme imot punkt 2. Ellers vil arbeidsgiverne sette sterkere pres paa for at faa de almindelige bestemmelser med. Det sekretariat, som kommer, vil vel heller ikke bli saa svært forskjellig fra det nuværende. Sæt nu, at vi faar en overenskomst i en av vort forbunds industrier med de almindelige bestemmelser. Saa kommer der et haandverksfag efter, som har undgaat dem; men ved sekretariatets godkjendelse kan man være sikker paa, at arbeidsgiverne vil tvinge dem ind. Vi maa derfor stemme ned punkt 2.

Albin Pettersen: Til Kalvaa vil jeg si, at man faar si sin mening selv om man er forretningsfører. Og jeg har fremholdt de uheldige erfaringer, vi har hat i vort forbund med voldgiftskjendelserne. De er av den art, at vi maa være imot dem. Det avhænger ofte av arbeiderne selv, om en god tarif kan opnaaes eller ei. Hverken sekretariatet eller forbundets forretningsfører kan gjøre noget, uten at medlemmerne arbeider med. Enhver bør vel indse, at en tariftid paa 1 aar er for kort. Punkt 4 bør vi stryke.

B. Heggem: Med hensyn til overenskomsternes varighet vil jeg si, at vi meget godt kan avslutte overenskomster paa op til 5 aar. Sluttet sig til Ormestads indledning. For haandverksfagene er dog 5 aar for længe. Der maa 3 aar være mere passende. Jeg vil ta avstand fra punkt 4, da jeg anser det som et mistillidsvotum til arbeiderne.

Elof Carlson talte imot de almindelige bestemmelser.

P. Aarvø: De forbund, som finder det hensigtsmæssig, kan selvfølgelig beholde de almindelige bestemmelser; men de organisationer for hvilke de er til skade, bør ha ret til at si nei. Jeg vil si, at om vi i 1911 faar ny overenskomst, saa vil vi enten ha den uten de almindelige bestemmelser eller slet ingen ha. Talte imot voldgift.

A. P. Holland: Det kan bli noksaa skjæbnesvangert for mange organisationer, hvis punkt 1 litra b om avstemningen vedtages. Nævnte bygningsbrancherne. Med hensyn til voldgiften, saa bør vi prøve den en tid endnu, før vi sloifer den. Samtidig bør vi se til at faa overenskomsterne saa greie, at vi slipper tvistemaal. De almindelige bestemmelser virker baade til fordel og til skade for arbeiderne. Men vi kan godt si her, at vi ikke vil ha dem. Uanset konjunkturerne, saa maa en overenskomst paa 5 aar være for længe. 3 aar er tilstrækkelig.

Karl Lundgreen: Arbeiderne vil ikke ha de almindelige bestemmelser. De er kun til fordel for arbeidsgiverne.

Votering:

- Sekretariatets forslag til punkt 1 a vedtoges.
— — — ” 1 b forkastedes med stort flertal.
— — — ” 2 vedtoges med stort flertal.
A. Juells tillægsforslag til punkt 2 vedtoges.
Sekretariatets forslag til punkt 3 vedtoges.
Sekretariatets forslag til punkt 4 vedtoges med stort flertal.
Viggens forslag bortfaldt derved.
P. Aarøes forslag vedtoges.
Sekretariatets forslag til punkt 5 forkastedes med 66 mot 65 st.
ved *navneoprop*.
Webers forslag til punkt 5 vedtoges.
Lundgreens forslag forkastedes.
Kalvaas forslag nr. 1 forkastedes. Do. nr. 2 forkastedes mot 31 st.

Navneopropet:

Følgende stemte for sekretariatets forslag og svarte „Ja“:
Jul Andresen, Oscar Andersen (Drammen), M. N. Aarstad, Oscar Andersen (Magnor), Arnt Aamodt, Jørg. Andersen, Anton Bjørnsen, M. A. Bakke, E. K. Briskerud, A. Birkestrand, B. O. Cartfjord, Axel Christiansen, S. M. Christensen, M. Christoffersen, H. E. Engebretsen, B. Eriksen, Edv. Evensen, Ths. Friis, A. E. Gundersen, L. Grindheim, Gerh. Gulbrandsen, K. Hatland, Jørgen Hansen, B. Heggem, Sverre Iversen, Sigv. Johnsen, Knud Jensen, Hjalmar Johansen, H. Johansen, A. Juell, H. C. Kleven, Even Kristiansen, Julius Kristiansen, Edv. Karlsen, O. Karum, Ivar Knudsen, Leon Larsen, Asm. Larsen, Ole O. Lian, John Martinsen, M. Michelsen, N. Mittet, Alfr. Myhrstad, Alb. Moeskou, Herm. Nielsen, Joh. Nygaard, Jonas Nygaard, G. Ousland, M. Ormestad, Anna Pleyrn, J. Paulsen, O. Paulsen, H. Petersen, Ole Rasmussen, Joh. Rogne, M. Rebnord, Thv. Syversen, Joh. Samuelsen, G. Sethil, H. Tandberg, A. Tønnesen, Kr. Tørres, Torjus Tellefsen, S. Tjønneland, Thor Wæraas. Ialt 65.

Følgende stemte mot og svarte „Nei“:

P. Aarøe, Alb. Andersen, M. Andersen, P. Andersen, Joh. L. Andersen, Ole Andersen, Paul Aalberg, Oluf Amundsen, Mads Baarud, Edv. Bakken, Anton Blattmann, Johs. Bergersen, K. F. Bengtsen, Elof Carlson, Joh. Eggen, Fr. Frantzen Eidsvold, A. Egeland, Joh. Falbak, Peter Fjeld, H. Fløisbonn, Joh. Gudmundsen, Rich. Hansen, Nils S. Hansen, Herman Hansen, H. O. Havre, Sven Henriksen, Oscar Holth, Alfr. Hag, A. P. Helland, A. Kalvaa, E. M. Loe, Karl Lundgreen, J. W. A. Lund, Alfr. Melgaard, Hans Michaelsen, Karl Monsen, M. Nygaard, Ole S. Næss, Nils A. Nilsen, Emil Nyhus, Mathilde Olsen, Jul. B. Olsen, Lauritz Olsen, Albin Pettersen, Alfr. Pahlm, Joh. Petersen, Ludv. Skaar, H. C. Smith, Alv. Schello, A. Steinhauser, Chr. Systad, O. K. Sundt, Thor Sæterbraaten, Helga Thorsen, M. Tobiassen, M. Tranmæl, K. Tømmeraas, Hilmar Thorp, Guleik Taksrud, Jørgen Thon, B. Tindlund, Joh. Vigen, Thos. Weber, N. Würtz, H. Sandness. Esten Ødegaard. Ialt 66.

Fraværende var: P. O. Berg, Harald Bjørnstad, Jørgen Borgen, Emil Dysterud. Andr. Føreland, Einar Henriksen, Joh. Johnsen, J. M. Jakobsen, Karl Kristiansen, Ludv. Larsen, Johs. P. Nilsen, Magnus Nilsen, M. Næsheim, Th. Martinsen Næss, Reinhard Olsen, Hilmer Olsen, A. Pedersen, E. E. Rudlang, P. Rødseth, Gustav Rontén, J. K. Sundt, E. Sæther, Theodor Tollefsen, Lars Tørres, Kr. Uppdal. Ialt 25.

Lørdag 2. juli. Formiddagsmøte.

Dirigent: Ormestad.

Protokollen fra sidste møte referertes og godkjendtes enstemmig. Derefter gik man til behandling av dagsordenens punkt 9.

Meddelelsesbladet.

Sekretariatet foreslog:

1. „Meddelelsesbladet“ utkommer fra 1ste januar 1911 i 16-sidig format og omsendes til landsorganisationens samtlige medlemmer. Fordelingen sker gjennom avdelingerne.
2. Til dækkelse av de hermed forbundne utgifter forhøies kontingenten til landsorganisationen med 2 øre pr. medlem pr. maaned.

Sekretariatets medlemmer d'hr. Sethil og Ormestad forbeholdt sig at stemme mot forslaget.

Se forøvrig foran side 44 flg.

Foranledningen til forslaget var følgende fra *Norsk stenhuggerforbund* indsendte forslag:

„Meddelelsesbladet“ utgis 1 gang ukentlig og utdeles 1 eksemplar til hvert av organisationens medlemmer.“
Haldens stenhuggerforening.

Juell: Dette forslag trenger en bedre bearbeidelse. Da det griper ind overfor andre fagblade bør det sendes de enkelte forbund til uttalelse og behandling paa deres landsmøter.

G. Ousland kunde ikke forstaa, hvorfor det skulde gripe ind i de enkelte forbunds meddelelsesvirksomhet, at „Meddelelsesbladet“ sendtes alle landsorganisationens medlemmer istedetfor kun til styremedlemmerne.

Sr. Iversen anbefalte sekretariatets forslag. Derved kan der ikke bli tale om at ophæve fagbladene. Forskjellen er jo kun som av *Ousland* paapekt at „Meddelelsesbladet“ sendes til alle medlemmer. Man fik se den sak fra et videre synspunkt som et led i agitationen blandt de organiserte medlemmer.

Gundersen kunde ikke stemme for sekretariatets forslag. Man hadde ikke garanti for at bladet blev utdelt engang. Dette var selv ikke tilfældet nu, da det sendtes til styremedlemmerne. Det var bedre at bruke disse midler til støtte for partipressen. Denne citerer gode artikler i „Meddelelsesbladet“ og fagbladene. Tal. anbefalte *Juells* forslag og henviste til det 2 sidige meddelelsesblad i Danmark.

Kristoffersen kunde ikke dele *Juells* og *Gundersens* opfatning og sluttet sig til *Sv. Iversen*. Det har stor betydning, at alle medlemmer kan følge landsorganisationens arbeide, særlig for de organisationers vedkommende som ikke har noget fagblad. Subsidiært vilde taleren stemme for, at „Meddelelsesbladet“ ialfald sendtes til dem, som ikke har eget fagblad. Han foreslog derfor subsidiært:

„Meddelelsesbladet“ omsendes til alle organisationer, som selv ikke har noget fagblad.“

Tønnesen: Det burde gaa an at forenkle administrationen noget. I de forskjellige forbunds blade gjentages idelig det samme. Det ideelle vilde være, at alle forbund samledes om et godt redigert fælles fagblad. Det burde utgis av landsorganisationen. Det blev billigere. Han vilde fremsætte forslag i denne retning.

Thon: Det er litet paakrævet at utvide fagbladene. Pengene er bedre anvendt til støtte for partipressen. Medlemmerne har ikke saa stor interesse for fagbladene, men gjennom partibladene naar vi dem alle.

Der sattes strek for indtegnede talere.

Aarøe: Hvis der var utsigt til at fagbladene som nu utkommer ukentlig eller maanedlig vilde gaa med paa en forandring, var der mening i en utsættelse. Men saa er ikke tilfældet. Derfor maatte taleren stemme mot Juells forslag. Det gjælder for samtlige organisationens medlemmer at faa rede paa, hvad der rører sig i hele fagbevægelsen og staa i kontakt med centralledelsen, derfor bør vi gaa med paa sekretariatets moderate forslag. Stenhuggerforbundets forslag er jo saa vidtgaende, at det vilde dreie sig om 30,000 kr. Kontingentforhøielsen paa et par øre pr. maaned spiller derimot ingen rolle.

Det av Andr. Juell fremsatte forslag var saalydende:

„Da spørmaalet angaaende utvidelse av „Meddelelsesbladet“ i høi grad berører de av organisationerne utgivne fagblade, beslutter kongressen:

Saken oversendes de tilsluttede organisationer til uttalelse. Resultatet herav forelægges næste kongres.“

Viggen foreslog:

„Kongressen henstiller til sekretariatet at opta i „Meddelelsesbladet“ alle de i de forskjellige forbund paa den sorte tavle opførte personer.“

Forøvrig fandt taleren, at sekretariatets forslag var et skridt i retning av at faa et centralorgan for hele fagbevægelsen, og det vil han være med paa. Med hensyn til sit specielle forslag vilde han oplyse, at det hadde hændt, at et medlem som var rapportert for underslag av arbeidsmandsforbundet blev valgt til kasserer i en av jern- og metalarbeiderf.s avdelinger. Og det blev underslag igjen. Pladsen til rapportering av saadanne mænd i „Meddelelsesbladet“ blev ikke saa stor.

Evensen: Partibladene vil ikke kunne ta disse meddelelser. „Soc.-Dem.“ har ogsaa i det sidste halvaar sløifet sin oversigt over fagbevægelsen. Vi maa faa et centralorgan for fagbevægelsen, og sekretariatets forslag er et skridt i denne retning. Taleren var tilbøielig til at foreslaa dets utgivelse 14 daglig.

A. Tønnesens forslag var saalydende:

„Sekretariatet nedsætter en komité, som faar i opdrag at indlede underhandlinger med de tilsluttede forbund om oprettelse av et fælles fagblad for samtlige forbund og som tilstilles samtlige medlemmer i landsorganisationen. Resultatet forelægges næste kongres.“

Havre: Tror ikke „Meddelelsesbladet“ har virket til sin hensigt. Selv styremedlemmerne læser det ikke. Man kan da tænke sig til, hvordan det vilde bli læst av de øvrige medlemmer. Jeg

kan derfor gaa med paa Juells forslag. Vi skal ikke kaste bort penge til unytte.

Engebreetsen: Dersom meningen er, at vi med tiden skal faa et centralorgan for fagbevægelsen, saa stemmer jeg for sekretariatets forslag.

Albin Pettersen: Vi har fremsat forslaget væsentlig fordi vi ikke har noget fagblad i vort forbund. Det rette forum i første række til behandling av forslaget er ogsaa landsorganisationens kongres. Det er heller ingen tvil om, at det ialmindelighet vilde bli læst. Det er mange, som holder partiblade uten at læse dem ogsaa; men dette har vi ingen statistik over. Vi kan altsaa ikke dømme om det. Vi maa sprede oplysning uten hensyn til enkelte likegyldige. Det hadde ogsaa hændt taleren at han ikke fik læst „Soc.-Dem.“. Men utover landet følger man gjennomgaaende bedre med. Vi burde ogsaa faa en side i „Soc.-Dem.“ en gang om maaneden, og sendte vi dette rundt, saa vilde man snart begynde at følge med. Faktisk er det ogsaa, at en altfor liten procent av fagorganiserte arbeidere læser partibladene. Tal. vilde dog stemme for sekretariatets forslag.

Lian: Sekretariatet tok op saken foranlediget ved stenhuggerforbundets forslag. Vi har beregnet utgifterne for flere alternativer, saaledes et paa 33,000 og et paa 50,000 kr. Sekretariatet har foreslaat et som koster 12,000 kr. om aaret. Interessen blandt de organiserte medlemmer er ikke saa liten, at de ikke vilde skaffe sig 200 sider om aaret for 24 øre og binde ind som et kildekrift, der opsummerer organisationens arbeide. I Sverige har man besluttet at utgi et stort ukeblad til 68,000 kroner om aaret. Vi bør ogsaa faa et centralorgan og det er et skridt i denne retning vi nu foreslaar. De enkelte fagblade gaar ogsaa tilbake, idet de indskrænkes til nødvendige rapporter og utkommer sjeldnere. Træarbeidernes fagblad er fra 14 daglig blit kvartallsskrift, bakernes fra 14 daglig til 6 gange om aaret; stenhuggerne har intet organ mere, malernes er ogsaa indskrænket. Saken er udredet nok: anderledes er det med Tønnesens forslag hvis det skal være en begravelse av tingen. Vi mener man skal gaa skridtvis frem: paa næste kongres vil man kanske være villig til yderligere at utvide „Meddelelsesbladet“ eller la det utkomme oftere. Taleren trodde ikke medlemmerne var slik som styremedlemmerne er blit karakterisert. De sidste er forresten stærkt optat med møter etc., mens medlemmerne er mer hjemme og faar bedre tid til at læse og følge med. Det var ialfald talerens erfaring, at mange av dem som ikke sat i styrene fulgte vel saa godt med som styremedlemmer, og man kunde derfor ikke resonnerer som Havre.

Sverre Iversen: Det er et feilsyn at blande „Meddelelsesbladet“ med de artikler, som fra dag til dag skrives i partipressen. Partibladene kan ikke gi alle disse tørre meddelser. „Meddelelsesbladet“ skal være et mellemlid for de organiserte arbeidere.

Gundersen var enig i at „Meddelelsesbladet“, var at kildekrift og deri ligger dets betydning. Men hvorfor skal vi gaa andre veie her end i andre lande. I Tyskland ofres der ganske andet paa fagbladene. Vore forbund gjør intet. De forbund, som har raad, bør utgi ordent-

lige fagblade. Talte for at understøtte partipressen for at faa den til at gi regulære fagoversigter. De av Christoffersen foreslaede 9000 kroner kunde man faa mange gode artikler for i partibladene. men han var ikke enig i den klassifikation som Christoffersen gjorde.

Gudmundsen vilde understreke alt som Lian hadde sagt. Nu er det simpelthen vanskelig at faa fat i „Meddelelsesbladet“. Selv om alle forbund hadde eget fagblad burde man gaa med paa sekretariatets forslag. Kundskaap er magt.

M. Nygaard anbefalte sekretariatets forslag. Mange organiserte har mindre kjendskaap til organisationen; ved at se gjennom bladet om lønsbevægelser og konflikter vil de forstaa sekretariatets skridt. Centralorganet overflødiggjør ikke fagbladene. Til Viggens forslag indvendte taleren, at ved store konflikter er det ikke sagt at det er heldig. at offentliggjøre alle streikbrytere. Det kan kanskje virke til det motsatte resultat.

Der voteredes først over Juells forslag. Dette vedtoges med 64 mot 58 stemmer.

Christoffersens subsidiære forslag forkastedes. Sekretariatets forslag bortfaldt. Tønnesens forslag vedtoges. Viggens forslag vedtoges. Stenhuggerforbundets forslag var ikke optat.

Michalsen fremsatte følgende utsættelsesforslag:

„Dagsordenens punkter 10, 11, 18, 19 og 20 utsættes til neste kongres.“

S. Henriksen fandt det meningsløst at utsætte disse saker.

Tønnesen sluttet sig hertil.

Der votertes over forslaget angaaende punkt 10, der forkastedes med 64 mot 44 stemmer.

Dagsordenens punkt 10 var spørsmålet om opprettelse av et

Folkets hus' fond.

Sekretariatet hadde indbragt følgende motiverte forslag:

„Til et „Folkets hus'-fond“ avsættes fra 1. januar 1911 et beløp av maanedskontingenten svarende til 2 øre pr. heltbetalende medlem, idet den ordinære kontingent for heltbetalende fastsettes til 40 øre pr. maaned. Av fondets midler ydes fra 1912 av laan til fullførelse av eller til dækkelse av forfalden gjæld paa allerede opførte forsamlingsbygninger, der eies av fagforeningerne.

Sekretariatet utarbeider statuter for fondet. I disse bestemmes en grænse for laanebeløpenes størrelse samt amortisationstid, rentefot m. v. Laan gis kun mot pant i eiendommen.

Lovens paragraf 1 tilføies som punkt 6: „i henhold til vedtagne statuter at støtte fagforeningernes beståelser for at sikre dem nødvendige forsamlingslokaler“.

Uppdal: Der er store krav om et Folkets hus'-fond, da forholdene er vanskelig at arbeide under, som de nu er. Rundt i foreningerne faar man stadig oprop med anmodning om hjelp, men man staar magtesløs. Det er riktig at alle er med her. Ved en ekstrakontingent tik man straks et fond paa 50,000 kroner. Taleren optok følgende forslag fra det stedlige styre i Vestfjorddalen:

„Landsorganisationen utligner en ekstrakontingent av 1 krone pr. medlem. Disse penge anvendes til laanefond for opførelser av „Folkets hus“, saaledes at de foreninger, der ønsker laan til saadanne formaal, bevilges av fondet i den rækkefølge laaneandragenderne indkommer. Laanet bør være rentefrit. Som sikkerhet fordres 1. prioritet i foretagendet“.

S. Henriksen: I Vestfjorddalen har vi slit paa alle møter for et Folkets hus, og vi faar saa ofte en krone i ekstrakontingent, at vi kan utligne denne ogsaa. Det var den bedst anvendte krone, ti det har stor betydning for hele bevægelsen paa et sted at ha eget hus. Nu maa man ofte holde møter i barakker, hvor sengene staar 2 og 2 over hinanden. I mange foreninger arbeides med gjæld, og man har ikke et lokale til en fest til at faa ind penge paa. Anlægsarbeiderne hadde kjæmpet tappert med for at reise Folkets hus i Kristiania. Nu var der en landsopgave til at løse.

A. Myhrstad foreslog:

„Til „Folkets hus-fond“ utlignes en ekstrakontingent fra 1. januar 1911 å 1 krone for heltbetalende og kr. 0.50 for halvtbetalende. Beløpet blir at indbetale i 4 $\frac{1}{4}$ -aars terminer for heltbetalende og 2 $\frac{1}{2}$ -aars terminer for halvtbetalende medlemmer“.

Sverre Iversen foreslog:

„Til „Folkets hus-fond“ bemyndiges sekretariatet om fornødent engang aarlig at utligne en ekstrakontingent stor 50 øre for heltbetalende og 25 øre for halvtbetalende medlemmer. For kontingenten kvitteres med merkér utstedt av landsorganisationen.

Videre som sekretariatets forslag andet avsnit.

Jonas Nygaard: Det var værd at bli opmerksom paa landsorganisationens utvikling, men at den skulde begynde og bli byggespekulant, var en tvilsom sak. Det var let at aapne paa hjertedøren, naar man saa hvor smaat bevendt det var utover landet. Men det hadde en stor rækkevidde at landsorganisationen skulde garantere for Folkets hus baade her og der. Hvormange andragender vil der ikke foreligge i 1912 og 1913? Man fik ikke lægge saa megen vægt paa de „nye veie“ at man kom bort fra fagorganisationens grundlinjer. Spørsmålet burde op under p. 18. Vi fik nemlig først faa en bankinstitution istand. Mot andragendet fra Nordland var indvendt at man ikke hadde raad til at sende en agitator. Men at sende op en juridisk konsulent og undersøke betingelserne for et Folkets hus hadde man raad til. Det blev nok snart bruk for en fastlønnnet sagfører i landsorganisationen ogsaa da. De smaa forbund vil paa denne maate snart ikke magte at følge med. Taleren vilde paa det strengeste advare mot de fremsatte forslag.

Alfr. Hag hadde glædet sig ved sekretariatets imøtekommenhet og mindet om de økonomiske vanskeligheter selv Bergen var kommet op i.

Sethil: Baade forbundene og landsorganisationen faar mange Folkets hus andragender. I Sverige har man i længere tid hat et Folkets hus-fond og det er paakrævet ogsaa hos os. Men taleren var ikke enig med sekretariatet at bidragene skal gaa ind i den ordinære kontingent. Vi gik saa langt med denne paa sidste kongres at vi ikke kan gaa lenger. Ved en ekstrakontingent vet man hvortil pengene gaar og det skaper større interesse. Arbeidsmandsforbundet hadde utlignet 50 øre til agitation, som kom let ind. Taleren foretrak saaledes baade Vestfjorddalens og Myhrstads forslag fremfor sekretariatets, men vilde anbefale Sv. Iversens forslag. Man kan ophæve beslutningen paa næste kongres om man finder den uheldig.

Der sattes strek ved de indtegnede talere.

Myhrstad indrømmet at med Sv. Iversens forslag rammet man bedre sømmen paa hodet og tok sit forslag tilbake. Selv Nygaard synes at

indrømme at denne sak engang maa løses og hvorfor ikke da gjøre det straks?

Tønnesen vilde indtrængende henstille til kongressen at hjelpe organisationen frem ved opprettelse av et Folkets hus' fond og anbefalte Sv. Iversens forslag.

Sv. Iversen: Feilen ved Vestfjorddalens forslag er, at der bestemmes en ekstrakontingent engang for alle. Dermed skaper man blot illusioner om et fond, som snart blir opspist. 40,000 kroner engang for alle er ingenting. Derfor hadde taleren fremsat sit forslag. Og man skulde overveie, om der virkelig var trang og ikke bare ønskelighet for aarlig utligning, derfor hadde taleren sat „om fornødent“. Taleren vilde som Sethil ikke være med paa at forhøie den ordinære kontingent til nye øiemed. En ny sak bør tas fat slik, at medlemmerne faar føling av, hvad pengene gaar til. Det kunde trænges at forhøie streikeunderstøttelsen av hensyn til pengenes forringede værdi 'nu mot da vi fastsatte den, og dertil trænges den ordinære kontingent fuldt ut; alle er interessert i at løfte i flok. Det er godt at begynde beskedent med 22—23,000 kr. Taleren vilde ikke være med paa et Folkets hus' fond, hvis bidragene skulde gaa ind i den ordinære kontingent. Taleren rettet sit forslag til 50 og 25 øre.

Uppdal tok ogsaa Vestfjorddalens forslag tilbake til fordel for Sv. Iversens forslag.

Helland sluttet sig til Sverre Iversens forslag og paaviste mangelen paa lokaler rundt omkring. Denne 50-øring kan ingen være mot.

Smith: Til det Folkets hus, hvor vi befinder os, er der laant 35,000 kr. Andre steder hadde man likesaa berettiget krav; men grundværdien stiger, og jo lenger vi venter, desto vanskeligere blir det at bygge. Forkaster vi sekretariatets forslag, kan vi ikke stemme for Bergenslaanet, som der forelaa grund for at indvilge. Og en nedvotering er ogsaa den skarpeste kritik over sekretariatets 35,000 kr. laan til Kristiania. Mange steder er man nu nødt til at holde møter under aapen himmel.

Juell var inderlig enig i nødvendigheten av et Folkets hus' fond og vilde stemme for.

S. Henriksen fandt, at Sv. Iversens forslag var det mest rimelige og vilde heller ikke holde paa Vestfjorddalens. Taleren advarte mot, at pengene tokes ind i den ordinære kontingent.

Kalvaa hadde ment at stemme for Vestfjorddalens forslag med tillæg om 1 kr. pr. aar til næste kongres, men vilde nu stemme for Iversens forslag. Taleren vilde ogsaa vidne som i frelsesarméen. Mange steder mangler man saart et forsamlingshus, og da er bevægelsen kneblet. Man samles paa fjøs og høilader eller ute i fri luft. Taleren gik heller ikke med paa forhøielse av den ordinære kontingent, men vilde holde paa en særskilt kontingent til dette øiemed. Naar sekretariatet bevilger laanene, bør det stille betingelser om, at det ikke blir danse- og drikkehuse, vi faar.

Oscar Holt var bange for, at det kunde skape misnøie blandt mange, og kunde skade organisationen, om denne ekstrakontingent blev vedtat.

Hver lokalitet bør heller sørge for sit forsamlingssted. Ogsaa mot forhøielse av den ordinære kontingent maatte taleren stemme.

M. Nygaard: Naar sekretariatet hadde støttet tanken om Folkets hus' fond, haapet taleren, at der var flertal paa kongressen for det; men jeg er imot ekstrakontingent til et foretagende som dette. I Sverige har man tat det ind i den ordinære kontingent. Iversens forslag „om fornødent“ er meget mer vidtrækkende i sine konsekvenser end Vestfjorddalens. Nei, la det bli ordinær kontingent, som av sekretariatet foreslaat. Vi søker jo ellers mer og mer at komme bort fra ekstrakontingenter. Er Iversen saa ivrig i denne sak, fordi han er formand i Folkets hus i Kristiania, som har laant meget og kanskje tænker paa at laane mer?

Moeskau fandt ikke et Folkets hus' fond heldig; der taarner sig mange vanskeligheter op for os, og taleren hadde ikke liten erfaring for dette. Hus paa hus ramler ned, og ingen vover at være med. Selv i byerne, hvor der skulde være gode betingelser, har man vanskeligheter med laan og bryderi med vedlikehold. Her er ogsaa andre ting, som yderligere vil forværre det. Opretter vi fondet, saa vil der straks indløpe op til 300 andragender, og centralorganisationen vil komme op i et stort uføre ved indvilgningen. Det ser imidlertid ut, som om stemningen er for det. Jeg vil da advare mot ekstrakontingent. Der er stor uvilje mot ekstrakontingent, og i vort forbund er vi principielt imot den. Man knurrer imot ekstrakontingenten, og det kan let bli til et brøl. Vil spørge: Dersom nu nogen av medlemmerne negter at betale denne ekstrakontingent, hvis vi gaar til den, skal de da strykes derfor? Jeg vil da heller anbefale en høiere kontingent til landsorganisationen til dette formaal. Det kan sies, at midlerne da blir smaa, men det blir de ogsaa med 50 øres ekstrakontingent. Jeg vil anbefale ordinær kontingent, hvis fondet vedtages.

Pahm anbefalte Iversens forslag, da han mente det var lettere at faa ind ekstrakontingent til spesielle formaal som dette.

Votering. Oprettelse av et Folkets hus' fond vedtokes mot 22 st.

Derefter blev sekretariatets forslag vedtat med 72 mot 58 st., som avgaves for Iversens forslag.

Emigrationsfond.

Michalsens forslag om utsættelse av punkt 11 til næste kongres vedtoges mot 12 stemmer.

Dirigenten: Mot 12 stemmer er vedtat at ingen skal emigrere før næste kongres (munterhet).

Derefter gik man over til dagsordenens punkt 12:

Statistikken.

Sekretariatet foreslog:

„Under henvisning til de foran anførte motiver uttaler kongressen, at en statistisk belysning av alle arbeids- og sociale forhold er av den aller største betydning for oppnaelse av de bedst mulige resultater av arbeiderbevægelsens faglige og politiske virksomhet.

Kongressen beslutter derfor:

1. at de tilsluttede organisationer paalægges at opta lønsstatistik i saa stor utstrækning og saa ofte som mulig og gjøre resultaterne herav tilgjengelige for samtlige organisationer;
2. at landsorganisationen fortsætter og utvikler den statistiske virksomhet væsentlig efter den foran skitserte plan;
3. at det er fagforeningernes og forbundenes pligt at støtte denne virksomhet ved hurtige og paalidelige meddelelser av begjærte opplysninger;
4. at forbundene og fagforeningerne ogsaa bør medvirke til, at den offentlige socialstatistik blir saa fyldestgjørende som mulig.“

A. Pedersen: Saken er grei og liketil og debat unødvendig. Dette er ikke bare sekretariatets ret, men dets pligt.

Dirigenten: Med hensyn til „pligten“ hadde man gjort hvad man evnet, uten at man altid hadde faat den fornødne støtte.

Sekretariatets forslag blev enstemmig vedtat.

Dagsordenens punkt 13 var

Lovforandringer.

Til repræsentanterne var omdelt et maskinskrevet forslag uten underskrift indeholdende endel lovændringer.

A. Pedersen mente at der burde nedsættes en lovkomité til behandling av det maskinskrevne ændringsforslag.

Dirigenten var forbauset over at der blev kastet ind helt nye forslag, der for fleres vedkommende ikke hadde nogen forbindelse med de foreslaaede lovforandringer. Selv de som stod i forbindelse hermed var av en saadan art, at der kunde være tvil om der overhodet var adgang til at fremsætte dem som bænkeforslag.

Anton Olsen mente det var fuldt lovlig.

A. Pedersen: Det er logisk rigtig hvad dirigenten sier, men man fik da ta konsekvenserne og avskjære adgangen til ethvert yderligere bænkeforslag.

A. H. Johannesen foreslog:

„Der nedsættes en valgkomité samt en lovkomité til at ta lovforslagene under behandling og fremkomme med indstilling.“

Ousland fandt det lovlig sent at nedsætte lovkomité, hvis denne først skulde behandle forslagene. Men taleren vilde ikke dermed ha sagt, at de indkomne bænkeforslag kan behandles.

Smith var mot en valgkomité. Det blev kongressens sak at utpeke tillidsmændene.

Da det var sidste møte hr. *Madsen* fra Danmark kunde delta i, idet han skulde reise kl. 2 forat delta i Dansk arbeidsmandsforbunds kongres i Aarhus, fik han ordet til at ta avsked med kongressen inden møtet hævedes. Han uttalte:

Før jeg forlater denne forsamling vil jeg uttale min tak for hvad jeg har hat leilighet til at lære gjennom diskussionerne og takke for samværet i disse dage. Det er mit indtryk fra forhandlingerne, at de der har deltat i debatterne har været godt inde i sakerne og visst hvor de vil hen. Hele kongressens grundighet og forsigtighet er en borgen for, at beslutningerne vil være til gagn for arbeiderbevægelsen i Norge. Det er en trang for mig at si dette, da det er et saa bestemt indtryk

hos mig. Han vilde takke for al gjæstfrihet og de minder, som knytter sig til de forløpne dage. Ikke mindst er turen i fjorden med det store prægtige skib et av de bedste minder jeg har fra Norge. Med de bedste ønsker for landsorganisationens fremgang til held og lykke for hele arbeiderbevægelsen bad taleren kongresdeltagerne at istemme et leve for landsorganisationen i Norge, da han ikke godt kunde rope hurra alene.

Leveropet og avskedstalen vandt sterk tilslutning.

Dirigenten: Paa kongressens vegne vil jeg takke hr. Madsen fordi han har været tilstede her og be ham bringe en hilsen til vore danske kamerater, idet vi heri lægger løftet om fortsat arbeide til gavn for arbeiderbevægelsen i alle lande. (Bifald.)

Lørdag 2. juli: Eftermiddagsmøtet.

Dirigent: Ormestad.

Protokollen fra formiddagsmøtet referertes og godkjendtes.

Dagsordenens punkt 16 optoges, det angik andragende fra Bergens arbeiderforbund om

Laan til Folkets hus i Bergen.

Sekretariatet indstillet paa følgende:

„Kongressen indvilger i, at Bergens arbeiderforbund erholder et laa av landsorganisationens midler, stort kr. 24,000.00 — fire og tyve tusen kroner.

Laanet gis mot en 2. prioritets pantobligation i Folkets hus, Bergen. Der betales en rente stor 4 pct. p. a.

Laanet blir avdragsfrit i 3 aar. hvorefter der betales et aarlig avdrag stort kr. 2000.00.“

Sekretariatets medlemmer *Ormestad* og *Sethil* forbeholdt sig at stemme mot, at laanet indvilges.

Der forelaa en række regnskaper sammen med en omstændelig redegjørelse for stillingen i Bergen. (Se foran side 86 flg.)

Mylhrstad henviste hertil og skulde ikke gi en længere begrundelse av laaneandragendet, hvis indvilgelse dog var en eksistensbetingelse for hele arbeiderbevægelsen i Bergen. 22 foreninger hadde kjøpt huset og stod alle for en og en for alle. Kan vi skaffe 24,000 kr. gir 2. prioritetslånene os et nedslag paa 11,000 kr. Taleren skulde indrømme, at der var meget at si paa forholdene i Bergen. — Men skylden herfor laa ikke hos de organiserte arbeidere. I husets styre sat 24 mand plus 2 kreditorer. Arbeiderne hadde opponeret herunder og vilde forenkle styret som skulde vælges av en generalforsamling og bestaa av 7 mand. Dette var gjort for 3 aar siden. Den første formand, hr. Heggen, hadde nedlagt et stort arbeide og følte nok sammen med de andre liten glæde ved at skulde overta hvervet under de store vanskeligheter. Sundal, der nu var husets økonom, hadde ogsaa gjort et dygtig arbeide. Hvis andragendet avslaaes har man ødelagt samtlige fagforeninger, den politiske bevægelse er knækket, og bladet som er installeret i huset kommer i en pinlig stilling. Kreditorerne vil kunne lægge paa dets leie, saa det maa flytte ut.

A. Pedersen vilde kun ha sagt, at hvis forholdet ikke hadde været at en for alle og alle for en heftet med alle sine eiendele, maatte han for konsekvenserne stemt mot andragendet. Anderledes er det naar vi først er kommet op i disse viderværdigheter, som skyldes et høist uforsigtig arrangement fra begyndelsen av. Kapitalen har lagt en snare for os og har nu haand over os. Taleren vilde forespørge om man for fremtiden var fri for dette forhold, da burde selvfølgelig anledningen nu benyttes?

Myhrstad: Hvis laanet indvilges er vi løst fra 2. prioritetskreditorerne og kun disse er en fare for os.

Friis: Jeg tilhører ingen organisation som har befatning med denne affære. Typograferne stod utenfor, men fra arbeiderbevægelsens synspunkt var sakens ordning av stor betydning og ingen risikerte noget ved at laane disse penge. Selv om det gik galt, kunde man trygt overta det uten at komme op i lignende skandaler.

Næss fandt ikke Myhrstads besvarelse helt tilfredsstillende. Lovens § 1 maa forandres. Men taleren maatte anbefale bevilgningen da man ellers ødela foreningerne totalt. Der er 5,000 kr. kontant i vor forening derborte, og andre foreninger er stillet likedan, saa vi kan likegodt bevilge disse penge, som at maatte betale dem allikevel paa en anden maate og ødelægge fagbevægelsen atpaa.

Heggem: Saken er vistnok vidtløftig tilrettelagt: men man fik ikke glemme at man hadde hat en konkurs før. Spørsmålet burde faat en grundig behandling ved avstemning blandt medlemmerne. I jern- og metalarbeiderforeningerne var dette gjort med det resultat, at det var forkastet mot 13 st. Taleren fik *haape* at der ikke var nogen risiko, men var ikke saa helt enig med Friis. Avdelingerne vilde nok faa en knæk, men behøvde ikke gaa til oppløsning. Sakfører Stiegler som var raadspurt skulde jo delvis være arbeidernes repræsentant, men var nok i første række arbeidsgivernes. Vi er likedan stillet idag som i 1902, da vi gik konkurs. Og dengang blev ikke saameget som en fanekasse rørt. Administrationskasserne er ikke saa store. Og mer trodde ikke taleren der blev tale om. Taleren hadde mottat konkursforkyndelsen fra byfogden og konsuleret advokat Knudsen som saa anderledes paa tingen. Spørsmålet var om dette betød noget for samlingstanken i Bergen, at redde dette Folkets hus? En halvpart staar i Bergens arbeiderforbund. Men det hadde ikke været nogen sak at rædde sig dersom man ikke hadde kjørt for fort med punkt 8 paa kommuneprogrammet. Det var den politiske side ved saken. Om vi ikke i 1913 har 20,000 kr., er papirerne misligholdt, og taleren trodde man fik med kreditorerne at gjøre endnu en stund. I 1907 var ikke faren for „Arbeidet“ stor; forresten vilde ikke pressen lide skade ved en oprydning i forholdene. Hvis man har ansvar, faar man ikke la alle forretningshensyn fare. Trods indtægterne er fordoblet i 2 aar, vilde ikke taleren turde ta ansvaret paa sig at indfri 20,000 til 1913 uten de indtægter som en restaurant vilde indbringe.

Kommunerevisor *Sundal* takket for sekretariatets tilladelse til efter Bergensrepræsentanternes ønske at faa overvære denne saks behandling. I 1908 var taleren valgt til revisor og det var ingen let

sak at faa rede paa forholdene like fra 1903. Der skjulte sig mange pinlige forhold, som selv en dygtig mand i regnskapsvæsen hadde vanskelig for at opklare. Taleren var forundret over Heggems misvisende fremstilling. I 1907—08 var ingen ivrigere end Heggem for at Folkets hus maatte bevares for Bergens arbeiderforbund. Hans syn nu var ogsaa underlig, ti ved bakerkonkursen var Heggem den første til at tilby 2,500 kr. til kreditorerne. Derved undgik vi konkursen. Det var sikkert, at man blev løst fra 2. prioritets kreditorerne. Og efter konferanse med Sparebankens direktør følte han sig sikker for at denne ikke trak sine penge tilbake. Hvis vi betaler 2,000 kr. i avdrag pr. aar, vil sparebanken fortsætte at stille sig velvillig som før, da den nedsatte procenten fra 5 til $4\frac{3}{4}$. Og i 1913 ophører heller ikke garantien. Under vidners paahør hadde taleren talt med glasmester Andersen, der var villig til at avgi skriftlig bevis for at laane igjen og fortsætte garantien, selv om han skulde staa alene. Om dette stilles som betingelse for laanets indvilgelse kan vi faa denne erklæring. Første halvjaar 1910 kunde taleren oplyse at man hadde et overskud paa 619 kr. mer end budgetteret.

Friis fremsatte følgende tillægsforslag til sekretariatets indstilling:

„Sekretariatet bemyndiges til at opnævne en kontrolkomite — bestaaende av medlemmer av fagforeningerne i Bergen, som har at kontrollere husets ledelse og drift og til enhver tid holde sekretariatet underrettet om forholdene.“

Tjønneland var med paa andragendet for ikke at bremse paa agitationen for tilslutning til arbeiderbevægelsen. Grunden til vanskelighetene var ikke, at arbeiderne kjørte for fort. Det var for stivt, at Heggem paany vilde ha øl i Folkets hus, som netop var grunden til, at han blev kastet som formand. Hvis der som antydnet er foreninger, som ikke har nogen midler, betyr jo det blot, at byrden blir desto større for de andre. Der er 2000 kr. i min forening, og det vil være et uoprettelig nederlag for os at sætte dem overstyr. Vi har besluttet at oprette et Folkets hus' fond. Gaar Folkets hus i Bergen nu fra os, skaffer vi os ikke et nyt Folkets hus saa billig som her. Det nuværende har kostet 170,000 kr. Mister vi dette, blir der forstyrrelse baade i den faglige og politiske bevægelse. Der er stor magt i at ha et hus, et fælles møtested. Det viser sig ved, at de foreninger, som staaar tilsluttet Bergens arbeiderforbund, er de bedste.

Monsen tok ogsaa reservation som Friis, at han ikke stod i en forening, som var eier av Folkets hus. Men med hensyn til funderingerne over, hvorvidt der var fare ved at indvilge laanet, fremgaar alt herom av regnskaperne, som er trykt og det som er oplyst for iaar. Selv om banken vilde opsi sine penger, er der nok av dem, som mot 1ste prioritet vil sætte 70,000 kr. i huset: men taleren kunde være enig med Heggem i, at der var kjørt fort med at stænge det ute, som kunde hjulpet paa økonomien. Men man kunde ha fuld tillid til det samvittighetsfulde styre, som nu stod i spidsen for Folkets hus.

Holland: Heggem indtar et besynderlig standpunkt. Da han var formand, var jeg med i styret. Vi faar bøie os for, at vi blev i minoritet med vort forslag om ølet. Hvis ikke laanet indvilges, vil Bergens arbeiderforbund stagneres i lang tid fremover, naar vi nu for

anden gang skulde staa med tomme kasser og bli kastet ut. Vi har det nuværende styre og Sundal at takke for, at vi staa saapas i det, som vi gjør.

Julius Olsen: Det er en vanskelig stilling, naar man har kniven paa strupen. Den sterke klander mot Bergens administration var berettiget, men man er vel nu blit klok av skade. Selv Heggem har ikke turdet paastaa, at man ikke kan klare sig i fremtiden. Det vil ha stor betydning for Bergen, at andragendet blir indvilget. Taleren sluttet sig til Friis' tillægsforslag, men sekretariatet kunde jo ogsaa sikret sig samme indflydelse som de tidligere 2. prioritethavere.

Kalvaa maatte anbefale andragendet paa det varmeste. Bringes husspørsmålet paa det rene, vil forhaabentlig bevægelsen faa faste røtter: ti det er merkvaerdig, at vi i en by paa 70—80,000 indbyggere ikke har mer end 1129 medlemmer. Naar repræsentanten Heggem var imot laanet, fordi han var forbitret over, at der ikke var øl i huset, burde kongressen vise sin sympati med dette skridt.

Dirigenten paatalte Kalvaas insinuation mot Heggem.

Gundersen hadde hat anledning til at sætte sig ind i saken i Bergen. Fra før hadde taleren hat det indtryk, at Folkets hus var en forbandelse for bevægelsen, og stillet sig skeptisk. Han hadde fremholdt, at det vistnok var bedre at gaa fra det. Men nu hadde taleren den opfatning, at der var kommet mere sving paa det, og stillet sig tillidsfuld. Det er hæderlige og fornuftige folk, som har med det at gjøre. Sekretariatet hadde besluttet at sende Lian til Bergen, og han vil ogsaa kunne vidne om det samme. Taleren beklaget Heggems optræden, at han, som vét at der er et sikkert grundlag for husets økonomi og som kjender folkene, skal sætte kongresdeltagerne i tvil.

Havre vilde ikke „reservere“ sig mot, at han *nu* var med i huset, men vilde vistnok gjort det, om han hadde været med under det tidligere styre. Det var nu ingen daarlig forretning, men om man hadde seet andre utveie, var man selvfølgelig ikke *gaat* til landsorganisationen. Mister man Folkets hus, blir det et nederlag, som der skulde mange kongresser for at oprette.

Samuelsen: Heggem forundrer ikke mig, ti siden han kom ut av styret, har han kun drevet obstruksionspolitik. Han er med i en forening, som ikke har betalt Folkets hus kontingenten. Heggem har selv skaffet sig det mandat han paaberoper sig, ti i de foreninger, hvor han ikke var tilstede, besluttedes at stemme for, mens der, hvor han hadde været tilstede, vedtoges, at han ikke skulde stemme for andragendet. Heggem har før sagt, at han trodde der kunde gjøres utlæg ogsaa i forsikringskasserne.

Edv. Carlsen: Jeg tror, Heggems indlæg nu er magtesløst. Han har gjort arbeiderne i Bergen og sig selv en daarlig tjeneste.

Heggem fandt det naturligt, at han fik naalestik fra Bergens-kolleger, men man kunde jo være like gode venner for det. Dog vilde han si, at naar *Sundal* brukte uttrykket „ukorrekt“, burde det været motivert. *Kalvaa* er helt uvidende om forholdene. Det var den spredte interesse for vort byggeforetagende, taleren vilde paavise. Folkets hus bærer ikke sit navn med større ret end Svendeforeningen. Landsorganisationen

har næsten likesaa mange medlemmer paa det sidste sted. Huset hadde gaat stadig tilbake. Og vi hadde saa høi kontingent, at vi kunde ikke mer. Der var talt om, at han var „kastet“; men han hadde selv git besked om, at han ikke vilde fortsætte som kasserer, og ved formandsvalget blev han, trods ølbeslutningen gik ham imot, opfordret til at fortsætte som formand i Folkets hus.

Myhrstal beklaget, at debatten hadde faat en saa personlig karakter, ellers hadde bergenserne holdt sig temmelig rolig paa denne kongres. Der bør kun brukes saglige argumenter, og vi har fremlagt alt pro og kontra, og i det trykte forelæg hadde man en langt bedre rettesnor end i den paagaaende persondebat. Ogsaa at ølspørsmålet var kommet op, var beklagelig. Skal laanet bevilges, gjør man det uten hensyn til det.

Grindheim: Den stilling, vi før har været i, som Heggem minder om, maa netop tilsi at hjelpe nu; og faar vi ikke laanet, er fagforeningerne ødelagt for et langt tidsrum. Det vilde være sørgelig at gi alt op for 24,000 kr. Der var ført sterk klander mot det tidligere styre, men generalforsamlingen hadde sat et altfor stort maskineri igang. Desuten blev man paatvunget en mand, som man ikke vilde ha. Fler-tallet inden jern- og metalarbeiderne er ogsaa, naar mekanikerne undtas, for bibehold av Folkets hus. Men at mekanikerne, som har eget hus, ikke er interessert, er jo let forklarlig. Ølbevilgningen hører ikke hjemme her.

Systad: Heggems stilling var først mot laanet; 2den gang han hadde hat ordet uttalte han sig mildere, og naar nu han har talt 3die gang vil han kanskje anbefale det. Men der var ikke én mand i Bergen der vilde staa op som Heggem. Det var unødvendig at tilbakevise ham; Samuelsen's opplysning er nok, at Heggems forening ikke har betalt sine forpligtelser til Folkets hus. Talerens forening hadde skutt ind 2000 kr. selv om man ikke fik et øre igjen, to andre foreninger hadde ydet 5000 kr. og alle trodde paa solidariteten. Staar hele organisationen samlet, skal vi vinde mer end hvad de 24,000 kr. er værd. Husets økonomi er god. Hadde ikke Heggem optraadt, trodde taleren laanet hadde gaat enstemmig igjennem paa kongressen. Men man fik bedømme den stemning Heggem var i, ved at huske at man ikke hadde valgt hans linje at brygge og brygge i Folkets hus, saa det da gik overstyr.

Lindahl: Det kan synes av dokumenterne at laanet er nødvendig. Men naar her er uenighet fra bergensrepresentanternes egen side, maa man sette et spørsmåalstegn. At en bergenser vilde driste sig til at optræde som Heggem talte til hans ros. De andre taler efter tro og haab. Det er vanskelig at være opponent og let at slynge ut beskyldninger om personlige motiver. Erfaring har ofte vist, at oppositionen har ret. Den første betingelse maatte være at bergenserne var enig: men at bevilge 24,000 kr. hvor der er splid og uenighet mellem dem er urimelig. Taleren vilde raade til at stemme imot. Bergenserne bør reise hjem og bli enige, som skrevet staa.

Lian: Den situation som fagforeningernes hus i Bergen er kom-

met i bør tjene os til fremtidig advarsel og lærdom. Det fortæller os, at vore foretagender maa drives efter forretningsmæssige principper, og det er at haabe, at arbeiderne ved fremtidige foretagender vil gi mere agt herpaa end tidligere. Sekretariatet har hat anledning til i det senere at se adskillig av administration, som bærer et sørgelig vidnesbyrd om daarlig forretningsmæssig ledelse. Til Heggem vilde taleren si, at efter alt hvad der hadde forelagt for sekretariatet, saa var det en enstemmig opfatning i Bergen, at huset maatte reddes for fagorganisationens skyld. 22 foreninger tilsluttet landsorganisationen hadde git det sin tilslutning. Heggems standpunkt stod ikke i overensstemmelse med en skrivelse som taleren refererte. Skrivelsen var et svar til Bergens arbeiderforbund, som forespurte, om jern- og metalarbeiderforbundets stedlige styre vilde anbefale, at et laan optoges hos landsorganisationen for at redde huset. Som svar paa denne forespørsel var paategnet skrivelsen: „Den ønskede anbefaling gives. For jern- og metalarbeiderforbundets stedlige styre. Heggem.“ Hvorvidt Heggem hadde skiftet standpunkt senere, eller om skrivelsen kun var ekspederet av hr. Heggem uten at han var enig, kjendte taleren ikke til. Ialfald hadde han ikke i saa tilfælde tat noget forbehold. Til dem som uttalte tvil om, hvorvidt foreningerne heftet for husets forpligtelser, vilde taleren si, at det nok desværre var saa. Ialfald var juristerne enige om det. Absolut sikkerhet kunde man kun faa ved en dom. Men det var for risikabelt at prøve det. Overrettsakfører Stieglers erklæring er tydelig nok. Den findes indtat i sekretariatets redegjørelse. Og en anden advokat i Bergen har git Stiegler sin tilslutning. Der er nu et sikkert grundlag for et laan. Pengene var forfaldne den 11. juni, men paa talerens og hr. Sundals henvendelse til kreditorerne hadde man faat utsættelse til 5. juli. At huset er fordelagtig for fagforeningerne er utvilsomt, og der er nok av kjøpere til det, Frelsesarmeen vil f. eks. gjerne ha det.

I 1907 sa Heggem, at huset var slik, at det var hensigtsmæssig at beholde det; men det mener Heggem ikke er tilfældet nu! Men fra 1907 til 1910 har der været en stadig fremgang. Der er ryddet op i affærerne. Fagforeningerne vokser, og for hvert nyt medlem blir husets økonomi bedre. Der har været en sørgelig sommel, og det var ikke med let hjerte sekretariatet gik med paa indstillingen. Men hensynet til den moralske svækkelse for hele arbeiderbevægelsen, som vilde bli en følge av husets konkurs, hadde været avgjørende og burde ogsaa være avgjørende for denne kongres. Husets skattetakst er 125,000 kr., brandtaksten er 143,000 kr. Der skulde ikke være saa stor risiko at sætte ind 24,000 kr., naar kreditorerne slaar av 11,000 kr. Gjælden paa 35,000 kr. dækkes da med de 24,000 kr. Naar huset efter forutsætningerne om nogle aar faar gjælden ned i 80,000 kr. vil det være let at faa laane penge i en hvilken som helst institution.

Tønnesen: De siste opplysninger av formanden stiller oppositionen i et saadant lys, at taleren maatte gaa med paa indstillingen.

Tømmeraas var ikke forbauset over at Ormestad var imot. Efter regnskaperne fra Bergen vilde taleren være med paa laanet, skjønt det var meget betænkelig.

M. Andersen mindet om et møte i Bergen hvor Heggem hadde fremlagt stillingen: men nu paa kongressen vil han at ingen skal ta ansvaret paa sig.

Heggem mente allikevel der var et andet grundlag for den av *Lian* citerede skrivelse. Av 8 foreninger hadde taleren kun været tilstede i 3. Det skulde være glædelig om taleren hadde feil opfatning med hensyn til at der var grund for forsigtighet. Dette syntes han dog var erkjendt ved *Friis'* forslag om kontrollkomité.

Sundal skyldte bevis overfor sin karakteristik av Heggem. Han vilde da si, at alle kreditorernes forpligtelser ophører ikke 1913. De vilde ellers være letsindig av Bergen at betale villig indtil 1913, hvis papirene da skulde ansees misligholdt. Derfor mente jeg at vi alt nu skulde ta affære. Kreditorerne var først efter mange forhandlinger gaat med paa avskrivningen, efter at regnskaperne var fremlagt. Formanden hadde oplyst om pantesikkerheten, at man kan laane $\frac{2}{3}$. Hvis kongressen tror paa fagbevægelsen, haabet han at den vilde gi det tilkjende ved voteringen.

Ved *voteringen* blev sekretariatets indstilling vedtat mot 3 st.

Friis' tillæggsforslag vedtoges mot 4 stemmer.

Under samme punkt hadde kongressen besluttet at behandle følgende 3 andragender:

1. Fra Vennesla og Vigelands arbeiderforening samt Vennesla socialdemokratiske forening om laan av 5000 kroner til opførelse av Folkets hus.
2. Fra „Sørlandets Socialdemokrat“ om laan av 5000 kr. til driftsfond.
3. Fra Stavanger arbeiderparti om laan av 3000 kr. til „1ste Mai“.

Lindahl mente at disse andragender ifølge centralstyrets beslutning skulde været sendt dette til anbefaling.

Gustav Rontén foreslog:

„De tre indkomne andragender oversendes til det nye sekretariats avgjørelse.“

Rich. Hansen paapegte til *Lindahl* at sekretariatet hadde behandlet laan til andre blade uten centralstyrets paategning: dette var referert i beretningen og vedtat uten kritik paa kongressen.

Lian var imot oversendelse til sekretariatet.

Rontén syntes der var en mani for at oprette blade og det er nødvendig at sekretariatet sætter sig ind i saken.

O. K. Sundt var ikke enig i at avslaa behandlingen eller henvise den til sekretariatet. Han foreslog:

„Saken oversendes en komité til avgivelse av indstilling.“

Scheflo foreslog:

„Dirigenterne bemyndiges til at opnævne komitéens medlemmer.“

Pedersen fandt at andragenderne ikke kan indvilges for nærværende. De var kommet forsent til dagsorden.

Gudmundsen mindet *Pedersen* i den anledning om det maskinskrevne lovforslag som blev ulovlig kastet frem uten navn og dirigenten oplyste at kongressen hadde vedtat at det skulde behandles under punkt 16.

Sundts og *Scheflos* forslag vedtoges.

Man oplæste dagsordenens punkt 13:

Lovforandringer.

Johannesens forslag fra formiddagsmøtet om at nedsætte en lovkomité vedtoges.

Følgende blev valgt til komité: *Ole O. Lian, A. H. Johannesen, Albin Pettersen, Mittet, A. Pedersen, Sundt og Richard Hansen.*

Man besluttet imidlertid at gaa igang med lovbehandlingen straks idet hver paragraf behandles for sig og at den kun gaar til lovkomitéen forsaavidt det viser sig nødvendig.

§ 1. I henhold til beslutningen om Folkets hus-fond foreslog sekretariatet følgende redaktionsforandring som nyt punkt 6:

„I henhold til vedtagne statutter at støtte fagforeningernes bestræbelser for at sikre dem nødvendige forsamlingslokaler“. vedtoges.

§ 2. Sekretariatet foreslog lovens § 2, punkt 2 forandret saaledes:

„Foreninger, der kan tilhøre et bestaaende forbund, kan ikke optages. Heller ikke optages foreninger, der utræder av et forbund. Naar udviklingen tilsiger, at foreninger omfattende specielle fag eller arbejdsgræne overgaar fra et forbund til et andet eller danner et nyt forbund, kan dette ske, hvis landsorganisationens hovedstyre, efterat vedk. forbundsstyres udtalelse er indhentet, gir tilladelse hertil.“

Sekretariatets medlemmer d'hr. *G. Sethil* og *H. Pettersen* stemmer imot enhver forandring i § 2, punkt 2 og mente det burde bli uforandret indtil spørgsmaalet om industriforbund var utredet.

Sethil hævdede at punkt 2 som var opført i forbindelse med industriforbund maatte utsættes naar dette var utsat til næste kongres.

Leonard Larsen var uenig med *Sethil*. Netop av hensyn til sekretariatets utredning av industriforbund var det nyttig at aapne adgangen til dannelse av nye forbund. Taleren var enig i sekretariatets forslag.

Ousland forstod heller ikke at punkt 2 skulde utsættes, fordi princippet industriforbund var utsat. Forslaget tok kun sigte paa at ta bort bestemmelser som kan hindre en saadan utvikling. Der er forhold som taler for en lempning. Dermed var ikke industriforbund anbefalet.

Rich. Hansen forstod ikke forskjellen mellem de gamle love og sekretariatets forslag. Ogsaa efter de gamle love er der adgang til at avgjøre tvister om organisationernes grænser. Men nogen vanskelighet her vår ikke forekommet og erfaring har ikke vist at en lovforandring er nødvendig, trods der selvfølgelig er projektmakere inden alle organisationer. Taleren forstod debatten slik, at der ikke var sterk motstand mot industriforbund. Forslaget betyr imidlertid ikke dannelse av industriforbund, men av flere fagforbund. Endnu er ingen gruppe kommet og sagt at de vil organisere sig slik eller slik og bli negtet dette av forbundsstyret eller av sekretariatet.

Fløisbønn var enig i sekretariatets forslag, men foreslog at de to siste linjer i dette forslag: „hvis landsorganisationens hovedstyre“ osv. utgaar.

Alb. Pettersen: Forleden dag var der under debatten om industriforbund sterk begeistring for en forandring, og vedtar man sekretariatets forslag faar man se om der er slikt krav tilstede. Man skulde ikke eksperimentere med landsorganisationen. men ta brodden av agitationen mot organisationsformen.

Sv. Iversen anbefalte sekretariatets forslag til § 2, punkt 2, der gir en fyldigere bestemmelse og mer bevægelsesfrihet uten at man tok principielt standpunkt for industriforbund. Motsatte man sig dette forslag, vilde der bare bli mer halloii. De gamle love gjør det enten til en forbrydelse eller illoyalitet at bryte ut.

Engbretsen: Naar der blir fri utvikling vil spørsmålet faa en noiere drøftelse. Taleren mindet om Tranmæls billede om vandet og kanalene. Man skal sortere arbeiderne over det hele land og plante dem i den jord, hvor de vokser bedst. Den stand, taleren tilhørte, hadde delte meninger om organisationsformen. Men det vilde ikke skade nogen, om den besluttet at gaa over i et eget forbund. Lovbestemmelser som kan hindre dette maa bort, det faar bli de enkelte organisations sak at bestemme sig.

Sethil: Iversen kunde ikke forstaa forbindelsen mellem § 2 og industriforbund, men han kunde jo læse dagsordenen hvor de var sat op sammen. Videre sa han: sekretariatet sluttet sig ikke til industriforbund, derfor foreslog det § 2 p. 2 forandret. Taleren hadde hørt den begrundelse for forslaget at der var for faa forbund og dette var myntet paa arbeidsmandsforbundet, som man fandt burde oppløses. Vil man den „frie bevægelse“ bør §ens punkt 1, 2 og 3 sløifes, saa man kan gaa frem og tilbake. Dette maatte være den rigtige frihet. Taleren fastholdt utsættelse.

Rich. Hansen pekte paa Iversens uttalelse om adgangen for medlemmer at drøfte organisationsformen. Det var riktig, men en naturlig trang fra de organiserte i denne retning var der aldrig sat bom for, hvis man vilde danne eget forbund. Ingen protesterte da møbelsnekkerne gik ut av trærarbeiderforbundet. da de kom enige og fuldt færdige. Men man skulde være mot plattenslagerorganisationer og ikke anwise veien for dem. Taleren forstod fremdeles ikke forandringens hensigt, uten at man vilde gi sværmere for nye organisationsprosjekter en opmuntring.

Gundersen replicerte til Rich. Hansen. Naar der hittil ingen krav er kommet, kan det ikke være farlig at vedta forslaget. Taleren vilde ikke arbeidsmandsforbundet tillivs, naar han anbefalte sekretariatets indstilling.

Tørves: Naar et forbund har agitert og organisert forskjellige fag, skal landsorganisationen kunne si, at de kan danne eget forbund og bryte ut naarsomhelst: Vi mottar dem med aapne arme! En dag organiserer de sig, næste dag reises lønskrav, dagen derpaa gaar de ut av forbundet. Det er hvad det gamle forbund har igjen. Mente Engbretsen noget med, at det var rigtig at overveie spørsmålet, burde han stemme for Sethils forslag.

Rich. Hansen skulde ikke være saa ængstelig forat vedta forslaget hvis man ikke vilde misforstaa det utover landet, hvor der er enkelte

agitatorer igang. Under cellulosekonflikten forskrev foreningen i Vestfossen sig til arbeidsgiverne og fik arbeide i 1907. Siden hadde arbeiderne faa nedslag. Arbeidsmandsforbundet hadde sagt, at de skulde faa lov at komme igjen mot at betale 15 kr. i indskrivning, men det vilde de ikke. Og saa skulde disse kanskje optas i landsorganisationen?

Engbretsen: Organisationen er bygget paa enhet og likhet. Man skulde ikke skyve den ene sak efter den anden fra sig.

Andersen hadde erfaring for, at da møbelsnekkerne dannet eget forbund var det til nytte for os og ikke til skade for trærarbeiderforbundet. Taleren trodde ikke stort paa utredningen. I det av Rich. Hansen nævnte tilfælde vilde landsorganisationen ikke gaa med paa optagelse. Der er forhold tilstede som kan berettigge forandringer.

H. Pettersen var mindst av alt overbevist av Andersens foredrag. Det var ikke til gagn for organisationen at møbelsnekkerne gik ut, men dette eksperiment kan ialfald ikke bevise nødvendigheten av en forandring i lovene. Der er allerede nu intet iveien for at hovedstyret kan godkjende et nyt forbund; men vi skal ikke lage lovene slik, at enhver kan løpe ut og ind: da vil det ikke være godt for hovedstyret.

Sekretariatets forslag til § 2, 2 vedtoges mot nogen faa stemmer. Fløisbonns forslag forkastedes.

Til § 2 punkt 4 foreslog sekretariatet følgende tilføielse til sidste led:

„Sjømands- og landarbeiderorganisationer har dog adgang til at tilslutte sig landsorganisationen som halvtbetalende for alle sine medlemmer.“

E. Rudlang foreslog følgende tillæg:

„Offentlige tjenestemænd og betjente og de med disse likestilte funktionærer fritas for ekstrakontingent.“

H. C. Smith, G. Gulbrandsen, J. Falbak, Johs. Bergesen, A. Kalvaa og *J. B. Olsen* foreslog følgende tillæg til § 2 punkt 4 1ste passus:

„Og kan underordnede sjømænd optas som heltbetalende med heltbetalendes rettigheter, men fritat for ekstrakontingent.“

*

Dirigenterne opnævnte følgende til *laanekomite*: *Lian, Aarøe, Kr. Tørres, Aalberg* og *Elof Carlson*.

Til *valgkomité* valgtes: *Alfr. Myhrstad, Anna Pleym, Melgaard, Trammæl, E. Evensen, Ths. Friis, Karum* og *Wæraas*.

Smith foreslog 1 times pause og aftenmøte, hvilket vedtoges.

Den svenske gjest *Söderberg* tok avsked med kongressen. Han uttalte en hjertelig tak før samværet. Alle saker paa dagsordenen, baade de hittil behandlede og de gjenstaaende, vilde ha betydning ikke bare for Norge, men ogsaa for nabolandene, og det var derfor nyttig at vite, hvilke veie og beslutninger man fattet. Taleren hadde det indtrykk av beslutningerne, at fagbevægelsen i Sverige og Norge gik jevnside. Og der var ogsaa sterke og nære forbindelser mellem nordmænd og svensker. Den norske landsorganisation staar nu paa høiden, i toppen av utviklingen; men med den virksomhetslyst, som var tilstede, var man endnu ikke naadd saa langt, at man ikke hadde en stor tid for sig. Vi maa alltid ha motstanden for os og gjøre det indre samarbeide godt. Med særlig interesse hadde taleren set kongressen ta standpunkt til den mængde lovforslag, som var oppe i Norge,

og det viste, at nordmændene ogsaa hadde politisk indflydelse, og da maatte man ogsaa arbeide for at gi lovene mest mulig præget av, at fagorganisationens tarv blev imøtekommet.

Dirigenten takket *Söderberg* for, at han hadde været tilstede, og beklaget, at ogsaa han maatte reise før kongressen var slut. Han haapet, at vor gjest hadde faat de bedste indtryk av forhandlingerne og bad ham ta med kongressens bedste hilsen til vore kamerater i Sverige.

Fra Norsk centralforening for boktrykkere referertes indbydelse av kongresdeltagerne til fest i anledning forbundets 25 aars jubilæum. Møtet hævdes kl. 5.

Lørdag 2. juli. Aftenmøte.

Dirigent: Ormestad.

Behandlingen av lovene fortsattes kl. 6 med § 2, p. 4.

Smith: Spørsmålet om sjømændenes organisation er en alvorlig sak. At Ruud sendtes ut var vel nærmest en misforstaaelse, men Bergersen hadde gjort et dygtig arbeide. Flere tusen sjømænds øine er vendt mot denne kongres. Spørsmålet for dem er, om de skal faa organisere sig i tilslutning til landsorganisationen eller gaa for sig selv. De vil gjerne staa som heltbetalende, men maa være fri ekstrakontingent. Med en løn paa 45 og 50 kr. maaneden blir det ikke rart med ekstrakontingenten, som ogsaa blir særlig vanskelig at inndrive blandt dem. Taleren anbefalte det i forrige møte av ham og flere repræsentanter fremsatte forslag. For 15—20 aar siden, da de nuværende forbund stiftedes, gik ikke utviklingen saa hurtig som nu. Da jern- og metalarbeiderforbundet besluttet ordinær kontingent, hadde det 1000 medlemmer og mistet 600. Arbeidsmandsforbundet begynte ogsaa uten kontingent. Naar man ikke tar et større skritt end til næste kongres, maa vi kunne gi sjømændene en hjælpende haand og fritta dem for ekstrakontingent. I disse dage staar alt færdig til dannelse av et forbund. Her er 900 medlemmer i Kristiania og 2 foreninger i Trondhjem, som venter paa avgjørelsen, om de skal ind i landsorganisationen og det internationale forbund. I Bergen er der 400 medlemmer. Sjømændene har nu kræfter selv til at stille i spidsen for et forbund og agitere inden sin store stand, der tæller 24—25,000 mand, som vil slutte sig til os.

Falbak hadde blandt kongressens medlemmer kanskje det bedste kjendskap til sjømandsorganisationen. Taleren hadde været med og stiftet matrosforening baade i Bergen og Trondhjem. Baade de som er tilsluttet landsorganisationen og de i sjømandsforbundet er opmerksom paa kongressen. Man vilde indvende, at man skulde bære utgifterne og dele byrderne sammen, men de første 3 aar vil sjømandsstanden ikke lægge beslag paa store midler. Det vil væsentlig bli organisationsarbeide. Og at de 24,000 sjømænd blir organisert har ikke liten betydning for industriarbeiderne. At det forrige forbund ramlet skyldtes en uheldig ledelse. Der maa mest drives underhaandsagitation, da det er vanskelig at faa dem sammen til store møter. Det viste sig, da Bergersen reiste.

Gulbrandsen; Det er en bekjendt sak at vi indtar en fremragende stilling som sjønation. Skibsfart er vor viktigste næringsvei. Og $\frac{2}{3}$ av vore sjømænd er organisationsmulige. Ingen arbeider lider som sjømændene. De har ingen lov til sin beskyttelse. Foruten lønsspørsmålet lever de under saa daarlige arbeidsvilkkaar, at det er de viktigste at faa rettet herpaa. Sjømændene har paa eget initiativ vendt sig mot landarbeiderne og disse har rakt dem haanden. Man bør fortsætte hermed. Skibsrederne har ogsaa et øie med denne saks behandling her. Hvilken betydning har ikke sjømændenes organisation for transportarbeiderne? De har nøklen til landets eksport og import. Taleren anbefalte det av sjømandsrepræsentanterne fremsatte forslag.

Bergersen: Det er vanskelig at faa sjømændene organisert og derfor hadde taleren været med og stillet forslaget. For de utenriksfarende sjømænd er det særlig vanskelig, at gjøre dem halvtbetalende rammer ikke: men ekstrakontingenten er værst. Vi gik ogsaa i sin tid ind i landsorganisationen under billigere betingelser end nu. Sjømændene maa forsøke at forandre de rigorøse bestemmelser i sjømandsloven uten saa meget at streike.

Dirigenten: Av 6 forslagstillere har nu 4 hat ordet og motivert det samme forslag i omtrent samme ordelag, mens ingen har talt imot. Det er en daarlig utnyttelse av tiden.

Smith betegnet det som en avvikelse, ikke et brud paa de bestaaende regler, som man foreslog, og gjentok, at for sjømændene blev der ikke tale om nogen lønsbevægelse de første 3 aar.

P. Andersen fandt det unødvendig at si stort, da der nu var blaaet saa meget for sjøfolkene. „Kvindfolk og sjøfolk er det vondt at faa greie paa“, sa ordsproget, og nu trodde man de vilde være halvtbetalende. Men sjømændene er nationale og ærekjære. De ønsker ikke dette. Men frita dem for ekstrakontingent burde man gjøre av rent praktiske grunde.

Kalvaa var for forslaget uten at binde sig med hensyn til konsekvenserne.

Falbak anbefalte forslaget paany.

Sv. Iversen foreslog:

„Kongressen beslutter, at et eventuelt sjømandsforbund fritas for ekstrakontingent i kommende kongresperiode.“

Sæther anbefalte sjømændenes fritagelse, men advarte mot at utstrække den til flere.

Forslaget til § 2, punkt 4, 1. passus om sjømændene, blev tat tilbake av forslagsstillerne til fordel for Iversens forslag.

Rudlang: Sjømændene synes der at være enighet om, men bestillingsmændene har ingen berørt; de har jo ogsaa faa talsmænd paa kongressen. Det viser, hvilken brakmark der er. Offentlige funktionærer vil næsten aldrig føre konflikter, og de finder det derfor uberettiget gjentagende at avkræves ekstrakontingent. Av beretningerne kan man vise de og de arbeidere, at saa og saa meget har de faat tilbake, men dette er vanskelig overfor de offentlige funktionærer. Det tap, fritagelsen betød, fik man ind igjen i øket tilslutning.

Ousland hadde ikke noget imot midlertidige dispensationer, men skulde ellers ha lyst at si noget om ekstrakontingenten. Den sier ikke mer end at den ordinære kontingent er for liten. Taleren trodde ikke der behøvtes sies noget om forslaget om offentlige funktionærer: at fiske medlemmer med, at de ikke skal betale, er daarlig taktik, og si til dem, der ikke hadde utsigt til kamp i 3 aar, at de ikke skal betale til streiker, er ogsaa umulig. Midlertidige dispensationer maa bero paa, at man er i en særskilt stilling, som ved eftergivelse av gjæld, i en vanskelig situation o. lign. Men der maa ikke vedtages noget, som gir det en fremtidig almindelig form.

Lian: Fra de sakkjendige paa sjømændenes omraade var faldt saa sterke uttalelser om, at ekstrakontingenten er den største hindring for organisationen, at det vistnok intet andet var at gjøre, end at gaa med paa at ophæve ekstrakontingenten. Forøvrig skal jo agitationen blandt sjømændene behandles under punkt 15. Til Rudlang vilde taleren si, at han ikke trodde han talte efter sin egen overbevisning, men at han var paalagt at fremkomme med sit forslag. Det vilde være meningsløst at fritta de offentlige funktionærer for ekstrakontingent. Talen om at de offentlige funktionærer betalte streikekontingent uten selv at streike, mindet taleren om en mand, som var saa ærgerlig fordi han aldrig hadde faat anledning til at nyde understøttelse av sykekassen. endda han hadde betalt kontingent i mange aar. Han var nemlig aldrig syk. Naar de offentlige funktionærer kan opnaa levelige vilkaar uten at streike, saa hadde de den samme fordel, som hint sykekassemedlem. Det er mange opofrelser i en streik. Og de offentlige funktionærer vil altid ha fordel av en sterk arbeiderbevægelse.

Briskerud fandt det meningsløst at fritta visse klasser, hvem det saa var, for ekstrakontingent. Denne er like iveien for alle og konsekvenserne er farlige.

Rudlang forandret sit forslag saaledes:

„Offentlige underordnede tjenestemænd og betjente og de med disse likestillede funktionærer fritas for ekstrakontingent til næste kongres“.

Iversen: Briskerud nævner konsekvenserne. De var ikke taleren blind for. Derfor hadde han formet forslaget slik uten at fastslaa princippet i lovene.

Kalvaa: Konsekvenserne er bare skræmsler: kongressen er suveræn til enhver tid. Til Rudlang vilde taleren si, at ingen streik var utidig, men de offentlige funktionærer er ikke modne endnu. Og er man saa sikker paa, at offentlige funktionærer ikke behøver at streike? Den tid er kanskje ikke saa fjern, at ogsaa de maa bære ammunition mot kapitalistsamfundet.

Engelbretsen: Rudlangs forslag vedrørte forsaa vidt taleren, og hvis han hadde været uorganisert, vilde han været tilfreds med det; men som organisert arbeider hadde han en anden forstaaelse. La os drive ihærdig agitation blandt funktionærene, men ikke føre dem paa den limpinde, at de skal fritages for kontingenter. Taleren vilde anmode Rudlang om at ta forslaget tilbake.

A. H. Johannesen fandt, at Rudlangs forslag var det stiveste stykke han hadde set. Funktionærene generer sig ikke for at sende

deputationer baade til høire, venstre og socialister. Og her paa kongressen kommer man med dette. Det er unødigt at be forsamlingen forkaste det. Det er det uhyggeligste jeg har hørt.

Alfr. Hag: Inden vort forbund har kvinderne vanskelig for at betale kontingenterne.

Gudmundsen: Hvis noget skal forsøkes at gjøres blandt sjømændene, bør de fritages for ekstrakontingent. De færdes ute, og de som sitter hjemme maa betale kontingenten, men de vil vanskelig kunne bedømme dette ret. Det var talerens opfatning, at noget maatte gjøres. For 30 aar siden hadde sjømændene den samme løn som idag. Kravet fra de offentlige funktionærer var uberettiget; de har fulgt med og faat sine kaar forbedret.

Monsen vilde være med og lette adgangen for sjømændenes organisation; men er Rudlang's forslag alvorlig ment? De vét at fremholde sine krav overfor alle partier, og samme attest kan vi gi dem nu. Fordi de har forstaat at fiske i rørte vande, har offentlige funktionærer hittil undgaat streik.

Frk. Thorsen fandt, at Rudlang's optræden var modig. Motiveringen om, at det var vanskelig at faa tilslutning kunde kvinderne bruke med rette, men aldrig hadde der allikevel været en saadan tanke oppe blandt os. Det maa da være hyggeligere for de offentlige funktionærer at være fri streik selv og yde en skjærv til de andre, som maa streike.

Steinhøuser vilde ikke være med paa fritagelse for ekstrakontingent hverken for sjømændene eller andre.

Rontén hadde tænkt at bringe spørsmålet om kvindernes fritagelse paa bane. Men til de offentlige funktionærer vilde han si, at ingen har høstet de fordele av arbeiderbevægelsen og vore mænd i kommunestyrene som dem. Selv høire har de faat med paa sine lønskrav for at dæmme op mot socialismen. Taleren vilde nævne et tilfælde, hvor ekstrakontingenten faldt tungt. Søker hustruen arbeide ved vask og staar i Vask- og rengjøringskvindernes forening, betaler baade hun og hendes organiserte mand.

Rudlang hadde ikke talt av personlig trang, men det var paalagt ham. Man vilde ikke bare lette os økonomisk, men man mente, at organisationen tjente paa det gjennom større tilslutning. Det skulde kun gjælde til næste kongres. Der var talt om henvendelser til høire og venstre; det viser, at de vét ikke, hvor de skal hen. Taleren tok forslaget tilbake; han hadde ialfald opnaadd, at de offentlige funktionærer var nævnt paa kongressen.

Votering:

Sekretariatets ændrede forslag om dispensation for landarbeiderne vedtoges enstemmig.

Sv. Iversens forslag vedtoges mot 4 st., idet beslutningen ikke indtages i lovform, men kun i protokollen.

§ 3. Sekretariatet foreslog:

„I ordinær kontingent indbetaler de tilsluttede organisationer til landsorganisationen 37 øre pr. medlem pr. maaned for sine helt- og 18 øre for sine halvtbetalende medlemmer. Av de halvtbetalendes kontingent avsættes 2 øre til et Folkets hus'-fond“.

Forslaget vedtoges enstemmig uten debat.

§ 4. *Friis* optok følgende av Bergens avdeling gjennom Norsk centralforening for boktrykkere stillede forslag:

„Kongressen, der ordinært avholdes hvert tredje aar, er den høieste myndighet i landsorganisationens anliggender. *Den bestemmer selv stedet for næste ordinære kongres' sammentræde.* Kun den kan gi — o. s. v. som loven nu. *Punkt 12. Utgaar*“.

Fløisbonn optok følgende forslag til § 4, punkt 2:

„§ 4, punkt 2 litr. a skal lyde: Alle avdelinger, som har 50 medlemmer, har ret til at sende 1 repræsentant. Avdelinger med mindre medlemsantal kan vælge 1 i fællesskap“.

Bryns fyrstikarbeiderforening.

Høveliarbeidernes fagforening Kr.a.

Grønvolds kvindelige fyrstikarbeiderforening.

Han motiverte forslaget i et længere indlæg. Avdelingerne har nu saa at si ingen medbestemmelsesret og dog er det dem som er organisationen. Der kan indvendes at det blir et mer tungvint maskineri, men naar sekretariatet taler om 700 repræsentanter er det en stor overdrivelse. Forslaget var drøftet i arbeidsmandsforbundets stedlige styre i Kr.a. Man trodde at denne kongres skulde arbeidet saa meget lettere, men det har ikke vist sig. I Sverige og Danmark arbeider kongresser med 400 og 500 deltagere hurtigere end vor. Det beror paa en anden forretningsorden selvfølgelig, men den maa ogsaa vi indføre. Det blev mer demokratisk med direkte valg. Vi arbeider for frihet, men gir selv love der binder os paa hænder og føtter. Det var god agitation i avdelingerne at gjøre disse mer direkte interesserte.

Gundersen synes ikke der kunde være tale om forandring nu paa den første kongres det nye prøves. Taleren vilde henstille til kongressen at spare tid med denne sak. I Sverige er repræsentationsretten netop indskrænket, og man fik huske at ogsaa landsmøter vælger repræsentanter til kongressen. Denne koster 4.20 pr. minut.

Smith fandt heller ingen grund til forandring. Det skulde være mer “demokratisk“, men da stiller man demokrati paa hodet. Taleren oppfattet det som mer demokratisk at antallet av medlemmer og ikke av avdelinger avgjør repræsentationen.

Dysterud syntes ikke det var uheldig, at et forbund som hadde mange spredte avdelinger fik flere repræsentanter end et der var koncentreret. Ialfald blev der en bedre *landsrepræsentation*.

Fløisbonn vilde svare *Gundersen*, at det ikke var avdelingsrepræsentanterne som hadde opholdt tiden. 8 forbundsledere hadde hat ordet 115 gange, mens alle avdelingsrepræsentanter paa sidste kongres hadde talt 114 gange.

Sekretariatet indstillet paa, at lovens § 4, 2 a bibeholdes uforandret og at tallet 5 i § 4, 2 b, forandres til 10.

Sethil forbeholdt sig at stemme for arbeidsmandsforbundets forslag.

Rich. Hansen hadde ikke faat fat i *Smiths* demokratisme. Taleren var enig i, at ikke avdelingerne, men forbundene hadde repræsentationsretten. Efter bænkeforslag av *Ousland* fik vort forbund kun 5 repræsentanter. Arbeidsmandsforbundet hadde 49 repræsentanter. Med henimot halvparten av medlemmerne hadde det blot $\frac{1}{3}$ av repræsentationen paa kongressen. Man kunde ialfald faa et mindre skrikende misforhold selv om smaaforbundene allikevel beholdt flertallet. Saken

bør behandles av lovkomiteen. Taleren optok følgende forslag fra Norsk arbeidsmandsforbunds hovedstyre:

„§ 4 punkt 2 litr. a skal lyde: Forbund har ret til at vælge 1 repræsentant for hvert paabegyndt 300 tal medlemmer. Litr. b. skal lyde: Hvert forbundsstyre har ret til at vælge 1 repræsentant for hvert paabegyndt 1000 tal for de første 2000 medlemmer, og for det overskytende antal 1 for hvert fyldt 2000 tal medlemmer“.

Dirigenten: En saa grei sak som denne behøver ikke gaa til lovkomiteen. Alt som kan, bør undavgjøres i plenum.

Anton Olsen fandt at dette forslag griper ind i hovedstyret og derfor bør behandles i forbindelse med de andre indsendte forslag til § 4.

Smith advarte mot enhver forhøielse fra 5 til 10.

Rich. Hansens: Man fandt det meningsløst at forhøie repræsentationen, men det skulde gjøres for alle forbund, men ikke for arbeidsmandsforbundet.

Votering:

Fløisbonns forslag forkastedes; likeledes *Rich. Hansens* med 65 mot 49 st. Sekretariatets forslag vedtoges med 62 mot 49 st.

§ 4, 3. Følgende maskinskrevne forslag til denne paragraf var omdelt og optoges av *A. H. Johannesen*:

„§ 4, p. 3. De av forbundsstyrelserne og de enkeltvis tilsluttede foreningers bestyrelser (p. 2. b. og d.) valgte repræsentanter fungerer som hovedstyre i tiden til næste kongres.

P. 4. Sekretariatets og hovedstyrets medlemmer skal være tilstede paa kongressen, dog uten stemme i de saker som angaar virksomheten siden forrige kongres. (Beretning og regnskap).

Sv. Iversen: Der er ikke nogen hjemmel til at behandle disse forslag. Jfr. lovenes § 4, 6. Forretningsordenens eventuelt var myntet paa saker som kongressen besluttet at ta op.

Anton Olsen var klar over motstanden fra sekretariatet, men forundret sig over at *Iversen* var talsmanden. Man knebler repræsentanternes personlige frihet.

A. Pedersen hørte ikke til dem som henger ved sekretariatet i tykt og tyndt, men skulde nu være enig i at der var ikke anden lovlig adgang til at behandle forslagene paa end gjennom forretningsordenen. Men da bør man ikke ta op store betydningsfulde saker utenfor dagsordenen. *Iversen* burde være saa logisk. Taleren var i tvil om hvad kongressen skulde gjøre. Men hovedstyret fylder ikke nu sit maal.

Dirigenten: Dette er realitetsdebat.

Osland: Der blev sagt, at kongressen er souveræn, men saa souveræn er den ikke at den kan slaa lovene ned. Intet taler for disse forslags behandling eller nogen forandring her.

Iversen skulde ikke svare *Anton Olsen* videre, naar han ikke kunde skille mellom denne rent formelle side og sakens realitet. Av *Pedersen* hadde ikke taleren ventet at han vilde benytte straamænd.

Dirigenten: (avbryter) Jeg har gjort en bommert ved at gi *Sv. Iversen* ordet 2 gange til forretningsordenen.

Lindahl: Det er underlig at man er saa ræd for at dette skal behandles. Det er ogsaa mistænkelig at dirigenten gjør en bommert bare til den ene side. . . .

Dirigenten: Jeg finder mig i megen mistænkeliggjørelse, men jeg gør ikke bommerter med beregning.

Med 75 mot 42 st. besluttedes at det av Johannesen optagne forslag og de øvrige forslag som var skrevet paa samme blaa papir ikke tages under behandling paa indeværende kongres.

Til § 4, punkt 10 foreslog sekretariatet, at „viceformand“ ombyttes med „sekretær“.

Evensen foreslog, at det skulde staa som det stod og oversendes lovkomiteen til redaktion.

Tjønneland foreslog:

„Sekretær og kassererposten vælges ikke av kongressen, men av sekretariatet. Lovforandringer som maatte foretages, hvis dette forslag vedtages henvises til lovkomiteen.“

Lian: Tjønnelands forslag maa bero paa en misforstaaelse, naar det heter at kongressen ikke skal vælge kasserer. Formanden har jo hittil fungeret som saadan. Den eneste forandring er at sekretæren blir kasserer istedetfor formanden.

Sekretariatets forslag vedtoges, hvorved votering over Evensens og Tjønnelands forslag bortfaldt.

Sekretariatet.

Et medlem av sekretariatet, hr. Myhre, foreslog, at der ikke kan vælges mere end 1 sekretariatmedlem fra hvert forbund.

A. Pedersen: Der tales bestandig ved disse leiligheter om, at centralorganisationen ikke bestaar av særforbund. Der spilles paa hyrdefløite. Men logikken av ræsonnementet har man ikke. Vi er ikke andet end mennesker. Det er egeninteressen som er avgjørende, men man vil ikke vedkjende sig den. Hvis der er noget i dette at der ikke er særinteresser, saa vis det i handling. Taleren kunde være enig i at der i landsorganisationens love ikke burde staa noget om dette eller hint forbund. Men vi er nødt til at reducere den skadelige indflydelse av særinteresserne til det mindst mulige. Taleren anbefalte Myhres forslag.

Nygaard hadde stemt med Myhre. Her viser sekretariatets flertal at det vil ha et mindretalsstyre. Det er paakrævet at hvert forbund blir mest mulig repræsenteret og de andre faar ta suppleantpladsene. „Ikke mere end 2“ var et skridt fremover; nu bør skridtet tas helt ut med bare 1. Efter de nuværende love kan vi faa 3 og 4 fra et forbund, først 2 lovlig valgte, saa 1 suppleant og endelig 1 fra arbeiderpartiets centralstyre.

Gundersen anbefalte det av Pedersen optagne forslag. Hvert forbund burde egentlig ha sin repræsentant som indkaldtes som i kommunestyrene partierne imellem.

Juell: Her tales om flertals- og faatalsstyre. Men 1 fra hvert forbund blir mindretalsstyre. De to største forbund har ikke nu mer end 4 av 11 repræsentanter. Vi fik i tilfælde stryke enbver bestemmelse om hvorfra repræsentanterne skulde være. Hvis arbeidsmands-

forbundet blot faar 1 mand, vil det praktisk talt si, at det i lang tid av aaret ingen faar. Taleren maalte advare mot Myhres forslag.

Rich. Hansen: Det er et underlig flertalsstyre man taler om. Pedersen beskylder os for egeninteresse, men den ligger tydeligere bak Myhres forslag. De forbund, som ikke har været repræsenteret, har intet at beklage sig over. De er indkaldt hver gang en sak for dem har forelagt. Arbeidsmandsforbundet og jern- og metalarbejderforbundet skulde altsaa faa 2 repræsentanter med sine 29,000 medlemmer, og landsorganisationens andre 14,000 medlemmer skulde ha 8 repræsentanter. Det kunde kanske være godt, om man vilde sammensværge sig her og løpe linen ut. Arbeidsmandsforbundet blev da nødt at ta stilling til det. Hvis vi ikke faar 2 repræsentanter, behøver vi ingen. I den forløpne periode var der faa møter, hvor baade Sethil og taleren hadde været tilstede. Gundersen som 1ste suppleant derimot var stadig med. Der maa være en grænse for, hvor langt man vil gaa. Paa forrige kongres hadde man indskrænket repræsentationsretten for arbeidsmandsforbundet. Var det hensigten hermed paa forrige kongres, at man ogsaa her vilde gjøre en indskrænkning? Da hadde vi faat nok av samværet med haandverkerne, og smaaforbundene hadde faat bugten og begge enderne, mens industriarbeiderne hadde intet at si. Der er saa mange grupper inden vort forbund, at vi trænger 2 mand. Taleren forutsatte, at Ormestad blev gjenvælt. Men hvem vil fortænke jern- og metalarbejderforbundet i, at det ogsaa vil ha sin nye formand Jørgen Borgen ind i sekretariatet? De smaa er ikke forurettet av de store.

Nygaard: Rich. Hansen mener forslaget er uforsvarlig. Naar arbeidsmandsforbundet faktisk kun har 1 mand, da Rich. Hansen er borte fra de fleste møter, sitter Sethil alene allikevel.

Kalvaa: Der sies, at alle arbeidere har fælles interesser. Naar vi begynder at vælge, viser der sig enkelte særinteresser. De gjør sig særlig gjældende fra smaaforbundene. Paa vort sidste landsmøde vedtoges en resolution, og man skulde ha landsmøde igjen næste aar. Taleren vilde peke paa det. Forholdstalsvalg, hver efter sin styrke, var kanske det retteste.

A. Pedersen maatte beklage de alvorlige trusler fra Rich. Hansen og Kalvaa. Er det demokratisk at true sig frem slik? Jeg har ikke talt om flertals- og faaltalsstyre. Den ideale organisationsform for landsorganisationen var ikke forbund, men bare foreninger. Men under den nuværende organisationsform fik man ta hensyn til forbundene. Det er netop egeninteressen, som Rich. Hansen taler for, som han benægter. Der tales alt nu om, at der skal vælges 2 personer fra et forbund uten hensyn til de andre forbund, som da ikke blir repræsenteret.

Ousland: Om man ikke var enig i Myhres forslag, er det yderst uheldig, at der sies fra et forbund, at næste aar skal vi ta stilling til det, som behandles nu. Det ideelle var selvfølgelig, at der overhodet ikke taltes om fra hvilket forbund sekretariatets medlemmer kommer. Bestemmelsen er en begrænsning, og taleren kunde ikke gaa med paa yderligere begrænsning end til 2. Vi skal ikke tvinges til at vælge

en repræsentant fra et forbund, hvis det ikke har manden. Vi tar de dygtigste.

Sæther paatalte ogsaa de truende uttalelser fra Rich. Hansen og Kalvaa. Det er fællesinteressene, som skal varetas i sekretariatet. Hvad er aarsaken til begrænsningen? Man saa de store forbund benytte sin magt. Endnu vilde der bli forbund, som ikke blev repræsentert. Det er ikke lettere for arbeidsmandsforbundets mænd at dømme i smaaforbunds saker end omvendt.

Der sattes strek med de indtegnede talere og taletiden begrænsedes til 2 minutter.

Dysterud: Allerede paa sidste kongres hadde man blit opmerksom paa, at de andre fagforbund betragtet arbeidsmandsforbundet som en værre fiende end arbeidsgiverne. Han vidste, at han da fik arbeide for utmeldelse.

Lian syntes, at denne debat ikke behøvet at føres saa hidsig. Spørsmålet hadde gjentagende været oppe. Taleren var principielt imot enhver begrænsning, men da dette standpunkt hadde liten utsigt til at faa tilslutning, vilde han holde paa den vi nu hadde som det næstbedste. Til belysning av, hvor nødvendig det var, at arbeidsmandsforbundet til enhver tid hadde folk i sekretariatet, vilde taleren nævne, at i 1908 behandlet sekretariatet 68 overenskomster vedrørende arbeidsmandsforbundet, mens kun 105 for alle de andre forbund tilsammen, og i 1909 var tallene henholdsvis 63 mot kun 56. 1 mand blir ofte ingen mand for arbeidsmandsforbundet, idet formanden, som jo bør være medlem av sekretariatet, var meget ute og reiste. Gundersen og Myhre hadde derfor som 1. og 2. suppleanter deltatt i nogle og tredive møter i 1909 og næsten alle møter iaar. Det er uheldig at forandre lovene paa dette punkt, som bør forbli som det er.

Gundersen: Det gaar ikke an at blande mig ind i dette. Det gjælder ikke mine, men andres interesser. Rich. Hansen spiller paa det gamle trækspil om haandverkere og industriarbeidere, men det imponerer ikke mig. Det gjør heller ikke Kalvaa og Dysterud.

Jonas Nygaard: Det er farlig at ta ordet efter at debatten er saa tilspidset, og taleren maatte beklage, at man kom op i den samme strid nu som paa sidste kongres. Taleren maatte støtte Myhres forslag. Det var ikke saa meget om at gjøre at være sterkt repræsentert, som overhodet at være repræsentert. Det var bra nok, at man før hadde praktisert regelen om indkaldelse, men heller ikke de smaa vil øve uretfærdighet, hvis de faar sæte i sekretariatet. Dette kræver de blot for at staa i mere direkte rapport med sekretariatet.

H. Pettersen trodde ikke der var flertal for en forandring, men maatte protestere mot Kalvaa, der sa, at om arbeidsmandsforbundet ikke fik det som det vil, gaar det sin vei.

Tobiassen: Sekretariatet er bedst tjent med, at flest mulige forbund er repræsentert. Derved blir det mest alsidig, og derfor var taleren for Myhres forslag.

Rich. Hansen: Ingen truer med at gaa. Pedersen skulde dog være den sidste til at bebreide nogen, at man brukte trusler, om nogen var kommet med dem, han som hadde truet et helt sekretariat og gik.

Der er misnøie nok med det slik det er, om man ikke vil gjøre det værre. Taleren trodde, at den sunde fornuft var saa fremherskende, at forslaget ikke blev vedtat.

Alb. Pettersen: Det man slaas om idag, kjæmpet man ogsaa om for 3 aar siden, og det skadet arbeidsmandsforbundet ikke mindst. Man skulde se over smaalighetene. Men der var saadet noget ut, som der var agitert videre paa. De, som spilte paa de samme strenger paa forrige kongres, skulde følt mere ansvar.

Lauritz Olsen hadde været Kalvaa taknemlig mange ganger for hans frie syn, men skjønnte ikke, hvor han nu var henne. Der maa da være mere retfærdighet i, at flere forbund faar 1 mand end at et faar 2.

Viggen hadde hørt paa debatten og ventet paa, at man vilde paa- vist, at den nuværende ordning hadde været skadelig. Talen om flertalsstyre var et søkt argument for indskrænkningen. Taleren maatte anbefale et nøiere studium av flertalsstyre. Til Gundersen vilde taleren si, at det var daarligere at spille paa lirekasse end paa trækspil.

Juell var ingen ynder av kabinetsspørsmål, men Pedersen er som det blev sagt, den sidste, der har ret til at beklage sig derover. Der er kanskje repræsentanter fra andre forbund, som har trusler i lommen. Tobiassen talte om alsidighet, da vilde han anbefale, at man valgte 5 fra arbeidsmandsforbundet, for man vil vel ikke paastaa, at det er *ensidig* sammensat?

Rudlang: Kalvaa skulde være frisindet, men er det ialfald ikke i dette spørsmål.

Christoffersen vilde stemme for og anbefale Myhres forslag.

Votering. Myhres av Pedersen optagne forslag om indskrænkning fra 2 til 1 forkastedes mot 41 st.

Til § 4, punkt 11, foreslog sekretariatet følgende redaktion:

„Hvis formanden eller sekretæren fratræder før funktionstiden er omme. kan hovedstyret foreta suppleringsvalg, der gjælder til første kongres.“

Forslaget blev enstemmig vedtat.

Til § 5, punkt 3. *Hovedstyret*.

Sekretariatet foreslog at februar ombyttes med april, da det viste sig nemlig umulig at faa aarsberetningen færdig saa tidlig som i februar.

A. H. Johansen optok resten av det omtalte „blaa forslag“ saalydende:

„§ 5. Punkt 1. Hovedstyret holder møter sammen med sekretariatet hvert kvartal, og forøvrig saa ofte sekretariatet, et forbunds hovedstyre eller mindst $\frac{1}{3}$ av hovedstyrets medlemmer forlanger det. Punkt 2. Hovedstyret skal ved hvert kvartalsmøte gjennomgaa sekretariatets protokoll og forøvrig behandle alle saker, som i henhold til lovene henvises dit. Paa april kvartalsmøte gjennomgaaes beretning og regnskap til forelobig godkjendelse, og er saaledes landsorganisationens øverste myndighet mellem kongresserne. Punkt 3 i § 5 utgaar.“

Vi maa søke at komme bort fra skjæmbretpolitiken. Men hvis der holdes kvartalsmøter vil protokollen granskes og man kunde kanskje spare sig den omtalte protokollkomité. Taleren var forberedt paa kamp fra sekretariatet, men det tok han blot til indtægt for forslaget.

Dirigenten henholdt sig til den tidligere avgjørelse med hensyn til de maskinskrevne forslag.

Johannesen: Dirigenten begik en formel fejl, idet han dengang blot læste op § 4, punkt 3 og 4.

Dirigenten: Det er urigtig. Der votertes over alle de paa det blaa papir maskinskrevne forslag, ogsaa ændringerne til § 5, punkt 1, 2 og 3.

Pedersen maatte beundre Johannesens diplomatiske optræden, og var enig med ham i forslagernes realitet, men maatte gi dirigenten ret. Om vi faar et vaakent hovedstyre, kan det som Johannesen tilsigter, naaes.

Tobias Olsen havde forstaaet dirigenten anderledes da han sa, at man gik punkvis frem. Og da er forslaget til § 5 først nu kommet paa sin rette plads.

Dirigenten vilde ikke sætte denne sak som var avgjort for $\frac{1}{2}$ time siden under ny votering. Da fik man vælge ny dirigent.

Johansen ønsket kun at pointere dirigentens ultimatum.

Dirigenten: Dirigenten retter sig efter kongressens beslutning. Det er da i tilfælde den som kommer med ultimatum.

§ 5, punkt 3 vedtoges enstemmig som av sekretariatet foreslaat.

Til § 6, punkt 3 og 4. *Sekretariatet*.

Fra sekretariatet forelaa følgende forslag:

„*Formanden* har i overensstemmelse med sekretariatet den daglige ledelse, fører korrespondansen, leder møterne, redigerer „Meddelelsesbladet“ m. v.

Sekretæren har ansvaret for regnskaberne, indsamler og bearbejder statistik, fører forhandlingsprotokollen m. v. og besørger forøvrig formandens gjøremaal, naar denne er fraværende.“

§ 6, punkt 4. Sidste led utgaar.

Forslaget vedtoges enstemmig.

Til § 8. *Godkjendelse og ledelse av konflikter*.

Norsk stenhuggerforbund foreslog:

„Bestemmelsen „Forliksmægling eller voldgift“ utgaar av lovens § 8, punkt 9.“
Forbundsstyret.

Fra sekretariatet forelaa følgende:

„Under henvisning til indstillingen angaaende dagsordenens punkt 8 tarifoverenskomster indstilles paa. at forslaget ikke bifaldes.“

Dirigenten oplyste, at da det under behandlingen av tarifoverenskomster var vedtat at det allikevel skulde staa, bør det selvfølgelig ogsaa staa i lovene.

Wiirtz optok følgende forslag:

„Som punkt 10 i § 8 foreslaaes: Ved de i punkt 9 omhandlede forhandlinger eller forliksmægling skal vedkommende fag som konflikten vedrører være repræsenteret, hvadenten det er tilsluttet noget forbund eller ikke, saavel ved hoved- som de avsluttende forhandlinger, naar forholdene ikke er til hinder.

Nuværende punkt 10 blir punkt 11.“

Tømbrernes fagforening. Kristiania.

Forbundsstyret fandt, at den foreslaaede bestemmelse er overflødig i lovene, da det bestemmelsen tilsigter, sikkerlig vil bli praktiseret, naar forholdene tillater det.

Sekretariatet var enig med forbundsstyret, hvorfor man indstillet paa at forslaget ikke bifaldes.

Sekretariatet foreslog at punkt 10 utgaar som overflødig, da man nu har en anden ordning med innsamling av streikestatistik.

Wiirtz ændret forslaget's siste del saaledes at istedetfor „naar forholdene ikke er til hinder“ sættes „gjælder forhandlingerne flere fag vælger disse sammen 2 repræsentanter.“ Tømmerne i Kristiania mener at bestemmelsen ikke er overflødig. Partsforhandlerne kommer bort ved de avsluttende forhandlinger. Er 8 fag i konflikt, var det meget at faa en forhandler fra hvert fag, men det er bedre at faa en mand valgt av disse tilsammen end ingen.

Wiirtz forslag vedtoges.

Likeledes vedtoges sekretariatets forslag om det nuværende punkt 10.

Til § 9. *Understøttelse under streiker og lockouter.*

Fra Norsk skotøiarbeiderforbund forelaa følgende forslag:

„Under lockout er medlemmerne berettiget til vanlig understøttelse fra og med den dag lockouten begynder.“

Det var innsendt av avdeling 4, Stavanger, og *Jensen* optok forslaget. Under en streik er man forberedt paa at ta op kamp. Men en lockout kommer uforvarende.

Loe støttet forslaget. At gaa 14 dage før man faar understøttelse er ikke let for en mand med kone og mange barn.

Gundersen kunde ikke støtte forslaget, der vilde ha store konsekvenser. Kontingenten til landsorganisationen strækker ikke til. Om man forhøiet denne burde først og fremst streikeunderstøttelsen forhøies.

Sv. Iversen hadde fuld sympati for forslaget, som ogsaa kan høres naturlig ut, men det har ikke det nødvendige grundlag. Man kan ikke uten videre øke utgifterne naar man ikke øker resourcerne; man fik ogsaa erindre at i en lockout er arbeidsgiverne den angripende og mest motstandsdygtige ialfald i den første tid. Det kan derfor bli en lang strid og da trænges pengene foruten til understøttelse selv efterpaa naar lockoutens efterveer skal avbøtes.

Ved voteringen forkastedes forslaget.

Gjennem Norsk murerforbund var fra Vestfjorddalen innsendt følgende forslag:

„Medlemmer der grundet arbeide i organisationens tjeneste kommer i unaade hos arbeidsgiverne og systematisk blokkeres for arbeide, skal indtil saadant skaffes utbetales indtil 50 pct. av sin fortjeneste av landsorganisationens kasse.“

S. Henriksen, der optok forslaget, fremholdt, at murerne ikke bare hadde tænkt paa sig selv, men paa de mange familier, som var kommet op i vanskeligheter.

Evensen: Det er nødvendig at gjøre noget til vern om vore tilidsmænd. Sekretariatet vil selvfølgelig gjerne holde igjen paa alle utgifter. Men her er dog kun tale om 50 % av fortjenesten. Selvfølgelig maa man søke arbeide andetsteds saa snart som mulig. Tal vilde anbefale forslaget, der kom til at styrke organisationen.

N. S. Hansen: Det hænder ofte, at man blir mislikt paa grund av organisationsarbeide og straks rapporteres til andre mestre. Der

var ikke noget sekretariat, hvis ikke *avdelingerne* arbeidet intenst, og sekretariatet burde da selv ha interesse av at støtte her.

M. Ormestad vilde advare mot at vedta et saadant forslag i den sildige aftentime. Landsorganisationens opgave er at støtte i streik- og lockouttilfælder. Der er ikke nogen bestemmelse i lovene om, at streikekasserne skal være arbeidsledighetskasser. Fordi ikke alle forbund har arbeidsledighetskasse, kan ikke landsorganisationen benyttes som saadan. Taleren hadde erfaring for, hvor vanskelig det var retfærdig at bedømme denslags tilfælder. Og naar forbundsstyrene og selv verkstedsklubberne har vanskelig for at si, om vedkommende er systematisk forfulgt, hvordan skal det saa bli for landsorganisationen? Der kom hundredevis av denslags andragender, og sekretariatets arbeide kom til at bestaa i at bevilge understøttelser. Taleren vilde snart gaa over til Pedersens tanke om at ophæve forbundene, hvis disse ikke engang skal greie med dette. Hvad det vil koste, har ingen oversigt over. Taleren vilde advare mot at følelserne fik overtaket. Dette var forbundenes pligt i første række og paa den maate vilde det være mest tjenlig.

Juell fremsatte ændringsforslag om vanlig streikeunderstøttelse, da det med de 50 % var vanskelig at avgjøre, hvilken løn der skulde lægges til grund, sidste uke eller sidste aar.

Ousland maatte i likhet med Ormestad ta avstand fra forslaget. Det har vist sig ogsaa i vort fag at være vanskelig at avgjøre, om arbeidsledigheten skyldes forfølgelse. Men vedtages dette som landsorganisationens pligt, blir det en fristelse for forbundene til at rapportere arbeidsledige til berettiget streikeunderstøttelse. Her er farlige konsekvenser.

Wæraas mente forslaget ikke hørte hjemme paa landsorganisationens kongres, men burde op paa forbundenes landsmøter. Talerens forbund hadde vedtat understøttelse til dem, der her sigtes til. Taleren var heller ikke enig med *Juell* om vanlig streikeunderstøttelse.

Evensen: Det er let at henvise til arbeidsledighetskasserne, men mange forbund har ikke saadanne. Det kan være de bedste agitatorer, som rammes. Det er de berettigede og ikke hvemsomhelst, vi vil hjelpe. Taleren var forberedt paa Ormestads tale om de økonomiske følger. Han haapet, man ikke lot sig skræmme, selv om det var et faatallig møte.

Gundersen: Naar vi kan faa statsunderstøttelse til disse, hvorfor da overlate dem til landsorganisationen?

S. Henriksen: Ormestad sier det er vanskelig at bedømme, og Ousland er selvfølgelig med. Men hvis sekretariatet har tillid til avdelingsstyrene, kan de faa sikkerhet. Det skulde være forbundenes sak; men taleren hadde altid trodd, han arbeidet like meget for landsorganisationen som forbundene. Det skal ikke sies, at det er umulig at dømme i slike saker. Vi har mange, som er ofre for vor idé.

Sundt mindet om, at det var vedtat, at møtet skulde hæves kl. 10.

Dirigenten: Der er 6 talere indtegnet.

H. Pettersen henstillet til dem at frafalde ordet.

Da dette blev efterkommet, votertes med det utfald, at S. Henriksens forslag blev forkastet mot nogle stemmer, hvorefter votering over Juells forslag bortfaldt.

Evensen foreslog, at man imorgen begyndte med valg like efter lovbehandlingen var færdig.

Dirigenten: Det er regelen, at bevilgningerne (lønningerne) behandles før valgene. Punkt 21 og 22 vil bli tat op imorgen formiddag. Møtet hævedes kl. 11.

Formiddagsmøte søndag 3. juli.

Dirigent: *Moesskau*.

Protokollen oplæstes og godkjendtes.

Lovforandringer.

Fra Norsk stenhuggerforbund forelaa forslag om at forhøie streikeunderstøttelsen til kr. 9.00 for heltbetalende og kr. 6.00 for halvtbetalende medlemmer pr. uke.

Albin Pettersen oplyste, at stenhuggerforbundet, paa grund av de opplysninger, sekretariatet hadde git (dagsordenen side 62) tok sit forslag tilbake.

Det vedtoges derpaa at lovenes § 4 punkterne 10 og 11 og § 6 punkt 3 og 4 træder i kraft straks. De øvrige bestemmelser den 1. januar 1911. Fra de samme tidspunkter opphæves de tilsvarende bestemmelser i loven av september 1907.

Det vedtoges, at dagsordenens punkter 21 og 22 behandles, naar lovforandringer er færdigbehandlet.

Bevilgnings saker.

J. Martinsen foreslog formandens løn sat til kr. 3000 pr. aar.

A. Pedersen: *Saalænge* vi ikke er kommet lenger med organisationen end nu kan vi ikke gaa til en slik forhøielse, da den er uforholdsmæssig. Den svarer hverken til organisationens absolute styrke eller til den fremgang, som er gjort. Det maa ogsaa erindres, at en organisation eller institutions vækst ikke avhænger av en enkelt person. Desuten vil jeg si, at der tidligere har været arbeidet saa langt dagen rak, og mere kan ingen formand gjøre. Herefter skal lønnen indrettes, og da er kr. 3000 for meget paa det nuværende tidspunkt.

K. Monsen: Jeg kan ikke gaa med paa 3000 kr., men jeg er paa det rene med, at den nuværende løn er for liten, og foreslaar derfor kr. 2700.

A. Kalvaa: Jeg synes vi bør stanse et sted mellem 2000 og 3000 kroner, og jeg vil si, at man behøver ikke sulte med 2400 kr. om aaret. Mindre bør heller ingen ha. Men det ser rart ut, at arbeidere som har 3 kr. pr. dag kan stille forslag om lønninger paa 3000 kroner.

H. Pettersen: 2400 kr. er for knapt for en, som skal arbeide med disse ting. Han maa da søke sig ekstrafortjeneste, og det er ikke

heldig. Ingen kan selvfølgelig i nogen av de stillinger arbeiderorganisationen har, greie sig under kr. 2400.

Jul. B. Olsen hævdede, at lønnen burde være høiere for tillidsmænd end for almindelige arbeidere. De hadde repræsentationspligter og vi valgte ogsaa de dygtigste folk til tillidsmænd.

Olaf Amundsen: Vi bør sætte en maksimumsgrænse for lønningerne.

H. C. Smith: Vi vil ikke ha nogen overklasse av funktionærer.

B. Eriksen og Kalvaa uttalte sig i samme retning.

Der forelaa nu følgende forslag:

Fra *J. Martinsen* 3000 kroner, fra *K. Monsen* 2700 kroner, fra *H. Pettersen* 2600 kroner, fra *L. Olsen* 2400 kroner.

A. Knudsen foreslog: Begynderløn for landsorganisationens formand sættes til kr. 2400 med et aarlig tillæg av kr. 100 indtil kr. 2800 er naaet. — Knudsen tog før voteringen sit forslag tilbake.

Votering: Martinsens og K. Monsens forslag faldt med stor majoritet. H. Pettersens forslag faldt med 66 mot 54 st.

L. Olsens forslag — kr. 2400 — vedtoges.

Sekretærens løn vedtoges likeledes med kr. 2400.

Sekretariatets og revisorernes løn vedtoges med 50 kroner pr. medlem og aar.

Diætgodtgjørelse til hovedstyre, sekretariat og revisorer sattes til 6 kr. + mindst 5 kr. for tappt arbeidsfortjeneste for dem, som kommer ind under dette.

Paa forespørgsel av *Lindahl* oplystes at tappt arbeidsfortjeneste selvfølgelig ogsaa ydes tilfældige arbeidsløse.

A. Myhrstad foreslog: „Kongressens dirigenter og sekretærer bevilges tilsammen et beløp paa kr. 150.“

Dette vedtoges.

Kr. Tørrer foreslog: „Der bevilges en godtgjørelse stor kr. 100 til den av sekretariatet benyttede sekretær i ca. 1½ aar efter sidste kongres, eller til den tid, da der blev ansat helt lønnet sekretær.“

Forslaget vedtoges med 54 mot 53 stemmer.

Agitationen blandt landarbeiderne.

Følgende forslag var indleveret:

„Kongressen bemyndiger sekretariatet til i kongresperioden at utbetale Det norske arbeiderparti et beløp av kr. 5000 til agitation blandt landarbeidere og fiskere. Beløpet anvendes efter nærmere konferanse mellem sekretariatet og centralstyret.

O. K. Sundt. H. Olsen. Martin Trammæl. L. Larsen. Ole O. Lian.“

Sverre Iversen: Jeg har ikke lyst til at gaa med paa et særlig forslag om agitation blandt bestemte arbeidsgrupper, og at denne agitation skal ledes av Det norske arbeiderparti. I den beslutning, som er vedtat om agitationen er der git sekretariatet fuld adgang til at drive al den agitation som ansees formaalstjenlig, og denne agitation kan vi anlægge saaledes, at vi allikevel støtter partiet efter evne, uten at partiet skal drive den agitation, vi vil drive.

Lian: Det norske arbeiderparti har ikke hat midler til at drive saadan agitation hittil. Landsorganisationen maa selvfølgelig i sin

agitation ta sigte paa det faglige. Den her tilsigtede agitation streifer jo nærmest ind paa det politiske, og derfor bør den drives i forbindelse med Det norske arbeiderparti. Det er væsentlig fra landsbygden, at streikbryterne kommer, og derfor er det her, at den politiske oplysning bør drives, som ogsaa vil bibringe landarbeiderne opfatning om, at de ikke maa bli streikbrytere.

A. Pedersen: Jeg mindes dengang da Lian tok den stilling til disse spørsmåal, at der ingen forbindelse maatte være mellem den faglige og den politiske agitation. Det var i begyndelsen av vor bevægelse. Hvis vi skal vedta dette forslag, saa vil jeg advare imot at man gaar omveie ved at bestemme endel til politisk agitation. Dette kan ogsaa bli sovepulver f. eks. for partipressen. Der maa i forbindelse med bevilgningen stilles bestemte krav til den, at den følger med i fagforeningsbevægelsen og virker for de faglige spørsmåal. Jeg foreslaar:

„Bevilgningen er avhængig av, at et lignende beløp tilskytes fra Det norske arbeiderparti og at agitationen iverksættes efter en av begge organisationers Styrer omforenet plan.“

M. Tranmæl: Der klages stadig over, at der kommer streikbrytere fra landsbygden til enhver konflikt, hvor saadanne landarbeidere kan anvendes. De har allerede ødelagt en række streiker for os. Saaledes er det folk som er aldeles uvidende om organisationen, der er strømmet til Løkken i Søndre Trondhjem og har hjulpet arbeidskjøperne til at opretholde denne konflikt saa længe. De er kommet fra de steder, hvor ingen agitation har været drevet. Den eneste maate at vække landarbeidere og fiskere paa, er at faa dem politisk interessert og likeledes at oplyse dem om kooperationen. Naar disse arbeidere, hvis interesse er vakt, kommer ind til industricenterne, saa vil de finde de faglige organisationer, og det falder da ganske naturlig for dem at slutte sig til denne. Bevilgningen kan godt forsvares, og det uten *A. Pedersens* tillæg. Jeg haaper, at beslutningen om dette vil fattes enstemmig. Det vilde vise, at vi har en klar forstaaelse av, hvad det gjælder allesammen.

A. Kalvaa: Jeg vil gjøre kongressen opmerksom paa en beslutning, som allerede er fattet om agitationen. Der er fuld anledning til at drive ryddende oplysningsarbeide inden den ramme, vi har allerede der. Der er jo ingen grænse sat for hvor og hvorledes vi skal drive den almindelige agitation. Jeg kan ikke være med paa at bevilge midler til agitation for Det norske arbeiderparti av landsorganisationen. Jeg vil ogsaa ha sagt, at man kan overhodet ikke drive agitation for fagorganisationen uten at komme ind paa det politiske. Naar vi har besluttet agitation, saa kan sekretariatet anvende midlerne efter bedste skjøn. Det tar sig smukt ut at bevilge til arbeiderpartiet, men det er unødvendig. Paa grundlag av den tidligere fattede beslutning om agitationen vil jeg stemme imot dette.

O. Lian: Det, som der er dissens om, er enten sekretariatet har adgang til at drive agitation i forbindelse med arbeiderpartiet eller ei. Dette forslag gaar ut paa at drive oplysende politisk agitation for

socialdemokratiet. Jeg vil si, at det er ganske umulig for arbeiderpartiet at tilveiebringe 5000 kr. i tillæg til denne agitation. Vi staar iaar foran kommunevalgene, og der skal midler til. Kasserne skrapedes til stortingsvalget. Der flyter i almindelighet ikke mere ind end administrationen kræver, idet de enkelte avdelinger bruker sin kontingent til agitation selv. Jeg kan være enig i Pedersens tanke, men dersom hans forslag blir vedtat, saa vil det faktisk gjøre beslutningen virkingsløs.

A. Juell uttalte sig i tilslutning til Lian.

Rich. Hansen: Jeg hadde sandelig ventet motstand fra andet hold end netop fra Kalvaa med hensyn til dette. Kalvaa har agiteret meget for arbeidsmandsforbundet, og naar han har reist i Nordland, saa har han sikkert holdt flere politiske foredrag end strengt faglige. Det er nødvendig at agitere mot streikbryteri, fordi det viser sig her i landet, at det har sin rot i uvidenhet. Der er ingen bremse mot det, hvor ingen har drevet opplysningsarbeide om den hele arbeiderbevægelse. Jeg vil ogsaa tilføie, at av det nuværende sekretariats medlemmer sitter der 4 medlemmer i centralstyret, saa der er ingen fare for den rigtige anvendelse av midlerne.

M. Tranmæl: Jeg finder det ogsaa ganske overraskende, at Kalvaa er imot dette. Han tilhører arbeidsmandsforbundet, og dette forbund vil faa den største nytte av en saadan agitation. Ved politisk agitation har alle de agitatorer, jeg har hørt, ogsaa streifet ind paa det faglige og kooperative. Man maa erindre, at det politiske parti har en saadan organisationsform, at de lokale samorganisationer for det meste anvender kontingenten foran politiske valg, og da blir det litet igjen for partiet som saadant til at drive agitation i mellemtidene. Dette vil hjelpe paa det.

G. Lindahl: Jeg synes det er besynderlig, at et saadant forslag kan vække motstand her. Intet er saa nødvendig nu som at drive opplysningsarbeide blandt landarbeiderne. Megen streikbryterelendighet vilde bortfalde om dette blev gjort energisk. Jeg kjender *noget* til forholdet blandt landarbeiderne. Om fiskerne kan jeg ikke uttale mig; men stillingen er nogenlunde den samme der. Jeg kan ikke tie likeoverfor Kalvaa her. Han har alle disse dage *staat* her og krævet opplysning paa alle omraader og gjort oppmerksom paa den politiske sammenheng. Og radikal har han været og villet være. Nu er han *slaat* om, har omvendt sig, og det er foregaat hurtig. Han minder mig om endel bønder, jeg har kjendt, der hele uken har været fylt av verdslig radikalisme, men som om søndagen har tat bønneboken frem og holdt gudelig andagt. Jeg hadde ikke tænkt, at Kalvaa var av den slags.

A. Kalvaa: Jeg hadde heller ikke tænkt, at man her skulde citere mig som en viss mand citerer bibelen. Man vil jo faa det til, at jeg er mot politisk agitation. Det behøver jeg ikke engang at motbevise. Jeg vil bare, at man ikke skal opstykke agitation. Naar *Rich. Hansen* sier, at jeg har holdt flere politiske foredrag end rent faglige i Nordland, saa er dette meget mulig jeg har. Det viser, at det ikke gaar an at drive faglig agitation uten at ta det politiske med.

Og det bestyrker mig i, at det ikke er nødvendig at bevilge noget særlig, som her foreslaat.

Elof Carlson: Jeg stemmer for forslaget, idet jeg ogsaa vil ha uttrykt, at jeg er misfornøiet med den maate, hvorpaa arbeiderpartiet har drevet agitationen. Den har været intens bare foran valgene. Saa har det været dødt og stille. Nu er det oplyst, at det er saa tyst og stille mellem valgene, fordi man har manglet midler. Derfor skulde de penge, vi bevilger her, bruges naar arbeiderpartiets kasser er skrapet. Jeg vil ha sagt, at det er for at faa liv i døde perioder, jeg er med at bevilge dette, og jeg gjør det med glæde, fordi jeg tror at fagorganisationen ogsaa vil høste nytte av denne agitation.

Sverre Iversen: Jeg hadde ingen lyst paa dette forslag, fordi der ikke var optrukket nogen grænse for, hvordan pengene skulde anvendes. Jeg stemmer for det under den forutsætning, at de væsentlig anvendes der, hvorfra vi kan vente at faa streikbrytere under konflikter og at der lægges vekt paa dette i agitationen. Hvis pengene ikke skal være helt bortkastede maa der dog lægges vel overveiede planer ved deres anvendelse.

Forslagets første del vedtoges derpaa mot 6 stemmer.

Sidste del av forslaget vedtoges mot 2 stemmer, som avgaves for A. Pedersens forslag.

Kalvaa vilde forespørge om der var fastsat nogen bestemt betaling for agitationen. Han hadde hørt, at der var betalt fra kr. 8.00 til kr. 11.00 pr. dag. Her burde der ikke være forskjellige takster. Der burde være ens for alle. Er der ingen fast regel, saa bør der fastsettes en saadan.

Lian: Der har ikke været bestemt nogen fast betaling. Under agitation blandt sjømænd betaltes der kr. 11.00.

Kalvaa: Jeg anser saaledes ifølge formandens svar kr. 11.00 for at være normen.

M. Tobiassen foreslog:

„Hr. Dines Jensen, tidligere formand i landsorganisationen, bevilges kr. 200.00“.

H. Pettersen foreslog:

„Kongressen bevilger D. Jensen kr. 40.00 pr. maaned i det tilfælde, han er saa syk, at han ikke kan tjene noget ved arbeide“.

Rich. Hansen foreslog:

„D. Jensen bevilges en pension stor kr. 600.00 pr. aar“.

Rich. Hansens forslag vedtoges mot 7 stemmer. Votering over de andre bortfaldt.

Valg.

Den nedsatte valgkomité's indstilling refereredes som følger:

Formand: Ole O. Lian.

Sekretær: M. Ormestad.

8 medlemmer av sekretariatet: 1. Rich. Hansen (Arbeidsmandsforbundet), 2. Sverre Iversen (Murerforbundet), 3. H. Pettersen (Træarbeiderforbundet), 4. G. Sethil (Arbeidsmandsforbundet), 5. A. E. Gundersen (Skotøiarbeiderforbundet), 6. P. Aarøe (Møbelsnekkerforbundet),

7. Helga Thorsen (Trikotagearbejderskernes forbund), 8. Petter Andersen (Havne- og Transportarbejderforbundet).

6 suppleanter for sekretariatet: 1. Jørgen Borgen (Jern og metalarbejderforbundet), 2. Ole S. Næss (Malerforbundet), 3. Ivar Knudsen (Korkeskjærernes forening), 4. Andreas Juell (Arbejdsmandsforbundet), 5. Gunnar Ousland (Norsk centralforening for boktrykkere), 6. Albin Pettersen (Stenhuggerforbundet).

3 revisorer: 1. D. Jensen (Træarbejderforbundet), 2. Tobias Olsen (Møbelsnekkerforbundet), 3. N. Mittet (Skrædderforbundet).

3 suppleanter for revisorerne: 1. Edv. Evensen, 2. A. Steinhauer, 3. Randolph Arnesen.

A. Vigen foreslog til formand A. Pedersen.

A. Pedersen foreslog M. Ormestad, og henviste til A. E. Gundersens udtalelser paa forrige kongres om Ormestad.

Ormestad frasa sig bestemt valg paa de av Pedersen nævnte præmisser og ønsket heller ikke valg.

Laaneandragender.

Mens komitéen optok og talte stemmerne gik man over til behandling av laaneandragender fra „Sørlandets Socialdemokrat“, fra Vennesla og Vigelands arbejderforeninger og fra Stavanger arbejderparti:

Komitéens indstilling var saalydende:

„Undertegnede komité, der ifølge kongressens opdrag har behandlet de indkomne andragender fra Vennesla arbejderforening om laan av kr. 5000.00, fra Stavanger arbejderparti om laan av kr. 3000.00, og fra Kristiansands arbejderparti om laan av kr. 5000.00 tillater sig herved at indstille paa følgende:

Kongressen beslutter:

1. at yde et laan stort kr. 4000.00 — fire tusen kroner — til Folkets hus i Vennesla mot 1. prioritets pantobligation i huset. Renten sættes til 4 pct. pr. aar, og avdragene ordnes i overensstemmelse med de regler, som av sekretariatet vil bli utarbeidet ianledning opprettelsen av Folkets hus'fondet. Naar Folkets hus'fondet trær i kraft, overføres laanet paa dette;
2. at yde Stavanger arbejderparti et laan stort kr. 3000.00 — tre tusen kroner — til bladet „1. Mai“ mot betryggende sikkerhet. Renten er 4 pct. pr. aar. Laanet er avdragsfrit i 2 aar, hvorefter der betales et aarlig avdrag av kr. 300.00.
3. Da de foreliggende opplysninger vedkommende andragendet fra Kristiansands arbejderparti om laan av kr. 5000.00 til „Sørlandets Socialdemokrat“ er meget ufuldstændige, finder kongressen ikke at kunne fatte nogen endelig beslutning i saken.

Kongressen henstiller til sekretariatet nærmere at undersøke forholdet, og bebyndiges sekretariatet, efter at saken er forelagt hovedstyret, til i tilfælde at utbetale Kristiansands arbejderparti et beløp stort kr. 3000.00, som laan paa betingelser, som sekretariatet nærmere fastsætter.

4. Av hensyn til de store konsekvenser de vedtagne laan har medført, beslutter kongressen, at yderlige laan i kongresperioden ikke kan indvilges, hverken av sekretariatet eller hovedstyret“.

Kristiania 3. juli 1910.

Ole O. Lian. Kr. Tørras. P. Aarøe. Paul Aalberg. Elof Carlson.

A. Pedersen: I henhold til den i slutningen av komitéens indstilling opførte garanti kan jeg stemme for indstillingen.

Sverre Iversen: Dersom laanet til Vennesla straks skulde overgaa til Folkets hus' fond, saa vilde $\frac{1}{3}$ av dettes aarsindtægt gaa med. Men det bør dog gaa ind i dette.

Lian: Det har ogsaa været oppe i komiteen dette om at overføre dette til Folkets hus-fond. Mange hadde ogsaa været imot flere laan; men av hensyn til at flere laan er indvilget, saa vilde man ikke sætte sig imot. Dog vilde man ogsaa sætte bom for flere laan i perioden. Jeg hadde fremsat forslag i komiteen at „sekretariatet skulde ha adgang til“: men dette maatte forsterkes til „sekretariatet skal“. For Kristiansands vedkommende maa der nærmere undersøkelse til, da oplysningerne, som foreligger, er mangelfulde. Med hensyn til sikkerheten i Stavanger er det fremholdt av redaktøren for „1ste Mai“, at landsorganisationen vil faa pantobligation i Folkets hus: det samme som i Trondhjem og Fredriksstad. Dette er ogsaa tilfældet med Vennesla. Fra Kristianssand har der ikke været tale om nogen sikkerhet, og der foreligger heller ikke regnskap for bladet.

G. Lindahl: Jeg har fæstet mig ved en uttalelse, som faldt fra repræsentanten fra Vennesla om, at arbeiderne har magten i kommunen. Det er derfor rart, at der da skal foreligge andragende om laan. Kunde de da ikke benytte kommunelokalet? Og har ikke kommunen lokale, saa kan den jo beslutte at bygge. Det er meningsløst, at landsorganisationen skal skaffe Vennesla kommunelokale. Jeg vil forresten si, at vi ikke maa binde ved laan altfor meget av landsorganisationens midler. Der kunde bli forlitet igjen til kampfond.

A. Tønnesen: Da arbeiderne i 1907 erobret magten i Vennesla, saa var det væsentlig paa et program om forbedring av vore skoleforhold. Dette har været forbundet med store omkostninger. Vi har ogsaa faat lønsforhøielse for alle kommunale funktionærer. Naar Lindahl forundrer sig over, at vi ikke kan benytte kommunelokalet, saa er det at si, at noget saadant har vi ikke. Dertil kommer, at budgettet er saa spændt, at vi heller ikke kan bygge. Og jeg vil si, at det er uforvarsvarlig, hvor vi netop har overtat ledelsen, at spænde budgettet altfor sterkt. Arbeiderne i Vennesla har ikke set nogen anden utvei end at bygge sit eget lokale, og vi ber kongressen støtte os i dette. Under streiken ved Vigelands bruk var saaledes hundrede mand samlet i en liten stue.

A. Kalvaa: Jeg vil anbefale dette laaneandragende; men samtidig vil jeg forespørge, om rentefoten ikke kunde sættes ned. Jeg har ikke noget i bankerne; men jeg har hørt, at renten skal være ca. 3 procent der.

Lian: Alle laan gir ialmindelighet 4 procent. Skulde vi gi dette billigere, saa maatte vi ogsaa slaa ned de andre.

P. Aalberg: Vi kan ikke gaa med paa det av Iversen fordrede om Folkets hus-fond.

A. Aamodt: Jeg kan ikke begripe, at repræsentanten fra Vennesla (Tønnesen) kan staa her og faktisk agitere for, at landorganisationen skal bygge kommunelokale i Vennesla.

Sverre Iversen: Jeg stemmer mot andragendet fra Vennesla, dersom ikke komiteen ændrer sin indstilling. Taleren foreslog indskutt:

„Har sekretariatet adgang til at overføre“
efter ordene „træder ikraft“ i komiteens indstilling punkt 1.

Votering: Komiteens indstilling punkt 1, 2 og 3 vedtoges enst. Punkt 4 vedtoges mot 4 stemmer. Iversens ændring forkastedes.

Valg paa formand.

Valgkomiteen rapporterte at *Lian* hadde faat 115 st., *A. Pedersen* 21 og *M. Ormestad* 7 st. *Ole O. Lian* var dermed valgt.

Sekretærvalget.

A. Kalvaa: Jeg tror, vi kunde finde en anden mand, der ogsaa kunde behandle tal. Tiltrods for, at jeg anerkjender hr. Ormestads dygtighet, saa stemmer ikke hans anskuelser om fagbevægelsen overens med mine, og jeg vil derfor foreslaa hr. A. Pedersen.

Ths. Friis: Jeg vil gjøre opmerksom paa, at komiteens indstilling er enstemmig. Og den har, som lovene sier, utpekt den bedste mand til at utføre arbeidet. Jeg tror ikke engang hr. A. Pedersen vilde magte denne stilling med de krav, som nu stilles til den. Dertil vét vi, at kom Pedersen ind i sekretariatet, saa vilde det kun føre splittelse med sig.

Thor Sætherbraaten foreslog Gunnar Sethil.

A. Pedersen: Jeg vil takke hr. Kalvaa for den tillid han har vist mig ved at foreslaa mig: men jeg anser resultatet som avgjort ved det allerede foretagne valg, og da kan det ikke nytte. Til Friis vil jeg si, at han neppe har betingelser for at bedømme mine kvalifikationer. Jeg vil ellers ogsaa takke ham for den sidste grund, han angav, at der vil bli splittelse. Man er altsaa bange for ikke at faa arbeide i ro. Forøvrig er ikke kongressen bundet ved en enstemmig komitéindstilling. Det viser sig, at den liste som er foreslaat, helt igjennem er kemisk ren for alt, hvad som kan kaldes opposition. Selv former Nygaard, den eneste, som er selvstendig, er strøken av sekretariatlisten. Jeg tror, I kan gjøre regning paa, at de idylliske tilstande vil vedvare, for I faar nok ikke A. Pedersen med i sekretariatet. Der er ingen fare for det.

A. E. Gundersen: Der har aldeles ikke været en slik idyllisk ro i sekretariatet, som man her vil ha det til. Der har endog været sterk debat og skarpe brytninger. Det er ikke og bør heller ikke være en eneste gruppe, som danner sekretariatet. — Ormestad er uten tvil den bedst skikkede mand til denne stilling. Jeg tror ikke nogen mand i Norge er dygtigere og bedre skikket. Vi behøver derfor ikke være enige i alle spørsmaal. Ormestad er god fagforeningsmand og socialdemokrat. Dette er noget som taler for sig selv. Jeg vil anbefale Ormestads valg. Av de skandinaviske lande er statistiken længst fremme inden organisationen i Norge, og det har vi mest ham at takke for. Jeg anerkjender derfor ogsaa Pedersens dygtighet, idet han grundla vort første statistiske arbeide: men Ormestad har ført det længer frem og gjort det fuldkomment.

A. Kalvaa: Jeg har intet at anføre mot Ormestads dygtighet. Men det er hans anskuelser det gjælder. De stemmer ikke overens med vore, og naar vi saa kan faa en mand, der likesaa godt kan greie stillingen og samtidig deler vore anskuelser, saa er det klart, at vi vil ha ham. Jeg synes det er rart at Friis vil staa og tale til kongressen om splittelse. Er splittelsen der, saa hjelper det ikke at holde den

utenfor. Forsøker han paa dette saa er Friis selv splittelsens hovedaarsak.

S. Hemriksen: Jeg vil haabe, at Gunnar Sethil trækker sig tilbake fra dette valg. Vi kan heller ikke undvære hans arbeide i arbeidsmandsforbundet.

John Vigen: Vi har i Trondhjem hat møter angaaende de foreliggende saker, og vi har ogsaa uttalt os om den nuværende ledelse. Følgende resolution er vedtat paa disse møter:

„Fagorganiserte arbeidere i Trondhjem har paa flere møter diskutert og behandlet de av landssekretariatet fremsatte forslag og motiveringer til fagbevægelsens taktik og organisation, og er i alle større spørsmål f. eks. industriforbund, tvungen mægling, tariffoverenskomster og sykeforsikringen kommet til en absolut motsat opfatning end sekretariatet. Vi mener i konsekvens dermed, at landssekretariatet ikke tilfredsstillende fylder sin oppgave, og at kongressen derfor bør vælge et nyt sekretariat, som ikke glemmer, at det representerer kjæmpende arbeidere.“

Jeg vil stemme paa A. Pedersen til sekretær.

G. Ousland: Repræsentanterne fra Trondhjem har vel ikke bundne mandater, og har vel anledning til at ændre sine anskuelser, naar de har hørt paa kongressens forhandlinger. Jeg har ikke været istand til at opdage nogen uoverensstemmelse mellem kongressen og Ormestad. Det er mulig, at han har sat sine meninger paa spidsen, og at han har vakt debat dermed; men det er hans meninger, som har seiret. Ormestad bør derfor netop vælges. Jeg tror heller ikke at kongressen staar i nogen uoverensstemmelse med sekretariatet og dets arbeide. Det er et stort arbeide, som er utført, og med hensyn til statistiken er det vist ingen anden end Ormestad, som kan føre det arbeide videre. Det kan godt hælde der er genier her; men jeg kjender dem ikke.

G. Sethil frasa sig valg og anbefalte Ormestad.

Rich. Hansen: Det er besynderlig, at man skal opstille en mand bare for at markere standpunkter. Der er sagt, at Ormestad ikke har den rette tro med hensyn til linjerne; men de nye linjer er jo ikke engang diskutert. Det er paa de gamle, vi fremdeles arbeider. Det er majoriteten som aldeles overvældende vil det saa, og det er da, hvis man skal ta hensyn til standpunkterne, ogsaa det rigtigste at vælge den mand, som er i overensstemmelse med majoriteten. A. Pedersen synes nu at ville fremstille sig som martyr. Men det tjener ham ikke. Og jeg vil si, at der f. eks. ofte har været kamp mellem mig og Ormestad. Det er ogsaa slik, at mange av de opstillede er tilhængere av de saakaldte nye linjer. Det er bare anstaltmakeri at foreslaa nogen anden end Ormestad.

A. Myhrstad: De forhandlinger, som er ført her, er alle gaat i overensstemmelse med Ormestads anskuelser, og det skulde ogsaa av den grund være riktig at vælge ham. I valgkomitéen har der ogsaa siddet repræsentanter for Pedersens anskuelser, og de har stemt paa Ormestad. Det er derfor ubefoiet av Pedersen at tale om oppositionens undertrykkelse.

Th. Friis: Jeg har gjort opmerksom paa valgkomitéens enstemmighet, fordi den var sammensat av alle anskuelsers repræsentanter. I 26 aar har jeg deltat i fagbevægelsen, hvorav 20 aar i ledelsen.

Derved har jeg faat anledning til at kjende hr. A. Pedersen, og jeg tror ikke han er skikket til at sidde i hovedledelsen.

Johan Vigen: Der er flere beslutninger fattet her, som er gaat sekretariatet imot.

M. Tranmæl: Med hensyn til Friis oplysning om enigheten i valgkomitéen vil jeg si, at den aldeles ikke er fremkommet paa det grundlag, at man har troet hr. Pedersen vilde virke splittende. Jeg stemmer paa Ormestad til sekretær, ikke fordi jeg deler hans anskuelse, eller fordi jeg derved vil markere nogen tilbøielighet til at anerkjende dem. Jeg betragter ham kun som en funktionær, hvis funktion ingen parlamentarisk betydning har. Jeg vil foreslaa A. Pedersen indvalgt i sekretariatet.

A. Pedersen: Jeg kan være enig med Gundersen i, at jeg med hensyn til dette specielle arbeide ikke staar paa høide med Ormestad. Men det vet jeg, at da jeg grundlagde statistikarbeidet, saa uttalte Gundersen i sit fagblad sterke lovord over mig og takket mig for min plan. Likedan gjorde typograferne. Jeg har faat fuld anerkjendelse for, hvad jeg har gjort. At systemet maatte undergaa forandringer med utviklingen var klart. Og Ormestad var rette manden til at fortsætte arbeidet. Naar jeg gir ham min stemme, saa er det ikke av personlige grunde. Han er min bitreste fiende. Pedersen vil nok ikke gjøre sig til martyr. Nei, men saken er den, Pedersen har aldrig kunnet være diplomat han. Det har været sagt, og det ønsker jeg heller ikke at bli. Diplomatiske intriger ligger ikke for mig. Det var sagt av en av dem, som gik fra møtet, da jeg hadde indgit min avsked: „Hvad vil det bli til nu? Det blir vel sultihjæl om vinteren nu.“ Aanei. Det blev ogsaa sagt, at jeg burde søkt sekretærstillingen. Men den var jo besat paa forhaand.

Frantzen Eidsvold: Jeg stemmer paa Ormestad kun for hans personlige dygtighet, ikke fordi jeg dermed vil ha sagt, at jeg anerkjenner hans anskuelse. Det er kun som en funktionær, jeg stemmer paa ham. Om Friis' tale er det at si, at den var et vægtigt indlæg for Pedersen.

M. Ormestad: Man vil kanskje synes det er ubeskedent av mig at begjære ordet i denne sak, men jeg gjør det likevel paa grund av Tranmæls uttalelse om, at han betragter sekretæren bare som en funktionær og at han derfor kan stemme paa mig. Jeg stiller mig ikke til valg som funktionær. Loven, som vi nylig har vedtat, sier ogsaa noget andet. Den sier, at sekretæren skal være medlem av sekretariatet og formandens stedfortræder naar denne er fraværende og sekretæren staar da i samme stilling som denne. Jeg stiller mig kun til valg paa de anskuelse om fagorganisationen, som jeg har hævdet her paa kongressen og som man kjender spesielt fra mit foredrag om tarifoverenskomsterne. Og jeg skal naarsomhelst punkt for punkt kunne paavise, at disse anskuelse staar i den nøieste samklang med de principper, hvorefter den tidsmessige fagorganisation ledes hele verden over. Jeg har motarbeidet de syndikalistiske tendenser. Mit arbeide i organisationens tjeneste i aarenes løp ligger forøvrig aapent i dagen. Mine meninger har jeg hævdet uten hensyn. Og kun paa

det grundlag vil jeg bli valgt. Det er sagt av Viggen, at jeg vil kneble pressen; men det ser ut som om det er kritik av pressen, man vil kneble. Taaler ikke pressen kritik, saa maa det være daarlig bevendt med den. Saa vil jeg si, at ingen principiell votering paa denne kongres er gaat imot min opfatning. Jeg stiller mig til valg paa de fremgangslinjer, som her er vedtat.

Tranmæl hævdede, at valget maatte gjælde det specielle arbeide og ikke være noget principvalg.

Stemmer paa sekretær optoges, hvorpaa formiddagsmøtet hævdedes.

Eftermiddagsmøte søndag 3. juli.

Dirigent Moeskau.

Dirigenten refererte avstemningsresultatet ved sekretærvalget.

Ormestad hadde faat 104 st., *A. Pedersen* 33, *G. Sethil* 5.

M. Ormestad var dermed valgt.

Valg av sekretariat.

A. Aamodt: Synes, der gaar som en rød traad gjennom det hele, at der skal vælges 1 repræsentant fra hvert forbund. Komitéen har da ogsaa fundet plads for en kvinde. Dette er kurtise. Man vil kurtisere en kvinde ind i sekretariatet med forbigaaelse av større forbund. Selv foretningførereren for landets næststørste forbund, Norsk jern- og metalarbeiderforbund, er kommet med blandt suppleanterne. Haandverk og industri har ofte forskjellige interesser. Bliir haandverksfagene i majoritet i sekretariatet, saa kan det gaa ut over industrifagene, og det er disse, som kan bli kastet ind i de store kampe. Jeg synes det er meningsløst, at formanden for Norsk jern- og metalarbeiderforbund ikke skal komme med i det nye sekretariat. Formerforbundets formand bør ogsaa komme med. Man maa ta hensyn til jernindustrien her i landet.

A. Myhrstad: Der har ikke manglet paa forslag. Der var saaledes i komitéen foreslaat 18 stykker, og der førtes argumenter for og imot. Og det er rigtig, Norsk jern- og metalarbeiderforbund kom ikke med. Der blev nemlig stemt over alle de foreslaaede, og de er opført i den rækkefølge, som stemmerne faldt.

P. Aalberg: Man faar det indtryk, at det ikke er faglige interesser, som er drøftet i komitéen, og jeg maa være enig i, hvad *Pedersen* har sagt, at listen er kemisk ren for opposition. Og dertil har komitéen gaat forbi mænd, som sitter inde med aarelang erfaring; man har gaat forbi gamle sekretariatsmedlemmer. Der skal lange aars erfaring til, før enkelte av de nye skal række op mot disse, som f. eks. *M. Nygaard*. Jeg trodde det var kongressens mening at ha mænd med erfaring og indsigt. Da bør former *Nygaard* komme med. 1911 kan bli et vanskelig aar, og jeg fraraader ogsaa av den grund at sætte ham utenfor.

A. Melgaard: Det er klart, at vi maa ha med nogen med selvstændighetstrang i det nye sekretariat. Jeg vil derfor foreslaa *Jørgen Borgen* og opfordrer til at sætte ham i stedet for frk. *Thorsen*.

Herman Hansen hævded, at Norsk jern- og metalarbeiderforbund maatte ha en repræsentant. Forbundet har 8000 medlemmer, og netop i vore brancher kan 1911 bli et vanskelig aar. Borgen er en, vi i fuldeste maal kan stole paa, og han maa faa være med og faa indflydelse paa de saker, som skal avgjøres i 1911.

K. Tømmeraaas: Jeg forbausedes i høieste grad over, at jern- og metalarbeiderforbundet var sat utenfor, mens arbeidsmandsforbundet har faat to repræsentanter. Det vil hævdes, at Ormestad kan varetta jern- og metalarbeiderforbundets interesser; men som sekretær kan han ikke gjøre det paa samme maate som tillidsmand i vedk. forbund. Desuten er vort forbund et av de største inden landsorganisationen. Jeg støtter forslaget om Jørgen Borgen, ikke bare fordi han tilhører vort forbund, men først og fremst fordi han er en duelig mand.

Lauritz Hansen: Hr. Friis vilde, at der ingen mislyd skulde være. Det er kanskje derfor, at former Nygaard ikke er kommet med. Frøken Thorsen er sat istedetfor en gammel, erfaren repræsentant. Jeg vil slutte mig til Aalbergs uttalelser om dette.

M. Michelsen: Det er vistnok saa, at om Borgen ikke kommer med i sekretariatet, saa kan han skaffe sig opplysninger paa anden haand; men han maa ogsaa faa gjøre sine meninger gjældende. Det ser ut til, at man har villet holde hele jern- og metalindustrien ute, idet baade Borgen og M. Nygaard er sat utenfor. Hr. Borgen er en dygtig mand, og sekretariatet vil være tjent med at faa ham med.

G. Ousland: Jeg ønsker ikke at stille mig til valg. Jern- og metalarbeiderforbundet bør ogsaa faa en mand med, og Borgen bør da vælges. Det er naturligt. Engang i fremtiden vil kvindernes organisation ogsaa være naadd saa langt, at en kvinde kan komme med; men som stillingen nu er bør frk. Thorsen strykes og Borgens navn sættes istedet.

A. Pedersen: Listen er, som jeg har sagt, rensset for selvstændige mænd. Det er ikke fordi Nygaard er former, at jeg vil ha ham med. Men jeg vét, at han altid har opponert paa saglige grunde. Det er mig det samme, hvilken oppfatning de har, bare de staar selvstændige og arbeider til organisationens gagn. Vi skal heller ikke vælge efter fag, men efter den samlede organisations interesser. Det er fremholdt i debatten, at de store forbund skal ha to repræsentanter. Jeg skal hertil gi opplysning om et forhold, som mange kanskje har glemt, andre ikke har kjendskap til. Det var paa den første fagforenkingskongres, som De samvirkende fagforbund holdt i Kjøbenhavn. Der var det magten mellem forbundene, det dreiet sig om, og da de store forbund ikke fik hvad de vilde, blev der splittelse. Man fik det sammen igjen: men dette skulde være en advarsel for os. 1911 har været nævnt. Vi vét, der kan bli vanskelige forhold, og at de to sidste paa listen er fuldt habile til at paata sig at ordne de vanskeligheter, tror ikke jeg. 27.000 arbeideres overenskomster skal ordnes. Og de er ikke saa dygtige som hvemsomhelst anden. Desuten repræsenterer kvinderne kun 127 medlemmer i landsorganisationen, og det er ikke meget. Kvinderne faar foreløbig være taknemmelig for, at de

har faat den nødvendige hjælp til at organisere sig: naar de har faat det nødvendige medlemsantal, kan de kræve repræsentation i sekretariatet. Jeg anbefaler Nygaards valg paa det bedste.

M. Tranmæl: Jeg nævnte tidligere, at jeg vilde foreslaa A. Pedersen til sekretariatsmedlem. Jeg kjender Pedersen som en dygtig organisationsmand, og det er bare en rimelighed, at han faar plads i sekretariatet. Det vil styrke sekretariatet og alle parter. Det er rigtig, at oppositionen kommer til orde. Pedersen har opponeret, og efter de beslutninger, som er fattet, saa var formandsvalget git. Det var nævnt av Ormestad og tidligere av formanden, at det var syndikalisme, vi fór med. Dette er ikke sandt. Vi vil ha en sterk centralisation, sterke forbund og sterke krigskasser. I opfatningen av organisationen er der ikke nogen forskjel mellem Lian og Pedersen, men da er ogsaa oppositionen slik, at den bør være med. Jeg har været med og stemt paa Lian og Ormestad, og jeg ønsker ogsaa Pedersen med. Det har været talt om, at Pedersen vilde splitte, og der har været nævnt Michelsensk arbeidsro. Vi skal ikke ha den slags arbeidsro, som utelukker kritik. Derfor maa vi netop ha Pedersen ind i sekretariatet.

Anton Olsen: Det maa være daarlige forutsætninger denne valgkomité, har hat, naar den er kommet til et saadant resultat. Vi maa ta eventuelle kommende begivenheter i betragtning, og de, som kan tænkes at faa store interesser at vareta i disse, bør komme med. Derfor maa jern- og metalarbeiderforbundets formand ind. Bygningsarbeiderne, som nu har faat sine saker ordnet, kan godt være utenfor til næste kongres. Dette hensyn burde komitéen tat. Sverre Iversen bør dog være med: men baade H. Pettersen, P. Aarøe og frøken Thorsen kan strykes. Og vi maa faa ind M. Nygaard. Jeg skulde ogsaa ha god lyst til at se Pedersen i sekretariatet.

M. Christoffersen: Jeg beklager, at ikke en repræsentant fra de enkeltstaaende fagforeninger er kommet med. Disse har nu 600 medlemmer, og de har ikke noget forbundsstyre som bindeled; derfor er det en nødvendighet for dem at ha en repræsentant i sekretariatet. Landsorganisationen er disse foreningers eneste bindeled. Jeg vil anbefale, at man stemmer paa korkeskjærer Knudsen.

John Vigen: Det glæder mig at Friis' oplysning om at der var enighet i valgkomitéen er blit korrigeret. Der har ikke været enighet om at holde Pedersen ute. Det er oplyst av Myhrstad, at alle er like gode. Da er alle indvendinger mot at Pedersen kommer med faldt bort, og han bør vælges. Vi bør da ogsaa faa Borgen med.

L. Grindheim: Særinteresserne gjør sig i den grad gjældende her paa kongressen, at Gud bevare os for et sekretariat, som skulde gaa ut fra den samme opfatning. Faginteresserne gjør sig tydelig nok gjældende. Hvert forbund vil ha sin repræsentant frem. Det er da sørgelig for os, som ingen kan faa frem. Men vi faar da ialfald stemme paa de bedste mænd uten hensyn til nogen særinteresse.

H. Pettersen: Det er nu kommet flere forslag utenfor listen, og vi faar se paa dem. Jeg skjønner ikke hvilken radikalisme Nygaard skulde repræsentere. Det maatte da være radikalisme med hensyn til konflikter: men jeg har ikke set, at han har utmærket sig deri. Han

har heller været den konservativeste i saa maate. Især overfor vort forbund; men ogsaa overfor andre. Jeg kan anbefale Nygaard; men ikke fordi han er radikal. Thi det er han ikke. Borgen er heller ikke særlig radikal. Der vilde ikke bli nogen omvæltning i sekretariatet ved, at han kom med. Men Norsk jern- og metalarbeiderforbund har saa mange interesser, at han bør være med av den grund. Dengang da Pedersen stod som formand i landsorganisationen, reistes der ogsaa anker imot ham, fordi han holdt igjen, var konservativ, stiv og steil. Jeg tror aldeles ikke, at Pedersen vilde tilføie sekretariatet nogen radikalisme. Jeg kan imidlertid anbefale en fremgangsmaate, som vil gi en god liste: Stryk mig og sæt Pedersen istedet, stryk Aarøe og sæt Borgen istedet, stryk frøken Thorsen og sæt Nygaard istedet.

Sverre Iversen: Jeg har ikke hørt et eneste indlæg for at en kvinde skal være med. Kvinderne er nemlig heller ikke endnu naaet frem til at ha en selvstændig organisation, og derfor er det heller ikke nu noget berettiget krav paa at faa en kvinde med. Sekretariatet er nemlig ikke nogen agitationstribune for kvindebevægelsen. At Borgen faar plads i det nye sekretariat vil jeg anbefale av ganske hjerte. Dette krav er saa berettiget, at ingen bør stemme imot det. De samme grunde er tilstede for former Nygaard. Men især vil jeg paatale, at man har tat med en kvinde. Jeg øiner ikke berettigelsen ved den foranstaltning nu. Maler Pedersen optræder strengt og finder ikke en selvstændig mand paa hele listen. Det kan han ikke mene at si om 7—8 mand i denne forsamling.

Rich. Hansen: Det er mange her, som har siddet sammen med A. Pedersen i sekretariatet og kjender til hans radikalisme. Da vi satte os imot ham i malerstriden, gik han. Nygaard var den eneste av disse, som nu var utenfor listen. Om ham er det at si, at han altid opponerer mot en konflikt, og han er den første, som vil faa en konflikt avsluttet. Og det er jo dette, som kongressen har kritisert. Jeg har ikke noget imot at Nygaard blir opsat; men jeg synes vi burde tale om disse saker paa en anden maate. Av Tranmæl faar Pedersen ros; men paa tidligere kongresser har vi hørt, at han var en undfaldende mand. Jeg vil gjenta, at jern- og metalarbeiderforbundet maa faa sin nye formand med i sekretariatet. Han repræsenterer et stort forbund, og har tidligere ikke været med. Han maa komme med og ta ansvaret og lære hovedledelsen at kjende. Efter de beslutninger, som er fattet igaar, bør vi ogsaa faa vore to mænd med. Personlig har jeg ingen tragten efter at bli med; men det er for det forbund jeg repræsenterer. For dets skyld ønsker jeg, at Sethil og jeg begge kommer ind i sekretariatet.

Der var nu indtegnet 31 talere. Der sattes strek og taletiden indskrænkedes til 1 minut. En lang række indtegnede frafalt ordet paa grund av den knappe tid.

Anna Pleym: Man behøver ikke at kurtisere kvinderne ind i sekretariatet. De har ret til at ha sin representant der. Og der er ikke, som A. Pedersen siger, bare 127 organiserte kvinder; der er 3000. De bør ogsaa gives anledning til at utvikle sig. Skal kvinderne ha nogen nytte av organisationen, saa maa de ogsaa være med i ledelsen.

Edv. Evensen: Det er den gamle strid mellem haandverk og industri, som stadig gjentar sig. Lad os se til at komme bort fra den og vælge den dygtigste.

Alb. Pettersen: Jeg synes at det burde være et av de mest uavviselige krav at stenhuggerforbundet fik en mand med paa den basis, som her argumenteres. Vi skal ogsaa ha tarifrevision næste aar.

H. Havre: Jeg er virkelig forbauset over listens sammensætning. De som helst burde trækkes tilbake er frøken Thorsen og hr. Andersen. Istedetfor disse kan man da sætte Borgen og Nygaard. Nygaard har et langt arbeide bak sig i sekretariatet, og han har ikke selv uttalt noget ønske om at trække sig tilbake.

G. Sethil: Jern- og metalarbeiderforbundet har allerede faat en repræsentant i Ormestad. Allikevel vil jeg dog anbefale Borgen til valg. Om former Nygaard er det at si, at han er en Jaabæknatur, som tar svært alvorlig paa de smaa saker; men i de store saker har han vanskelig for at følge med i utviklingen.

E. Sæther: Naar vi har ti pladse at besætte, saa maa vi da ogsaa faa plads for en kvinde. Kan vi ikke det, saa bør vi heller ikke hævde, at vi har nogen velvilje for kvindebevægelsen. Forøvrig mener jeg, at alle de forbund, som skal ha fornyet sine tarifoverenskomster bør komme med.

Th. Friis: Alle forbund hævder jo, at det er en livsbetingelse for dem at bli repræsentert. I komitéen var spørsmålet oppe, om vi ikke rent principielt set pligtet at la kvinderne bli repræsentert.

A. Myhrstad anbefalte Jørgen Borgen. Jern- og metalarbeiderforbundet maatte faa en mand med.

Mathilde Olsen: Det var overraskende at høre tale om at kvinden ikke skulde være paa sin plads i sekretariatet. Vi er her bare tre, og da er der vel heller ingen chance for at komme ind. Helga Thorsen har dog nedlagt et saadant arbeide for kvindeorganisationen, at hun skulde være fuldt ut berettiget til at komme med.

A. Pedersen: Jeg har ikke sagt, at alle paa listen er uselvstændige folk. Hvad jeg har sagt er, at det gjælder ved siden av de lønede folk i forbundene at faa nogen andre med ved siden av.

M. A. Bakke: Vi bør selvfølgelig vælge fra de forbund, som helst kan ventes at komme i konflikt; men det er ikke saa godt at bestemme hvem disse er. Konflikten kan komme naarsomhelst.

M. N. Aarstad anbefalte Borgen istedenfor frøken Thorsen.

E. K. Briskerud: Jeg vil sætte fingeren paa den ting, at vi appellerer til kvinden, naar vi gaar til valg; men hvor er kjærligheten til kvinden, naar der er spørmaal om, at de skal repræsentere noget?

Anton Bjørnson anbefalte skomaker Gundersens valg.

O. Karum: Jeg vil støtte Briskeruds uttalelser. Vi maa nu faa med en kvindelig repræsentant. Aarøe kan godt gaa ut.

M. Nygaard: Flere av de foreslaaede sitter i det gamle sekretariatet og de skulde da helst la være at anbefale nogen. Det vil let føre til oparbeidelse av kammeratskap. Det forhold bør sekretariatet ikke komme ind i. Naar Rich. Hansen og Sethil har angrebet mig, saa vil jeg gjøre opmerksom paa at grundlaget for deres angrep er

falskt. Jeg hadde heller ikke ventet motstand fra den kant. Kvin-
derne faar nøie sig med den repræsentation de har indtil videre.

Helga Thorsen: Diskussionen kommer væsentlig fordi det er
noget nyt, som man ikke har vænnet sig til. Med hensyn til arten
av det Aamodt sa, saa var det det mest affekterte. jeg har hørt. Det
passet heller aldeles ikke i en forsamling av alvorlige mænd. Vi har
haaret Aretander; men her ser det ut til, at mange ikke er det gran
likere end han, naar det kommer til stykket.

B. Heggen anbefalte Borgen og M. Nygaard valgt.

Hermed gik man over til den skriftlige votering og valgkomitéen
indsamlet stemmesedlerne. Imens optoges til behandling

Sjømændenes organisation.

Under henvisning til motivering indtat i dagsordenens side 80—85
foreslog sekretariatet, at kongressen fatter følgende beslutning:

„Kongressen overlater til sekretariatet at træffe nærmere avgjørelse om hvor-
vidt og paa hvilken maate der fra landsorganisationens side skal utføres agitation
blandt sjømændene.“

H. C. Smith foreslog:

„Det henstilles til sekretariatet at ha sin specielle opmerksomhet henvendt paa
arbeidet for at faa sjømændene organisert, og i den utstrækning, som tid og midler
tillater, yde sin medvirkning til arbeide for sjømændenes organisation.“

Gerhard Gulbrandsen foreslog:

„Kongressen bemyndiger sekretariatet til i kommende periode at stille til raad-
dighet de midler, som maatte kræves til en effektiv agitation iblandt sjøfolkene, og
at disses ledende mænd faar fuld anledning til at være med paa bestemmelsen av
formerne for samme.“

G. Gulbrandsen: Mit forslag er ikke fremkommet, fordi vi nærer
nogensomhelst mistillid til sekretariatet. Hvad vi vil er at faa præci-
sert en mer effektiv organisation. Man vil ogsaa spare paa utgifterne.
Vi staar jo i nærmere rapport med sjømændene og kan derfor virke
bedre. Jeg anser derfor dette forslag bedre end sekretariatets.

O. Lian: Gulbrandsens forslag er mere videregaaende end Smiths.
Man kan ikke gaa saa vidt. Smiths er derfor bedre. Selvfølgelig
blir det sekretariatet som bestemmer agitationen. Kongressen kan
heller ikke bestemme, hvad der kræves. Men man maa ha klarhet,
forat der ikke skal bli strid mellem sekretariatet og sjømændene.
Bedst er det selvfølgelig at faa en sjømand til at agitere.

G. Gulbrandsen: Jeg er ikke uvillig til at stryke det i mit forslag,
som kan medføre praktiske vanskeligheter i den retning, Lian har nævnt.

M. Tranmæl: Jeg vil høre, om man nu ikke kunde faa sjømæn-
dene og havne- og transportarbeiderne til at gaa sammen i et forbund.
Jeg vil bare utkaste tanken uten at stille noget forslag.

Sverre Iversen: Det vilde være at foregripe tiden nu at gaa med
paa Tranmæls idé. Jeg vil anbefale Smiths forslag. Det gaar ikke
an at gi sjømændene *carte blanche* paa landsorganisationens midler.

John Falbak: Jeg skal til Tranmæl bemerke, at med de nuvæ-
rende love er det umulig at faa disse organisationer sammen. Anbe-
falte Smits forslag.

G. Gulbrandsen: Tanken med mit forslag var aldeles ikke den, som her er lagt i det; men da det er misforstået derhen, tar jeg det tilbake. Jeg gaar dermed over til Smiths forslag.

Lian opplyste, at sekretariatet ogsaa gik over til Smiths forslag. Man bør være fornøiet med den bestemte uttalelse, at sjømændenes repræsentanter skal tages med paa raad.

Votering: Smiths forslag vedtoges enstemmig.

Dagsordenen.

A. Kalvaa foreslog: Punkterne 18, 19 og 20 paa dagsordenen utsættes til næste kongres. Disse saker har mindre vigtighet. Derimot har punkt 6, mægling og voldgift i arbeidstvister, og punkt 17, fabriktilsynsloven, langt større betydning. — Kalvaas forslag vedtoges mot 1 stemme.

Fabriktilsynsloven.

G. Sethil: Med hensyn til fabriktilsynsloven kan man vedta en række av de foreslaede punkter uten at gaa til realitetsbehandling av loven.

Jørgen Thon: Jeg slutter mig til Sethil forsaavidt: men jeg mener vi maa høre indlederen, og saa forbeholder jeg mig at uttale mig om tilsynet.

Sekretariatet foreslog:

1. Kongressen paalægger sekretariatet at utarbeide en forklaring til den nuværende fabriktilsynslov og omsende til avdelingene.
2. Kongressen paalægger sekretariatet gjennom vedkommende forbund eller foreninger tilsluttet landsorganisationen at opta en noiagtig statistik over enhver, som av arbeidsgiverne ilægges mulkt for forseelser paa arbeidsfeltet eller for fradrag i lønnen for beskadigelse av materiel eller mangelfuldt arbeide. Statistiken optas ved at besvare spørsmaal efter et av sekretariatet utfærdiget skema.
3. Likeledes indhentes uttalelser angaaende bestemmelsen i § 45 om, at en arbeider ikke kan inspicere bedrifter av samme art som den, hvorved han selv har sysselsettelse, har nogen indvirkning paa tilsynets effektivitet.
4. Andre faktiske opplysninger vedrørende fabriktilsynsloven, der kan være av betydning at faa konstatert i motiverne for forslag til forandringer i loven, pligter avdelingene efter opfordring fra sekretariatet at skaffe.
5. Paa grundlag av de saaledes indhentede opplysninger ved siden av det materiale, som allerede foreligger i utredninger og statistik, utarbeider sekretariatet motiver til de i det foregaaende fremsatte forslag til forandringer i fabriktilsynsloven for oversendelse til stortinget.

Sethil foreslog følgende ændring i punkt 5:

„Paa grundlag av de saaledes indhentede opplysninger ved siden av det materiale, som allerede foreligger i utredninger og statistik, utreder sekretariatet forslag til ny fabriktilsynslov med motiver for oversendelse til stortinget.“

Sekretariatet gik over til Sethils forslag, hvorpaa Sethil indledet spørsmålet.

Sethil uttalte: Spørsmålet om arbeiderbeskyttelse, fabriktilsyn og hvad dermed staar i forbindelse er en for arbeiderne viktig sak, og den er ogsaa saa omfattende, at der kan holdes foredrag i flere timer om saken. Men paa den anden side har arbeiderne saa ofte sagt sin mening angaaende fabriktilsynsloven og formet sine principielle krav, saa derom er

ganske sikkert ikke denne forsamling uenig. At den nuværende fabriktilsynslov tiltrænger en revision, derom er vi vistnok alle enige. Hvad vi her efter min formening først og fremst skal beskæftige os med, er praktisk seet paa hvilken maate vi bedst skal faa gjort os den nuværende fabriktilsynslov nyttig, og samtidig faa samlet materiale og bevis for motiveringen av forslag til forandringer i loven.

Vor første fabriktilsynslov vedtoges i 1892. Allerede før den tid var der vel dem, som hadde opgjort sig en mening om, hvordan fabriktilsynsloven skulde være, og som efterat den var vedtat, gjorde sig bekjendt med lovens bestemmelser. Litt efterhvert har kjendskapet til loven bredt sig, og **behandlingen** av loven i stortinget i 1909 bidrog i høi grad til at interessen blandt arbeiderne blev vakt; men endnu har vi grund til at tro, at en flerhet av arbeiderne ikke har fuldstændig kjendskap til eller forstaaelse av loven, og naar de ikke det har, vil de heller ikke kunne optræde som vogtere over loven. Og det viser sig, at det er paakrævet, at der vogtes over, at loven overholdes. Det er jo i almindelighet saadan med en lov, at, hvis den skal bli effektiv, maa der være nogen til at kontrollere lovens overholdelse og som paataler overtrædelser.

Sekretariatet har derfor ment, at det vilde ha sin store betydning, at der blev utarbeidet en redegjørelse eller en fortolkning av den nuværende fabriktilsynslov. Derved vilde i første række interessen for loven og dens betydning vækkes. Lovparagrafer er gjerne ogsaa saa juridisk avfattet, at de kan fortolkes paa forskjellig maate. I tvilstilfælde kan man være henvist til at studere lovens forarbeider. Naar derfor denne fortolkning utarbeides av folk, der baade har kjendskap til lovens forarbeider og den fortolkning, som **gives** fra autoriteterne **angaaende** de forskjellige bestemmelser, vil forstaaelsen av loven bli ensartet og hævdelsen av loven den samme overalt.

I den tid, som loven har virket, har man allerede hat anledning til at gjøre sig bekjendt med, at der er mangt og meget, som der kan gripes fat i, og som kan rettes paa indenfor den nuværende lovs ramme. Enkelte steder tar arbeiderne sakerne op til behandling og søker at drive forbedringerne igjennem, mens de andre steder lar det skure, enten det er, fordi de ikke har kjendskap til loven eller det er, fordi de ikke har initiativ nok til at ta fat; men jeg har ialfald faat den opfatning — efter nu i et $\frac{1}{2}$ aars tid at ha været medlem av arbeidsraadet, og derved faat anledning til at beskæftige mig en del med fabriktilsynsloven, reglementer osv. — at der fra organisationernes side kan gjøres en hel del for at rette paa forskjellige misforhold ogsaa i ly av den lov, vi nu har.

Jo mere interessen vækkes, og desto bedre kjendskapet blir utbredt, desto sterkere opinion kan man reise mot de misforhold, man mener er tilstede, og desto større vegt vil meningene faa.

Fabriktilsynslovgivningens hensigt er i sin almindelighet at formindske de farer, som den utviklede moderne industridrift innebærer for de arbeidende klassers legemlige og aandelige velvære ved i visse retninger at unddra forholdet mellem arbeidsgivere og arbeidere den fulde kontraktsfrihet og til fordel for arbeiderne undergi det indskræn-

kende og regulerende bestemmelser. Fabriktilsynsloven er kommet som en følge av storindustriens utvikling. Før var forholdet frit, som det saa smukt het, og der høres endnu fra arbeidsgiverhold de smukkeste talemåter om, at der maa være kontraktsfrihet, og at forholdet maa faa utvikle sig frit; men den frihet, som var før lovens istandbringelse. viste saadanne følger, saadanne forhold rundt paa fabrikkene, at nationalforsamlingerne i de forskjellige lande fandt, at her maatte lovgivningsmagten gripe regulerende ind. Man fandt, at der var saa store almene hensyn at ta. at hensynet til den enkeltes frihet maatte vike.

Loven er altsaa ment at være til beskyttelse for arbeiderne; men det kan vistnok sies, at ikke arbeiderne altid har forstaaelsen herav. Der gjør sig ogsaa undertiden vrangforestillinger gjældende, og det er heller ikke altid, at paabud eller forbedringer, der indføres, blir mottatt med velvilje. De bestemmelser, som gaar ind under en fabriktilsynslov, kan henføres under følgende hovedavsnit:

1. Paabud av sikkerhetsforanstaltninger paa arbeidsstederne til forebyggelse av bedriftsulykker, saaledes indkapsling av farlig maskineri, indhegning av aapninger og belysning av arbeidsrommene samt besigtigelse og kontrol med kjedler og rørledninger.
2. Bestemmelser, der tilsigter bedre sanitære forhold paa arbeidsstedet, samt regler for arbeidstidens længde efter arbeidets beskaffenhet og vedkommendes alder, saaledes at overanstrengelse kan undgaaes.
3. Bestemmelser om barns arbeidstid baade av helbredshensyn som ogsaa for skoleundervisningens skyld.
4. Indførelse av kontrolorganer og kontrolmidler til lovens overholdelse.

Naar der er spørsmål om fabriktilsynsloven og forandringer i samme, saa er der to motstridende interesser, som her møtes. Paa den ene side arbeiderne, der vil gjøre loven mere effektiv, og paa den anden side arbeidsgiverne, der føler lovens paabud generende for sig og derfor søker at bremse utviklingen.

Arbeiderbeskyttelseslovgivningen er ikke noget, som for tiden er helt overlatt til politikerne. Nei, de faglige organisationer tar her virksom del. Arbeidsgiverforeningen skal jo være upolitisk: men naar man læser arbeidsgiverforeningens meddelelser, vil man se, at arbeiderbeskyttelseslovgivningen er det, som mest indgaaende behandles i bladet. Og det maa jo være ganske naturlig, at fagforeningerne beskjeftiger sig med fabriktilsyn og arbeiderbeskyttelse i det hele tat: ti det er ikke bare lønsspørsmålene, som er av betydning for arbeiderne at faa fremmet, men ogsaa arbeidsforholdene.

Tar vi for os fabriktilsynsloven, saa vil vi finde, at den er indelt i flere hovedavsnit eller kapitler.

Det første kapitel omhandler *lovens virkekreds*. Det naturligste skulde jo synes at være, at fabriktilsynsloven og ulykkesforsikringsloven hadde den samme ramme, idet lov om foranstaltninger til at sikre mot ulykker under arbeidet og lov om ulykkesforsikring for arbeiderne vel maa være saa nøie forbundet med hinanden, at de i størst mulig utstrækning burde være fælles. Men tar vi for os § 1, saa vil vi finde, at der er gjort en række undtagelser.

Først kommer de bedrifter, der staar under romertal I, som direkte gaar ind under loven; men ogsaa her er endel undtagelser. Saaledes gaar ikke ind under loven: virksomheter, hvori anvendes motor paa ikke over 1 hestekraft. Likeledes undtages stenbrud, kalkbrud og stenhuggerier, der beskjaeftiger et mindre antal arbejdere end 5.

Under romertal II: haandverk og lignende industrielle virksomheter, er ogsaa sat grænsen 5 arbejdere.

Saa kommer videre under litr. c og d endel bedrifter, hvor kongen skal bestemme, hvorvidt de skal gaa ind under loven eller ei. efterat arbejdsraadets udtalelse er indhentet.

Saa kommer igjen en undtagelse for samtlige, idet der staar:

Dog indgaar ikke under lovens bestemmelser foretagender av heromhandlede slags, der som kortvarige eller ubetydelige ikke kan lægges ind under en ordnet bedrift.

Komiteén har her foreslaat, at disse undtagelsesbestemmelser utgaar, idet vi har ment, at naar loven skal være til beskyttelse for arbejderne, bør de ogsaa være beskyttet, enten bedriften har motor paa over eller under 1 hestekraft, og enten der arbejder 4 eller 5 mand.

Kapitel II.

Arbejdsstedernes indretning. Sundhedsforhold. Forholdsregler mot arbeidsulykker.

Noget av det første man tok sigte paa, da man gik til at vedta fabriktilsynsloven, var ved særskilte paabud og sikkerhetsforanstaltninger at hindre bedriftsulykker. Efterhvert som maskinteknikken utvikles, stiger maskinernes hastighet og arbeidsintensiteten økes. Ulykkesfaren blir derved større. Men den nuværende lov indeholder ogsaa bestemmelser, der tar sigte paa en effektiv beskyttelse, og hvis den helt ut overholdes, vil ulykkesfarerne kunne adskillig innskærkes. Det vigtigste er derfor her at faa et effektivt tilsyn.

Komiteen har derfor under dette kapitel innskærket sig til at paapeke, at der i paragraf 9 burde være en bestemmelse om, at maskinremme ikke maa paalægges under maskinens gang, likeledes som man har ment, at der klarere burde fremholdes, at de opfindelser, der allerede er gjort eller muligens kan bli gjort i retning av en hurtigere stansning av maskineriet eller dele derav, naar fare er forhaanden, skal kunne paabydes.

Vi har jo saaledes denne opfindelse som kaldes pikoplingen, der ganske synes at svare til hensigten, men som i praksis vel endnu er litet prøvet. Saavidt mig bekjendt anvendes den mange steder i Sverige, og der er vistnok ordnet paa den maate, at de bedrifter, der har indført pikoplingen slipper med en mindre præmie til riksforsikringen. Det er antagelig ogsaa den rette vei at gaa. Det blir paa samme maate som at byer med godt vandverk slipper med en billigere assurancepræmie end andre byer med et daarligere utviklet vandverk.

I § 15 har vi foreslaat, at der tilføies en bestemmelse om, at der i størst mulig utstrækning maa aapnes adgang for arbejderne til at kunne faa vaske sig og skifte klær — og helst ogsaa bad, hvor der utvikles støv, gasarter og damp.

Bestemmelser ang. arbejdstid.

Indførelse av normalarbejdsdag er et gammelt krav reist av arbeiderne i alle lande. Og det principielle standpunkt som arbeiderne gjennom lange tider har holdt paa, er at faa en lovfæstet 8 timers normalarbejdsdag.

Derom foreligger der allerede før saa mange utredninger og indstillinger, baade fra arbeiderstandpunkt og ellers saa jeg skal ikke her gaa nærmere ind herpaa. Saa sent som den 9. mars 1907 oversendte sekretariatet til stortinget et fuldstændig lovforslag til ny fabriktilsynslov med motiver. Forslaget var utarbejdet av en komité bestaaende av O. Lian, D. Jensen, A. E. Gundersen, Tobias Olsen og J. Teigen. I dette forslag er ottetimerskravet fremsat og motiveret og i 1909 under fabriktilsynslovens behandling blev fra sekretariatet indsendt en forestilling som findes gjengit i beretningen.

Og efter de beslutninger, som allerede er fattet her paa kongressen har jeg grund til at anta at med hensyn til det principielle standpunkt arbeiderne fremdeles indtar den samme stilling som før — nemlig kravet om 8 timers arbejdsdag.

Spørsmålet blir da, om man ret og slet bare skal opretholde det principielle standpunkt. Herom er der kanske delte meninger.

Komitéen er av den opfatning, at det vil være praktisk politik at stille et subsidiært forslag paa at der lovfæstes en 9 timers normal arbejdsdag og at 8 timersdagen indføres ved alle sundhetsskadelige bedrifter, hvor nat- og dagskift anvendes samt ved gruber under dagen. Likeledes at der blir forbud mot kvinders og unge menneskers natarbejde.

Efter den intense motstand, som der fra arbeidsgiverhold gjøres mot arbejdstidens forkortelse, kan vi omtrent være sikker paa, at 8 timers dagen faar vi ikke gjennemført før vi kommer i majoritet i stortinget. Men for en skridtvis forkortelse av arbejdstiden kan man muligens gjøre sig haap om ogsaa utenfor arbeidernes rækker at kunne samle stemmer for, og vi tror derfor, at det vil være fornuftig og hensigtsmæssig at arbeide for at opnaa selv de smaa skritt.

Et skritt fremover vilde det være om bare lovens bestemmelser med hensyn til arbejdstiden blev absolut uten undtagelsesbestemmelser og dispensationer.

Vi har derfor foreslaaet de forandringer i loven, som findes paa side 108 og 109 i forelægget.

Valget paa sekretariat.

Valgkomiteen rapporterede stemmegivningen over sekretariatsmedlemmer:

1. Rich. Hansen 140 st., 2. Sverre Iversen 134 st., 3. G. Sethil 128 st., 4. Jørgen Borgen 126 st., 5. H. Pettersen 109 st., 6. P. Aarø 107 st., 7. A. E. Gundersen 96 st., 8. M. Nygaard 94 st.

Dernæst hadde A. Pedersen 76 st., P. Andersen 46 st., Helga Thorsen 42 st., G. Ousland 23 st., Ivar Knutsen 13 st. — 144 avgivne stemmer.

Der udspandt sig en kortere debat væsentlig av samme art og gjentagende debatten om repræsentanter ved suppleantvalget. Denne forbigaaes derfor. Valgkomitéen optok stemmer over suppleanter, hvorpaa behandlingen av

Fabriktilsynsloven

fortsattes.

Dirigent: Ormestad.

Jørgen Thon: Med hensyn til dette punkt vil jeg si, at der burde være gjort noget for at faa det stedlige fabriktilsyn mer effektivt. Som det foregaar nu er bestemmelsen om det stedlige tilsyn kun en papirbestemmelse. Jeg skal citere hvad formanden i det stedlige fabriktilsyn i Stavanger har sagt:

„Angaaende en bedre og skarpere kontrol med fabriklovene har formanden i det stedlige fabriktilsyn for Stavanger, hr. stadsfysikus Wyller, uttalt til „1ste Mai“, at det var beklagelig, hvor ringe forstaaelse mange forældre hadde overfor barnebeskyttelsen. Mange forældre stillet sig motvillige overfor forbud mot deres barns arbeide i fabrikker. Det maatte bli anderledes.“

Hr. Wyller fremholdt ogsaa en tanke, som fagorganisationerne bør ta op til alvorlig overveielse: Arbeiderne selv maa være fabriktilsynet behjælpelig med kontrollen og med at bekjempe misbruk.

Der kunde av fagforeninger utpekes et medlem paa hver arbeidsplads, der fik i opdrag at melde overtrædelser av loven til fabriktilsynet. De, der arbeider paa stedet til stadighet, vil være de bedste kontrollører.

Det er langt fra saa let for tilsynet naar det kommer, at faa tak i alt mulig og umulig. Det tar sig en runde engang imellem, og paa det bestemte tidspunkt kan det jo være, at alt er i den skjønneste orden tilsyneladende.

Jeg vil i tilslutning hertil foreslaa:

„Kongressen henstiller til alle fagforeninger i de bedrifter der gaar ind under fabriktilsynsloven, at vælge et medlem, som har i opdrag, at anmelde overtrædelse av loven, til det stedlige fabriktilsyn.

Likesaa henstiller kongressen til forbundene, at medlemmer der grundet nævnte arbeide kommer i unaade hos sin arbeidsgiver, og i tilfælde faar sin avsked, støttes økonomisk til de kommer i arbeide.“

Jeg forstaaer fuldt vel det vanskelige hverv en arbeider vilde faa i det stedlige tilsyn. Vi maa derfor, om han kommer i uleilighet, støtte ham økonomisk. Kun derved kan vi sikre os et effektivt tilsyn.

A. Kalvaa foreslog:

„Sekretariatets forslag til uttalelse angaaende punkt 17 paa dagsordenen sættes under votering uten debat.“

Votering: Kalvaas forslag vedtoges enstemmig.

Sekretariatets forslag med Sethils ændring vedtoges enstemmig.

Dirigenten oplyste, at Jørgen Thons forslag var et nyt punkt uavhengig av dagsordenens punkt 17. Det sattes imidlertid ogsaa under avstemning uten debat og vedtoges mot 4 stemmer.

Mægling og voldgift i arbeidstvister.

A. Juell foreslog:

„Spørsmålet om offentlig mægling og voldgift i arbeidstvistigheter utsættes til neste kongres. Indeværende kongres vælger en komité paa 7 medlemmer, som sammen med sekretariatet og hovedstyret optar saken til behandling forsaavidt der i kongresperioden skulde fremkomme kongelig proposition i saken. Resultatet oversendes de tilsluttede organisationer til uttalelse.“

G. Ousland anbefalte Juells forslag. Tiden var nu for langt fremskreden til at realitetsbehandle saken.

A. Kalvaa kunde gaa med paa Juells forslag, hvis komitéens mandat begrænsedes til at den kun kom i virksomhet, hvis kongelig proposition fremsattes inden neste kongres. Her kan vi atter faa en borgerlig lov til at binde arbeiderne i deres bevægelsesfrihet inden organisationen. Jeg er imot baade mægling og voldgift. Hvis ikke kgl. proposition fremsættes, saa bør saken foreligge til neste kongres. Men hvis loven kommer under behandling, saa maa vore stortingsmænd ha noget at henvise til.

Ormestad: Juells forslag gir komitéen det begrænsede mandat, som Kalvaa forlanger.

A. Juell: Det maa ansees aldeles umulig nu at faa saken realitetsbehandlet. Men jeg antar ogsaa, at saken ikke vil bli aktuel før til neste kongres. Komitéen maa bestaa av medlemmer fra de forskjellige kanter av landet. Derved vil saken faa en behandling, som alle kan være tjent med.

Albin Pettersen: Jeg kan stemme for Juells forslag; men jeg har motsat mig denne saks utsættelse, fordi jeg anser den som en av de viktigste paa dagsordenen. En saadan lov er i flugt med hvad partiet har forlangt; men vi kan ogsaa faa det, vi ikke ønsker, om vi ikke er paa post.

M. Tranmæl: Jeg kan ikke forsvare at stemme for utsættelse. Ikke engang for Juells forslag.

O. Lian: Saken er saa viktig, at det er likefrem pligt ikke at behandle den nu i sidste øieblik. Tidligere er den blit utsat, fordi den ikke har været aktuel. Men en saadan komité er ogsaa en betryggende ordning paa nærværende tidspunkt. Jeg tror heller ikke der kommer noget regjeringsforslag i kommende kongresperiode. Den nuværende majoritet i stortinget og regjeringen er princielt imot mægling og voldgift. Men skulde der allikevel komme noget, saa har vi komitéen og kan sammenkalde den. Man maa da være tilfreds med det. Ellers skulde jeg tro, at vi kommer til at behandle denne sak paa kommende kongres.

John Viggen: Jeg kan ikke følge Tranmæl i hans opfatning av denne sak. Jeg er tilfreds med komitéen. Men den maa være noget talrigere, saa flere utenfor Kristiania ogsaa i tilfælde kunde komme med. Jeg foreslaar at tallet 7 i Juells forslag, som jeg ellers støtter, forandres til 11.

A. Kalvaa: Der var sendt en rundskrivelse til foreningerne om at vi skulde behandle saken. Nu skyver vi den fra os. Jeg stemmer

for Juells forslag under sterk tvil. Komitéen bør repræsentere forskjellige synsmaater og arbeidsgrene.

A. *Tønnesen* anbefalte Juells forslag og krævet, at komitéen maatte bestaa av repræsentanter fra landets forskjellige egne.

Votering:

Juells forslag vedtoges mot en stemme. Viggens ændringsforslag vedtoges mot nogle faa stemmer.

Valg av suppleanter til sekretariatet.

Valgkomitéen rapporterte, at følgende var valgt til suppleanter for sekretariatet:

1. Albin Pettersen 108 st. 2. Petter Andersen 94 st. 3. Ivar Knudsen 93 st. 4. A. Juell 91 st. 5. Helga Thorsen 82 st. 6. A. Pedersen 71 st.

Dernæst hadde Ole Næss 66 st., Jonas Nygaard 52 st., A. Steinhauer 41 st., A. Melgaard 37 st., G. Ousland 23 st., Joh. Nilsen 16 st. Endel andre 1 stemme hver.

Revisorer.

Jul. B. Olsen forespurte, om nogen av de foreslaaede var fagmænd paa regnskapets omraade.

Ormestad (dir.): Nogen bestemmelse herom findes ikke i landsorganisationens love. Regnskaperne er ogsaa ganske enkle. De foreslaaede revisorer har lang erfaring i faget. Følgende valgtes ved haandsoprækning:

1. D. Jensen. 2. Tobias Olsen. 3. N. Mittet. Suppleanter: Edv. Evensen, A. Steinhauer og Randolph Arnesen.

Valgkomitéen traadte derpaa sammen for at avgi indstilling paa medlemmer av den komité som skulde nedsættes ifølge beslutningen angaaende punkt 6.

Indstillingen blev:

1. Sven Henriksen, Østemarkens arbeidsmandsforening. 2. Oluf Amundsen, Narvik. 3. Jørgen Thon, Hønefos. 4. Ths. J. Friis, Bergen. 5. S. Tjønneland, Bergen. 6. Paul Aalberg, Trondhjem. 7. M. Tranmæl, Trondhjem. 8. Julius Kristiansen, Drammen. 9. H. C. Smith, Strømmen. 10. Elof Carlson, Aspedammen. 11. Jørgen Skaar, Stavanger. Disse valgtes enstemmig.

Kongressens avslutning.

Herman Lindqvist: Det er med sterk tvil, at jeg har forlangt ordet nu. Jeg er overbevist om, at enhver av dere synes her har været talt nok paa denne kongres, saa det er overflødig at holde endnu et foredrag; men da dette er første gang siden fjoraarets begivenheter at jeg er i Norge, vil jeg allikevel benytte anledningen til at si nogen ord.

Jeg vil først peke paa den omstændighet, at det som gaar gjennom forhandlingerne paa alle kongresser i vor tid, det er søkningen

etter nye stridslinjer. Og det er naturlig, at der under arbeiderbevægelsens fremrykning spørres, hver gang man møter motstand: Findes der ikke andre veie? Det glæder mig at der paa dette punkt har vist sig at herske den samme opfatning paa denne kongres som i Sverige. Den sterkeste front som kan skapes i kampen, synes mig at være den med industriforbund som smelter sammen i en landsorganisation. Det er min bestemte mening, at det er den mest passende form. Men jeg tror det er heldig, at disse centralforeninger ikke har for vidtrækkende indflydelse. — Forbundsorganisationerne trenger mest mulig frihet. Paa den svenske landsorganisations sidste kongres var der fremsat forslag om at styrke centralorganisationen, men det vek man tilbake for. Sporsmaalet blev utsat. Mot dette forslag blev der fremsat andre forslag som tok sigte paa at at løse baandene, gi forbundene *fuld* handlefrihet og la centralforeningen gaa over til at bli nærmest et statistisk element uten indflydelse. Jeg tror imidlertid ikke der findes mange svenske arbeidere, som deler denne syndikalistiske opfatning. Det vil allikevel ikke lykkes at føre en guerillakrig. Selv om arbeiderne ikke har nogen centralorganisation, som arbeidsgiverne kan angripe, vil vore motstandere dog finde anledning til at rette et like kraftig og omfattende slag mot os. De tar ikke hensyn til arbeiderorganisationernes indbyrdes forhold, men betrakter under enhver omstændighet arbeiderklassen som en samlet enhet. Hvis vi da staar opstykket i adskilte forbund har vi ingen fordel fremfor nu. Forskjellen blir bare at vi mangler det fælles rygstød, som centralorganisationen yder os.

Mens vi arbeider med vore egne organisationer, maa vi aldrig tape vore motstandere av syne, som i første haand er arbeidsgivernes organisationer og dernæst den konservative lovgivningsmagt. Dere vet altfor vel, at de svenske arbeidere kanskje haardere end nogen anden har faat prøve kampen mot disse motstandere. De hadde bygget en organisation med det for øie at kunne tvinge arbeiderne til underkastelse ved at true med lockout. Tilslut drev de det saa langt, at arbeiderne kjendte med sig selv, at det vilde være umulig for dem at fortsætte organisationsarbeidet, dersom de ikke friet sig fra arbeidsgivernes aak. Vaaren 1909 laa det likesom i luften, at nu hadde man gaat saa langt, at man ikke kunde gaa lenger. Da arbeidsgivernes proklamation om lockout kom, var arbeiderne paa det rene med, at de maatte sætte haardt mot haardt. Efter det, som hændte, er jeg kommet til den opfatning, at en lockout ikke er saa farlig som selve truselen om lockout. Kan vi til enhver tid staa saa godt rustet, at vi kan si til arbeidsgiverne: „Kom an!“ saa tror jeg, at naar de har faat prøve lockoutvaabenet en 2-3 gange, vil de betænke sig paa at bruke det oftere. Selve lockouten vil snart vise sig umulig; men det er med trusler de kan tvinge sig frem, hvis ikke vi er rustet.

Jeg skal ikke fortape mig i skildringer av den svenske storlockout; men jeg skulde ønske, at enhver arbeider i dette land kunde føle litt av den kraft og styrke som tildeltes os, da vi var i strid. Det var stor-slagent at se, da alle bedrifter i industrien stoppet, da 300.000 arbeidere paa sekretariatets opfordring samtidig holdt op at arbeide og satte sin eksistens paa spil i kampen for de fælles interesser. For mig staar

det klart, at dette er den nye vei til opnaaelse av en ublodig revolution, saasandt den nødvendige forutsætning, en sterk økonomisk stilling, er tilstede.

Vi har nu utkjæmpet striden og kan konstatere, at det lykkedes ikke at trykke arbeiderne i knæ eller paatvinge dem uantagelige vilkaar, skjønt arbeidsgiverne fik støtte hos den konservative regjering, som optraadte som lockoutleder. De svenske arbeidere kunde gaa ut av kampen med hævet pande. Nu er det hvile efter stormen, men jeg er overbevist om, at de svenske arbeidere atter vil samle sig til enig og samlet kamp for sine livsinteresser.

Jeg nævnte, at arbeiderne ogsaa har en motstander i den konservative lovgivningsmagt. Den svenske regjering forsøkte nylig, med hjælp av 1. kammeret og høire i 2. kammeret, at drive igjennem et arbeiderfiendtlig lovverk. Men det lykkedes ikke, og forhaabentlig vil saken nu bli utsat til høsten 1911, da der foregaar nye valg efter nye stemmeretsregler.

Naar det var mulig for de svenske arbeidere at holde ut i den kolossale kraftprøve ifjor, skyldtes det for en stor del den økonomiske støtte, som kom fra utlandet. Det vil ikke kunne lykkes for mig at finde ord for den taknemmelighet de svenske arbeidere føler for denne bistand. Men jeg vil allikevel faa uttale en hjertelig tak for hjælpen, idet jeg haaper, at de svenske arbeidere maa kunne bli istand til at yde gjengjæld, hvis det blir nødvendig. Personlig vil jeg takke for den gjestfrihet, som er vist mig under mit ophold her. Jeg har bestandig reist fra den norske landsorganisations kongresser med en tryk følelse av, at vi i begge lande arbeider jevnstids, og jeg tror vi ogsaa herefter skal staa ved hverandres side, naar den fælles fiende angriper os. Jeg vil uttale haabet om, at kongressens arbeide maa gavne organisationen, saa den norske arbeiderbevægelse i de kommende 3 aar maa kunne gjøre nye landvindinger.

Talen mottoges med langvarig bifald.

Dirigenten, hr. *Ormestad*, uttalte en tak til hr. Lindqvist for hans besøk og for de ord, han hadde rettet til kongressen. Da vi ifjor med spændt opmerksomhet fulgte kampen i Sverige, lærte vi at kjende hr. Lindqvist som en ærlig forkjæmper for arbeidernes sak, som den svenske arbeiderbevægelses rolige og trygge midtpunkt. Vi beklager, at vi paa grund av aftenmøterne ikke har kunnet vise vore utenlandske gjester den gjestfrihet, vi hadde ønsket at lægge for dagen.

Wartiainen fra Finland uttalte i en kort tale sin hjertelige tak for hyggelig samvær med kongressens deltagere med ønsket om fortsatt fremgang for den norske arbeiderbevægelse.

D. Jensen takket for den velvilje kongressen hadde vist ham ved at bevilge ham en pension paa hans gamle dage. Jeg er gammel nu, uttalte han, men jeg vil gjerne følge med ogsaa herefter, og saa længe det forundes mig at leve, vil jeg gjøre hvad jeg formaar til nytte for organisationen.

Forsamlingen ræiste sig som tegn paa sin ærbødighet for den veltjente organisationsmand, hvorefter *Ormestad* uttalte ønsket om, at

de norske arbeidere endnu længe maatte faa beholde den ærværdige kamerat i sin midte.

Ole O. Lian: Ogsaa jeg vil faa lov til at si etpar ord, før vi skilles. Jeg vil uttale min fulde tilfredshet med den maate, kongressen har skjöttet sin opgave paa. Jeg tror vi allesammen har grund til at være tilfreds, og jeg har den sikre tro, at det arbeide, som her er nedlagt, vil føre os videre fremover i fortsat kamp for arbeiderklassens frigjørelse. Jeg vil ogsaa takke for den tillid, som er vist mig ved at kongressen har gjenvalgt mig til formand, og jeg lover, at alt det jeg evner skal jeg sætte ind paa at løse den opgave, som er paalagt mig. Og jeg vil be dere, naar I nu reiser hjem, om at overføre noget av den interesse og dygtighet, som er vist her, paa de hundreder av fagforeninger rundt om i Norges land. Saa skal vi nok engang se vort maal virkeliggjort: arbeiderklassens fulde frigjørelse. Som et uttryk for det haap, de drømme og de længsler, som vi alle nærer, vil jeg be dere rope et 9-foldig hurra for arbeidernes faglige landsorganisation i Norge. Den leve!

Chr. H. Knudsen holdt derefter en tale, hvori han fremhævet nødvendigheten av, at den faglige og politiske arbeiderbevægelse gik haand i haand. Taleren takket for de penge kongressen hadde bevilget til arbeiderpartiets agitation og sluttet med et leve for organisationen, idet han uttalte ønsket, at arbeiderbevægelsen maatte vokse saa hurtig, at arbeiderklassen ret snart kunne naa frem til den indflydelse i samfundet, som den bør og skal ha. (Kraftige hurraer og bifald).

Sverre Iversen bragte paa forsamlingens vegne en tak til kongressens tillidsmænd, dirigenter og sekretærerne, for vel utført arbeide.

Ormestad takket for de ord, som den sidste taler hadde uttalt. Det er ofte saa, at en forsamling og dens dirigenter kan komme i uoverensstemmelse, men det har glædet mig, at denne kongres har været en meget parlamentarisk forsamling. Det vidner om, at deltagerne er godt skolert i organisationen og at de eier evnen til at begrænse sig i debatterne. Der har forekommet endel sammenstøt i kampens hete, men nu sænker vi vore vaaben i tryk forvisning om, at alt det som har været sagt, er ment til bedste for den sak, som vi alle saa levende interesserer os for. Jeg tror at alle er enig om, at kongressen har utført et godt arbeide. Jeg vil benytte anledningen til at takke de av sekretariates medlemmer, som nu fratræder, hr. Aamodt og Christoffersen for samarbeidet. Tilslut vil jeg ønske repræsentanterne og vore utenlandske gjester en behagelig hjemreise og opfordre forsamlingen til at synge første og sidste vers av „Socialisternes marsj“.

Møtet hævdes kl. 6.40 søndag den 3. juli 1910.

Følgende telegrammer indløp til kongressen:

Landsorganisationens kongres, Folkets hus, Kristiania.

Förhindrad närvara vid öppnandet bringar jag kongressen varmaste välgångsönskningar. Lefve arbetarnas union!

Lindqvist.

Landsorganisationens kongres, Folkets hus, Kristiania.

Tillykke med arbeidernes store mønstringsdag. La frugterne av arbeidet bli til glæde og gavn over det hele land. Leve socialismen!

Trondhjems sjauerforening.

Arbeiderkongressen, Folkets hus, Kristiania.

Odda arbeiderparti samlet til generalforsamling sender herved kongressen sin hilsen med ønsket om et heldbringende arbeide.

Semming,
formand.

Tøsdal,
sekretær.

Landsorganisationens kongres, Folkets hus, Kristiania.

Jeg er stolt og glad over at faa en saadan hilsen fra dere. Gid jeg bare kunde ha fortsat sammen med dere endnu i nogle dage, at jeg ikke kan det er min store sorg.

Oscar Nissen.

Kongressens beslutninger.

Baker- og konditorforbundets restanse.

Sekretariatet bemyndiges til at gi baker- og konditorforbundet et halvt aars henstand med indbetaling av restansen.

Fagorganisationens historie.

I betragtning av den store betydning det vil ha for de organiserte arbeidere og disses organisationer og videre utvikling at faa utarbeidet en „Fagorganisationens historie“, retter kongressen en indtrængende anmodning til samtlige fagorganisationer om til sekretariatet hurtigst mulig at indsende det nødvendige materiale og henviser man i saa henseende til sekretariatets i arbeiderpressen tidligere rettede opfordring.

Arbeidsledighetsforsikringen.

I.

Sekretariatet indgaar til stortinget med de forslag til forandringer i lov av 12. juni 1906, som ansees hensigtsmessige for den bedst mulige utvikling av arbeidsledighetsforsikringen.

Av lovforandringer, som man nu har oversigt over, fremhæver kongressen følgende hovedpunkter i henhold til de foran anførte motiver:

1. Refusionsbeløpet forhøies til $\frac{1}{2}$ av den utbetalte understøttelse.
2. Bestemmelsen om, at der ikke ydes refusion paa beløp utbetalt til utlændinger, ophæves.
3. § 2 punkt 8 forandres saaledes, at det klarere fremgaar, at der ved bedømmelsen av begrepet uforskyldt arbeidsløshet overveiende skal tages hensyn til, hvorvidt arbeide er at erholde eller ikke og at det ikke er avgjørende, hvad som er den direkte aarsak til det enkelte medlems arbeidsledighet.
4. § 4 forandres saaledes, at det blir forbundet med mindre vanskeligheter og arbeide, at konstatere den refusionspligtige kommune.
5. § 6 ophæves.

II.

Kongressen uttaler, at arbeidsledighetsforsikringen hører til de viktigste gjøremaal for fagorganisationen ved siden av lønsbevægelserne, idet den betrygger det enkelte medlem mot de værste virkninger av arbeidsløsheten, likesom den bidrar til et sterkere samhold og et stabilere medlemsforhold, hvilket er en nødvendig forutsætning for at organisationernes øvrige gjøremaal skal kunne fremmes med størst mulig kraft og til bedst mulig resultat.

Ut fra dette syn retter kongressen den sterkeste opfordring til de organisationer, som endnu ikke har arbeidsledighetskasser om at planlægge opprettelse av saadanne. Kongressen er av den opfatning, at selv om der for visse fag er store vanskeligheter at overvinde ved opprettelse av arbeidsledighetskasser, kan den dog ikke erkjende, at der for noget fag stiller sig uovervindelige hindringer iverien for opprettelse og drift av saadanne kasser, særlig nu, naar bidrag kan erholdes fra stat og kommune.

Endelig opfordrer kongressen samtlige organisationer, der har eller opprettet arbeidsledighetskasser, til at benytte loven om statstilskud fuldt ut, idet man derved markerer det offentliges pligt til at træde støttende til paa dette omraade, likesom man først naar alle organisationer samler sig om loven vil kunne øve den tilbørlige indflydelse paa dens indhold.

Sykeforsikringen.

I. Fagforenings-sykekassernes stilling til sykeforsikringsloven.

Foreninger og forbund, som ikke lar sine sykekasser godkjende, bør søke at vedlikeholde sykeforsikringen for de medlemmer, som ikke kan komme ind i den offentlige sykeforsikring og endvidere søke at oprette tillæggsforsikring for de øvrige medlemmer, hvorved endel av sykeforsikringslovens mangler kan avhjelpes.

II. De forsikringspligtiges opgaver.

Da kredssykekassernes styrer har stor *indflydelse* over kassens ledelse, maa fagforeningerne overalt sørge for, at medlemmerne ved en livlig valgdeltagelse sikrer sig den majoritet, som loven gir adgang til.

III. Reformen i sykeforsikringsloven.

A.

1. Ophævelse av bestemmelse om løns-maksimum.
2. Bestemmelsen i § 1 om 6 dages arbeide forandres til 1 dag.
3. Forhøielse av understøttelsen, særlig i de laveste lønsklasser.
4. Forhøielse av det offentlige tilskud med $\frac{1}{10}$, saaledes at kommunerne kommer til at betale $\frac{2}{10}$.
5. Ophævelse av bestemmelsen om den samlede sykeunderstøttelses begrænsning til 90 % av vedkommendes fortjeneste.
6. Ophævelse av bestemmelse om sykelige personers utelukkelse fra forsikring samt begrænsningen i understøttelse for nye tilfælder av samme sygdom (§ 2 b og § 16 punkt 3 og 4). I ethvertfald maa disse bestemmelser ophæves, indtil en eventuel invalideforsikning kan raade bot paa de uheldige følger derav.
7. Ret til medlemskap i kassen uten præmieindskud under arbeidsledighet, streik og lockout.
8. Begravelsesbidrag til medlems hustru og barn samt almindelig fødselshjælp.

B.

1. Ophævelse av begrænsningen i tilskuddet til de godkjendte kasser (§ 61 c punkt 2).
2. Bestemmelse om, at Riksforsikringsanstalten overfor godkjendte forbundskasser kan formilde de i § 61 bestemte tilskud.
3. Lempning paa de rigorose bestemmelser om Riksforsikringsanstaltens dispositionsret over nedlagte kassers formue.

Agitationen.

Sekretariatet bemyndiges til at iverksætte agitation i den utstrækning, det ansees hensigtsmessig efter sekretariatets nærmere bestemmelse, og at de nødvendige midler hertil bevilges av landsorganisationens kasse.

Kontoret for agitation blandt kvinderne.

Det paalægges sekretariatet at nedsætte en komité, der faar som opgave at utrede spørsmålet, hvorledes organisationsarbeidet blandt de *kvindelige* lønarbeidere bedst kan fremmes og forelægge resultatet for hovedstyrets aarsmøte 1911.

Kooperationen.

Kongressen uttaler:

1. at forbrukskooperationen bør søke tilslutning fra hele den arbeidende befolkning, men der maa i det kooperative arbeide lægges avgjørende vekt paa, at forbrukernes fellesinteresser sættes over de enkeltes pengeinteresser;
2. forbrukskooperationens maal bør være gjennom kapitalsterke fellesforetagender og størst mulig egenproduksjon at sikre den arbeidende befolkning et billigere og tryggere*) forbruk end under de privatkapitalistiske system.

*) Nødhjælpsfond.

Kongressen henstiller:

3. at spørgsmaalet om arbeidernes organisation av sin kjøpeevne optages til alvorlig drøftelse i fagforeningerne over det hele land;
4. at der overalt, hvor der er samvirkende fagforeninger og mest mulig ellers nedsættes udvalg med mindst 1 repræsentant fra hver fagforening paa stedet. Disse udvalg melder sig til landssekretariatet og faar i opdrag at arbeide for samling om forbruksinteresserne;
5. sekretariatet bemyndiges til at nedsætte et udvalg, som leder arbeidet og hvert aar avgir rapport til sekretariatet;
6. kongressen bemyndiger sekretariatet til at anvende indtil kr. 3000 i de kommende 3 aar for at man ved literatur og paa anden maate kan bistaa de lokale udvalg i deres arbeide;
7. kongressen henstiller til arbeiderpressen at opta et energisk oplysningsarbeide til fremme av forbrukernes fællesinteresser og kjøpeevnens organisation.

I tilknytning hertil kommer Lundgreens forslag:

Der utlignes en ekstrakontingent av 2 kr. pr. medlem og aar i 3 aar til oprettelse av et laanefond til utlaan for kooperative foretagender til hjælp til indkjøb av jord og opforelse av hus og til drift av foretagender.

Derefter følgende av A. Pedersen stillede forslag oversendes sekretariatet:

Det av hr. Lundgreen stillede forslag oversendes sekretariatet til videre forføining, da forslaget er av altfor stor rækkevidde til at behandles paa kongressen.

Industriforbund.

Kongressen paalægger sekretariatet at ta spørgsmaalet om industriforbund op til drøftelse og fremkomme med forslag, der omsendes de tilsluttede organisationer og forelægges næste kongres.

Videre bemyndiges sekretariatet at opta til behandling muligheten for oprettelse av stedlige repræsentationer og utarbeide regler for samme.

Tarifoverenskomsterne.

Som en fuldstændiggjørelse av den i 1907 vedtagne resolution beslutter kongressen:

1. Ved opsigelse av gjældende tarifoverenskomster fordres $\frac{2}{3}$ flertal for at beslutning om opsigelse er gyldig.
2. Alle overenskomster, som istandbringes mellem de tilsluttede organisationer og arbejdsgiverne, skal forinden de træder i kraft, forelægges sekretariatet til approbation.

Er et forhandlingsresultat eller overenskomst forkastet med vedkommende forbunds godkjendelse, maa en saadan overenskomst ikke godkjendes av sekretariatet forinden arbeidernes forhandlere og repræsentanter for arbeiderne har hat anledning til overfor sekretariatet at redegjøre for overenskomstens virkninger.

3. Ved siden av de bestræbelser, som gjøres for ad lovgivningens vei at forkorte arbeidstiden, bør ved fremtidige forhandlinger med arbejdsgiverne arbeidstidens forkortelse komme i forgrunden. Og særlig bør man ta sigte paa at faa 2 skift å 12 timer ombyttet med 3 skift å 8 timer i fabrikker med kontinuerlig drift.
4. Enhver overenskomst bør indeholde bestemmelser om fremgangsmaaten ved forhandlinger og voldgiftsretter, og at tvister om en overenskomsts forstaaelse skal avgjøres ved voldgift paa den ene parts forlangende. (Kfr. kongressens beslutning av 1907).
5. Kongressen paalægger sekretariatet at arbeide for, at de almindelige bestemmelser ved fremtidige forhandlinger ikke indtages i overenskomsterne.

Meddelelsesbladet.

Da spørgsmaalet angaaende utvidelse av „Meddelelsesbladet“ i hoi grad berører de av organisationerne utgivne fagblade, beslutter kongressen:

Saken oversendes de tilsluttede organisationer til uttalelse. Resultatet herav forelægges næste kongres.
(Juells forslag).

Sekretariatet nedsætter en komité, som faar i opdrag at indlede underhandlinger med de tilsluttede forbund om oprettelse av et fælles fagblad for **samlige** forbund og som tilstilles samtlige medlemmer i landsorganisationen. Resultatet forelægges næste kongres. (Tønnesens forslag).

Kongressen henstiller til sekretariatet at opta i „Meddelelsesbladet“ alle de i de forskellige forbund paa den sorte tavle opførte personer. (Viggens forslag).

Folkets hus' fond.

Til et „Folkets hus'-fond“ avsættes fra 1. januar 1911 et beløb av maanedskontingenten svarende til 2 øre pr. heltbetalende medlem, idet den ordinære kontingent for heltbetalende fastsættes til 37 øre pr. maaned. Av fondets midler ydes fra 1912 av laan til fuldførelse av eller til dækkelse av forfalden gjæld paa allerede opførte forsamlingsbygninger, der eies av fagforeningerne.

Sekretariatet utarbejder statuter for fondet. I disse bestemmes en grænse for laanebeløpens størrelse samt amortisationstid, rentefot m. v. Laan gis kun mot pant i eiendommen.

Statistikken.

Under henvisning til de foran anførte motiver uttaler kongressen, at en statistisk belysning av alle arbeids- og sociale forhold er av den aller største betydning for opnaelse av de bedst mulige resultater av arbeiderbevægelsens faglige og politiske virksomhet.

Kongressen beslutter derfor:

1. at de tilsluttede organisationer paalægges at opta lønsstatistik i saa stor utstrækning og saa ofte som mulig og gjøre resultaterne herav tilgjengelige for samtlige organisationer;
2. at landsorganisationen fortsætter og utvikler den statistiske virksomhet væsentlig efter den foran skitserte plan;
3. at det er fagforeningernes og forbundenes pligt at støtte denne virksomhet ved hurtige og paalidelige meddelelser av begjærte opplysninger;
4. at forbundene og fagforeningerne ogsaa bør medvirke til, at den offentlige socialstatistik blir saa fyldestgjørende som mulig.

Laan.

Kongressen indvilger i, at *Bergens arbeiderforbund* erholder et laan av landsorganisationens midler, stort kr. 24.000.00 — fire og tyve tusen kroner.

Laanet gis mot en 2. prioritets pantobligation i Folkets hus, Bergen. Der betales en rente stor 4 pct. p. a.

Laanet blir avdragsfrit i 3 aar, hvorefter der betales et aarlig avdrag stort kr. 2000.00.

Sekretariatet bemyndiges til at opnævne en kontrollkomite — bestaaende av medlemmer av fagforeningerne i Bergen, som har at kontrollere husets ledelse og drift og til enhver tid holde sekretariatet underrettet om forholdene.

Kongressen beslutter:

1. at yde et laan stort kr. 4000.00 — fire tusen kroner — til *Folkets hus i Vemesta* mot 1. prioritets pantobligation i huset. Renten sættes til 4 pct. p. a., og avdragene ordnes i overensstemmelse med de regler, som av sekretariatet vil bli utarbeidet i anledning av opprettelsen av Folkets hus'-fondet. Naar Folkets hus'-fondet trær i kraft, overføres laanet paa dette;
2. at yde *Stavanger arbeiderparti* et laan stort kr. 3000.00 — tre tusen kroner — til bladet „1. Mai“ mot betryggende sikkerhet. Renten er 4 pct. p. a. Laanet er avdragsfrit i 2 aar, hvorefter der betales et aarlig avdrag av kr. 300.00.
3. Da de foreliggende opplysninger vedkommende andragendet fra *Kristiansands arbeiderparti* om laan av kr. 5000.00 til „Sørlandets Socialdemokrat“ er meget ufuldstændige, finder kongressen ikke at kunne fatte nogen endelig beslutning i saken.

Kongressen henstiller til sekretariatet nærmere at undersøke forholdet, og bemyndiges sekretariatet, efter at saken er forelagt hovedstyret, til i tilfælde at utbetale Kristiansands arbeiderparti et beløp stort kr. 3000.00, som laan paa betingelser, som sekretariatet nærmere fastsætter.

4. Av hensyn til de store konsekvenser de vedtagne laan har medført, beslutter kongressen, at yderlige laan i kongresperioden ikke kan indvilges, hverken av sekretariatet eller hovedstyret.

Sjømændenes organisation.

Det henstilles til sekretariatet at ha sin spesielle oppmerksomhet henvendt paa arbeidet for at faa sjømændene organisert, og i den utstrækning, som tid og midler tillater, yde sin medvirkning til arbeide for sjømændenes organisation.

Kongressen beslutter, at et eventuelt sjømandsforbund fritas for ekstrakoutingent i kommende kongresperiode.

Agitation blandt landarbeidere og fiskere.

Kongressen bemyndiger sekretariatet til i kongresperioden at utbetale Det norske arbeiderparti et beløp av kr. 5000 til agitation blandt landarbeidere og fiskere. Beløpet anvendes efter nærmere konferanse mellom sekretariatet og centralstyret.

Bevilgningssaker.

Formandens og sekretærens løn kr. 2400 pr. aar.

Sekretariatets og revisorenes godtgjørelse kr. 50.00 pr. aar.

Kongressens dirigenter og sekretærer bevilgedes 150 kr. tilsammen. 25 kr. hver.

Sekretariatets tidligere sekretær, hr. Sethil, bevilgedes 100 kr.

D. Jensen bevilges en pensjon stor kr. 600.00 pr. aar.

Diætgodtgjørelse til hovedstyrets og sekretariatets medlemmer under kongressen fastsattes til 6 kr. pr. dag + mindst 5 kr. pr. dag for tapt arbeidsfortjeneste.

Fabriktilsynsloven.

1. Kongressen paalægger sekretariatet at utarbeide en forklaring til den nuværende fabriktilsynslov og omsende til avdelingene.
2. Kongressen paalægger sekretariatet gjennom vedkommeude forbund eller foreninger tilsluttet landsorganisationen at opta en nøiagtig statistikk over enhver, som av arbeidsgiverne ilægges mulkt for forseelser paa arbeidsfeltet eller for fradrag i lønnen for beskadigelse av materiel eller mangelfuldt arbeide. Statistiken optas ved at besvare spørsmåal efter et av sekretariatet utfærdiget skema.
3. Likeledes indhentes uttalelser angaaende bestemmelsen i § 45 om, at en arbeider ikke kan inspicere bedrifter av samme art som den, hvorved han selv har sysselsettelse, har nogen indvirkning paa tilsynets effektivitet.
4. Andre faktiske opplysninger vedrørende fabriktilsynsloven, der kan være av betydning at faa konstatert i motiverne for forslag til forandringer i loven, pligter avdelingene efter opfordring fra sekretariatet at skaffe.
5. Paa grundlag av de saaledes indhentede opplysninger ved siden av det materiale, som allerede foreligger i utredninger og statistikk, utreder sekretariatet forslag til ny fabriktilsynslov med motiver for oversendelse til stortinget.

Tillike vedtoges Thons forslag:

Kongressen henstiller til alle fagforeninger i de bedrifter der gaar ind under fabriktilsynsloven, at vælge et medlem, som har i oppdrag, at anmelde overtrædelse av loven, til det stedlige fabriktilsyn.

Likesaa henstiller kongressen til forbundene, at medlemmer der grundet nævnte arbeide kommer i unaade hos sin arbeidsgiver, og i tilfælde faar sin avsked, støttes økonomisk til de kommer i arbeide.

Mægling og voldgift i arbeidstvister.

Sporsmaalet om offentlig mægling og voldgift i arbeidstvister utsættes til neste kongres. Indeværende kongres vælger en komité paa 11 medlemmer, som sammen med sekretariatet og hovedstyret optar saken til behandling forsaavidt der i kongresperioden skulde fremkomme kongelig proposition i saken. Resultatet oversendes de tilsluttede organisationer til uttalelse.

Valg.

Formand: Ole O. Lian.

Sekretær: M. Ormestad.

Sekretariatsmedlemmer: Rich. Hansen, Sverre Iversen, G. Sethil, Jørgen Borgen, H. Pettersen, P. Aarøe, A. E. Gundersen, M. Nygaard.

Suppleanter: Albin Pettersen, Petter Andersen, Ivar Knudsen, A. Juell, Helga Thorsen, A. Pedersen.

Revisorer: D. Jensen, Tobias Olsen, N. Mittet. *Suppleanter:* Edv. Evensen, A. Steinhauer, Randolph Arnesen.

Komité for behandling av mæglings- og voldgiftsloven: 1. Sven Henriksen, Øst-Telemarkens arbeidsmandsforening. 2. Oluf Amundsen, Narvik. 3. Jørgen Thon, Hønefoss. 4. Ths. J. Friis, Bergen. 5. S. Tjønneiland, Bergen. 6. Paul Aalberg, Trondhjem. 7. M. Trammæl, Trondhjem. 8. Julius Kristiansen, Drammen. 9. H. C. Smith, Strømmen. 10. Elov Carlson, Aspedammen. 11. Jørgen Skaar, Stavanger.

